II
138103
Incunabel

E·S

A. Lat. Prof. III. 74

49

AVLVS GELIVS

Hunc librum emi a pr. Franc. Silvanus

49 hfz

II

138103

Incunabel

Facultatis philosophicæ
viennæ 1686

TABVLA

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII.

Capitula primi Libri.

q Vali proportione: quibusq; collectiobibus Plutarchus ratiocinatū esse pythagoram philosophū dixerit: de comprehēdenda corporis ꝓcetitate qua fuit Hercules quum uita inter homines uiueret. cap. i. Plutarchus

Ab Herode Attico consulari uiro tempestiue deprompta in quendā iactatum & glorioſum adolescētem ſpecie tm̄ philoſophiæ ſectatorem: uerba Epicteti ſtoici: quibus festiuiter a uero ſtoico ſeiunxit uulgus loquacium nebulonum: qui ſe ſtoicos nū cuparent. cap. ii. Herodes

Qđ Chilo lacedæmoniꝰ cōſiliū anceps ꝓ ſalute amici cœpit. Qđq; ē circūſpecte & anxie cōſiderādū: an ꝓ utilitatibus amicoꝝ delinquendū aliqñ ſit: notataq; inibi: & relata: quæ Theophraſtus: &. M. Cicero ſuper ea re ſcripſerunt. cap. iii. Chilo

Quā tenuiter curioſeq; explorauerit antonius iulianus in oratione. M. Tullii uerbi ab eo mutati argutiam. cap. iiii. Antonius

Quod Demoſthenes rhetor cultu corporis: atq; ueſtitu probis obnoxio: īfamiq; mundicia fuit. quod itē Hortēſius orator ob eiuſmodi mūdicias: geſtūq; ī agēdo hiſtrionicū Dionyſiæ ſaltatriculæ cognomento cōpellatus eſt. cap. v. Demoſthenem

Verba ex oratione Metelli Numidici: quam dixit ad populū in cenſura: quū eum ad uxores ducēdas adhortaretur: eaq; oratio quam ob cām reprehenſa: & quo cōtra modo defenſa ſit. cap. vi. Multis &

In hiſce uerbis ciceronis ex oīone qnta in Verrē hanc ſibi rē ſperāt præſidio futuꝝ neq; mēdā eē: nec uitiū. Errareq; iſtos q bonos uiolāt libros: & futura ſcribūt. atq; ibi de quodā alio ciceronis uerbo dictū: quod ꝓbe ſcriptū perperā mutaṫ. & aſpſa pauca de modulis numeriſq; oīonis quos cicero auide ſectatus eſt. cap. vii. In oratione

Hiſtoria in libris phocionis philoſophi reperta ſup Laide meretrice: & Demoſthene rhetore. cap. viii. Phocion

Qui modus fuerit: qs ordo diſciplinæ pythagoricæ: quātumq; tpis imperatū obſeruatumq; ſit dicendi ſimul ac tacendi. cap. ix. Ordo

Quibus uerbis compellauerit phauorinus philoſophus adoleſcentem uetuſte nimis. & priſce loquentem. cap. x. Phauorinus

Qđ Thucydides hiſtorię ſcriptor iclytus lacedæmōios ī acie nō tuba: ſed tibiis eē uſos dicit. Verbaq; eius ſup ea re poſita: qđq; herodotꝰ Haliatē regē fidicinas ī ꝓcinctu hūiſſe tradit atq; inibi q̄dā notata de gracchi fiſtula cōcionatoria. cap. xi. Auctor

Virgo ueſtę qd ętatis: & ex q̄li familia: & quo ritu: qbuſq; cerimōiis: ac religiōibꝰ ac cognomīe a pōti. Maxi. capiaṫ. Et quo ſtati iure eē incipiat ſimul atq; capta ē. qđq; ut Labeo dicit nec īteſtato cuiq̄: nec eius īteſtatæ quiſq̄ iure hæres ē. cap. xii. Qui de

Quæſitū in philoſophia eſt qd nā foret in recepto mādato rectius. id ne oīno facere quod mādatū eſt: an nōnunq̄ etiam contra ſi id ſperes ei: qui mandauit utilius fore. ſuperq; ea qōne expoſitæ diuerſæ ſententiæ. cap. xiii. In officiis

Quid dixerit feceritq;. C. Fabricius magna uir gloria: magniſq; reb9 geſtis: ſed familiæ pecuniæq; inops: quum ei ſamnites tanq̄ indigenti graue aurum donarent: plenumq; odii. cap. xiiii. Iulius

Quod īportunū uitiū ſit futilis inaniſq; loquacitas: & q̄ multis in locis a principibus utriuſq; linguæ uiris deteſtatione iuſta culpata ſit. cap. xv. Qui ſunt

¶Quod uerba iſtæc quadrigarij ex annali.iij. Ibi mille hominum occiditur nō licen tia neq; poetar̄ figura: ſed ratione certa & proba grammaticæ diſciplinæ dicta ſunt. cap.xvj. Quadrigarius

¶Quāta cū ai æquitate tolerauerit Socrates uxoris ingenium ītractabile. atq; inibi quid. M. Varro in quadā ſatyra de officio mariti ſcripſerit. cap.xvij. Xantippe

¶Quod. M. Varro in libro.i. de ratione uocabulor̄. L. Lælium magiſtrū ſuū περὶ ετυμολογιαν nōnullor̄ uerbor̄ falſa dixiſſe reprehendit. quodq; idem Varro in eo dem libro furis ετυμολογιαν falſam dicit. cap.xviij. In primo

¶Hiſtoria ſuper libris ſibyllinis: ac de Tarquinio ſuperbo rege. cap.xix. In antiquis

¶Quid geometræ dicant græci: quibuſq; omnia iſta latinis uocabulis appellentur. cap.xx. Figurarum

¶Quod iulius Higinus affirmatiſſime contendit legiſſe ſe primū librum. P. Virgi lii domeſticū: in quo ſcriptū eſſet: & ora Triſtia tentantum ſenſu torquebit amaror non q; uulgus legeret ſenſa torquebit amaro. cap.xxi. Verſus iſtos

¶An qui cauſas defendit recte latineq; dicat ſupereſſe id quod defendit. Et ſupereſſe proprie quid ſit. cap.xxii. Irroborauit

¶Quis fuerit Papyrius prætextatus: quæue iſtius cauſa cognomenti ſit. Hiſtoriaq; iſta omnis ſuper eodem Papyrio cognitu iocunda. cap.xxiij. Hiſtoria

¶Tria epigrāmata triū uetor̄ poetar̄: Neuii: Plauti: Pacuuii: quæ facta ab ipſis eo rum ſepulchris inciſa ſunt. cap.xxiiij. Trium

¶Quibus uerbis. M. Varro inducias definierit: quæſitumq; inibi curioſius quæ nā ratio ſit uocabuli induciarum. cap.xxv. Duobus modis

¶Quem in modum mihi Taurus philoſophus reſponderit percontanti: an ſapiens iraſceretur. cap.xxvi. Interrogaui

¶Capitula ſecundi Libri.

q Vo genere ſolitus ſit philoſophus Socrates exercere pacientiam corporis: deq; eiuſdem uiri pacientia. cap.i. Inter

¶Quæ ratio obſeruatioq; officioq; eē debeat inter patres filioſq; in diſcūbendoq; ſe dendoq;: atq; id genus rebus domi foriſq;. cap.ii. Ad philoſophum

¶Qua rōne uerbis qbuſdā uocabuliſq; ueteres īmiſerūt. h. īræ ſpūm. ca.iii. H. īram

¶Quam ob cām. C. Baſſus genus quoddā iudicii diuinationem appellari ſcripſit: & quam alii cauſam eſſe eius uocabuli dixerunt. cap.iiii. Quum de

¶Quam lepide deſignateq; dixerit Phauorinus philoſophus: quid interſit inter pla tonis & Lyſiæ orationem. cap.v. Phauorinus

¶Quibus uerbis ignauiter & abiecte uirgilius uſus eſſe dicatur: & quid iis qui im probe dicunt: reſpondeatur. cap.vi. Nonnulli

¶De officio erga parentes liberor̄: deq; ea re ex philoſophiæ libris in quibus ſcriptū quæſitūq; eſt: an ſemper in oībus patris iuſſis obſequendæ ſit. cap.vii. Queri

¶Quod parum æqua reprehenſio epicuria a plutarcho peracta ſit in ſyllogiſmi diſciplina. cap.viii. Plutarchus

¶Quod idem plutarchus euidēti calumnia uerbum ab epicuro dictum inſectatus ſit. cap.ix. In eodem libro

¶Quid ſint fauiſſæ capitolinæ: & quid ſuper eo uerbo. M. Varro Seruio Sulpitio quærenti reſcripſerit. cap.x. Seruius Sulpitius

¶De Sicinio

BIBLIOTHECA VNIVERSITATIS BONENSIS

¶De Sicinio dentato egregio bellatore memoratu digna.cap.xi.Sicinium
¶Cõsiderata ppensaq; lex quædã Solonis speciem habẽs priorẽ iniquæ: iniustæq; legis sed ad usum & emolumentũ salubritatis penitus repertam.cap.xii.In legibus
¶Liberos in multitudinis numero etiam unum filium filiamue ueteres dixisse.cap.xiii.Antiqui
¶Quod.M.Cato in libro qui inscriptus est cõtra Tiberiũ exulẽ stitisses uadimoniũ per i litteram dicit:nõ stetisses.Eiusq; uerbi rõ reddita.cap.xiiii.In libro uetere
¶Quod antiquitus ætati senectæ potissimum habiti sint ampli honores:& cur postea ad maritos & patres iidem isti honores delati sint:atq; ibi quædam de capite legis iuliæ septimo.cap.xv.Apud
¶Quod Cesellius uindex a Sulpitio Apollinari reprehensus est:in sensus Virgiliani enarratione cap.xvj.Virgilii uersus
¶Cuiusmodi naturã esse quarundã præpositionũ.M.Cicero aia duertit.disceptatũ q; ibi super eoipso quod Cicero obseruauerat.cap.xvij.Obseruare
¶Quod phedon socraticus seruus fuit:q; item alii complusculi seruitutem seruirent.cap.xviij.Phedon elidensis
¶Rescire uerbũ quid sit:& quã hẽat uerã & ꝓpriã significationẽ.cap.xix.Verbum
¶Quæ uulgo dicãt uiuaria:id uocabulũ ueteres dixisse:& qd ꝑ eo.P.Scipio i oratione ad ppl'm:qd postea.M.Var.i libris de re rustica dixerit usurpatũ.cap.xx.uiuaria
¶Super eo sedere quod græci ἀμαξαν:nos septẽtriones uocamus:ac de utriusq; uocabuli ratione & origine.cap.xxi.Ab ægina
¶De uento iapige deq; aliorũ uentorũ uocabulis regiõibusq; accepta a Phauorini sermonibus cap.xxii.Apud mensam
¶Consultatio diiudicatioq; locorũ facta ex comœdia Menandri & Cæcilii:quæ plocium inscripta est.cap.xxiii.Comœdias
¶De uetere ꝓfimonia:deq; antiqs legibus sumptuariis.cap.xxiiii.Parsimonia
¶Quid græci ἀναλογιαν uocant:qd contra ἀνωμαλιαν.cap.xxv.In latino
¶Sermones.M.Frõtonis & phauorini phi de generib9 colorũ:uocabulisq; eorũ græcis & latinis:atq; inibi color spadix & cuiusmodi sit.cap.xxvj.Phauorinus
¶Quid.T.Castritius existimauerit super Salustii uerbis & Demosthenis:quibus alter philippũ descripsit:alter sertorium.cap.xxvii.Verba hæc
¶Non esse compertum cui deo rem diuinam fieri oporteat quum terra mouetur uiribus.cap.xxviii.Quænam
¶Apologus æsopi phrygis memoratu non inutilis.cap.xxix.Aesopus
¶Quid obseruatum sit in undarum motibus:quæ in mari alio:atq; alio modo fiũt austris flantibus:aquilonibusq;.cap.xxx.Hoc sæpe

¶Capitula tertii Libri.

q Væsitum:ac tractatũ quam ob cãm Salustius auaritiã dixerit non aĩum mõ uilem:sed corpus quoq; ipsum effœminare.cap.i.Hyeme
¶Quẽnã esse natalẽ diẽ.M.Varro dicat corũ q ante noctis horã sextã:postue eã nati sunt:atq; inibi de tpibus terminisq; dierũ:qui ciuiles nominant:& usq;quaq; gentiũ uariæ obseruant:& prẽterea quid.Q.Mutius scripserit sup ea muliere:quã maritus nõ iure usurpauisset:q; rõnem ciuilis anni nõ habuerit.cap.ii.Quæri solitum
¶De noscendis explorandisq; plauti comœdiis:qm promiscue ueræ atq; falsæ noie

eius inſcriptæ ferũtur. Atq; inibi q; plautus in piſtrino: & neuius in carcere fabulas ſcriptitarunt.cap.iii. Verum eſſe

¶Quod.P. Africano & aliis tunc uiris nobilibus ante ætatem ſenectã barbam & genas radere patrii moris fuit.cap.iiii. In libris

¶Delitiaq; uitium & mollicies oculorũ & corporis ab archeſilao philoſopho cuidã obbrobrata acerbe ſimul & feſtiuiter.cap.v. Plutarchus refert

¶De ui atq; natura palmæ arboris: quod lignum ex ea ponderibus impoſitis renitatur.cap.vj. Perhercle

¶Hiſtoria ex annalibus ſũpta de.Q. ceditio tri. militũ: uerbaq; ex originib9 M. catonis appoſita: qbus ceditii uirtutẽ cũ Spartano leonida equiparat.cap.vii. Pulchrũ

¶Litteræ eximiæ conſulũ. C. Fabritii & Aemilii ad regẽ Pyrrhũ a. Q. Claudio ſcriptore hiſtoriaq; in memoriam datæ.cap.viii. Quum pyrrhus

¶Quis & cuiuſmodi fuerit qui in puerbio ferẽ equus ſeianus: & qualis color equorum ſit qui ſpadices uocanẽ: deq; iſtius uocabuli ratione cap.ix. Baſſus

¶Quod eſt quædã ſeptenarii numeri uis: & facultas in multis naturæ reb9 aĩaduerſa. de qua. M. Varro in hebdomadibus diſſerit copioſe.cap.x. Varro in

¶Quibus & q̃ friuolis argumentis Actius in didaſcalicis utaẽ: quibus docere nitiẽ Heſiodũ eſſe q̃ Homeroq; natu antiquiorem.cap.xi. Super ætate

¶Largum atq; auidũ bibendi a. P. Nigidio doctiſſimo uiro nouo & ppemodũ abſurdo uocabulo biboſum doctum.cap.xii. Bibendi auidum

¶Quod Demoſthenes ẽt tum adoleſcẽs: quũ platonis philoſophi diſcipulus foret audito forte caliſtrato rhetore in cõcione populi deſtitit a Platone: & ſectatus eſt caliſtratum. cap.xiii. Hermippus

¶Dimidium librum legi: aut dimidiam fabulam audiui: aliaq; huiuſcemodi qui dicat uitioſe dicere eiuſq; uitii cauſas reddere. M. Var. nec quemq; ueterum h ſce uerbis ita uſum eſſe.cap.xiiii. Di.

¶Extare in lris: pq; hoium memorias tradi: q; repẽte multis mortẽ attulit gaudiũ ĩ gẽs inſperatũ itercluſa aĩa: & uim magni nouiq; motus nõ ſuſtinẽte.cap.xv. cognito

¶Tpis uarietas ĩ puerperi s mulieroq; quænã ſit a medicis & phis tradita: atq; ibi poetaq; quoq; uteroq; ſup eadẽ re opiniones. Multaq; alia auditu arq; memoratu digna. uerbaq; ipſa Hippocratis medici ex libro illius ſũpta: q inſcriptus ẽ περιτοφησ. i. de alimẽto. Id quoq; eẽ a grauiſſimis uiris memoriæ mandatum.cap.xvj. Et medici

¶Quod tres libros plato philolai pythagorici: & ariſtoteles pauculos Speuſippi philoſophi mercati ſunt preciis fidẽ non capientibus.cap.xvii. Memoriæ

¶Quid ſint pedarii ſenatores. & quã ob cãm ita appellati: quãq; habeant originem uerba hæc ex edicto tranſlatitio conſulum. Senatores quibuſq; in ſenatu ſniam dicere licet.cap.xviii. Non pauci

¶Qua ratione. C. Baſſus ſcripſerit parcũ hoiem appellatum: & quam eius uocabuli cauſam putarit: & contra quem in modum: quibuſq; uerbis phauorinus hanc traditionem eius eluſerit.cap.xix. Apud cœnam

¶Capitula quarti Libri.

SErmo quidã Phauorini philoſophi cũ grãmatico iactãtiore factus in ſocraticũ modũ: atq; ibi inter ſermonẽ dictũ qbus uerbis pœnus a. Q. Scæuola definita ſit: q; eadem diffinitio cuſpata: reprehenſaq; ſit.cap.i. In ueſtibulo

¶Quid

¶Quid differant: & quam uim habeant uocabula iſta in edicto ædiliũ: & an eunuchus & ſteriles mulieres redhiberi poſſint diuerſæq; ſup ea re ſnīæ. cap. ii. In edicto

¶Quod nullæ fuerint rei uxoriæ actiones in urbe Roma ante carbilianum diuortium atq; inibi quid ſit pellex. cap. iii. Memoriæ traditum

¶Quid Seruius Sulpitius in libro qui eſt de dotibus: ſcripſerit de iure atq; more ueterum ſponſaliorum. cap. iiii. Sponſalia

¶Hiſtoria narrata de perfidia aruſpicũ ethruſcoꝝ: q̃q; ob eã rem uerſus hic a pueris Romæ urbe tota cantatus eſt. Malum conſiliũ cõſultori peſſimũ. cap. v. Statua

¶Verba ueteris ſenatuſconſulti iſta: quod decretum eſt hoſtia maioribus expiãdo: q̃ in ſacrarium haſtæ martiæ mouiſſent. Atq; ibi enarratum quid ſint hoſtię ſuccidaneæ quid item tempora præcidanæa: & quid Capito atteius ferias quaſdam præcidaneas appellauit. cap. vj. Vt terram

¶De epiſtola Valerii Probi grammatici ad Marcellum ſcripta: ſuper accentu nominum quorundam punicorum. cap. vii. Valerius

¶Quid. C. Fabritius de Cornelio Ruffino hoſe auaro dixerit: quem quum odiſſet inimicuſq; eſſet: deſignandum eum conſulem curauit. cap. viii. Fabritius Lucinus

¶Quid ſignificat ꝓprie religioſus: & in quæ diuerticula ſignificatio iſtius uocabuli flexa ſit: & uerba Nigidii figuli & cõmẽtariis eius ſup ea re ſumpta. cap. ix. Nigidius

¶Quid obſeruatum de ordine rogãdaꝝ ſententiaꝝ: iurgioꝝ quoq; in ſenatu. C. Cæſaris conſulis: & M. Catonis diem dicendo eximentis. cap. x. Ante legem

¶Quæ qualiaq; ſint q̃. Ariſtoxen9 q̃ſi magis cõperta de pythagora memorię cõmẽdauit & q̃ Plutarchus in eũdẽ modũ de eodem pythagora ſcripſerit. cap. xi. Opinio

¶Note & animaduerſiones cenſoriæ in ueteribus monumẽtis repertæ memoriæ dignæ. cap. xii. Si quis agrum

¶Q̃d ſcẽtiões q̃dã tibiaꝝ certo mõ factæ iſchiacis mederi poſſunt. cap. xiii. Creditũ

¶Narrat hiſtoria de Hoſtilio mãcino ædili: & mãulia meretrice: uerbaq; decreti tribunorum: ad quos a manulia procatum eſt. cap. xiiii. Quum librum

¶Defenſa a culpa ſententia ex hiſtoria Saluſtii: quam inimici antea cum in ſectatiõe maligne reprehenderunt. Cap. xv. Elegantia

¶De uocabulis quibuſdã a Varrone & Nigidio cõtra quotidiani ſermonis conſuetudinẽ declinatis: atq; inibi id genus quædã cũ exẽplis ueteꝝ relata. cap. xvi. Varronẽ

¶De natura quarundam particularum quæ præpoſite uerbis intendi: atque produci barbare atq; inſcite uidentur: exẽplis rõnibuſq; pluſculis diſceptatũ. ca. xvii. Lucilii

¶De africano ſupiore ſũpta q̃dã ex annalib9 mẽoratu digniſſima. cap. xviii. Scipio

¶Quid. M. Varro in longa hiſtoria ſcripſerit de moderãdo uictu puerorum impuberum. cap. xix. Pueros

¶Notati a cẽſoribus: qui audientibus iis dixerãt ioca quædam itempeſtiuiter. ac de eius quoq; nota deliberatum: qui ſteterat forte apud eos oſcitabũdus. cap. xx. Inter

¶Capitula quinti Libri.

q Vod Muſonius philoſophus reprehẽdit improbauitq; laudari philoſophũ diſſerentem a uociferãtibus: & in laudando geſtientibus. cap. i. Auſonium

¶Super equo alexandri regis qui Bucephalas appellatus eſt. cap. ii. Equus

¶Quæ cauſa: quodq; inicium fuiſſe dicatur. Protagoræ ad philoſophię litteras adeũdi. cap. iii. Protagoram

¶De uerbo duo & uigesimo: quod uulgo incognitum est a uiris doctis multifariā in libris scriptum est. cap. iiii. Apud
¶Cuiusmodi ioco cauillatus sit antiochum regē pœnus annibal. cap. v. In libris
¶De coronis militaribus: quæ sit earū triumphalis: quæ obsidiōalis: quæ ciuica quæ muralis: quæ castrensis: quæ naualis: quæ oualis: quæ oleagina. cap. vj. Militares
¶Personæ uocabulum quam lepide interpretatus: quamq; esse uocis eius originem dixerit. C. Bassus. cap. vii. Lepide
¶Defensus error a Virgilii uersibus: quos arguerat Iulius Higinus grammaticus. Et ibidem quid sit lituus: & ætymologia uocis eius. cap. viii. Ipse
¶Historia de Crœsi filio sumpta ex Herodoti libris. cap. ix. Filius
¶De argumentis quæ græce ἀντιστρεφον appellantur: a nobis reciproca dici possint. cap. x. Inter
¶Biantis de re uxoria syllogismum nō posse uideri ἀντιστρεφοντα. i. reciprocum. cap. xi. Existimauit
¶De nominibus deorū populi romani Diiouis & Veiiouis. cap. xii. In antiquis
¶De officiorū gradu atq; ordine moribus po. romani obseruato. cap. xiii. Seniorū
¶Quod apiō doctus homo: qui polysthior appellatus est uidisse se Romæ scripsit recognitionē inter se mutuā ex uetere amicitia hominis & leonis. cap. xiiii. Apion
¶Corpꝰ ne sit uox an ασωματον. i. icorporeū uarias eē phiorū sniās. cap. xv. Vetus
¶De ui oculorum: atq; uidendi rationibus. cap. xvj. De uidendi
¶Quā ob cām dies primi post calendas nonas: idus: atri habeāt: & cur diem quoq; q̄rtū ante calēdas: uel nonas: uel idus: q̄si religiosum pleriq; uitāt. cap. xvii. Veriꝰ
¶In quo & quantum differat historia ab annalibus. Superq; ea re uerba posita ex libro rerum gestarum Sempronii asellionis primo cap. xviij. Historiam
¶Quid sit adoptatio: quid itē arrogatio: quantūq; hæc inter se differāt uerbaq; eiꝰ: quæ qualia quæ sint: qui in libris arrogādis sup ea re populū rogat. cap. xix. Quum
¶Qd uocabulū latinū solœcismo fecerit capito asiniꝰ: quid aūt ipsum appellauerit ueteres latini: qbusq; uerbis solœcismū definierit idē ca. asi. cap. xx. Solœcismus
¶Pluria q dicat & cōpluria & cōpluries nō barbare dicere sed latine. cap. xxi. Pluria

¶Capitula sexti Libri.

q Vemadmodum responderit Chrysippus aduersus eos: qui prouidētiam consistere negauerunt. cap. i. Homines
¶Quo itidē modo: & uim necessitatēq; fati cōstituerit: & esse tamen in nobis consilii iudiciiq; nostri arbitrium confirmarit chrysippus. cap. ii. Fatum
¶Historia sūpta ex libris Tuberōis de serpēte inusitate lōgitudinis. cap. iii. Tubero
¶Quid idē Tubero nouæ historiæ de attilio regulo a carthaginēsibꝰ capto memoriæ mādauerit: qd ēt Tuditanus sup eodē Regulo scripserit. cap. iiii. Quod satis
¶Qd alphe. iurisco. in uerbis ueteribꝰ interpretādis errauerit. cap. v. Alphenus
Temere inepteq; rephēsum eē a Iu. Higio Virgiliū q ppetes dædali dixerit. atq; ibi q̄d sint aues ppetes & qd illæ sint aues q̄s Nigi. inferas appellauit. cap. vi. Dædalus
¶De acca Larētia: & caia Tarratia: deq; origie sacerdotii fratrū arualiū. ca. vii. Accæ
¶De Alexandro: & de. P. Scipione memoratu digna. cap. viii. ἀπτιανοσ
¶Locus exēptꝰ ex annalibꝰ. L. Pisonis historiæ & orōnis lepidissimę. cap. ix. Quod
¶Historia sup Euclide socratico cuius exēplo Taurus phius adhortari adolescentis

suos

ſuos ſolitus eſt ad philoſophiam ſectandam.cap.x.Philoſophus
¶Verba ex oratione quinti Metelli Numidici:quæ libuit meminiſſe ad officiū gra uitatis dignitatiſq; uitæ ducentia.cap.xi.Cum
¶Quod neq; teſtamentum ſicuti Seruius Sulpitius exiſtimauerit:neq; ſacellum ſi cuti.C.Trebatius duplicia uerba ſunt.Sed a teſtatione alterum productum:alterū a ſacro diminutum.cap.xii.Seruius
¶De quæſtiuncula apud taurum philoſophum in conuiuio agitatis: quæ ſimpoſi cæ uocantur.cap.xiii.Factitatum
¶Puniendis peccatis tris eſſe rationes a philoſophis attributas:& quamobrem pla to duarum ex his meminerit.cap.xiiii.Puniendis
¶De uerbo quieſco an e littera corripi an produci debeat.cap.xv.Amicus
¶Notum uerbum deprecor poeta catullo inuſitate quidem:ſed apte poſitum:& p prie:deq; ratione eius uerbi:exemplíſq; ueterum ſcriptorum.cap.xvi.Quum
¶Quis omnium primus libros publicę præbuerit legendos:quātuſq; numerus fue rit athenis ante clades perſicas librorū in bibliothecis publicorū.cap.xvij.Libros

¶Capitula ſeptimi Libri.

a Dmirāda quædā ex annalibus ſūpta de.P.Africano ſupiore.cap.i.Quod
¶De ceſelli uindicis pudēdo errore:quē offendimus in libris eius: quos in ſcripſit lectionum antiquarum.cap.ii.Turpe
¶Quid Tullius Tyro Ciceronis libertus reprehenderit in.M.Catonis oratiōe:quā rhodienſibus in ſenatu dixit: & quid ad ea quæ reprehenderat reſponderimus. cap. iii.Ciuitas
¶Cuiuſmodi ſeruos:& quā ob cām celius Sabinus iuris ciuilis auctor pileatos ue nundari ſolitos ſcripſerit:& quæ mancipia ſub corona more maiorū uenerint:atq; id ipſum ſub corona quid ſit.cap.iiii.Pileatos
¶Hiſtoria de polo hiſtrione memoratu digna.cap.v.Hiſtrio
¶Quid de quorundam ſenſum naturali defectione ariſtoteles ſcripſerit.cap.vj.Ex
¶An affatim quaſi admodum prima acuta pernunciandū ſit:& quædam itidē non incurioſe tractata ſuper aliarum uocum accentibus.cap.vi.Annianus
¶Res ſupra fidē habita ſup amatore delphino & puero amato.cap.viii.Delphinos
¶Pepoſci:memordi:pepugi:ſpepondi:& occecuri pleroſq; ueterum dixiſſe:non uti poſtea receptum eſt dicere:per o aut per u litteram in prima ſyllaba poſitā:ſed per e atq; adeo græce rationis exemplo dixiſſe:præterea notatum:q; uiri non indocti neq; ignobiles:a uerbo deſcendo non deſcendi:ſed deſcendidi dixerunt.cap.ix.Popoſci
¶Vſucapio & copulate & recto uocabuli caſu dicitur:ita pignoriſcapio coniuncte: & eadem uocabuli forma dictum eſt.cap.x.Et hæc
¶Neq; leuitatem neq; nequitiam ea ſignificatione eſſe: qua in uulgi ſermonibus di cuntur.cap.xi.Leuitatem
¶De tunicis Χειριδωτοις:ideſt manicatis:q; earū uſum.P.Africanus Sulp.Gal lo obiecit.cap.xii.Tunicis
¶Quem claſſicū dicat.M.Cato:quem infra claſſem.cap.xiii.Claſſici
¶De tribus dicendi generibus:ac de tribus philoſophis:qui ab athenienſibus ad ſe natum Romam legati miſſi ſunt.cap.xiiii.Et carmine
¶Quē ſeuere moribus maiores in fures uindicatū: & qd ſcripſerit Mutius Scæuola

ſuper eo quod ſeruatum datum commodatumue eſſet.cap.xv. Labeo
¶Locus exſcriptus e ſatyra.M. Varronis quæ περι εδεσματων.i. de eduliis inſcri pta eſt: de peregrinis ſcilicet ciboꝝ generibus: & appoſiti uerſus euripidis quibus de licatoꝝ hominum luxuriantem gulam confutauit.cap.xvi. Varro
¶Sermo habitus cū grāmatico inſolentiaꝝ: & imperitiaꝝ pleno: de ſignificatiōe uo cabuli: quod eſt obnoxius: deqꝫ eius uocis origine.cap.xvij. Percunctabar
¶De obſeruata cuſtoditaqꝫ apud Romanos iuſiurandū ſanctimonia: atqꝫ inibi de decē captiuis: quos annibal Romā deiurio ab iis accepto legauit.ca.xviii. Iuſiurādū
¶Hiſtoria de annalibus de Tiberio Sempronio graccho ſumpta parte gracchorū trib.ple. atqꝫ inibi tri.ple. decreta cum ipſis uerbis relata.cap.xix Pulchrum
¶Quod Virgilius a nolanis: ob aquā ſibi nō permiſſam: ſuſtulit e uerſu ſuo nola & poſuit ora: atqꝫ ibi de conſonantia litteraꝝ iocunda.cap.xx. Scriptum
¶Quoad uiuet & quoad morietur: cur idipſum temporis ſignificent: quum ex duo bus ſint facta contrariis.cap.xxj. Quoad
¶Quod cenſores equum adimere ſoliti ſint equitibus corpulentis: & prę pinquibus q̄ſitūqꝫ utꝝ ea res cū ignominia: an īcolumi dignitate eqtū facta ſit.cap.xxii. Nimis

¶Capitula octaui Libri.

¶Heſterna noctu recte an cum uitio dicaē: & quæ nam ſuper iſtis uerbis grāmati ca traditio ſit. Itemqꝫ qꝫ decēuiri in.xii. tabulis nox ꝓ noctu dixerunt. Cap.i.
¶Quæ mihi.x. uerba dederit phauorinus quæ uſurpentur q̄dē à græcis: ſed ſunt ad ulterina & barbara: quæ item ad me totidem accepit: quæ ex medio communiqꝫ uſu latine loquētiū minime latina ſunt: neqꝫ in uetuſtis libris reperiantur.cap.ii.
¶Quē in modū & q̄ ſeuere īrepuerit audiētibus nobis peregrinus philus adoleſcen tem romanū ex equeſtri familia ſtantē ſegnē apud ſe & aſſidue oſcitantem. cap.iii.
¶Quod Herodotus ſcriptor hiſtoriæ memoratiſſimus paꝝ uere dixerit unā ſolāqꝫ pinū arboꝝ oium cæſum: nunq̄ denuo ex hiſdē radicibus pullulare: & qꝫ itē de aqua pluuiali & niue rem non ſatis exploratam pro comperta poſuerit.cap.iiii.
¶Quid illud ſit qꝫ Virgi. cælum ſtare puluere: & quod lucilius pectus ſentibus ſta re dixit.cap.v.
¶Quum poſt offenſiunculas in gratiā redeatur: expoſtulationes fieri mutuas mi nime utile eſſe: ſupqꝫ ea re & ſermo Tauri expoſitꝰ: & uerba Theophraſti libro ſum pta & qꝫ. M. Cicero de amore amicitiæ ſenſerit cū ipſius uerbi aditum.cap.vi.
¶Ex Ariſtotelis libro qui inſcriptꝰ ē: cognita acceptaqꝫ de natura me moriæ & habitu: atqꝫ inibi de alia q̄dā exuberātia aut ītegritu eius lecta audita.ca.vii.
¶Quid mihi uſu uenerit interpretari & quaſi effingere uolenti iocos quoſdam pla tonicos latina oratione.cap.viii.
¶Quod Theophraſtus philoſophus omniū ſuæ ætatis doctiſſimꝰ uerba pauca ad populum atheniēſem facturus: deturbata uerecundia obticuerit qꝫ idē hoc Demo ſtheni apud Philippum regem uerba facienti euenerit.cap.ix.
¶Qualis mihi fuerit in oppido eleuſino diſceptatio cū grāmatico quodā præſtigio ſo tēpora uerboꝝ & puerilia meditamēta ignorāte Remotaꝝ aūt quæſtionū nebu las & formidines capiēdas imperatoꝝ animis oſtentante feſtine tibi reſpōderit Xan tippe uxori Socrates petēti ut ꝓ dionyſia largitione ſumptum cœnitaret.cap.x.
¶Quid ſignificet in ueterum libris ſcriptum Plerꝫ omnes: & qꝫ ea uerba accepta a

græcis

græcis uidentur.cap.xi.
¶Quæ pone q; homines afri dicunt non esse uerbum pœnicum: sed græcū.cap.xii.
¶Lepidissima altercatio phauorini philosophi aduersus quēdam intempestiuum de ambiguitate uerborum differentem: atq; inibi uerba quædam ex neuio poeta: & C. gallo non usitate collocata: atq; ibidem a. P. Nigidio origines uocabulorum explorate caput.xiii.
¶Quibus modis ignominiatus tractatusq; sit. a. C. Cæsare laberius poeta: atq; inibi appositi uersus super eadem re eiusdem laberii.cap.xiiii.

¶Capitula noni Libri.

q Vamobrē. Q. claudius quadrigarius i duodecimo annali scripserit rectiores certioresq; ictus fieri: si sursum quid mittas. q̄ si deorsum.cap.i. Claudi9
¶Quibus uerbis notarit herodes atticus falso quempiam cultu amictuq; nomē habitumq; philosophiæ mentitum.cap.ii. Ad herodem
¶Epistola philippi regis ad aristotelem philosophum super alexandro recens natō.cap.iii. Philippus
¶De barbarum gētium prodigiosis miraculis: deq; diris & exitiosis fascinationibus atq; inibi de fœminis repente uersis in mares cap.iiii. Quum e græcia
¶Diuersæ nobilium philosophorum sententiæ: de genere ac natura uoluptatis: uerbaq; herodis philosophi quibus decreta epicuri insectatus est.cap.v. De uoluptate
¶Verbum abeo quod est ago frequentatiuum in prima syllaba: quonam sit modulo pronunciandum.cap.vi. Abeo
¶De conuersione foliorum in arbore olea brumali: & solstitiale, die: deq; fidibus id tē poris ictu alieno sonantibus. cap.vii. Vulgo & scriptum
¶Necessarium est qui multa habeat: multis idigere: deq; ea re phauorini philosophi cum breuitate eleganti sententia. cap.viii. Verum
¶Quis modus sit uerba uertēdi in græcas sententias: deq; his Homeri uersib9 quos Virgilius uertisse. aut bene apteq; aut improspere existimatus est.cap.ix. Quando
¶Quod anneus cornutus ueiſus uirgilii quibus ueneris & uulcani concubitum pudice operteq; dixit. reprehensione insula: & odiosa iquinauit.cap.x. Anianus
¶De ualerio coruino: & unde corui ni sit cognomentum.cap.xi. De maximo
¶De uerbis quæ ī utrāq; partē significatione reciproca & aduersa dicunt.cap.xii. Et
¶Verba ex historia claudii quadrigarii: quibus Manlii torquati nobilis adolescētis: & hostis galli prouocatoris: pugnam depinxit.cap.xiii. Manlius
¶Quod idē quadrigarius: huius facies: patrio casu: probe & latine dixit: & quædam alia apposita de similium uocabulorum declinationibus.cap.xiiii. Quod autem
¶De genere cōtrouersiæ: quod græce ατοπον: idest dubium & inexplicabile appellatur.cap xv. Cum antonio
¶Quod Plinii secundum hominem non idoctum fugerit latueritq; uitium argumenti quod ΑΝΤΙΣΤΡΕΦΟΝ. idest reciprocum græci dicunt.cap.xvi. Plinius secundus

¶Capitula decimi Libri.

t Ertium ne consul: an tertio dici oporteat: & quonammodo Cn. Pompeius quū in theatro: quod erat dedicaturus honores suos inscriberet questionem ancipitem istius uerbi: de consilio Ciceronis uitauerit.cap.i. Familiari
¶Quid aristoteles de numero puerperii memoriæ mandauerit.cap.ii. Aristoteles.

¶Locoꝝ quorundam illustrium collatio: contentioq; facta ex orationibus. C. Gracchi & M. Catonis. cap. iii. Fortis

¶Qd. P. nigidius argutissime docuit noia nō positiua eē sed naturalia. ca. iiii. Noia

¶Auarus simplex ne uocabulum sit an compositum & duplex: sicut. P. Nigidio uidetur. ca. v. Auarus

¶Mulctam dictam esse ab ædilibus. P. Appii cæci filiæ mulieri nobili: q; locuta eēt petulantius. cap. vi. Non in facta

¶Fluminum quæ ultra imperium ro. fluunt: prima magnitudine esse nilum: sm instrum ꝓxima rhodanū sicut. M. Varronē memini scribere. cap. vii. Oīum fluminū

¶Inter ignominias militares: quibus milites coercebant fuisse sanguinis dimissionē: & quænam esse uideatur causa huiuscemodi castigationis. cap. viii. Fuit hæc

¶Quibus modis quoq; habitu acies romana instrui solita sit: quæq; earum instructionum sunt uocabula. cap. ix. Vocabula

¶Quæ eius rei causa sit: q; græci ueteres & romani anulum in eo digito gestauerunt qui est in manu sinistra minimo proximus. cap. x. Veteres græcos

¶Verbū mature qd significat: quæq; eius uocis rō sit: & q; eo uerbo uulgus hoium ꝓprie utit: atq; inibi qd pcox declinatū pcocis facit nō pcoquis. cap. xi. Mature

¶De portētis fabularum: quæ Plinius secundus indignissime in Democritum cōfert philosophum: & ibidem de simulacro uolucri columbæ. cap. xii. Librum esse

¶Quum partim hominum qua ratione homines dixerint. cap. xiii. Partim

¶Iniuria mihi factum itur: quali uerboꝝ ordine Caro dixerit. cap. xiiii. Audio

¶De flamis dialis: deq; flamīcæ cærimoniis: uerbaq; ex edicto ptoris appositā: qb9 dicit nō coactuꝝ se ad iurādū: neq; uirgines uestæ: neq; diales. cap. xv. Cærimoniæ

¶Quos errores Iulius Higinus in sexto Virgilii animaduerterit in historia romana erraros. cap. xvi. Reprehendit

¶Quā ob cām & quali mō Democrit9 philosophus luminibus oculoꝝ sese priuauerit: & sup ea re uersus Laberii pure admodū & uenuste facti. cap. xvii. Democritum

¶Historia de artemisia deq; eo certamine: quod apud Mausoli sepulchrū a scriptoribus inclytis decertatum est. cap. xviii. Artemisia

¶Nō purgari: neq; leuari peccatū: quū ptendit peccatoꝝ quæ alii quoq; peccauerūt similitudo atq; inibi uerba ex oratione sub ea re Demosthenis. cap. xix. Incessabat

¶Quid sit rogatio: quid lex: quid plebiscitum: quid priuilegium & quantum omnia ista differant. cap. xx. Quæri

¶Quam ob causam. M. Cicero his omnino uerbis nouissime: & nouissimus uti obseruantissime uitarit. cap. xxi. Non

¶Locus exēptus ex Platōis libro: q inscribit Gorgias: de falsæ phiæ ꝓbris: qbus philosophos temere icessuit: q emolumēta ueræ philosophiæ ignorāt. cap. xxii. Plato

¶Verba ex oōne. M. Catonis de mulierum ueterum uictu: & moribus: atq; inibi: q; fuerit ius marito: & in adulterio uxorem deprehensam necare. cap. xxiii. Qui

¶Die pristini: & die crastini: & die quarti: & die quinti: qui elegantius locuti sunt dixisse: non ut ea uulgo dicuntur nunc. cap. xiiii. Die

¶Telorum & iaculorum gladiorum uocabula atq; inibi nauium quoq; genera: quæ scripta in ueterum libris reperiuntur. cap. xxv. Telorum

¶Insecte ab Asinio Pollione reprehensum Salustium: q; trassretationē transgressum

dixerit: & transgressos qui transfretassent. cap. xxvi. Asinio pollioni

¶ Historia de populo romano: deq; populo punico: q; pari propemodum uigore secerint æmuli. cap. xxvii. In libris

¶ De ætatum finibus pueritiæ: iuuentæ: senectæ: ex Tuberonis historia sumptũ. cap. xxviii. Tubero

¶ Q d ꝑticula atq; nõ cõplexiua tm̃ sit: sed uim hẽat plusculã uariãq;. cap. xxix. Atq;

¶ Capitula undecimi Libri.

d E origine uocabuli terræ italiæ: deq; ea mulcta quæ suprema appellat̃: deq; eius nominis ratione: ac de lege aterina: & quibus uerbis antiquitus mulcta minima dici solita sit. cap. i. Timæus

¶ Quod elegantia apud antiquiores: non de amœniore ingenio: sed de nitidiore cultu: atq; uictu dicebatur: quod ĩ uitio ponebatur. cap. ii. Elegans homo

¶ Qualis q̃taq; sit ꝑ particulæ uarietas: deq; exẽplis eius uarietatis. cap. iii. quando

¶ Quem in modum Q. Ennius uersus Euripidis æmulatus sit. cap. iiii. Euripidis

¶ De pyrrhonib9 philosophis quædam: deq; academicis strictim notata: deq; inter eos differentia. cap. v. Quos pyrrhonios

¶ Quod mulieres Romæ ꝑ herculẽ nõ iurauerint: neq; uiri ꝑ castorẽ. cap. vi. In uete.

¶ Verbis antiquissimis: relictisq;: & desitis minime utendum. cap. vii. Verbis

¶ Quid senserit: dixeritq;. M. cato de albino: qui homo romanus græca oratione res romanas: uenia sibi ante eius linguæ imperitiæ petita composuit. cap. viii Iuste

¶ Historia de legatis mileti & demosthene rhetore ĩ libris critolai repta. cap. ix. Cri.

¶ Quod C. Gracchus in oratione sua: historiã infrascriptã demadi rhetori: non demosthenì attribuit: uerbaq; ipsius. C. Gracchi relata. cap. x. Quod in capite

¶ Verba. P. Nigidii: quibus differre dicit mentiri. & mẽdaciũ dicere. cap. xi. Verba

¶ Quod Chrysippus philosophus omne uerbũ ambiguum: dubiumq; esse dicit diodorus contra nullum uerbum ambiguũ esse putat. cap. xii Chrysippus

¶ Quid. T. Castritius: de uerbi deq; sententia quadam. C. Gracchi existimauerit q; esse eam sine ullo sensus emolumento docuerit. cap. xiii. Apud

¶ Sobrie & pulcherrima romuli responsio circa uini usum cap. xiiii. Simplicissima

¶ De ludibũdo & errabũdo: atq; id genus uerborum productiõibus: & q; Laberius sic amorabundam dixit: ut dicitur ludibunda & errabunda: atq; inibi q; sisenna ꝑ huiusmodi uerborum noua figura usus est. cap. xv. Laberius

¶ Quod græcorum quorundam uerborum difficillima est in latinam linguã mutatio: uelut quod græce dicitur μολυπραγμοσυνη. cap. xvi. Adiecimus

¶ Quid significat in ueteribus prætorum edictis: q; flumina retanda publice redempta habent. cap. xvii. Edicta ueterum

¶ Qua pena Draco athenienſis ĩ legibus: quas populo athenienſi scripsit: fures afficeret & qua postea Solutio: & itẽ decẽuiri nr̃i: q. xii. tabulas scripserũt: atq; inibi ascriptum: q; apud ægyptios furta licita & promissa sunt: apud lacedæmonios aũt cũ studio quoq; affectata: & exercitio utili celebrata: ac ꝑterea. M. Catonis de puniẽdis furtis digna memoria sententia. cap. xviii. Draco

¶ Capitula duodecimi Libri.

d Isertatio Phauorini philosophi: qua sua sit nobili fœmiæ. ut liberos quos peperisset: non nutricũ adhibitarũ: sed suo sibi lacte aleret. Cap. i. Nunciatum

¶Quod Anneus Seneca iudicans de quinto Ennio: deq; Marco Tullio leui futiliq; iudicio fuit. cap. ii. de Anneo seneca
¶Lictoris uocabulum qua ratione conceptū hortumq; sit. & super eo diuersæ sententiæ Valgi ruffi: &. T. Ciceronis liberti acceptæ. cap. iii. Valgius ruffus
¶Ex. Q. Ennii septimi annalium uersus: quibus depingitur finiturq; ingenium comitasq; hominis minoris erga amicum superiorem. cap. iiii. Descriptū definitumq;
¶Sermo Tauri philosophi de modo: atq; ratione tolerandi doloris secundum stoicorum decreta. cap. v. Quum delphos
¶Quod græci ænigma dicunt: latini antiq scirpos appellauerūt. cap. vi. Quæ græci
¶Quam ob causam Cn. dolobella proconsul ream mulierem ueneficii: confitentem q; ad areopagitas reiecerit. cap. vii. Ad Cn.
¶Reditiones in gratiam nobilium uiroꝝ memoratu dignæ. cap. viii. S. africanus
¶Quæ dicant' uocabula ancipitia: & quod honoris quoq; uocabulum ancipiti sententia fuerit. cap. ix. Est plurifariam
¶Quod æditimus uerbū latinum fuit. cap. x. Aeditimus
¶Errare istos qui spe & fiducia latendi peccēt: quū latebra peccati ppetua nulla sit. & sup ea re Peregrini philosophi sermo ex sophoclis poetæ sñia. cap. xi. philosophum
¶Faceta respōsio. M. Ci. amoliētis a se crimē manifesti mēdacii. cap. xii. Hæc quoq;
¶Intra calendas quū dicit' qd significet: utrū ante calendas: an calendis: an utrumq;. Atq; ibi quid sit in oratione. M. Tullii intra oceanum & montem taurum: & in quadam epistola intra modum. cap. xiii. Quum romæ
¶Saltē particula quam uim habeat: & quam originem. cap. xiiii. Saltem particula
¶Quod Sisenna in libris historiarum aduerbi huiuscemodi sæpenumero usus est ce latim: uelitatim: saltuatim. cap. xv. Quum lectitaremus

¶Capitula tertiidecimi Libri.

INquisitio uerboꝝ istorum. M. Tullii curiosior quæ sunt in primo antonianarum libro: multa autem impendere uidentur præter naturam & præterq; fatum: tractatumq; an idem duo ista significent: fatum atq; naturā: an diuersum. cap. i. M. cicero
¶Sup poetarū pacuuii & accii colloqo familiari in oppido rarētino. cap. ii. Quibus
¶An uocabula hæc necessitudo & necessitas differēti significatione sint. cap. iii. Risu
¶Olympiadis alexādri matris comis ac prudēs ad filiū rescriptio. cap. iiii. In plerisq;
¶De aristotele & Theophrasto & Menedemo philosophis. deq; eleganti uerecūdia aristotelis successorem diatribiæ suæ eligentis. cap. v. Aristoteles
¶Quid ueteres latini dixerunt: quas græci πρασσώδιας: idest uocum moderamenta appellant: & item q; uocabulum barbarismi non usurpauerint: neq; romani antiqores: neq; attici. cap. vi. Quas græci
¶Diuersum de natura leonum dixisse Homerum in carminibus: & Herodotum in historiis. cap. vii. Leænas
¶Quod afranius poeta prudenter & lepide sapientiam filiam eē usus: & memoriæ dixit. cap viii. Maxime
¶Quid Tullius tyro in cōmentarii. scripserit de suculis. & hyadibus quæ sunt stellarum uocabula. cap. ix. Tullius
¶Quid sororis ετύμον: idest rectam interpretationem dixerit labeo antistius & qd

fratris Nigidius.cap.x.Labeo
¶Quem.M. Varro iuſtum aptumq; eſſe numerum conuiuarū exiſtimauit: ac de menſis ſecundis:& de bellariis.cap.xi.Lepidiſſimus
¶Tribunos plebis prehēſionem habere:uocationem nō habere.cap.xii In quadam
¶Quod in libris humanarum.M. Varronis ſcriptū eſt ædiles & quæſtores populi Romani in ius a priuato ad prætorem uocari poſſe.cap.xiii.Cum ex
¶Verba ex libro meſſale auguris:qbus docet qui ſunt minores magiſtratus.Et conſulem prætoremq; collegas eſſe:& quædam alia de auſpiciis.cap.xiiii.Pomerium
¶Humanitatem non id ſignificare:quod uulgus putat:ſed eo uocabulo qui ſinceriter locuti ſunt magis proprie eſſe uſos.cap.xv.Qui uerba
¶Quid apud.M.Catonē ſignificēt uerba hæc:inter os & offam.cap.xvj.Oratio
¶Platonem tribuere Euripidi Sophoclis uerſum.Et inueniri uerſus uerbis iiſdem: aut paucis ſyllabis imutatis apd diuerſos poetas tpib9 uariis natos.cap.xvii.uerſus
¶De genere atq; nominibus familiæ portiæ.cap.xviij.Quum in domus
¶Quod a ſcriptoribus elegantiſſimis maior ratio habita ſit ſoni:us uocum atq; uerborum iocundioris.quæ a græcis ευφωνια:ideſt uocalitas conſonātiaq; dicitur.qui regulæ diſciplinæ:quæ a grammaticis reperta eſt.cap.xix.Interrogatus
¶Verba.T.Caſtritii rhetoris ad diſcipulos adoleſcentes de ueſtitu atq; calciatu nō decoro.cap.xx.Caſtritius
¶Comprecationes quæ ritu romano fiunt diis:expoſitæ ſunt in libris ſacerdotum: inter quas Martii Nerienem tribuunt:& quid neriene ſeu Nerio nomen importet. cap xxj Comprecationes
¶M.Catonis conſularis & cenſoorii pulcherrima probatio cōtra philoſophātes nomine & non re.cap.xxii.Marcus Cato
¶Quæſitum tractumq; ē quid ſint manubiæ:atq; inibi dicta quædam de ratōe utē di uerbis pluribus idem ſignificantibus.cap.xxiii.In faſtigiis
¶Verba P.Nigidii qbus dicit in nomine ualerii in caſu uocandi primā ſyllabā acuendā eſſe.& itē alia ex eiuſdē uerbis ad rectā ſcripturā ptinētia.cap.xxiii.P Nigidii
¶De uerſib9 quos Virgi.ſectatus uidet Hōeri ac Parthemii.cap.xxv. Parthemii.
¶De ſnia panetii philoſophi:quam ſcripſit in libro de officiis ſecūdo.qua hortat ut homines ad cauendas iniurias i omni loco itendi paratiq; ſint.cap.xxvi Legebatur
¶Quod quadrigarius cum multis mortalibus dixit.An quid & quantū differt ſi dixiſſet cum multis hominibus.cap.xxvii.Verba
¶Nō hactenus eſſe faciem qua uulgo dicitur.cap.xxviii.animaduertere
¶Quid ſit in ſatyra.M.Varronis canimum prandium.cap.xxix.Laudabat

¶Capitula quartidecimi Libri.

d Iſertatio Phauorini philoſophi aduerſus eos q chaldæi appellant & ex cœtu moribuſq; ſyderū & ſtellarū fata ſe hoium dicturos pollicēt.ca.i.Aduer.
¶Quē in modū diſſeruit phauorinus cōſultus a me ſup officio iudicis.cap.ii.Quo
¶An æmuli infenſiq; inter ſeſe fuerint Xenophon & Plato.cap.iiii.Qui de
¶Quod apte Chryſippus & graphicæ imaginem iuſticiæ modulis coloribuſq; uerborum depinxit.cap.iiii.Condigne mehercle
¶Lis atq; contentio grammaticorum romæ illuſtrium enarrata.ſup caſu uocatiuo uocabuli.quod eſt egregius.cap.v.Deſeſſus

¶Cuiuſmodi ſint quæ ſpeciem doctrinarum habeant: ſed neq; delectent: neq; utilia ſint: atq; inibi de uocabulis ſingularem urbiũ regionũq; immutatis. cap. vi. Homo
¶Quod. M. Varro. Cn. Pompeio conſuli primum deſignato cõmentarium dedit quem appellauit iſagogicum de officio ſenatus habendi. cap. vii. Cn. Pompeio
¶Queſitum eſſe d. ſſenſumq; an præfectus latinarũ cauſa creatus: ius ſenatus cõuocandi conſulendiq; habeat. cap. viii. Præfectum

¶Capitula quintidecimi Libri.

q Vod in. Q. Claudii annalibus ſcriptum eſt lignum alumine oblitum non ardere. cap. i. Declamauerat
¶Quod Plato in libris quos de legibus compoſuit: largiores: letioreſq; in conuiuiis inuitatiunculis uini non inutiles eſſe exiſtimauerit. cap. ii. Ex inſula
¶Quid. M. Cicero de particula iſta ſenſerit. ſcripſeritq; quæ præpoſita ẽ uerbis aufugio & aufero: & an in uerbo autumo eadem iſta hæc præpoſitio eſſe uideri debeat. cap iii. Legimus librum
¶Hiſtoria de Ventidio Baſſo ignobili homine: quẽ primum de parthis triumphaſſe memoriæ traditum eſt. cap. iii. In ſermonibus
¶Verbum profligo a pleriſq; dici improprie inſciteq; cap. v. Sicut alia
¶In libro. M Ciceronis de gloria ſecundo manifeſte eſt erratum in ea parte in q̃ ſcriptum eſt ſuper Hectore & Aiace. cap. vi. In libro
¶Obſeruatũ eſſe in ſeuibus: q; annũ fere ætatis tertium & ſexageſimũ agãt aut laboribus: aut interitu: aut clade aliqua inſignitũ. Atq; inibi ſuper eadẽ obſeruatione exẽplum appoſitum. Epiſtolæ diui Auguſti ad Caium filium. cap. vii. Obſeruatum
¶Locus ex oratiõe phauorini ueteris oratoris de cœnarũ atq; luxuriæ exprobratione qua uſus eſt quum legẽ licinią de ſumptu minuẽdo ſuaſit. cap. viii. Quũ legeremus
¶Quod Cecilius poeta frontem genere uirili non poetice: ſed cum probatione & cũ analogia appellauit. cap. ix. Vere
¶De uoluntario & admirando interitu uirginũ milegiarum. cap. x. Plutarchus
¶Verba ſe. cõ. de exigẽdis urbe Roma phis: Itẽ uerba edicti cẽſorũ: quo iprobati: & coerciti ſũt: q diſciplinã rhetoricã inſtituere & exercere Romæ cœpat. cap. xi. Fãnio
¶Locus ex oratione Gracchi de parſimonia ac de pudicitia ſua memoratiſſimus. caput. xii. Gracchus
¶De uerbis inopinatis: quæ utroq; ueſum dicuntur. & a grammaticis cõmunia uocantur. cap. xiii. Vtor & uereor
¶Quod Metellus Numidicus figuram orationis nouam & orationibus grẽcis mutuatus eſt. cap. xiiii. Apud. Q. Metellum
¶Paſſis uelis: & paſſis manibus dixiſſe ueteres non a uerbo ſuo quod eſt patior: ſed ab alieno: quod eſt pando. cap. xv. Ab eo
¶De nouo genere interitus crotonienſis miłonis. cap. xvi. Milo crotonienſis.
¶Quam ob cauſam nobiles pueri athenienſium tibiis canere deſierint: quum patrium iſtum morem canendi haberent. cap. xvii. Alcibiades athenienſis
¶Quod pugna belli ciuilis uictoriaq; C. Cæſaris quã uicit in pharſalijs campis nũciata predictaq; eſt per cuiuſdã Cornelii ſacerdotis uaticinium eodem ipſo die in Italia pataui. cap. xviii.
¶Verba. M. Varronis memoria digna: ex ſatyra: &c. cap. xix. Non paucis

¶Notata quædam de Euripidis poetæ genere &c.cap.xx. Euripidi
¶Quod a poetis Iouis filii prudentiſſimi humaniſſimiq; Neptūni autem inhumaniſſimi & ferociſſimi traduntur.cap.xxi.Præſtantiſſimos
¶Hiſtoria de Sertorio duce: deq; aſtu eius &c.cap.xxii Sertorius
¶De ætatib9 hiſtoricoꝝ nobiliū Hellanici: Hero.& Thuci.cap.xxiii.Hellanicus
¶Quid Vulcatius ſedigitus in libro quem de poetis ſcripſit: de comicis latinis iudicarit.cap.xxiiii.Sedigitus
¶De uerbis quibuſdā nouis.q̄ in Cn.Matii mimiābis offenderamus.cap.xxv.Cn.
¶Quibus uerbis Ariſtoteles philoſophus definierit ſyllogiſmum eiuſq; definitionis interpretamentum uerbis latinis factum.cap.xxvi.Ariſtoteles
¶Quid ſint comitia calata: quid curiata: quid centuriata: quid tributa: quid conſiliū atq; inibi quædam eiuſmodi.cap.xxvii.In libro
¶Quod errauit Gor.Nepos quum ſcripſit Ciceronē tres & uiginti annos natū cām pro.Sex.Roſcio dixiſſe.cap.xxviii.Gor.nepos
¶Quali figura oro⁹is: & q̄ noua.L.Piſo annaliū ſcriptor uſus ſit.cap xxix.Duæ
¶Vehiculum quod petoritū appellatur ciuitatis linguæ uocabulū ſit græce: an gallice.cap.xxx.Qui ab alio
¶Quæ uerba legauerint Rhodii ad hoſtium ducem demetrium: quum ab eo obſiderentur ſuper illa inclyta Hilaſii imagine.cap.xxxi.Rhodum inſulam

¶Capitula decimiſeptimi Libri

u Erba Muſonii philoſophi græca digna atq; utilia audiri: obſeruariq; eiuſdē utilitatis ſententia a.M.Ca.multis ante annis numantiæ ad equides dicta. cap.i.Adoleſcentuli
¶Cuiuſmodi ſit lex apud dialecticos percontandi diſſerendiq; & quę ſit eius legis reprehenſio.cap.ii.Legem eſſe
¶Quanam ratione effici dixerit Eraſiſtratus medicus ſi cibus forte deerit: ut tolerari aliquantiſper media poſſit: & tolerari fames. Verbaq; ipſa Eraſiſtrati ſuper ea re ſcripta.cap.iii.Cum Phauorino
¶Quo rito qbuſq; uerbis fecialis po.ro.bellū indicere ſolitus ſit iis: quibus po.Ro. bellū fieri iuſſerat.Et itē in quæ uerba cōceptū fuerit iuſiurandū de furtis militaribus ſanciēdis: & uti milites ſcripti intra prædictū diē i loco certo frequētarēt: cauſis qbuſdam exceptis ꝓpter quas iuſiurandū remitti equum eſſet.cap.iiii.Cincius
¶Veſtibulū quid ſignificet: deq; eius uocabuli rationibus.cap.v.Pleraq; uocabula
¶Hoſtiæ quæ dicuntur bidentes: quid ſint: & quam ob cauſam ita appellatæ ſunt ſuperq; ea re.P.Nigidii: & Iulii Higini ſententiæ.cap.vi.Redeuntes
¶Quod laberius uerba pleraq; licentius petulantiuſq; finxit: & q̄ multis item uerbis utitur: de quibus an ſint latina quæri ſolet.cap.vii.Laberius
¶Quid ſignificet: & qd a nr̄is appellatū ſit: quod ἀξιώματα dialectici dicunt. Et quædam alia quæ prima in diſciplina dialectica traduntur.cap.viii.Quum in diſciplina
¶Quid ſignificet uerbū i libris uetery creberrime poſitū ſuſq; deq;.cap.ix.Suſq;
¶Quid ſint proletarii: quid capitecenſi: quid item ſit in.xii.tabulis aſſiduus: & quæ eius uocabuli ratio ſit.cap.x.Ocium erat
¶Hiſtoria de Herodoti libris ſumpra: de pſyllorum interitu: qui in ſirtibus africanis olebat.cap.xi.Gens in Italia

¶De his uocabulis quæ Cloacius uerus aut satis cõmode:aut nimis absurde & illepido ad origines linguæ græcæ redegit.cap.xii.Cloacius uerus
¶Quid sit municipiũ. & quid a colonia differat:& qd sint municipes:quæq; sit eius uocabuli ratio ac proprietas &c.cap.xiii.Municipes & municipia
¶Quod.M.cato differre dixit properare & festinare.& q̃ commode Verrius Flaccus uerbum quod est festinat interpretatus sit.cap.xiiii.Festinare
¶Quid Theophrastus mirum de perdicibus scriptum reliquerit.Et quid Theopõpus de leporibus cap.xv.Theophrastus
¶Agrippas a partus ægri & improsperi uitio appellatos:deq; iis deabus:quæ uocantur prosa & postuerta.cap.xvi.Quorum
¶Quæ ratio uocabuli sit agri uaticani.cap.xvii.Et agrum
¶Lepida quædã memoratu & cognitu de parte geometricæ:quæ ΟΠΤΙΚΗ:idest pspectiua appellatur.Et ite alia quæ ΜΕΤΡΙΚΗ:idest dimensiua.& tertia itidem quæ dicit ΚΑΝΟΝΙΚΗ:idest regularis.cap.xviii.Pars quæ nam
¶Sumpta ex historia Herodoti libro.i.Super fidicine arione.cap.xix.Celeri

¶Capitula decimiseptimi Libri.

Q Vod gallus asinius & Iartius licinius sententiam.M.Ciceronis reprehẽderunt ex oratione quam dixit pro.M.celio.& quid aduersus homines stolidissimos pro eadem sententia uere digneq; dici possit.cap.i.Vt quidam
¶Verba quædã ex.Q.clau.annaliũ.i.cursim in legendo notata. cap.ii. Quũ librũ
¶Verba.M.Varronis ex libro.v.& uicesimo humanarum:quibus contra opinionẽ uulgariam interpretatus est homeri uersum.cap.iii.Adolescens
¶Quid menander poeta philemoni poetæ dixerit.a quo sæpe indigne in certaminibus comœdiarum superatus est.& q; sæpissime euripides in tragœdia ab ignominib9 poetis uictus est.cap.iiii.Menander
¶Nequaq̃ eẽ uer; q; minutis qbusdã rhetoricæ artificibus uideat.M.Ci.i libro quẽ de amicitia scripsit uicioso argumẽto usum ΑΜΦΙΣΒΗ ΤΟΥΜΕΝΟΝ ΑΝΤΙΟΗΛΟ ΥΙΖΟΜΕΝΟΝ.i.dubiũ p cõfesso posuisse:totũq; id cõsideratius tractũ exploratũq; cap.v.Ci.
¶Falsum esse quod uerrius Flacchus in librorum.ii.quos de obscuris.M.Catonis cõposuit de seruo receptitio scriptum reliquit.cap.vi.M.cato
¶Verba hæc ex atinia lege qd subreptũ erit eius rei æterna auctoritas esto.P. Nigidio:&.Q.Scæuolę uisa esse nõ minus de præterito q̃ de futuro cauisse.cap.vii.Legis
¶In sermonibus apud mensam Tauri philosophi q̃ri agitariq; eiusmodi solita. Cur oleũ sæpe & facile uina rarius congelescant:acetum haud fere unq̃. Et cur aquæ fluuiorum fontiumq; durentur:mare gelu nõ duret.cap.viii.philosophus Taurus
¶De notis lr̃aq; q̃ i.C.Cæsa.epistolis repiunt:deq; aliis clandestinis lr̃is ex ueteri historia petitis:& qd ΣΚΥΤΑΛΗ.i.baculus quo epistol.iuoluebat sit lacõica.ca.ix.Libri
¶Quid de uersibus Virgilii phauorinus existimarit quibus in describenda flagrantia montis æthnæ pindarum poetam secutus est:collataq; an super eadem re utriusq; carmina & diiudicata.cap.x.Phauorinum philosophum
¶Quod plutarchus in libris symposiacis opinionem platonis de habitu atq; natura stomachi fistulæq; eius:q̃ ΤΡΑΧΕΙΑ:idest dura dicitur:aduersum Erasistratum medicũ tutatus est:auctoritate adhibita antiq medici Hippocratis.cap.xi. Et Plutarchus
¶De materiis infamibus:quas greci ΑΔΟΞΟΥΣ appellant a phauorino exercẽdi gra-

tia diſputatis. cap.xii. Infames materias
¶Quin particula quot qualeſq; uarietates ſignificationis habeat: & q̄ ſæpe in ueteꝝ ſcriptis obſcura ſit.cap.xiii.Quum particula
¶Sententiæ ex.P.Mimi ſelectæ lepidiores.cap.xiiii.P.Mimos
¶Quod Carneades academicus elleboro ſtomachū purgauit. ſcripturus aduerſus zenonis ſtoici decreta: deq; natura medellaq; ellebori cādidi & nigri.cap.xv.Carnea.
¶Anates ponticas uim habere uenenis detegendis potētem. atq; inibi de Mithridatis regis in id genus medicamenti ſolertia.cap.xvi.Anates
¶Mithridatē pōti regē duaꝝ & uiginti gētiū linguis locutū. Q.q; Enniū tria corda habere ſeſe dixiſſe: q; tris linguas pcalluiſſet: græcā: oſcā: latinam.cap.xvii. Ennius
¶Quod.M. Varro.C.Saluſtiū hiſtoriæ ſcriptorē deprehēſum ab Anio milione in adulterio ſcribit: & loris caſum: pecuniaq; data dimiſſum.cap.xviii. Varro in litteris
¶Quid epictetus phūs dicere ſolitus ſit hoibus neq̄ & īpuris diſciplis phīæ ſtudioſe tractātib9: & q̄ duo uerba obſeruāda pcepit oīum reꝝ lōge ſalubria.cap.xix.Pha.
¶Ex ſympoſio Platonis ſūpta uerba numeris coagmētiſq; uerboꝝ ſcite modulateq;: & apte exercēdi grā in latinā oīonem uerſa.cap.xx.Sympoſium platonis
¶Quibus tēporibus poſt Romā cōditam græci: romaniq; illuſtres uiri floruerūt: ante ſecūdum bellum carthaginēſium.cap.xxi. Vt conſpectum

¶Capitula decimioctaui Libri.

d Iſputationes a philoſopho ſtoico: & cōtra a pipatetico arbitro phauorino factæ quæſtiūq; inter eos quantū in pficiēda uita beata uirtus ualeret: quātumq; eſſet in iis quæ dicuntur extranea.cap.i.Familiares phauorini
¶Cuiuſmodi qōnum certationibus ſaturnalia ludicra athenis agitari ſoliti ſumus atq; inibi inſperſa quædā ſophiſmata & enigmata oblectatoria.cap.ii.Saturnalia
¶Quid æſchines rhetor in oīone q̄ timarchū de īpudicitia accuſauit lacedæmonios ſtatuiſſe dixerit ſup ſnīa pbatiſſima: quā īprobatiſſim9 hō dixiſſet.cap.iii.Aeſchines
¶Quod Sul.Apol.prædicantem quædam a ſeſe uno Saluſtii hiſtoria intelligi illuſit quæſtione propoſita quid uerba iſta apud Sal.ſignificarent: per incertum ſtolidior an uanior.cap.iiii.Quum
¶Quod.Q.Ennius in.vii.annali quadrupes eques: & non quadrupes equus: ut legunt multi ſcriptum reliquit.cap.v.Cum antonio
¶Quod Helius Meliſſus in libro titulū fecit de loquēdi ꝓprietate: quē quū ederet: cornū eē copiæ dicebat: rē ſcripſit: neq; dictu: neq; auditu dignā: quū differre matronam & matrēfamilias exiſtimauit: differētia longe uaniſſima.cap.vi.Helius
¶Quē in modū phauorinus tractauerit intēpeſtiuū quædā de uerboꝝ ambiguitatibus quærētē. atq; ibi quod ſignificationes capiat cōcio.cap.vii.Domitio homini
¶Ομοιοτέλευτα ὁμοιοπτωτα. i. ſimiliter finiētia & ſimiliter cadētia. atq; alia id genus quæ ornamēta orationis putantur inepta eſſe & puerilia Lucilii quoq; uerſibus declarari.cap.viii. ὁμοιοτέλευτα
¶Quid ſignificet apud.M catonē uerbū inſecēda quodq; inſecenda potius legēdū ſit: q̄ quod pleriq; exiſtimant inſequenda.cap.ix.Et ſequor
¶Errare iſtos q̄ī explorāda febri pulſus uenaꝝ ptētari putāt: nō arteriaꝝ. cap.x.In
¶Verba ex carminibus Futii antiatis inſcite a ceſellio uindice reprehenſa. Verſuſque ipſi in quibus ea uerba ſunt ſubſcripti.cap.xi.Non hercle

¶Morem iſtum ueteribus noſtris fuiſſe uerba paciendi mutare: ac uertere in agendi modum. cap. xii. Id quoq;
¶Quali taliõe dioge. phius uſus ſit: pertẽtatus a dialectico &c. cap. xiii. Saturnalib9
¶Quid ſit numerus hemiolios: quid epitritos &c. cap. xiiii. Figuræ
¶Quod. M. Var. in herroi- uerſibus obſeruauerit &c. cap. xv. In longis

¶Capitula deciminoni Libri.

r Eſponſio cuiuſdam philoſophi interrogati: quam ob cauſam maris tempeſtate pulluerat. cap. i. Nauigabamus
¶Ex qnq; corpis ſenſib9: duos eẽ cũ belluis maxĩe cões. q; turpis & ĩproba ẽ uoluptas: quæ ex auditu uiſu odoratuq; ꝓcedit. quæ uero ex guſtu tactuq; eſt: reꝛ oium fœdiſſima ẽ: quũ hæ duæ beſtiaꝛ ẽt ſint reliquæ hominum tm̃. cap. ii. Quinq; ſunt
¶Quod turpius eſt frigide laudari: q̃ acerbius uituperari. cap. iii. Turpius eſſe
¶Quãobrẽ uẽter repẽtino tiore effluat q̃re ẽt ignis urinã laceſſat. cap. iiii. Ariſtotel.
¶Ex ariſtotelis libris ſumptũ: q; niuis aqua potui peſſima ſit: & q; ex niue chryſtallus concreatur. cap. v. In tyburte rus
¶Q d pudor ſanguinẽ ab extra diffundi: timor uero cõtrahit. cap. vj. In ꝓblematis
¶Quid ſit obeſum nonnullaq; alia priſca uocabula. cap. vii. In agro
¶Quæſtio an arena cælũ triticũ pluralia iueniãt: atq; inibi de quadrigis: inimicitiis nõnullis præterea uocabulis an ſingulari numero cõperiant. cap. viii. Adoleſcẽtibus.
¶Antonii Iuliani i cõuiuio ad quoſdã greꝯcos lepidiſſima reſpõſio. cap. ix. Adoleſcẽs
¶Verba hæc præter ꝓpter in uſu uulgi prodita etiam ennii fuiſſe. cap. x. Memini
¶Ponit uerſus platonis amatorios: quos admodũ iuuenis luſit. dum tragœdiis contendit. cap. xi. Celebrantur duo
¶Diſſertatio herodis attici ſup ui & natura doloris: ſuæq; opinionis affirmatio p exemplum indocti ruſtici qui cũ rubis fructiferas arbores præcidit. cap. xii. Herodem
¶Quos pumiliones dicimus: græce ΝΑΝΟΥϹ appellari. cap. xiii. Stabant forte
¶Contẽporaneos fuiſſe cæſari & Ciceroni. M. Varronem: &. P. Nigidiũ ætatis ſuæ doctiſſimos romanos &c. cap. xiiii. Aetas. M. Ciceronis

¶Capitula uigeſimi & ultimi Libri.

d Iſceptatio Sex. Cecilii iuriſcõſulti: & Phauorini philoſophi de legibus. xii. tabularum. cap. i. Sex. Cecilius
¶Vocabulũ ſiticinũ i. M. Catonis oꝛone: qd ſignificet: quã ob cãm. L. Accius poeta in grãmaticis ſiciniſtas nebuloſo noĩe eẽ dixerit. cap. ii. Siticines ſcriptum
¶Artificiũ ſcænicoꝛ ſtudiũ: amorẽq; ĩhoneſtũ: ꝓbroſumq; eẽ &c. cap. iii. comœdos
¶Exempla epiſtolaꝛ alexãdri regis & Ariſtote. phi &c. cap. iiii. Cõmentationum
¶Quęſitũ atq; tractatũ utꝛ ſit recti9 dicere hẽo curã uĩ an ueſtrũ. cap. v. Percõta.
¶Quã diuerſæ greꝯcoꝛ ſniæ ſup numero Niobæ filioꝛ. cap. vj. Mira & prope
¶De iis quę hĩe ϹΥΜΠΑΤΕΙΑΝ. i. conſenſum uidentur &c. cap. vij. Anianus
¶Qualibus uerbis delectari ſolitus ſit antonius iulianus poſitis in mimiambis ſcripſit de ĩnocẽtia ſua: quũ ita dictitat: nũq; ueſtimẽta a ꝓpꝛio poſci. cap. viii. Delectari
¶Quid uocabulum iure manu conſertum ſignificet. cap. ix. Ex iure
¶Quid ſit ſculnæ uerbum poſitum apud. M. Varronem. cap. x. P. Iauinii
¶Auctoritas tanq̃ præfationis admonitio in operis totius ſumma de noctium ordine. cap. xi. Vt qui

¶AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER PRIMVS.

Lutarchus in libro quem ΟΠΟΣΗΨΥΧΩΝ ΚΑΙ ΣΩΜΑΤΩΝ ΑΝ ΤΡΩΠΟΙΣ ΠΕΡΙ ΕΥΦΥΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΕΤΗΝ Διάφορα. ideſt quantū inter homines animi corporiſq; ingenio atq; uirtutibus inter
p ſit: conſcripſit. ſcite ſubtiliterq; ratiocinatū Pythagoram phi-
loſophum dicit. in reperienda: modulandaq; ſtatus longitu-
dinis eius præſtantia. Nam cum fere conſtaret curriculū ſta-
dii. quod eſt piſis apud Iouem olympium. Herculem pedi-
bus ſuis metatum. idq; feciſſe longum pedes ducentos. cætera quoq; ſtadia in terris græcię ab aliis poſtea inſtituta. pedum quidem eſſe numero ducentorum: ſed tamen eſſe aliquantulum breuiora. facile intellexit modum. ſpaciumq; plantæ Herculis ra- Hercules
tione proportionis habita. tanto fuiſſe q̄ aliorum procerius: quanto olympicum ſta-
dium longius eſſet q̄ cætera. Comprehenſa autem menſura herculani pedis ſecun-
dum naturalem membrorum omnium inter ſe competētiam modificatus eſt. Atq;
ita id collegit: quod erat conſequens. tanto fuiſſe Herculē corpore excelſiorē: q̄ alios:
quanto olympicum ſtadium ceteris pari numero factis anteiret.

¶Ab Herode attico conſulari uiro tempeſtiue deprompta in quandam iactatum & glorioſum adoleſcentem: ſpecie tantum philoſophiæ ſectatorem uerba Epicteti ſtoi ci: quibus feſtiuiter a uero ſtoico ſeiunxit uulgus loquacium nebulonum: qui ſe ſtoi-
cos nuncuparent.

Capi. ii.

Erodes atticus uir & græca facundia: & conſulari honore præditus: accer-
h ſebat ſæpe nos quum apud magiſtros athenis eſſemus in uillas eius urbi
proximas me & clariſſimum uirum Seruilianum cōpluriſq; alios noſtra-
tes: qui Roma in græciam: ad capiendum ingenii cultum conceſſerant. Atq; ibi tunc
quum eſſemus apud eum in uilla: cui nomen eſt Cephyſia: & eſtu anni: & ſidere au-
tumni flagrantiſſimo propulſabamus caloris incommoda lucoq; umbra ingentium
longis ambulacris & mollibus ædium poſticum refrigerantibus lauacris nitidis: &
abundis: & collucentibus: totiuſq; uillæ uenuſtate aquis undiq; canoris: atq; auibus
perſonante. Erat ibidem nobiſcum ſimul adoleſcens: philoſophiæ ſectator: diſcipli-
næ ut ipſe dicebat ſtoicæ: ſed loquacior impendio & promptior. Is plerunq; in conui
uio ſermonibus qui poſt epulas haberi ſolent multa: atq; īmodica de philoſophię do
ctrinis intempeſtiue: atq; inſolite diſſerebat. Præq; ſe uno cæteros omnis linguæ atti-
cæ principes gentemq; omnem togatam quodcūq; nomen latinum: rudes eſſe: atq;
agreſtes prædicabat: atq; interea uocabulis haud facile cognitis: ſyllogiſmoq; captio
numq; dialecticarum laqueis ſtrepebat ΚΥΡΙΩΝ ΙΤΑΣ ΣΟΧΑΙΟΥΣΑΣ ΘΕΩΡΙΑΣ: ideſt la
queorum adhuc ſpeculationes claudicantes. Alioſq; ad genus griphos neminem poſ
ſe dicens niſi ſe diſſoluere. Rem uero ethicam naturamq; humani ingenii: uirtutūq;
origines: officiaq; earum confinia: aut contra morborum uitiorumq; fraudes: animo
rumq; labes: ac peſtilentias aſſeuerabat: nulli eſſe ulli magis ea omnia explorata: cō-
perta meditataque. Cruciatibus autem doloribuſq; corporis & periculis mortem mi
nitantibus: habitum ſtatūq; uitæ beatæ: quam ſe adeptū eſſe putabat: neq; lædi neq;
imminui exiſtimabatur. Ac ne oris quoq; & uultus ſerenitatem ſtoici hominis: unq̄

illa posse ægritudine obnubilari. Has ille inanes quum flaret glorias: iamq; omnes finem cuperent: uerbisq; eius defatigati perteduissent: tum Herodes greca: cuius plurimus ei mos fuit: oratione utens. Permitte inquit philosophorum amplissime quoniam respondere nos tibi quos idiotas uocas: non quimus: recitari ex libro: quid de huiuscemodi magni loquentia uestra senserit: dixeritq; Epictetus stoicor& maximus. iussitq; proferri dissertationum Epicteti digestarum ab Ariano primum librũ: in quo ille uenerandus senex iuuenes: qui se stoicos appellabant: neq; frugi neq; operæ probæ: sed theorematibus tantum nugalibus: & puerilibus sagogarum cõmentationibus dilatrantes: obiurgatione iusta incessuit. Recta igitur sunt ex libro qui plorabatus est: ea que addidit. Quibus uerbis Epictetus seuere simul ac festiuiter scitũxit: atq; diuisit a uero: atq; sincero stoico: qui eẽt procul dubio: ακωλυτος: ανεκβιαστος: απαραπτωτος: ελευθερος ευπορος ευδαιμων: dest non prohibitus inuiolatus: minime implicitus: liber: diues: fœlix: uuigus aliud nebulonum hominum: qui se stoicos nuncuparent. Vtroq; uerborum & argutiarum fuligine ob oculos audientiũ iacto: sanctissimæ disciplinæ nomine mentirentur ειπερμοι περι αγαθων. και κακων ακουειν. ιλιοθεν μεφερων ανερμος κικονεσσι πελασσεν. τωνοντων τα μενεσ ιν αγαθα. τα δε κακα. τα δε αδιαφορα αγαθα μεν αρεταικακα τα μετεχοντα κακιας. αδιαφορα δε τα μεταξυ του τον πλουτος. συγγυια: ζωη θανατος. ηδονη: πονος: ποθεν οιδας ουτως ελληνικος λεγειν τοις αιγυπτιακοις τι γαρ διαφερει τουτο ειπειν ηοτι διογενης. εν τηθηκη ηχρυσιππος ηκλεανθης: βεβασαν και συν αυτο: και δογμασαυτου πεποιησαι: δεικνυεπως εἰωθασεν πλοιω χειμαζεσθαι μεμνησαι ταυτης της διαιρεσεως οταν ψοφηση τοιουτον: και αναραγασή εανσοι της ουτωπος παρασθεις ειπλεγεμοι συα πρωην ελεγες: μικακι δεξι τοναγ αγησαι: μητης κακιας μετεχον ουκαραξυλον ε σεισειο αυτο τιμιν. καισοι αγτρωπε. απολυμεθα και συελθων παιδεισ. εαν δεσε οκαισαρ μετα πεγ ψηται κατηγορουμενων. i. de bonis cedo: & malis audis an illud? Ad ciconas troia referes meuentus adegit: Rerũ q̃dã bona: quædã mala: q̃dã indifferentia sunt. Bona sane uirtutes: quæ uicii participant mala. Indifferentia uero illa quæ inter hæc media sũt: opes: coniugium: uita: mors: uoluptas: labor. unde nosti inquit? Sic Hellanicus in ægyptiacis tradit. Quid enim refert ita dicam an Diogenem in moralibus Chrisippumue: aut Cleanthem? Hoc itaq; exquisiuisti: decretumq; feciſti tuum. Expone quonam modo tempestatem in naui feras nunquid eius distinctionis memineris: ubi instrepit ac stridet uelum? siquis te ita alloquatur: repete age tu ea. quę modo aiebas: num sit uitium naufragium facere? nũ particeps uitii sit: an non contra istum baculũ moueas? heus homo: quid mecum tibi? nos perimus: & ipse ludis Cæsar quoque si te delatum accersiuerit: quid agas?

¶ Quod chilo lacedæmonius consilium anceps pro salute amici cœpit. Quodq; est circunspecte & anxie considerandum an pro utilitatibus amicorum del nquendum aliquando sit notataq; inibi: & relata quæ Theophrastus: &. M. Cice. super ea re scripserunt. Capi. iii.

Chilo præstabilis homo sapientiæ: quonam usq; debuerit cõtra legem contraq; ius pro amico ꝓgredi dubitauit. Eaq; res in fine quoq; uitæ ipso: animum eius auxit. Et alii deinceps multi philosophiæ sectatores: ut in libris eorum scriptum est satis inquit scite: satisq; sollicite quæsiuerunt: ut uerbis quæ scripta sunt

pta ſunt ipſis utar εἰ βοηθεῖν τῷ φίλῳ παρὰ τὸ δίκαιον. καὶ μέχρι πόσου καὶ ποῖα. ideſt nunquid oporteat contra iuſticiã amico ſubuenire? & qua fini? & incuiuſmodi? ea uerba ſignificant: quæſiſſe eos: an nõnunq̃ contra ius: contraue morẽ facien dũ pro amico? ſit & in qualibus & in quibus cauſis. & quẽnam aduſq; modum. Sup hac quæſtione quũ ab aliis ſicuti dixi: multis tum diligentiſſime a Theophraſto diſputatur: uiro ĩ philoſophia peripathetica modeſtiſſimo doctiſſimoq;. Eaq; diſputatio ſcripta eſt: ſi recte meminimus: in libro eius de amicitia primo. Eum librum. Ma. Cicero uidet legiſſe quum ipſe quoq; librum de amicitia componeret: & cætera quidẽ quæ ſumẽda a theophraſto exiſtimauit: ut ingenium. Facundiaq; eis fuit: ſumpſit & tranſpoſuit commodiſſime aptiſſimeq;. Nunc autem locum de quo ſatis quæſitum eſſe dixi: omnium rerum aliarum difficillimum: ſtrictum: atq; curſim tranſgreſſus eſt. Neq; ea quæ a Theophraſto penſiculate atq; enucleate ſcripta ſunt: executus eſt. Sed anxietate illa & quaſi moroſitate diſputationis prætermiſſa: genus ipſum rei tã tum paucis uerbis notauit. Ea uerba Ciceronis ſi recenſere quis uellet: appoſui. His igitur finibus utendum eſſe arbitror: ut cum emendati mores amicorum ſunt: tum ſit inter eos omnium rerum: conſiliorum: uoluntatum ſine illa exceptione communitas: ut etiam ſi qua fortuna acciderit: ut minus iuſte uoluntates amicorum adiuuãdæ ſint: in quibus eorum aut caput agatur: aut fama declinandum ſit de uia: modo ne ſumma turpitudo ſequatur. Eſt enim quatenus amicitię uenia dari poſſit. Quum agetur inquit aut caput amici: aut fama declinandum eſt de uia: ut etiã nonnunq̃ uoluntatem illius adiuuemus. Sed cuiuſmodi declinatio iſta eſſe debeat: qualiſq; ad iuuandum digreſſio: & in quanta uoluntatis amici iniquitate non dicit. Quid autem refert ſcire in huiuſmodi periculis amicorũ: ſi non magna me turpitudo inſecutura ẽ: de uia recte eſſe declinandum? niſi id quoq; me docuerit: quam putat magnam turpitudinem? & cum deceſſero de uia: quouſq; digredi debeam? Eſt enim inquit quatinus dati amicitiæ uenia poſſit. Hoc immo ipſum eſt: quod maxime diſcendum eſt: quodq; ab iis: qui doceant minime dicitur quatinus quaq; fini amicitiæ uenia debeat. Chilon ille ſapiẽs de quo pauloante dixi: conſeruandi amici cauſa: de uia declinauit. Sed uideo quouſq; progreſſus eſt: falſum enim pro amici ſalute conſilium dedit. Id ipſum tamen in fine quoq; uitę: an iure poſſit reprehendi: culpariq; dubitauit. Contra patriam inquit Cicero arma pro amico ſumenda non ſunt: hoc profecto nemo ignorauit. & priuſquam Theognis: ut Lucilius ait: naſceretur. Sed id quæro: id deſidero: quum pro amico contra ius & contra q̃ licet: ſalua tamen libertate atq; pace: faciendum eſt: & quum de uia (ſicut ipſe ait) declinandum eſt: quid: & quantum & in quali cauſa & quonam uſq; id fieri debeat? Pericles ille athenienſis egregius uir ingenio boniſq; omnibus diſciplinis ornatus in una quidem ſpecie: ſed planius tamẽ quid exiſtimaret profeſſus eſt. Nam quum amicus eũ rogaret ut pro re cauſaq; eius falſum deieraret his ad eum uerbis uſus eſt. Δεῖ μέσου πράττειν τοῖς φίλοις ἀλλὰ μὴ ἐπιορκεῖν. ideſt opus eſt me amicis commodare ſed uſq; ad aras. Theophraſtus in eo quem dixi: libro inquiſitius quidem ſuper hac re ipſa & exactius. preſſiuſq; q̃ Cicero dixerit. Sed is quoq; in docendo non de uno quoq; facto ſingularim exiſtimat neq; certis exemplorum documentis: ſed generibus rerum ſummatim: uniuerſimq; utitur ad hunc ferme modum. Parua inquit & tenuis uel turpitudo uel infamia ſubeunda eſt. ſi ea re magna utilitas amico queri poteſt. Rependitur quippe: & compẽ

ſatur leue damnum delibatæ honeſtatis maiore alia grauioreq; in adiuuando amico honeſtate. Minimaq; illa labes: & quaſi laſciuia famæ imminentis: partarum amico utilitatum ratione ſolidatur. Neq; nominibus inquit moueri nos oportet: q; paria genere ipſo non ſunt: honeſtas meæ famæ: & rei amici utilitas. Ponderibus hęc enim poteſtatibuſq; præſentibus: non uocabulorum appellationibus: neq; dignitatibus generum diiudicanda ſunt. Nam quum in rebus aut paribus: aut non longe ſecus: utilitas amici: & honeſtas noſtra conſiſtit honeſtas proculdubio præponderat. Quum uero amici utilitas nimio eſt amplior: honeſtatis autem noſtræ in re nō graui leuis iactura eſt: tūc quod utile amico eſt: id primum illo: quod honeſtum nobis eſt: ſit plenius. ſicuti eſt magnum pondus æris: parua lamina auri fit præcioſius. Verba adeo ipſa theophraſti ſup ea re adſcripſi. ΟΥΚΕΙ ΤΙΘΟΥΤΟΥ ΤΟΥ ΤΩΥΓΕΝΕΙ ΤΙΜΙΩΤΕΡΟΥΝΛΗ ΚΑΙ ΟΤΙΟΥΝ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΤΗΛΙΚΟΝΔΕ ΘΑΤΕΡΟΝ ΣΥΝΚΡΙΝΟ ΜΕΝΟΝ ΑΙΡΕΤΟΝ ΕΣΤΙ. ΛΕΓΩ ΔΕ ΟΙΟΝ ΚΑΙ ΧΡΥΣΙΟΝ ΤΙΜΙΟΤΕΡΟΝ ΧΑΛΚΟΥ. ΚΑΙ ΤΗΛΙΚΟΝ ΔΕΤΟΥΧΡΥΣΟΥ. ΤΩΤΗΛΙΚΩ ΔΕ ΧΑΛΚΩ ΜΕΓΕΘΟΣ ΑΝΤΙΠΑΡΑ ΒΑΛΛΟΜΕΝΟΝ. ΠΛΕΟΝΔΟΞΕΙ. ΑΛΛΑ ΠΟΙΗΣΕΙ ΤΙΝΑ ΤΕΡΟΠΗΝ. ΚΑΙ ΤΟΠΛΗΘΟΣ. ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ: ideſt nō ſiquid ſuo genere alio eſt nobilius: continuo quæuis quoque pars eius: partis cuiuſlibet alterius quo cum comparatur: collatione eligenda ſit potius. uerbi gratia hoc modo ut & nobilius ære aurum ſit. & auri pars quælibet portionis cuiuſlibet æris comparatione: ſit pluris: uerum non nihil diſcriminis: cum numerus: tum uero magnitudo efficiet. Phauorinus quoq; philoſophus huiuſcemodi indulgentiam gratiæ tempeſtiuius: laxato paulum p̄miſſoq; ſubtili iuſticiæ examine: his uerbis definiuit ΗΚΟΛΟΥΘΗΝΗ ΧΑΡΗ ΣΠΑΡΑ ΤΟ ΙΣ ΑΝΤΡΩΠΟΙΣ ΤΟΥΤΟΕΣΤΙΝ ΥΦΕΙΣΘΑΙ. ΚΡΙΒΕΙΑΣΕΝ ΔΕΟΝΤΙ. ideſt quæ gratia apud homines uocatur: hoc quidem eſt: iuris diligentioris loco & tempore imminutio. Poſt deinde idem Theophraſtus ad hanc ferme ſententiam diſſeruit. Has tamen inquit paruitates rerum: & magnitudines: atq; has omnis officiorum æſtimationes: alia nō nunq̄ momenta extrinſecus: atq; alia quaſi appendices perſonarum: & cauſarum: & temporum & circunſtantiæ ipſius neceſſitates: quas includere præcepta difficile eſt: moderantur: & regunt: & quaſi gubernant. & nunc ratas efficiunt: nunc irita. Hęc talia quę Theophraſtus ſatis caute & ſolicite: & religioſe cauſa diſcernendi magis diſputandiq; diligentia: q̄ cum decernendi ſententia fiduciaq; diſſeruit: quoniam profecto cauſa ſcientiæ: corporum uarietates: diſcertationumq;. & differentiarum ignorantes directū atq; perpetuum: diſtinctumq; in rebus ſingulis pręceptum: quod ego uos in prima tractatus iſtius parte deſiderare dixeram non capiunt. Eius autem Chilonis a quo diſputatiunculæ huius initium fecimus: quum alia quædam ſunt cognitu utilia: atq; prudentia: tum id maxime exploratæ utilitatis eſt: q; duas ferociſſimas affectiones amoris: atq; odii intra modum tantum coercuit. Hac inquit fini ames: tanq̄ forte fortuna oſurus: hac itidem tenus ōperis: tanq̄ fortaſſe poſt amaturus. Super hoc eodem Chilone Plutarchus philoſophus ī libro ΠΕΡΙΨΥΧΗΣ. ideſt de anima primo uerbis ita ſcripſit ΧΕΙΛΩΝ ΟΠΑΛΑΙΟΣ ΑΚΟΥΣΑΣ ΤΙΝΟΣ ΛΕΓΟΝΤΟΣ. ΜΗΛΕΝΑ ΕΧΕΙΝ ΕΧΤΡΟΝ. ΗΡΩΤΗΣΕΝΕΙ ΚΑΙ ΜΗΔΕΝΑ ΦΙΛΟΝΕΧΕΙ ΝΟΜΙΖΩΝ ΕΞΑΝΑΓΚΗΣ ΕΠΑΚΟΛΟΥΘΕΙΝ ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΑΓΕΣΘΑΙ ΦΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΕΧΘΕΙΑΣ. ideſt Chilo ſenior. quum quempiam dicentem audiſſet: nullum ſe inimicum habere: an nullum ēt amicum haberet: interrogauit: amicitias inimicitiaſq; inuicem conſequi & adduci neceſſe eē arbitratus.

¶Quam tenuiter curioſeq; explorauerit Antonius Iulianus in oratione Marti. T.

uerbi

uerbi ab eo mutati argutiam.

Cap.iiii.

Ntonius Iulianus rhetor perq̄ fuit honesti: atq; amœni ingenii. Doctri-
a na quoq; ista utiliore ac delectabili: ueterumq; elegantiarum cura: & me-
moria multa fuit. Ad hæc scripta omnia antiquiora tā curiose spectabat:
aut uirtutes pensitabat: aut uitia rimabatur: ut iudicium factum esse ad amusim di
ceres. Is Iulianus super eo enthymemathe: quod est in oratiõe. M. Tulli. quam pro
Gn. Planco dixit: ita æstimauit. Sed uerba prius: de quibus iudicium ab eo factum
est: ipsa ponam. Quamq̄ dissimilis pecuniæ debitio & gratię. Nam qui pecuniam di
soluit: statim non habet: id quod reddidit. Qui autem debet: æs retinet alienũ. Gra-
tiam autem & qui refert habet: & qui habet: in eo ipso quod habet: refert. Neque ego
nunc Planco desinam debere: si hoc soluero. Nec minus ei redderem uoluntate ipsa:
si hoc molestiæ non accidisset. Crispum sane inquit agmen orationis: rotundumq;: ac
modulo ipso numerorum uenustum sed quod cum uenia legendum sit: uerbi paulũ
ideo immutati: ut sententiæ fides salua esset. Namq; debitio gratiæ & pecuniæ colla
ta: uerbum utrobiq; seruare posset. Ita enim recte opposita iter sese gratiæ: pecuniæq;
debitio uidebitur: si & pecunia quidem deberi dicatur: & gratia. Sed quid eueniat in
pecunia debita solutaue: quid contra in gratia debita redditaue debitiõis uerbo utrin
q; seruato differatur. Cicero autem inquit: quum gratiæ pecuniæq; debitionem dissi-
milem esse dixisset: eiusq; sententiæ rationem redderet: uerbum debet in pecunia po-
nit: in gratia habet subiicit: pro debet. Ita enim dicit. Gratiam autem & qui refert: ha
bet: & qui habet in eo ipso quod habet: refert. Sed id uerbum habet: cum proposita
comparatione non satis conuenit. Debitio enim gratiæ non habitio cum pecunia cõ-
fertur. Atq; ideo consequens quidem fuerat sic dicere: & qui debet in eo ipso quod de
bet refert: quod absurdum & nimis coactum foret: si nondum redditam gratiam:
eo ipso redditam diceret: quia debetur: immutauit ergo inquit & subdit uerbum ei
uerbo: quod omiserat: finitimum: ut uideatur & sensum debitionis collatæ non re-
liquisse: & concinnitatem sententiæ retinuisse. Ad hunc modum Iulianus enodabat:
diiudicabatq; ueterum scriptoꝝ sententias: quas apud eum adolescẽtes lectitabant.

¶Quod Demosthenes rhetor cultu corporis atq; uestitu probris obnoxio infamiq;
mundicia fuit: quodq; itẽ Hortensius orator ob eiusmodi mundicias: gestũq; in agẽ
do histrionicum Dionisiæ salitatriculæ cognomento compellatus est.

Cap.v.

Emosthenem tradunt: & uestitu cæteroq; cultu corporis nitido uenusto: Demo-
d nimisq; accurato fuisse. hinc etiam κομψη illa χλαινισ και μαλακοι χι- sthenis
τωνισ κοι ideſt elegans illa uestis: & molles tuniculæ ab æmulis aduersa cultus
riisq; probro datum. hic etiam turpibus: indigniſq; in eum uerbis non temperatum:
quum parum uir: ore quoq; polluto diceretur. Ad eundem modum Hortẽsius om Hortẽsi9
nibus ferme oratoribus ætatis suæ: nisi. M. Tullio clarior: qui multa cum mundicia
& circunspecte compositeq; indutus: & amictus esset: manusq; eius interagendum
forent argutæ admodum & gestuosæ: maledictis compellationibusq; probrosis ia-
ctatus est. multaq; in eum quasi in histrionem: in ipsis causis atq; iudiciis dicta sunt.
Sed cum. L. Torquatus sub agresti homo ingenio: & infestiuo: grauius acerbiusque
apud consilium iudicum: quum de causa Syllæ quæreretur: non iam histrionẽ eum
esse diceret: sed gesticulariam Dionysiamq; eum notissimæ saltatriculæ nomine ap-
pellaret. Tum uoce molli: atq; demissa Hortensius: Dionysia inquit: Dionysia ma-

lo equidem esse: q̄ quod tu Torquate. ἀπονοσον ἀγροικίαν. ἀπροσιτον: ideſt inelegans agreſtis aditu difficilis.

¶ Verba ex oratione Metelli Numidici: quam dixit ad populum in cenſura. quum eum ad uxores ducendas adhortaretur: eaq; oratio quam ob cauſam reprehenſa: & quo contra modo defenſa ſit. Cap. vi.

Metellus de uxore ducenda

VItis & eruditis uiris audiẽtibus legebatur oratio Metelli Numidici grauis ac diſerti uiri: quam in cenſura dixit ad populum: de ducendis uxoribus: quum eum ad matrimonia capeſcenda hortaretur: in ea oratione ita ſcriptũ fuit. Si ſine uxore poſſemus quirites eſſe: omnes ea moleſtia careremus. Sed quoniam ita natura tradit: ut nec cum illis ſatis cõmode: nec ſine illis ullo modo uiui poſſit: ſaluti perpetuæ potius q̄ breui uoluptati conſulendum. Videbatur quibuſdam Metellum cenſorem cui conſilium eſſet: ad uxores ducendas populum hortari non oportuiſſe: nec de moleſtia incõmodiſq; perpetuis rei uxoriæ cõfiteri: neq; adhortari magis: q̄ diſſuadere abſterrereq;. Sed contra: illud potius orationem debuiſſe ſummi dicebant: ut & nullas plerunq; eſſe in matrimoniis moleſtias aſſeueraret: & ſique tamen accidere nonnunq̄ uiderentur paruas & leues facileſq; eẽ toleratu diceret. maioribuſq; eas emolumẽtis & uoluptatibus oblitterari: eaſdemq; ipſas neq; omnibus: neq; naturæ uitio: ſed quorundam maritorum culpa & iuſticia euenire. T. autem Catritius recte atq; condigne Metellum eſſe locutum exiſtimabat. Aliter inquit cenſor loqui debet: aliter rhetor. Rhetori conceſſum eſt ſententiis uti falſis: audacibus: ſubdolis: captioſis: ſi modo ueriſimiles ſint: & poſſint ad mouendos hominum animos qualicumq; aſtu irripere. Propterea turpe eſſe ait rhetori: ſiquid in mala cauſa deſtitutum: atq; impugnatum relinquat. Sed enim Metellum inquit ſanctum uirum illa grauitate & fide præditum: cum tanto honore: atq; dignitate uitæ apud populũ Romanum loquentem nihil decuit aliud dicere: q̄ quod uerum ſibi eſſe: atq; omnibus uidebatur: præſertim quum ſuper ea re diceret quæ quotidiana intelligentia & communi peruulgatoq; uitæ uſu comprehenderetur. De moleſtia igitur cunctis hominibus notiſſima confeſſus: eaq; cõfeſſione fidem ſedulitatis: ueritatiſq; cõmeritus: tum deniq; facile & procliuiter: quod fuit omnium rerum ualidiſſimum atq; ueriſſimum perſuaſit: ciuitatem ſaluam eſſe ſine matrimonio & frequentia non poſſe. Hoc quoq; aliud: ex eadem oratione Metelli dignum eſſe exiſtimauimus aſſidua lectione: non: hercle minus: q̄ quæ a grauiſſimis philoſophis ſcripta ſunt. Verba Metelli hæc ſunt. Dii immortales plurimum poſſunt ſed non plus uelle debent nobis: q̄ parentes. At parentes: ſi pergunt liberi errare: bonis exhæredant. Quid ergo nos a dis immortalibus diutius expectemus: niſi malis ratiõibus finem facimus: iiſdem deos propitios eſſe æquum eſt: qui ſibi aduerſarii non ſunt. Dii immortales uirtutem approbare: non adhibere debent.

¶ In hiſce uerbis Ciceronis ex oratione quinta in Verrem: hanc ſibi rem ſperant præſidio futurum: neq; mendam eſſe: nec uitium. Errareq; iſtos: qui bonos uiolãt libros & futuram ſcribunt. Atq; ibi de quodam alio Ciceronis uerbo dictum: quod probe ſcriptum perperam mutatur. Et aſperſa pauca de modulis: numeriſq; oratiõis: quos Cicero auide ſectatus eſt. Cap. vii.

IN oratione Ciceronis quinta in Verrem libro ſpectate fidei: tyroniana cura: atq; diſciplina facto: ita ſcriptum eſt. Homines tenues obſcuro loco na

ti:nauigant adeuntq; ad ea loca:quæ nunq̃ antea didicerant:neq; noti essent quo uenerunt:neq; semper cum cognitoribus esse possunt. Hac una tantum fiducia ciuitatis:non modo apud nostros magistratus:qui & legum:& æstimationis periculo cõtinentur:neque apud ciues solum romanos:qui & sermonis:& iuris:& multarum rerum societate iuncti sunt:fore se tutos arbitrantur : sed quocunq; uenerint: hanc sibi rem præsidio sperant futurum. Videbatur q̃ pluribus in extremo uerbo menda esse. debuisse enim scribi putabant:non futurum:sed futuram:neq; dubitabãt: quin liber emendatus esset:ne ut in Plauti comœdia mœchus:sic enim mendæ suæ illudebant: ita in Ciceronis oratione solœcismus esset manifestarius. Aderat ibi forte amicus noster homo lectione multa exercitus:cui plæraq; omnia ueterum litterarum quæsita: meditata:euigilataq; erant. Is libro inspecto ait:nullum esse in eo uerbo: neque mendam:neq; uitium. Ciceronem probe ac uenuste locutum. Nam futurum inquit non refertur ad rem:sicut legentibus temere & incurioſe uidetur: neq; pro participio positum est. sed uerbum est indefinitum:quod græci appellant ἀπαρέμφατον: neque numeris:neq; generibus præseruiens sed liberum undiq; & impromiscuum est. Qua li. C. Gracchus uerbo usus est in oratione:cuius titulus est de. Q. Pompilio circum conciliabula:in qua ita scriptum est. Credo ego inimicos meos hoc dicturum. Inimicos inquit dicturum : & non dicturos. Videtur ne ea ratione positum apud Gracchum dicturum qua est apud Ciceronem futurum? sicut in græca oratione sine ulla uitii suspitione omnibus numeris:generibusq; sine discrimine attribuuntur huiuscemodi uerba ποιήσειν ἐσεσθαι:idest futurum:λέξειν ἐσεσθαι dicturum & similia. In. Q. quoq; quadrigarii tertio annali libro uerba hæc esse dixit. Dum hi concidererentur hostium copias ibi occupatas futurum. In. xii. ãnali eiusdem quadrigarii principium libri sic scriptum. Si pro tua bonitate & nostra uoluntate tibi ualitudo suppetit: est quod speremus:deos bonis benefacturum. Item in Valerii Antiatis libro. iiii. & xx. simili modo scriptum esse. Si hæ res diuinæ factæ:rectecq; perlitatæ essent aruspices dixerunt oĩa ex sententia processurum. Plautus etiam in casina quũ de puella loq̃retur:occisurum dixit. non occisuram his uerbis. Etiam ne habet Casina gladium? Sta habet. Sed duos. quibus altero te occisurum ait. altero uillicum . Item Liberius in Gemellis. Non putaui inquit hoc eam facturum. Nõ ergo isti omnes solœcismus quid esset:ignorauerunt. Sed & Gracchus dicturum : & quadrigarius : futurum & benefacturum & Plautus occisurum:& Antias processurum:& Laberius factorum indefinito modo dixerunt. qui modus neq; in numeros:neq; in personas:neq; in genera distribuitur. Sed omnia istæc una eademq; declinatione complectitur. Sicuti. M. Cicero dixit futurum:non uirili genere:neq; neutro. solœcism9 enim foret plane. sed uerbo usus est ab omni necessitate generum absoluto . Idem autem ille amicus noster in eiusdem. M. T. Ciceronis oratione:quæ est de imperio Gn. Pompeii : ita scriptum esse a Cicerone dicebat atque ipse ita lectitabat. Quum nostros portus. atque eos portus:quibus uitam ac spiritum ducitis:in prædonum fuisse potestatẽ sciatis. Neque solœcismum esse aiebat:in potestatem fuisse. ut uulgus semidoctum putat: sed ratione dictum certa & proba: contendebat qua & græci ita uterentur & Plautus uerborum latinorum elegantissimus in Amphitrione dixit. Nunc uero mihi in mentem fuit: non ut dici solitum est, in mente. Sed enĩ præter. Plautum cuius ille in præ

senti exemplo usus est: multam nos quoque apud ueteres scriptores locutionum talium copiam offendimus. atque his uulgo annotamentis inspeximus. Vt rationem istam missam facias & auctoritates: sonus qui εὐφωνία ideſt uoculatio tantum: & positura ipsa uerborum satis declarant: id potius ἐπιμελείᾳ τῶν λέξεων: ideſt uocabulorum delectui diligenti: modulamentisque orationis. M. Tulii conuenisse: ut quoniam utrum uis dici latinæ posset: potestatem dicere mallet: non potestate. Illud enim sic compositum iocundius ad aurem. comspectiusque insuauius hoc imperfectiusque est: si modo ita explorata aure homo sit: non surda: nec iacenti. sicuti est hercle quod explicauit dicere maluit: q̃ explicuit: quod esse iam usitatius cœperat. Verba sunt hæc ipsius in exhoratione quam de imperio Cn. pompeii habuit. Testis est sicilia: quam multis undique cinctam periculis non terrore belli: sed consilii celeritate explicauit. At si explicuit diceret imperfecto & debili numero uerborum sonus clauderetur.

¶Historia in libris Phocionis philosophi reperta super Laide meretrice: & Demosthene rhetore. Cap. viii.

Demosthenes Lais meretrix

Phocion ex pipatetica disciplina: haud sane ignobilis uir fuit. Is librũ multæ uariæque historiæ refertum composuit: eumq; inscripsit: κέρος ἄλλο ἰᾶς ea uox hoc ferme ualet: tanq̃ si dicas cornu copiæ in eo libro super Demosthene rhetore: & laide meretrice historia hæc scripta est. Laias inquit corinthia ob elegantiam: uenustatemq; formæ grandem pecuniam demerebat. Conuentusq; ad eam ditiorum hominum ex omni græcia celebres erant. neque admittebatur: nisi q̃ dabat: quod popposcerat. Poscebat autem illa nimiam quantitatem: Hinc ait natum esse illud frequens apud græcos adagiũ οὐ παντὸς ἀνδρὸς κορίνθον ἐσθλοῦ: ideſt. Non uiri cuiusque est corinthum petere: q̃ frustra iter corinthum ad Laidam qui non quiret dare: quod poscceretur. Ad hanc ille Demosthenes clanculũ adit: & ut sui copiam faceret petit. At Laïs μυρίας δραχμάς: ideſt decem drachmarum milia popposcit. hoc facit nummi nostratis denarium decem milia: tali petulantia mulieris atq; pecuniæ magnitudine ictus: expauiduſque Demosthenes auertitur. & discedens: Ego inquit pœnitere tanti non emo. Sed græca ipsa: quæ fertur dixisse lepidiora sunt: οὐκ ὠνοῦμαι inquit μυρίων δραχμῶν μετὰ μετανοίας. ideſt nõ emo centum sestertiis pœnitere.

¶Qui modus fuerit: quis ordo disciplinæ pythagoricę quãtumq; temporis imperatum obseruatumq; sit: dicendi simul ac tacendi. Cap. ix.

Pythagorica disciplina

Rdo ac ratio Pythagoræ. ac deinceps familiæ successionis eius recipiendi instituendiq; discipulos: huiuscemodi fuisse traditur. Iam a principio adolescentes: q sese ad discẽdum obtulerant: ἐφυσιογνώμονει. i. per naturæ indicia pensiculabat. id uerbum significat. mores naturasq; horum coniectatiõe quadã: de otis & uultus ingenio: deq; totius corporis filo: atq; habitu scisciari. Tũ q exploratus ab eo: idoneusq; fuerat: recipi in disciplinam statim iubebat. & tẽpus certũ tacere: non oẽs idẽ: sed aliud alius tẽpus: pro æstimato captu solertiæ. Is autem q tacebat quæ dicebant ab aliis: audiebat. Neq; pcontari. si parũ itellexerat. neq; cõmentari. quæ audierat: fas erat. Sed nõ minus quisq̃ tacuit. q̃ bienniũ. Hi prorsus appellabant intra tẽpus tacendi audiendiq; ἀκούσικοι. i. auditores. Ast ubi didicerant rerũ omniũ

omnium difficillimas tacere: audireq; atq; esse iam cœperant silentio eruditi: cui erat nomen. ἐχεμυθία: ideſt taciturnitas tum uerba facere & quærere: quæque audissent: scribere: & quæ ipsi opinarentur expromere potestas erat. hi dicebantur in eo tempore μαθηματικοί: ideſt disciplinis uacantes: scilicet ab iis artibus: quas iam discere atque meditari incœptauerant: quoniam geometriam: gnomonicam: musicam: cæteraſque item disciplinas altiores μαθήματα: ideſt disciplinas: ueteres græci appellabant. Vulgus autem: quos gentilico uocabulo chaldæos dicere oportet: mathematicos dicit. Exinde his scientiæ studiis ornati: ad perdiscenda mundi opera: & principia naturæ procedebant. At tunc denique nominabantur φυσικο: ideſt naturales. Hæc eadem super Pythagora noster Taurus quum dixisset: nunc autem inquit isti qui repente pedibus illotis ad philosophos diuertunt: non est hoc satis quod sunt omnino ἀθεώρητοι ἄμουσοι ἀγεωμέτρητοι: ideſt a contemplatione musica: geometria: penitus alieni: sed legem etiam dant: qua philosophari discant. Alius ait: hoc me primum doce. Item alius: hoc uolo inquit discere. istud nollo. Hic a Sympoſio Platonis incipere gestit: propter Alcibiadæ comessationem. Ille a Phædro propter Lysiæ orationem. Est etiam inquit proch. Iuppiter qui Platonem legere postulet: nō uitæ ornandæ: sed linguæ orationisq; cōmendæ gratia: nec ut modestior fiat: sed lepidior. Hæc Taurus dicere solitus nouicios philosophorum sectatores: cum ueteribus Pythagoricis pēsitans. Sed id quoq; non prætereūdum est: quod omnes simul: qui a Pythagora in cohortem illam disciplinarum recepti erant: quod quisque familiæ pecuniæque habeant: in medium dabant. Et cohibebatur societas inseparabilis: tanq̄ illud fuerit antiquum consortium: quod re atq; uerbo romano appellatur: κοινοβιον: ideſt contubernium.

¶ Quibus uerbis compellauerit Phauorinus philosophus adolescentem: uetuste nimis & prisce loquentem. Cap. x.

Hauorinus philosophus adolescēti uetere uerborum cupidissimo: & plerasq; uoces nimis priscas: & ignotissimas in quottidianis cōmunibusq; sermonibus expromenti: Curius inquit & Fabritius & Corūcanius antiquissimi nostri: & his antiquiores Horatii illi trigemini plane & dilucide cum suis fabulati sunt. Neq; aurumcorum: aut sicanorum: aut pelasgorum: qui primi coluisse Italiam dicuntur: sed ætatis suæ uerbis locuti sunt. Tu autem perinde quasi cum matre Euandri nunc loquare sermone multis annis iam desito uteris. q; scire atque intellige re neminem uis: quæ dicas. Nonne homo inepte: ut quod uis abunde consequaris: taceres? sed antiquitatem tibi placere ais: q; honesta: & bona: & sobria: & modesta sit. uiue ergo moribus præteritis: loquere uerbis præsentibus. Atque id quod a. C. Cæsare excellentis ingenii ac prudentiæ uiro. In primo de analogia libro scriptum ē: habe semper in memoria: atque in pectore: ut tanq̄ scopulum: sic fugias inauditum: atque insolens uerbum. C. Cæsar

¶ Quod Tucydides historiæ scriptor inclytus: lacedæmonios in acie non tuba: sed tibiis esse usos dicit. Verbaq; eius super ea re posita. Quodq; Herodotus Halyaten regem fidicinas in procinctu habuisse tradit. atq; inibi quædam notata de Gracchi fistula concionaria. Cap. xi.

Victor historiæ græce grauissimus Thucydides lacedæmōios sūmos bellatores: nō cornuū tubarumue signis: sed tibiarū modulis in prœlijs usos

esse refert. Non prorsus ex aliquo ritu religionum: neq; rei diuinæ gratia: neq; autem ut excitarentur: atq; euibrarentur animi: quod cornua & litui moliuntur: sed contra ut moderatiores: modulatioresq; fierent: quod tibicinis numeris temperatur. Nihil adeo in congrediendis hostibus: atq; in principiis prœliorum ad salutem uirtutemq; aptius rati: q̃ si permulcti sonis mitioribus non immodice ferocitent. Quum procinctæ igitur classes erant: & instructa acies: cœptumq; in hostem progredi: tibicines inter exercitum positi: canere incœptabant. Ea ibi præcentione tranquilla & uenerabili quadam. quasi militaris musicæ disciplina: uis & impetus militum: ne sparsi: dispalatiq; prorueren: cohibebatur. Sed ipsius illius egregii scriptoris uti uerbis libet: quæ & dignitate: & fide grauiora sunt. καὶ μετα ταυτα ἡξυνοδοσην: αρυειοι μεν: καὶ οι ξυμμαχοι εν τοπω σ. καὶ ορμη: χωρουντεσ: λακεδαιμονιοι δεβραδεωσ καὶ υ πο αυλοισ. πολλων ομου ευκαθεστωτων. ουτουη λεωσ χαριν αλλινα ομαλωσ μεταρυθμου βαινοντεσ προσελθοιεν. κει μηδιασπασθει η αυτων η ταξισ οπρε πει αει μεγαλα σρατοπεδα εντοισ προσ οδοισ ωοιειν. i. Post hæc congrediebantur argiui quidem sociiq; acriter & impetu adorientes. Lacedæmonii contra sub tibiarum præcentione: stipato agmine maturantes non adeo uoluptatis causa: uerum ut æquabili modulatoq; sensim ingressu conuenientes pugnam capescerent: nec suos ordines distrahi sinerent: quod semper amplissimas copias agere: ubi congrediendum est: nimirum decet. Cretenses quoq; prœlia ingredi solitos memoriæ datum est. præcinente ac præmoderante cithara gressus. Halyates autem rex terræ Lydiæ: more atque usu barbarico præditus quum bellum milesiis faceret: ut Herodotus in historiis tradit: concinentes habuit fistulatores & fidicines: atque fœminas etiam tibicinas in exercitu: atq; procinctu habuit: lasciuientium delicias conuiuiorum. Sed enim achæos Homerus pugnam indipisci ait: non fiducularum tibiarumq; concentu: uerũ conspiratu tacito nitibundos οι δ' αρα σιγη μενεον πνειοντεσ αχαιοι ενθυμω μεμαωτεσ αλεξεμεν αλληλοισιν: idest. Ast ibant taciti spirantes robur achiui. Inque uicem auxilium cupida sibi mente ferebant. Quid ille uult ardentissimus clamor militum romanorum: quem in congressibus prœliorum fieri solitum scriptores annalium memorauere? Contra ne institutum fiebat antiquæ disciplinæ tam probabile? An tum etiam gradu clæmenti: & silentio est opus: quum ad hostem itur in conspectu longinquo procul distantem? Quum uero prope ad manus uentum est: tũ iam e propinquo hostis & impetu propulsandus: & clamore terrendus est. Ecce autem pro tibicina laconica tibiæ quoq; illius concionatoriæ in mentẽ uenit: quam. C. Gracchi cum populo agente præisse: ac præmonstrasse modulos ferunt. Sed nequaq̃ sic est. ut a uulgo dicitur canere tibia solitum qui pene eum loquentem staret. uariisque modis tum demulcere animum: actionemq; eius. tum intendere. Quid enim foret ea re ineptius? si ut planipedi saltanti. ita Graccho concionanti numeros & modos: & frequentamenta quædam uaria. tibicen incineret. Sed qui hoc compertius memoriæ tradiderunt. stetisse in circunstantibus dicunt occultius: qui fistula breui: sensim grauiusculum sonum inspiraret. ad deprimendum sedandumq; impetus uocis eius. Referuescente namq; impulsu. & instinctu extraneo naturalis illa Gracchi uehementia indiguisse non (opinor) existimanda est. M. tamen Cicero fistulatorẽ istum utrique rei adhibitum esse a Graccho putat: ut sonis tum placidis: tũ citatis: aut demissam iacentemque orationem eius erigeret: aut ferocientem sæuientemque cohiberet.

C. Gracchi fistula

Verba ipſius Ciceronis appoſui. Itaq; idem Gracchus: quod potes audire Catule ex Licinio cliente tuo litterato homine. quem ſeruum ibi habuit, ille ad manum cū ebur nea ſolitus eſt habere fiſtula: qui ſtaret poſt ipſum occul.e: quum concionaretur: peritum hominem qui inflaret celeriter eum ſonum: qui illum aut remiſſum excitaret: aut a contentione reuocaret. Morem autem illum ingrediendi ad tibicinum modulos prœlii inſtitutum eſſe a Lacedæmoniis Ariſtotelis in libris problematum ſcripſit quo manifeſtior fieret: exploratiorq; militum ſecuritas: & alacritas. Nam diffidentiæ inquit & timori: cum ingreſſione huiuſcemodi minime conuenit: & mœſti ac formidantes ab hac tā intrepida: & tam decora incedendi modulatione alieni ſunt. Verba pau a Ariſtotelis ſuper ea re appoſui. Διατι εωι δαν πολεμειν μελλωσι. προσαυλουι εμβαινωσιν. ινα τους δειλους ασχημονουτας γινωσκωσιν. ideſt quā obrem ubi cōmiſſuri prœlium ſint: ad tibiæ modulos congrediātur: ut timidos minus honeſte agentes iudicent.

¶ Virgo ueſte quid ætatis: & ex quali familia: & quo ritu: quibuſq; cerimoniis: ac religionibus: ac cognomine a pontifice maximo capiatur. Et quo ſtatim iure eſſe incipiat: ſimulatq; capta eſt. Quodq; ut Labeo dicit: nec inteſtato cuiq; nec eius inteſtatæ quiſq; iure hæres eſt. Cap. xii.

Q Vide uirgine capienda ſcripſerūt: quoꝝ diligentiſſime ſcripſit Labeo Antiſtius minorē q̄ annos. vi. maiorē q̄ annos. x. natam negauerunt capi fas eē. Itē quæ non ſit patrima: & matrima: Itē quæ lingua debili: ſenſuue aliū diminuta aliaue qua corporis labe inſignita ſit. Itē quæ ipſa. aut cuius pater emancipatus ſit: etiā ſi uiuo patre i aui poteſtate ſit. Item cuius parentes alter amboue ſeruitutē ſeruierunt: aut in negotiis ſordidis diuerſant. Sed eam cuius ſoror ad id ſacerdotium lecta ſit excuſationē mereri aiunt. Itē cuius pater flamē: aut augur: aut quindecimuir ſacris faciūdis: aut qui ſeptemuir epulonū: aut ſalius eſt. Sponſæ quoq; pōtificis: aut tibicinis ſacrorū filiæ uocatio a ſacerdotio iſto tribui ſolet. Præterea Capito Atteius ſcriptū reliquit neq; eius legendā filiā: q domicilium i Italia non haberet: & excuſandam eius: qui liberos tris non haberet. Virgo autem ueſtalis ſimul eſt capta & i atrium ueſtæ deducta & pōtificibus tradita eſt: eo ſtatim tempore ſine emancipatione: ac ſine capitis minutione. e patris poteſtate exit. & ius teſtamenti faciūdi adipiſcitur. De more autē: rituq; capiundæ uirginis litteræ qdem antiquiores non extant: niſi quæ capta prima eſt: a Numa rege eſſe captā. Sed papiam legem iuenimus: qua cauetur: ut pontificis maximi arbitratu uirgines e populo uiginti legantur. Sortitioque i contione ex eo numero fiat: ſed ea ſortitio ex lege papia non neceſſaria nunc uideri ſolet. Nam ſi quis honeſto loco natus adeat ponti. maxi. atque offerat ad ſacerdotium filiā ſuam: cuius dūtaxat ſaluis religionum obſeruatiōibus: ratio haberi poſſit gratia popiliæ legis per ſe ratū ſit. Capi autē uirgo propterea dici uideť: quia pōtificis maxi. manu prǽhenſa: ab eo parēte: i cuius poteſtate eſt: ueluti libello capta abducitur. In libro primo fabii pictoris: quæ uerba ponti. maxi. dicere oporteat: quum uirginem capit: ſcriptum ē. Ea uerba hæc ſunt. Sacerdotem ueſtalem: quæ ſacra faciat: quæ iuſſi: & ſacerdotem ueſtalem facere pro populo quiritibus uti: quod optima lege fiat: ita te amata capio. Plerique autē capi uirginem ſolam debere putant. Sed flāmines quoq; diales: itē pōtifices & augures capi dicebant. L. Sylla rerum geſtarum lib. ii. ita ſcripſit. P. cornelius: cui primum cognomen ſyllę ipoſitum eſt; flamē dialis

captus. M. Cato de lusitanis: quum Ser. Galbam accusauit eum dicit ius pōtificum dicere noluisse. Ego me nunc uolo ius pontificum optime scire. Iam ne ea causa pontifex capiat? Si uolo augurium optime tenere: ecquis ob eam rem augurem capiat? Præterea etiam in cōmentariis Labeonis: quę ad. xii. tabulas composuit: ita scriptum est. Virgo Vestalis neq; hæres est cuiq̄ intestato: neq; intestatæ quisq̄: sed bona ei⁹ in publicum redigi aiunt. Id quo iure fiat quæritur. Amata intercapiēdum a ponti. maxi. appellatur: quoniam quæ prima capta est. hoc fuisse nomine tradita est.

¶ Quæsitum in philosophia est: quidnam foret in recepto mādato rectius id ne omnino facere: quod mandatum est: an nonnunq̄ ēt contra si id speres ei: qui mandauit utilius fore? Superq; ea quæstione expositæ diuersæ sententiæ. Cap. xiii.

N officiis capiendis: censendis: iudicādisq;: quæ καθηκόντα: idest expediē
i tia & conuenientia philosophi appellant: quæri solet: an negocio tibi dato & quicquid omnino faceres: definito: cōtra quid facere debeas: si eo facto uideri possit res euentura prosperius: exq; utilitate eius: qui id tibi negocium mandauit. Anceps quæstio: & in utranq; partem a prudentibus uiris arbitrata est. Sūt enim non pauci qui sententiam suam una in parte defixerunt: & re semel statuta: deliberataq; ab eo: cuius negocium id pontificūq; esset: nequaq̄ putauerūt contra dictū eius faciendum: etiam si repentinus aliquis casus rem cōmodius agi posse polliceret. Ne si spes fefellisset culpa impacientiæ: & pœna indeprecabilis subeunda esset. Si res forte melius uertisset: diis quidem gratiam habendam: Sed exemplum tñ intromissum uideretur: quo bene consulta consilia religione mandati soluta corrumperentur. Alii existimauerunt incōmoda prius: quæ metuendæ essent: si res gesta aliter foret: q̄ imperatum est: cum emolumento spei pensitanda esse. Et si ea leuiora minoraq;: at utilitas contra grauior & amplior: spe quantū potest firma ostenderetur: tum posse aduersum mandata fieri censuerunt: ne oblata diuinitus rei bene gerendæ occasio amitteretur. Neq; timendum exemplum non parendi crediderunt: si rationes huiuscemodi dūtaxat non adessent. Cum primis aūt respiciendum putauerūt ingeniū naturāq; illius cui ea res præceptūq; esset: ne ferox: durus: indomitus inexorabilisq; sic: qualia fuerint posthumana imperia: & manliana. Nam si tali præceptori ratio reddēda sit: nihil faciendum esse monuerūt aliter: q̄ præceptum est. Instructius deliberatiusq; fore arbitramur theorematiū hoc de mandatis huiuscemodi assequendis: si exemplum

posthumana & Manliana Imperia Dura

P. Crassus quoq;. P. Crassi Mutiani clari: ac inclyti uiri apposuerim⁹. Is Crassus a Sempronio Asellione & plerisq; aliis historiæ romanæ scriptoribus traditur quinq; habuisse rerū bonaꝝ maxima & præcipua: q; esset ditissimus: q; nobilissimus: q; eloquentissimus: q; iurisconsultissimus: q; ponti. maxi. Is quum in consulatu obtineret asiam prouinciam: & circumsedere oppugnareque leucas oppidum pararet: opusq; esset firma ac procera trabe: quæ arietem faceret: quo muros eius oppidi quateret: scripsit ad magistrum ἀρχιτεκτωνα molis athenienſium: sociorum amicorumque popu. roma. ut ex malis duobus: quos apud eos uidisset: uter maior esset: eum mittendum curaret. Tum magister ἀρχιτεκτων comperto: quamobrem malum desideraret: non uti iussus erant: maiorem: sed quem esse magis idoneum: aptioremque faciendo arieti: facilioremque portatu existimabat: minorem misit. Crassus eum uocari iussit: & quum interrogasset: cur non quem iusserat misisset causis rationibus quas dictitabat spretis uectimenta detrahi imperauit: uirgisque multis cecidit. Corrumpi

—umq; ꝛcū bonaꝝ ma ximā habuit

atq; dissoluī officium omne imperantis ratus: siquis ad id quod facere iussus est: nō obsequio debito: sed consilio non desiderato respondeat.

¶Quid dixerit feceritq;.C.Fabricius magna uir gloria: magnisq; rebus gestis: sed familiæ pecuniæq; inops: quum ei samnites tanq̄ indigenti graue aurum donarent: plenumq; odii. Cap.xiiii.

.C.Fabricius

i Vlius Iginus in libro de uita: rebusq; illustrium uiroꝝ sexto. legatos dicit a samnitibus ad.C.Fabricium imperatorem po.ro. uenisse: & memoratis multis: magnisq; rebus: quæ bene & beniuole post redditam pacem samnitibus fecisset: obtulisse dono grandē pecuniā: orasseq; uti acciperet: utereturq;. Atq; id facere samnites dixisse: q; uiderent multa ad splendorē domus atq; uictus defieri: neq; pro magnitudine dignitateq; lautum paratūq; esse. Tū fabricium planas manus ab auribus ad oculos: & infra deinceps ad nares: & ad os: & ad gulā: atq; ide porro ad uētrem imum deduxisse: & legatis ita respōdisse: dum illi omnibus membris: quæ attigisset: obsistere: atq; imperare posset: nunq̄ quicq̄ defutuꝝ. Propterea pecuniam: qua sibi nihil esset usus: ab iis quibus eam sciret usui esse: non accipere.

¶Quod importunum uitium sit futilis: inanisq; loquacitas: & q̄ multis in locis a principibus utriusq; linguæ uiris detestatione iusta culpata sit. Cap.xv.

q Vi sunt leues: & futiles: & importuni locutores: quiq; nullo rerum pondere innixi uerbis humidis: & lapsantibus defluunt. eoꝝ oratione bene existimatum est in ore nasci: non in pectore. Linguā aūt debere aiūt non esse liberam: nec uagam: sed uinclis de pectore imo ac de corde apertis moueri: & quasi gubernari. Sic enim uideas quosdam scatere uerbis: sine ullo iudicii negocio cum securitate multa & profunda: ut loquentes plerunq; uideantur: loqui sese nescire Vlyxem contra Homerus uirum sapienti facundia præditum: uocem mittere ait non ex ore: sed ex pectore. Quo scilicet non ad sonum magis habitumq; uocis. q̄ ex sententiaꝝ penitus conceptarum altitudine pertineret. Petulantiæq; uerborum coercendæ uallum esse oppositum dentium: luculente dixit: ut loquēdi temeritas. nō cordis tā tum custodia: atque uigilia cohibeatur: sed ex quibusdam quasi excubiis in ore positis sepiatur. Homerica de quibus supra dixi: hæc sunt.

αλλοτε δ' ηοωα τε μεγαλην εκ στηθεος ιεις:

τεκνον εμον ωοιον σε εως φυγεν ερκος οδοντων. ideſt

Aſt ubi iam magnam fundebat pectore uocem.

Dentis clauſtra tui uox qualis nata reliquit?

M. tullii quoq; uerba posui: qbus stultam & inanem dicendi copiam grauiter & uere detestatus est. Dūmodo inquit hoc constet: neq; infantiam eius: qui rem norit: sed eam explicare dicendo nō queat: neq; insciti am illius: cui res non suppetat: uerba nō desint: esse laudandam. Quorum si alterum sit optandum: malim equidem indisertam prudētiā: q̄ stultam loquacitatē. Item i lib. de oratore primo uerba hæc posuit. Quid. n. est tam furiosum: q̄ uerborum uel optimorum: atq; ornatissimorum sonitus inanis: nulla subiecta sniа: nec scia? Cum primus autem. M. Cato atrocissimus huiusce modi uitii insectator est. namq; in oratione quæ inscripta est. Si Celius tri. ple. appellasset. Nunq̄ inqt taceat: quem morbus tenet loquendi:: tanq̄ uetern osū uiuendi: atq; dormiēdi. Quod si nō cōueniant: tñ conuocari iubet. Ita est cupidus oronis ut cōducat: qui auscultet. Itaq; auditis nō auscultatis tanq̄ pharmacopolam. Nam

eius uerba audiuntur: uerū ei se nemo cōmittat: si æger est. Idem Cato in eadē oratione eidē. M. Celio uilitatē obbrobrans: non loquendi tantū: uerū etiā tacendi. Frusto inquit panis conduci potest: uel uti taceat: uel uti loquatur. Neq; non merito Homerus unum ex omnibus Tersitā ἀμετροεπῆ καὶ ἀκριτόμυθον: idest loquentem sine iudicio & modo appellabat: uerba illius multa & ἀκοσμα: idest incompta. strepentium sine modo graculoꝝ similia esse dicit. Quid enī est aliud ἀμετροεπῆ ἐκόλωσε: idest supra modū loquitās cōturbabat. Eupolidis quoq; uersus de id genus hominibus consignatissime factus est. λάλειν ἄριστος: ἀδύνατώτατος λέγειν: idest blatterare optimus dicere ineptissimus. Quod Salustius noster imitari uolens loquax inquit magis: q̄ facundus. Quapropter Hesiodus poetarum prudētissimus linguam non uulgandam sed recondendam esse dicit: perinde ut thesaurū. Eiusque esse in promendo gratiam plurimam: si modesta: & parca: & modulata sit.

γλῶσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος
φείδολης πλείστη δὲ χάρις. κατὰ μέτρον ἰούσης

Optimus est homini linguæ thesaurus & ingens
Gratia: quæ parcis mensurat singula uerbis.

Epicarmiū quoq; illud non insicite se habet. οὐ λέγειν δεινός. ἀλλὰ σιγᾶν ἀδύνατος: idest non idoneus ad dicendum: sed ad tacendum impos. Ex quo ꝓfecto sumptum est qui quum loqui non posset: tacere non poterat. Phauorinum ego audio dicere uersus istos Euripidis: ἀχαλίνου στόματος. ἀνομοῦτε ἀφροσύνας τὸ τέλος δυσχία idest effrenioris: & ex legis dementiæ extremum infœlicitas occupat. Non de iis tm̄ factos accipi debere: qui impia: aut illicita dicerēt: sed uel maxime de hominibus quoq; posse dici stulta & imodica blatterantibus. quorum lingua tam prodiga: infrenisq; sit: ut fluat semper & estuet colluuione uerborum teterrima. Quod genus homines a grēcis significatissimo uocabulo λάλους: idest līguaces appellatos.

Satis loquētiæ: sapientię parum

Valerium Probum grāmaticum illustrem: ex familiari eius docto uiro comperi Salustianum illud: Satis loquentiæ: sapientiæ parum: breui anteq̄ uita decederet: sic legere cœpisse: & sic a Salustio relictum affirmasse. Satis loquentiæ: sapientiæ parū. Quod loquentia nouatori uerborum Salustio maxime congrueret. Eloquentia cū insipientia minime conueniret Huiuscemodi autem loquacitatem: uerborumq; turbam magnitudine inani uastam facetissimus poeta Aristophanes insignibus uocabulis denotauit in his uersibus. ἄνθρωπον ἀγρίωπον αὐτάδολον μὲν ἐκόντα ἀχάλινον. ἀκρατές. ἀπύλωτον σῶμα περὶ λαλητόν. κωμῳδοκελορήμονα. i. hominem agresti ferocia: ore temerario: effrenato: prodigo: petulante loquacem: futilem: & fusum per uerborum congeriem: ac fastum. Neque minus insigniter ueteres quoq; nostri: hoc genus homines in uerba proiectos loquuleios: & blatterones: & linguaces dixerunt.

¶ Quod uerba istæc quadrigarii: ex annali tertio ibi: Mille hominum occiditur: nō licentia neque de poetarum figura: sed ratione certa: & proba grammaticæ disciplinæ dicta sunt. Cap. xvi.

Mille hominū occiditur

Quadrigarius in. iii. annaliū ita scripsit. Ibi occidit mille hoium: occidit inquit non occidunt. Item Lucilius in. iii. satyrarum. Ad portum mille a porta est: exinde solernum. mille inquit est: non mille sunt. Varro in. xviii. rerū humanarū. Ad romuli initium plus mille & centū annoꝝ est. Cato in primo originū.

Inde eſt ferme mille paſſus. M. Cicero in. vi. i Antonium. Ita ne ianus medius in. L. Antonii clientela eſt? quis unq̃ in illo iano inuentus eſt? qui. L. Antonio mille nummum ferret expenſum? In his atq; multis aliis mille numero ſingulari dictum eſt. Neq; hoc (ut quidam putant) uetuſtati conceſſum eſt: aut per figurarum concinnitatem admiſſum eſt: ſed ſic uidetur ratio poſcere. mille. n. non pro eo ponitur: quod græce χίλοι dicitur. Sed quod χίλιαϲ: & ſicuti una χίλιαϲ: & duæ χίλιαδεϲ: ita unum mille: & duo millia certa atq; directa ratione dicitur. Quamobrem id quoq; recte & probabiliter dici ſolitum: mille denarium in arca eſt: & mille equitum in exercitu eſt. Lucilius autem præterq̃ ſuperius poſui: alio quoq; in loco id manifeſtius demonſtrat. Nam in libro. xy. ita dicit.

Hunc mille paſſum qui uicerit: atq; duobus.
Campanus ſonipes ſuccuſſor nullus ſequetur.
Maiore in ſpacio ac diuerſus iubebitur ire.

¶Item alio libro. yiii. Mille die nũmum poteſt uno quærere centum. Mille paſſum dixit pro mille paſſibus. & uno mille nũmum: pro unis mille nũmis: aperteq; oſtendit: mille & uocabulum eſſe: & ſingulari numero dici. Eiuſq; pluratiuum eſſe millia: & caſum etiam capere ablatiuum neq; cęteros caſus requiri oportere: quum ſint alia pleraq; uocabula quæ in ſingulos tantum caſus. quædam etiam quæ in nullum inclinentur. quapropter nihil iam dubium eſt: quin. M. C. in oratiõe quam inſcripſit pro Milone ita ſcriptum reliquerit. Ante fundum Clodii quo in fundo: propter inſanas illas ſubſtructiones: facile mille hominum uerſabatur ualentium: non uerſabantur: quod in libris minus accuratis ſcriptum eſt. Alia enim ratione mille hominum: alia mille homines dicendum eſt.

¶Quanta cũ animi æquitate tolerauerit Socrates uxoris ingenium intractabile atq; inibi quid. M. Varro in quadam ſatyra: de officio mariti ſcripſerit. Cap. xyii.

x Anthippe ſocratis philoſophi uxor moroſa admodũ fuiſſe fer?: & iurgio ſa Irarumq; & moleſtiaꝝ muliebrium: per diem perq; noctem ſcatebat. Xanthippe

Has eius intẽperies in maritum Alcibiades demiratus: interrogauit Socratem: quæ nam ratio eſſet: cur mulierem tam acerbã domo non exigeret. Quoniã inquit Socrates: quum illam domi talẽ perpetior: inſuefco & exerceor: ut cęterorum quoq; foris petulantiã & iniuriam facilius feram. Secundum hanc ſententiam quoq; Varro in ſatyra menippea: quã de officio mariti ſcripſit. Vitiũ inquit uxoris aut tollendum: aut ferendũ eſt. Qui tollit uitiũ uxorem cõmodiorem præſtat: qui fert ſeſe meliorem facit. Hæc uerba Varronis tollere: & ferre lepide quidem compoſita ſunt. Sed tollere apparet dictũ pro corrigere. Id etiam apparet: eiuſmodi uicium uxoris ſi corrigi non poſſit ferendum eſſe: Varronem cenſuiſſe. quæ ferri ſcilicet a uiro honeſte poſſunt. Vicia enim flagitiis leuiora ſunt.

¶Quod. M. Varro in libro de ratione uocabuloꝝ primo. L. Lælium magiſtrũ ſuum περὶ ετυμολογίαϲ nonnulloꝝ uerboꝝ falſa dixiſſe reprehendit: quoq; idẽ Varro in eodem libro furis ετυμολογίαν falſam dicit. Cap. xviii.

I N primo de ratione uocabuloꝝ lib. M. Varro doctiſſimũ tunc ciuitatis i hoiem. L. Læliũ erraſſe oſtendit: q; uocabulum græcũ uetus traductũ in linguã romanã ꝑ meraco: & quaſi a ſe primitus latine fictũ eſſet: reſoluit in uoces latinas: rõne etymologica falſa. Verba ipſa ſuper ea re Varronis poſuimus.

In quo Lælius noſter litteris ornatiſſimus memoria noſtra errauit aliquotiēs. Nam aliquot uerborum antiquorꝝ græcorum: perinde atq; eſſent propria noſtra reddidit
Lepus cauſas falſas. Non enim leporem dicimus (ut ait) quod eſt leuipes. Sed quod eſt uocabulum antiquum græcum. Multa enim uetera illorꝝ ignorantur quod pro iis aliis nunc uocabulis utuntur: & illorꝝ eſſe plæriq; ignorent græcum: quod nunc nominãt ελληνα. Puteum eſſe quod uocãt ὀφεαρ leporem: quod λαγωον dicunt. In quo nõ modo Lælii ingenium non reprehendo: ſed induſtriam laudo. Succeſſum. n. fortuna experientiam laus ſequitur. Hæc Varro in primo libro ſcripſit. de ratione uocabulorum ſcitiſſime: de uſu utriuſq; linguæ peritiſſime: de ipſo Lælio clemẽtiſſime: Sed in
Fur poſteriore eiuſdem libri parte dixit. Furem ex eo dictum q; ueteres romani: furuum atrum appellauerint. & fures per noctem. quæ atra ſit. facilius furentur. Nõne ſic uidetur Varro de fure dixiſſe. tanq̃ Lælius de lepore? Nam quod a græcis nunc κλεωτης. ideſt fur dicitur. antiquiore græca lingua φωρ eſt dictum. Hinc per affinitatem litterarꝝ. quæ φωρ græce eſt latine fur. Sed ea res fugerit ne tunc Varronis memoriã. an contra aptius. & cohærentius putarint. furem a furuo. ideſt nigro appellari. in hac re de uiro tam excellentis doctrinæ non meum iudicium eſt.

¶ Hiſtoria ſuper libris ſibyllinis: ac de Tarquinio ſuperbo rege. Capi. xix.

Libri ſibyllini I N antiquis annalibus memoria ſuper libris ſibyllinis hæc ꝓdita eſt. Anus hoſpita: atq; incognita ad Tarquinium ſuperbum regem adiit: nouem libros ferens quos eſſe dicebat diuina oracula: eos uelle dixit uenũdare. Tarquinius p̃cium percunctatus eſt. Mulier nimium atq; imenſum popoſcit. Rex quaſi anus ætate deſiparet riſit. Tum illa foculũ coram eo: cum igni appoſuit: tris libros ex nouem deurit: & ecquid reliquos ſex eodem p̃cio emere uellet: regẽ interrogauit. Sed. n. Tarquinius id multo riſit magis: dixitq; anum iam ꝓculdubio delirare. Mulier ibidẽ ſtatim tris libros alios exuſſit: Atq; idipſum denuo placide rogauit: tris reliquos eodem illo precio emat. Tarquinius ore iam ſeno: atq; attentiore animo fit: eã conſtantiam confidentiamq; non inſuper habendam intelligit: & libros tris reliquos mercatur nihilo minore precio: q̃ quod erat petitum pro omnibus. Sed eam mulierem tunc a Tarquinio digreſſam: poſtea nuſq̃ loci uiſam conſtitit. Libri tres in ſacrarium conditi ſibyllini appellati. Ad eos quaſi ad oracullum quindecim uiri adeunt: quum dii immortales publicæ conſulendi ſunt.

¶ Quid geometræ dicãt grẽci: qbuſq; oĩa iſta latinis uocabulis appellẽt. Cap. xx.

f Iguraꝝ quę σχηματα geometræ appellãt: genera ſunt duo: planũ & ſolidum: hæc ipſi uocant επιπεδον στερεον. Planũ eſt qd in duas partes ſolum lineas habet: qua latũ eſt: & qua lõgũ: qualia ſunt triq̃tra: & q̃drata: quæ in area fiunt ſine altitudine. Solidũ eſt: qñ non longitudines mõ: & latitudines planas numeri linearũ efficiunt: ſed ẽt extollunt altitudines: quales ſunt ferme mete triãguli quas pyramidas appellãt: uel uualia ſunt quadrata undiq; quæ κυβους illi: nos quadrãtalia dicimus κυβους. n. eſt figura ex omni latere quadrata: quales ſũt in quit. M. Varro teſſeræ: qbus in alueolo ludit: ex quo ipſe appellatæ κυβοι. In numeris ẽt ſimiliter κυβος dicitur: quum omne latus eiuſdẽ numeri æqualiter in ſeſe ſoluitur: ſicut fit: quũ ter terna ducũtur. Atq; idem ipſe numerus triplicatur: huius numeri cubum Pythagoras uim habere lunaris circuli dixit: q; & luna orbem ſuũ luſtret ſeptem & uiginti diebus: qui a numeris ternio: qui græce dicitur τριας tantundem efficiat

efficiat in cubo. Linea autem a noſtris dicitur: quam γραμμην græci uocant. Eam M. Varro ita definit: Linea eſt inquit lōgitudo quædam ſine latitudine & altitudine. ευκλειδησ autem breuius prætermiſſa altitudine γραμμη eſt iquit μηκοσ απλατεσ: ideſt longitudo illatabilis: quod exprimere uno latine uerbo non queas: niſi audeas dicere illatabilis. linea

¶Quod Iulius Iginus affirmatiſſime contendit legiſſe ſe librum. P. Virgilii domeſticum: in quo ſcriptum eſſet. Et ora Triſtia tentantum ſenſu torquebit amaror: non quod uulgus legeret ſenſu torquebit amaro. Cap. xxi.

Erſus iſtos ex georgicis Virgilii plæriq; omnes ſic legunt.

u At ſapior indicium faciet manifeſtus: & ora.

Triſtia tentantum ſenſu torquebit amaro.

Higinus autem non hercle ignobilis grammaticus in commentariis: quæ in uirgilium fecit confirmat: & perſeuerat: non hoc a uirgilio relictum. Sed quod ipſe inuenerit in libro qui fuerat ex domo: atq; familia uirgilii: Et ora Triſtia tentātum ſenſu torquebit amaror. Neque id ſoli Higino. ſed doctis quibuſdam etiam uiris complacitum quoniam uidetur abſurde dici. Sapor ſenſu amaro torquet: quum ipſe inquiunt ſapor ſenſus ſit: non alium in ſemetipſo ſenſum habeat: ac perinde ſit quaſi dicatur: ſenſus ſenſu amaro torquet: Sed enim cum Phauorino Higini commentarium legiſſem atque ei ſtatim diſplicita eſſet inſolentia & inſuauitas a maioris. Iouem lapideū inquit quod ſanctiſſimum iuſiurandum eſt habitum: paratus ſum ego iurare: uirgilium hoc nunq̄ ſcripſiſſe. Sed Higinum ego dicere uerum arbitror. Nō enim primus finxit hoc uerbum uirgilius inſolenter: ſed in carminibus Lucretii inuentum: non eſt aſpernatus auctoritate poetæ ingenio & facundia præcelentis. Verba ex quarto Lucretii hæc ſunt. amaror

Deniq; in os falſi uenit humor ſæpe ſaporis:
Quum mara uerſamur propter: diluraq; contra.
Quum tuimur miſceri abſcynth a tangit amaror:

Non uerba autem ſola: ſed uerſus prope totos: & locos quoq; Lucretii plurimos ſectatum eſſe Virgilium uidemus.

¶An qui cauſas defendit: recte latineq; dicat ſupereſſe id quod defendit? & ſupereſſe proprie quid ſit. Cap. xxii.

Rroborauit inueterauitq; falſa & aliena uerbi ſignificatio: quod dicit: hic illi ſupereſt quum dicēdum eſt. Aduocatum eſſe quem cui piam: cauſam que eius defendere atque id dicitur: non in compitis tantum neque in plæbe uulgaria ſed in foro: in comitio: apud tribunalia. Qui integre autem locuti ſunt: magnam partem ſupereſſe ita dixerunt: ut eo uerbo ſignificarent ſuperfluere: & ſuperuacare atque eſſe ſupra neceſſarium modum. Itaq; M. Varro in ſatyra quæ inſcripta eſt: Neſcis quid ueſper ueat: ſuperfuiſſe dicit immodice & in tempeſtiue fuiſſe. Verba ex eo libro hæc ſunt. Inconuiuio legi nec omnia debent: & ea potiſſimum quę ſimul ſint γιωφελη. ideſt uitæ incommoda: & delectent potius: ut id quoq; non uideatur ſuperfuiſſe. memini ego prætoris docti hominis tribunali me fortaſſe aſſiſtere: atque ibi aduocatum non in celebrem ſit poſtulare: ut quā cauſam diceret: remq; quæ agebatur non attingeret. Tūc prætorem ei quia res erat: dixiſſe aduocatum eum non habere: & quū is qui uerba faciebat reclamaſſet: ego illi uir clariſſime ſuperſum: Adeſſe ſupereſſe

Reſpondiſſet prætorem feſtiuiter: Tu plane ſuperes: non ades. M. autem Cicero in libro q̄ inſcriptus eſt de iure ciuili in artem redigendo uerba hæc poſuit. Nec uero ſciētia iuris maioribus ſuis. Q. Melius Tubero defuit: doctrina etiam ſuperfuit. In quo loco ſuperfuit ſignificare uidetur ſupra fuit: & præſtitit ſuperauitq; maiores ſuos doctrina ſua ſuperfluenti tum & nimis abundanti. Diſciplinas enim Tubero ſtoicas & dialecticas percalluerat. In libro quoq; de repub. ſecundo: idipſum uerbum Ciceronis non temere tranſeundum. Verba ex eo libro hæc ſunt. Non grauarer Læli: niſi & hos uelle putarem: & ipſe cuperem te quoq; aliquam partem huius noſtri ſermonis attingere præſertim cum hæri ipſe dixeris te nobis non etiam ſuperfuturum: uerum id quidem fieri non poteſt: ne deſis omnes te rogamus. Exquiſite igitur & comperte Iulius paulus dicebat: homo in noſtra memoria doctiſſimus ſupereſſe non ſimplici ratione dici tam latinæ q̄ græce. Græcos enim περιεῖναι: ideſt uiuere: adeſſe: uiciſſe: tam in utraq; parte ponere: uel quod ſuperuacaneum eſſet: ac non neceſſarium: uel quod abundans nimis & affluens & exuperans. Sic quoq; noſtros ueteres ſupereſſe alias dixiſſe: pro ſuperfluenti & ſuperuacuo: nec admodū neceſſario: ita ut ſupra poſuimus Varronem dicere. Alias ita ut Cicero dixit: pro eo: quod copia quidem & facultate cæteris anteiret: tum ſupra modum: & largius ꝓlixiuſq; flueret: q̄ eſſet ſatis. Qui dicit ergo ſe ſupereſſe ei: quem defendit nihil iſtorū uult dicere: ſed neſcio quid aliud indictum inſcitumq; dicit. Ac ne Virgilii quidē poterit auctoritate uti: qui in georgicis ita ſcripſit.

Primus ego in patriam mecum modo uita ſuperſit.

Hoc enim in loco Virgilius ὁκυροτέρεν. i. minus ꝓprie uerbo uſus uidetur: quod ſuperſit dixit pro longinquius diutiuſque adſit. illud contra eiuſdem Virgilii eſt aliquanto probabilius.

Florentiſq; ſecant herbas fluuioſq; miniſtrant.

Farraq;: ne blando nequeant ſupereſſe labori.

Supare

Significat. n. ſupra laborē eſſe: neq; opprimi a labore. An aūt ſupereſſe dixerint ueteres ꝓ reſtare & pficiendæ rei deeſſe quærebamus. Nā Saluſtius in ſignificatione iſta non ſupereſſe: ſed ſuperare dicit. Verba eius in iugurtha. Is plærūq; a rege exercitum ductare: & omnis res exequi ſolitus erat: quæ iugurthæ feſlo. aut maioribus aſtricto ſuperauerant. Sed inuenimus in. iii. Enni annalium in hoc uerſu.

Reſtare

Inde ſibi memorat unum ſupereſſe laborem. Ideſt reliquū eſſe & reſtare. Quod quia ideſt diuiſe ꝓnunciandum eſt: ut non una pars orationis eſſe uideatur: ſed duæ Cice.

ſupereſſe

autem in. ii. antonianarū: quod eſt reliquum non ſupeſſe: ſed reſtare dici. Præter hæc ſupeſſe inuenimus dictum ꝓ ſuperſtitem eſſe. Ita. n. ſcriptum eſt in libro epiſtolarū. M. Ciceronis ad. L. Plancum: & in epiſtola. M. aſinii Pollionis ad Ciceronem uerbis his. Nam neq; deeſſe reipu. uolo: neq; ſupereſſe. Per quod ſignificat: ſi reſp. emoriat: & pereat nolle ſe uiuere. In Plauti autem aſinaria manifeſtius idipſum ſcriptum ē in his uerbis: quæ ſunt eius comœdiæ prima. Sicut tuum uis unicum gnatum tuæ ſupeſſe uitæ hoſpitem & ſuperſtitem. Cauenda igitur eſt nō improprietas ſola uerbi: ſed etiam prauitas oīs: ſiquis ſe nunc ſenior aduocatus adoleſcenti ſupereſſe dicat.

Papyrius

¶ Quis fuerit Papyrius prætextatus: quæue iſtius cauſa cognomēti ſit hiſtoriamq; iſta omnis ſuper eodem Papyrio cognitu iocunda. Cap. xxiii.

h Iſtoria de Papyrio prætextato dicta: ſcripta eſt a. M. Catone in oſone qua

uſus

usus est ad milites contra Galbam: cum multa quidem uenustate atq; luce: ac mundicia uerborum. Ea Catonis uerba: huic prorsus commentario indidissem: si libri copia fuisset id temporis quum hæc dictaui. Quod si non uirtutes dignitatesq; uerborū sed rem ipsam scire quæris: res ferme ad hunc modum est. Mos antea senatoribus romæ fuit: in curia cum prætextatis filiis introire. Tunc quidem in senatu res maior quępiam consultata: eoq; in diem posterū prolata est. Placuitq; ut eam rem super quā tractauissent: nequis enunciaret: priusq̄ decreta esset. Mater papyrii pueri: qui cum parente suo in curia fuerat: percontata est filium: quidnam in senatu patres egissent. Puer respondit tacendum esse neq; id dici licere. Mulier fit audiendi cupidior secretum rei: & silentium pueri: animum eius ad inquirendum euerberat. Quærit igitur compressius uiolenter: usq;. Tum puer matre urgente lepidi: atq; festiui mendacii consilium capit actum in senatu dicit: utrum uideretur utilius: exq; repu. esse: unus ne ut duas uxores haberet: an ut una apud duos nupta esset. Hoc illa ut audiuit: animus compauescit. domo trepidans egreditur: ad cæteras matronas peruenit. Ad senatum postridie matrumfamilias caterua lachrymantes: atq; obsecrantes orant: una potius ut duobus nupta fieret: q̄ ut uni duæ. Senatores ingredientes in curiam: quæ illa mulierum intemperies: & quid sibi postulatio illa uellet mirabantur. Puer Papyrius in medium curiæ progressus: quid mater audire instituisset: quid ipse matri dixisset: rem sicuti fuerat denarrat. Senatus fidem atq; ingenium pueri exosculatur. Consultum facit: uti posthac pueri cum parentibus in curiam ne introeant: nisi ille unus Papyrius. Atque puero postea cognomentum honoris gratia inditum Prætextatus ob tacendi loquendiq; in ætate prætextata prudentiam. Prætextatus

¶Tria epigrammata trium ueterum poetarum: Neuii: Plauti: Pacuuii: quæ facta ab ipsis: eorum sepulchris incisa sunt. Cap. xxiiii.

Rium poetarū illustrium epigrāmata Cn. Neuii: Plauti. M. Pacuuii: quæ ipsi fecerunt & incidenda suo sepulchro reliquerunt: notabilitas eorū gratia: ac uenustatis: scribenda in his cōmentariis esse duxi. Epigrāma neuii plenū superbiæ cāpanæ: quod testimonium esse iustum potuisset: nisi ab ipso dictum esset.

Immortales mortales si foret fas flere:
Flerent diuæ camenæ Neuium poetam.
Itaq; postq̄ est orchio traditus thesauro:
Obliti sunt Romæ lingua latina loquier.

¶Epigramma Plauti: quod dubitassemus an plauti foret: nisi a. M. Varrone positū esset in libro de poetis primo. Plauti Epigramma

Postq̄ est morte captus plautus
Comœdia luget: scæua est deserta.
Deinde risus: ludus: iocusq;: & numeri.
Innumeri simul omnes collachrymarunt:

¶Epigramma Pacuuii uerecundissimum: & purissimum. dignumq; eius elegantissima grauitate. Pacuuii Epigramma

Adolescens tametsi properas. hoc te saxum rogat.
Vt se aspicias. deinde quod scriptum est legas.
Hic sunt poetæ Pacuuii marci sita ossa.
Hoc uolebam nescius ne esses. uale.

¶Quis uerbis: M. Varro inducias definierit: quæsitumq; inibi curiosius: quænam ratio sit uocabuli induciarum. Cap. xxv.

Inducię

Vobus modis. M. Varro in libro humanarum: qui est de bello & pace: in d ducię quid sint definit: Inducię inquit sunt pax castrensis paucorum dierum. Item alio in loco. Inducię inquit sunt belli feriæ. Sed lepide magis atque iocundæ breuitatis: utraq; definitio: q̄ plena aut proba esse uidetur. Nam neque pax est inducię: bellum enim manet pugna cessat. Neq; in solis castris: neq; paucorū tantum dierum inducię sunt. Quid enim dicemus si induciis in mēsium aliquod factis: castris concedatur: nonne tum quoq; inducię sunt? Aut rursus quid esse id dicemus: quod in primo annalium quadrigari scriptum est. C. Pontium samnitem a dictatore Romano sex horarum inducias postulasse: si inducię paucorū tantum dierum appellandæ sunt. Belli autem ferias festiue magis dixit: q̄ aperte atq; definire. Græci autem significantius consignantiusq; cessationem istam pugnæ pacticiam ΕΚΕΧΕΙΡΙΑΝ. i. a manibus temperatiōem dixerūt exempta una littera sonitus uastioris: & subiuncta lenioris. Nam quod eo tempore non pugnetur: & manus cohibeātur. ΕΚΕΧΕΙΡΙΑΝ. i. inducias ab abstinendis manibus appellarunt. Sed profecto non id fuit uarroni negocium: ut inducias superstitiose definiret: & legibus rationibusq; omnibus definitionum inseruiret. Satis enim uisum est: eiusmodi demonstrationē. Quod genus græci ΤΥΤΟΥΣ. i. forma magis & ΥΠΟΓΡΑΦΑΣ. i. descriptiones: q̄ ΟΡΙΣΜΟΥΣ: idest definitiones uocant. Induciarum autem uocabulum. qua sit ratione factū: iam diu est q; quærimus: Sed ex multis quæ iam audiuimus uel legimus probabilius: id quod dicam uidetur. Inducias sic dictas arbitramur: quasi tu dicas induci ansam. Pactum induciarum eiusmodi est: ut in diem certum non pugnetur: nihilq; incommodi detur: sed ex eo die postea uti iam omnia belli iure agantur. Quod dicitur dies certus præfinitus: pactum fit ut ante eum diem ne pugnetur: atq; is dies ubi uenit: inde uti iam pugnetur. Iccirco ex his quibus dixi: uocibus quasi per quendam coitum & copulam: nomen induciarum connexum est. Aurelius autem Opilius primo librorum: quos musam inscripsit. Inducię inquit dicuntur: quum hostes inter sese utrinq; ultro citroq; alteri ad alteros impune: & sine pugna meunt. Inde ab eo inquit nomen esse factum uidetur: quasi initus atq; introitus. Hoc ab Aurelio scriptum propterea non præterii: ne cui hanc noctium æmulo: eo tantum nomine elegātius id uideretur: tanq̄ id nos originem uerbi requirentes fugisset.

¶Quem in modum mihi Taurus philosophus responderit percontanti: an sapiens irascceretur. Cap. xxvi.

Interrogaui in diatriba Taurum an sapiens irascceretur? Dabat enim sæpe i post quotidianas lectiones: quærendi: quod quis uellet potestatem. Is cū grauiter: & copiose de morbo affectuue iræ disseruisset: quæ & in ueterū libris: & in ipsius cōmentariis exposita sunt: conuertitur ad me qui interrogaueram. Et hæc ego inquit super irascendo sentio. Sed quod & Plutarchus noster uir doctissimus: & prudentissimus sensérit nō abs re est ut id quoq; audias. Plutarchus inquit seruo suo nequam homini & contumaci: sed libris disputationibusq; philosophiæ aures imbucas habenti tunicam detrahi. ob nescio quod delictum: cædiq; eum loro iussit: cœperat uerberari: obloquebatur: non meruisse: ut uapulet: nihil mali: nihil sceleris admisisse. Postremo uociferari inter uapulandum incipit. neq; iam querimonias aut

gemitus

gemitus eiulatusq; facere: sed uerba seria & obiurgatoria. Non ita esse Plutarchum: ut diceret philosophum irasci turpe esse: sæpe cum de malo iræ desertauisse: librum quoq; ωερι ἀοργησιας. i. de non irascendo uel irascibilitate pulcherrimum conscripsisse. Is omnibus: quæ in eo libro scripta sunt: nequaq̃ conuenire: q; prouolutus: effususq; in iram plurimis se plagis mulctaret. Tum Plutarchus lente & leniter: quid autem inquit uerbero: nunc ego tibi irasci uideor? ex uultu ne meo: an ex uoce: an ex colore: an etiam ex uerbis correptum esse me ita intelligis? Mihi quidem neque oculi (opinor) truces sunt: neq; os turbidum: neq; imaniter clamo: neq; in spumam: robore remue efferuesco. Neq; pudenda dico: aut pœnitenda: neq; omnino trepido ira & gestio: hæc enim omnia si ignoras: signa esse iræ solent: & simul ad eum qui cedebat: conuersus interim inquit: dum ego atq; id disputamus: hoc tu age. Summa autẽ totius sniæ Tauri hęc fuit: non idem esse existimaui ἀοργησιαν καὶ ἀναγηριαν. i. in ira scentiam & indolentiam. Aliudq; esse non iracũdum. animũ: aliud ἀναλγητον καὶ ἀναισθητον. i. habẽtem ac stupentem. Nam aliorũ omnium quos latini philosophi affectus uel affectiones græci ωαθη appellant: ita huius quoq; motus animi: qui cum est ulciscendi causa senior: ira dicitur: non priuationem esse utilem censuit: quam græci σεριοτητα dicunt: sed mediocritatem: quam μετριοτητα illi appellant.

¶ Auli Gelii noctium atticarum commentarii Liber secundus.

¶ Quo genere solitus sit philosophus Socrates exercere pacientiam corporis: deque eiusdem uiri pacientia. Cap. i.

i Nter labores uoluntarios: & exercitia corporis ad fortuitas pacientiæ uices firmamentum id quoq; accepimus Socratem facere insueuisse: stare solitus Socrates dicitur pertinaci statu perdiu: atq; pernox a summo lucis ortu ad solem alterum orientem inconueniens: immobilis iisdem in uestigiis: & ore atq; oculis eũdem in locum directis cogitabundus: tanq̃ quodam secessu mẽtis: atq; animi facto a corpore: Quam rem cũ Phauorinus de fortitudine eius uiri: ut pleraq; disserens artigisset ωολλακις. i. sæpenumero inquit εξηλιουειο ηλιον ειο ηκει ασραβε σερος τωνωρεινον. i. de sole ad solem erectior stipitibus arbor̃ steterat. Temperãtia quoq; eum fuisse tanta traditum est: ut oĩa fere uitæ suæ tempora ualitudine inofensa uixerit. In illius ẽt pestilentiæ uastitate: quæ in bello pelopõnesiaco imprimeipsam athenienſium ciuitatẽ internecino genere morbi depopulata est. is parcendi: moderandiq; rationibus dicitur: & a uoluptatum labe cauisse: & salubritates corporis retinuisse: ut nequaq̃ fuerint communi omnium cladi obnoxius.

¶ Quare rõ obseruatioq; officior̃ esse debeat inter patres: filiosq; in discũbendo sedẽdoq; atq; in id genus reb9: domi foriſq; Si filii magr̃atus sunt & patres priuati: superq; ea re Tauri philosophi dissertatio & exemplũ ex historia romana petitũ. Cap. ii.

a D philosophũ Taur̃ athenas: uiscendi cognoscendiq; eius gratia: uenerat uir clarissimus: pr̃ses Cretæ prouinciæ: & cum eo simul eiusdẽ præsidius pater. Taurus sectatoribus cõmodum dimissis sedebat pro cubiculi sui foribus: & cũ assistentibus nobis sermocinabatur. Introiuit prouinciæ pr̃ses: & cum eo pater, Assurrexit placide Taurus & post mutuã salutationem resident, Allata mox una

ſella eſt: quę in promptu erat: atq; dum aliæ promebant: appoſita eſt. Inuitauit Taurus patrem præſidis ut ſederet. Atq; ille ait: ſedeat hic potius: q̄ po. Ro. magiſtratus eſt. Abſq; præiudicio inquit Taurus tu interea ſede: dū inſpicimus quærimuſq; utrū conueniat te ne potius ſedere: qui pater es: an filium qui magiſtratus eſt. Et cū pater aſſediſſet: appoſitūq; eſſet aliud filio quoq; eius ſedile: uerba ſuper ea re taurus facit: cum ſūma dii boni: honoꝝ atq; officioꝝ perpenſatione. Eorum uerboꝝ ſnia hęc fuit. In publicis locis: atq; muneribus: atq; actionibus patrū iura: cum filioꝝ qui in magiſtratu ſunt: poteſtatibus collata inter quieſcere paululū & conniuere. Sed cum extra remp. in domeſtica re: atq; uita ſedeat: ambuletur: in conuiuio quoq; familiari diſcūbatur: tum inter filiū magiſtratū: & patrem priuatū publicos honores ceſſare: naturales & genuinos exoriri: hoc igitur inquit: q̄ ad me ueniſtis: q̄ colloquimur nunc: q̄ de officiis diſceptamus: priuata actio eſt. Itaq; utere apud me iis honoribꝰ prior: quibus domi quoq; ueſtræ te uti priorē decet. Hæc atq; alia in eandē ſniam Taurus grauiter ſimul & cōiter diſſeruit: quid aūt ſuper huiuſcemōi patris atq; filii officio: apud Claudiū legerimus: nō eſſe ab re uiſum eſt: ut adſcriberemus. Poſuimus igit̄ uerba ipſa quadrigarii ex annali eius. vi. trālcripta: Deinde facti conſules Sēpronius Gracchus iteꝝ. Q. Fabius maximus filius eius: qui priore anno erat conſul: ei cōſuli pater ꝑconſul obuiam in equo uehens uenit. Neq; deſcendere uoluit: q̄ pater erat: & q̄ inter eos ſciebat maxima cōcordia conuenire: lictores non auſi ſunt deſcendere iubere. Vbi iuxta uenit: tum conſul ait deſcendere iube: quod poſtea q̄ lictor ille qui apparebat cito intellexit. Maximū proconſulem deſcendere iuſſit. Fabius imperio pater: & filium collaudauit: quum imperium: quod populi eſſet: retineret.

Filioꝝ in patres officium

¶Qua rōne uerbis quibuſdā uocabuliſq; ueteres imiſerūt. h. lrę ſpiritū. Cap. iij.

Litter a: ſiue illam ſpiritū magis q̄ litteram dici oportet: inſerebāt eam ueteres noſtri pleriſq; uocibus uerboꝝ firmandis roborandiſq;: ut ſonus eaꝝ eſſet uiridior: uegetiorq;. Atq; id uidentur feciſſe ſtudio & exemplo linguæ atticæ: ſatis notum eſt atticos ἀχθόμενον. i. piſcem pauperē: multa itidē alia: citra morem gentium græciæ cæteraꝝ inſpirantis primæ litteræ dixiſſe. Sic lachrymas ſic ſepulchrum: ſic ahenū: ſic uehemēs: ſic incohare: ſic helluare: ſic allucinari: ſic honera: ſic honuſtum dixerunt. In his uerbis oibus litteræ ſeu ſpiritus iſtius nulla ratio uiſa ē. niſi ut firmitas & uigor uocis: quaſi quibuſdam neruis additis intenderetur. Sed qm̄ aheni quoq; exemplo uſi fuimus, uenit nobis in memoriam. Fidum optatumq; multi nominis romæ grāmaticum oſtendiſſe mihi librū æneidos ſecūdum, mirandæ uetuſtatis emptum in ſigillariis. xx. aureis. quem ipſius uirgilii fuiſſe credebat: in quo duo iſti uerſus quum ita ſcripti forent. Veſtibulū ante ipſum. primoq; in limine pyrrhus exultat telis. & luce coruſcus aena. additam ſupra uidimus. h. litteram. & ahena factum. Sic in illo quoq; uirg. uerſu in optimis libris ſcriptum inuenimus. Aut foliis undam tepidi deſpumat aheni.

H. littera

Lachrymæ. Sepulchrum Ahenum Vehemens. incohare helluari hallucinari Honera. Honuſtū

¶Quam ob cauſam. C. Baſſus genus quoddam iudicii diuinationem appellari ſcripſit. Et quam aliam cauſam eſſe eius uocabuli dixerunt. Cap. iiij.

Vum de conſtituēdo accuſatore quæritur. iudiciūq; ſuper ea re reddit̄. cui q nam potiſſimū ex duabus pluribuſue accuſatio: ſubſcriptione in reū pmittatur. ea res atq; iudicium cognitio diuinatio appellat̄. Id uocabulū quam ob cām ita factum ſit quæri ſolet. C. Baſſus in tertio libroꝝ. quos de origine uocabulorum

lorum compoſuit. Diuinatio inquit iudicium appellatur: qm̃ diuinare quodãmodo iudicem oportet quã ſniam ſeſe fere par ſit. Nimis quidẽ eſt in uerbis. C. Baſſi rõ imperfecta. uel magis inops & ieiuna. Sed uidetur eum ſignificare uelle: iccirco dici diuinationem: q̃ in aliis quidem cauſis iudex ea quæ didicit: quæq; argumẽtis uel teſtibus demonſtrata ſunt ſequi ſolet. In hac aũt re: quum eligendus accuſator eſt: parua admodum: & exilia ſunt: quibus moueri iudex poſſit: & propterea qui nã magis ad accuſandum idoneus ſit: quaſi diuinandum eſt. Hęc Baſſus. Sed alii quidam diuinationem eſſe appellatam putant: qm̃ quum accuſatur & reus duæ res quaſi cognatæ: coniunctęq; ſint: neq; una ſine altera cõſtare poſſit: in hoc tamen genere cauſæ res quidem iam eſt. ſed accuſator nondum eſt: & iccirco quod adhucuſq; deeſt: & latet diuinatione ſupplendum eſt: quiſnam accuſator ſit futurus. Diuinatio

¶Quam lepide deſignateq; dixerit Phauorinus philoſophus: quid interſit inter Platonis & lyſiæ orationem.

Cap. v.

Hauorinus de Lyſia & Platone ſolitus eſt dicere: ſi ex Platonis inquit oratione uerbum aliquod demas: mutesue: atq; id cõmodiſſime facias: de elegantia tamen detraxeris: ſi ex Lyſiæ de ſententia. Plato Lyſias

¶Quibus uerbis ignauiter & abiecte Virgilius uſus eſſe dicatur: & quid iis qui improbe dicunt reſpondeatur.

Cap. vj.

Onnulli grãmatici ætatis ſupioris: in quibus eſt Cornutus Anneus: haud ſane indocti: neq; ignobiles: qui cõmentaria in Virgilium compoſuerunt: repræhendunt: quaſi incurioſe & abiecte uerbum poſitum in his uerſib9. Cornutuſ Anneus

Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris
Dulichias uexaſſe rates: & gurgite in alto.
At timidos nautas canibus laceraſſe marinis.

Vexaſſe. n. putant uerbum eſſe leue: & tenuis ac parui incõmodi: nec tantæ atrocitati congruere: quum hoies repente a bellua ĩmaniſſima rapti: laniatiq; ſint. Itẽ huiuſcemodi repræhẽdunt. Oia iam uulgata: quis aut euryſtea durę. Aut illaudati neſcit buſyridis aras? Illaudati parę idoneum uerbum eſſe dicunt: neq; id ſatis eſſe ad faciendã ſcelerati hoĩs deteſtationem: qui q̃ hoſpites omnium gentium ĩmolare ſolitus fuit: non laude indignus: ſed detractatione execrationeq; totius generis humani dignus eſſet. Item aliud uerbum culpauerunt. Per tunicã ſqualentẽ auro latus aurit aptum tanq̃ non conuenerit dicere: auro ſqualẽtem qm̃ nitoribus: ſplẽdoribuſq; auri ſqualoris illuuies ſit contraria. Sed de uerbo uexaſſe ita reſponderi poſſe credo: uexaſſe graue uerbum eſt. Factumq; ab eo uidet quod eſt uehere: in quo eſt iam uis quædã alieni arbitrii. Nõ. n. ſui potens eſt qui uehitur. Vexare aũt: q̃ ex eo inclinatũ eſt: ui atq; motu diſtrahitur: is uexari ꝓprie dr̃: ſicuti taxare preſſius: crebriuſq; eſt: q̃ tãgere: unde ꝓculdubio id inclinatũ eſt: & iactare multo fuſius: largiuſq; eſt: q̃ iacere: id unde uerbũ traductũ eſt. Et quaſſare: q̃ quatere grauius uiolẽtiuſq; eſt. Non igit quia uulgo dici ſolet. uexatũ eſſe quem fumo: aut uẽto: aut puluere: propterea debet uis uera atq; natura uerbi deperire: quæ a ueteribus: qui ꝓprie ac ſignate locuti ſunt: ita ut decuit cõſeruata eſt. M. Catonis uerba ſunt ex or̃one: quã de acheis ſcripſit. Cumq; annibal terrã italiam laceraret: atq; uexaret. uexatã italiam dixit Cato ab Annibale: qm̃ nullũ calamitatis: aut ſeuitiæ: aut ĩmanitatis gen9 reperiri queat: q̃ in eo tpe italia nõ ppeſa ſit. M. Tulii in uerrem quæ ab iſto ſic ſpoliata atq; direpta eſt: ut non ab hoſte uehere uexare Taxare Tangere Iactare lacere Quaſſare Quate

aliquo.qui tamen in bello religionem & consuetudinis iura retinet: sed ut a barbaris
Illaudat9 prædonibus uexata esse uideat. De illaudato aũt quo uidentur respõderi posse. Vnũ
est eiusmodi: nemo quisq̃ tam efferis est moribus: quin faciat: aut dicat nonnunq̃ aliquid quod laudari queat: unde hic antiquissimus uersus: uice pro uerbi celebrat9 est.
ΠΟΛΛΑΚΙ ΚΑΙ ΚΙ ΠΟΡΟΣ ΑΝΗΡ ΑΛΑΛΗΤΟ ΚΑΙ ΡΙΟΝ ΕΙΠΕΝ. ideſt.
Sæpe etiam est olitor ualde oportuna locutus
Sed.n.qui in omni re: atq; omni tempore laude omni uacat: is illaudat9 est. Isq; om
nium pessimus deterrimusque est. Sicut omnis culpæ priuatio: inculpatum facit. In
Inculpatus culpatus autem instar est absolutæ uirtutis. Illaudatus quoq; finis est extremæ maliciæ. Itaq; Homerus non uirtutibus appellandis: sed uitiis detrahendis laudare ampliter solet: hoc.n.est ΗΥΛΑΜΑΝΤΙΟΣ ΑΜΥΜΟΝΟΣ. & ΤΩ ΑΟΥΚΑΚΟΝΤΕ ΠΕΤΗΟΙΝ: ideſt fari inculpabilis auspes: & illa aut inuita uolarunt. Et item illud.
ΕΝΘΟΥΚΑΝ ΟΒΡΙΜΟΝΤΑ ΙΑΟΙΣ ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΑ ΔΙΟΝ.
ΟΥΔΕ ΚΑΤΑ ΠΤΟΘΟΝ ΤΟΝ ΑΟΥΚΕΘΕΛΟΝΤΑ ΜΑΧΙΣΑΙ. ideſt.
Tunc neq; cernere erat torpentem agamemnona diuum.
Nec pauidum: uel uolentem decernere ferro.
Epicurus quoq; simili modo maximã uoluptatem: detractionẽ priuationẽq; ois doloris definiuit his uerbis: ΟΡΟΣ ΤΟΥ ΑΛΥΟΝΤΟΣ ΥΠΕΞΑΙΡΕΣΙΣ. i. hæc est definitio doInamabilis loris detractio. Eadem rõne idem Virgi. inamabilem dixit stigiam palludẽ. Nam sicut illaudatum ΚΑΤΑ. i. fm laudis ΣΤΕΡΙΣΙΝ. i. priuationem: ita inamabilẽ ΚΑΤΑ amoLaudare ris ΣΤΕΟΙΣΙΝ detestatus est. Altero modo illaudat9 ita defenditur. laudare significat prisca lingua nominare: appellareq; sic in actionibus autem ciuilibus laudari id dicitur: quod est nominatius. Illaudatus.n.est quasi illaudabilis: qui neq; mentione: aut memoria ulla dignus: neq; unquam nominandus est. Sicuti quondam a cõmuni cõ filio asiæ decretum est: uti nomen eius: qui templum dianæ ephesiæ incenderat: nequis ullo in tempore nominaret. Tertium restat ex his: quæ reprehensa sunt: q; tunicam squallentem auro dixit. Id autem significat copiam densitatemq; auri in squamaSqualere. rum speciem intexti. Squallere enim dictum est a squamarũ crebritate: asperitateq;: quæ in serpentum piscium q; coriis: uisuntur: Quam rem & alii: & hic quidem poeta locis aliquod demonstrat. Quem pellis inquit athenis in plumã squamis auro conserta tegebat. Et alio loco. Iamq; adeo rutilũ thorata indutus Athenis horrebat squaSqualor mis. Accius in pelopodis ita scribit. Eius serpentis squamæ squalido auro: & purpura prætextę. Quicquid igitur nimis inculcatum obsitumq; aliqua re erat & incuteret uisentibus facie noua horrorem id squalere dicebatur. sic in corporibus incultis squamosisq; alta congerie sordium squalor appellabatur. Cuius significationis multo assiduoq; usu totum id uerbum ita contaminatum est: ut iam squalor de re alia nulla: q̃ de solis inquinamentis dici cœperit.
¶ De officio erga parẽtes librorũ: deq; ea re ex philosophiæ libris: in q̃bus scriptũ quę situmq; est: an semper in oĩbus patris iussis obsequendum sit. Cap. vij.
Officia si Veri solitũ est in philosophorũ disceptationibus: an semp inq; oĩbus iussis
liorum in q patri parendũ sit. Sup ea re græci: nostriq; qui de officiis scripserunt: tres
patres sniãs esse quæ spectandæ considerãdæq; sint: tradiderũt: easq; subtilissime diiudicauerunt. Earũ una est: oĩbus quę pater impat parendũ. Altera est: in quibusdã parendũ quibusdã non obsequẽdum. Tertia est: nihil necessum esse patri obsequi: & parere.

parere. Hæc ſentẽtia qm̃ primore aſpectu nimis infamis eſt: ſuper ea prius quæ dicta ſunt: dicemus aut recte inquiunt imperat pater: aut perperam. Si recte imperat: nõ quia imperat parendum: ſed quoniã id fieri ius eſt: faciendũ eſt. Si perperam nequaq̃ ſcilicet faciendum: quod non fieri oportet. Deinde ita concludunt: nequaq̃ eſt igitur patri parendum quæ imperat. Sed neq; iſtam ſnĩam probari accipimus. Argutiola quippe hæc: ſicuti mox oſtendemus: friuola & inanis eſt: Neq; autem illa quam primo in loco diximus: uera & proba uideri poteſt omnia eſſe quæ pater iuſſerit parendum. Quin. n. ſi proditionem primæ ſi matris necem: ſi alia quædam imperauit turpia: aut impia. Media igitur ſnĩa optima: atq; tutiſſima uiſa eſt. Quædam eſſe parendum: quædam non obſequẽdum. Sed ea tamen quæ obſequi non oportet: leniter & uerecundæ: ac ſine deteſtatione nimia ſine obbrobratione acerba reꝑhenſionis declinanda ſenſim: & relinquenda eſſe dicunt: q̃ reſpuenda. Concluſio uero illa: qua colligitur ſicuti ſupra dictũ eſt: nihil patri parendum imperfecta eſt. Refutari ac dilui ſic poteſt. Oĩa quæ in rebus humanis ſic fiunt ſicuti docti cenſuerunt: aut honeſta ſunt: aut turpia. Quæ ſua ui recta: aut honeſta ſũt ut fidem colere: ut patriam defendere: ut amicos diligere: ea fieri oportet: ſiue imperet pater ſiue non imperet. Sed quæ his contraria: quæq; turpia & omnino iniqua ſunt ea ne ſi imperet quidem. Quæ uero in medio ſunt & a græcis tum ἀδιαφορα. i. indifferentia: tum μεσα. i. media appellant ut in militiam ire: rus colere: honores capeſſere: cauſas defendere: uxorem ducere: uti iuſſum proficiſci: ut accerſitum uenire: quoniam & hæc: & his ſimilia per ſeſe ipſa neq; honeſta ſunt: neq; turpia: ſed perinde ut a nobis aguntur: ita ipſis actiõibus aut ꝑ banda fiunt: aut reprehendenda. propterea in huiuſmodi oĩum rerum generibus patri parendum eſſe cenſent: ueluti ſi uxorem ducere imperet: aut cauſas pro reis dicere quod enim utrunq; in genere ipſo: per ſeſe neq; honeſtum: neq; turpe eſt: iccirco ſi pater iubeat obſequendum eſt. Quid enim ſi imperet uxorem dicere infamem propudioſam criminoſam? Aut pro eo Catilina aliquo: aut. C. Bibulo: aut. P. Clodio cauſam dicere? non ſcilicet parendum quoniam accedẽte aliquo turpitudinis numero deſinunt eſſe per ſeſe hæc media. atq; indifferentia. Non ergo integra eſt propoſitio dicenda: aut honeſta ſunt quæ imperat pater: aut turpia. Neq; ὑγιες νομιμον διεζευγμενον. ideſt ſanum legitimum diſiunctum uideri poteſt. deeſt enim diſiunctioni iſti tertium: aut neq; honeſta ſunt: neq; turpia. quod ſi additur. poteſt ita concludi: nonnunq̃ eſt igitur patri parendum.

¶ Qd paꝛ æq̃ reꝑhẽſio epicuria plutarcho pacta ſit ĩ ſyllogiſmi diſciplina. Ca. viij.

Lutarchus ſecũdo libroꝛ quos de Homero cõpoſuit impfecte atq; prępo
p ſtere. atq; inſcite ſyllogiſmo eẽ uſum Epicuꝛ dicit. Verbaq; ipſa epicuri ponit οθανατος ουδενωρος ημας το γαρ διαλυθεν αναισθητει: το δε αναισθητουν ου δενωρος ημας. i. mors nihil ad nos: Nam diſſolutũ nõ ſentit: qd aũt nõ ſentit nihil ad nos. Nã prætermiſit inqt ꝑ in prima pte ſumere debuit ο τãνα τος ψυχης και σωματος διαλυσις. i. mors animæ & corporis diſſolutio. Tũ deinde eodẽ ipſo: qd omiſerat q̃ſi poſito cõceſſeq; ad cõfirmãdũ aliud utiq; ꝑgredi ãt hic inqt ſyllogiſmus niſi illo prius poſito non põt uere hoc qdẽ Plutar. de forma & ordine ſyllogiſmi ſcripſit: Nã ſi ut in diſciplinis tradit: ita colligere & ratiocinari uelis ſic dici oportet: ὁταν ἀ τος ψυχης και σωματος διαλυσις: το δε διαλυθεν αναισθητει το δε αναισθητουν ου δενωρος ημας. i. mors animæ corporiſq; eſt diſſo- Mors

lucio:diſſolutum autem non ſentit.quod uero nō ſentit:nihil ad nos. Sed Epicurus cuiuſmodi homo eſt non inſcitia uidetur partem illam ſyllogiſmi prætermiſiſſe. Ne q̄ id ei negocium fuit ſyllogiſmum tanq̄ in ſcholis philoſophorum cum numeris omnibus:& cum ſuis finibus dicere.Enim profecto quia ſeparatio animæ & corporis in morte euidens eſt:non eſt ratus neceſſaria eſſe:eius admonitiōem:quod omnib9 prſus erat obuium:ſicuti etiam q̄ concluſionem ſyllogiſmi non ī fine poſuit:ſed in principio.Nam id quoq̄ non imperite factum quis non uidet? Apud Platonem quoque multis ī locis repias ſyllogiſmos repudiato conciſoq̄ ordine iſto qui in docendo traditur.cū eleganti quadam repræhenſionis contentione poſitos eſſe.

¶Quod idē Plutar.euidēti calūnia uerbū ab Epicuro dictū īſectatus ſit. Cap.ix.

I N eodē libro idē Plutarchus eūdē epicur̄ reprehēdit q̄ uerbo uſus ſit parū ꝓprio & alienæ ſignificatiōis.Ita.n.ſcripſit Epicur9.ὁροϛ τοῦ μεγεθους τῶν ἡδονῶν.ἡ πάντοϛ τοῦ ἀλγοῦντοϛ ὑπεξαίρεσιϛ.i.definitio magnitudinis uoluptatū:oīs doloris Sublatio.Non inq̄t πάντοϛ τοῦ ἀλγοῦντοϛ.i. oīs dolētis ſed πάντοϛ τοῦ ἀλγεινοῦ.i.oīs rei anxiæ:& triſtis dicere oportuit Detractio.n.ſignificāda eſt doloris inquit:nō dolētis.Nimis minute ac ꝓpe etiā ſub frigide plutarchus in epicuro accuſando λεξειϛθρεί:ideſt dictiones rimat̄:has.n.curas uocū uerborūq̄ elegantias:non modo non ſectat̄ epicurus:ſed etiam infectatur.

¶Quid ſint fauiſſæ capitolinæ:& quid ſuper eo uerbo.M.Varro Ser.ſulpitio quærenti reſcripſerit. Cap.x.

E Ruius Sulpitius iuris ciuilis auctor:uir bñ litteratus ſcripſit ad.M. Varronem:rogauitq̄ ut reſcriberet quid ſignificaret uerbū quod ī cenſoriis libris ſcriptū eſſet.Id erat uerbum fauiſſæ capitolinæ.Varro reſcripſit:ī memoria ſibi eſſe:q̄.Q.Catullus curator reſtituendi capitolii dixiſſet:uoluiſſe ſe aream capitolinam deprimere:ut pluribus gradibus ī eandem cōſcenderetur. Suggeſtuſq̄ faſtigii magnitudine altior fieret:ſed facere id non q̄ſſe:qm̄ fauiſſæ impediſſent. Id eē cellas quoſdam & ciſternas quæ ī area ſub terra eſſent:ubi reponi ſolerent ſigna uetera:quæ ex eo templo collapſa eſſent:& alia q̄dam religioſe donariis oſecrata. At dein de eadem epiſtola negat q̄dem ſe in litteris inueniſſe:cur fauiſſæ dictæ ſint. Sed.Q. Valerium Soranum ſolitum dicere ait.quos theſauros græco nomine appellarem9: priſcos latinos flauiſſas dixiſſe:q̄ in eas non rude æs:argētūq̄:ſed flata ſignataq̄ pecunia conderetur.Coniectare igitur ſe detractam eſſe:ex eo uerbo ſecūdam litteram & fauiſſas eſſe dictas cellas quaſdam & ſpecus:quibus æditui capitolini uterentur ad cuſtodiendas res ueteres religioſas.

fauiſſæ capitolinę

theſaurus Flauiſſas

¶De Sicinio dentato egregio bellatore multa memoratu digna. Cap.xi.

V Cium Sicinium dentatum:qui trib.ple.fuit.Sp.Tarpeio.Au.Thermo conſulibus:ſcriptum eſt ī libris annalium:plus q̄ credi debeat: ſtrenuum bellatorem fuiſſe.Nomenq̄ ei factum ob ingentem fortitudinem:appellatumq̄ eſſe Achillem romanum.Is pugnaſſe in hoſtem dicitur centum &.xx.prœliis Cicatricem auerſam nullam:aduerſas quinque.&.xl.tuliſſe.Coronis eſſe donat9 aureis octo.Obſidionali una.Muralib9 tribus.Ciuicis.xiiii.Toquib9tribus &.lxxx. Armillis plus centum.Ix.Hoſtis duodeuiginti.Phaleris item donatus eſt quinquies uicieſq̄ populi militaria habuit multiiuga:in his prouocatoria pleraque:Triumphauit cum imperatoribus ſuis triumphos nouem.

Sicini dentatus Achilles romanus

¶Considerata perpensaq; & quædã Solonis speciẽ habens priorẽ iniquæ iniustæq; legis: sed ad usum & emolumentum salubritatis penitus repertam. Cap.xij.

i N legibus Solinus illis antiquissimis q̃ Athenis axibus ligneis incisæ sũt: quisq; latas ab eo Athenienses: ut sempiternæ manerent: pœnis & religionibus sanxerunt: legem esse Aristoteles refert scriptam ad hanc sententiam. Si ob discordiam dissensionemq; seditio atq; discessio populi in duas partes fieret: & ob eam causam irritatis animis utrinq; arma caperẽtur: pugnaretur q; : tum qui in eo tempore: in eoq; casu ciuili discordiæ: non alterutra parte sese adiunxerit: sed solitari⁹ seperatusq; a cõmuni malo ciuitatis secesserit: is domo patria: fortunisq; omnibus careto: exul extorrisq; esto. Quũ hanc legem Solonis singulari sapientia præditi legisse mus: tenuit nos grauis quædam in principio admiratio: requirentes qua ob causam dignos esse pœna existimarit: qui se procul a seditiõe & ciuili pugna remouissent. Tũ qui penitus atq; alte usum ac sniam legis introspexerat: non ad augendam sed ad definendam seditionem legem hanc esse dicebat & res prorsum se sic habet. Nam si boni homines qui in principio cohercendæ seditionis impares fuerint: populumq; parcitum & amẽtem non deterruerint: ad alterutram partem diuisi sese adiunxerint: tum eueniret: ut quum socii partis seorsum utriusq; fuerint eoq; partes ab hijs: ut maioris auctoritatis uiris: tẽperari ac regi cœperint: concordia per eos potissimũ restitui: conciliariq; possit: dum & suos: apud quos sunt regunt: atq; mitificant: & aduersarios seruatos magis cupiũt: q̃ perditos. Hoc idẽ Phauorinus philosophus iter fratres quoq; aut amicos discedentis oportere fieri censebat: ut qui in medio sunt utriusq; partis beniuoli: sic in concordia admittẽda parẽ auctoritatis: quasi ambigui amici habuerint: tum alter in alteram partem discedat. Ac per id meritum uiam sibi ad utriusq; cõcordiam muniant. Nunc autem pleraq; inquit partis utriusq; amici quæ si probe faciãt: duo litigantes destituunt: & reliquunt. deduntq; eos aduocatis maliuolis aut auaris: qui lites animasq; eorẽ inflamment: aut odii studio: aut lucri. Solonis legis sensus

¶Liberos in multitudinis numero ẽt unũ filiũ filiãue ueteres dixisse. Cap.xiij.

a Ntiq oratores: historiæq;: aut carminũ scriptores ẽt unum filiũ: filiamue: liberos multitudinis numero appellarũt. Id quoq; nos quũ in complurib̃ ueterẽ libris scriptum aliquoties aduerteremus: nunc quoq; in libr. Sempronii Asellionis rerum gestarũ quinto ita positũ esse ostendimus. Is Asellio sub. P. Scipione Africano tri. militum ad numãtiam fuit. Resq; eas: quibus gerendis ipse interfuit. conscripsit. Eius uerba de Tib. Graccho tri. ple. quo in tpe interfectus in capitolio est. hęc sunt. Nam Gracchus domo quum proficisceret. nunq̃ minus terna. aut quaterna milia hominum sequebant. Atq; inde infra de eodem Graccho ita scripsit. Orare cœpit ut se defenderent. liberosq; suos. eum quem uirilis sexus tum in eodem tempore habebat produci iussit. populoq; cõmendauit prope flens. Liberi

¶Quod. M. Cato in libro qui inscriptus est contra Tib. exulẽ stitisses uadimonium per litteram dicit. non stitisses. Eiusq; uerbi ratio reddita. Cap.xiiij.

i N libro uctere. M. Ciceronis. qui inscribit contra tiberiũ exulem scriptum quidẽ sic erat. Quid si uadimoniũ capite obuoluto stitisses? Recte ille stitisses scripsit: Sed falsi & audaces emẽdatores. e scripto per libros stitisses fecerũt tanq̃ stitisses uanum. & nihil uerbũ esset. quin potiꝰ ipsi neq̃ & nihil sunt. qui ignorant stitisses dictum a Catone. quoniam sisteretur uadimonium non staretur. Stitisses

¶Quod antiquitus ætati ſenectæ potiſſimum habiti ſint ampli honores: & cur poſtea ad maritos & patres iidem iſti honores delati ſint: atq; ibi quædam de capite legis iuliæ.viii. Cap.xv.

a Pud antiquiſſimos romanoꝝ: neq; generi: neq; pecuniæ præſtãtior honos tribui q̃ ætati ſolitus. Maioreſq; natu a minoribus colebantur: ad deũ prope & parentum uicem. Atq; in omni loco: inq; omni ſpecie honoris priores potioreſq; habiti a conuiuio quoq; ut ſcriptum eſt in antiquitatibus: ſeniores a minoribus domum reducebantur eumq; morem accepiſſe romanos a lacedæmoniis traditum eſt: apud quos licurgi legibus maior reꝝ omnium honos maiori ætati habebatur. Sed poſtq̃ ſoboles ciuitati neceſſaria uiſa eſt: & ad prolem populi frequentãdam præmiis: atq; inuitamentis uſus fuit: tum antelati quibuſdã in rebus: qui uxores: qui q; liberos haberent: ſenioribus: neq; liberos: neq; uxores habentibus. Sic capite. vii. legis Iuliæ priori ex coſſ. faſces ſumendi poteſtas ſit: nõ qui pluris annos natus eſt ſed qui pluris liberos q̃ collega: aut in ſua ptãte habet: aut bello amiſſit. Sed ſi par utriq; numerus liberoꝝ maritus: aut qui in numero maritoꝝ eſt præfertur. Si uero ambo & mariti: & patres totidem liberoꝝ ſunt: tum ille priſtinus honos inſtauratus: & qui maior natu eſt: prior faſces ſumit. Super hiis autem qui: aut cælibes ambo ſunt: aut parem numerum filiorum habent: aut mariti ſunt: & liberos non habent: nihil ſcriptum in lege de ea ætate eſt. Solitos tamen audio: qui lego potiores eſſent: faſces primi menſis collegis concedere: aut longe ætate prioribus: aut nobilioribus multo: aut ſecundum conſulatum ineuntibus.

¶Quod Ceſellius Vindex a Sulpitio Apollinarii reprehenſus eſt in ſenſus Virgiliani enarratione. Cap.xvi.

¶Virgilij uerſus ſunt e libro ſexto.

Lle uides pura iuuenis qui nititur haſta:
i Proxima ſorte tenet lucis loca: primus ad auras
Aetherias italo commixtus ſanguine ſurget
Siluius albanum nomen tua poſthuma proles:
Quem tibi longæuo ſerum lauinia coniunx
Educet ſiluis regem: regumq; parentem
Vnde genus longa noſtrum dominabitur alba
Videbantur hæc nequaq̃ conuenire. Tua poſthuma proles.
Quem tibi longæuo ſerum lauinia coniunx
Educet ſiluis regem: Nam ſi hic Siluius ut in omnium ferme annaliũ monumentis ſcriptum eſt: poſt mortẽ patris natus eſt: ob eam cãm prænomen ei impoſitum hoc fuit qua rõne ſubiectum eſt. Quem tibi longæuo. ſerum lauinia coniũx. Educet ſiluis regem? Hęc. n. uerba ſignificare uideri poſſunt. Aenea uiuo: & iã ſe natũ ei ſiluiũ. & educatũ. Itaq; hãc ſniam eſſe uerboꝝ iſtoꝝ Ceſellius opinatus in cõmẽtario lectionum antiquaꝝ Poſthuma inquit ples nõ eũ ſignificat: q pre mortuo. ſed q poſtremo loco natus eſt ſicuti ſiluius qui Aenea iã ſene tardo ſeroq; partu eſt editus. Sed huius hiſtoriæ auctorẽ nullũ idoneũ noſtrum. Siluium aũt poſt Aeneæ mortẽ ſicuti dixim9. natũ multi tradiderũt. Iccirco Apollinaris ſulpicius iter cætera in quibus Ceſelliũ reprehendit. hoc quoq; eius quaſi erratũ aſaduerti. Erroriſq; iſtius hãc eẽ cãm dixit q; ſcriptum ita ſit. Quẽ tibi longæuo inquit nõ ſeni. Significatio. n. eſſet contra hiſtoriæ fi-

Poſthuma ples Siluius Lõgæuus

dem: ſed in longū iam æuum & ꝑpetuū recepto īmrotaliq; facto: Anchiſes.n.q hæc dicit ad filiū: ſciebat eum: quū hoīum uita diſceſſiſſet. īmortalem atq; indigentē futurū & lōgo ꝑpetuoq; æuo potitur. Hoc ſane Apollinaris argute. Sed aliud tamen eſt longum æuum: aliud perpetuum. Neq; id longæui appellantur: ſed immortales.

¶ Cuiuſmodi naturam eſſe quarundam præpoſitionum. M. Cicero animaduerterit diſceptatumq; ibi ſuper eoipſo: quod Cicero obſeruauerat. Cap. xvii.

Bſeruate curioſeq; aiaduerterit. M. Tullius: in & con præpoſitiōes uerbis: aut uocabulis præpoſitas tūc ꝑducit: atq; ꝑtēdit: quum litteræ ſequerent̄: quæ prima ſunt in ſapiente: atq; fœlice: In aliis aūt oībus correpte ꝑnūciari. Verba Ciceronis hæc ſunt. Quid uero hoc elegantius: qd̄ non fit natura: ſed quodam inſtituto Indoctus dicimus breui prima littera: inſanus producta: inhumanus breui: Infœlix longa: Et ne multis: quibus in uerbis ea primæ litteræ ſunt: q̄ in ſapiente atq; fœlice: hæc productæ dicuntur: in cæteris uero omnibus breuiter. Item quæ cō poſuit: conſueuit: concrepuit: confecit: cōſule ueritatem: comprehende: & refert ad auris probabunt. Quare cur ita ſit dicet: proh iuuare. uoluptati autem aurium morigerari debet oratio. manifeſta quidem ratio ſuauitatis eſt in iis uocibus de quibus Cicero locutus eſt: ſed quid dicemus de præpoſitione pro quæ quum produci & corripi ſoleat obſeruationem hanc tamen. M. Tulli aſpernata eſt. Non.n. ſemper producit̄ quum ſequit̄ ea littera: quæ prima eſt in uerbo fœlix: quam Cicero hanc habere uim ſignificat: ut ꝓpter eam rem in & con præpoſitiones ꝑducant̄. Nam ꝑficiſci: & ꝑfundere: & ꝑfugere: & ꝑfanum: & ꝑfeſtum correpte dicimus: ꝑferre autem & ꝑfligare: & ꝑficere ꝑducte cur ígit̄ ea littera: quam Cicero ꝑductionis cauſam facere obſeruauit non in omnibus conſimilibus eandem uim: aut rationis aut ſuauitatis tenet̄: ſed aliam uocem ꝑduci facit: aliam corripi. Neq; uero cō particula tum ſolum ꝑducit̄: quum ea littera: de qua Cicero dicit inſequit̄. Nam & Cato & Saluſtius fœneribus inquiunt coopertus eſt. Præterea colligatus & cōnexus ꝑducte dicunt̄. Sed tamen uideri poteſt in iis quæ poſui: ob eam cauſam particula hæc ꝑduci: quoniam eli dit̄ exea n littera. Nam detrimentum litteræ ꝑductione ſyllabæ compenſat̄. Quod quidem ēt in eo ſeruat̄: quod eſt cogo. Neq; repugnat q ꝑ coegi correpte dicimus. Nō .n. ſalua συναιρεσει. i. coagmentatione dicit̄ a uerbo: quod eſt cogo.

In Con
Indoctus
Inſanus
Inhumanus
Infœlix
Pro
ꝑficiſci
ꝑficere
ꝑfugere
ꝑfanum
ꝑfeſtum
ꝑferre
ꝑfligare
ꝑficere
Coligat9
Cōnexus
Cogo

¶ Qd̄ phedō ſocraticus ſerus fuit: q; itē alii cōpuſculi ſeruitutē ſeruierūt. Ca. xviii.

Hedon elidenſis excohorte illa ſocratica fuit. Socratiq; & platoni perfuit familiaris. Eius nomini Plato illum librū diuinum de immortalitate animæ dedit Is Phedon ſeruus fuit: forma atq; ingenio liberali: & ut quidam ſcripſerūt: a lenone domino puer ad merēdum coactus. Eum Cebes ſocraticus hortāte Socrate emiſſe dicit̄: habuiſſeq; in philoſophiæ diſciplinis. Atq; is poſtea philoſophus illuſtris fuit. Sermoneſq; eius de ſocrate admodum elegantes leguntur̄. Alii quoq; non pauci ſerui fuerunt: qui poſt philoſophi clari extiterunt. Ex quibus ille menippus fuit: cuius libros. M. Var. in ſatyris æmulatus eſt: quas alii cinycas: ipſe appellat menippeas. Sed & Theophraſti peripatetici Seruus pompilius: & Zenonis ſtoici ſeruus: qui pſeus uocatus eſt: & Epicuri: cui nomen Mys fuit: philoſophi non incelebres uixerunt. Diogenes ēt cynicus ſeruitutem ſeruiuit: ſed is ex libertate in ſeruitutem uenierat: quem quum emere uellet Xeniades corīthius: & qs id artificii nouiſſet pcōtaq; foret. Noui inqt Diogenes hoībus liberis īperare. Tum Xeniades reſpōſum

Phedon
Menipp9
Mys
Dioge. cynicus
Xeniades

corinthi9 Epictet9

eiuſdem miratus emit: & manumiſit: filioſq; ſuos ei tradens: accipe inquit liberos meos: qbus imperes. De Expicteto aũt philoſopho nobili: q; is quoq; ſeruus fuit: recentior eſt memoria: q̃ ut ſcribi: quaſi oblitteratum debuerit. Eius Expicteti etiam de ſe ſcripti duo uerſus ferunt: ex quibus latenter intelligas: non ois modo diis exoſos nõ eſſe qui in hac uita cum erũnarum uarietate luctantur: ſed eſſe arcanas cauſas: ad q̃s paucorum potuit peruenire curioſitas.

Δουλοσ εωηκωητοο γενομην. και σωματι πηροσ
και πενιην ιροσ. και φιλοσ ατανατοισ: ideſt
Seruus epictetus fueram: qui corpore mancus:
Pauperiæ preſſus: carus eram ſuperis.

Reſcire

¶Reſcire uerbũ quid ſit: & quã habeat uerã & propriã ſignificationẽ. Cap. xix.

u

Erbũ reſcire obſeruauim9 uim habere litteræ ꝓpriã quãdã: nõ ex cõi ſignificatiõe cæteroꝝ uerboꝝ: quibus eadẽ ꝓpoſitio re iponit. Neq; ut reſcribere: relegere: reſtituere: dicimus itidem reſcire. Nam q factũ aliquod occultius aut inopinatũ inſperatũq; cognoſcit: is dicitur proprie reſcire. Cur autem in hoc uno uerbo re particula huius ſniæ uim habeat: equidem adhuc quæro. Aliter. n. dictum eẽ: reſciui aut reſcire apud eos. qui diligenter locuti ſunt nondum inuenimus q̃ ſuper his rebus: q̃ aut cõſulto cõſilio latuerint aut contra ſpem opinionẽue uſu uenerit q̃q̃ ipſum ſcire de oibus cõiter rebus dicatur: uel aduerſis: uel proſperis: uel in ſperatis uel expectatis. Neuius in triphalo ita ſcripſit. Si unq̃ quicq̃ filiũ reſciuero: argẽtũ amoris cauſa ſumpſiſſe mutuo exẽplo illo te ducã. ubi nõ deſpuas. Claudius quadrigarius in primo annali. ea lucani ubi reſciuerunt ſibi ꝑ fallacias uerba data eſſe. Itẽ Quadrigarius in eodem libro in re triſti & inopinata uerbo iſto ita utit̃. Id ubi reſciuerunt propinqui obſidum: quos Pontio traditos ſupra demonſtrauimus. eoꝝ parẽtes cum propinquis capillo paſſo in uiam prouolarunt. M. Cato in quarto originũ: Deinde dictator iubet poſtridie magiſtrum æquitum accerſi. Mittam te ſi uis inquit cum equitibus. Sero eſt inquit magiſter equitum iam reſciuere.

¶Quæ uulgo dicunt̃ uiuaria id uocabulũ ueteres nõ dixiſſe: & quid ꝓ eo. P. Scipio in oꝛone ad populũ: qd poſtea. M. Var. ī libris de re ruſtica dixerit uſurpatũ. Ca. xx.

Viuaria Leporaria Ornithones

u

Iuaria quæ nunc dicunt̃ ſepta quædam loca in quibus feræ uiuæ paſcunt̃. M. Var. in lib. de re ruſtica. iii. dicit leporaria ap̃ ellari. Verba Var. ſubiecti. Villaticæ paſtionis genera ſunt terna: ornithones: leporaria: piſcinæ. Nunc ornithones dico omnium alitum: quæ intra parietes uillæ ſolent paſci. Leporaria te accipere uolo non ea quæ tritaui noſtri dicebant: ubi ſoli lepores ſint: ſed omnia ſepta ædificia uillæ: quæ ſunt: & habent incluſa animalia. quæ paſcuntur. is item infra in eodem lib. ita ſcribit. Quum emiſti fundum thuſculanũ a. M. Piſone. in leporario apri fuerunt multi. Viuaria autem quæ nunc uulgus dicit quos. παραδεισουσ: ideſt hortos græci appellant: quæ leporaria Var. dicit: haud uſq̃ memini apud uetuſtiores ſcriptum. Sed quod apud Scipionẽ omniũ ætatis ſuæ puriſſime locutũ legimus: roboraria aliquot romę doctos uiros dicere audiui id ſignificare quod nos uiuaria dicimus appellataq; eſſe a tabulis roboreis: quibus ſepta eſſent: quod genus ſeptoꝝ uidimus in Italia locis pleriq;. Verba ex oratione eius contra Clau. A ſelliũ quinta hæc ſunt. Vbi agros optime cultos: & uillas expoliti ſſimas uidiſſet: in his regionibus excelſiſſimo loco murum ſtatuere aiebat. inde corrigere uiam: alius per uineas medias

aliis per roborarium atq; piſcinam: aliis per uillam. Lacus uero & ſtagna: quæ piſcibus uiuis coercentur clauſa: ſuo atq; ꝓprio nomine piſcinas nominauerunt. Apiaria quoq; dici loca in quibus ſiti ſint aluei apum. Sed neminem eoꝝ ferme qui incorrupte locuti ſunt: aut ſcripſiſſe memini: aut dixiſſe. M. autem Var. de re ruſti. iii. μελισσῶνεσ. i. apiaria melariaq; ut αμαξελωνεσ. i. uineas & δαφνωνεσ. i. laureta inquit ita facere oportet: quæ quidem mellaria appellabāt. Sed hoc uerbum quo Var. uſus eſt: græcum eſt nam meliſſones ita dicuntur. Piſcinæ apiaria Meliſſones Mellaria

¶ Super eo ſidere quo græci ἅμαξαν: nos ſeptentriones uocamus: ac de utriuſq; uocabuli ratione & origine. Cap. xxi.

a Bægina in piræum compluſculi earūdem diſciplinaꝝ ſectatores gręci Romaniq; hoies eadem in naui tranſmittebamus: mox fuit: & clæmens mare & anni æſtas cœlumq; liquide ſerenū. ſedebamus ergo in puppi ſimul uniuerſi: & lucentia ſydera conſiderabamus. Tum quiſpiam ex iis: qui eodem in numero græcas res eruditi erant: quid ἅμαξᾱ. ideſt plauſtrū eſſet: quid ἀρκτοῦροσ: ideſt urſa: quid βοώτησ: ideſt bootes: & quæ nam maior ἄρκτοσ: & quæ minor: & cur ita appellata: & quam in partem ꝓcedentis noctis ſpacium mouerentur: & quamobrem Homerus ſolam eam non occidere dicat cum & quædam alia ſcite: tum iſta omnia ac perite diſſerebat: hic ego ad noſtros iuuenes conuertor. Quid unq̄ uos oppidici dicitis mihi? quare quod ἅμαξαν græci uocant: nos ſeptentriones uocamus. Nō enim ſatis eſt q. vii. ſtellas uidemus: ſed quid hoc totum quod ſeptentriones dicimus ſignificat ſcire inq̄ id prolixius uolo. Tum quiſpiam ex iis qui ſe ad litteras memoriaſq; ueteres dediderat. Vulgus inquit grammaticoꝝ ſeptētriones a ſolo numero ſtellarum dictum putat: Tritones enim per ſeſe nihil ſignificare aiunt: ſed uocabuli eſſe ſupplementum: ſicut in eo quod quinquatrus dicamus ꝙ quinq; ab idibus dierū numerus ſitatrus nihil: Sed ego quidem cum. L. Lælio: &. M. Varrone ſentio qui triones ruſti eo certo uocabulo boues appellatos ſcribunt quaſi quoſdam terriones: hoc arandæ colendæq; terrę idoneos. Itaq; hoc ſidus: quod a figura poſituraq; ipſa qa ſimile plauſtri uidetur: antiqui græcorum ἅμαξαν dixerunt: noſtri quoq; ueteres abubus iunctis ſeptentriones appellarunt ideſt a ſeptem ſtellis: ex quibus quaſi iuncti triones figurantur. Præter hanc inquit opinionem id quoq; Varro addit: dubitare ſeſe: an propterea magis hæ ſeptem ſtellæ triones appellatæ ſint: quia ita ſunt ſitæ: ut ternæ ſtellæ proximæ quæque inter ſeſe faciant trigona. i. triquetras figuras. Ex his duabus rationibus quas ille dixit: quod poſterius eſt ſubtilius elegantiuſque uiſum eſt. Intuentibus enim nobis in illud: ita propemodum res erat: ut ea forma eſſet: ut triquetra uideretur. Septētriones Triones Quīquatrus

¶ De uento iapige: deq; aliorum uentorum uocabulis regionibuſq; accepta a Phauorini ſermonibus. Cap. xxii.

a Pud menſam Phauorini in conuiuio familiari legi ſolitū erat ut uetus carmen Meliti poetæ: aut hiſtoria partim græce linguæ: alias latinæ. Legebatur ergo tūc ibi in carmine latino ιαπιξ uētus: quæſitū eſt: quis hic uētus: & qbus ex locis ſpiraret: & quæ tā in frequētis uocabuli rō eſſet. Atq; ēt petebamus: ut ſuper cæteroꝝ nominibus regionibuſq; ipſe nos docere uellet: quando uulgo neq; de appellatiōibus eoꝝ: neq; de finibus: neq; de numero cōueniret. Tum Phauorinus ita fabulatus eſt. Satis inqt notū eſt: limites regiōeſq; eſſe cęli quattuor: exortū: occa ſapix

Ventorũ descriptio

Apelio / tes

Subsola / nus

Aquilo

Boreas

Vultur / nus

Eurono / tus

Eurus

Caurus

Argestes

Fauoni9 zephyr9

Africus

Libs

Auster

Notus

septẽtrio / narius

Aparcti / as

sum: meridiem: septentrionem: Exortus occasus mobilia & uaria sũt. Meridies septẽ trionesq; statu perpetuo stant: & manent. Oritur enim sol non idem semper: sed aut æquinoctialis oriens dicitur. quum in circulo currit. qui appellatur ισονυκτιος: id / est æquinoctialis: aut ισΗ ϖερινος: ideſt æqdialis: aut solsticialis: aut brumalis: quæ sunt ϖεριναι τροπαι: και χειμεριναι: ideſt æstiua solstitia & hiberna. Item cadit sol nõ in eundem semp locum: fit enim similiter occasus eius: aut æquinoctialis: aut solsti cialis: aut brumalis. Qui uentus igitur ab oriente uerno. i. æquinoctialis uenit. no / minatur eurus facto uocabulo: ut est ετυμολογικοι ideſt rationem originis uerbi i terpretando indagantes aiunt. απο τησ εωρεων ideſt ab oriente sole fluens. Is alio quoq; a grẽcis nomine απηλιοτησ: a Romanis nauticis subsolanus cognominatur. Sed qui ab æstiua & solsticiali orientis meta uenit: latie aquilo: boreas græce dicitur: eumque propterea quidam dicunt ab Homero αιτρηγενẽτην serenitatem faciẽtem apellatum. Boream autem putant dictum ἀπο τησ βοησ. i. boatu: quoniam sit uio lenti flatus & sonori. Tertius uentus est: qui ab oriente hyberno spirat uulturnum. Romani uocant. Eum plærique græci mixto nomine: q; inter notum & eurum sit ευ ρονοτον appellant. Hi sunt igitur tres uenti orientalis: aquilo: uulturnus: eurus: quo rum medius eurus est. His oppositi & contrarii sunt alii tres occidui: caurus quem solent græci αργεστινη uocare is aduersus uulturnum flat. Item alter fauonius. qui græce uocatur ἑσπερος is aduersus eurum flat. Tertius africus: qui græce uocatur λιψ: is aduersus aquilonem flat. Eæ duæ regiones cæli orientis: occidentisq; inter sese aduersæ sex habere uentos uidentᵉ. Meridies autem quoniam certo: atq; fixo limite ẽ: unum meridionalem uentum habet. Is latine auster græce νοτος nominatᵉ: quoniã est nebulosus atq; humectus νοτισ. n. græce humor nominatᵉ. Septentriones autem habent ob eandem causam unum. Is obiectus directusq; in austrem latine septentrio natus: græce απαρτιας appellatus. Ex his octo uentis alii quattuor detrahunt uen tos: atq; id facere se dicunt Homero auctore: qui solo quattuor uẽtos nouerit: eurũ: austrum: aquilonem: fauonium. Versus homeri sunt.

συνδευρος τεταρε ἑσπερος τενοτος τε δυσαησ
και βορεης αιθρηγενετης μεγακυμακυλινδων

Cumq; euro incubuit: zephyrusq;: notusq; furentes:
Sudificusq; simul: boreas mala plurima uoluens. A quattuor cæli ptibus quas qua / si primas nominauimus: oriente scilicet. atque occidente latioribus: atque simplici / bus non tripartitis. Partim autem sunt qui ꝑ octo. xii. faciunt inter hos quattuor in media loca inserentes: cum meridie septentriones eadem ratione: qua secundi quatu / or interiti sunt primores duos apud orientem: occidentemque. sunt porro alia quæ dam nomina quasi peculiarium uentorum: quæ in colæ in suis quique regionibus fe cerunt: aut ex locorum uocabulis: in quibus pollent ex aliqua caus : quæ ad facien / dum uocabulum acciderat. Nostri nãq; galli uentum ex sua terra flantem: quem se

circius

Iapix

Caulis

uissimum patiuntur: circium appellant a turbine (opinor) eius: ac uertigine. ιαπιγã ex ipsius apuliæ oræ ꝑficiscentem: quasi finibus apuli eodem & ipsi nominᵉ: iapigẽ dicunt: eum esse ꝑpemodum caurum existimo. Nam & est occidentalis & uidetᵉ ad uersus eurũ flare. Itaq; Virgilius cleopatram e nauali prœlio i ægyptũ fugientem uẽ to iapige ferri ait. equum quoq; apulum eodem: quo uentũ uocabulo iapigem appel

Cæcias

lauit: est etiam uentus nomine cæcias: quem aristoteles ita flare dicit ut nubes nõ ꝑ / cul

cul propellat: ſed ut ad ſale uocet: ex quo uerſum iſtum prouerbialem factum ait κα κα εφεαυτονελκον ωσο καικιασ πεφοσ. i. Mala de ſeſe attrahens: ut cæcias nubes. Præter hos autem: quos dixi: ſunt alij pluriſariam uenti cõmentici ſuæ quiſq; regiõis indigenæ: ut Oratianus ille Atabulus: quos ipſe quoq; executur⁹ fui. Addidiſſemq; eos: qui eteſiæ & prodromi appellantur: qui certo tempore anni: quum canis oritur: ex alia atq; alia parte cæli ſpirant: rationeſq; omnium uocabulorum: quia plus paulo adhibi: effudiſſem niſi multa tam prorſus omnibus uobis reticẽtibus uerba feciſſem: quaſi fieret a me ακροασισ εωιδεικτικη. i. aſcultatio ſeſe oſtentans: In conuiuio autem frequenti loqui ſolum unum: neq; honeſtum eſt inquit: neq; commodum. Hæc nobis Phauorinus in eo quo dixi tempore: apud menſam ſuam ſumma cum elegantia uerborum totiuſq; ſermonis comitate: atq; gratia denarrauit. Sed q̃ ait uentum qui ex terra gallia flaret: circium appellari. M. Cato in libris originũ eum uentũ cercium dicit non circium. Nam quum de hiſpanis alpinis ſcriberet: qui citra hiberũ colunt: uerba hæc poſuit. Sunt in his regionibus ferrariæ argenti fodinæ pulcherrimæ. Mons ex ſale mero magnus. quantum demas tantum adcreſcit. Vẽtus cercius: quũ loquare: buccam implet: Armatum hominem plauſtrum oneratũ percellit. Quod ſupra autem dixi ετισιασ. i. etheſias ex aſia & alia parte cæli flare: haud ſcio an ſecut⁹ opinionem multorum temere dixerim. P. Nigidii in ſecundo librorum: quos de uento compoſuit: uerba hæc ſunt. & auſtri anniuerſarii ſecundo ſole flant. Conſiderandum igitur eſt: quid ſit ſecundo ſole.

Atabul⁹
Eteſiæ
ꝓdromi

¶ Conſultatio diiudicatioq; locorum facta ex comœdia Menãdri: & Cecilii: quę plocium inſcripta eſt. Cap. xxiij.

c Omœdias lictitamus noſtroꝝ poetaꝝ ſumptas: ac uerſas de græcis Menandro. & poſodio: aut Apollodoro: aut alexide: & quibuſdam. item aliis comicis. At qui quum legimus eas: nihil ſane diſplicent: quin lepide quoq; & uenuſte ſcriptæ uideantur. prorſus ut melius poſſe fieri nihil cenſeat. At. n. ſi conferas: & componas græca ipſa unde illa uenerunt: ac ſingula conſiderate atq; apte iunctis: & alternis lectionibus cõmitas: oppido q̃ iacere: atq; ſordere incipiunt: quæ latina ſunt. Ita græcaꝝ quas æmulari nequiuerunt: facetiis: atq; luminibus obſoleſcunt: Nuper adeo uſus hui⁹ rei nobis uenit: cecilii. Plocium legebamus: haud quaq̃ mihi: & qui aderant: diſplicebat. Libitum eſt. Menãdri quoq; Plocium legere: a quo iſtam comœdiam uerterat. Sed. n. poſtq̃ i manus Menãdri uenit: a principio ſtatim dii boni. quantum ſtupere: atq; frigere: quantũq; mutare a menandro cecilius uiſus eſt: dio medis hercle arma: & Glauci non diſpari magis præcio æſtimata ſunt. Acceſſerat de hinc lectio ad eum locum in quo maritus ſenex ſuper uxore diuite: atq; deformi quærebatur: q̃ ancillam ſuam non inſcito puellã miniſterio: & facie nõ illiberali coactus erat uenũdare: ſuſpectam uxori quaſi pellicem. Nihil dicam ego quantũ differat uerſus utriuſq; eximius: ſit ſatis aliis ad iudicium faciendum exponi. Menander ſic.

Plocium comœdia

εωαμφοτεραν ινεωικληροση μελλειν καθευδησειν.
κατερ γασασα μεγα: καὶ ωερι βοιτοον εργον
εκτισ οικιασ εξεβαλεθην λυωουσαν: ηγεβουλετο.
ινεωι βλεωωσι ωαντεσσισ τοκρεωβυλισ ωροσωωον.
ητευ γνωσσοσ ειχε μεγυνηδεσωοινα

καὶ τὴν οψῖνων ἐκκίσατο ὀνοσεν ποθηκοῖσ τοι:
τόλεγομενον ἐσιδή τουτόσιωπαν βουλομαί.
τὴν νυκτά. τὴν πολλῶν κακῶν ἀρχηγον.
οἰμοί κρεῶβί λην λαβεῖ νεμε. καὶ δεκὰ τάλαντά
γυναικῶν οὐσα πηχεόσ: εἰ τεσίτοφρυαγμί
εἴποσ ἀνυποσ ατον: διατον ἀλυμπιόν
καὶ ἀθηναν οὐδομωσ ποιδίσ χαρίον. θεραπευτίκονδε
λογου: ταχιον. δωσγεοδώ δετίσί ὁραυτίκα γυγην. ideſt
In aurem utranq; quandoquidem dotata eſt: cubet.
Re confecta magnifica: & negocio inclyto
Domo illam exegit: cui male uoluit maxime.
Vt omnes increbulæ faciem oculos conuerterent:
Tum me cunctis notum ſit facere uxor hera.
Meoq; demoraretur in uultu: aſinus inter ſimias fierem
Ati aiunt. Se. Quid tandem. Ma. Tacere uolo.
Noctem mali conſciam plurimi.
Me miſerum qui crobulam duxi: & talenta decem:
Nanam mulierculam: cuius ſuperbia
Adeo intolerabilis eſt. Iouem olympium
Et mineruam teſtor non ancillulam potius officioſa: dicto citius
Præſto: hanc quiſpiam abigat quæſo: at illam referat.
Cecilius autē ſic. Se. Is demum miſer eſt: qui erūnam ſuā nequit
Occultare. Ma. ferre ita me uxor forma & factis facit.
Si taceam: tamen indicium eſt: quæ niſi dotem omnia
Quæ nobis habet: qui ſapit de me diſcet: qui quaſi
Ab hoſtis captus libere ſeruio: ſalua urbe atq; arce.
Quæ mihi quicq̄ placet: eo priuatum: uim me ſeruatum?
Dum eius mortem inhio: egomet uiuo mortuus
Inter uiuos. Ea me clam cum mea ancilla ait
Conſuetum: id me arguit: ita plorando orando:
Inſtando: atq; obiurgando me obtudit: uti eam
Venundarem nunc credo inter ſuas æquales.
Et cognatas ſermones ſerit. Quæ uoſtrum fui
Integra ætatula: quæ hoc itidem a uiro
Impetrarit ſuo: quod ego anus modo
Effici: pellice: ut meum priuarem uirum?
Hæc erunt concilia hodie: differor ſermone miſer.
Præter uenuſtatē ät ueꝛ atq; uerboꝛ: in duob⁹ libris nequaq̄ parē: in hoc eqdē ſoleo
aium attendere: q; q̄ Menander præclare & appoſite & facere ſcripſit: ea Cecilius ne-
quaq̄ potuit & quidē conatus enarrare: Sed quaſi minime ꝓbanda p̄termiſit: & alia
neſcio q̄ inimica inculcauit. Eſt & illud Menandri de uita hoīum media ſumptū: ſim
plex: & ueꝛ: & delectabile: quod neſcio quo pacto omiſit. Idem. n. ille marītus ſenex
cum altero ſene uicino colloquens: & uxoris locupletis ſuperbiā deprætans: hæc ait.

εχωδε

εχω δεω κληρον λαμιαν ουκει ρηκασοι.
τουτου χ ικυριαντησ οικιασ. και τωναγρων.
και τανταν αντεκει νησεχομεν: απολλων καλεω
καλεωτατον απασι δαρ γαλεαεσινε μοι μονω.
υιλωολυ μαλλον θυχατρι. πραγμα
αμοχον λεγεισ ευοι δα. i.
Laniam hæreditariam duxi: quod non dixeram tibi.
Tum uero domus: atq; agrorum heram.
Vniuersorumq; illius loco. Se. hei q̄ miserum & graue!
Difficilimum immo. At omnibus molesta est: non soli mihi:
Filio multo magis filiæq;. Se. prouinciam
Inexpugnabilem geris certo scio.
Cecilius uero hoc in loco ridiculus magis q̄ persone isti: quam tra
ctabat: raptus atq; conueniens uideri maluit: sic. n. hæc corrupit.
Se. Sed tua morosa ne uxor quæso est. M. Quam rogas.
Se. Qui tandem. M. Tedet mentionis: quæ mihi ubi domum
Aduenī: ac sedi: exemplo sauium dat. Se. Ieiuna anima:
Nil peccat de sauio: ut deuomas uult: quod foris potaueris.
Quid de illo quoq; loco in utraq; comœdia posito existimari debeat manifestum est.
Cuius loci hæc ferme sententia est. Filia hominis pauperis in peruigilo uiciata est. Fa-
res clam patre fuit: & habebatur pro uirgine ex eo uicio grauida mensibus exactis par
turit. Seruus bene frugi: quum pro foribus domus staret: & propinquare partum he
rili filiæ: atq; omnino uicium esse oblatum ignoraret: gemitum & ploratum audit pu
ellæ in puerperio enitentis timet: irascitur: suspicatur: miseretur: dolet. Hi omnes mo-
tus eius animi affectiōesq; in græca quidē comœdia mirabiliter arces & illustres apud
Cecilium autem pigra hæc omnia: & a rerū dignitate atq; gratia uacua sunt. Post ubi
idem seruus percontando quod acciderat: repperit: has apud Menādrum uoces facit.
ω τρισ κακο δαιμονοσισ ωνωενησ ανηρ
και πασι δοπσοιει. ωσαλογιστοσ εστανηρ
ος μητε φυλακην των αναγκαιων εχει
ει μητην ατυχισ η εισ τακοινα τουριον.
εωαμφιεσθαι δυνατα ι τουτο χρημασιν
αλλεν ανακατακυπτω και ταλαιπωρωβιω.
χει μαιομενοσ ζιτων μεν: ανιαρον δεγχων τοδερόσ.
απαν τονα γαθων ου δυναμενοσ.
υπερ γαρενοσ αλεγον: παντασ νουθετω.
Se. Quam extreme infœlix est: quisquis in egestate situs.
Quærit liberos: hei quantum est insciens sui.
Quiq; neq; necessarium studium rerum gerit.
Nisi quantum aliquid iugiter in uita deterat.
Neq; (licet res cogat) tectum præbere quit sibi.
Sed inops domo in erumna uitam trahit:
Hyemem tolerans male: miseriæ omnis socius.

Bonorumq; uniuersorum insors: ac carens
Vnum equidem obbrobrans: cunctos monitos uolo.
Ad hoꝝ ãt sinceritatẽ ueritatẽq; uerboꝝ: an aspirauerit Cecilius cõsiderem9. uersus sunt hi Cecilii: trũca q̃dã ex Menãdro dicẽtis: & cõsarcinãtis uerba tragici tumoris.
Is demum infortunatus est homo pauper:
Qui educit in egestate liberos: cui fortuna
Et res est ut continuo pateat: nam opulento famam
Facile occultat factio. Itaq; ut supra dixi: quum hæc uerba seorsum lego: neutiq; uidentur ingrata ignauaq;. Quum autẽ græca comparo: & contendo: non puto Cecilium sequi debuisse: quod assequi nequiret.

¶ De uetere parsimonia: deq; antiquis legibus sumptuariis. Cap. xxiiii.

Parsimonia apud ueteres romanos: & uictus atq; cœnaꝝ tenuitas non domestica solum obseruatiõe: ac disciplina: sed duplica animaduersione: legumq; complurĩ sanctionibus custodita est. Legi adeo nuper in Capitonis attei cõmentariis senatus decretũ uetus. C. Fannio: &. M. Valerio Messala consulibus factũ in quo iubẽtur principes ciuitatis: qui ludis megalẽsib9 antiquo ritu mutitarent. i. mutua inter sese dominia agitarent: iurare apud eos uerbis cõceptis nõ amplius in singulas cœnas sumptus esse facturos: q̃ cẽtenos uicenosq; æris: prẽter olus: & far & uinũ. Neq; uino alienigena: sed patrio uturos. Neq; argẽti in conuiuio plus pondo: q̃ libras centũ illaturos: Sed post id senatusconsultũ lex fannia lata ẽ: q̃ ludis romanis: itẽ ludis plæbeis: & saturnalibus: & alijs quibusdã dieb9 in singulos dies cẽtenos æris in sumi cõcessit decẽq; alijs diebus: in singulis mẽsibus tricenos. Cẽteris ãt oĩbus diebus denos. Hanc Lucilius poeta legẽ signat quũ dicit. Fãnii centussisq; misellos. In quo errauerunt quidam cõmentarioꝝ in Luciliũ scriptores: q; putauerunt fannia lege perpetuos in omne dieꝝ genus cẽtenos æris statutos. Centũ. n. æris Fãnius constituit: sicuti supra dixi fastis quibusdam diebus: eosq; ipsos dies nominauit. Alioꝝ autem dieꝝ oĩum in singulos dies sumptus inclusit intra æris: alias tricenos: alias denos. Lex deinde licinia rogata est quæ cum certis diebus sicuti fannia cẽtenos æris impendi permisisset: nuptiis ducenos indulsit: cæterisq; diebus statuit æris tricenos quum & carnis aridæ: & salsamenti certa pondera in singulos dies constituerit. Sed quicquid esset tum eterra: uite: arbore: promiscue: atq; indefinite largita est. Huius legis Lælius poeta meminit in crotopæginis. Verba Lælii hæc sunt: quibus significat hædum: qui ad epulas fuit allatus: dimissum: cænãq; ita ut lex licinia sanxisset: pomis oleribusq; instructam. Lex licinia inquit introducitur: lux liquida hædo reddi tur: Lucilius quoq; legis istius meminit in his uersib9. Legem uitemus licini. Postea L. Sylla dictator: quum legibus istis situ atq; senio oblitteratis plerique in patrimoniis amplis helluarentur: & familiam pecuniamque suam prandiorum gurgitibus proluissent: legem ad populum tulit: qua cautum est ut calendis: idibus: nonisque. diebusq; ludorum: & ferris quibusdam solennibus: sestertios tricenos in cœnam insumere ius potestasq; esset. Cæteris autem diebus omnibus non amplius ternos. Præter has leges Aemiliam quoque legem inuenimus: qua lege non sumptus cœnarum sed ciborum genus & modus præfinitus est. Lex deinde antia præter sumptum æris id ẽt sanxit: ut qui magistratus esset. magistratũue capturus esset: nequo ad cœnam nisi ad certas

Mutitarent.

Fannia lex

Licinia lex

Aemilia lex

Antia lex

nisi ad certas personas itaret: Postremo lex Iulia ad populum peruenit Cæsar augu- Iulia lex
sto impante: quo p festis quidē diebus ducēti finiunt: cālēdis: idibus: nonis: & aliis q̄
busdā festiuis trecenti: nuptiis autē & repotiis sistertii milies esse. Etiā dicit capito At
teius edictum: diuine augusti. an Tiberii Cæsaris non satis cōmemini: quo edicto per
dies uarias solemnitates: a trecētis sestertiis adusq; duo milia sumptus cœnarum p-
pagatus est: ut his saltē finibus luxuriæ efferuescentis æstus coercetur.

¶Quid græci ανάλογιαν uocant: quid contra ανωμαλίαν. Cap. xxv.

N latino sermone: sicut in græco alii analogiam sequendam putauerunt:
i alii ανωμαλίαν. i. inæqualitatē: ανάλογία est similium declinatio: quam
qdam latine ꝓportionem uocant. ανωμαλία est inęqualitas declinationū
consuetudinem sequens. duo aūt græci grāmatici illustres. Aristarchus. & Crates sū- Analogia
ma ope ille ἀναλογίαν: hic ἀνωμαλίαν defensitauit. M. Varronis liber ad Cicero- ꝓportio
nem de lingua latina octauus: nullam esse obseruationem similium docet. Itaq; ī om anomalia
nibus pene uerbis consuetudinem dominari ostendit: sicuti quum dicimus: inquit lu
pus lupi: probus probi: & lepus leporis. Itē paro paraui: lauo laui: pugno pugni: tun
do tutudi: & pingo pixi. Quumq; īquit a cœno. & prandeo. & poto. & cœnatus sum
& pransus sum. & potus sum dicamus. & astringor contra. & extergor. & lauor. astrī
xi. & extersi. & laudi dicimus. Item quū dicamus ab osco tusco græco osce tusce græ-
ce. A gallo tamen & mauro. gallice & maurice dicimus. Item a probus probe: a do-
ctus docte: sed a rarus non rare: sed alii raro dicunt: alii rarenter. Idē. M. Varro in eo Raro
dem libro. Sentior inquit nemo dicit: & id per se nihil est: assentior tamen ferre om- rarenter
nes dicunt. Sisenna unus assentio in senatu dicebat. & eum postea multi secuti: neq;
tamen uincere consuetudinem potuerunt. Sed idem Varro in aliis libris multa pro
ἀναλογία tuendo scripsit. Sunt hi igitur tanq̄ loci cōmunes cōtra ἀναλογίαν dice
re: & rursus item pro ἀνωμαλία.

¶Sermones. M. Frōtonis: & Phauorini philosophi de generibus colorum: uocabu-
lisq; eorū græcis & latinis. Atq; inibi color spadix: cuiusmodi sit. Cap. xxvi.

Hauorinus philosophus quum ad. M. Frontonem consularem pedibus
p ægrum uiseret uoluit me quoq; ad eum secum ire. Ac deide quū ibi apud
frontonem plerisque uiris doctis pręsentibus sermones de coloribus uoca
bulisq; eorū agitarentur q̄ multiplex colorum facies appellationes aūt incertæ & exi
guæ forent: plura inquit sunt Phauorinus in sensibus oculorum: q̄ in uerbis uoca-
bulisq; colorum discrimina. Nam ut alias eorum concinitates omittamus: simpli-
ces isti ruffi: & uirides colores singula quidem uocabula multas autem species diffe
rentes habent. Atq; eam uocum iopiam ī lingua magis latina uideo: q̄ græca. Quip
pe qua ruffus color a rubore quidem appellatus ē. Sed quum aliter rubeat ignis ali
ter sanguis: aliter ostrum: aliter crocum: has singulas ruffi uarietates latina oratio
singulis propriisq; uocabulis non demonstrat: omniaq; ista significat una ruboris ap
pellatione. Qum tamen ex ipsis rebus uocabula colorum mutuētur: & igneum ali
qd dicit: & flumeum: & sanguineum: & croceum: & ostrinum. & aureum. Ruffus Ruffus
.n. color: & ruber nihil a uocabulo rubei differunt: neq; proprietates oēs eius decla- color
rant ξανθος δε καὶ ερυθρος: καὶ πυρρος καὶ φοινικουν. i. flauus autem & ruber Ruber
& rubidus: & fuluus. & puniceus. S. habere quasdam distantias coloris ruffi uidēt:
uel augentes eum uel remittentes: uel mixta quadam specie temperantes. Tum fron

to ad Phauorinum non inficias inquit imus: quin lingua græca quam tu uidere legiſſe: prolixior fuſiorq; fit: q̄ noſtra: Sed in his tamen coloribus quibus modo dixiſti: de nominandis: nō perinde inopes ſumus: ut tibi uidemur. Non enim hæc ſunt ſola uocabula ruffum colorem demonſtrantia: quę tu modo dixiſti: ruffus & ruber: ſed alia quoq; habemus plura: q̄ quæ dicta abs te græca ſunt. Fuluus enim & flauus: & rubidus: & phœniceus: & rutilus: & luteus: & ſpadix appellationes ſunt ruffi coloris: aut acuentis eum. quaſi incendentes. aut cum colore uiridi miſcentes: aut uirgo infuſcantes: aut uirenti ſenſim albo illuminantes. Nam phœniceus: quē tu græce φοινικοῦν. ideſt puniceum dixiſti noſter eſt. & rutilus & ſpadix phœnicei σύνωνυμα. ideſt cognata qui factus græce noſter eſt: exuberantiam ſplendorēq; ſignificat ruboris: Quales ſunt fructus palmæ arboris: non admodum ſole incocti: unde ſpadicis & phœnicei nomen eſt. Spadica enim dorici uocant auulſum e palma termitem cum fructu. Fuluus autem uidetur de ruffo atq; uiridi mixtꝰ in aliis plus uiridi: in aliis plus ruffi habere. Sic poeta uerborum diligentiſſimus: fuluam aquilā dicit: & iaſpidem. fuluos galeros. & fuluum aurum & arenam fuluam & fuluum leonē. Sic. Qu. Ennius in annalibus fuluo ære dixit. Flauus contra uidetur ex uiridi: & ruffo & albo concertus. Sic flauentes comæ: & quod mirare quoſdam uideo: frōdes olearum a Virgilio dicuntur flauæ. Sic multoante Pacuuius aquam flauam dixit: & flauum puluerem. cuius uerſus (quoniam ſunt iucundiſſimi) libens commemini.

Fuluus
Flauus
rubidus
phœniceꝰ
rutilus.
Luteus.
Spadix

Cedo tamen pedem: lymphis flauis flauum puluerem.
Manibus iiſdem quibus ulyxi ſæpe permulſi: abluam.
Laſſitudinemq; nimiam manuum multitudine.

Rubidꝰ. Rubidus autem & ruffus atrore nigrore multo mixtus. Luteus contra ruffus color eſt dilucidior. Vnde ei quoq; nomen eſſe factum uidetur. Non ergo inquit mi Phauorine ſpecies ruffi coloris plures apud græcos. q̄ apud nos nominantur. Sed ne uiridis quidem color pluribus ab illis. q̄ a nobis uocabulis dicitur. Neq; non potuit Virgilius colorem æqui ſignificare uiridem uolens. cæruleum magis dicere equū q̄ glaucum. Sed maluit uerbo uti notiore græco. q̄ inuſitato latino. Noſtris autē latinis ueteribus cæſia dicta eſt. quæ a græcis glaucopis dicitur. ut Nigidius ait de colore cæli quaſi cælia. Poſtq̄ hæc Fronto dixit, tum Phauorinus ſcientiam rerum urbem. uerborumq; eius elegantiam exoſculatus abſq; te inquit uno: forſitan lingua profecto græca longe anteiſſet. Sed tu mi Fronto quod in uerſu Homero eſt. id facies.

Glaucus
Cæſia
Glaucopis

και νικην εστ αρε τη αμφιρισ ονητηκασ. i.

Et uirtute tua facta eſt uictoria nutans.

Sed quum omnia libens audiui q̄ pitiſſime dixiſti: tum maxime q; uarietatem flacci coloris enarraſti: feciſtiq; ut intelligerem uerba ex annali. xiiij. Enni amœniſſima: quæ minime intelligebam.

Verrunt extemplo placide mare marmore flauo.

Cæruleum ſpumat mare conferta rata pulſum. Non. n. uidebatur cæruleum mare. cum marmore flauo conuenire. Sed quum ſit (ita ut dixiſti) flauus color uiridi & albo mixtus pulcherrime prorſus ſpumas uirentis maris. flauo marmore appellauit.

¶ Quid. T. Caſtritius exiſtimauerit ſuper Saluſtii uerbis & Demoſthenis quibꝰ alter Philippum deſcripſit, alter Sertorium. Cap. xxvij.

Verba

Erba hæc ſunt grauia atq; illuſtria de rege Philippo Demoſthenis ΕΩΡΩΝ
u ΔΕ ΟΥΤΟΝ ΦΙΛΙΠΠΟΝ ΠΡΩΤΟΝ ΗΝΗΜΙΝ ΟΥΤΩΝ ΥΠΕΡ ΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΔΥΝΑΣ
ΕΙΣΤΟΝΟ ΦΑΥΛΟΝ ΕΚΚΕΚΟΜΜΕΝΟΝ ΤΗΝ ΚΛΕΙΝ ΚΑΤΕΑΓΟΤΑ ΤΗΝ ΧΕΙΡΑ. ΤΟ
ΣΚΕΩΔΟΣ ΠΕΠΗΡΩΜΕΝΟΝ: ΠΑΝΟΤΙΑΝ ΒΟΥΛΗΤΗ ΜΕΡΟΣΙ ΤΥΧΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΠΑΡΕ-
ΛΕΣΘΑΙ ΤΟΥΤΟ ΠΡΟΕΜΕΝΟΝ ΛΣΕΤΟ ΛΟΙΠΟΝ ΜΕΤΑ ΤΙΜΗΣ ΚΑΙ ΔΟΞΙΣ ΗΝ. i. uidebã etiã ipſum Philippum: quo cum certaremus pro imperio principatuq; oculo effoſſum: humero factum manu crureq; oblæſum: omne deniq; corporis mẽbrum: quod fortuna auferre uoluiſſet: id ultro offerentem: ut de cętero uitam cum honore & gloria ageret. Hæc æmulari uolens Salu. de Sertorio duce in hiſtoriis ita ſcripſit. Magna gloria tribus milibus in hiſpaniam. T. Didius imperatur: magno uſu bello martico paratu militum & armoꝝ fuit. Multaq; tum ductu eius: quæ rapta primo per ignobilitatem: deinde per inuidiam ſcriptoꝝ celebrata ſunt cominus faciem ſuam oſtendebant: aliquot aduerſus cicatricibus & offeſſo oculo. Quo de honeſtamento corporis maxime lætabat. Neq; illis anxius: quia reliqua glorioſius retinebat. De utriuſq; his uerbis. T. Caſtritius quum penſitaret: nonne inquit ultra naturę modum humanæ eſt: de honeſtamẽto corporis lætari. Siquidem lætitia dicitur exultatio quædam animi gaudio aſſeruentiore euentu reꝝ expetitaꝝ. Quãto illud ſinceriuſq; & humanis: magiſq; omnibus conueniens ΠΑΝΟΤΙΑΝ ΒΟΥΛΗΘΙ ΜΕΡΟΣΙ ΤΥΧΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΠΑΡΕΛΕΣΘΑΙ ΤΟΤΟΥ ΠΡΟΙΕΜΕΝΟΝ. i. omne deniq; corporis membrum: quod fortuna auferre uoluiſſe id ultro offerẽtem: ut de cætera uitam cum honore & gloria ageret. Quibus uerbis oſtenditur inquit. Philippus non ut Sertorius corporis dehoneſtamento lætus: quod inquit ſolens & immodicũ: ſed præ ſtudio laudis & honoris iacturarum dãnorumq; corporis cõtemptor: qui ſingulos artus ſuos fortunę producendos daret: quæſtu atq; compendio gloriarum. Lætitia

¶ Nõ eẽ cõpertũ cui deo rẽ diuinã fieri oporteat: quũ terra mouet̃ iurib9. Ca. xxviij.

Vænam eſſe cã uideatur: quãobrem terręmotus fiant non mõ his cõibus
q hoium ſenſibus: opinionibuſq; compertũ non eſt: ſed ne iter phyſicas quidem philoſophias ſatis conſtitit: uentoꝝ ne ui accidant ſpecus hiatuſque terræ ſubeuntiũ: an aquaꝝ ſubter in terrarum cauis undantiũ fluctibus pulſibuſue: ita ut uidetur exiſtimaſſe antiquiſſimi græcoꝝ: qui Neptumnum ΕΝΝΟΣΙΓΑΙΟΝ ΚΑΙ ΣΕΙΣΙΧΘΟΝΑ. i. terri quaſſonem: & tellurimotonẽ appellauerunt: an cuius aliæ rei cauſa alteriuſue dei ui ac numine nondũ etiam (ſicuti diximus) pro certo creditum. Propterea ueteres romani cum in oĩbus aliis uitæ officiis: tum in conſtituendis religionibus atq; in diis imortalibus animaduertendis caſtiſſimi cautiſſimiq; ubi terrã mouiſſe ſenſerant: nunciatumue erat ferias eius rei cã edicto imperabant. Sed dei nomen ita uti ſolet cui ſeruari ferias oporteret ſtatuare & edicere quieſcebant: ne alium pro alio nominando falſa religione populum alligarent: eas ferias ſequis polluiſſet: piaculoq; ob hanc rem remotus eſſet hoſtiam ſi deo: ſi deæ imolabat: Idq; ita ex decreto pontificum obſeruatũ. M. Varro dicit: qm̃ & qua ui: & per quem deoꝝ dearũ ue terra tremeret: incertum eſſet. Sed de lunæ motibus: ſoliſq; defectibus: nõ minus in eius rei cã reperienda ſeſe exercuerunt. Quippe. M. Cato uir in cognoſcẽdis rebus multi ſtudii incerta tamen cauſa & incurioſa: ſuper ea re opinatus eſt. Verba Catonis ex originum quarto hæc ſunt non libet ſcribere quod in tabula apud pontificem maximũ eſt quotiẽs annona cara: quotiẽs lunæ aut ſolis lumini caligo: aut quod ob

ſtiterit: uſq; adeo paruifecit rõnes ueras ſolis & lunæ deficienti uel ſcire uel dicere.

¶Apologus æſopi phrygis memoratu non inutilis. Cap. xxix.

Eſopus ille e phrygia fabulator haud imerito ſapiẽs æſtimatus ẽ: quũ quæ
a utilia monitu ſuaſuq; erant: non ſeuere non imperioſe præcebit: & cenſuit
ut philoſophis mos eſt: ſed feſtiuos delectabileſq; apologos commẽtus
Aeſopi res ſalubriter ac proficienter animaduerſas in mentes animoſque hominum cum au
apolog⁹ dicndi quadam illecebra induit: uelut hæc eius fabula de auiculæ nidulo lepide atq;
iucunde p̃mouet ſpem fiduciamq; rerum quas efficere quis poſſit haud unq̃ in alios
Caſſita ſed in ſemetipſo habendam. Auicula inquit eſt parua nomen eſt caſſita: habitat ni
dulaturq; in ſegetibus: id ferme temporis ut appetat meſſis: puellis iamiam plu
mantibus: Ea caſſita in ſementes: quoq; forte conceſſerat tempeſtiuiores: propterea
frumentis flaueſcentibus puelli etiam tunc inuolucres erant. Quum igitur ipſa iret
cibum pullis quæſitũ monet eos ut ibi nouæ rei fieret: diceretur ue animaduerterẽt:
idq; ſibi ubi rediſſet: renunciarent. Dominus poſtea ſegetum illarum filium adole
ſcentem uocat: & uides ne inquit hæc ematuruiſſe? & manus iam poſtulare? Iccirco
die craſtino ubi primum diluculabit: fac amicos adeas: & roges ueniant: operamq;
mutuam dent & meſſem hanc nobis adiuuent: hæc ubi ille dixit diſceſſit: atq; ubi re
dit caſſita: pulli trepiduli circumſtrepere: orareq; matrem. ut ſtatim iam properet:
atq; alium in locum ſeſe aſportet. nam dominus inquiunt: miſit qui amicos rogaret
uti luce oriente ueniant & metant: Mater iubet eos a metu ocioſo eſſe. Si. n. domin⁹
inquit meſſem ad amicos reiicit: craſtino ſeges non metetur: neqne neceſſe eſt hodie
uti uos auferam. Die igit̃ poſtremo mater in pabulũ uolat. dominus quos rogaue
rat opperitur: ſol feruit: & fit: nihil & amici nulli erant. Tum ille rurſum ad filium
amici iſti inquit magnam in ptem ceſſatores ſunt. quin potius imus: & cognatos affi
neſq; noſtros oramus: ut adũt cras tempori ad metendum? Itidem hoc pulli paue
facti matri nunciant. Mater hortat̃: ut tum quoq; ſine metu ac ſine cura ſint cogna
tos affineſq; nullos ferme tã obſeqbiles ait: ut ad laborem capeſcendum nihil conten
tur: & ſtatim dicto obediant. Vos modo inquit aduertite: ſi modo quid denuo dice
tur. Alia luce horta auis in paſtum profecta eſt: cognati & affines operam: quã dare
rogati ſunt: ſuperſederunt. Ad poſtremum igitur dominus filio: ualeant inquit ami
ci cum propiquis. Afferes prima luce falces duas: unam egomet mihi: & tu capies al
teram: & frumentum noſmetipſi manibus noſtris cras metemus. Id ubi ex pullis di
xiſſe dominum mater audiuit: tempus inquit eſt cedẽdi: & abeundi: fiet nunc dubio
procul quod futurum dixit. In ipſo enim iam uertit̃: cuia eſt res: nõ in alio: unde pe
titur. Atq; ita caſſita nidum migrauit: & ſeges a domino demeſſa Hæc qdem & eſt
æſopi fabula de amicorũ & propinquorum leui plærunq; & inani fiducia. Sed quid
aliud ſanctiores libri philoſophorum monent: q̃ ut in nobis tantum ipſis nitamur.
Alia autem omnia quæ extra nos extraq; noſtrum animũ ſunt: neq; pro noſtris: ne
q; pro nobis dicamus. Hunc æſopi apologum. Q. Ennius i ſatyris: ſcite admodum
& uenuſte uerſibus quadratis compoſuit: quorum duo poſtremi iſti ſunt: quos ha
bere cordi & memoriæ operæprecium eſſe. Hercle puto hoc erit tibi argumentũ ſem
per in promptu ſitum. Nequid expectes amicos. quod tu per te agere poſſis.

¶Quid obſeruatum ſit in undarum motibus: quæ in mari alio atq; alio modo fiũt
auſtris flantibus aquilonibuſq;. Cap. xxx.

Hoc ſæpe

Oc ſæpe numero in undaꝝ motu obſeruatū ē: quas aquilones uēti: quiq; undaꝝ
h ex eadē cæli regione aer fluit: quaſue faciunt in mari auſtri: atq; africi: Nā motus
fluctus q flāte aqlone maximi: ac creberrimi excitant̄: ſimul ac uētus po uarii
ſuit ſternūtur: ac cōflacceſcūt: & mox fluctus eſſe deſinūt. At nō idē fit flāte auſtro
uel africo: qbus iā nihil ſpirātibus unde tñ factæ diutius tument & a uēto quidē iam
dudū tranquilla ſunt: Sed mare eſt ēt atq; etiam undabundū. Eius rei cā eſſe cōiecta
tur: q; uenti a ſeptētriōibus ex altiore cæli parte in mare incidētes: dehorſum in aqua
rum ꝓfunda quaſi p̄cipites deferunt̄. undaſq; faciunt nō prorſus ipulſas: ſed ui intus
cōmotas: quæ tantiſper crutæ uoluunt̄: dū illius infuſi deſup ſpiritus uis manet. Au
ſtri uero & africi ad meridianū orbis circulū: & ad partē axis infimā depreſſi: inferio
res & humiles per ſuprema æquoris euntes protrudūt magis fluctus: q̄ eruūt: Et ic
circo nō deſup læſæ: ſed ꝓpulſæ in aduerſum aquæ ēt deſiſtēte flatu retinēt aliquātiſ
per de priſtino pulſu impetū. Id autē ipſum quod dicimus: ex illis quoq; homericis
uerſibus. ſiquis nō incurioſe legat adminiculari pōt. Nā de auſtri flatib9 ita ſcripſit.
ΕΝΤΑΙ ΝΟΤΟΣ ΜΟΝΤΟΙΟ ΚΛΥΔΟΝΑ ΕΙΣ ΑΛΑΝ ὥΘΕΙ. ideſt.
Auſter ubi inſanas urget ſub ſaxa procellas.
Contra autem de borea: quem aquilonem appellamus: alio dicit modo.
ΚΑΙ ΒΟΡΕΗΣ ΑΙΤΡΙ ΥΕΝΕΤΗΣ ΜΕΓΑΚΥΛΙΝΔΟΝ ideſt.
Subdificuſq; altos aquilo rotat impete fluctus.
Ab aquilonibus. n. qui alti ſuperniq; ſunt; fluctus excitatos quaſi per prona uolui dicit. Ab auſtris aūt iis qui humiliores ſunt maiore ui quadā ꝓpelli: rurſum atq; ſubiici. Id. n. ſignifica uerbū ΛΑΑΝΑΩΘΕΙ. i. lapidē propellit. Sicut in alio loco: ΛΑΑΝΑΝΩ
ΩΘΕΙ. i. ſaxum ſurſum ꝓpellit. Id quoq; apertiſſimis rer̄ philoſophis obſeruatum eſt auſtris ſpirantibus mare fieri glaucum & cæruleū: aquilonibus obſcurius atriuſue. Cuius rei cām cum Ariſtotelis libros ꝓblematum percerpſim9 notaui. Cur auſtro ſpirante mare cæruleū fiat? Aquilone obſcurius atriuſq;. An propterea q; aquilo minus mare perturbat. Omne autem: quod tranquilius eſt: atrum eſſe uidetur.

¶ Auli Gelii noctium atticarum commentarii: Liber tertius.

¶ Quæſitum: ac tractatum quam ob cauſam Saluſtius auaritiam dixerit non animum modo uirilem: ſed corpus quoq; ipſum effœminare. Cap. i.

Yme iam diſcedente apud balneas ſitias in area ſub calido ſole cū
Phauorino philoſopho ambulabamus: atq; ibi interambulandū Saluſtius
h legebatur Catilina Saluſtii: quē in manu amici cōſpectū legi iuſſerat. Cumq; hæc uerba ex eo libro lecta eſſent Auaricia pecuniæ ſtudiū habet quā nemo ſapiēs concupiuit: ea quaſi uenenis malis imbuta corpus aīum uirilē effœminat. ſemp infinita & inſaciabilis eſt: neq; copia: neq; inopia minuit̄. Tū Phauorinus me aſpiciēs quo inqt corpus hoīs auaritia effœminat? Quid. n. iſtuc ſit: q; aīum uirilem ab ea effœminari dixit: uideor ferme aſſequi. Sed quonā mō corpus quoq; hoīs effœminet: nōdum reperio. Et ego inq̄ lōge iādiu in eo ipſo quærendo fui: ac niſi tu occupaſſes ultro te hoc rogaſſem: uix ego hæc dixerā contabūdus: atq; inibi quiſpiam de ſectatoribus Phauorini: qui uidebatur eſſe in litteris ueterator. Valerium inquit Probum audiui hæc dicere:

uſum eſſe Saluſtium circũlocutiõe quadam poetica: & quũ dicere uellet: hominem auaritiam corrũpi: corpus & animũ dixiſſe: quæ duæ res hoiem demõſtrarẽt. Nãq; homo ex aia & corpore eſt: Nunq̃ inquit Phauorinus quod equidẽ ſcio: tã importuna: tamq; audaci argutia fuit noſter ꝓbus: ut Saluſtiũ uel ſubtiliſſimum breuitatis artificẽ periphraſim poetaꝝ facere diceret. Erat tũ nobiſcũ in eodẽ ambulacro homo quiſpiã ſane doctus: is quoq; a Phauorino rogatus: ecqd haberet ſuper ea re dicere: huiuſcemodi uerbis uſus eſt. Quos inq auaritia minuit & corrũpit. quiq; ſeſe quærẽda undiq; pecunia dediderunt: eos pleroſq; tali genere uitę occupatos uidemus: ut ſi cuti alia in is oĩa præ pecunia: ita labor quoq; uilis: exercẽdiq; corporis ſtudium relictum ſit. Negocijs ſe plerũq; umbraticis: & ſellularijs quæſtibus in cẽtos habẽt: in qbus oĩs eoꝝ uigor animi: corporiſq; elãgueſcit: & quod Saluſtius ait effœminat̃. Tũ Phauorinus legi denuo uerba eadẽ Saluſtii iubet: atq; ubi lecta ſunt. Quid igit̃ inqt dicemus: q; uidere eſt pecuniæ cupidos: & eoſdẽ tñ eſſe corpore uegeto & ualenti. Tũ ille ita reſpondit: nõ hercle inſcite. Quiſquis eſt inquit pecuniæ cupiẽs: & corpore rñ eſt benehabito & ſtrẽnuo: aliaꝝ quoq; reꝝ uel ſtudio: uel exercitio eũ teneri neceſſariũ eſt: atq; in ſeſe colendo nõ æque eſſe parcum. Nam ſi auaritia ſola ſumma omnes hoĩs partes: affectioneſq; occupat: & ſi ad incuriam uſq; corporis graſſetur: ut per illam unã neq; uirtutis: neq; uirium: neq; corporis: neq; animi adſit cura. Tũ deniq; iis uere dici poteſt effœminato eẽ & animo & corpore: qui neq; ſeſe: neq; aliud curret niſi pecuniam. Tũ Phauorinus aut hoc inquit: quod dixiſti probabile eſt: aut Saluſtius odio auaritiæ pluſq̃ potuit eam criminatus eſt.

¶ Quemnã eſſe natalẽ diẽ. M. Varro dicat eoꝝ: qui ante noctis horã ſextã: poſtue eam nati ſunt. Atq; inibi de tꝑibus terminiſq; deoꝝ: qui ciuiles nominantur: & uſq; quaq; gentiũ uarie obſeruant̃: & præterea quod. Q. Mutius ſcripſerit ſup ea quam maritus non iure uſurpauiſſet: q; rõnem ciuilis anni non habuerit. Cap. ii.

Dierum obſeruationem

Væri ſolitũ eſt: q noctis hora tertia: quartaue: ſiue qua alia nati ſunt. uter dies natalis haberi appellariq; debeat: is ne quẽ nox ea cõſecuta eſt: an qui dies noctẽ cõſecutus eſt. M. Varro in libro reꝝ humanaꝝ: quem de diebus ſcripſit hoĩes inquit: qui media nocte ad proximã mediam noctem in his horis xxiiii. nati ſunt. una die nati dicũtur. Quibus uerbi ita uidetur dieꝝ obſeruationẽ diuiſiſſe: ut qui poſt ſolem occaſum ante mediã noctem natus ſit: is ei dies natalis ſit: a quo die ea nox cœperit. Contra uero qui in ſex horis poſterioribus naſcitur: eo die uideri natum: qui poſt eam noctem diluxerit. Athenienſes autẽ aliter obſeruare idẽ Varro in eodem libro ſcripſit: eoſq; a ſole occaſo ad ſolem iteꝝ occidẽtem omne id mediũ tempus unum diem eſſe diceret Babylonios porro aliter. A ſole enim exorto ad exortum eiuſdẽ incipientem. totũ id ſpacium unius diei noĩe appellare. Multos uero in terra umbria unum & eũdem diem eſſe dicere a meridie uſq; ad inſequentem meridiem. Quod quidẽ Varro inquit nimis abſurdum eſt. Nam qui calendis hora ſexta natus eſt. apud umbros dies eius natalis uideri debebit & calendaꝝ dimidiaꝝ. & qui eſt poſt calendas dies ante horam eiuſdẽ diei. vi. Populum aũt romanum uti Varro dixit. dies ſingulos annumerare a media nocte uſq; ad mediam proximam multis argumentis oſtenditur. Sacra ſunt romana partim diurna: partim nocturna. Sed ea quæ inter noctem fiunt. diebus adiiciuntur non noctibus. Quę igitur ſex poſterioribus noctis horis fiunt. eo die fieri dicuntur. qui proximus eã noctem illu-

ceſit. Ad hoc ritus quoq; & mox auſpicandi eãdem eſſe obſeruationem docet. Nam magiſtratus quando una die eis eſt auſpicandum: & id ſuper quo auſpicauerunt agẽ dum poſt mediam noctem auſpicãtur: & poſt meridiem ſole magno. Auſpicati eſſe & ægiſſe ex eodẽ die dicuntur. Præterea tribuni plæbei: quos nullum diem abeſſe Roma licet: cum poſt mediam noctem proficiſcuntur: & poſt primam faciem ante mediam ſequentem reuertuntur non dicuntur abfuiſſe unum diem: quãdo ante horam noctis. vi. regreſſi: parte aliqua illius in urbe Roma ſunt. Q. quoq; Mutium iuriſcõſultum dicere ſolitum legi: non eſſe uſurpatam mulierẽ calẽdis Ianuariis: quæ apud uirũ cauſa matrimonii eſſe cœpiſſet: ante diem. iiii. calendas Ianuarias ſequentis uſurpatam eſſet. Non enim poſſe impleri trinoctium: quod abeſſe a uiro uſurpandi cauſa ex. xii. tabulis deberet: quoniam tertiæ noctis poſterioris ſex horæ alterius anni eſſent: qui inciperet ex calendis. Iſtæc autem omnia de dieꝝ temporibus & finibus ad obſeruationem diſciplinãq; iuris antiqui pertinentia: quũ in libris ueteꝝ inuenerimus non dubitabamus. quin Virgiliiq; quoq; idipſum oſtenderit: non expoſite: atq; apte: ſed ut hoiem decuit poeticas res agentẽ recondita & quaſi operta ueteris iuris ſignificatione. Torquet inquit medios nox humida curſus. Et me ſcæuus equis oriens afflauit anhelis. His. n. uerſibus obliq; ſicuti dixi: admonere uoluit diem: quem Romani ciuilem appellauerunt: a. vj. noctis hora oriri.

¶ De noſcendis explorandiſq; Plauti comœdiis quoniam promiſcue ueræ atq; falſæ nomine eius inſcriptæ feruntur. Atque inibi q; Plautus in priſtino: & Neuius in carcere fabulas ſcriptitarunt. Cap. iij.

u Erum eſſe cõperior: quod quoſdã bene litteratos hoies dicere audiui: quipleraſq; plauti comœdias curioſe: atq; contente lectitarũt: non inducibus Helii: nec Claudii: nec Aurelii: nec Accii: nec Manilii. ſup his fabulis: quæ dicunt ambiguæ: credituros: ſed ipſi plauto moribuſq; ingenii: atq; linguæ eius. Hęc enim iudicii norma Varronẽ quoq; eſſe uſum uidemus. Nã prẽter illas unam &. xx. quæ uarronianæ uocãtur quas iccirco a cæteris ſegregauit: qm̃ dubioſæ non erant: ſed conſenſu oĩum plauti eſſe cẽſebantur: quaſdã item alias probauit adductus ſtilo atq; facetia ſermonis Plauto congruentis. Eaſq; iam noibus alioꝝ occupatas. Plauto uin dicauit. Sicuti iſtam quam nuperrime legebamus cui eſt nomen boetia: nam quũ in illis una: &. xx. non ſit: & eſſe aquilii dicatur: nihil tñ Varro dubitauit quin Plauti foret: neq; alius quiſquam nõ infrequens Plauti lector dubitauerit: ſi uel hos ſolos uerſus ex ea fabula cognouerit: qui qm̃ ſunt: ut de illius plauti more dicam plautiniſſimi propterea & meminimus eos: & aſcripſimus. Paraſitus ibi exuriens hæc dicit.

plautus

Boetia comœdia

Vt illum dii perdant: primus qui horas repperit.
Quiq; adeo primus ſtatuit hic ſolarium.
Qui mihi conuenit miſero articulatim diem.
Nam me puero uetus erat ſolarium.
Multo omnium iſtorum optimum: & ueriſſimum.
Vbi ubi iſte mouebat eſſe. niſi cum nihil erat.
Nunc etiam quod eſt. non eſtur. niſi cum ſoli iubet.
Itaq; adeo iam oppletur oppidum ſolariis.
Maior pars populi aridi reptant fame:

Phauorinus quoq; noſter, quũ Neruulariã plauti legerem: q̃ inter incertas eſt habi-

Neruularia.

ta: & audiſſet ex ea comœdia uerſum hunc. Stratæ ſcruppæ de ſtrato uluæ ſordidæ: Delectatus faceta uerbor̃ antiquitate meretricum uitia: atq; deformitates ſignificantium: uel unus hercle inquit hic uerſus Plauti eſſe hanc fabulam ſatis poteſt fidei feciſſe. Nos quoq; ipſi nuperrime: cum legeremus fretum: nomẽ eſt id comœdiæ: quã Plauti eſſe quidam non putant: haud quicq̃ dubitamus: quin Plauti foret: & omniũ maxime genuina. Ex qua duos hos uerſus exſcripſimus: ut hiſtoriã quæreremus oraculi arietini: Nunc illud: eſt quod Arietini reſponſum magnis ludis dicitur. Peribo ſi non fecero. Si faxo: uapulabo. M. autem Varro in libris de comœdiis plautinis primo actu uerba hæc ponit. Namne gemini: nec leones: nec cordiolum: nec anus plauti: nec bis compreſſa: nec boetia unq̃ fuit. Neq; adeo αγροικος: neq; commorientes: ſed. M. Accutici. In eodem libro. M. Varronis id quoq; ſcriptum eſt: Plautium fuiſſe quempiam poetam comœdiarum. Cuius qm̃ fabulæ plauti inſcripte forent: acceptas eſſe: quaſi plautinas quum eſſent: non a plauto plautinæ: ſed a plautio plautinane. Feruntur aũt ſub Plauti nomine comœdiæ circiter: centum atq; xxx. Sed hõ eruditiſſimus Læuius quinq; &. xx. eſſe eius ſolas exiſtimauit. Non tñ dubium eſt: quin iſta: & quæ ſcripta a Plauto non uident̃: & nomini eius adiiciuntur: uetervm poetarum fuerint: & ab eo retractatæ & expolitæ ſint. Ac propterea recipiãt dictũ plautinum. Sed. n. Saturionem: & Addictum: & tertiam quandam: cuius nunc mihi nomẽ non ſuppetit. in priſtino eum ſcripſiſſe Varro: & plæriq; alii memoriæ tradiderunt cũ pecunia omni quam in operis artificium ſcænicor̃ pepererat: in mercationibus perdita inops Romam rediſſet: & ob quærendum uictum ad circũagendas molas: quæ truſatiles appellantur: operam piſtori locaſſet. Sicuti de neuio quoq; accepim⁹ fabulas eum in carcere duas ſcripſiſſe Laureolum & Leontem: cum ob aſſiduam maledicentiam: & probra in principes ciuitatis: de græcor̃ poetar̃ more dicta: in uincula Romæ a triũuiris conjectus eſſet: Vnde poſt a tri. ple. exẽptus eſt: cũ iis quas ſupra dixi fabulis: delicta ſua & petulantias dictor̃ quibus multos ante læſerat: diluiſſet.

Fretũ comœdia

plautius poeta

Molę trufatiles Neuius

¶Quod. P. Africano: & aliis nunc uiris nobilibus ante ętatem ſenectam barbam: & genas radere. patrii moris fuit. Cap. iiij.

Radẽdi barba mos

Nlibris: quos de uita. P. Scipionis Africani compoſitos legimus ſcriptũ animaduertimus. P. Scipioni Pauli filio. poſtq̃ de pœnis triumphauerat: cenſorq; fuerat: eidem diem dictum ad populũ a Claudio Aſellio tri. ple. cui equum in cenſura ademerat: Eumq; cum eſſet reus: neq; barbam deſiſſe radi: neq; non candida ueſte uti: neq; fuiſſe cultu ſolito reorum. Sed quum in eo tempore. Scipionem minorem. xl. annor̃ fuiſſe conſtaret: quod de barba raſa ita ſcriptum eẽt mirabamur: Comperimus autem cæteros quoq; in iiſdem tẽporibus nobiles uiros: barbam in eiuſmodi ætate raſitauiſſe. Iccircoq; pleraq; imagines ueterum: non admodũ ſenum: ſed in medio ætatis ita factas uidemus.

Archeſilai uerbũ

¶Delitiarum uitium: & molicies oculorum: & corporis: ab Archeſilao philoſopho cuidam obbrobrata acerbe ſimul & feſtiuiter. Cap. v.

Lutarchus refert Archeſilaum philoſophum uehementi uerbo uſum eſſe: de quodam nimis delicato diuite: qui incorruptus tamen & caſtus perinteger dicebatur: Nam quum uocem eius infractum: capillumq; arte compoſitum & oculos ludibundus atq; illecebræ uoluptatiſq; plenos uideret nihil intereſt inquit: quibus membris cinædi ũtis poſterioribus: an prioribus.

¶De ui atq; natura palmæ arboris qđ lignũ ex ea põderibus ĩpositis renitat. Ca. vj.

Erhercle rem mirandam Aristo. in. vij. problematum: & Plutarc. in viij. symphoſicorum ſcribit. Si ſuper palmæ inquit arboris lignũ magna pon Palmæ
dera imponas ac tam grauiter urgeas: oneri eſq; ut magnitudo honoris ſu Natura
ſtineri non queat: non deorſum palma cadit: nec intra flectitur: ſed aduerſus põdus reſurgit: & rurſum nititur recuruaturq;. Propterea inquit Plutarchus in certaminib9 palmam ſignum eſſe placuit victoriæ: quoniam ingenium eiuſmodi ligni eſt: ut urgentibus prementibuſq; non cedat.

¶Hiſtoria ex annalibus ſumpta. de. Q. Cedio tri. militũ. uerbaq; ex originibus. M. Catonis appoſita: qbus cedittii uirtutem cũ Spartano leonida æqparat. Cap. vii.

Vlchrum dii boni facinus: græcarumq; facundiaꝫ magniloquentia con-
p digniũ. M. Cato in libris originum de. Q. Ceditio trib. militum ſcriptũ reliquit. Id profecto eſt ad hanc ferme ſniam. Imperator pœnus in terra ſicilia bello carthaginẽſi primo: obuiam romano exercitui progreditur: colles locoſq; idoneos prior occupat. Milites Romani: uti res narrata eſt. in locum inſinuant fraudi & perniciei obnoxium. Tribunus ad conſulem uenit. Oſtendit exitum de loci importunitate: & hoſtium circũſtantia. Matuꝫ cenſeo inquit: ſi rem ſeruare uis: faciun Veruca
dum: ut. cccc. aliquos milites ad uerucã illam (ſic enim. M. Cato locũ editum: aſperumq; appellat.) ire iubeas. Eamq; uti occupent: imperes horteriſq;: hoſtes pfecto ubi id uiderint: fortiſſimus quiſq; & promptiſſimus: ad occurſandũ pugnandũq; in eos preuertentur: unoq; illo negocio ſeſe alligabunt: atq; illi omnes. cccc. pculdubio obtrũcabuntur. Tu interea occupatis in ea cæde hoſtibus: tempus exercitus ex hoc loco educendi habebis. Alia: niſi hæc ſalutis uia nulla eſt: conſul tribuno reſpondit: conſilium quidem fidum: atq; prouidens ſibi uideri. Sed iſtos inquit milites. cccc. ad eum locum in hoſtium cuneos quiſnam erit: qui ducat? Si alium inquit tribun9: neminem reperis: me licet ad hoc periculum utare. Ego hanc tibi: & reip. animando conſul tribuno gratias laudeſq; agit. Tribunus &. cccc. ad moriendum proficiſcuntur. Hoſtes eoꝝ audaciam demirantur. Quorſum ire pergant in expectando ſunt. Sed ubi apparuit. ad eandem uerrucam occupandam iter intẽdere mittit aduerſum illos imperator carthaginenſis peditatumq; equitatum: quos in exercitu uiros habuit ſtrẽnuiſſimos. Romani milites circũueniuntur: circũuenire repugnant. fit prœliũ diu anceps. Tandem ſuperat multitudo: Quadringenti omnes tũ una peroſſi gladiis: aut miſſilibus operti cadunt. Conſul iteribi: dum ea pugna fit: ſe in locis tutos: atq; editos ſubducit. Sed quod illi tribuno duci militum. cccc. diuinitus in eo prœlio uſu uenit: non iam noſtris ſed ipſius Catonis uerbis ſubiecimus: uerba catonis: Dii immortales trib. militum fortunam ex uirtute eius dedere. Nam ita euenit: Quum ſaucius multifariam ibi factus eſſet: tum nullus capiti nullũ euenit. Eumq; iter mortuos defatigatum uulneribus: atq; ſpirantem quod ſanguem deflaxerat. cognouere: eum ſuſtulere. Iſq; conuolauit. Sæpeq; poſt illam operam reip. fortem: atq; ſtrenuã perhibuit. Illoq; facto: quod illos milites ſubduxit. exercitum cęterum ſeruauit: Sed idem benefactum in quo loco ponas. nimium intereſt. Leonides Lacedęmonius lau Leonides
datur: qui ſimile apud Thermophylas fecit. Propter eius uirtutes omnis græcia gloriam atq; gratiam præcipuam claritudinis inclyriſſimæ decorauere monumentis ſignis ſtatuis. elogiis hiſtoriis. Aliiſq; rebus gratiſſimũ id eius factum habuere. At tri

buno militum parua laus pro factis relicta: qui idem faceret. atq; rempublicam seruauerat. Hanc. Q. Ceditii uirtutem. M. Cato tali suo testimonio decurauit. Claudius autem Quadrigarius annali. iii. nō Ceditio nomen fuisse refert: sed Laberio.

¶ Litteræ eximiæ consulum. C. Fabricii: & Aemilii ad regem pyrrhum a Quito claudio. scriptore historiarum in memoriam datæ. Cap. viii.

Pyrrus thimochares

Vum Pyrrhus rex in terra Italia esset & unam atq; alteram pugnam pspere pugnasset: satisq; angerent Romani: & pleraq; Italia ad regem desciuisset: tum ambracienſis qspiā Thimochares Regis pyrrhi amicus ad. C. Fabriciū cōsulē furti uenit: ac premiū petiuit: & si de premio cōueniret: pmisit Regem uenenis necare Id q̄ facile factum esse dixit: qm̄ filii sui pocula in conuiuio regi ministrarent. Eam rem fabritius ad senatum scripsit: senatus legatos ad regem misit: Mā dauit ut de Thimochare nihil pderent: sed moneret uti res: circūspectius agerent: at q; a pximorum īsidiis salutem tutaretur: hoc ita uti diximus: i Valerii Antiatis historia scriptū est. Quadrigarius aūt in libro. iii non Thimocarē: sed Niciā adisse ad consulē scripsit. Neq; legatos a senatu missos: sed a cōsulibus. Et regē a populo romano laudes atq; gras scripsisse: captiuosq; ois: quos tum habuerit: restituisse & reddidisse. Cōsules tū fuerūt. C. Fabricius: & Aemilius. Litteras quas ad regē Pyrrhū sup ea cā miserunt: Clau. Quadrigarius scripsit fuisse hoc exēplo. Consules Romani salutē dicunt Pyrrho regi. Nos p tuis iniuriis continuo animo strenui cōmoti inimiciciter tecum bellare studemus. Sed cōmunis exēpli & fidei ergo uisum est: uti te saluum uelimus: ut esset quē armis uincere possimus. Ad nos uenit Nicias familiaris tuus: q si bi præcium a nobis petere si te clam interficisset. Is nos negauimus uelle. Neue ob eā rem quicq̄ commodi expectaret: & simul uisum est ut te certiorem faciemus: ne qd eiusmodi si accidisset nostro consilio ciuitates putarent factū: & quod nobis non placet præcio: aut prēmio: aut dolis pugnare: Tu nisi caueas iacebis.

Fabricius

Nicias

¶ Quis & cuiusmodi fuerit q in puerbio fertur equus seianus: & qualis color equorum sit: qui spadices uocantur. Deq; istius uocabuli ratione. Cap. ix.

Equi Diomedis Equus seianus

Assus in cōmentariis suis: itē Iulius modestus in secundo q̄stionū confusarum historiam de equo seiano tradūt: dignam memoria: atq; admiratōe.

b

Cn. Seium quempiam scribunt fuisse. Eumq; habuisse equum natum argis in terra græcia de quo fama cōstans esset tanq̄ de genere equorū pgenitus foret: qui diomedis thracis fuissent: quos Hercules diomede occiso e Thracia argos perduxisset. Eum quum dicunt fuisse magnitudine inusitata: ceruice ardua: colore Phœniceo: flaua & comanti iuba: Omnibusq; aliis equorum laudibus quoq; longe prēstitisse. Sed eundem equum tali fuisse fato: siue fortuna ferūt. aut quisquis haberet eū: possideretq;: is cum omni domo: familia fortunisq; omnibus suis ad internitionem usq; deperiret. Itaq; primum illum. Cn. Seium dominum eius. M. Antonio qui postea triumuir reip. constituendæ fuit: capitis damnatum miserando simplici affectū esse. Eodem tempore Cor. Dolobellam consulem in Syriam proficiscentem fama istius equi adductum argos deuertisse. Cupidineq; habendi eius exarsisse. Emisseque sestertiis centum milibus. Sed ipsum quoq; Dolobellam in Syria bello ciuili obsessum atque interfectum esse. Mox eundem equum. qui Dolobellæ fuerat. C. cassium qui Dolobellā obsederat: abduxisse. Quū Cassiū postea satis notū ē uictis Parthis: fusoq; exercitu suo: miserā morte oppetisse: Deinde Antoniū post interitū Cassi par

a uictoria: equum illum nobilem cassi requisisse: & cum eo potius esset: ipsum quoq; postea uictum: atq; desertum: detestabili exitio interisse. Hinc prouerbium de hominibus calamitosis ortum. diciq; solitum. Ille homo habet equum seianum. Eadē sententia est illius quoq; ueteris prouerbii: quod ita dictum accepimus. Aurum tolosanum. Nam quum oppidum tolosanum in terra Italia. Q. Cepio consul diripuisset: multumq; auri in eius oppidi templis fuisset: quisquis ex ea direptiōe aurum attigit: misero cruciabiliq; exitu periit. Hunc equum. C. Bassus uidisse se argis refert: aut credibili pulchritudine: uigoreq;: & calore exuperantissimo. Quem colorem nos (sicuti dixi) puniceum: græci partim φοινικα: alii σπαδικα appellāt: quoniam palmę termes ex arbore cum fructu auulsus spadix dicitur.

Aurum tolosanū

Puniceus color

Spadix

¶ Quod est quædam septenarii numeri uis & facultas: in multis naturæ rebus aiaduersa: de. M. Varro. in hebdomadibus differit copiose. Cap. x.

Septenarius numerus uergilie Pleiades Et rōnes zodiacus

Arro in primo libro: qui inscribunt hebdomades: uel de imaginibus septenarii numeri: quem Græci hebdomada appellāt: uirtutes: potestatesq; multas: uariasq; dicit. Is namq; numerus inquit: septentriōes maiores: minoresq; facit in cælo. Item uirgilias: quas græci πλειαδας uocant. Facit etiā stellas: quas alii erraticas. P. Nigidius errones appellat. Circulos quoq; ait in cælo: circū longitudinem axis septē esse: equis duos minimos: qui axem extimū tangunt: πολους .i. axes appellari dicit. Sed eos in spæra quę κρικωτη .i. spera pertusa uocatur propter breuitatem nō inesse: At qui neq; ipse zodiacus septenario careat numero: Nā in septimo signo fit solsticiū a bruma. In septimo bruma a solsticio. In septimo æquinoctiū ab æquinoctio: Dies deinde illos qbus halcyones hyeme anni in aqua nidulant: eos quoq; septē esse dicit. Præterea scripsit lunæ curriculum cōficī integrū quater septenis diebus. Nā duodetricesimo luna īquit: ex quo uestigio pfecta est: eodē redit. Auctoremq; opinionis huius Aristidē esse samiū: in qua re non id solū aiaduerti debere dicit: quod quater septenis. i. octo & uiginti diebus cōficeret iter luna suū. Sed q̄ is numerus septenarius: si ab uno pfectus: dū ad semetipsum pgreditur: oīs p quos progressus est: numeros cōprehēdat: ipsumq; se addat: facit numerū octo &. xx. quot dies sunt curriculi lunaris. Ad hoīes quoq; nascēdos uim numeri istius porrigi: ptinere q̄ ait. Nam quū in uterū inquit mulieris genitale semen datū est: primis septē diebus cōglobatur coagulatorq;. Fitq; ad capiendā figurā idoneū. Post deinde quarta hebdomade: quod eius uirile fœtus futurū est. caput & spina: quæ est in dorso informat. Septima aūt fere hebdomade. i. nono &. xl. die totus inquit hō in utero absoluit. Illā quoq; uim numeri huius obseruatā refert: q̄ ante mēsem septimum: neq; masculus: neq; fœmina salubriter ac pm naturam nasci pōt: & q̄ ii: qui iustissime in utero sunt: post. cclxxx. dies: postq̄ sunt cōcepti: quadragesima deniq; hebdomade ita nascunt. Pericula quoq; uitæ fortunarumq; hoīum: quæ climateras Chaldæi: appellant: grauissima quæq; fieri affirmat septenariis. Præter hæc modū esse dicit summum adolescendi humani corporis septē pedes: quod esse magis uerū arbitramur. q̄ quod Herodotus homo fabulator in primo historiarum inuētum esse sub terra scripsit. Orestī corpus cubita longitudinis habens septem. quæ faciunt pedes duodecim & quadrātem. Nisi si (ut Homerus opinatus est) uastiora. prolixioraque fuerint corpora hominum antiquorum. & nunc quasi iam mundo senescente iterum atque hominum detrimenta sunt. Dētes quoque & in primis septem mensibus. & septenos ex utraq;

climate

Herodotus fabulator

parte gigni ait: & cadere ānis ſeptenis: & genuinos annaſci annis fere bis ſeptenis. Venas etiam in hominibus uel potius arterias: medicos muſicos dicere ait: numero mo ueri ſeptenario: quod ipſi appellant ΤΗΝ ΔΙΑΤΕΣΣΑΡΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΑΝ ideſt per quaternarium conſonantiam: quæ fit collatione quaternarii numeri. Diſcrimina etiā periculorum in morbis maiore ui fieri putant in diebus: qui conficiūtur ex numero ſeptenarii. Eoſq; dies omnium maxime ita ut medici appellāt: ΚΡΙΤΙΚΟΥΣ ΗΚΡΙΣΗΜΟΥΣ: ideſt iudiciarios uel iudiciales cuiq; uideri primam hebdomadam: & ſecundam & tertiam. Necnon id etiam eſt ad uim facultateſq; eius numeri augendas: ꝙ quibus inedia mori conſilium eſt: ſeptimo demum die mortem opetunt. Hæc Varro de numero ſeptenario ſcripſit admodum conquiſite. Sed alia quoq; ibidem congerit frigidiuſcula. Veluti ſeptem opera eſſe in orbe terrarum miranda: & ſapiētes item ueteres ſeptem fuiſſe: & curicula ludorum circenſium ſolemnia ſeptem eſſe: ad pugnandas thebas duces ſeptem delectos. Tum ibi addit ſe quoq; iam duodecimam annorum hebdomadam ingreſſum eſſe: & ad eum diem ſeptuaginta hebdomadas librorum conſcripſiſſe. Ex quibus aliquandiu quum proſcriptis eſſet: direptis bibliothecis ſuis non comparuiſſe.

Varro ſcripſit libros conquiſite

¶ Quibus & q̄ friuolis argumentis Actius in didaſcalicis utatur: quibus docere nititur Heſiodum eſſe: q̄ Homerum natu antiquiorem. Cap. xj.

Homer⁹ Heſioduſ

Vper ætate Homeri atq; Heſiodi non cōſentitur. Alii Homerꝝ: q̄ Heſiodum maiorem natu fuiſſe ſcripſerunt. In quibus Philochorus & Zenophanes. Alii minorē inquis. L. Actius poeta: & Ephorus hiſtoriæ ſcriptor. M. aūt Varro in primo de imaginibus: uter prior natus ſit: paꝝ conſtare dicit: Sed non eſſe dubium quin aliquo tempore eodem uixerint: idq; ex epigrāmate oſtendit: quod in tripode ſcriptum eſt: q̄ in monte helicone ab Heſiodo politus traditur. Actius autē in primo didaſcalico leuibus admodum argumentis utitur: per quem oſtendit Heſiodum natu priorem. Quod Homerus inquit: quum in principio carminis Achillē eſſe filium Pelei diceret: quis eſſet Peleus non addidit. Quam rem procul inquit dubio dixiſſet: niſi ab Heſiodo iam dictum uideretur. De cyclope itidem inquit uel maxime ꝙ unoculus fuit: rem tam inſignem non præteriſſet niſi æque prioris Heſiodi carminibus uulgatum eſſet. De patria quoq; Homeri multo maxime diſceſſum eſt. Alii colophonium: alii ſmyrnæum: ſunt qui Athenienſem: ſunt ægyptium dicat fuiſſe. Ariſtoteles tradit ex inſula Ionatum. M. Varro in libro de imaginib⁹ primo Homeri imagini hoc epigramma appoſuit.

Capella Homeri candida hoc tumulum indicat
Quod ariete mortuo faciunt ſacra.
ΕΠΤΑΠΟΛΕΙΣ ΕΠΙΖΟΥΣΙ ΠΕΡΙ ΡΙΖΑΝ ΟΜΗΡΟΥ.
ΣΜΥΡΝΑ ΡΟΔΟΣ ΚΟΛΟΦΩΝ ΣΑΛΑΜΙΝΙΟΣ ΑΡΓΟΣ ΑΘΗΝΑΙ.
Septem urbes certant de ſtirpe inſignis homeri.
Smyrna rhodus: colophon: ſaiamin: ius: argos athenæ.

¶ Largum atq; auidum bibendi a. P. Nigidio doctiſſimo uiro nouo & propemodū abſurdo uocabulo biboſum dictum. Cap. xij.

Bíbax Biboſus

Ibendi auidum. P. Nigidius in cōmentariis grāmaticis bibacē & biboſum dici Bibacē ego: ut edacē a pleriſq; aliis dictū lego. Biboſum dictū ēt nuſq̄ repperi: niſi apud Laberium. Neq; aliud eſt: ꝙ ſimili inclinatu dicat. Non.n. ſimile

enim ſimile eſt: ut uinoſus: aut uitioſus: cæteraq; quę hoc modo dicuntur: qm̃ a uocalibus non a uerbo inclinata ſunt. Laberius in mimo uel primo: qui ſalinator inſcriptus eſt: uerbo hoc ita utitur. Non mammoſa: non annoſa: non biboſa: non procax.

¶Quod Demoſthenes etiam tum adoleſcens quum Platōis philoſophi diſcipulus foret: audito forte Calliſtrato rhetore in concione populi: deſtitit a Platone: & ſectatus eſt Calliſtratum.

Cap. xiii.

Ermippus hoc ſcriptum reliquit. Demoſthenem admodum adoleſcentē
h uentitare in academiam: Platonemq; audire ſolitum. Atq; is inquit Demoſthenes domo egreſſus: ut ei mos erat: quum ad Platonem pergeret: compluriſque populos currentes uideret: percontatur eius rei cauſam. Cognoſcitq; currere eos auditum Calliſtratum. Is Calliſtratus athenis orator in republi. fuit. Illi ΑΗΜΑΓΟΡΟΥΣ appellant. uiſum eſt paulum diuertere. expeririq; an ad digna auditu: tanto properatum ſtudio foret. Venit inquit: atq; audit Calliſtratum: nobilem illam. ΤΗΝ ΠΕΡΙ ΟΡΟΠΟΥΙΑΙΚΗΝ. ideſt de oropo cauſam dicētem. Atq; ita motus: & demulctus: & captꝰ eſt: ut Calliſtratum iam inde ſectari cœperit: academiam cum Platone reliquerit.

¶Dimidium librum legi: aut dimidiam fabulam audiui: aliaq; huiuſcemodi: qui dicat uitioſe dicere. Eiuſq; uitii cauſas reddere. M. Varronem nec quēq; ueterum iiſce uerbis ita uſum eſſe.

Cap. xiiii.

Imidium librum legi: aut dimidiam fabulam audiui: uel quid aliud huiu Dimidiū
d ſcemodi: & male & uitioſe dici exiſtimat Varro. Oportet enim inquit dicere dimidiatum librum: non dimidium: & dimidiatam fabulam: nō dimidiam. Contra autem ſi e ſextario hemina fuſa eſt non dimidiatū ſextarium fuſum dicendū eſt. Et qui quoq; ex mille nūmum quod ei debebatur: quingentos recepit: non dimidiatū recepiſſe dicemus: ſed dimidiæ. At ſi ſcyphus inquit argenteus mihi cum alio cōis i duas partes diſiectus ſit: dimidiatū meum dicere eſſe ſcyphū debeo: non dimidium. Argenti aūt: quod in eo ſcypho ineſt: dimidiū meum eſſe non dimidiatum: diſſerit. ac diuidit ſubtiliſſime: quod dimidiū dimidiato interſit. &. Q. Ennium ſcienter hoc in annalibus dixiſſe ait. Secuti ſiquis ferat uas uini dimidiatū. Sic pars quæ deeſt a uaſe: non dimidiata dicēda eſt: ſed dimidia. Oīs autem diſputatiōis eius: quam ſubtiliter quidē: ſed ſub obſcure explicat: ſumma hæc eſt dimidiatum eſt quaſi diſmediatum: & in partis duas pares diuiſum. Dimidiatū ergo: niſi ipſum qd̃ diuiſum eſt: dici haud conuenit. Dimidium uero eſt non quod ipſum dimidiatū eſt: ſed quæ ex dimidiato pars altera eſt. quum igitur partem libri dimidiam legiſſe uolumus dicere: aut partem dimidiam fabulæ audiſſe: ſi dimidiam fabulam: aut dimidium librum dicemus: peccabimus. Totum. n. ipſum: quod dimidiatū aut diuiſum eſt: dimidium dicis. Itaq; Lucilius eadem ſecutus: uno oculo inquit pedibuſq; duobus: dimidiatus ut porcus. Et alio loco: qd ni & ſcuta quidē ut uendat: ſcutarius laudat. Perfractam ſtrigilē ſoleam improbus dimidiatam. Iam in. xx. manifeſtius dimidiam horam dicere ſtudioſe fugit. Sed pro dimidia dimidiū ponit in hiſce uerſibus.

Tempeſtate ſua: atq; eodem uno tempore: & horæ
Dimidio tribus confectis dumtaxat eandem: & quartam.
Nam quum obuium proximumq; eſſe dicere: & hora dimidia tribus confectis: uigilate: atq; attente uerbum non probum mutauit: per quod ſatis apparet ne horā qui

dem dimidiam recte dici: ſed uel dimidiatam horam: uel dimidiatam partem horę. Propterea Plautus in bacchidibus dimidium auri dicit: non dimidiatum auręi. Item in aululariа: dimidium obſoni: non dimidiatum obſonium: in hoc uerſu. Ei adeo obſonii hinc iuſſit dimidium dari: in mœnæchinis autem dimidiatum diem: non dimidium in hoc uerſu. Dies quidem iam ad umbiculum dimidiatꝰ mortuus eſt. Etiam M. Cato in libro quem de agricultura conſcripſit. ſemen cupreſſi ſerito crebrum: ita uti linum ſeri ſolet. eo crebro terram iſternito: dimidiatum digitum. Iam id bene tabula: aut pedibus: aut manibus complanato: dimidiatum inquit digitum: nō dimidium. Nam digiti quidem dimidium. digitum autem ipſum dimidiatum dici oportet. Item. M. Cato de carthaginenſibus ita ſcripſit. Homines defoderunt in terram dimidiatos. ignemq; circumpoſuerunt. ita interfecerunt. Neq; quiſq; omnium qui ꝓ be locuti ſunt his uerbis ſecus q̄ dixi uſus eſt.

¶ Extare in litteris: perq; hoīum memorias tradi: q; repēte multis mortē attulit gaudiū ingēs inſperatū: itercluſa aīa: & uim magni: nouiq; motus nō ſuſtinēte. Ca. xv.

Ognito repente inſperato gaudio expiraſſe aīam refert Ariſtoteles philoſophus Polycratam nobilē fœminam e naxo inſula. Philippides quoq; comœdiaꝝ poeta: haud ignobilis ętate iam edita: cum in certamine poetaꝝ præter ſpē uiciſſet & lætiſſime gauderet inter illud gaudium repente mortuus eſt. de rhodio etiam Diagora celebrata hiſtoria eſt. Is Diagoras tris filios adoleſcentes habuit: unum pugilē: alterum pancratiaſtē: tertium luctatorē. Eoſq; oīs uidit uincere: coronariq; eodem olympiæ die & quum ibi eū tres adoleſcētes amplexi: coronis ſuis in caput patris poſitis ſauiarent: eumq; populus gratulabūdus flores undiq; ī eum iacerent ibi in ſtadio inſpectante populo: in oculis atq; in manibus filioꝝ aīam efflauit. Præterea in noſtris annalibus ſcriptum legimus qua tempeſtate apud cannas exercitus populi romani cæſus eſt: anū matrem nuncio de more filii allato luctu atq; mœrore affectam eſſe: Sed is nuncius non uerus fuit. Atq; is adoleſcens nō diu poſt ex ea pugna in urbem redit. Anus repente filio uiſo: copia: atq; turba: & quaſi ruina incidentis inopinati gaudii oppreſſa exanimataq; eſt.

¶ Temporis uarietas in puerperiis mulieꝝ: quænam ſit a medicis & philoſophis tradita: atq; inibi poetaꝝ quoq; ueterum: ſuper eadem re opiniones. Multaq; alia audi tu: atq; memoratu digna. Verbaq; ipſa Hippocratis medici ex libro illius ſumpta: qui inſcriptus eſt ϖερὶ τοφησ. i. de alimento. Id quoq; eſſe a grauiſſimis uiris memoriæ mandatum. Cap. xvj.

T medici & philoſophi illuſtres: de tpe humani partus quæſiuerunt. ϖοσὸσ οτὸσ τῶν ἀνθρώϖων κὐησεωσ χρονῶσ. i. quātum eſt hoīum geſtationis tēpus. Et multa opinio eſt. Eaq; iam ꝓ uera recepta. Poſtq; mulieris uterus conceperit ſemen: gigni hoīem ſeptimo mēſe rarenter: nunq; octauo: ſæpe nono: ſæpenumero decimo mēſe. Eumq; eſſe hoīem gignendi ſummū finē: decem menſes nō inceptos ſed exactos. Idq; Plautū ueterē copiā dicere uidemus: in comœdia ciſtellaria: his uerbis. Tum illa quā cōpreſſerat decimo poſt menſe exacto: hic peperit filiā. Hoc idē tradit ēt Menāder poeta uetuſtior. humanaꝝ opinionum uel peritiſſimus. Verſus eius ſup ea re de fabula Plocio poſui. ϒυνηκυεῖ δεκαμηνοσ. mulier decimuſtris parit. Sed noſter Cecilius: cū faceret eodem noīe: & eiuſdē argumēti comœdiam: ac pleraq; a Menādro ſumeret: in menſibus tñ genitalibus nominandis: non

dis:non pretermisit octauum. Quem preterierat Menander. Cecilii uersus hi sunt.
Insolet ne mulier decimo mense parere?
Pol nono quoq; septimo atq; octauo.
Eam rem Cecilio non incōsiderate dixisse: neq; temere a Menandro: atq; a multorū opinionibus desciuisse. M. Varro uti credamus facit. Nā mense nōnunq̄ octauo editum esse partū in lib. xiiii. rer̄ diuinar̄ scriptum reliqt. Quo in lib. ēt. xj. mēse aliquā do nasci posse hoiem dicit. Eiusq; sniæ tam de. viij. q̄ de. xj. mēse Aristotelem laudat auctorem. Sed huius de mense. viij. dissensionis cā cognosci potest in lib. Hippocratis qui inscript⁹ est. ΠΕΡΙΤΡΟΦΗΣ de alimento. ex quo lib. uerba hæc sunt: ΕΣΙ ΔΕ ΚΑΙ ΟΥΚΕΣΙΝ ΟΚΤΑΜΗΝΟΣ ΓΕΝΗΣΙΣ. i. Est autem & non est octimestris partus. Id tā obscure: atq; præcise: tamq; aduerse dictum Sabinus medicus: qui Hippocratem commodissime cōmētatus est: his uerbis enarrauit. ΕΣΙΜΕΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΩΣ ΖΩΑ ΜΕΤΑ ΤΟ ΝΕΚΤΡΟΣΙΝ: ΟΥΚΕΣΙ ΔΕΩΣ ΟΝΗΣ ΚΟΝΤΑ ΜΕΤΑ ΤΑΥΤΑ. ΚΑΙ ΒΡΙΝΟΥΝ ΦΑΝΤΑΣΙΑΜΕΝ ΠΑΡΑΝΤΙΚΑ ΟΝΤΑ ΔΥΝΑΜΕΙ ΔΕ ΟΗΚΕΣΙ. Idest apparent quidem: ueluti aīalia post abortum: Sed nequaquā sunt: quippe quæ statim uita excedant. Itaq; esse quidē tātisper imaginant̄: sed potētia nō sunt. Antiquos aūt romāos Varro dicit nō recepisse huiu scemōi quasi mōstrosas raritates. Sed nono mense: aut decimo: neq; pręter hos alias partionem mulieris ſm naturam fieri existimasse. Iccirco eos noīa parcis tribus fecisse a pariendo: & a nono: atq; decimo mense. Nam parca inquit, imutata littera una a partu noīata. item nona & decima a partus tempestiui tpe. Cesellio aūt uindex in lectionibus suis antiquis tria inquit noīa parcarum sunt: Nona: Decima: Morta. Et uersum hunc Liuii antiquissimi poetæ ponit ex ΟΔΥΣΣΕΙΑ. i. ulyssea. Quādo dies adueniet: quem profata morta est. Sed hō minime malus Cesellius mortam quasi nomen accepit: quum accipere quasi meram deberet. Præterea ego de partu humano præterq̄ q̄ scripta in libris legi: hoc quoq; uenisse usu romæ comperi. Fœminam bonis atq; honestis moribus non ambigua pudicitia in. xi. mense post mariti mortē peperisse. Factumq; esse negocium propter rōnem tpis: quasi marito mortuo: postea concepisset: qm̄ decem uiri in decimo mense gigni hominem: nō in undecimo scripsissent. Sed diuum Hadrianū causa cognita decreuisse in. xi. quoq; mense partum edi posse. Id quoq; ipsum eius rei decretū nos legimus. In eo decreto Hadrianus ita statuere se dicit: requisitis uetер philosophor̄: & medicor̄ sentētijs. Hodie quoq; in satyra forte. M. Varronis legimus: quæ inscribitur testamentum uerba hæc. Siqs mihi filius: unus: pluresue in decem mensibus gignuntur: li: si erunt ΟΝΙΛΥΡΑΣ. i. asini ad lyram exhæredes sunto. Quod siquis undecimo mēse: ΚΑΤΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ. i. ſm Aristotelem natus esto: Accio idē: quod Titio ius esto apud me: Per hoc uetus prouerbium Varro significat: sicuti uulgo dici solitū erat: de rebus inter se nihil distātibus. Idem Acci quod Titii: ita pari eodēq; iure esse in. x. mensibus natos: & in. xi. Quod si ita: neq; ultra decimum mēsem fœtura mulierum protolli potest: quæri oportet: cur Homerus scripserit Neptunnum dixisse puellæ a se recens compressæ.

ΧΑΙΡΕΝΥΝ ΦΙΛΟΤΗΤΙ ΠΕΡΙ ΠΛΟΜΕΝΟΝ ΔΕΝΙΑΟΤΟΥ.
ΤΕΞΕΙΣ ΑΥΛΑΑ ΤΕΚΝΑ. ΕΠΕΙ ΟΥ ΚΑΠΟΦΩΛΙΟΙ ΕΥΝΑΙ.
ΘΟΟΝΑΤΩΝ.

Nunc gaude dilecta. ast cum se euoluerit annus
Illustres. neq; enim diuum cubilia uana.

Natos nixa dabis. Id quũ ego ad compluris grãmaticos attuliſſem partim eoꝝ diſputabant: Homeri quoq; ætate: ſicuti Romuli: annum fuiſſe: nõ. xii. menſiũ: ſed. x. Alii conueniſſe Neptũno: maieſtatiq; eius dicebant: ut longiore tpe fœtus ex eo grã deſceret. Alii alia quædam nugalia. Sed Phauorinus mihi ait: ϖερι ϖλωμενον ενιαυτον. i. uoluente anno: nõ confecto eſſe anno: ſed affecto. In qua re uſus eſt uerbo non uulgariæ ſignificationis. Affecta. n. ſicuti. M. Cicero: & ueteꝝ elegãtiſſimi locuti ſunt: ea propriæ dicebant: quæ non ad finem ipſum: ſed proxime fini progreſſa deductaue erant. Hoc uerbum ad hanc ſniam Ciceronis in oratiõe fuit: quam dixit de quinciis conſularibus. Hippocrates aũt in illo libro: de quo ſupra ſcripſi: quũ & numerum dieꝝ. quibus conceptũ in utero coagulũ conformat: & tps ipſius partionis nono aut decimo menſe definiſſet: neq; id tñ ſemper eadem eſſe fini dixiſſet: ſed alias ocius fieri: alias ſerius: hiſce ad poſtremũ uerbis uſus eſt. Γινεται δε εντουτοισ και ϖλειωκαι ελαττο. και ολου. κατα μεροσ και εἰϖόμεν δε. και πλίωπλειονον. και ελαττω ελαττον. i. in hiſce uero & plura fiunt: & pauciora: & ex toto: & per partes. Dicimus ẽt plura pluribus: & pauciora paucioribus: quibus uerbis ſignificat qd̃ ali quando ocius fieret: non multo tñ fieri ocius. Neq; quod ſerius multo ſerius: Memini ego romæ accurate hoc: atq; ſolicite quæſitum: negocio rei tunc paruæ poſtulãte: an. viii. menſe infans ex utero uiuus editus: & ſtatim mortuus ius trium liberorum ſuppleuiſſet: quum abortio quibuſdã: non partus uideretur menſis octaui intempeſtiuitas. Sed qm̃ de Homerico annuo partu: ac de. xi. menſe dicimus quæ cognoueramus: uiſum eſt non prætereundum: quod in Plinii ſecũdi libro. vii. naturalis hiſtoriæ legimus. Id autem: quia extra fidem uideri poteſt: uerba ipſius Plinii poſuimus. Maſſurius auctorem. L. Papyrium prætorem ſecundo hærede lege agente bonorũ poſſeſſionem contra eum dediſſe: quum mater partum: ſe. xiii. menſibus tuliſſe diceret: qm̃ nullum certum tẽpus pariendi: ſtatutũ ei uideretur. In eodẽ lib. Plinii ſecũdi uerba hæc ſcripta ſunt. Oſcitatio in nixu lætalis eſt: ſicut ſtrenuiſſe acciẽt abortiuum.

¶ Quod tres libros Plato Philolai pythagorici: & Ariſtoteles pauculos Speuſippi philoſophi mercati ſunt. preciis fidẽ nõ capientibus. Cap. xvii.

Emoriæ mandatũ eſt Platonem philoſophum tenui admodũ pecunia fa
m miliari fuiſſe. Atq; eum tñ tris philolai Pythagorici libros decẽ milib9 denarium mercatũ. Id ei precium donaſſe quidã ſcripſerunt amicũ ei9 Dionem ſyracuſanum Ariſtotelem quoq; traditum libros pauculos Speuſippi philoſophi poſt mortẽ eius emiſſe talẽtis atticis tribus. ea ſũma fit nũmi noſtri duo &. lxx. milia. Τιμων amarulẽtus librũ maledicentiſſimũ conſcripſit q σιλλοσ Sillus iſcribitur. In eo libro Platonẽ philoſophum: quẽ dixeramus admodum tenui pecunia fa miliari fuiſſe contumelioſe appellat: q impenſo precio librũ pythagoricæ diſciplinæ emiſſet. Exq; eo Timæum nobilẽ illum dialogũ cõtinuaſſet. Verſus ſup ea re Τιμωνοσ hi ſũt. και συ πλάτων και γαρσεμα θητην οποθοσ εσχεν: πολλων δαρυῦ ριων ὀλίγεν ηλλαξ βίβλον οθεν απαρχομενοσ γραφειν εδιδαχθησ. i. tuq; Plato. Nam diſcipulum te dira cupido Abſtulit. Exiguum redimis grande ære libellum. Scribere per quem orſus: præ doctus abinde fuiſti.

¶ Quid ſint pedarii ſenatores & quam ob cauſam ita appellati. Quãq; habeant originem uerba hæc: ex edictio tranſlatitio cõſulum: Senatores: quibuſq; in ſenatu ſententiam dicere licet. Cap. xviii.

Non pauci

On pauci ſunt: qui opinantur pedarios ſenatores appellatos: qui ſenten- pedarij senatores
a tiam in ſenatu nō uerbis dicerent ſed in alienā ſnīam pedibus irent. Quid igitur quum ſe. con. per diſceſſionē fiebat: nonne uniuerſi ſenatores ſnīam pedibus ferebant? A tqui hæc ēt uocabuli iſtius ratio dicitur: quā. C. Baſſus in cōmē rariis ſuis ſcriptam reliquit. Senatores. n. dicit i ueteꝛ ætate: qui currulem magiſtra tum geſſiſſent currus ſolitos honoris gratia in curia uehi: in quo curru ſella eſſet: ſu pra quā conſiderent quę ob eam cām currulis appellaretur. Sed eos ſenatores: q ma giſtratum currulem nondū cœperant: pedibus itauiſſe in curiā. Propterea ſenatores nondū maioribus honoribus functos pedarios noīatos. M. autem Varro in ſatyra Menippea: quæ ἱππόκυων ideſt equicatella inſcripta eſt: equites quoſdā dicit peda- Equites pedarij
rios appellatos. Videturq; eos ſignificare: qui nōdum a cenſoribus in ſenatum lecti: ſenatores quidem non erant. Sed quia honoribus populi uſi quidē erant: in ſenatum ueniebant: & ſententiæ ius habebāt. Nam & currulibus magiſtratibus facti: qui nō dum a cenſoribus in ſenatum lecti erant: ſenatores non erant. Et qui i poſtremis ſcri pti erant: non rogabantur ſententias: ſed quas principes dixerant in eas deſcendebāt. Hoc ſignificabat edictum: quo nunc quoq; conſules. quum ſenatores in curiam uo cant: ſeruandæ conſuetudinis cauſa: tranſlatitio utuntur. Verba edicti hæc ſunt. Se natores quibuſq; in ſenatu ſententiā dicere licet. Verſum quoq; Labeōnis: in quo id uo cabulum poſitum eſt: notari iuſſimus: quem legimus in mimo: qui ſcriptor inſcrip- Ena pedaria
tos eſt: caput ſine lingua: pedaria ſententia eſt. hoc uocabulum a pleriſq; barbare di ci animaduertimus: nam pro pedariis pedaneos appellant.

¶ Qua ratione. C. Baſſus ſcripſerit: parcum hominem appellatum & quam eius uo cabuli cauſam putarit: & contra quem in modum quibuſq; uerbis Phauorinus hanc traditionem eius eluſerit.

Cap. xix.

Apud cœnā Phauorini philoſophi quū diſcubitū fuerat: cœptuſq; erat ap-
a poni cibus: ſeruus aſſiſtens mēſæ eius legere inceptabat: aut litteraꝝ quid græcaꝝ: aut noſtratium: uelut eo die: quo affui ego legebat. C. Baſſi eru- parcus
diti uiri liber de origine uerboꝝ & uocabuloꝝ in quo ita ſcriptum fuit. Parcus cōpoſi to uocabulo dictus eſt: quaſi par arcæ: qñ ſicut in arca: oīa recundunt: eiuſq; cuſto- dia ſeruant: & continētur: ita homo tenax: paruoq; contētus oīa cuſtodia: & recōdi ta habet: ſicuti arca: quam ob cām parcus: quaſi par arcæ noīatus eſt. Tū Phauori nus ubi hæc audiuit: ſupſtitioſe inquit: & nimis moleſte atq; odioſe cōfabricatus cō molituſq; magis eſt originem uocabuli. C. iſte Baſſus: q̄ enarrauit. Nā ſi licet res di cere cōmenticias: cur non probabilius uideatur: ut accipiamus parcum ob eam cau ſam dictum: q; pecuniam conſumi: atq; impendi arceat: & prohibeat: quaſi pecuni arcus. Quin potius: quod ſimplicius inquit ueriuſq; eſt id dicimas? Parcus. n. neq; ab arca: neq; ab arcendo: ſed ab eo: quod eſt parum: & paruum denominatus eſt.

¶ Auli Gelii noctium atticarum commentarii: Liber quartus.

In ueſtibulo ædium palatinarum oīs fere ordinis multitudo opperiē-
i tes ſalutationem Cæſaris conſtiterant. Atq; ibi in circulo doctoꝝ ho minum: Phauorino philoſopho præſente oſtendebat quiſpiam gram maticæ rei doctor: ſcholica: quędam nugalia: de generibus: & caſibus

uocabulorum differens: cum arduis supercilijs uocisq; & uultus grauitate compositus: tanq̃ interpres: & arbiter sibyllæ oraculorꝫ. Tum aspiciens ad phauorinum: q̃q̃ ei etiã nondum satis notus esset. Penus quoq; inquit uariis generibus dictum: & uarie declinatum ẽ. Nam & hoc penus: & hęc penus: & huius peni: & peniris: & penitris: & penoris ueteres dictauerunt. Mundum quoq; muliebrem Lucilius in satyrarum xvi. non uirili genere: ut cæteri: sed neutro appellauit his uerſibus.

Legauit quidam uxori mundum omne penumq;.

Quod mundum: atq; penum? nam quis diiudicet istuc?

Atq; oium horꝫ & testimoniis: & exẽplis constrepebat. Cumq; nimis ociose sibi placeret: intercessit placide phauorinus: & iam bone inquit magister. qcquid est nomen tibi abunde multa docuisti: quæ qdem ignorabamus & scite haud sane postulabamus. Quid enim refert mea eiusq; qui quum loquor quo genere penum dicam: aut in quas extremas litteras declinẽ: si nemo id: non nimis barbare fecerit? Sed hoc plane indigeo addiscere: qd sit penus: & quo sensu id uocabulum dicat? ne rem quotidiani usus tanq̃ qui in uenalibus latinæ loqui tentant: alia q̃ oportet uoce appellẽ. Quæris inquit iste rem minime obscuram. Quis adeo ignorat penum esse: uinum: & triticum: & oleũ: & lentem: & fabam: atq; huiuscemodi cætera. Etiam ne iquit phauorinus: milium: & panicum: & glans: & ordeum penus est? Sunt enim propemodũ hæc quoq; huiusmodi. Cumq; ille reticẽs hæreret: nolo inqt hoc iam labores: an ista quæ dixi: penus appellentur. Sed potesne mihi: nõ speciem aliquam de penu dicere: sed definire: genere proposito: & differentiis appositis quid sit penus? Quot sint penus genera? & quas differentias dicas? non hercle inquit intelligo. Rem inquit phauorinus plane dicam. Postulas: quod difficilius est dici planius. Nam hoc qdem puulgatum est: definitionẽ oẽm: ex genere & differentia cõsistere. Sed si itẽ mihi præmandare: quod aiunt postulas. faciã sane id quoq; honoris tui habendi gratia atque deide ita exorsus est. Si inqt ego te nunc rogẽ: uti mihi dicas: & quasi circunscribas uerbis: quid homo sit: non opinor respondeas hominem esse te: atq; me. Hoc enĩ qs homo sit: ostendere est: non quid hõ sit dicere. Sed si inq̃ peterem. ut ipsum illud: qd homo est definires: tum profecto mihi diceres hoiem esse mortale aial rõnis & scientiæ capiens uel quo alio modo diceres: ut eũ a cæteris aialibus oibus separares. Peride igitur nunc te rogo. ut quid sit penus dicas non ut aliquid ex penu noies. Tum ille ostentator: uoce iam molli atq; demissa: philosophias inquit ego non didici nec discere appetiui. Et si ignoro. an ordeũ ex penu sit: aut quibus uerbis penus definiatur. non ea re: litteras quoq; alias nescio. Scire inquit ridẽs iam Phauorinus: quid penus sit: non ex nostra magis est philosophia q̃ grammatica tua. Meministi enim credo: quæri solitum: qd Virgilius dixerit penum instruere: uel lõgam: uel longo ordine. Vtrũq; enim profecto scis legi solitum. Sed ut faciant æquiore aio ut sis: ne illi quidem ueteris iuris magistri: qui sapientes appellati sunt: diffinisse satis recte existimãtur: quid sit penus. Nam. Q. Scœuolam ad demonstrãdam penũ his uerbis usum audio. Penus est inquit: quod esculentum: aut proculentum est. Quod enim pisius patris: aut liberorum patrisfamilias eiusq; familiæ: quæ circũ eos: aut liberos eius est & opus non facit. causa paratum ẽ. ut Mutius ait penus uideri debet. Nam quæ ad edendũ bibendũq; in dies singulos prandii: aut cœnæ causa parant penus non sunt. Sed ea potius quæ huiusce generis longæ uisionis gratia cõtrahunt & reconduntur

ex eo

ex eo:quod non in promptu sint:sed intus: & penitus habeantur:penus dicta sunt. Hæc ego inquit:quum philosophiæ me dedissem: non insuper tñ habui discere.qm̃ ciuibus Romanis latine loquẽtibus:rem non suo uocabulo demonstrare:nõ minus turpe esset:q̃ hoiem non suo nomine appellare. Sic Phauorinus sermones in genus cõmune a rebus paruis & frigidis abducebat ad ea: quæ esset magis utile auidire ac discere:non allata extrinsecus:non per ostentationem:sed indidem nata: acceptaq;. Præterea de penu adscribendum hoc etiam putaui. Seruium Sulpitium in reprehẽsis Scæuolæ capitibus scripsisse. Saco helio placuisse:non quę e sui tantum:& potui sorent:sed tus quoq; & cæteros in penu esse. Quod esset eius ferme rei cã cõparatũ. Massurius aũt Sabinus in iuris ciuilis secundo:ẽt quod iumentoꝝ cã apparatũ eẽt: quibus dominus uteretur penori attributum dicit: Ligna quoq;:& uirgas: & carbones:quibus conficeretur penus:quibusdam ait uideri esse in penu. Ex iis aũt quæ pmercalia:& usuaria in locis iisdẽ essent:ea sola eẽ penoris putat: quæ sint usui ãnuo. ¶Quid differant:& quã uim habeãt uocabula ista in edicto ædiliũ:& an eunuchus & steriles mulieres redhiberi possint:diuersæq; super ea re sententiæ. Cap.ii.

I Ndicto ædilium curruliũ:qua parte de mancipiis uendũdis cautũ est: scriptum sic fuit. Titulus seruoꝝ singuloꝝ:ut scriptus sit curato ita uti intelligi recte,possit:quid morbi uitiiq; cuiq; sit. Quis fugitiu9: erroue sit. Noxaue solutus non sit. Propterea quæsierunt iureconsulti ueteres: quid mancipiũ morbosum:quid ue uitiosum recte diceretur. Quantũq; morbus a uitio differret. Cecilius Sabinus in libro:quem de edicto ædiliũ currulium cõposuit:Labeonem refert:quid esset morbus hisce uerbis definisse. Morb9 est habitus cuiusq; corporis cõtra naturã:qui usum eius facit deteriorem. Sed morbũ alias in toto corpore accidere dicit:alias in parte corporis. Totius corporis morbum eẽ: ueluti φθισιν.i.tabes: aut febris. Partis aũt:ueluti cęcitas:aut pedes debilitas. Balbus aũt inqt:& athiph9: uitiosi magis q̃ morbosi sunt:ut equus mordax aut calcitro uitiosus non morbosus est. Sed cui morbus est:is uitiosus est. Neq; id tñ contra fit. Potest.n. qui uiciosus ẽ: non morbosus eẽ. Quãobrem quũ de hoie morboso ageretur:nequaq̃ inquit ita diceretur:quanto ob id uitium minoris erit. De eunucho quidem quæsitũ est:an contra edictum ædiliũ uideret uenundatus:si ignorasset emptor:eum eunuchum esse? Labeonem respondisse aiunt:redhiberi posse:quasi morbosum. Sues autẽ fœminas si steriles essent:& uenum issent:ex edicto ædilium posse agi:Labeonem scripsisse. De sterili autem muliere:si natiua sterilitate sit. Trebatium contra Labeonẽ respondisse dicunt. Nam quũ redhiberi eam Labeo:quasi:minus sanam putasset: nõ oportere aiunt Trebatium ex edicto appositisse:si ea mulier a principio genitali in sterilitate esset. Ac si ualitudo eius offendisset:exq; ea uitium factũ esset:ut concipere fœtus non posset:tum sanã non uideri:& esse in causa redhibitionis: demum ope περὶ ΚΩΛΟΝ.i.de edentulo quoq; qui iusticiosus latine appellatur:dissensum est. Alii.n. redhiberi omnino oportere. Alii contra:nisi id uitium morbo contractũ esset. Eum uero cui dens deesset:Seruius rediberi posse respondit. Labeo in causa esse redhiberi:negauit. Nam & magna inquit pars dente aliquo caret. Neq; eo magis pleriq; homines morbosi sunt. Et absurdum admodum est dicere: non sanos nasci homines: quoniam cum infantibus non simul dentes gignuntur. Non p̃tereundum id quoq; in libris ueterum iurisperitorum scriptum esse morbũ:& uitium distare. Quod ui-

tium perpetuum: morbus cum acceſſu: diſceſſuq; ſit. Sed hoc ſi ita eſt: neq; cæcus: neq; eunuchus morbus eſt: contra Labeonis: quam ſupra dixi ſententiã. Verba Maſ ſurii Sabini appoſui: ex libro iuris ciuilis ſecundo. Furioſus mutuſue cuiue quod mẽ brum laceꝛ: læſumq; eſt: aut obeſt quo ipſe minus aptus ſit: morboſi ſint. Qui non longe uidet: tam ſanus eſt q̃ qui tardus currit.

¶ Quod nullæ fuerint rei uxoriæ actiones in urbe Roma ante carbilianum diuortium atq; ibi quid ſit pellex. Cap. iii.

Emoriæ traditum eſt: quingentis fere annis poſt Romam conditam nullas rei uxoriæ neq; actiones: neq; cautiones in urbe Roma aut in latio fuiſſe quia profecto nihil deſiderabantur: nullis etiam tunc matrimoniis diuertentibus. Seruius quoque Sulpitius in libro quem compoſuit de dotibus. Tum primum cautiones rei uxoriæ neceſſarias eſſe uiſas ſcripſit. quum. Sp. Carbilius: cui ruga cognomentum fuit: uir nobilis diuortiũ cum uxore fecit: quia liberi ex ea: corporis uitio non gignerentur anno urbis conditæ quingenteſimo uiceſimo. iii. M. Atilio. P. Valerio conſulibus. Atq; is Carbilio traditur uxorem: quam dimiſit: egregie dilexiſſe: cariſſimamq; moꝛ eius gratia: habuiſſe: & iuriſiurandi religionem animo: atq; amori præuertiſſe: q; iurare a cenſoribus coactus erat: uxorẽ ſe liberorum quærendorum gratia habiturum. Pellicem autem appellatam probroſamq; habitã eam quæ iuncta conſuetaq; eſſet cum eo: in cuius manu mancipioq; alia matrimonii cauſa foret: hac antiquiſſima lege oſtenditur: quam Numæ regis fuiſſe accepimus. Pellex ædem Iunonis non tangito. Si tangit: iunoni crinib9 dimiſſis agnum fœminam cœdito. Pellex autem quaſi ασπαλλαξ. i. talpa. i. quaſi παλλακισ. i. concubina: ut pleraq; alia: ita hoc quoq; uocabulum de græco flexum eſt.

¶ Quid Seruius Sulpitius i libro: qui eſt de dotibus ſcripſerit: de iure atq; more ueterum ſponſaliorum. Cap. iiii.

Ponſalia in ea parte Italiæ: quæ latium appellatur: hoc more atq; iure ſolita fieri ſcripſit Seruius Sulpitius in libro: quem ſcripſit de dotib9. Qui uxorem inquit ducturus erat: ab eo unde ducẽda erat: ſtipulabatur eam in matrimonium ductum iri. qui daturus erat: itidem ſpondebat daturum. Is contractus ſtipulationum: ſponſionumq; dicebatur ſpõſalia. Tum quæ promiſſa erat: ſponſa appellabatur. Qui ſponderat ducturum ſponſus. Sed ſi poſt eas ſtipulationes uxor non dabatur: aut non ducebatur: qui ſtipulabatur ex ſponſu agebat. Iudices cognoſcebant. Iudex quam ob rem data: acceptaue non eſſet uxor quærebat. Si nihil iuſtæ cauſæ uidebatur: litem pecunia æſtimabat. Quantique interfuerat eam uxorem accipi: aut dari eum qui ſpoponderat: aut qui ſtipulatus erat: condemnabat: Hoc ius ſponſaliorum obſeruatum dicit Seruius ad id tempus: quo ciuitas uniuerſa latio lege iulia data eſt. Hæc eadem Horatius ſcripſit in libro: quem de nuptiis compoſuit.

¶ Hiſtoria narrata de perfida aruſpicum etruſcoꝛq;. q; ob eam rem uerſus hic a pueris Romæ urbæ tota cantatus eſt malũ conſiliũ conſultori peſſimũ eſt. Cap. v.

Tatua Romæ in comitio poſita Horatii Coclitis fortiſſimi uiri de cælo iacta eſt. Ob id fulgur piaculis ludendum aruſpices ex etruria acciti inimico atq; hoſtili in populum Romanum animo: inſtituerant eam rem contrariis religionibus procurare. Atq; illam ſtatuam ſuaſerunt in inferiorem locũ perperam

peram transponi. quem sol oppositum circum undiq; aliarum ædium nunq̃ illustraret. Quod quum ita fieri persuasissent: delati ad p̊opulum: proditiq; sunt. Et quum de perfida confessi essent: necati sunt. Cõstititq; eam statuam perinde: ut ueræ rationes post compertæ monebant: in locum editum subducẽdam. Atq; ita in area Vulcani sublimiori loco statuendam. Eaq; res bene: & prospere reip. cessit. Tũc igitur q̃ in Etruscos aruspices male consulentis animaduersum: uindicatumq; fuerat: uersus hi scite factus: cantatusq; pueris urbe tota fertur: Malum consilium consultori pessimum est. Ea historia de aruspicibus: ac de uersu isto senario scripta est in annalibus maximis libro. xi. Et in ueteri Flacci libro primo rerũ memoria dignarum. Videtur autem hic uersus de græco illo Hesiodi uersu expressus.

ΗΔΕ ΚΑΚΗ ΒΟΥΛΗ ΤΩ ΒΟΥΛΕΥΣΑΝΤΙ ΚΑΚΙΣΤΗ.

Consultum male consultori pessima res est.

¶ Verba ueteris senatusconsulti: ista: quo decretum est hostiis maioribus expiandũ q̃ in sacrarium hastę martiæ mouissent. Atque ibi enarratum: quid sint hostiæ succidaneæ. Quid item tempora præcidanea. Et quid Capito Atteius ferias quasdam præcidaneas appellauit. Cap. vi.

e Terram mouisse nunciari solet: eaq; res procuratur: ita in ueteribus memoriis scriptum legimus: nunciatum esse senatui: sacrario: in regia: hastas martias mouisse. Eius rei causa senatusco. factum est. M. Antonio Au. Posthumio consu. eiusque exemplum hoc est. Quod. C. Iulius. L. filius ponti. nunciauit: in sacrario: in regia hastas martias mouisse: de ea re ita censuerunt: ut. M. Antonius consu. hostiis maioribus Ioui: & Marti procuraret: q̃ cæteris diis: quibus uideretur placandis: uti procurasset: satis habendum censuerunt. Siquid succidaneis opus esset: robigus accederet. Quod succidaneas hostias senatus appellauit: quæri solet: quid uerbum id significet. In Plauti quoque comœdia quæ Epidicus inscripta est: super eodem ipso uerbo requiri audio in his uersibus. Men piacularem oportet fieri ob stultitiam tuam ut meum tergum stultitiæ tuæ subdas succidaneum. Succidaneæ autem hostiæ dicuntur e littera per mortem compositi uocabuli in i litteram commutata. Nam quasi succidaneæ appellatæ. quoniam si primis hostiis litta tum non erat aliæ post easdem ductæ hostiæ cædebantur: quæ quasi prioribus iam cesis luendi piaculi gratia subdebantur: & succedebant ob id succidaneæ nominatæ: littera i scilicet tractim pronunciata. Audio enim quosdam eam litteram in hac uoce barbare corripere. Eadem autem ratione uerbi præcidaneæ quoque hostiæ dicuntur: quæ ante sacrificia solemnia pridie cæduntur. Porca etiam præcidanea appellata quam piaculi gratia ante fruges nouas fieri cœptas immolari Cereri mos fuit: si qui familiam funestam: aut non purgauerant: aut aliter eam rem q̃ oportuerat procurauerant. Sed porcam: & hostias quasdam præcidaneas: sicuti dixi appellari: uulgo notum est. Ferias præcidaneas dici id opinor a uulgo remotum est: propterea uerba Attei Capitonis ex quinto librorum: quos de pontificio iure composuit: scripsi: Lib. Cornucario pontifi. maxi. feriæ præcidaneæ in atrum diem inauguratæ sunt. Collegium decreuit: non habendum religioni: quin eo die feriæ præcidaneæ essent.

¶ De epistola Valerii Probi grammatici ad Marcellum scripta: super accentu nominum quorundam punicorum. Cap. vii.

Alerius Probus grãmaticus: inter ſuam ætatem præſtanti ſcientia fuit. Is
u Annibalem: & Aſdrubalẽ: & Hamilcarem. ita ptonunciabat: ut penulti-
mam circũflecteret: ut teſtis eſt epiſtola eius ſcripta ad Marcellũ: in qua
plautum & Enniũ: multoſq; alios ueteres eo modo pronũciaſſe affirmat. Solius tñ
Ennii uerſum unum ponit ex libro: qui Scipio inſcribit. Eum uerſum quadrato nu-
mero factum ſubiecimus: i quo niſi tertia ſyllaba de Annibalis noie circumflexe po
natur: numerus claudus eſt. Verſus Ennii: quem dixit: ita eſt.

Qui propter annibalis copias conſiderant.

¶Quid. C. Fabritius de Cornelio Rufino hoie auaro dixerit. Quem quũ odiſſet:
inimicuſq; eſſet: deſignandum eum conſulem curauit. Cap. viii.

Abritius Lucinus magna gloria uir magniſq; rebus geſtis fuit. P. Corne
f lius Rufinus: manu quidem ſtrenuus: & bellator bonus: militariq; diſci-
plina pitus admodum fuit. Sed furax hõ & auaritia acri erat. Hũc Fabri-
tius nõ ꝓbat: neq; amico utebat. Oſuſq; eum moꝝ cauſa fuit. Sed quum tempori-
bus reipu. difficillimis cõſules creandi forẽt: & is Rufinus peteret cõſulatum: com-
petitoreſq; eius eſſent imbellis quidam: & futiles. ſumma ope adnixus eſt Fabritius:
uti Rufino cõſulatus deferret. Eam rem pleriſq; admirantibus: q; hoiem auaꝝ: cui
eſſet inimiciſſimus. creari cõſulem peteret: quem hoſtiliter oderat. Fabritius inquit:
nihil eſt: quod miremini: ſi malui compilari: q̃ uenire. Hũc Rufinum poſtea bis cõ-
ſulatu: & dictatura functum cẽſor Fabritius ſenatu mouit: ob luxuriæ notam: q; de
cem põdo argenti factitaret. Id autem quod ſupraſcripſi: Fabritium de Cor. Rufi-
no: ut in pleraq; hiſtoria ſcriptum eſt: dixiſſe. M. Cicero: non aliis a Fabritio. ſed ipſi
Rufino gratias agenti. q; eius gratiam dedignatus non eſſet. dictum eſſe refert. in li
bro. ii. de oratore. Verba Ciceronis hæc ſunt. Arguta etiam ſignificatio eſt: cum par
ua re: & ſæpe uerbo: res obſcura: & latens illuſtratur: ut quũ. C. Fabritio. P. Corne-
lius homo (ut exiſtimatur) auarus: & furax: ſed egregie fortis: & bonus imperator
gratias ageret: q; ſe homo inimicus conſulem feciſſet: bello præſertim magno & gra
ui: nihil eſt quo mihi gratias agas inquit: ſi malui compilari: q̃ uenire.

¶Quid ſignificat ꝓprie religioſus: Et in quæ diuerticula ſignificatio iſtius uocabuli
flexa ſit. Et uerba Nigidii Figuli ex cõmentariis eius ſup ea re ſumpta. Cap. ix.

Igidius Figulus homo (ut ego arbitror) iuxta. M. Varronẽ doctiſſimꝰ:
n in. xi. cõmentariorꝝ grammaticorꝝ uerſum ex antiquo carmine refert me-
moria hercle dignũ. Religẽtem eſſe oportet: religioſum nefas. Cuius aũt
id tñ ſit: non ſcribit. At in eodem loco Nigidius: hoc inqt inclinamẽtum ſemp huiuſ
cemodi uerborꝝ: ut uinoſus: mulieroſus: religioſus: nũmoſus: ſignificat copiam quã
dam imodicam rei: ſuper qua dicit. Quo circa religioſus is appellabatur: qui nimia
& ſuperſtitioſa religione ſeſe alligauerat: Eaq; res uitio aſſignabatur. Sed præter iſta
quæ Nigidius dicit: alio quodam diuerticulo ſignificationis: religioſus pro caſtro:
atq; obſeruanti: cohibenti ſeſe certis legibus: finibuſq; dici cœptus. Simili autem mo
do: illa quoq; uocabula ab eadem profecta origine: diuerſum ſignificare uidentur:
religioſi dies. & religioſa delubra. Religioſi enim dies dicuntur triſti omine infames
impeditiq; in quibus & res diuinas facere: & rem quampiam nouam exordiri tem-
perandum eſt. quos multitudo imperitorum. prauæ & perperam nefaſtos appel-
lant. Itaq; Marcus Cicero ī libro epiſtolarum. ix. ad Atticum maiores inquit noſtri

funeſtiorem diem eſſe uoluerunt halienſis pugnæ: q̃ urbis captæ: q; hoc malũ ex illo. Itaq; alter religioſus ẽt nunc dies: alter in uulgus ignotus. Idem tñ. M. T. in oratione de accuſatore conſtituẽdo: religioſa delubra dicit: non ominoſa: nec triſtia: ſed maieſtatis uenerationiſq; plena. Maſſurius autem Sabinus in cõmentarijs: quos de indigenis compoſuit: Religioſum inquit eſt: quod pp ſanctitatem aliquam remotũ ac ſepoſitũ a nobis eſt. Verbum a relinquendo dictum: tanq̃ cerimoniæ a carendo. Secundũ hanc Sabini interpretationem tẽpla quidem ac delubra: qa hoꝝ cumulus in uituperationẽ non cadit: nec illoꝝ quoq; laus imodeſta eſt: quæ non uulgo: ac temere: ſed cum caſtitate: cerimoniaq; adeunda: & reuerẽda: & reformidãda ſunt: magis q̃ inuulganda. Sed dies religioſi dicti quos ex contraria cã propter ominis dirita tem relinquimus. Iccirco ait Terentius in eunu. Tum quod dem: recte eſt. Nã nihil eſſe mihi religio eſt dicere. Quod ſi (ut ait Nigidius) oia iſtiuſmodi inclinamẽta: nimium ac præter modum ſignificant: & iccirco in culpas cadunt: ut uinoſus: mulieroſus: uerboſus: moroſus: famoſus: Cur ĩgenioſus: & formoſus: & officioſus: & ſpecioſus: quæ pariter ab ingenio & forma: & officio inclinata ſunt. cur ẽt diſciplinoſus: conſilioſus: uictorioſus quæ. M. Cato ita effigurauit. cur item facundioſa. quod Sẽpronius Aſellio. xiii. reꝝ geſtarum ita ſcripſit. Facta ſua ſpectari oportere. dicta nõ: ſi minus ſint facundioſa: cur inq̃ iſta oia: nunq̃ in culpam ſed in laudẽ dicuntur: q̃q̃ hæc quoq; incremẽtum ſui nimiũ demonſtrent? An propterea qua illius quidẽ quæ ſupra poſui adhibendus eſt modus quidam neceſſarius? Nam & gratia ſi nimia quidem: atq; imodica: & mores: ſi multi atq; uarii: & uerba: ſi perpetua: atq; infinita: & obtundentia: & fama: ſi magna: & inquieta: & iuidioſa ſit neq; laudabilia: nec utilia ſunt. Ingenium aũt: & officium: & forma: & diſciplina: & conſilium: & uictoria: & facundia ſicut ipſe uirtutum amplitudines nullis finibus cohibent. Sed quanto maiora: auctioraq; ſunt: & iam tanto laudatiora ſunt.

¶ Quid obſeruatum de ordine rogandaꝝ ſententiaꝝ: iurgiorumq; in ſenatu. C. Cęſaris conſulis &. M. Catonis diem dicendo eximentis. Cap. x.

a Nte legem: quæ nunc de ſenatu habendo obſeruatur: ordo rogandi ſentẽtias uarius fuit. Alias primus rogabatur: qui a cenſoribus princeps in ſenatum lectus fuerat. Alias qui deſignati conſules erant. Quidã e conſulibus: ſtudio aut neceſſitudine aliqua adducti quem hiis uiſum erat honoris gratia extra ordinem ſnĩam primum rogabant. Obſeruatum tñ eſt: quum extra ordinem fieret: ne quis quenq̃ ex alio q̃ ex conſulari loco ſnĩam primum rogaret. C. Cæſar in cõſulatu quẽ cum. M. Bibulo geſſit: quattuor ſolus extra ordinem rogaſſe ſnĩam dicitur. Ex iis quattuor principem rogabat. M. Craſſum. Sed poſtq̃ filiam Cn. Põpeio deſponderat: primum cœperat pompeium rogare. Eius rei rõnem reddiſſe eũ ſenatui Tyro Tullius. M. Ciceronis libertus refert. itaq; ſe ex patrono ſuo audiuiſſe ſcribit. Idipſum Capito Atteius in libro quem de officio ſenatorio compoſuit: ſcriptum reliquit. In eodem libro Capitonis: id quoq; ſcriptum eſt. C. inquit Cæſar cõſul. M. Catonem ſnĩam rogauit. Cato rem quam conſulebatur: qm̃ non e repu. uidebatur: perfici nolebat. Eius rei gratia ducendæ: longa oratione utebatur. Eximebatq; dicendo diem. Erat enim ius ſenatori: ut ſententiam rogatus: diceret ante quicquid uellet: alii rei: & quoad uellet. Cæſar cõſul uiatorem uocauit. Eumq; quũ finem nõ faceret: prehendi loquentẽ: & in carcerem duci iuſſit. Senatus conſurrexit: & proſequebatur

Catonem in carcerē. Hac inquit inuidia facta Cæſar deſtitit: & mitti Catonē fuſſit.
¶Quæ qualiaq; ſint: quæ Ariſtoxenus: q̄ſi magis cōpta de Pythagora memoriæ cō
mendauit: & q̄ Plutarchus ī eūdē modū de eodē. Pythagora ſcripſerit. Cap. xi.
Pinio uetus falſa occupauit: & cōualuit Pythagorā philoſophū nō eſita-
o uiſſe ex aialib9. Itē abſtinuiſſe fabulo: quē κυαμον græci appellāt. Ex hac
opinione Gallimachus poeta ſcripſit. και κῦαμων απο χειρας εσχεν ανι
θνων εδεσθαι και γω. πυθαγορας ωσ ἔκελευε λεγω. A fabuloq; manus triſtāte
amouit edentes. Hoc ut Pythagoras iuſſerat ipſe loquor. Ex eadem item opinione.
M. Cice. in li. de diuinatione primo: hæc uerba poſuit. Iubet igitur Plato ſic ad ſum
mum proficiſci corporibus affectis: ut nihil ſit: quod errorem aīs: perturbationem
q; afferat. Ex quo etiam Pythagoreis inter dictum putaſ ne faba ueſcerenť: quæ res
hēt inflationē magnā. Is cibus tranqllitatem mentis quærentibus cōſtat eſſe cōtrari
us. Hæc quidem. Ma. Cice. Sed Ariſtoxenus muſicus uir litterarū ueterū diligentiſ
ſimus: Ariſtotelis philoſophi auditor: ī libro quem de Pythagora reliquit: nullo ſæ-
pius legumento Pythagoram dicit uſum q̄ fabis: qm̄ is cibus & ſubduceret ſenſim
aluum & leuigaret. Verba iſta Ariſtoxeni ſubſcripſi. πυθαγορας λεγων οσπρι-
ων. μαλιστα τον κῦαμον εδοκιμασε λιαν κρητικους τε γαρειν αι: και διαφοοητι-
κον δια και μαλιστ ακεχρηται αὐτω: Ideſt quum dicat Pythagoras in legumentis
fabam præcipue approbauit: admodū enim genitalem eſſe & alui diſcuſſiuam. quā
ob rem eā maxime utitur. Porculis quoq; miniſculis: & ædis tenerioribus uictitaſſe
idē Ariſtoxenus refert. Quā rē uī cognouiſſe ex Xenophilo pythagorico familiari
ſuo: & ex quibuſdā aliis natu maioribus: q ab ętate Pythagorę: haud multū aberāt.
Ac de animalibus Alexis etiam poeta in comœdia: quæ Pythagoræ uita inſcribitur
docet. Videtur autem de κυαμω. ī. de faba non uſitato cauſam erroris fuiſſe: quia in
Empedoclis carmine: qui diſciplinas pythagoræ ſectatus eſt uerſus hic inuenitur.
Δειλοι πων δει λοικυαμων απο χειρας ελεσθαι.
Ah miſeri a cyamo miſeri ſubducite dextras.
Opinati. n. ſunt plerię; κυαμων legumētum uulgo dici. Sed qui diligētius ſcitiuſq;
carmina Empedoclis arbitrari ſūt: κῦαμους hoc ī loco teſticulos ſignificare dicūt:
Eoſq; more Pythagoræ operte atq; ſymbolice κῦαμους appellatos: quia ſunt: εις
τοκυειν δεινοι. και αιτιοι του κυειν. ī. in ferendo utero ualidi: cauſæq; uteri ferendi:
& genituræ humanæ uim prebeant. Iccirco Empedoclem uerſu iſto nō a fabulo edē
do: ſed a rei ueneriæ proluuio uoluiſſe homines deducere. Plutarchus quoq; homo
indiſciplinis graui auctoritate in primo libro; quos de Homero compoſuit: Ariſto
telem philoſophum ſcripſit: eadem ipſa de pythagoricis ſcripſiſſe: qui non abſtinue
runt edūdis animalibus: niſi pauca carne quadam. Verba ipſa Plutarchi (quoniam
res inopinata eſt) ſubſcripſi. αριστοτελης δε μητρας και καρδιας και ακαλυφης.
και τοι ουτων τινων αλλων απεψεσθαι φησι τους πυθαγορικους χρησθαι δε
τοις αλλοις. Ideſt ariſtoteles a uulua: corde & marina urtica: atque id genus qui-
buſdam aliis abſtinere pythagoricos dicit: cæterorum autem uſum habuiſſe. ακα-
λυφη autem eſt animal marinum: quod urtica appellatur. Sed & piſcibus nonnul-
lis abſtinere pythagoricos Plutarchus in ſymphonicis dicit. Pythagoram uero ipm
ſicut celebre eſt: Euphorbū primo ſe fuiſſe: dictaſſe: ita hæc remotiora ſunt iis quæ
Clearchus & Dicæarchus memoriæ tradiderunt: fuiſſe cū poſtea pyrandrū: deinde

Callidenam: deinde fœminam pulchara facie meretricem: cui nomen fuerit Alce.

¶Notæ & animaduersiones censoriæ in uteribus monumentis repertæ memoria dignæ. Cap.xii.

s Iquis agrum suum passus fuerat sordescere: eumq; indiligenter curabat: ac neq; arauerat: neq; purgauerat: siue quis arborem suam uineāq; habue rat derelictui: non is sine pœna fuit. Sed erat opus censorium. Censorescq; ærariū faciebant. Item siquis eques romanus: equum habere gracilentum: aut parū nitidum uisus erat: impoliciæ notabatur. Id uerbū significat: quasi tu dicas incuriæ. Cuius rei utriusq; auctoritates sunt: &. M. Cato id sæpenumero attestatus est.

¶Qd incētiões quædā tibiaꝝ certo mō factæ ischiacis mederi possunt. Cap.xiii.

c Reditū hoc a pleriscq; ē: & memoriæ mandatū: ischiaci quū maxime dole ant: tū si modulis lenibus tibicen incinat: minui dolores. Ego nuperrime i lib. Theophrasti scriptū inueni: uiperaꝝ morsibus tibicinē scite: modulateq; adhibitū mederi. Refert & Democriti liber: qui inscribitur περι λοιμων ηλογι κων κανων. i. de pestibus: aut rationalium regula. In quo docet plurimis hominum morbis medicinam fuisse incentiones tibiaꝝ: Tanta prorsus est affinitas corporibus hoīum: mētibusq;: & ꝓpterea quoq; uitiis: aut medelis animoꝝ. & corporum.

¶Narratur historia de Hostilio Mancino ædili: & Manulia meretrice. Verbaq; de creti tribunorum ad quos a Manulia prouocatum est. Cap.xiiii.

c Vm librum. ix. coniectaneoꝝ Atteii Capitonis legeremus: q̄ inscriptus est de iudiciis publicis: decretum tribunoꝝ uisum est grauitatis antiquæ plenum: propterea id meminimus. Atqui ob eam causam: & in hāc sniam scriptum est. A. Hostilius Mācinus ædilis curulis fuit. Is Manuliæ meretrici diem ad populum dixit: q̄ de ambulacro eius noctu lapide ictus esset. Vulnusq; ex eo lapide ostentabat. Manulia id tri. ple. prouocauit. Apud eos dixit: Comesatorem Mācinum ad ædes suas uenisse. Eum sibi recipere non fuisse in æde sua. Sed quum ui irrumperet: lapidibus depulsum. Tribuni decreuerunt ædilem ex eo loco iure deiectum: quo eum uenire cum coronario non decuisset: Propterea ne cum populo ædilis ageret: interceserunt.

¶Defensa a culpa sententia ex historia Salustii: quam inimici antea quum insectatione maligne reprehenderunt. Cap.xv.

e Legantia orationis Salustii: uerborumq; facundia: & nouandi studium: cum multa prorsus inuidia fuit. Multi non mediocri ingenio uiri conat sunt reprehendere pleraq;: & obtrectare. In quibus plura inscite: aut maligne uellicant. Nonnulla tamen uideri possunt: non indigna reprehensione. Quale illud in Catilinæ historia repertum est: quod habeat eam speciem: quasi paꝝ attente dictum. Verba Salustii hæc sunt. At mihi quidem tametsi haud quaq̄ par gloria sequatur scriptorem: & auctorem rerum: tamen in primis arduum uidetur res gestas scribere. Primum: q̄ facta dictis exequenda sunt. Deinde quia plerique: quæ delicta reprehenderis: maliuolentia: & inuidia dicta putant. Vbi de magna uirtute atque gloria bonorum memores: quæ sibi facilia quisq; factu putat: æquo animo accipit. Supra: ueluti ficta pro falsis ducit. Proposuit inquiunt dicturum causas: quam obrem uideatur esse arduum res gestas scribere: atque ibi non primum causam: sed querelas dicit. Non enim causa uideri debet: cur historiæ opus arduum sit: q̄ ii qui

legãt: aut iniq; interpretantur quæ scripta sunt: aut uera esse non credant. Obnoxia quippe: & obiectam falsis existimationibus eam rem dicendã: magis aiũt q̃ arduã: quia quod arduũ est: sui operis difficultate est arduum: non opinionis alienæ erroribus. Hæc illi maleuoli reprehensores dicunt. Sed arduum Salustius non pro difficili tantum: sed pro eo quoq; ponit: quod græci Δισχερες: aut χαλεπον appellant: quod est cum difficile: tum molestum quoq;: & incõmodum: & intractabile. Quorum uerborum significatio: a sententia Salustii suprascripta non abhorret.

¶ De uocabulis q̃busdã a Varrone: & Nigidio cõtra quottidiani sermonis cõsuetudinem declinatis. Atq; inibi id genus quædã cũ exemplis ueter̃ relata. Cap. xvi.

Arronẽ &. P. Nigidiũ uiros romani generis doctissimos comperimus: u non aliter locutos esse: & scripsisse: q̃ senatuis & domuis & fluctuis qui ẽ prius casus ab eo: quod ẽ senatus: domus: & fluctus: huic senatui: domui fluctui. Cæteraq; his consimilia pariter dixisse. Terentii quoq; comici uersus in libris ueteribus itidem scriptus est: Eius anuis opinor causa: quæ est mortua. Hãc eorum auctoritatem quidam e ueteribus grãmaticis ratione etiam firmare uoluerunt: q̃ omnis datiuus singularis littera finitus i: si non similis est genitiui singularis s littera addita: genitiuum singularem facit: ut patri patris: duci ducis: cædi cædis. Quũ igitur inquiunt in casu dandi huic senatui dicamus: genitiuus ex eo singularis senatuis est: & non senatus. Sed non omnes concedunt in casu datiuo senatu magis dicendum: q̃ senatui: sicut lucilius in eodem casu uictu & anu dicit: non uictui & anui: in hisce uersibus. Quod sumptum atque epulas uictu præponis honesto. Et alio in loco Anu noceo inquit. Virgi. quoq; in casu dandi aspectu dicit: non aspectui. Teque aspectu ne subtrahe nostro. Et in georgicis. Quod neq; concubitu indulgent. C. ãt Cæsar grauis auctor linguæ latinę: in anticatione unius inquit atrogantiæ: superbiæ q̃: dominatuq;. Item in Dolobella actionis illibuisti: quorum in ædibus: fanisq; posita: & honori erant: & hornatu. In libris quoq; analogicis omnia illiusmodi sine i littera dicenda censet.

¶ De natura quarundã particularũ: quæ præpositæ uerbis intẽdi: atq; ꝓduci barbare atq; insciti euidentur: exẽplis rationibusq; plusculis disceptatum. Cap. xvii.

Veilii ex undecimo uersus sunt.

I Scipiade magno improbus obiiciebat asellus
Lustrũ: illo cẽsore: malũ ifœlixq; fuisse. Obiiciebat o littera ꝓducta multos legere audio. Idq; eo facere dicũt: ut ratio numeri salua sit. Idẽ infra: Et iam.
Coniicere in uersus dictum præconis uolebam
Graii. In hac quoq; prima uerbi præpositione: ob eandem causam producitur. Item quintodecimo. Subiicit hinc humilem: & suffercatus posteriorem. Subiicit u lra longa legunt. qa primam syllabam breuem esse in uersu heroico nõ conuenit. Itẽ apud Plautum in Epidico consyllabam productam ꝓnunciant. Age nũc iam orna te Epidice: & pallium in collum coniice. Apud Vir. quoq; subiicit uerbum ꝓduci a plerisq; audio: Etiam parnasia laurus: Parua sub ingenti matris se subiicit umbra. Sed neq; ob: neq; sub præpositio ꝓducendi hẽnt naturam: neq; item con nisi quum eam litteræ sequuntur: quæ in uerbis constituit: & confecit: secundum eam primæ sunt uel quũ elidit̃ ex ea n lra: sicut Salustius fœnoribus inquit cooptus. In iis autem quæ supra posui: & metrum esse integrum potest: & præpositiões istæ possunt nõ barbare

protendi. Secunda.n.littera in his uerbis per duo ii non per unū ſcribenda eſt. Nam uerbum iſtud cui ſupradictæ particulæ præpoſitæ ſunt: non icio eſt: ſed iacio: & præteritum non icit facit: ſed iecit. Idq; ibi compoſitum eſt: ex a littera in i mutatur. Sicut fit in uerbis inſilio: & incipio: atq; ita uim conſonantis capit. Et iccirco ea ſyllaba productius latiuſq; paulo pronunciata priorem ſyllabā breuem eſſe non patit̄. Sed reddit eam poſitu longā: Propterea q; & numerus in uerſu: & ratio i pronūciatu manet. Hæc quæ diximus: eo ēt conducunt: ut quod apud Virg. in. vj. poſitum inuenimus. Eripe me his inuicte malis: aut tu mihi terram inice. Sic eſſe iniice: ut ſupra dixi: & ſcribendum & legendū ſciamus. Niſi quis tam indocilis eſt: ut i hoc quoq; uerbo: in præpoſitione metri cā protendat. Quærimus igit̄ in obiicibus o littera qua rō ne intendatur: quum id uocabulum factum ſit a uerbo obiicio: & nequaq̄ ſimile ſit: quod a uerbo moueo motus o littera longa dicitur. Equidē memini. Sulpitiū Apollinarem uiꝝ præſtanti litteraꝝ ſcientia: obices: & obicibus o littera correpta dicere. in Virg. quoq; ſic eum legere. Qua ui in maria alta tumeſcāt. Obiicibus ruptis: ſed ita ut diximus i litteram: quæ in uocabulo quoq; gemina eſſe debet: paulo uberius: largiuſq; pronunciabat. Congruens igitur eſt: & ſubiices ēt quod perinde ut obiices compoſitū eſt u littera breui dici oporteat. Ennius in tragœdia: quæ Achilles inſcribitur: ſubiices pro aere alto ponit: qui cælo ſubiectus eſt in his uerſibus.

Ergo deum ſublimis ſubiices: humidus.

Vnde oritur hymber: ſonitu ſæuo: & ſtrepitu. Pleroſq; oīs tñ legere audias: u littera ꝑducta. Idipſum aūt uerbū. M. Cato ſub alia præpoſitiōe dicit in oīone: quā de cōſulatu ſuo habuit. Ita hos inquit fert uentus ad priorē pyreneum: quos proiicit in altum. Et Pacuuius itē in anchiſe: id promontoriū: cuius lingua in altum proiicit.

¶ De Africano ſupiore ſūpta q̄dā ex annalibus memoratu digniſſima. Cap. xviii.

Cipio Africanus antiquior: quāta uirtutū gloria præſtiterit: & q̄ fuerit altus aīo atq; magnificus: & qua ſui cōſcientia ſubnixus: pluribus rebus: q̄s dixerit quaſq; fecerit declaratū eſt. Ex quibus ſunt hæc duo exēpla eius fiduciæ ac exuperātiæ ingentis. Quū. M. Neuius tri. ple. accuſaret eū ad populū: diceretq; accepiſſe a rege Antiocho pecuniā: ut conditiōibus gratioſis: & mollib⁹ pax cū eo: populi romani noīe fieret. Et quædā item alia crimini daret: indigna tali uiro: tum Scipio pauca præfatus: quæ dignitas uitæ ſuæ: atq; gloria poſtulabat. Memoria inquit quirites repeto diē eſſe hodiernū: quo Annibalē pœnū imperio noſtro inimiciſſimū: magno p̄lio uici in terra africa: pacēq; & uictoriā uobis peperi inſuperabilē. Non igit̄ ſimus aduerſum deos ingrati. Sed cēſeo relinquamus nebulonē hunc: eamuſq; nūc protinus Ioui optimo maximo gratulātē. Id quum dixiſſet: auertit: & ire in capitoliū cœpit. Tum concio uniuerſa quæ ad ſniam de Scipione ferendā conuenerat: relicto tribuno: Scipionem in capitolium comitata: atq; inde ad ædes eius cū lætitia & gratulatione ſolenni proſecuta eſt. Fertur etiam oratio quæ uidetur eo die habita a Scipione: qui dicunt eam non uerā: non eunt inficias: quin hæc quidem uerba fuerint: quæ dixi Scipionis. Item aliud eſt factum eis præclarū. Petilius quidam tri. pleb. M. ut aiunt Catone inimico Scipionis comparatus in eum atq; imiſſus deſiderabat in ſenatu inſtātiſſime: ut pecuniæ antiochenæ p̄dæq; quæ in eo bello capta erat rōnem redderet. Fuerat. n. L. Scipioni aſiatico fratri ſuo impatori: in ea prouincia legatus. Ibi Scipio exurgit: & prolato e ſinu togæ libro: ratiōes in eo ſcriptas eſſe

dixit omnis pecuniæ: omnisq; prædæ. Ille tum ut palam recitaretur: & ad ærariũ deferretur. Sed .n. id iam non faciã inquit nec meipse afficiam cõtumelia. Eumq; librũ statim coram discidit suis manibus: & concerpsit: ægre passus: q̃ cui salus imperii ac reipublicæ accepta fieri deberet: ab eo ratio pecuniæ prædaceæ poscerẽtur.

¶Quid. M. Varro in longa historia scripserit: de moderando uictu puerorum impuberum. Cap. xix.

Veros impuberes compertum est: si plurimo cibo: nimioq; somno uterẽ
p tur hebetiores fieri: animaduertimusq; hinc elici tarditatẽ. Corporaq; eor̃
procera fieri minusq; adolescere. Idẽ pleriq; alii medicor̃: philosophorũq;: &. M. Varro in lõga historia scripsit: q̃ inscripta ẽ Capis: aut de liberis educãdis.

¶Notati a cẽsoribus: qui audientibus iis dixerant ioca quædã intempestiuiter: ac de eius quoq; nota deliberatũ: qui steterat forte apud eos oscitabundus. Cap. xx.

Nter censorias seueritates tria hæc exempla in litteris sunt: castigatissimę
i disciplinæ. Vnum est huiusmodi. Censor agebat de uxoribus solẽne iusiurandum. Verba hæc erant ita cõcepta. Et tu ex animi tui sẽtia: uxorem habes? Qui iurabat cauilator quidã: & canicula: & nimis ridicularius fuit. Is locum eẽ sibi ioci dicendi ratus: quum ita: uti mos erat: censor dixisset: & tu ex animi tui sẽtentia uxorem habes? Habeo equidẽ inquit uxorem: sed nõ hercle ex animi tui sẽtia. Tũ censor eum: q; intẽpestiue lasciuisset: in ærarios retulit. cãmq; hanc ioci scurilis apud se dicti subscripsit. Altera seueritas eiusdẽ sectæ: disciplinæq; est: deliberatũ est de nota eius: qui ad censores ab amico aduocatus est: & in iure stans: clare nimis: ac sonore oscitauit. atq; inibi ꝓpe ut plecteretur: fuit: tanq̃ illud indiciũ uagi animi foret & hallucinantis: & fluxę: atq; aperte securitatis. Sed quũ ille deierasset: inuitissimũ sese & repugnantẽ oscitatione uictum. Teneriq; eo uitio: quod oscedo appellatur: tũ notæ iam destinatæ exemptus est. P. Scipio Africanus Pauli filius: utranq; historiã posuit: in ratione: quam dixit in censura: quum ad maiorũ mores populum hortaret. Item aliud refert Sabinus Massurius: in septimo memorali seuere factum censores inqt. P. Scipio Nasica: &. M. Pompilius: quũ equitum censum agerent: equum nimis strigosum: & male habitum: sed equitẽ eius uberrimũ: & habitissimũ uiderunt. Et cur inquiunt ita est? ut tu sis: q̃ equus curatior. Quoniam inqt ego me curo equũ Statius meus seruus. Visum est parum reuerẽs esse responsum: relatusq; in ærarios ut mos est. Statius autem seruile nomen fuit. plæriq; apud ueteres serui eo noie fuerunt. Cecilius quoq; ille comœdiar̃ poeta inclytus seruus fuit & ꝓpterea nomẽ habuit Statius. Sed postea uersum ẽ in cognomentũ appellatusq; ẽ Cecilius Statius.

¶Auli Gelii noctium atticarum commentarii: Liber quintus.

Vsonum philosophum solitum dicere accepimus: quum philosophus inquit hortatur: monet: suadet: obiurgat: aliudue quid di
a sciplinar̃ disserit: tum qui audiunt si de summo: & soluto pectore: obuias uulgataq; laudes effugiunt? si clamitant ẽt: si gestiũt: si uocũ eius festiuitatibus: si modulis uerborũ: si quibusdã quasi frequẽtamentis oronis mouent? exagitant?: & gestiũt: tũ scias: & qui audiũt frustra eẽ: neq; illic philosophũ loqui: sed tibicinem canere. Aius is inquit

audiẽtis

audientis philosophū: q̄ dicunt utilia: ac salubria sunt. & errorꝫ atq; uitiorꝫ medicinas ferūt: laxamētū atq; ocium ꝓlixe: ꝓfuseq; laudādi nō hēt qsquis ille est: q audit: nisi ille plane depditus: iter ipsam philosophi orationē: & phorrescat necesse ē: & pudeat tacitus: & pœniteat: & gaudeat: & admiret. uarios adeo uultus: disparilesq; sensus gerat pinde: ut eū conscientiāq; eius affecerit: utrarūq; aī ptium. aut sincæraꝫ: aut ægraꝫ philosophi ptractatio. Præterea dicebat magnā laudem nō abesse ab admiratioe. admirationē aūt q̄ maxima ē non parere uerba ad silentiū. Iccirco inqt poetarū sapiētissimus auditores illos Vlyxi labores suos illustrissime narrātis: ubi loquēdi finis fact9: nō exultare: nec strepere nec uociferari facit. Sed cōsiluisse uniuersos dicit: q̄si attonitos: & obstupidos: delinimētis auriū ad origines usq; uocis ꝓmanētibus.

¶ Super equo alexandri Regis qui bucephalas appellatus est. Cap. ii.

Quus Alexādri regis & capite: & nomine bucephalas fuit. Emptū cares Bucephalas
e scripsit talētis. xiii. & regi philippo donatum: æris nostri summa est sestertia. cccxii. Sup hoc equo dignū memoria uisum: q; ubi ornat9 erat: armatusq; ad ꝑlium haud unq̄ inscēdi sese ab alio nisi a Rege passus sit. Id ēt de isto equo memoratum est quod quum in eo insidēs Alexander bello indico: & facinora faciēs fortia: in hostium cuneum non satis sibi ꝓuidens: īmisisset: coniectisq; undiq; in alexandrum telis uulneribus altis in ceruice: atque in latere equus perfessus est. Moribundus tamen hac ꝓpe iam exanguis e mediis hostibus regē uiuacissimo cursu rettulit: atq; ubi eum extra tela extulerat: ilico concidit & domini iam supstitis secur9: quasi cum sensus humani solatio aiam expirauit. Tū rex Alexāder pta eius belli uictoria oppidum in iisdē locis cōdidit. atq; ob eq honores bucephalon appellauit. Bucephalon op.

¶ Quæ cā: quodq; initiū fuisse dicat Protagoræ ad philosophiæ īras adeūdi. Ca. iii.

Rotagorā uirum in studiis doctrinarum egregium cuius nomen Plato Protagoras
p lib. suo illi inclito inscripsit adolescentē aiunt uictus q̄rendi gratia in mercede missum Vecturasq; onerū corpore suo factitauisse. quod genus græci βοζαιοντας uocant. Latine baiulos appellamus. Is de proximo rure in abderam Baiulus
oppidum. cuius popularis fuit: caudices ligni plurimos funiculo breui circundatos portabat. Tum forte Democritus ciuitatis eiusdem cuius homo ante alios uirtutis. & philosopię gratia uenerandus quum egrederet extra urbem. uidet illum cum illo genere oneris tam impedito: Ac tam incoibili: facile: atq; expedite incēdentē. Et ꝓpe accedit. & iunctura. posituraq; ligni scite: periteq; factā cōsiderat. Petitque ut paulū acquiescat. Quod ubi protagoras. uti erat petitū fecit. atq; itidē Democritus aceruū illū. & quasi orbē caudicum. breui uinculo compressum rōne quadā quasi geometrica librari: continericq; aiaduertit: interrogauit quis id lignū ita cōposuisset & quum ille a se compositū dixisset: desiderauit: uti soluere: ac denuo in modum eundū collo caret. At postq̄ ille soluit & similiter cōposuit. tum Democritus aī aciē: solertiamq; hois non docti demiratus. Mi adolescēs inqt quum ingeniū benefaciendi habeas sūt maiora melioraq;. quę facere mecū possis. Abduxitq; eum statim. Secumq; habuit. & sumptū ministrauit: & philosophias docuit. & esse eum fecit. quātus postea fuit. Is tamē ꝓtagoras insincærus quidē philosophus. sed accerimus sophistarū fuit. pecuniā quippe igentē. quū a discipulis acciperet annuā. pollicebat se id docere quanā uerborū industria causa infirmior fortior fieret. Quam rem græce ita dicebat ονητον λογον κρειτων ποιειν. i. causam inferiorē superiorem efficere.

¶De uerbo duo & uicesimo.quod uulgo icognitum ẽst a uiris doctis multifariam in libris scriptum est. Cap.iiii.

a Pud sigillaria forte in libraria ego: &.L.Paul9 poeta uir memoria nr̃a doctissimus: cõsideramus: atq; ibi expositi erat Fabii annales bonæ atq; sincære uetustatis libri: quos uẽditor sine mẽdis eẽ contẽdebat: grãmaticus aũt quispiam de nobiliorihus ab emptore ad spectãdos libros adhibitus. repisse unũ in libro mẽdũ dicebat. Sed cõtra librarius in quoduis pign9 uocabat: si in una uspiã littera delictũ eẽt. Ostẽdebat grãmaticus ita scriptũ i li.iii. Quapp tũ primũ ex ple be alter cõsul factus ẽ: duo & uicesimo anno: postq̃ romã galli ceperunt. Nõ inquit duo & uicesimo sed duodeuicesimo scribi oportuit. Quid.n.est: duo & uicesimo?

Duodeuicesimo

Alio quoq; loco hic ita scripsit. Mortu9 est anno duo & uicesimo. Rex fuit ãno .xxi.

¶Cuiusmodi loco cauillatus sit Antiochum regem pœnus Annibal. Cap.v.

Annibalis cauillatio ĩ ãthiocũ Anthioc9

i N libris uetere9 memoria9 scriptũ ẽ Annibalẽ carthaginẽsem apud Regẽ antiochũ facetissimũ cauillatũ eẽ. Ea cauillatio huiuscemodi fuit. Oñdebat ei antiochus ĩ cãpo copias ĩgẽtis: q̃s bellũ po R.o. facturus cõpauerat cõuertebatq; exercitũ insignib9 argẽteis & aureis florẽtẽ. Inducebat ẽt currus cũ falcibus: & elephãtos cũ turrib9. Eqtatũq; frenis: ephippiis: monilib9: phaleris p̃fulgẽtẽ: atq; ibi rex cõtẽplatõe tãti: ac tã ornati exercit9 gloriabũdus annibalẽ aspicit: & putasne inqt cõferri posse: ac satis eẽ credis romanis hæc oĩa: Tũ pœnus eludẽs ignauiã ĩbelliãq; militũ eius p̃ciose armato9 satis plane inqt: satis eẽ credo romanis hæc oĩa: ẽt si auarissimi sunt. Nihil p̃sum: neq; tã lepide: neq; tã acerbe dici põt. Rex de numero exercitus sui: ac de æquiparãda æstimatiõe q̃rebat. Respõdit Annibal de p̃da.

¶De coronis militarib9: quæ sit ea9 triũphalis: q̃ obsidionalis: quæ ciuica: quæ muralis: quæ castrẽsis: quæ naualis: q̃ oualis: quæ oleagina. Cap.vi.

m Ilitares coronæ multifariæ sunt. Qua9 q̃ nobilissimæ sunt has ferme esse accepim9: triũphalẽ: obsidionalẽ: ciuicã: mauralẽ: castrẽsem: naualẽ. Est ea quoq; corona: q̃ oualis dr̃. Est itẽ postrema oleagina: q̃ uti solẽt: qui in p̃lio nõ fuerũt sed triũphũ p̃curãt. Triũphales coronæ sunt aureæ q̃ impatorib9 ob honore triũphi mittunt̃. Id uulgo dr̃ au9 coronariũ. Hæ antiqtus e lauro erãt: post fieri ex auro cœptæ. Obsidionalis ẽ: quã ii q̃ liberati sunt obsidiõe. dant ei duci. q̃ liberauit. Ea corona graminea ẽ. obseruariq; solitũ ut fieret a gramine: qd̃ i eo loco generatũ eẽt. itra quẽ clausi erãt: q̃ obsidebant̃. Hanc coronã gramineã. S.P.Q.R.Q. Fabio maxio dedit bello pœno9 secũdo q̃ urbẽ romã obsidiõe hostiũ liberasset. Ciuica corõa appellat̃: q̃ ciuis ciui a quo seruat9 ẽ ĩ p̃lio testẽ uitæ. salutisq; p̃ceptæ dat. Ea fit e frõde q̃rna. qm̃ cibus uictusq; antiq̃ssimus q̃rcus capi solitus sit. Fit ẽt ex ilicẽ qd̃ genus supiori p̃ximũ est. Sicuti scriptũ est in quadã comœdia Cecilii. Aduehũtur inqt cũ ilignea corona: & clamyde. Dii uestrã fidẽ. Massurius aũt Sabinus in. xi. libro9 memoraliũ. ciuicã coronã tum dari solitã dicit. cũ iis qui ciuẽ seruauerat eodẽ tpe. ẽt hostẽ occiderat. Neq; locũ in ea pugna reliq̃rat. Aliter ius ciuicæ coronę negat cõcessum. Tibe9 tñ cæsarẽ cõsultũ. an ciuicã coronã capę posset qui ciuẽ in p̃lio seruasset. & hostis ibidẽ duos iterfecisset: sed locũ in quo pugnabat nõ retinuisset: eoq; loco hostes potiti essent rescripsisse dicit: eũ quoq; ciuica dignũ uideri: q̃ appareret: etãto inico loco ciuẽ ab eo seruatũ ut ẽt a fortiter pugnãtibus retineri nõ querit. Hac corona ciuica. L. Gel. uir cẽsorinus ĩ senatu Cice. consulẽ donari a rep. censuit q̃ eius

Triũphalis corona

Obsidiõalis corona

Ciuica corona

opera

opera esset atrocissima illa Catilinæ cõiuratio detecta uindicataq;. Muralis est corona. q̃ donat' ab ip̃atore. q prim⁹ mur̃ subiit. Inq; oppidũ hostium p uim ascendit Ic circo q̃si muri pinnis decorata est. Castrensis est corona: q̃ donat eum impator: q primus hostiũ castra pugnãs itroiuit. Ea corona ĩsigne ualli hẽt. Naualis est: q̃ donari solet maritimo p̃lio q prim⁹ in hostiũ nauem ui armatus trãsiliuit: ea quasi nauium rostris insignita est. Et muralis ãt: & castrensis: & naualis fieri ex auro solent. Oualis uero corona myrtea est ea utebant' impatores: q ouãtes introibãt orbem. ouãdi ãt ac nõ triũphandi cã est. quum aut bella nõ rite indicta: neq; cum iusto hoste gesta sunt: aut hostium nomen humile & non idoneũ est: ut seruor̃ piratar̃q; aut deditione repente facta: in puluere (ut dici solet) in cruentaq; uictoria obuenit. Cui facilitati aptã esse ueneris fiondem crediderũt: q; nõ Martius: sed quasi Veneris quidã triũphus foret. Hanc myrteã coronã. M. Cras. cum bello fugitiuor̃ cõfecto: ouãs rediret: insolenter aspnatus est: Senatusq; cõsultum faciundum p gr̃am curauit ut lauro nõ myrto coronaret'. M. Cato obiecit. M. Fuluio nobiliori: q; milites p ambitionem coronis leuissimis de causis donasset: de qua re uerba ipsa apposui Catonis: Nã principio: quis uidit corona donari quenq̃: quum oppidũ captum nõ esset: aut castra hostium incensa nõ essent? Fuluius autem in quem hoc a Catone dictũ est: coronis donauerat milites: quia uallum curauerãt aut quia puteũ strennue foderant. Prætereũ dum nõ est q̃d ad ouatiões attinet: sup quo dissensisse ueteres scriptores accipio. Partim. n. scripserunt: qui ouarent: introire solitos: equo uehentes: & Sabinus Massuri⁹ pedibus ingredi ouantis dici: sequentibus eos: non militibus: sed uniuerso senatu.

¶ Personę uocabulũ q̃ lepide iterp̃tat⁹: q̃q; eẽ uoci ei⁹ originẽ dixerit. C. Ba. Ca. vii.

Epide me hercle: & scite. C. Bassus i libris: quos de origine uocabulor̃ cõ
I posuit: unde appellata psona sit: iterpretat'. A personãdo. n. id uocabulũ
factũ esse coniectat. Nam caput inquit & os: cooperimento p̃sonæ tectũ undiq;: unaq; tm̃ uocis emittendæ uia patuit: qm̃ non uaga: neq; diffusa est i unum tm̃modo exitum collectam: coactãq; uocem: & magis claros: canorasq; sonitus facit. Quoniam igitur indumentum illud oris claresceret: & resonare uocem facit: ob eam causam persona dicta: o littera propter uocabuli formam productiorẽ.

Persona.

¶ Defensus error a uirgilii uersibus: quos arguerat Iulius Higinus grãmaticus. Et ibidem quid sit littus: & de ethymologia uocis eius. Cap. viii.

Pse qrinali lituo: paruaq; sedebat Succinct⁹ trabea. leuaq; ancile gerebat
i In his uersibus errasse Virgiliũ Higinus scribit. tãq̃ nõ aiaduerterit deesse
aliqd hisce uerbis: Ipse qrinali lituo: nã si mihi iquit deesse aiaduertimus: uidet' ita dictũ: ut fiat lituo: trabea succinct⁹: q̃d est inqt absurdissimũ: Quippe quũ
litu⁹ sit uirga breuis in pte: qua robustior est: incuruã: qua augures utunt': quonam mõ succinct⁹ lituo uideri põt? Immo ipe Higin⁹ par̃ aiaduertit si hoc esse dictũ: ut pleraq; dici p defectionem solent: ueluti quũ dr̃. M. Cicero hõ magna eloquẽtia atq; roscius histrio sũma uenustate nõ plenum hoc utrunq;: neq; pfectum est: Sed. n. p pleno atq; pfecto audit' ut Virg. alio in loco Victorẽ buten ĩmani corpore. i. corp⁹ imane habentẽ: Et itẽ alibi i mediũ geminos imani põdere cestus, piecit: ac similiter domus sãme dapibusq; cruentis intus opaca ingens: Sic igit' id quoq; uideri dictum dent picus quirinali lituo erat sicut dicimus statura grãdi capite erat & est ãt & erat & fuit plerunq; absunt cũ elegantia absq; detrimento sniæ: & qm̃ facta litui mentio

Lituus.

est non prætermittendum est quod posse quæri animaduertimus utrum lituus auguralis a tuba: quæ lituus appellatur an tuba a lituo augur: lituus dicta sit? Vtrunq; n. pari forma: & pariter incuruum est. Sed si (ut quidam putant) tuba a sonitu lituus appellata est: ex illo homerico uersu Αἰγὲβιοσ. i. insonauit neruus: necesse est ita accipi ut uirga auguralis a tubæ similitudine lituus uocetur. Vtitur autem uocabulo isto Vir. pro tuba. Et lituo pugnas insignis obibat: & hasta.

Tuba.

¶ Historia de Cræsi filio sumpta ex Herodoti libris. Cap. ix.

Filius crœsi

Filius Cræsi regis quū iam p ætatē fari posset infans erat & quū iam multū adoleuisset: itē nihil fari qbat. mutus adeo & eliguis diu hitus est: quū uero in patrē ei⁹ bello magno uictū: & urbe: in qua erat capta: hostis gladio deductū regē esse ignorās iuaderet: diduxit adolescēs hos clamare nitēs: eoq; nixu: atq; ipetu spūs uitiū: nodūq; līguæ rupit: Planeq; & articulate locut⁹ est clamās in hostē: ne rex Cræsus occideret. Tū & hostis gladiū reduxit & rex uita donat⁹ est & adolescens loq; prsum deiceps incœpit. Hero. i historiis huius memoriæ scriptor est: eiusq; uerba sunt: q̄ prima dixisse filiū cræsi refert ωνορω πεμνητεινε κρόισον. i. Heus hō nō occide crœsum. Sed & qspiam samius athleta: nomē illi fuit αἴγλιο. i. Aegles: quū antea nō loquens fuisset: ob similē dr̄ cām loq; cœpisset: Nā quū i sacro certamie sorticio iter ipsos: & aduersarios nō bona fide fieret: sed sortē nois falsam subiici aīaduertisse: repente in eū q id faciebat sese uidere q̄d facere: magnū inclamauit. Atq; is oris uinculo solutus. p omne inde uitæ tps nō turbide: neq; adhæse locutus ē.

Aegles.

¶ De argumtis: q̄ græce ανθιστρεφοντα appellāt: a nobis reciproca dici pñt. Ca. x.

antistrephonta reciproca.

Nter uitia argumētor: lōge maximū eē uitiū uī eor: q̄ ανθιστρεφοντα græci dicūt. Et qdā ex nr̄is: non hercle nimis absurde reciproca appellauerunt id āt uitiū accidit hoc mō: quū argumentū p̄positū referri cōtra: cōuertiq; in eū pōt: a quo dictū est: & utrūq; pariter ualet: quale ē puulgatū illud quo ptagorā sophistā acerrimū usum eē ferūt: aduersus euathlū discipulum suū. lis nā q; iter eos & cōtrouersia sup pacta mercede hæc fuit. Euathlus adolescens diues eloq̄ntiæ discendæ: cārūq; orādi cupiēs fuit. Is in disciplinā ptagoræ sese dedit datur; q; pmisit mercedē: grādem pecuniā: quantā ptagoras petuerat. Dimidiūq; ei⁹ dedit iā tūc statī: priusq̄ disceret. Pepigitq; ut reliquū dimidiū daret quo prīo die cām apd iudices orasset: & uicisset. Postea quum diutule auditor assectatorq; ptagoræ fuisset & i studio qdē facundiæ abunde pmouisset: cās tñ nō recipet: tpsq; iā lōgum trāscurreret. & facere id uideret: nec reliquū mercedis daret: capit cōsiliū ptagoras sumptū existimabat astutū. Petere istitit ex pacto mercedē. Litē cū Euathlo cōtestat & quū ad iudices cōiciēdæ cōsistendæq; cāæ gra uenisset: tū ptagoras sic exorsus ē. Disce in qt stultissime adolescēs: utroq; id mō fore uti reddas: q̄d peto: siue cōtra te pnūciatū erit. siue p te. nā si cōtra te lis data erit merces mihi ex snīa debebit qa ego uicero. Sin uero fm te iudicatū erit merces mihi ex pacto debebit qa tu uceris. Ad ea rñdit Euathlus potui iqt huic tuæ tā ancipiti captiōi isse obuia: si uerba ipse nō facerē. atq; alio pōno uterer. Sed mai⁹ mihi i ista uictoria pludiū ē: quū te nō in cā tm̄. sed in argumēto quoq; isto uico. disce igit tu quoq; magr̄ sapiētissime utroq; mō fieri uti nō reddā: q̄d petis: siue cōtra me pnūciatū fuerit: siue p me. Nā si iudices p cā mea senserit nihil tibi ex snīa debebit qa ego uicero. Sin cōtra me pnūciauerit. nihil tibi ex pacto debebo qa ego nō uicero. Tū iudices dubiosū hoc iexplicabileq; eē. q̄d utriq; dicebat

rati ne

rati ne ſnīa ſua utrācūq; in pte dicta eēt. ipſa ſeſe reſcinderet. rē iniudicatā reliq̄runt. Cām in diē lōgiſſimā diſtulerūt: ſic ab adoleſcēte diſcipulo magī diſciplinæ eloq̄ntię inclytus: ſuo ſibi argumēto cōfutatus ē: & captiōis uerſutę excogitate fruſtrat⁹ fuit.

¶ Biātis de re uxoria ſyllogiſmū ñ poſſe uideri αντιστρεφοντα. i. reciprocū. Ca. xi.

Xiſtimauit qdē ēt illud Biātis uiri ſapiētis: ac nobilis reſponſū cōſimile eē atq; eſt Protagoriō illud: de quo dixi mō αντίστρεφον. i. reciprocās. nam quū rogatus eēt a quodā bias: deberet ne uxorē ducere an uitā uiuere cæli bē ητοὶ inquit καλην αξειϛ ηαισ χαν: και ει καλὴν εξειϛ κοινην ει δε αι χαν εξειϛ ποινην εκατερον δε ουκ αγαθον: ου λητεον αρα. i. aut pulchrā duces: aut deformē. Si pulchrā habebis cōem. Sin turpē: habebis pœnā. Neutrū aūt bonū. Non eſt igitur ducēda uxor. Sic āt hoc reſpōſum cōuertunt: ει μεν καλην αξω: ου χεξω ποινην ει δε αισκραν: ου χεξω κοινην γαμητεον αρα. i. ſi formoſam ducā: nō habebo pœnā. Sin deformē: non habebo cōem. Ducēda eſt ergo uxor. Sed minime hoc eſſe uī αντίστρεφον. i. reciprocū: qm̄ ex altero latere cōuerſum frigidius eſt: ifirmiuſq; Nam Bias ꝓpoſuit nō eſſe ducendā uxorem pp alterutrū incōmodū: q̄d neceſſario patiendū erit ei: q duxerit. Qui cōuertit aūt: nō ab eo ſe defendit incōmodum: quod adeſt ſed carere ſe altero dicit q̄d nō adeſt. Satis eſt aūt tuendæ ſniæ: quam bias dixit q; eum q duxit uxorem pati neceſſe eſt ex duobus incōmodis alterꝝ: ut aut κοινην. i. cōmunem habeat: aut ποινην. i. pœnā. Sed Phauorinus noſter: quū facta eſſet forte mentio ſyllogiſmi huius: quo Bias uſus eſt: cuius prima προτασις. i. propoſitio eſt ητοι καλην αξειϛ ηαισ χραν. i. aut pulchrā duces: aut turpē: non ratū id: neq; iuſtū diſiunctū eē ait: qm̄ non neceſſariū eſt alterꝝ ex duobus quæ diſiungūtur: q̄d in ꝓloquio diſiunctiuo neceſſariū eſt. Eminētia. n. quædā ſignificari formarꝝ turpes & pulchræ uident. Eſt aūt inqt tertium quoq; iter duo iſta: quæ diſiungūtur cuius rōnem ꝓſpectū q; Bias non habuit. Inter. n. pulcherrimā fœminam & deformiſſimā media quædam forma eſt: quæ a nimie pulchritudinis periculo: & a ſummo deformitatis odio uacat. Qualis a. Q. Ennio in Menalippa: perq̄ elegāti uocabulo ſtata dicitur: q̄ neq; κοινη. i. cōmunis futura ſit: neq; ποινη. i. pœna: quam formā modicam & modeſtam Phauorinus nō me hercule inſcite appellabat uxoriā: Ennius aūt in iſta quā dixi tragœdia: eas fere fœminas ait incolumi pudicitia eſſe quæ ſtata forma forent.

Bias

Protalis

Stata forma

¶ De noibus deorum populi Romani: Diiouis: & ueiouis. Cap. xii.

N antiqs ſpectatiōibus noīa hæc deorꝝ ineſſe aīaduertim⁹. Diiouis & Veiouis. Eſt āt ædes Veiouis Romæ iter arcē & capitoliū. Eorꝝ noium rōnē eſſe hāc cōperi. Iouē latini ueteres a iuuādo appellauerūt. Eundemq; alio uocabulo iūcto patrē appellauere. Nī q̄d eſt i eliſis: aut īmutatis qbuſdā līris Iuppiter id plenū atq; integrꝝ ē. Iouis pr̄. Sic & Neptūnus pr̄ cōiuncte dictus: & Saturn⁹ pr̄: & Ianus pater. & Mars pr̄: hoc. n. eſt Marſpiter. Itēq; iouis dieſpiter appellat⁹. i. diei & lucis pater. Iccircoq; ſimili noīe Diiouis dictus ē: & Lucetius: q̄d nos die & luce quaſi uita ipſa afficeret: & iuuaret Lucetiū autē Iouē Cn. Neuius in libris belli punici appellat. Quū iouē igit̄ & Diiouē a iuuādo noiaſſent eū quoq; cōtra deū q non iuuādi ptātem ſed uim nocēdi hret (Nam deos quoſdā ut ꝓdeſſent celebrabāt quoſdam ut ne obeſſent placabāt) Veiouē appellauerūt. dempta atq; detracta iuuādi facultate. Ve. n. particula quæ in aliis atq; aliis uocabulis uariatim p has duas līras cū a līa media īmiſſa dicit̄ duplicē ſignificatū eundēq; iter ſe diuerſum capit: Nā & au-

diiouis
ueiouis
iuppitter
Neptumnus
Saturnus
ianus
Mars
marſpiter
Dieſpiter
lucetius

Væ gendæ rei & minuẽdæ ualet ſicuti aliæ particulæ plurimæ pp quod accidit: ut q̃dam
Vęſcum. uocabula: qbus particula iſta præponit᷑: ambigua ſint: & utroq; uerſum dicant᷑: uæ
Vęhemẽſ ſcũ uęhemẽs: & uęgrãde: de qbus alio in loco uberiore tractatu facto admonuim⁹.
Vægrãde Veſanos aũt & uecordes ex una tm̃ parte dici: q̃ priuatiua ẽ: quã græci στερητικὸν
Veſanus μορίον. i. priuatiuã pticulã dicunt. Simulachrũ igit᷑ dei Veiouis: qd̃ eſt in æde. de q̃
Væcors ſupra dixi: ſagittas tenet: q̃ ſunt uidelicet paratæ ad nocendũ: Quapropter eũ deum
pleriq; Apollinẽ eſſe dixerunt. Immolaturq; illi ritu humano capra. Eiuſq; aialis fig
mẽtũ iuxta ſimulachrũ ſtat. Propterea Virgiliũ quoq; aiũt multæ antiqtatis hoiem
ſine oſtẽtatiõis odio peritũ: numina: leua i Georgicis dep̃cari: ſignificãtẽ quãdã uim
eſſe huiuſcemodi deor̃ in lædẽdo magis q̃ in iuuãdo potentẽ. Verſus Virg. hi ſunt.
Numina In tenui labor eſt: at tenuis non gloria: ſi quem
leua Numina leua ſinũt: auditq; uocatus apollo. In his aũt diis quos placari oportet:
Arũgus uti mala a nobis: uel a frugibus natis amoueant᷑. Arũgus quoq; hẽtur: & Rubigus.
Rubigus ¶De officiorũ gradu atq; ordine moribus populi romani obſeruato. Cap. xiii.

Enior̃ hoium: & Romæ nobiliũ atq; i mor̃ diſciplinar̃ ueter̃ doctrina
ſ memoriaq; p̃ſtantiũ diſceptatio q̃dam fuit: p̃ſente: atq; audiẽte me de gra
do: atq; ordine officior̃. Cũq; q̃reret᷑ qbus nos ea prioribus: potioribuſq;
facere oporteret: ſi neceſſe eſſet i opa dãdo: faciũ doq; officio: alios aliis anteferre: nõ
cõſtabat. Cõueniebat aũt facile: cõſtabatq; ex moribus po. ro. Primũ iuxta parentes
locũ tenere pupillos debere: fidei tutelæq; nr̃æ creditos. Secũdũ eos ꝓximũ locum
cliẽtes hr̃e q ſeſe itidẽ in fidẽ patrociniũq; noſtrũ dederũt. Tum i tertio loco eẽ hoſpi
tes: poſtea eẽ cognatos: affineſq; huius moris obſeruatiõiſq; multa ſunt teſtimõia: at
q; documẽta i antiqtatibus pſcripta. Ex qbus unũ hoc iterim de cliẽtibus cognatiſq;
qd̃ p̃manibus ẽ: ponemus. M. Cato in or̃one quã dixit apud cẽſores i Lẽtulũ ita ſcri
pſit. q; maiores ſanctius habuere defendi pupillos q̃ cliẽtem nõ fallere. Aduerſus co
gnatos: ꝓ cliẽte teſtat᷑. Teſtimoniũ aduerſum cliẽté nemo dicit. Patrẽ primũ: poſt
ea: p̃onum ꝓximũ nomẽ hr̃e. Maſſurius aũt Sabinus i libro iuris ciuilis tertio: anti
q̃orẽ locũ hoſpiti tribuit: q̃ cliẽti uerba ex eo libro hæc ſunt. In officiis apud maiores
ita obſeruatũ ẽ primũ tutelæ deinde hoſpiti: deide cliẽti: tũ cognato poſtea affini: de
qua cã fœminæ uiris potiores ſunt habitæ: pupillariſq; tutela mulieri p̃lata: & iã ad-
uerſus: quẽ affuiſſent eius filii tutores relicti i eadẽ cã pupillo aderãt. Firmũ atq; cla
rũ iſti teſtimoniũ rei phibet auctoritas. C. Cæſaris põtificis maximi: q i or̃one quã ꝓ
bithynis dixit: hoc pr̃icipio uſus eſt. Vel ꝓ hoſpitio regis Nicomedis: uel ꝓ hor̃ ne-
ceſſitate: quor̃ res agit᷑: refugere hoc munus Mumi nõ potui. Nã neq; hoium mor
te memoria deleri debet: qn a ꝓximis retineat᷑: neq; cliẽtes ſine ſumma infamia deſe
ri poſſunt: quibus & iam a propinquis noſtris auxiliũ ferre inſtituimus.

¶Quod appion doctus hõ: qui polyhiſtor appellatus eſt: uidiſſe ſe Romæ ſcripſit
recognitionẽ inter ſeſe mutuã exuertere amicitia hominis & leonis. Cap. xiiii.

Appion Ppion: qui polyhiſtor appellat⁹ eſt: litteris hõ multis præditus: rerumq;
a græcar̃ plurima atq; uaria ſcięntia fuit. Eius libri nõ incelebres ferunt᷑. qb⁹
oibus ferme: q̃ mirifica in ægypto uiſunt᷑: audiũturq; hiſtoria cõprehẽdit:
Sed in his q̃ audiſſe uel legiſſe ſeſe dicit: fortaſſe a uitio ſtudioq; oſtẽtatiõis fit loqua
cior. Eſt. n. ſane q̃ in p̃iudicãdis doctrinis ſuis uẽdicator. Hoc aũt quod in libro egy-
ptiacor̃ quinto ſcripſit: neq; audiſſe: neq; legiſſe: ſed ipſum ſeſe in urbe roma uidiſſe

oculis

oculis ſuis cõfirmat. In circo maximo inqt uenationis ampliſſime pugna populo da bat. Eius rei (Romæ quũ forte eẽm) ſpectator inqt fui. Multæ ibi ſæuientes feræ: ma gnitudines beſtiarũ excellentes: oiumq; inuſitata: aut forma erat: aut ferocia. Sed pter alia oia leonũ inqt imanitas admiratõi fuit. Præterq; ois ceteros un9. Is unus leo cor poris impetu & uaſtitudine: terrificoq; fremitu: & ſonoro: toris: comiſq; ceruicũ flu ctuantibus aios oculoſq; oium in ſeſe cõuerterat. Introductus erat iter cõpluris cete ros ad pugnã beſtiarũ dacus ſeru9 uiri cõſularis. Ei ſeruo androdus nomẽ fuit. Hũc ille leo ubi uidit ꝓcul: repẽte inqt q̃ſi admiratus ſtetit. Ac deide ſenſim: atq; placide tãq; noſcitabũdus ad hoiem accedit. Tũ caudã more atq; ritu adulantiũ canũ clæmẽ ter & blãde mouet: hoiſq; ſeſe corpori adiũgit. Cruraq; eius & manus ꝓpe iã exaiari metu: lingua leniter demulcet. Homo androdus iter illa tã atrocis feræ blandimẽta amiſſum a um recupat. Paulatimq; oculos ad cõtuendũ leonẽ refert. Tũ quaſi mu rata recognitiõe facta: lætos inqt & gratulabãdos uideres hoiem & leonẽ. Ea re ꝓ fus tam admirabili. maximos populi clamores excitatos dicit. Arceſſitũq; a Cæſare Androdũ: q̃ſitumq; cãm: cur ille atrociſſim9 leonũ uni parciſſet. Ibi Androdus rem mirificã narrat: atq; admirabilẽ. Quũ ꝓuinciã inqt africã ꝓ cõſulari impio me9 dãs obtineret: ego ibi iniqs eius: & quotidianis uerberib9 ad fugã ſum coactus: & ut mi hi a dño terræ illius ꝑſide tutiores latebræ forent: in cãpos & arenas ſolitudines cõ ceſſi. Ac ſi defuiſſet cibus: cõſiliũ fuit mortẽ aliquo pacto q̃rere. Tũ ſole inqt medio rapido & flagrãti: ſpecũ quãdã nactus remotã latebroſamq; in eã me penetro: & re cõdo: neq; multo poſt ad eandẽ ſpecũ uenit hic leo debili uno: & cruẽto pede gemit9 edẽs: & murmura dolorẽ: cruciatũq; uulneris cõmiſerãtia. Atq; illic primo qdẽ con ſpectu adueniẽtis leonis territũ ſibi: & pauefactũ aium dixit. Sed poſtq̃ itrogreſſus inqt leo: uti re ipſa apparuit: i habitaculũ illud ſuũ uidet me ꝓcul deliteſcentẽ: mitis & mãſuetus acceſſit: & ſublatũ pedẽ oñdere mihi & porrigere: q̃ſi opi petẽde gra ui ſus ẽ. Ibi inqt ego ſtirpẽ ingẽtẽ ueſtigio pedis eius herentẽ reuulſi. Cõceptãq; ſaniem uulnere itimo exꝑſſi. Accurat uſq; ſine magna iã formidine ſiccaui penit9: atq; deter ſi cruorẽ. Ille tũc mea opa: & medela leuat9: pede i manib9 meis poſito recubuit & equit. Atq; ex eo die triẽnũ totũ ego & leo in eadẽ ſpecu: eodẽq; uictu uiximus. Nã q̃s uenabat feras: mẽbra opimiora ad ſpecũ mihi ſuggerebat: q̃ ego: ignis copiã non habẽs ſole meridiano torrens edebã. Sed ubi me inqt uitæ illius ferinæ iam pte ſum eſt leone in uenatũ ꝓfecto reliqui ſpecũ: & uiã ferme tridui pmenſus: a militibus ui ſus. apprehẽſuſq; ſum. Et ad dñm ex africa Romã deductus: Is me ſtatim rei capita lis dãnandum dandũq; ad beſtias curauit. Intelligo aũt inquit hunc quoq; leonẽ me tunc ſepato captũ. gram nunc mihi beneficii: & medicinæ referre. Hæc Appion dixiſ ſe Androdũ tradit. Eaq; oia ſcripta circũlataq; tabula populo declarat. Atq; ideo cũ ctis petẽtib9 dimiſſum androdũ: & pœna ſolutũ. Leonẽq; ei ſuffragijs populi dona tum. Poſtea inqt uidebamus androdũ: & leonem loro tenui reuinctũ urbe tota cir cum tabernas ire donari ære androdum floribus ſpargi leonem. Omneſq; fere ubiq; obuios dicere. hic eſt leo hoſpes hominis: hic eſt homo medicus leonis.

Androd9

¶ Corp9 ne ſit uox: an ἀσώματον. i. incorporeũ uarias eẽ ꝓpoſitiones. Cap. xv.

Etus atq; ꝓpetua q̃ſtio inter nobiliſſimos ꝓpoſitos agitata eſt: corpus ne ſit uox incorporeũ: hoc. n. uocabulũ quidã finxerunt ꝓinde. q ꝓ græci dicitur ἀσώματον. Corpus aũt eſt. qd aut efficiens eſt: aut patiẽs id græce dicit

u

Corpus
Vox

τηλρωμενον ητασχονσωμασεστι.i.aut efficiens:aut patiēs corpus eſt.Quā deſi nitionem ſignificare uolens Lucretius ita ſcripſit.Tāgere.n.aut tangi niſi corp9 nul la poteſt res.alio quoq; mō corpus eſſe græci dicunt:το τριχη διαστατον.i.triplici dimenſione diſtās.Sed uocem ſtoici corpus eſſe contendūt.Eamq; eſſe dicūt ictum aera.Plato aūt non eſſe uocem corpus putat.Nō.n.pcuſſus inqt aer:ſed plaga ipſa atq; percuſſio uox ē.ουχαπλωσ πληγη αεροσ εστινη φονη:πλιττει γαρτον αερα και δακτιλοσ παραγομενοσ:και ουδεπω ποιει φονην:αλληποσηπλιγη και σφοδρακαι τοσιδε ωστε ακουστην:γενεσθαι.i.non ſimpliciter plaga aeris uox eſt:nā digitus quoq; aerē percutit:non ita tñ uocē facit.Sed quanta plaga:& ue hemens:& rāta ut audabil s fiat:Democritus ac deīde Epicurus ex idiuiduis corpo ribus uocem conſtare dicunt.Eaq; ut ipſis eoꝝ uerbis utar ρευμαλογων.i. flumen uerboꝝ appellant:hos alioſq; tales:argutæ delectabiliſq; deſidiæ aculeos:eum audi remus:uel lectitaremus neq; in his ſcrupulis:aut emolumentum aliquod ſolidū ad rōnem uitæ pertinens:aut finē ullum quærēdi uideremus:ennianū. Neptolemū ꝓ babamus:qui ꝓfecto ut ait.Philoſophandum eſt paucis:nā omnino haud placet.

¶De ui uocabulorum:atq; uidendi rationibus. Cap.xvj.

d E uidendi rōne:deq; cernendi natura diuerſas eſſe opiniōes philoſophoꝝ aīaduertimus.Stoici cās eſſe uidēdi d cūt:radioꝝ ex oculis in ea q̄ uideri quæūt emiſſionē:acriſq; ſimul intētionē.Epicurus aſſiduere ſemp ex oībus corporibus ſimulachra quædā corporꝝ ipſorū:eaq; ſeſe in oculis inferre.atq; ita fieri ſenſum uidēdi putat.Plato exiſtimat genus quoddā ignis luciſq; de oculis exire.idq; cōiunctum:continuatūq; uel cū luce ſo is.uel cū alterius ignis lumine:ſua ui:& ex terna nixū efficere:ut quæcunq; offenderit:illuſtrauerintq; cernamus, Sed & hic:ea q̄ differimus imaginandū.Eiuſdēq; illius Enniani neoptolemi:de quo ſupra ſcripſi mus:cōſilio utendū eſt:q; deguſtandū ex phia cenſet non in eā ingurgitandum.

¶Quā ob cām dies primi poſt calendas:nonas idus atri habeant:& cur diē quoq; quar tū ante calēdas:uel nonas uel id9 q̄ſi religioſum pleriq; uitant. Cap.xvij.

Atridies u Errius flaccus in quarto de uerborꝝ ſignificatiōe dies:q; ſunt poſtridie ca lēdas nonas:idus quos uulgus impite nefaſtos dicit:pp hāc cām dictos habitoſq; atroſq; eſſe ſcribit.Vrbe inqt a gallis ſenonib9 recupata.L.Atti lius i ſe natu uerba fecit.Q.Sulpitiū tri.militū ad gallīā aduerſus gallos pugnaturꝝ rē diuinā dimicādi grā poſtridie idus feciſſe.Tū exercitū po.ro.occidiōe occiſum:& poſt diē tertiū eius diei urbē ꝑter capitoliū captā eſſe.Cōplureſq; alij ſenatores recor dari ſeſe dixerūt quotiēs belli gerēdi grā:res diuina poſtridie calendas.nonas idus.a magīratu po.ro.facta cēt eius belli ꝓximo deiceps p̄lio rēp.male geſtā eſſe.Tū ſena tus eā rē ad pōtifices reiecit:ut ipſi q̄d uideret:ſtatuerēt.Pontifices decreuerūt nullū iis diebus ſacrificium recte futurꝝ ante diē quoq; quartū calēdas:uel nonas:uel id9: tanq̄ inominalē diē pleriq; uitant.Eius obſeruatiōis an religo ulla ſit tradita quæri ſo let.Nihil ſuper ea re ſcriptum inuenimus.niſi q̄ Claudius annalium quinto cladem illam pugnæ cānenſis uaſtiſſimam factā dicit ante diem quartum nonas ſextiles.

¶In quo & quantū differat hiſtoria ab annalib9.Superq; ea re uerba poſita ex libro rerum geſtarꝝ Sempronii Aſellionis primo. Cap.xviii.

h Iſtoriam ab annalibus quiddā differre eo putant:q; quum utrūq; ſit rerꝝ geſtarꝝ narratio.eam tñ proprie rerum ſit hiſtoria quibus rebus gerendis interfuerit

interfuerit is:qui narret:Eamq; esse opinionem quorundā Verrius Flaccus refert in libro de significatu uerboꝝ quarto. Ac se quidē dubitare sup ea re dicit. Posse āt uideri putat nonnihil esse rōnis in ea opinione:q; historia græce significat reꝝ cognitiōe p̄sentium. Sed nos audire soliti sumus annales oīno id esse:quod historiæ sint. Historias non omnino esse id:quod annales sint. Sicuti quod est hō:id necessario animal ē quod est animal:non id necesse est hoīem esse. Ita historias quidē esse aiunt rerū gestarꝝ:uel expositionem:uel demonstrationē:uel quo alio nomine id dicendū est. Annales uero esse: quum res gestæ plurium annoꝝ:obseruato cuiusq; anni ordine deinceps componunt. Quum uero non per annos:sed per dies singulos res gestæ scribūtur:ea historia græco uocabulo ἐφημερὶσ. i. diarium dicitur. Cuius latinū interpretamentum scriptum esse in libro Asellionis primo:ex quo libro plura uerba adscripsimus:ut simul ibidem:quid ipse inter res gestas:& annales esse dixerit:ostēderem?. Verꝝ inter eos inqt:q annales relinquere uoluissent:& eos q res gestas a Romanis p scribere conati essent:oīum reꝝ hoc interfuit:Annales libri nīmodo qd factū quoq; anno gestū ue sit id demōstrabāt. Id eoꝝ est:q quasi diariū scribūt:quā græci ἐφημερίδα uocāt. Nobis non mō satis esse uideo:qd factum esset id pnūciare:sed ēt quo cōsilio:qua rōne gesta cēnt:demōstrare. Plato aūt post idē Asellio in eodē li. nā neq; alacrioris ad rēp. defendendā neq; segnioris ad res pperam faciundas annales cōmouere quicq; possunt. Scribere aūt bellum quo initiū consule:& quō confectum sit:& qs triūphans introierit:exq; eo libro:q̄ in bello gesta sunt iterare:id fabulas esse p̄dicare ait:aut interea quid senatus decreuerit:aut quæ lex:rogatiōe lata sit:neq; quibꝰ consiliis ea gesta sunt iterare:id fabulas pueris est narrare non historias scribere.

Historia

Annales

Ephemeris

Diarium

¶Quid sit adoptatio:qd item sit arrogatio:quantūq; hæc inter se differant:uerbaq; eius quæ qualiaq; sint:q in liberis arrogādis super ea re populū rogat. Cap. xix.

VUm in alienā familiam:inq; liberoꝝ locum extranei sumunt aut p prætorē fit aut p populū. Quod per prætorē fit:adoptatio dī. Quod per populum arrogatio. Adoptātur āt:quū a parente:in cuius ptāte sunt:tertia mācipatōe in iure cedunt. Atq; ab eo qui adoptat:apud eū:apud q̄ legis actio ē:uindicant. Arrogant ii:q quū sui iuris sint in alienā sese ptātem tradūt. Eiusq; rei ipsi auctores fiūt. Sed arrogatiōes nō temere nec inexplorate cōmittunt. Nā comitia arbitris pōtificibus p̄bēt:q̄ cūriata appellant. Aetas quoq; eius:q arrogare uult:an liberis potius gignādis idonea sit:bonaq; eius:qui arrogat. ne illudiose appetita sint. cōsiderat. iusq; iurādū a pōti. maxi. cōceptū dī. qd in arrogando iurare. Sed arrogari non pōt. nisi iā uesticeps. Arrogatio āt dicta. quia genus hoc in alienā familiā transitus p populi rogationē fit. Eius rogationis uerba hæc sunt. Velitis. Iubeatis uti. L. Valerius. L. Titio tā iure. legeq; filius sibi fiat. q̄ si ex eo patre matreq; familias eius natus esset. Vtiq; ei uitæ necisq; in eum potestas fiet uti patri ēdo filio est hæc ita ut dixi ita uos quirites rogo. Neq; pupillus aūt. neq; mulier. quæ in parentis potestate ē arrogari potest quoniam & cum fœminis nulla comitioꝝ cōmunio est & tutoribus in pupillos tantā esse auctoritatem potestatemq; fas non est ut caput liberū fidei suę cōmissum aliene ditioni subiiciant. Libertinos uero ab ingenuis adoptari quidē iuræ posse Massurius Sabinus scripsit sed id neq; pmitti dicit neq; permittendum esse un q̄ putat ut hoīes libertini ordinis per adoptionem in iura ingeniorū inuadant. Alioquin inqt si iuris ista antiquitas seruet etiā seruus a domino p prætorem dari in ado-

adoptatio

arrogatio

ptionē pōt. Idq; ait plerosq; iuris ueteris auctores posse fieri: scripsisse. Animaduerti mus i oratione. P. Scipionis: quā cēsor habuit ad populū de moribus: iter ea: q̄ reprehendebat: q; cōtra maiores instituta fierent: id etiā eū culpauisse. q; filius adoptiuus patri adoptatori inter premia patrū prodesset. Verba ex oratione hæc sunt. in alia tribu patrem: in alia filium suffragium ferre. Filium adoptiuum tam p̄cedere: q̄ si senatum habeat absentis censeri iubere: ut ad censum nemini necesse sit uenire.

¶ Quod uocabulū latinū solœcismo fecerit Capito asinius: qd aūt ipsum appellauerint ueteres latini: qbusq; uerbis solœcismū definierit idē Capito asinius. Cap. xx.

Solecismꝰ imparilitas Stribiligo

Olœcismus latino uocabulo ab asinio Capitone: eiusdēq; ætatis aliis imparilitas appellatus: a uetustioribus latinis stribiligo dicebat̄: a uersura uidelicet & prauitate tortuosæ orationis: tanq̄ sterobligo q̄dā. Quod uitiū Asinius capito i lr̄is: quas ad Clodiū Thuscū dedit hisce uerbis definit. Solœcismus est iqt impar & inconueniens cōpositura partium orationis. Quum græcū aūt uocabulū sit solœcismus: an attici hoies: qui elegantius locuti sunt: usi eo sint quæri solet. Sed nos neq; solœcismum neq; Barbarismum apud græcorum idoneos adhuc inuenimus. Nam sicut βαρβαρον. idest Barbarum: ita σολοικον idest solœcū dixerunt. Nostri quoq; antiquiores solœcum facile: solœcismum haud scio an unq̄ dixerit. Quod si ita est neq; in græco: neq; in latino solœcismus probe dicitur.

Barbarismum Solœcus

Pluria Cōpluria

¶ Pluria qui dicat: & cōpluria: & cōpluries non barbare dici sed latine. Cap. xxi.

Luria forte qs dixit sermocinans uir apprime doctus meꝰ amicus nō hercle studio ferens ostētādi: neq; quo plura dicēdū nō putaret. Est. n. doctrina hō seria: & ad uitæ officia deuicta: ac nihil de uerbis laborāte. sed opinor assidua ueterū scriptoꝝ tractatōe inolcuerat linguæ illius uox: quā in libris sæpe offenderat. Aderat: quū ille hoc dixit: reprehensor audaculus uerborū. qui ꝑpauca eadēq; a uulgo p̄trita legerat. Habebatq; nōnullas disciplinæ grāmaticæ inaudaciū culas: partim rudis incohataq;: partim non probas. Easq; q̄si puluerē ob oculos: quū adortus quemq; fuerat aspergebat. Sicut tūc amico nr̄o barbare iquit dixisti pluria. Nā neq; rōnē uerbū hoc: neq; auctoritates hēt. Ibi ille amicus rides: amabo te iquit uir bone: qa nūc mihi a magnis seriisq; rebꝰ ociū ē uelī doceas nos: cur pluria siue cō pluria (nihil. n. differt) nō latine sed barbare dixerint. M. Cato &. Q. Claudius: Vale antias. L. Lelius. P. Nigidius. M. Varro: quos subscriptores. approbatoresq; hurꝰ uerbi habemus: Præter poetarū oratorūq; ueterū multā copiā. Ad quæ ille nimis arrogāter: tibi iquit habeas auctoritates istas: ex faunorū: & aboriginū sæculo repertitas: atq; huic rōni respondeas. Nullū. n. uocabulū neutrū cōparatiuū: numero pluratiuo: casu recto: an te extremū a hēt i lr̄am sicuti meliora: maiora: grauiora. ꝑinde igit̄ plura & nō pluria dici cōuenit: ne cōtra formā ꝑpetuā i cōpatiuo i lr̄a sit ante extremū a. Tū ille amicꝰ noster quū hoiem cōfidētē pluribꝰ uerbis nō dignū existimaret. Asinii inqt Capitonis doctissimi uiri epistolæ sūt. uno in lib. multæ opinor postæ in tēplo pacis. Prima epistola scripta est ad Pacuuiū Labeonē cui titulus præscriptꝰ ē pluria nō plura dici debere. i ea epistola rōnes grāmaticas posuit. ꝑ quas docet pluria latinū eē plura barbarū. Ad Capitonē igit̄ te dimittimꝰ. Ex eo id quoq; simul disces. si mō assequi poteris qd̄ in ea epistola scriptū est. pluria siue plura absolutum ē siue simplex. nō ut tibi uidet̄ cōparatiuum. Huius opinionis asiniane id quoq; admētū ē q; compluries quū dicimus nō comparatiue dicimus. Ab eo aūt qd̄ est com

pluria: aduerbiū eſt factum cōpluries. Id quoq; qm̄ minus uſitatū eſt: uerſum Plauti ſubſcripſi ex comœdia: q̄ perſa inſcribitur. Quid metuis? do. Metuo hercle uero. Senſi ego cōpluries. Itē. M. Cato in quarto originū eodē in loco ter hoc uerbū poſuit. Compluries coꝫ milites mercenarii inter ſeſe multi alteri alteros occidere. Cōpluries multi ſimul ad hoſtis tranſfugere. Compluries in imperatorē impetum fecere. Cōpluries

¶ Aulí Gelíí noctium atticarum commentariī: Liber ſextus.

¶ Quemadmodum reſponderit Chryſippus aduerſus eos: qui prouidentiam conſiſtere negauerunt. Cap. i.

h Omines feciſſe dr̄ tātam uim eſſe erūnaꝫ: & maloꝫ aduerſus ea Chryſippus: quū ī libro περι προνοιασ. i. de ꝓuidētia quarto diſſereret: nihil ē ꝓrſus iſtis inqt nihil impitius: q opinant bona eſſe potuiſſe: ſi nō eſſent itidē mala. Nā cū bona malis contraria ſint: utraq; neceſſariū eſt oppoſita iter ſeſe: & q̄ſi mutuo aduerſoq; ſulta nixu cōſiſtere. Nullū adeo contrariū ſine contrario altero: quo n. pacto iuſticiæ ſenſus eſſe poſſet: niſi eēnt iniuriæ? Aut qd aliud iuſticia ē: q̄ iniuſticiæ priuatio? Quid itē fortitudo itelligi poſſet: niſi ex ignauiæ oppoſitiōe? Quid cōtinētia: niſi ex intēperātię? Quo itē mō prudētia eēt niſi foret cōtra īprudentiā. Proīde inqt hoies ſtulti: cur nō hoc ēt deſiderant: ut ueritas ſit: & nō ſit mendaciū. Nāq; itidē ſunt bōa & mala: fœlicitas: & īfortunitas: dolor & uoluptas. Alteꝫ. n. ex altero (ſicuti Plato ait) uerticib9 iter ſe cōtrariis deliquatū ē. Si tuleris unū: abſtuleris utiq;. Idē Chryſipp9 in eodē lib. tractat: cōſideratq; dignū eſſe id q̄rí putat: ει αι των ανθρωπων νοσοι καταφυσιν γινονται. i. an hoīum morbi fm naturā ꝓueniat. i. natura ne ipſa reꝫ: uel ꝓuidētia: q̄ cōpagē hāc mūdi: & genus hoīum fecit: morbos quoq;: & debilitates: & ægritudines corpoꝫ: quas patiunt hoies fecerit: Exiſtimat āt nō fuiſſe hoc prīcipale naturæ cōſiliū: ut faceret hoies morbi obnoxios: Nunq̄. n. hoc cō ueniſſe naturæ auctori parentiq; reꝫ oīum bonaꝫ: Sed quū multa inqt atq; magna gigneret pareretq; aptiſſima: & utiliſſima alia quoq; ſimul agnata ſunt incōmoda iis ipſis q̄ fiebat cohærētia. Eaq; nō per naturā ſed per ſeq̄las quaſdā neceſſarias facta dicit qd ipſe appellat. κατα παρακολουθησιν. i. ꝑ ſequellā. Sicut inqt quū corpora hominū natura fingeret. rō ſubtilior & utilitas ipſa opis poſtulauit. ut tenuiſſimis minutiſq; oſſiculis caput cōpingeret. Sed hāc utilitatē rei maioris. alia q̄dā īcōmoditas extrinſecus cōſecuta ē ut fieret caput tenuiter munitū. & ictibus offenſiōibuſq; puis fragile. Proinde morbi quoq; ægritudines parte ſunt dū ſalus paritur. Sic hercle inqt dū uirtus hoībus per cōſiliū naturæ gignit itidē per affinitatē contrariam nata ſunt. ¶ Quo itidem modo: & uim neceſſitatemq; fati conſtituerit & eſſe tamen in nobis conſilii: iudiciiq; noſtri arbitrium confirmarit. Cap. ii.

f Atum: qd greci πεπρομενην: uel ειμαρμενην uocāt ad hāc ferme ſniam Chryſipp9 ſtoicę prīceps phīæ definit. Fatū ē inqt ſempiterna q̄dā & ideclinabilis ſeries reꝫ: & catena uoluēs ſemetipſa ſeſe & ſplicās ꝑ æternos cōſeq̄ntiæ ordīes: ex qbus apta cōnexaq; eſt. Ipſa āt uerba Chryſippi: q̄tū ualui: memoria adſcripſi. ut ſicut meū iſtud īterpretamentū uidebit eē obſcurius id ipſius uerba aīaduertat. In libro. n. περι προνοιασ. i. de prouidētia quarto ειμαρμενην fatū eſſe Fatum

dicit: φυσικήν τίνα σύνταξιν τῶν ὅλων ἀξαίλιόν τῶν ἑτέρων τοῖς ἑτέροις ἑπακολουθούμενον καὶ μεταπολυμένην οὖν ἀπαραβάτου οὔσης τῆς τοιαύτης σημπλοκῆς. i. naturalē quendā ordinē oium rex ex æterno aliis ad alia cōsequentibus & incō mutabili manente eiuscemōi cōplicatōe: Aliaq; aūt opinionū disciplinaq; auctores huic definitiōi ita obstræpūt: si Chrysipp⁹ inquntfato putat oīa moueri: & regi: nec declinari: trāscendiq; posse agmina fati: & uolumia: peccata quoq; hoium & delicta nō subsistenda: neq; cōdicenda sunt ipsis: uolūtatibusq; eoꝝ: sed necessitati cuidā: & i stantiæ q̄ oriť ex fato: oiumq; rerꝝ domina: & arbitra: p quā necesse sit fieri: qcqd futurꝝ est. Et propterea nocentiū pœnas legibus inique cōstitutas: si hoies ad maleficia non spōte ueniunt: sed fato trahunť: Cōtra ea Chrysippus tenuiter multa: & argute disserit. Sed oium fere: q̄ sup ea rescripsit: snīa huiusce modi est. Quāq̄ ita sit inqt ut rōne principali quadā necessario coacta: atq; cōnexa sint fato oīa: ingenia tñ ipsa mētium nostrarꝝ: pinde sunt fato obnoxia: ut ꝓprietas eoꝝ est ipsa & q̄litas. Nā si sunt ꝑ naturā primitus salubriter: utiliterq; ficta: cēm illā uim: q̄ de fato extrinsecus igru it: inoffensius: tractabiliusq; transmittūt. Sin uero sunt aspera: & iscita: & rudia: nul lisq; artiū bonarꝝ adminiculis sulta: & si paruo siue nullo fatalis icōmodi cōflictu ur geanť: sua tñ leuitate: & uoluntario ipetu in assidua delicta: & in errores ruunt. Idq; ipsum ut ea rōne fiat: naturalis illa: & necessaria rerꝝ cōsequentia efficit: quæ fatū uocatur. Est. n. genere ipso: quasi fatale: & consequēs ut mala ingenia peccatis: & erroribus nō uacent. Huius deinde rei exēplo non hercle nimis aliene: neq; illepide utitur.

Cylindr⁹ Sicut inqt lapidē cylindrū si per spacia terræ prona: atq; diruta iacias: cām quidem ei: & initiū præcipitātiæ feceris: mox tñ ille præceps uoluit: non qa tu id iā facis: sed qm̄ ita sese modus eius & formæ uolubilitas habet. Si ordo & ratio & necessitas fati: genera ipsa: & principia causarꝝ mouet. Impetus uero consiliorꝝ: mētiumq; nostrarꝝ actionesq; ipsas: uoluntas cuiusq; ꝓpria: & animoꝝ ingenia moderant. Infert deīde uerba hæc iis: q̄ dixi cōgruentia. Διοὐποτῶν πυθαγορείων οὐτόσυρη ται. Ὑπώσι ἄνθρωπους ἀνθαίρετα πήματα ἐχόντας ὥστων βλαβῶν ἑκάστοις παράντοις γινομένων: καὶ καθορμὴν αὐτῶν ἀμάρτανον τῶντε καὶ βλαπτομένων καὶ κατάτην αὐτῶν διάνοιαν καὶ πρότεσιν i. quāobrem a pythagoreis sic dr̄. Nosces hoies spontaneas haurire calamitates: quasi detrimenta singulis a seipsis fiant: & suo impetu delinquāt: & incōmoda ruant sua uoluntate atq; proposito. Propterea negat oportere ferri audiriq; hoies aut nequam aut ignauos: & nocētes: & audaces: q quū in culpa: & maleficio reuicti sunt: pfugiunt ad fati necessitatem: tanq̄ in aliquod fani asylum: & quæ pessime fecerunt. ea nō suæ temeritati: sed fato esse attribuēda dicūt. Primus aūt homo sapientissimus & antiquissimus poetarꝝ dixit in hisce uersibus.

ὤποποι. οἷον ἄνθεους βροτοὶ αἰτιόωνται.
ἐξ ἡμέων γὰρ φασὶ κακὰ μέμεναι. ἠδὲ καὶ αὐτοὺς.
σφίσιν ἀτασθαλίσιν. ὑπὲρμορον. ἄλγε ἔχουσιν.

Hei mihi qd dānant mortales numia cæli. Esse aiūt eteni p nos mala. cum tñ ipsis. Vecordi præter fatum sint mente dolores. Itaq;. M. Cicero in lib. quem de fato scrisit quum qōnem istā diceret obscurissimā esse & implicatissimā. Chrysippum quoq; philosophū non expedisse se in ea refert his uerbis. Chrysippus æstuans laboransque quonā pacto explicet: & fato oīa fieri: & esse aliquid in nobis intricarur hoc modo.

¶ Historia sumpta ex libris Tuberonis de serpēte inusitatæ lōgitudinis. Cap. iii.

Vbero in hiſtoriis ſcriptum reliqt: bello primo punico Attilium Regu-
t lum conſulē in africa caſtris apud Bragadā flumen poſitis prœlium grā
de: atq; acre feciſſe aduerſus unum ſerpentē in illis locis ſtabulantē inuſi- Serpens
tate immanitatis. Eūq; magna totius exercitus cōflictiōe baliſtis: atq; catapultis diu imanis
oppugnatū: Eiuſq; interfecti longū coriū pedes centum: & uiginti. Romā miſiſſe.
¶Quid idē Tubero nouæ hiſtoriæ de Attilio Regulo a Carthaginēſibus capto me
moriæ mādauerit. Quid etiā Tuditanus ſup eodē Regulo ſcripſerit. Cap. iiii. Attilius
Vod ſatis celebre de Attilio Regulo id nuperrime legimus ſcriptū i Tu regulus
q ditani libris. Regulū captū ad ea q̄ in ſenatu Romę dixit: ſuadēs ne capti
ui cū Carthaginenſibus p̄mutarent̄. id quoq; addidiſſe. Venenū ſibi car-
thaginēſes dediſſe nō p̄ſentandū: ſed eiuſmōi q̄ mortē i diē p̄ferret: eo cōſilio: ut uiue
ret qdē tātiſp: quoad fieret p̄mutatio. Poſt āt graſſāte ſenſim ueneno cor tabeſceret.
Eūdē uero Regulū Tubero i hiſtoriis rediiſſe carthaginē: nouiſq; exēploꝝ mōis ex
cruciatū a pœnis dicit. In atras iqt & p̄fūdiſſimas tenebras eū claudebāt. ac diu poſt
ubi erat uiſus ſol ardētiſſimꝰ repēte educebāt: & aduerſus ictꝰ ſolis oppoſitū cōtine-
bāt. Atq; itēdere i cęlū oculos cogebāt. Palpebras quoq; eiꝰ: ne cōuiuere poſſet ſurſū
ac deorſum diductas iſuebāt: Tuditanꝰ āt ſōno diu p̄hibitū atq; ita uita priuatū re
fert. Idq; ubi Romę cognitū ē: nobiliſſimos pœnoꝝ captiuos liberis reguli a ſenatu
deditos & ab iis i armario muricibꝰ p̄fixo deſtitutos: eadēq; iſōnia cruciatos iteriſſe.
¶Quod Alphēus iuriſconſultus i uerbis ueteribꝰ interpretādis errauit. Ca. v.
Lphenus iuriſcōſultus. Ser. Sulpitii diſcipulus reꝝq; atticaꝝ nō incurio
a ſus: i lib. digeſtoꝝ. xxx. &. iii. Cōiectaneoꝝ āt ſecundo in fœdere inqt: qd
iter po. ro. & Carthaginēſes factū & ſcriptū iuenit̄: ut carthaginēſes quot Purum
annis po. ro. darēt certū pōdꝰ argēti puri. puti q̄ſitū ē qd eēt argētū puꝝ putū? rn̄dit Putum
ego iqt puꝝ putū ualde puꝝ ſicut nouū nouiciū dicimꝰ: & p̄priū p̄pritiū: augere at argētum
q; itēdere uolētes noui atq; p̄pti ſignificationē: Hoc ubi legimus mirabamur eandē Nouum
affinitatē uiſā eē Alpheno puri & puti: q̄ ſit noui & nouitii. Nā ſi eēt puritiū tū ſāne Nouitiū
uideret̄ dici: q̄ſi nouitiū id ēt miꝝ fuit: qd nouitiū p augēdi figurā dictū exiſtimauit: Propriū
quū ſit nouitiū nō q; magis nouū ſit: ſed qd a nouo dictū īclinatūq; ſit. Is ergo aſſen propitiū.
timus q putum eē dicunt a putādo dictū: & ob eā cām prima ſyllaba breui p̄nūciāt Putare
nō lōga: uti exiſtimaſſe Alphenum uī: qa puro id eſſe factum ſcripſit. Putare āt uete
res dixerūt: uacātia ex quaq; re: ac nō neceſſaria: aut ēt obſtātia: & aliena auferre & ex
cidere: & qd eſſet utile: ac ſine uitio uideret̄ relinq̄re. Sic nāq; arbores & uites & ſic ēt
rōnes putari dictum. Verbum autē ip̄m puto: qd declarandæ ſn̄iæ nr̄æ cā dicimus:
nō ſignat p̄fecto aliud. q̄ id agere nos i re dubia obſcuraq; ut deciſis amputatiſq; opi
nionibus: qd uideat̄ eſſe ueꝝ & integrū: & icorruptum retineamus. Argētum ergo
in carthaginēſi fœdere putum eē dictum q̄ſi exputatū excoctumq; oīq; aliena mate
ria carens. oībuſq; ex eo uitiis detractis: emaculatū & candefactum. Scriptum eſt
aūt puꝝ putum non in carthaginenſi ſolū fœdere: ſed quum in multis aliis ueterum
libris: Tum etiam in. Q. Enni tragœdia. quæ inſcribitur Alexander: & in ſatira. M.
Varronis quæ inſcripta eſt. Δὶσ παῖδεσοι ϒεροντεσ. i. bis pueri ſenes.
¶Temere inepteq; repræhenſum eſſe a Iulio Higino Virgilium: q; præpetes dædali
pennas dixerit atq; ibi quid ſint aues præpetes. Et quid illæ ſint aues: quas
d Nigidius in fetas appellauit. Cap. v.
Edalus: ut fama eſt: fugiens minoia regna.

Præpetes aues

Præpetibus pennis ausus se credere cælo.
Insuetum per iter gelidos enauit ad arctos. In his Virgilii uersibus reprehendit Higinus præpetibus pēnis quasi iproprie & inscite dictū. Nā prępetes iquit aues ab auguribus appellant: quæ aut opportune ꝑuolant: aut idoneas sedes capiūt. Nō ap te igit' usum uerbo augurali existimauit in Dædali uolatu nihil ad augur̄ disciplinā ptinente. Sed Higinus minus hercle ineptus est: cū quid ꝑpetes essent se scire ratus est. Virgilium āt & Trimatium doctū uir̄ ignorasse: qui i secundo iliadis uictoriā uoluchrē ꝑpetem appellauit in hoc uersu. Dū dat uincenti ꝑpes uictoria palmā: cur aūt non. Q. quoq; Ennium reꝓhendit? qui in annalibus nō ut Virg. pennas Dædali ꝑpetes: sed longe diuersius iquit. Brundusium pulchro ꝑcinctum ꝑpete portu. Et si uim potius naturāq; uerbi cōsideasset: neq; id solum: qd augures dicerent ispexisset uenia ꝓrsus poetis daret similitudine & trāslatiōe uerbor̄ nō significatiōe utentib9: nam qm̄ non ipse trā aues: quæ prosperius præuolant: sed etiam loci quos capiūt: q; idonei fœliceq; sunt: ꝑpetes appellantur. Iccirco Dædali pennas præpetes dixit: qm̄ ex locis in quibus periculum metuebat: in loca tutiora peruenerat: Locos porro præ petes & augures appellant. Et Ennius in annalium primo dixit.
Præpetibus hilares sese: pulchrisq; locis dant.

Aues inferæ

Auibus aūt ꝑpetibus cōtrarias auis iferas appellari Nigidius figulus in lib. i. augurii priuati ita dicit. Discrepat dextra sinistræ: ꝑpetibus inferæ. Ex quo est cōiectare ꝑpe tes appellatas: q̄ altius sublimiusq; uolitent quū differre a ꝑpetibus Nigidius iferas dixerit. Adolescens ego Romę: tum quum etiā ad grāmaticos ita rem audiui Apol linarem Sulpitiū: quem in primis sectabar: quum de iure augurio quæreret': & mē tio ꝑpetum auium facta esset. L. Claro præfecto urbis dicere prępetes sibi uideri esse alites: quas Homerus ταναὺπτερυγας. i. exporreptas passasq; & ꝓtensas habentes alas appellauerit. Quoniam istas potissimum augures spectarent: quæ ingentibus alis patulæ: atq; porrectæ præuolarent. Atq; ibi hos Homeri uersus dixit.

τὴνηὲοι ωνοίσι ταναὺπτερίγεσσι κελεύεις
πειθοίαθαι τῶν οὐτιμεταρέτομον ἀσλεγέως.

Me tu præpetibus parere uoluchribus ipsum
Mandas: quas equidem temnoq; animoq; recuso.

Acca larentia Caia tarratia

¶ De Acca Larētia: & Caia Tarratia: deq; origie sacerdotii frm Arualiū. Cap. vii.

a

Ccæ Larentiæ: & Caiæ Tarratię: siue illia suffetia est noia i antiqs ānalib9 celebria sūt. Eaq; alteræ post mortē: Tarratię āt uiuæ amplissimi honores a po. ro. habiti: & Tarratiā qdem uirginē uestæ fuisse lex horatia testis est q̄ sup ea ad populū lata q̄ ei plurimi honores fiunt. Inter quos ius quoq; testimōii di cendi tribuit'. Testabilisq; una oīum fœminar̄ ut sit dat': Id uerbū est ipsi9 legis ho ratiæ. Cōtrariū ē i. xii. tabulis scriptū. Improb9 itestabilisq; esto. Prętera si. lx. ānos nata sacerdotio abire: ac nubere uoluisset: ius ei ptāsq; exaugurādi atq; nubendi fctā est: munificentiæ & bñficii grā: q; cāpū tiberinū: siue martiū po. ro. cōdonasset: Sed acca larentia corp9 in uulgus dabat pecuniāq; emeruerat ex eo q̄stu uberem ea testa mento ut i Antiatis historia scriptū est romulū regem ut qdā āt alii tradiderūt po. ro. bōis hæredem fecit ob id meritū a flamine qrinali sacrificiū ei publicæ fit & dies e noie eius i fastos addit9: sed sabinius Massur̄ i prio memoraliū secutus quosdā hi storiæ scriptores: Accā larentiā Romuli nutricem fuisse dicit. Ea inqt mulier ex. xii. filiis maribus unū morte amisit. In illius locū Romulus Accæ Larentiæ sese filium.

dedit. Sed & cæteros eius filios fratres aruales appellauit. Ex eo tpe collegiũ manſit aruales
fratrũ arualium numero. xii. cuius ſacerdotii inſigne eſt ſpicea corona: & albæ ifulæ. fratres

¶ De Alexandro: & de. P. Scipione memoratu digna. Cap. viii.

α Πτιανοσ græcus homo: qui πολυιστωρ. i. multiſcius eſt appellatus: facili atq; alacri facũdia fuit. Is quũ de Alexãdri regis laudibus ſcriberet: ui Alexãder
cti inqt hoſtis uxorẽ facie iclyta mulierẽ uetuit ĩ cõſpectũ ſuũ deduci: ut
eã ne oculis ſuis qdẽ cõtigeret. Lepida igit̃ quæſtio agitari põt: utrũ uideri cõtẽtiorẽ
parſit. P. ne Africanũ ſupiorẽ q carthagĩe ampla ciuitate ĩ hiſpania expugnata uirgi P. Scipio
nem tẽpeſtiuã: forma egregia: nobilis uiri hiſpani filiã captã: ꝓductãq; ad ſe pri iuio africanus
latã reddidit: an regẽ alexãdrũ q Darij regis uxorẽ: eãdẽq; eiuſdẽ ſororẽ plio magno
captã quã eẽ audiebat exuperanti forma: uidere noluit: ꝓduciq; ad ſe prohibuit. Sed
hãc utranq; declamatiunculã ſup Alexãdro: & Scip. celebrauerit: quibus abũde ingenii & ocii: & uerboꝝ eſt. Nos ſatis habebimus: qd ex hiſtoria eſt: id dicere. Scipio
nem iſtũ & uero ne an falſo incertum fama tñ: quum eſſet adoleſcens: haud ſincera
fuiſſe: & ꝓpemodum conſtitiſſe hoſce uerſus a Cn. Neuio poeta in eũ ſcriptos eſſe.

Etiam qui res magnas manu ſæpe geſſit glorioſe
Cuius facta uiua nunc uigent. qui apud gentis ſolus
Præſtat eum ſuus pater cum pallio una ab emica abduxit.

His ego uerſibus credo adductũ Valeriũ antiatẽ aduerſus ois cæteros ſcriptores de
Scipiõis moriꝫ ſenſiſſe: & eã puellã captiuã nõ redditã pri ſcripſiſſe: cõtra quã nos
ſupra diximus: ſed retẽtam a Scipione: atq; in delitiis: amoribuſq; ab eo uſurpatam.

¶ Locꝫ exẽptus ex annalibus. L. Piſonis hiſtoriæ & oronis lepidiſſimę. Cap. ix.

q Vod res uidebat̃ memoratu digna: q̃ feciſſe Cn. Flauiũ annii filiũ ędilem Cn. Flacurrulẽ. L. Piſo. i. iii. annali ſcripſit. Eaq; res ꝓquã pure: & uenuſte narrata uius
a Piſone locũ iſtum totũ huc ex Piſonis annali trãſpoſuimꝫ Cn. inqt Flauius pre libertino natꝫ ſcriptũ fiebat. Iſq; i eo tpe ędili curruli apparebat quo tpe ædiles ſubroganť. Eũq; ꝓ tribu ædilẽ currulẽ renũciauerũt. Ac ędilis q comitia habebat
negat accipe. Neq; ſibi placare: q ſcriptũ faceret: eũ ædilẽ fieri. Cn. Flauiꝫ Annii filius
dr̃ tabulas poſuiſſe: ſcriptu ſeſe abdicaſſe. Iſq; ædilis curulis factus ẽ. Idẽ Cn. Flauiꝫ
annii filius dr̃ ad collegã ueniſſe: uiſere ægrotũ: & i cõclaue poſtq̃ introiuit adoleſcentes ibi cõplures nobiles ſedebãt. Ii cõtẽnentes eũ aſſurgere ei nemo uoluit Cn. Flauius annii filius ædilis id arriſit. Sellã currulẽ iuſſit ſibi afferri. Eam in limine appoſuit
ne: quis illoꝝ exire poſſit. Vtiq; ii oẽs inuiti uiderent ſeſe in ſella curruli ſedentem.

¶ Hiſtoria ſup Euclide ſocratico: cuius exẽplo Taurus philoſophus adhortari adoleſcentis ſuos ſolitus eſt: ad philoſophiam gnauiter ſectandam. Cap. x.

p Hiloſophus Taurus uir memoria nr̃a ĩ diſciplina platonica celebratꝫ: cũ
aliis bonis multis ſalubribuſq; exẽplis hortabat̃ ad phiam capeſſendã: tũ
uel maxie iſta re aios iuuenũ expgebat. Euclidẽ q̃ dicebat ſocraticũ factitauiſſe. Decreto inqt ſuo Athenienſes cauerãt: ut q megaris ciuis eẽt: ſi ituliſſet athẽas
pedẽ phenſus eẽt: ut ea res homini capitalis eſſet. Tanto athenienſes inqt odio flagrabant finitimoꝝ hoĩum megarẽſiũ. Tũ euclides: q indidẽ megaris erat: qq; ẽt ante id Euclides
decretũ: & eſſe athenis: & audire ſocratẽ cõſueuerat. poſtq̃ id decretũ ſãxerũt. ſub noctem: priuſq̃ ad ueſperaſceret: tunica lõga muliebri indutꝫ: & pallio uerſicolore amictus: & caput: & ora uelatus: e domo ſua megaris athenas ad Socratẽ cõmeabat: ut

uel uoctis aliquo tpe cõsilioꝝ: sermonũq; eius fieret particeps. Rursusq; sub lucẽ mi lia passuũ paulo amplius uiginti eadẽ uestc illa intectus redibat. At nũc inqt uidere est philosophos ultro currere: ut doceãt: ad fores iuuenũ diuitũ. eosq; ibi sedere: atq; opperiri ꝓpe ad meridiem: donec discipuli nocturnũ omne uinum edormiant.

¶ Verba ex oratione. Q. Metelli Numidici: quæ libuit meminisse ad officium gra uitatis dignitatisq; uitæ decentia. Cap. xi.

c Vm inquinatissimis hoĩbus non esse conuitio decertandum: neq; maledi ctis aduersus impudentis & ĩprobos uelitãdum: quia tantisper similis & compar eoꝝ fias: dum paria & consimilia dicas: atq; audias: nõ minus ex oratione. Q. Metelli Numidici sapientis uiri cognosci potest: q̃ ex libris & disciplinis philosophoꝝ. Verba sunt hæc Metelli aduersus Cn. Manliũ tri. ple. a quo apud populum in concione lacessitus: iactatusq; fuerat dictis petulantib⁹. Nũc quod ad illum attinet quirites: qm̃ se ampliorem putat esse: si se mihi inimicũ dictauerit: quẽ ego mihi neq; amicum recipio: neq; inimicum respicio in eum eo non sum plura dicturus. Nam eum indignissimum arbitror cui a uiris bonis benedicat̃. Tum ne ido neum quidem cui a ꝓbis maledicatur. Nam si in eo tpe huiuscemodi homũculum nomines: in quo punire non possis maiore honore: q̃ contumelia afficias.

¶ Quod neq; testamentum sicuti Seruius Sulpitius existimauit: neq; sacellũ sicuti Trebatius duplicia uerba sunt: sed a testatiõe alterum productum: alterum a sacro diminutum. Cap. xii.

Testamẽtum s Eruius Sulpitius iurisc̃onsultus uir ætatis suæ doctissimus in lib. de sacris de testãdis secũdo: qua rõne adductus testamẽtũ uerbũ eẽ duplex scripserit nõ reperio. Nã cõpositũ dixit a mẽtis cõtestatiõe. Quid igit̃ calciamẽtũ q̃d paludamẽtũ? q̃d pauimẽtũ? q̃d uestimentũ? q̃d alia mille ꝓ huiuscemodi formã ꝓducta? Etiã ne ista oĩa cõposita dicemus? Obrepsisse aũt uidet̃ Seruio: uel si quis alius est: q id prior dixit: falsa quidẽ: sed nõ abhorrẽs: neq; incõcinnia: quasi mẽtis quædã i hoc uocabulo significatio: sicut hercle. C. quoq; Trebatio eadem cõcinnitas obrepsit. Nã in lib. de religionibus. ii. Sacellũ est inqt: locus paruus deo sacratus cũ ara. Deinde addit uerba hæc. Sacellũ ex duobus uerbis arbitror cõpositũ sacri. & cellæ: quasi sacra cella. Hoc quidẽ scripsit Trebatius. Sed quis ignorat sacellum: & simplex uerbum esse? & non ex sacro: & cella compositum: sed ex sacro diminutũ. Sacellũ

¶ De quæstiunculis apud Taurum philosophum in conuiuio agitatis: quæ sympo sicæ uocantur. Cap. xiii.

i Actitatũ hoc Athenis: obseruatũq; ẽ ab iis: q̃ erãt philosopho Tauro iunctiores: quũ domum suã nos uocaret: ne oĩno (ut dr̃) ĩmanes: & a symboli ueniremus cõiectabamus ad cœnulã: nõ cupedias ciborũ: sed argutias qõnum. Vnusq;sq; igit̃ nostrũ cõmẽtus paratusq; ibat: q̃d q̃reret. Eratq; initiũ loquẽdi edũdi finis. Quærebãtur aũt nõ grauia: nec reuerẽda sed ἐνθυμήματα. i. argutiæ: quædã lepida: & minuta: & florentẽ uino aĩum lacessentia. Quale hoc ferme est subtilitatis ludicræ quod dicã. Quæsitum est qñ moriens moreret̃. quũ iam in morte esset: an tum ẽt quũ in uita foret. Et qñ surgẽs surgeret: quũ iam staret: an tum ẽt quum sederet? Et qui artẽ disceret: qñ artifex fieret: quũ iam esset: an tum quum etiã nõ eẽt. Vtrũ. n. hoꝝ dicas absurde: atq; ridiculosẽ dixeris: multoq; absurdi⁹ uidebit̃: si aut utrunq; esse dicas. aut neutrum. Sed ea oĩa. quum captiões esse q̃dam futiles:

& inanes

& inanes dicerẽt. Nolite inqt Taurus hæc: quasi nugarũ aliquem ludum aſpernari. Grauiſſimi philoſophorum: ſuper hac reſerio quæſierũt. Et alii moriẽdi uerbum: atq; momentum: manente adhuc uita dici atq; fieri putauerunt. Alii nihil in eo tempore uitæ reliquerunt. Totũq; illud: quod mori dicitur: morti uendicauerunt: Item de cæteris ſimilibus in diuerſa tempora: & in contrarias ſentẽtias diſceſſerunt. Sed Plato inqt noſter: neq; uitę id tempus neq; morti dedit. Idẽq; in omni conſimilium rerũ diſceptatione fecit. Vidit quippe utrunq; eſſe pugnans: neq; poſſe ex duobus contrariis: altero manente: alterum conſtitui. Quæſtionemq; fieri p diuerſorũ inter ſe finium: mortis & uitæ cohærentiam & iccirco peperit ipſe: expreſſitq; aliud quoddã nouum in confinio tempus: quod uerbis propriis: atq; integris: ΤΗΝΕΙΑ ΙΦΙΗΣΙ ΦΥΣΙΝ. i. repentinam naturã appellauit. Id ipſum ita uti dico: inquit in libro cui ΠΑΡΜΕΝΙΔΗΣ titulus ẽ: ſcriptũ ab eo reperietis ΤΟ ΓΑΡ ΕΙΔΟΣ ΙΝΝΙΣΙ ΤΟΙΟΥΤΟΝΤΙ ΕΟΙΚΕΣΗ ΜΑΙΝΕΣΘΑΙ. ΩΣ. ΕΞΕΚΕΙΝΟΥΜΕ ΤΑΒΑΛΛΟΝΕ ΙΣΤΕΡΟΝ. i. repẽte. n. tale uidetur quippiam ſignificare qđ in alterum tranſeat. Talia apud taurum ſymbola: & alia quæ erant ſecundarum mẽſarum: ut ipſe dicere ſolitus erat ΠΡΑΓΗΜΑΤΑ. i. bellaria.

¶ Puniendis peccatis tris eſſe rationes a philoſophis attributas. Et quamobrem Plato duarum ex iis meminerit. Cap. xiiii.

Puniendi tres cauſę

Vniendis peccatis tris eſſe debere cauſas exiſtimatũ ẽ. Vna eſt cã q̃ ΝΟΥΘΕΣΙΑ. i. cõmonitio uel ΚΟΛΑΣΙΣ aĩaduerſio. ſ. & punitio: uel ΠΑΡΑΙΝΕΣΙΣ. i. monitio & ſtatutio: quũ pœna adhibeť caſtigãdi atq; emendãdi gra ut is qui fortuito deliqt: attẽtior fiat correctior: Altera ẽ: quã ii q uocabula iſta curioſius diuiſerũt ΤΙΜΩΡΙΑΝ. appellant. i. pœnam. Ea cã aĩaduertẽdi eſt: quum dignitas auctoritaſq; eius. in quem eſt peccatũ: tuenda eſt: ne p̃termiſſa aĩaduerſio: cõtemptum eius pariat: & honorẽ leuet: Iccircoq; id ei uocabulũ a cõſeruatione honoris factũ putant. Tertia ratio uindicandi ẽ q̃ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ. i. exemplum a græcis noĩatur: quum punitio pp exemplum neceſſaria ut cæteri a ſimilibus peccatis: q̃ prohiberi publicit9 intereſt: metu cognitæ pœnæ deterreantur. Iccirco ueteres quoq; noſtri exempla: p maximis: grauiſſimiſq; pœnis dicebãt. quando igitur aut ſpes magna eſt: ut is q̃ peccauit citra pœnam ut ipſe ſeſe ultro corrigat: & ſpes cõtra nulla eſt emẽdari eũ poſſe & corrigi: aut iacturã dignitatis eius: in quẽ peccatũ eſt: metui nõ neceſſe ẽ: aut non id peccatũ eſt cuius exemplo neceſſario metu ſanciendũ ſit. Tũ quicquid ita delictũ eſt: nõ ſane dignũ eſſe imponẽdæ pœnæ: ſtudiũ uiſum ẽ. Has tris ulciſcendi tõnes & philoſophi alii pluriſariam: & noſter. Taurus in primo cõmẽtariorũ: quos in Georgiam Platonis compoſuit: ſcriptas reliquit. Plato autem ipſe uerbis apertis duas ſolas eſſe puniendi cauſas dicit. Vnã quã primo in loco pp corrigendum: alteram quã in tertio ꝓpter exempli metum poſuimus uerba ſunt hæc Platonis in Georgia ΠΡΟΣΗΚΕΙ ΔΕ ΠΑΝΤΙ ΤΩΜΕΝ ΤΙΜΩΡΟΥ ΜΕΝΩ ΥΤΑΛΛΟΥ ΟΡΘΩΣ ΤΙΜΩΡΟΥΜΕΝΟΥ. ΒΕΛΤΙΟΝ ΓΙΝΕΣΘΑΙ. ΚΑΙ ΟΝΙΝΟΣΘΑΙ. Η ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΑΛΛΟΙΣ ΓΙΝΕΣΘΑΙ ΙΝΑ ΑΛΛΟΙ ΟΡΩΝΤΕΣ ΠΑΣΧΟΝΤΑ ΦΟΒΟΥ ΜΕΝΟΙ ΒΕΛΤΙΟΥΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ. i. aut conueniens: ut qui plectiť ab alio recte puniente: melior fiat & utilitatẽ capiat: Aut exemplo cęteris ſit: quo uidẽtes alii male affectũ p̃metu reddant mulieres. In hiſce uerbis facile intelligas ΤΙΜΩΡΙΑΝ. i. ultionẽ & pœnã Platonẽ dixiſſe: nõ ut ſupra ſcripſi quoſdã dicere: ſed ita ut promiſcue dici ſolet: p oĩ punitione. An ne aũt quaſi oĩno paruã: cõtemptu dignã prætulerit pœnæ ſumendæ cãm: pp tuendã læſi hominis auctoritatẽ. An magis: quaſi

57

ei quam dicebat: rei non neceſſariã prætermiſerit: quum de pœnis nõ in uita: neq; inter homines: ſed poſt uitæ tempus capiendis ſcriberet: ego in medium relinquo.

¶ De uerbo quieſco: an e littera corripi: an produci debeat. Cap. xv.

Quieſcit. a Micus noſter homo multi ſtudii: atq; in bonaꝝ diſciplinaꝝ ope frequens uerbum quieſcit: uſitate e littera correpta dixit. Alter item amicus: homo in doctrinis: quaſi in p̃ſtigijs mirificus: cõmuniumq; uocum reſpuens nimis: & faſtidiens barbare eũ dixiſſe opinatus eſt: qm̃ producere debuiſſet: non corripere. Nam quieſcit ita oportere dici prędicauit: ut caleſcit: niteſcit: ſtupeſcit: atq; alia

Quies huiuſcemodi multa. id ẽt addebat q̃ quies e producto nõ breui diceret: noſter aũt: qua eſt oĩum reꝝ uerecũdia: mediocritate: ne ſi helij quidem cinci: & ſatyri dicendũ ita cenſuiſſent: obſecutuꝝ ſeſe fuiſſe ait contra ppetuam latinę linguæ conſuetudinẽ. Neq; ſe tam inſignite locuturꝝ abſona aut inaudita ut diceret: Litteras aũt ſuper hac re fecit item inter hæc exercitia quædã ludicra. Et quieſco non eſſe his ſimile: q̃ ſupra poſui: nec a quiete dictũ: ſed ab eo quietem. Græceq; uocis ΕΣΧΟΝ ΚΑΙ ΕΣΧΟΝ ionice a uerbo ἔΧωιΣΧω: & modũ & originem uerbum iſtud habere demõſtrauit. Rationibuſq; haud ſane frigidis docuit quieſco e littera longa dici nõ conuenire: ut diceret eiuſmodi quiſpiã: qui tumultuarijs: & modicis linguæ exercitatiõibus ad famam ſe facundiæ permiſerat: neq; oĩonis latinæ modos: uſurpationeſue ullas didicerat.

¶ Notum uerbũ deprecor a poeta Catullo inuſitate quidẽ: ſed apte poſitũ: & proprie deq; rõne eius uerbi: exempliſq; ueteꝝ ſcriptorum. Cap. xvj.

deprecor q Vum in lycio forte ueſpera ambularemus: uir quidam ludobij nobis: & uoluptati fuit: nam quum eſſet uerbũ deprecor doctiuſcule poſitũ in Catulli carminæ: quia id ignorabat frigidiſſimos uerſus eſſe dicebat: omniũ quidem meo iudicio uenuſtiſſimos quos ſubſcripſi.

Leſbia mi dicit ſemper male nec tacet unq̃
De me: diſpeream: me niſi Leſbia amat.
Cui ego quaſi eadem totidem mox deprecor illi
Aſſiduæ: ueꝝ diſpereã niſi amo. Dep̃cor hoc in loco uir bonus ita dictũ eẽ putat ut plerũq; a uulgo dr̃: qd̃ ſignificat ualde p̃cor & oro & ſupplico: In quo de p̃poſitio ad augẽdũ & cumulãdũ ualet. Quod ſi ita eẽt: frigidi ſane uerſus forẽt. Nũc. n. contra oĩno ẽ. Nã de p̃poſitio: qm̃ ẽ anceps. i uno eodẽq; uerbo diuerſitatẽ ſignificatiõis capit. Sic. n. dep̃cor a Catullo dictũ ẽ: q̃ſi deteſtor: uel execror: uel depello: uel abominor. Cõtra ãt ualet: quũ Cice. p. P. Sylla ita dicit. Quã multoꝝ hic uitã a Sylla de p̃catus ẽ. Itẽ in diſſuaſiõe legis agrariæ: ſiqd deliq̃ro: nullæ ſunt uirgines: q̃ me a uobis dep̃centʼ: ſed neq; ſolus Catullus. ita iſto uerbo uſus ẽ. Pleni adeo ſunt libri ueteꝝ ſimilis in hoc uerbo ſignificatiõis. Ex quibus unũ & alteꝝ: quæ ſuppetierãt appoſui. Q. Ennius in Erichtheo non longe ſecus dixit. q̃ Catullus.

Quibus nunc inquit erumna mea libertatem paro.

Quibus ſeruitutẽ mea miſeria deprecor ſignificat abigo. & amolior. uel p̃ce adhibita: uel quo alio modo. Itẽ Ennius in creſphonte. Ego quum meæ uitæ parcã. letũ inimicum deprecor. Cicero in lib. v de repu. ita ſcripſit. quod quidẽ eo fuit maius. quia quum in cã pari collegæ eſſent. non mõ inuidia pari non erãt ſed ẽt claudij inuidiam Gracchi charitas deprecabatʼ. Hic quoq; itẽ non eſt ualde precabatur. ſed quaſi pro pulſabat: & defendebat inuidiã. Quod græci ꝓpinqua ſignificatiõe παραιτουμαι.

Ideſt

Idest dēcor.i.excuso:euito dicūt. Itē pro.A.Licinio similiter Cice. uerbo isto utit̄. Quid inquit huic homini facias? Non ne concedas interdum:ut excusatiōe summæ stultitiæ:summæ probitatis odium deprecetur? item in Verrem actionis secundæ procœmio. Nunc uero quid faciat hortensius. Auaritiæ ne crimina frugalitatis laude deprecetur:an hominem flagitiosissimum:libidinosissimum:nequissimumq; defendat? Sic igit̄ Catullus eadē se facere dicit:quærens uenią:q; & male diceret ei palam respueretq;:& recusaret:detestareturq; assiduæ:& tamen eā penitus deperiret.

¶Quis otium primus libros publice præbuerit legendos. Quantusq; numerus fuerit athenis ante clades persicas librorū in bibliothecis publicorū. Cap.xvii.

Libros athenis disciplinarū liberalium publicæ ad legendum p̄bendos primus posuisse dr̄ pisistratus tyrannus. Deinde studiosius accuratiusq; ipsi athenienses auxerunt. Sed oēm illam postea librorū copiā Xerxes athenarū potit9: urbe ipa p̄ter arcē:incēsa abstulit:asportauitq; in psas. Eos porro libros uniuersos multis post tempestatibus Seleucus rex:qui Nicanor appellatus est:reserendos athenas curauit:ingens postea numerus librorū in ægypto a ptolemæis regibus:uel conquisitus:uel confectus est:ad milia ferme uoluminum septingenta. Sed ea oia bello priore alexandrino.dum diripitur ea ciuitas:non spōte neq; opera consulta:sed a militibus forte auxiliariis incensa sunt. Seleucus q nicanor

¶Auli Gelij noctium atticarum commentarii Liber septimus.

¶Admirāda quædam ex annalibus sumpta de.P.Africano supiore. Cap.i. Alexandriæ bibliotheca

Vod de Olympiade philippi regis uxore:Alexādri matre in historia greca scriptū ē:idē de.P.Scipiōis quoq; matre:q prior africanus appellatus est:memorie datū ē.Nā &.Cn.Oppius & Iulius Higin9 aliiq; q de uita:& rebus Africani scripserūt:matrē ei9 diu sterilē existimatā tradūt.P.quoq; Scipionem cū quo nupta erat:liberos desperauisse.Postea in cubiculo:atq; i lecto mulieris quū absente marito cubans sola obdormisset:uisum repēte iuxta eā cubare ingentē anguē.Eūq; ūs:q uiderāt territis & clamātibus elapsum inueniri nō quisse.Idipsum .P.Scipionē ad aruspices retulisse.Eos sacrificio facto respōdisse.fore ut liberi gignerent̄.Neq; multis diebus postea q̄ ille anguis in lecto uisus est:mulierē cōcepisse:cōcepti fœtus signa:atq; sensum pati.Exinde mense decimo peperisse.Natūq; eē hunc .P.Scipionē africanū:qui Annibalē & carthaginēses in Africa bello punico secundo uicit.Sed & eū impēdio magis ex rebus gestis:q̄ ex illo ostēto:uirū esse uirtutis diuinæ creditū est.Id ēt dicere haud piget.quod idē illi:quos supra noīaui.litteris māda uerint.Scipionē hūc africanū solitauisse noctis extremo.priusq̄ dilucularet in capitoliū uentitare.ac iubere aperiri cellā iouis.atq; ibi solū diu demorari q̄si cōsultantē de repu.cū ioue.Aedituosq; eius tēpli sæpe eē demiratos.q; solū id tpis in capitoliū ingredientē canes semper in alio sæuientes neq; latrarēt eū: neq; incurrerēt. Has uulgi de scipione opiniōes cōfirmare:atq; approbare uidebat̄ dicta: factaq; eius pleraq; admiranda.Ex quibus est unū huiuscemodi:assidebat oppugnabatq; oppidū in hispania situ:mœnibusq;:ac defensoribus ualidū & munitū. Re ēt cibaria copiosum.

Nullaq; eius potiūdi ſpes erat. Et quodā die ius in caſtris ſedēs dicebat. atq; ex eo loco id oppidum procul uidebatur. Tum e militibus: qui in iure apud eum ſtabāt: interrogauit quiſpiam ex more in quē diem locumq; uadimonium ꝓmitti iuberet. Et Scipionum ad ipſam oppidi: quod obſidebatur arcem protendens: perendie inquit ſeſe ſiſtant illo in loco: atq; ita factum. Die tertio: in quem uadari iuſſerat: oppidum captum eſt. Eodem die in arce eius oppidi ius dixit.

¶ De Ceſelli uindicis pudēdo errore: quem offendimus in libris eius: quos inſcripſit lectionum antiquarum. Cap. ij.

t Vrpe erratū offendimus in illis celebratiſſimis cōmentarijs lectionū antiquaꝝ Ceſellij uindicis: hominis hercle p'eraq; haud indiligētis: quod erratum multos fugit: q̄q̄ multa in Ceſellio reprehēdendo ēt per calūnias rimanent. Scripſit aūt Ceſellius. Q. Ennium in. xiii. libro annalium cor dixiſſe maſculino genere: uerba Ceſelli ſubiecta ſunt. Maſculino genere cor: ut multa alia enūciauit Ennius. Nam in. xiii. annali. quem cor dixit. adſcripſit deinde uerſus Ennii duos.

Annibal audaci dum pectore dehortatur.
Ne bellum faciam: quem credidit eſſe meum cor:

Antiochus eſt qui hoc dixit aſiæ rex. Is admirat: & permouet: q; Annibal carthaginenſis bellū ſe facere po. ro. uolentem dehortetur. Hos aūt uerſus Ceſellius ſic accipit tanq̄ ſi Antiochus ſic dicat: Annibal ne me bellū geram: dehortat: q; quū facit: æquale cor putat habere me ei: q̄ ſtultū eſſe me credit: quū id mihi perſuadere uult: hoc Ceſellius quidē: ſed aliud longe Ennius. Nā tres uerſus ſunt nō duo ad hanc Ennij ſniam pertinentis. Ex quibus tertium uerſum Ceſellius non reſpexit.

Annibal audaci dum pectore dehortatur.
Ne bellum faciam quem credidit eſſe meum cor.

Suaſorem ſummum: & ſtudioſum robore belli

Hoꝝ uerſuū ſenſus: atq; ordo ſic opinor ē. Annibal ille audētiſſimus: atq; fortiſſimꝰ quē ego credidi: hoc. n. cor meū credidit: pinde atq; diceret: quē ego ſtultus hō credidi fore ſummū ſuaſorē ad bellādū: is me dehortat: diſſuadet: ne bellū faciā. Ceſelliꝰ aūt forte σαθσμότερον. i. deſidioſius ῥαφη. i. iūctura iſta uerboꝝ captus quē cor dictū putauit: & quē accentu acuto legit: q̄ſi ad cor referret nō ad Annibalē. Sed non fugit me: ſi aliqs ſit tā incōditus ſic poſſe defendi cor Ceſelli maſculinū. ut uideatur tertius uerſus ſeparatim: atq; diuiſim legēdus: pinde quaſi pciſis interruptiſq; uerbis exclamet antiochus: ſuaſorē ſummū. ſed nō dignū ē eis: q; hoc dixerint reſponderi.

¶ Quid Tullius Tyro Ciceronis libertꝰ reprehēderit in. M. Catonis oīone: quā ꝓ rhodiēſibus i ſenatu dixit: & qd ad ea: q̄ reprehēderat: reſpōderimus. Cap. iij.

rhodus c Iuitas rhodiēſis: & inſulæ oportunitate: & operꝝ nobilitate: & nauigandi ſolertia: naualibuſq; uictorijs celebrata ē: ea rhodiēſis ciuitas: quū amica: atq; ſocia po. ro. foret: Perſa tñ Philippi filio Macedonū rege. cū quo bellum populo ro. fuit amico uſa eſt. Cōnixiq; ſunt rhodienſes legationibus Romā ſæpe miſſis: id bellū inter eos cōponere: Sed ubi iſta pacificatio ꝑpetrari nequiuit: uerba a pleriſq; rhodienſibus in cōcionibus eoꝝ ad populū facta ſunt: ut ſi pax non fieret: rhodienſes regē aduerſum populū ro. adiutarent. Sed nullū ſuper ea re publicū Perſes. decretū factū eſt: at ubi Perſes uictus: captuſq; eſt: rhodiēſes pertimuere ob ea: quæ cōpluries in cœtibus populi acta dictaq; erant. Legatoſq; romā miſerunt q temerita

tē quorundā

tem quorundã populariũ ſuoꝝ depræcarent. & fidem conſiliumq; publicum expurgarent. Legati poſtq̃ Romam uenerunt. & in ſenatum intromiſſi ſunt. uerbiſq; ſuppliciter ꝓ cauſa ſua factis: de curia exceſſerunt: ſniæ rogari cœptæ quũq; partim ſenatorũ de rhodienſibus q̃rerent: maleq; eos animatos fuiſſe dicerent: bellumq; illis faciendum cenſerent: Tum. M. Cato exurgit: & optimos fidiſſimoſq; ſocios: quorũ opibus diripiendis: poſſidendiſq; non pauci ex ſummatibus uiris intenti infenſiq; erant defenſum conſeruatũq; pergit or̃onemq; inclytã dicit. Quæ & ſeorſum fertur: inſcriptaq; eſt ꝓ rhodiẽſibus: & in qnto originũ libro ſcripta ẽ. Tyro ãt Tullius. M. Ciceronis libertus ſane qdẽ fuit ingenio hõ eleganti & haud quaq̃ reꝝ lr̃arũq; ueteꝝ i doctus. Eoq; ab ineũte ætate liberaliter iſtituto adminiculatore & quaſi adminiſtratore in ſtudiis litteraꝝ Cice. uſus eſt. Sed ꝓfecto plus auſus eſt: q̃ ut tolerari: ignoſciq; poſſit: nãq; epiſtolã cõſcripſit ad. Q. Anxiũ familiarẽ patroni ſui cõfidenter: & nimis callide. In qua ſibimet uiſus ẽ or̃onem iſtam ꝓ rhodiẽſibus acri ſubtiliq; ingenio: & iudicio pcenſuiſſe. Ex ea epiſtola libitum forte nobis ẽ rẽphenſiones eius quaſdam attingere: maiore ſcilicet uenia rẽphenſuri Tyronẽ: q̃tum ille rẽphenderit Catonẽ: culpauit aũt primũ hoc: q; Cato inerudite. & ανᾶγωγωτ. i. ineducate ut ipſe ait principio nimis inſolenti. nimiſq; acri: & obiurgatorio uſus ſit cum uereri ſeſe oſtendit: ne patres gaudio: atq; lætitiæ rerum geſtarum ꝓſpere de ſtatu mentis ſuæ deturbati non ſatis conſiperent: neq; ad recte intelligendũ: cõſulendumq; eſſent idonei. In principiis aũt iquit patroni q pro reis dicũt: cõciliare ſibi: & cõplacare iudices debẽt. Senſuſq; eoꝝ expectatione cauſæ ſuſpẽſos: rigẽtiſq; honorificis: uerecundiſq; ſententiis cõmulcere. Non iniuriis: atq; impioſis cõminatiõibus cõficare. Ipſum deniq; principiũ appoſuit cuius uerba hæc ſunt: ſcio ſolere pleriſq; hoibus rebus ſecundis: atq; ꝓlixis atq; proſperis: aium excellentem: atq; ſuperbiam: atq; ferocitatem augeſcere: atque creſcere: quod nunc mihi magnæ curæ eſt: q; hæc res tã ſecunde ꝓceſſerit neqd in conſulendo aduerſi eueniat: quod noſtras ſecundas res confricet. Neue hæc lætitia nimis luxurioſe eueniat. Aduerſæ res ſe domant: & docent quid opus ſit facto. Secũdæ res lætitia tranſuorſum tudere ſolent a recte conſulendo atq; intelligendo. Quo maiore opere dico ſuadeoq; uti hæc res aliquot dies proferatur: dum ex tanto gaudio in poteſtatẽ noſtram redeamus. Quæ deinde Cato iuxta dicit: Ea inquit cõfeſſionem faciunt: non defenſionem: neq; ꝓpulſationem: tranſlationemue criminis habent: ſed cũ pluribus aliis cõmunicationem: q; ſcilicet nihil ad purgãdum eſt. Atq; ẽt inquit inſuper profitẽ rhodienſes: qui accuſabant: q; aduerſus po. ro. regi magis cupiuerint: fauerintq;. Id eos cupiſſe atq; fauiſſe utilitatis ſuæ gratia: nero Perſa quoq; rege uicto ad ſupbiam: ferociamq; & immodicũ modũ inſoleſcerent: Eaq; ipſa uerba ponit ut infra ſcriptum ẽ. Atq; ego qdẽ arbitror rhodienſes noluiſſe nos: ita depugnare: uti depugnatũ eſt. Neq; regem Perſen uiciſſe: non rhodienſes id mõ uoluere: ſed multos populos: ac multas nationes idẽ uoluiſſe arbitror. Atq; haud ſcio: an partim eoꝝ fuerint: qui nõ noſtræ contumeliæ cã: id uoluerunt euenire. ſed enim id metuere: ſi nemo eẽt homo: quem uereremur: quicquid liberet: faceremus ne ſub ſolo iperio noſtro in ſeruitute noſtra eſſent libertatis ſuæ cã in ea ſnia fuiſſe arbitror. Atq; rhodienſes tñ perſen publice nunq̃ adiuuere. Cogitate quanto nos noſtri natiui cautius facimus. Nam unus quiſq; noſtrum. ſiquis aduerſus rem ſuã quid fieri arbitrat: ſumma ui contra nitit: ne aduerſus illam fiat qd illi tñ perpeſſi. Sed quod ad

Tyro. Tullius

principium reprehenſum attinet: ſcire oportuit Tyronem: defenſos eſſe rhodienſes a Catone: ſed ut a ſenatore: & conſulari: & cenſorio uiro: quod quidē optimum eē publium exiſtimabat ſuadente non ut a patrono ſolet cām pro reis dicente. Alia namq; principia conducunt reos apud iudices defendenti & clæmentiā: miſericordiāq; undiq; indaganti. Alia quum ſenatus de repu. conſulitur uiro auctoritate pſtanti ſentētijs quorūdam iniqſſimis pmoto: & pro utilitatibus publicis: ac p ſalute ſocioꝝ grauiter & libere indignāti ſimul: ac dolēti. Quippe recte & utiliter in diſciplinis rhetorum præcipiē iudices de capite alieno: deq; cā ad ſeſe nō ptinenti cognituros ex q̄ prēter officiū iudicādi: nihil ad eos ſimul periculi uel emolumēti redundaturꝝ ē: cōciliādos eſſe: ac ppiciandos laudabiliter: ac placabiliter: & leniter exiſtimatiōi ſalutiq; eiꝰ qui apud eos accuſatus eſt: At quū dignitas & fides: & utilitas oīum cōis agitur: ob eamq; rē aut ſuadendū quid: ut fiet: aut fieri iā cœpto: differendū eſt: tū qui ſe in huiuſmodi principijs occupat: ut beniuolos: benignoſq; ſibi auditores paret: ocioſam operā: in nō neceſſarijs uerbis ſumit. Iādudum. n. negocia periculaq; ipſaꝝ reꝝ cōia: conſiliis eos capiēdis conciliāt: & ipſi potius ſibi expoſcunt cōſultoris beniuolentiā: Sed qđ ait cōfeſſum Catonē noluiſſe rhodienſes ita depugnare uti depugnatū ē: neq; regē Perſen a po. ro. uinci. atq; id cū dixiſſe nō rhodienſis mō: ſed multas quoq; alias natiōes uoluiſſe: ſed id nihil ad purgādū: extenuandūue crimē ualere: iā hoc primū Tyro improbe mentiē. Verba ponit Catōis: & Aliis tñ eum uerbis calumniaē. Nō .n. Cato confiteē rhodienſes noluiſſe uictoriam eſſe po. ro. ſed ſeſe arbitrari dixit: id eos noluiſſe: quod erat ꝑculdubio ſuæ opinionis profeſſio: nō rhodienſiū culpæ cōfeſſio. In qua re: ut meū quidē iudiciū: nō culpa tm̄ uacat: ſed dignus quoq; laude ad mirationeq; eſt. quū & ingenue & religioſe dicere uiſum eſt cōtra rhodiēſis qđ ſentiebat: & parta ſibi ueritatis fide ipſum illud tñ: quod cōtrariū putabaē flexit: & trāſtulit: ut eos iccirco uel maxime æquū eſſet acceptiores: carioreſq; fieri po. ro. quod quū & utiles eſſent: & uellent regi eſſe factum: nihil tñ adiuuandi eius gratia fecerint. Poſtea uerba hæc: ex eadē ratione ponit. Ea nunc de repente tāta nos beneficia ultro citroq; tantā amicitiam relinquimus. Quod illos dicimus uoluiſſe facere: id nos prius facere occupabimus? Hoc inquit enthymema nequā & uitioſum eſt: reſponderi enim potuit: occupabimus certe. Nam ſi nō occupauerimus: opprimemur incidendūq; erit inſidias a quibus ante nos nō cauerimus. Recte inqt hoc uitio dat lucilius poetæ euripidi. q; quū Polyphontes rex propterea ſe interfeciſſe fratrē diceret: q; ipſe ante cōſilium de nece eius cœpiſſet. Meropa fratris uxor hiſce eū uerbis eluſerit εἰ γαρ σὲ ἔμελεν: ὡς ὑφὸς κτείνειν: πῶς ἰσ. χρὴ καί σὲ μέλλειν ὡς χρόνος παρὴν ἄθην. i. nam ſi te occiſurus erat ut tu ais maritus: te quoq; occiſuꝝ eſſe oportuit: ut qñ tempus interponeretur. At hoc. n. inquit plane ſtulticiæ plenum eo conſilio: atq; ea fini facere nolle aliquid: uti nunq̄ id facias: quod uelis. Sed uidelicet Tyro aīum non aduertit non eſſe in oibus rebus cauendis eandem cauſam: nō humanę uitæ negocia: & actiones: & officia: uel occupandi: uel differendi: uel ēt ulciſcendi: uel cauēdi: ſimilia eſſe pugnæ gladiatoriæ. Nā gladiatori compoſito ad pugnādum pugnæ hæc propoſita ſors eſt: aut occidere ſi occupauerit: aut occūbere: ſi ceſſauerit hoium autem uita non tam iniquis: neq; tam indomitis neceſſitatibus circūſcripta eſt. ut ic circo prior iniuriam facere debeas: quā niſi feceris: pati poſſis. Quod tm̄ aberat po. romani manſuetudine occupare, ut ſæpe iam in ſeſe factas iniurias ulciſci neglexerit.

Poſt

Poſt deinde uſum eſſe Catonẽ dicit: in eadẽ oratiõe argumentis parum honeſtis: & nimis audacibus. Ac non uiri eius: qualis fuit: ſed uafris: ac fallacioſis & quaſi græcorum ſophiſtarum ſolertiis. Nam quum obiiceretur inquit rhodienſibus quod bellum populo romano facere uoluiſſent: negauit pene. Sed ignoſci popoſcit quia id non feciſſent: & ſi maxime uoluiſſent: induxiſſeque eum dicit: quam dialectici ΕΠΑΓΩΓΗΝ. ideſt inductionem appellat: rem admodum inſidioſam: & ſophiſticam: neque ad ueritates magis: q̃ ad captiones repertam: quum conatus ſit exemplis decipientibus colligere: confirmareq; neminem: qui malefacere uoluit plecti æquum eſſe: niſi qđ factum uoluit ẽt fecerit: uerba aũt ex ea oõne Marci Catonis hæc ſunt. Qui acerrime aduerſus eos dicit: ita dicit: hoſtis uoluiſſe fieri: & quis eſt tandem noſtroꝝ: qui qđ ad ſe attineat: æquum cenſeat quenquam pœnas dare ob eam rem: q̃ arguat malefacere uoluiſſe? Nemo opinor. Nã ego quod ad me attinet nolim. Deinde paulo infra dicit: Quid nunc? & quæ tandem lex eſt tam acerba: quæ dicat: Si quis id facere uoluerit: mille nũmis: dimidiũ familiæ: mulcta eſto. Siquis plus quingenta iugera habere uoluerit: tanta pœna eſto. Si quis maiorem pecudum numeꝝ habere uoluerit: tantum damni eſto. Atq; nos omnia plura habere uolumus: & id nobis impune eſt. Poſtea ita dicit: ſed ſi honorem non æquum eſt haberi ob eam rẽ q̃ benefacere uoluiſſe quis dicit: neq; fecit tantum. Rhodiẽſibus tale erit: non q̃ malefecerunt ſed quia uoluiſſe dicunt. His argumẽtis Tyro Tullius. M. Catonem cõtendere & conficere dicit rhodienſibus quoq; impune eẽ debere q̃ hoſtes q̃dẽ po.ro. eſſe uoluiſſent. & qui maxime nõ fuiſſent. Diſſimulari aũt non poſſe ait q̃n paria & conſimilia non ſint plus q̃ngenta iugera habere uelle quod plebiſcito colonis prohibitum fuit: & bellũ iniuſtũ: atq; impiũ po.ro facere uelle: neq; itẽ inficiari poſſe: qui alia cauſa in premio ſit: alia in pœnis: nã beneficia inqt p̃miſſa operiri oportet: neq; ante remunerari: q̃ facta ſint: iniurias aũt imminentis præcauiſſe: iuſtum eſt magis q̃ expectauiſſe. Summa.n. p̃feſſio ſtulticiæ inquit: non ire obuiam ſceleribus cogitatis: ſed manere opeririq; ut quum admiſſa: & perpetrata fuerint: tum deniq; ubi: quæ facta ſunt: infecta fieri nõ poſſunt: puniantur hæc Tyro ĩ Catonẽ: nõ minus frigide ſane: q̃ inaniter: ſed enim Cato non nudam nec ſolitariam: nec ĩprotectam hãc ΕΠΑΓΩΓΗΝ facit. Sed multis eam modis præfulcit: multiſq; aliis argumentis cõuelat: & quia nõ rhodienſibus magis q̃ reipu. conſulebat: nihil ſibi dictu: factuq; ĩ ea re turbe duxit: quin omnium ſententiarum uia ſeruatum ire ſocios niteretur. Ac primum ea non in callide conquiſiuit: quæ non iure naturæ: aut iure gentium fieri prohibentur: ſed iure legum alicuius medendæ: aut temporis cauſa iuſſarum: ſicut eſt de numero pecoris. aut de domino agri præfinitio. aut eiuſmodi aliquo in q̃bus tribus quod p̃hibitum fieri p̃ leges q̃dem non licet uelle id tñ facere. ſi liceat. ĩhoneſtũ non eſt. Atq; eas res contulit ſchorſum miſcuitq; cum eo. quod neq; facere neq; uelle. p̃ ſeſe honeſtũ tũ deĩde ne diſparilitas collationis euidens fieret. plurib9 id propugnaculis defenſat. Neq; tenuis iſtas. & enucleatas uolũtatum in reb9 illicitis repræn ſiones. qualia in philoſophorum ocio diſputantur. magnifacit. ſed id ſolum ex ſumma ope nitit. ut cauſa rhodiẽſiũ quorum amicitiam retineri ex repu. fuit: aut æqua iudicaretur. aut q̃dem certe ignoſcẽda. Atq; iterim. neq; feciſſe rhodiẽſes bellũ. neq; facere uoluiſſe dicit. Interim autem facta ſola cenſenda dicit. atque in iudicium uocanda. ſed uoluntates nudas. inaniſq;. neque legibus neq; pœnis fieri obnoxias. inter

dum tamen: quasi deliquisse eos cōcedat: ignosci postulat: & ignoscentias utiles esse rebus humanis docet: ac nisi ignoscant: metus in republica reꝝ nouarꝝ monet sed. n. contra si ignoscatur cōseruatum iri ostendit po. Ro. magnitudinē superbiæ: quoque crimen quod tunc præter cætera in senatu Rhodiensibus obiectum erat mirifica: & prope diuina responsionis figura elusit & eluit. Verba adeo ipsa ponemus Catonis: qñ Tyro ea prætermisit. Rhodienses superbos esse aiunt id obiectantes: quod mihi e liberis meis minime dici uelim: sunt sane superbi: quid id ad nos attinet: id ne irasci mini si quis superbior est: q̄ nos. Nihil prorsus hac compellatione dici potest: neque grauius: neq; munitius aduersus homines superbissimos facta: qui superbiam in se se amarent in alijs reprehenderent: præterea animaduertere est in tota ista Catonis oratione: omnia disciplinarꝝ rhetoricarꝝ arma atq; subsidia mota esse: sed nō perinde: ut in decursibus ludicris: aut simulachris prœliorꝝ uoluptarijs fieri uidemus. Non inq̄ distincte nimis ac compte: atq; modulate res acta est: sed quasi i ancipiti certamine quum sparsa acies est: multisq; locis marte uario pugnatur: sic in ista tum causa Cato quum superbia illa rhodiēsium famosissima multorꝝ odio: atq; inuidia flagraret: omnibus promiscue tuendi: atque propugnandi modis usus est: & nunc ut optime meritos cōmendat: nunc tanq̄ si innocentes purgat: & ne bona diuitiæq; eorū expectantur: obiurgat: nunc etiam quasi sit erratum deprecatur: nunc ut necessarios rei pu. ostentat: nunc clementiæ: nunc māsuetudinis maiorꝝ: nunc utilitatis publicæ cō monefacit: eaq; oīa distinctius: numerosiusq;: ac comptius fortasse dici potuerint. Fortius atq; uiuidius potuisse dici nō uidentur. Iniq; igitur Tyro Tullius: qui ex oībus facultatibus tam opulente oratiōis aptis inter se se: & cohærentibus paruū quippiam nudūq; sumpsit: qd obtrectaret: tanq̄ non dignū. M. Catone fuerit: q; dictorꝝ nō perpetratorꝝ uolūtates: nō cēsuerit puniēdas. Comodius aūt erectiusq; de his me is uerbis: qbus Tul. Tyrōi respōdi: mō existimauit: iudiciūq; faciet: q & oronē ipam Catonis totā acceperit in manus: & epistolā Tyronis ad Anxiū scriptam reqrere & legere curauerit. Ita. n. nos sincerius exploratiusq; uel corrigere poterit: uel ꝓbare.

¶ Cuiusmodi seruos: & quam ob causam Celius Sabinus iuris ciuilis auctor pileatos uenundari solitos scripserit: & quę mancipia sub Corona more maiorꝝ uenerint. Atq; idipsum sub corona quid sit. Cap. iiij.

Pileati: serui uendebantur

Pileatos seruos uenum solitos ire: quorꝝ nomine uenditor nihil præstaret. Celius sabinus iurisperitus scriptū reliquit cuius rei causam esse ait: q; eiusmodi conditionis mancipia insignia esse in uendūdo deberent: ut empto res errare: & capi non possent: neq; lex uendūdi opperienda esset: sed oculis iam perciperent quodnam esset mancipiorꝝ genus sicuti inquit antiquitus mancipia iure belli capta coronis induta ueniebant: & iccirco dicebantur sub coronis uenire. Nam ut ea corona signum erat captiuorꝝ uenalium: ita Pileus impositus demōstrabat eiusmodi seruos uenundari quorꝝ noīe emptori uēditor nihil p̄staret. Est aūt alia ratiōis huius opinio: cur dici solitum sit captiuos sub corona uenūdari: q; milites custodiæ causa: captiuorꝝ uenalium greges circūstarent: eaq; circūstatio militum corona appellata sit: Sed id magis ueꝝ esse: quod supra dixi. Cato quoq; in libro: quem cōposuit de re militari docet: Verba sunt hæc Catonis: Vt populus sua opera potius ob rem benegestam coronatus supplicatum eat: q̄ re malegesta coronatus ueneat.

¶ Historia de Polo histrione memoratu digna. Cap. v.

Histrio in

Iſtrio in terra græcia fuit fama celebri: qui geſtus & uocis claritudine: &
h uenuſtate cæteris anteſtabat nomen fuiſſe aiũt polũ: tragœdias poetarũ
nobiliũ ſcite atq; aſſeuerate actitauit: Is Polꝰ unice amatũ filiũ morte ami
ſit eũ luctum: qm̃ ſatis uiſus eſt luxiſſe: rediit ad quæſtũ artis: in eo tpe Athenis Ele
ctram Sophoclis acturus geſtare urnam: quaſi cum Oreſtis oſſibꝰ debebat. ita cõ
poſitum fabulæ argumentum eſt: ut ueluti fratris reliquias ferens Electra com plo
ret commiſeraturq; interitum eius: q per uim exſtinctus exiſtimaꝫ. Igitur Polus lu
gubri habitu Electræ indutus oſſa: atq; urnã e ſepulchro tulit filii: & q̃ſi oreſtis am/
plexus oppleuit oſa: non ſimulacri: neq; imitamentis: ſed luctu atq; lamentis ueris
& ſpirantibus: ita quum agi fabula uideretur dolor actitatus eſt.

¶Quid de quorũdam ſenſuũ naturali defectiõe Ariſtoteles ſcripſerit. Cap. vi.

X quinq; ſenſibus: quos aiantibus natura tribuit: uiſu: guſtu: auditu: tra
e ctu: odoratu: quos græci αισθησεισ: ideſt ſenſus οψιν. i. uiſũ: αγοην. i.
auditũ: γευσιν. i. guſtũ: αφην. i. tactũ: οσφρησιν. i. odoratũ appellant
q̃dã aialiũ alia alio carẽt: & aut cæca natura gignunt̃: aut inora: inauritaue: nullũ ãt
gini aial Ariſtoteles dicit: quod aut guſtus ſenſus careat: aut tactus: uerba ex libro
eiꝰ quẽ περιμνημησ. i de mẽoria cõpoſuit: hęc ſũt. την δεαφιν: και γευσιν παντα
εχει επει τωνατελη ζωων. i. tactũ uero: & guſtũ oĩa hẽnt. p̃ter q̃ aiantiũ iperfecta.

¶An afatim quaſi admodũ prima acuta pronunciandum ſit: & quædam itidem nõ
incurioſe tractata ſuper aliarum uocum accentibus. Cap. vii.

Nnianus poeta præter ingenii amœnitates: litterarũ quoq; uetex & ratio
a num in litteris oppido q̃ peritus fuit: & ſermocinabaꝫ mira quadã: & ſci/
tã ſuauitate: is affatim. i. admodũ prima acuta: nõ media ꝓnũciabat. At affatim
que ita ueteres locutos cenſebat: itaq; ſe audiẽte Probũ grãmaticũ hos uerſus i Plau
ti ciſtellaria legiſſe dicit. Pontines tu homo facinus facere ſtrenuum.
Aliorum eſt affatim qui faciant.
Sane ego me uolo fortem perhiberi uirum.
Cauſam huic accentui dicebat: q; affatim nõ eſſent duæ partes oronis: ſed utraq; ps
in unam uocem coaluiſſet: ſicuti in eo quoque quod ex aduerſum dicimus: ſecun/ Ex aduer
dam ſyllabam debere acui exiſtimabat: qm̃ una nõ duæ eſſent orationis partes. Atq; ſum
ita oportere apud Terentium legi dicebat in his uerſibus. In quo hæc diſcebat ludo
exaduerſum loco. conſtrina erat quædã. addebat etiam quod ad prouerbium tũ fer/
me acueret̃. quũ ſignificaret επιτεσιν. quam intentionẽ nos dicimus: ſicuti adfaba/ adfabare
re: & admodũ & ad ꝓbe dicunt̃. Cætera quidem ſatis cõmode annianus ſed hanc p admodũ
ticulã quam ſemp quum intentionẽ ſignificaret acui putauit non id ꝓpetuũ uidet̃. adprobe.
Nã & adoptus quũ dicimus & adprimus. & adprime intentio in his uerbis demon adpri
ſtrat̃. n. q; tñ ad ꝓticula ſatis cõmode accẽtu acuto ꝓnunciat̃. Adprobus tñ. quod ſi mus.
gnificat ualde ꝓbus non inficias eo. q; prima ſyllaba acui debeat. Cecilius in comœ/ adprime.
dia quæ inſcribitur triumphus. uocabulo iſto utit̃. Hierocles hoſpes eſt mihi adole
ſcens adprobus. Num igitur in his uocibus quas nos nõ acui diximus. ea cauſa eſt. adpro
q; ſyllaba inſequitur natura longior. quæ non ferme patit̃ acui priorem in uocabu/ bus.
lis ſyllabaꝝ plurium q̃ duaꝝ. ad primum autem longe primum. L. Liuius in odyſ/ adpri
ſea dicit in hoc uerſu. Ibi deniq; uir ſummus adprimꝰ patroclus. Idẽ Liuius in odyſ mum.
ſea p̃modũ dicit quaſi admodũ. Parceres inquit p̃modũ. Quod ſignificat ſupramo

præmodum dum .dictumq; eſt quaſi prætermodum: in quo ſcilicet prima ſyllaba acui debuit.

¶Res ſupra fidem habita ſuper amatore delphino: & puero amato. Cap. viii.

Delphini Elphinos uenerios eſſe: & amaſios non mō hiſtoriæ ueteres ſed recentes d quoq; memoriæ declarāt. Nā & ſub Cæſaribꝰ in puteolano mari: ut Appion ſcriptū reliqt: & aliquot ſæculis ante apud maupactū: ut Theophraſtꝰ tradidit amatores flagrātiſſimi delphinoꝝ qdā cogniti cōpertiq; ſūt. Neq; ii amauerūt: qd ſunt ipſi genus: ſed pueros forma liberali: in nauiculis forte aut in uadis littorū cōſpectos miris & hūanis modis arſerūt uerba ſubſcripſi απιωνοσ eruditiui ri ex ægyptiacoꝝ libro qnto: qbꝰ delphini amātis & pueri nō abhorrētis cōſuetudis: luſus geſtatōes aurigatōes refert: eaq; oīa ſeſe ipſū: multoſq; alios uidiſſe dicit. και αυτόσ δουνειδον περι λικαι αργιαν δελφινα ερωντα παιδοσ και προσπαιδικην ετοιμενον φωνην. ατάρ ουν και προσ νηχομενοσ ο ιχθυσ: ανεδε χετοτον παίδα επίτων νοτων. και τασ ακανθασ περισελλον ινα μητον ποτουμενον χρωτα αμυξείσ και ιππηδον περιβεβηκοτα μεχρι δικοσιον απηγε ςαδιον εξεχειτόδαρα η ρωμη και πασα νιτα λιαθεασ αοδαι ίχθην νηχόμενον υποερο-τοσ. i. & qdē nos uidimus apud puteolos delphinū amātē mire puerū: inclamatū a puero acciri. Annatās itaq; & pēnæ aculeos uelut uagina cōdēs: ne dilectū ſibi corpus laceraret: pbebat aſcenſuro deorſū receptū q; equitis mō ſidētē p magnū æquor ad trigīta fere paſſuū milia deferebat. Roma igit' oſq; italia eo cōfluebat: ut piſcē p amorē ueneriū uehētē puerū aſpectaret ad hæc adiicit rē nō minus mirādā. Poſtea inquit idē ille puer delphīo amœnus morbo affecto obiit ſuū diē: at ille amās: ubi ſępe ad littus ſolitū annauit: & puer q in primo uado aduētū eius opperiri cōſucuerat: nuſq; fuit: deſiderio tabuit: exanimatuſq; eſt: & in littore iacens inuentus ab ijs qui rē cognouerant: in ſui pueri ſepulchro humatus eſt.

¶Pepoſci memordi: pepugi: ſpepōdi: & occecurri: pleroſq; uetex dixiſſe non uti poſtea receptū eſt dicere: per o aut p u litterā in prima ſyllaba poſitā: ſed p e: atq; adeo græce rōnis exemplo dixiſſe. Præterea notatū: q; uiri nō indocti: neq; ignobiles a uerbo deſcendo nō deſcendi: ſed deſcendidi dixerunt. Cap. ix.

memordi Opoſci: momordi: pupugi: cucurri ꝓbabiliter dici uidentur: atq; ita nūc p oēs ferme doctiores huiuſcemōi uerbis utunt'. Sed. Q. Ennius in ſatyris memorderit dixit p e litterā. nō momorderit. Mcū inqt' nō eſt: at ſi me canis memorderit. Itē Laberiꝰ in gallis de integro patrimonio meo centū milia nūmū memordi. Itē idē Laberiꝰ ī coloratore. Itaq; leui pria pcoctus. ſimul ſub dentes mu lieris ueni bis ter memordit. Itē. P. Nigidius de aīalibus lib. ij. Serpēs ſi memordit. gallina deligit': & opponit'. Itē Plautus ī aulularia. Vt ad memordit hoiem. ſed idē Plautus ī trigemini: non pmordiſſe: neq; præmomordiſſe dixit. ſed pmorſiſſe. Ni fu-

præmorſiſſe pepoſci pepugero occecurrit. Spepōdi. giſſem inqt mediū credo pmorſiſſet. Itē accius ī cōciliatrice urſum ſe memordiſſe autumat. Pepoſci quoq; nō popoſci Valerius Antias in lib. annaliū. xlv. ſcriptū reliqt: Deide Licinius tri. ple. perduellionē ei diē dixit. & comitijs diē a. Q. Martio prætore popoſcit. Pepugero quoq; acta ī ędilitio dicit. Sed ſi pepugero metuet. Heliū quoq; Tuberonē libro ad. C. Oppiū ſcripto occecurrit dixiſſe. ꝓbus annotauit & hæc eius uerba appoſuit. Si generalis ſpecies occecurrit. Idem ꝓbus Valerium antiatē libro hiſtoriaꝝ. xij. ſpepōderat ſcripſiſſe annotauit. uerbaꝝ eiꝰ hæc poſuit. Tiberius Gracchus: qui quæſtor. C. Mancino in hiſpania fuerat. & cæteri qui pacem ſpepōderant.

Ratio aũt iſtarũ dictionũ hæc eẽ uideri põt: qm̃ græci in q̃dam ſpecie præteriti tpis quod παρακεί μενον: ideſt præteritũ pfectum appellant: ſecundã uerbi litterã in e plerunq; uertunt. γράφω γέγραφα: ideſt ſcribo ſcripſi: ποιῶ πεποίηκα: Ideſt facio feci: λαλῶ λελάληκα. i. garrio garriui: κρατῶ κεκράτηκα. i. teneo tenui: λούω λέλουκα: ideſt lauo laui: ſic ergo mordeo memordi: poſco popoſci: tendo tetẽdi: tango tetigi: pũgo pepugi: ſpõdeo ſpepõdi: curro cecurri: tollo: tetulli facit: ſic &. M. Tullius &. C. Cæſar mordeo memord: pungo pepugi: ſpõdeo ſpepõdi dixerũt: præterea inueni a uerbo ſcindo ſimili ratione nõ ſciderat: ſed ſeſciderat dictũ eſſe. L. Accius in ſotadicorũ libro primo: ſceſciderat dicit uerba eius hæc ſunt: Non ergo aquila ita uti prædicant ſeſciderat pectus. Ennius quoq; & Valerius Antias in libro hiſtoriarũ. lxxv. uerba hæc ſcripſit. Deinde funere locato ad forum deſcendidit. Laberius quoq; in Catuliario ita ſcripſit. Ego mirabar quõ mammæ mihi deſcendiderant. ſceſciderat deſcẽdidit

¶ Vſuſcapio & copulate & recto uocabuli caſu dicit̃: ita pignoriſcapio cõiuncte & eadem uocabuli forma dictum eſt. Cap. x. Vſuſcapio

T hæc uſuſcapio dicit̃ copulato uocabulo a littera in eo tractim pronunciata ita pignoriſcapio iunctæ ſunt partes: & ꝓductæ dicebant̃ uerba Catonis ſunt ex primo epiſtolicaꝝ quæſtionũ. Pignoriſcapio ob æs militare quod æs a tribuno ærario miles accipere debebat uocabulũ ſeorſum fit: ꝓ quod ſatis dilucet hanc capionem poſſe dici: quaſi hanc captionem: & in uſu & in pignore. e Pignoriſcapio

¶ Neq; leuitatẽ: neq; neqtiã ea ſignificatiõe eẽ q̃ in uulgi ſermonib9 dicunt̃. Cap. xi. Leuitus

Euitatẽ plerunq; nũc ꝓ in cõſtãtia: & mutabilitate dici audio: & nequitiã ꝓ ſolertia: aſtutiaq;: ſed ueteꝝ hominum q ꝓprie: atq; itegre locuti ſunt: leues dixerũt: quos uulgo nũc uiles: & nullo honore dignos dicimus & leuitatẽ appellauerunt perinde quaſi lenitatẽ. Et nequã hoiem nihili: neq; rei: neq; frugis bonæ quod genus græci fere ασωτον. i. prodigũ: ἡ ακόλαζον. i. uel libidinoſum: ἡ ἀχρειον. i. uel inutilem: ἡ ἄχρηζον. i. uel inutilẽ: ἡ κακότροπον. i. uel improbũ: ἡ μιαρον. i. uel ſceleſtũ dicũt. Qui exẽpla hoꝝ uerboꝝ reqrit: ne in libris nimis remotis quærat: inueniet ea in. M. Tullij ſecũda antonianaꝝ: nã quũ genus quoddã ſordidiſſimum uitæ: atq; uictus. M. Antonij idẽ demõſtraturus eſſet: ꝙ in caupona deliteſceret: ꝙ ad ueſpeꝝ perpotaret: ꝙ ore inuoluto iter faceret: ne cognoſceretur: hæc & alia huiuſcemodi: quũ in eũ dicturus eſſet: Videte inqt hoies leuitatẽ: tanq̃ prorſus iſta decora hoc uitio in hoie notarent̃: at poſtea in eundẽ antoniũ ꝓbra qdã alia ludibrioſa: & turpia ingeſſiſſet: ad extremũ hoc addidit. O hoiem nequam: nihil. n. magis ꝓprie poſſum dicere. Sed ex eo loco. M. Tullij uerba cõpluſcula libuit ponere: at uidere leuitatẽ hoĩs: quũ ora diei decima fere ad ſaxa rubra ueniſſet: delituit in quadã cauponula: atq; ibi ſe occulẽs ꝓpotauit ad ueſpeꝝ: indecifio celeriter ad urbẽ adductus: domum uenit ore inuoluto: lanitor rogat qs es tu. A. Marco tabellari9: cõfeſtim ad eã: cui9 cã uenerat deducitur. Eiq; epiſtolã tradit quã illa quum legeret flens erat. n. ſcripta amatoriæ. Caput aũt litteraꝝ hoc erat: ſibi cũ illa mima poſthac nihil futuꝝ oẽm ſe amorem abieciſſe illius atq; in hac tranſudiſſe. Quũ mulier fleret uberius: hõ miſericors ferre non potuit. Caput aperuit: in collum inuaſit. O hominem nequã: nihil enim magis proprie poſſum dicere. Ergo ut te catamitum. nec opinato: quũ oſtendiſſes: præter ſpem mulier aſpiceret. Iccirco urbem terrore nocturno Italiam multoꝝ dieꝝ metu ꝓturbaſti? Cõſimiliter quoq; Claudius in primo an- Nequitia Leuis Nequam

naliū. nequitiam appellauit luxū uitæ prodigū. effuſumq; in hiſce uerbis. Perſuadēti cuidam adoleſcenti Lucano qui apprime ſummo genere gnatus erat. ſed luxuria & nequitia pecuniam magnā cōſumpſerat. M. Varro in libris de lingua latina. Vt ex nō & uolo inquit. nolo fit. ſic ex ne & qcquā media ſyllaba extrita cōponit nequā. P. Africanus pro ſe contra Tib. Aſelliū de mulcta ad populum. Omnia mala probra flagitia quæ hoīes faciunt: in duabus rebus ſunt malitia atq; nequitia: utr̄ defendis? malitiā an nequitiā. an utrunq; ſimul: Si nequitiā defendere uis licet. Sed tu in uno ſcorto maiorē pecuniā abſumpſiſti: q̄ quāti omne inſtrumētū fundi Sabini incēſum dedicauiſti. Si hoc ita eſt: qui ſpondet mille nūmū. Sed tu plus tertia parte pecuniæ paternæ perdidiſti: abq; aſſumpſiſti in flagitiis. Si hoc ita eſt: qui ſpōdet mille nummum: nō uis nequitiam: Age malitiam ſaltem defendas. ſed tu uerbis conceptis cōiuraſti ſciens: ſciente animo tuo. Si hoc ita eſt: qui ſpondet mille nummum.

Nolo
Nequā

¶ De tunicis χειριδώτοις: ideſt manicatis q; earum uſum. P. Africanus Sul. Gallo obiecit. Cap. xii.

Vnicis uti uirū prolixis ultra brachia. & uſq; in primores man9: ac prope indigitos romæ: atq; omni in latio indecor̄ fuit. Eas tunicas græco uocabulo noſtri χειριδωτους, i. manicatas appellauerūt. Fœminiſq; ſolis uestem. longe lateq; diffuſam in decorē exiſtimauerunt: ad ulnas cruraq; aduerſus ocu los protegenda. Viri aūt Ro. primo quidē ſine tunicis: toga ſola amicti fuerunt. poſtea ſubſtrictas: & breuis tunicas citra humerum deſinentes habebant: quod genus græci dicunt ἐξωμίδας, i. ſubſtrictas ſine manicis tunicas. Hac antiquitate induct9 P. Africanus Pauli filius: uir oībus bonis artib9 atq; oī uirtute p̄ditus. P. Gallo hoī delicato inter pleraq; alia q̄ obiectabat id quoq; probro dedit. q; tunicis uteretur manus totas operiētibus: uerba ſunt hæc Scipionis. Nā qui quotidie unguentatus aduerſus ſpeculum ornet: cuius ſupercilia reddunt: qui barba uulſa: fœminibuſq; ſubuulſis ambulet: qui in cōuiuijs adoleſcentulus cū amatore: cū cheridota tunica inferior accubuerit: q nō mō uinoſus: ſed uinoſus quoq; ſit eū ne quiſq̄ dubitet: quin idē fecerit: quod cinædi facere ſolent. Virgilius quoq; tunicas huiuſcemodi quaſi fœmineas ac probroſas criminatur. Et tunicæ manicas: & habent ridimicula mitræ. Q. quoq; Ennius carthaginenſium tunicatam iuuentutē non uidetur ſiue p̄bro dixiſſe.

tunicæ

¶ Quem claſſicum dicat. M. Cato: quem infra claſſem. Cap. xiij.

Laſſici dicebant non oēs: qui in claſſibus erant: ſed primæ tn̄i claſſis homines: qui. c. xxy. milia æris ampliuſue cenſi erāt. Infra claſſem aūt appellabantur: ſecūdæ claſſis: cęterarumq; oīum claſſium: qui minore ſumma æris: quā ſupra dixi: cenſebant. Hoc eo ſtrictim notaui: qm̄ in. M. Catonis oratiōe: qua uoconiam legem ſuaſit: quæri ſolet: quid claſſius: quid infra claſſem.

claſſicus

Infra claſſem

¶ De tribus dicendi generibus: ac de tribus philoſophis: qui ab athenienſibus ad ſenatum Romam legati miſſi ſunt. Cap. xiiij.

Tin carmine: & in ſoluta oīone genera dicēdi probabilia ſunt tria: q̄ græci χαρακτηρας formas uocāt: noīaq; eis fecerūt apponi ἀδρὸν ἰσχνὸν μεσον. Noſq; quē primū poſuimus uberē uocam9 ſm gracilē: tertiū mediocrē. Vberi dignitas: atq; amplitudo ē: gracili uenuſtas & ſubtilitas. Medius ī cōſinio ē utriuſq; modi pticeps. His ſingulis oīonis uirtutib9 uitia agnata ſunt: pari numero q̄ eaꝝ modū & habitū ſimulachris falſis emētiunt: ſic plerūq; ſufflati: atq; tu-

Tria dicē di genera

midi fallūt ꝑ uberibus: ſqualentes & ieiuni dicti ꝑ gracilibus incerti & ambigui pro mediocribus. Vera aūt & ꝓpria huiuſcemodi formaꝝ exempla ī latina lingua. M. Varro eſſe dicit: ubertatis Pacuuiū: gracilitatis Luciliū: mediocritatis Terētiū. Sed ea ipſa genera dicendi iā antiqtus tradita ab Homero ſunt tria tribus. Magnificū in Vlyxe: & uber ē: ſubtile ī Menelao: & cohibitū mixtū moderatūq; ī Neſtore. A iad uerſa cadē triptita uarietas ē ī tribus philoſophis: quos athenienſes romā ad ſenatū populūq; ro. legauerūt: ipatū uti mulctā remitterent: quā fecerāt ꝑ oropi uaſtatiōnē ea mulcta fuerat talētū fere qngētū: erāt iſti philoſophi. Carneades ex academia Diogenes ſtoicus. Critolaus ꝑipateticus: & in ſenatū qdem introducti īterprete uſi ſunt Cecilio ſenatore: ſed ante ipſi ſeorſum quoq; qſq; oſtentādi gra magno cōuentu hoīum diſcertauerūt: tū admiratiōi fuiſſe aiunt Rutilius & Polybius phorum triū ſui cuiuſq; generis facūdiā. Violenta inqunt: & rapida Carneades dicebat. Scita & teretia Critolaus. Modeſta Diogenes & ſobria: unū quodq; aūt genus: ut diximus quū caſte pudiceq; ornat: fit illuſtriꝰ quum fucat: atq; prælinit: fit præſtigioſum. ¶ Quia ſeuere moribus maiorum in fures uindicatum ſit. & quid ſcripſit Mutius Sceuola ſuper eo: quod ſeruatum datum: commodatumue eſſet. Cap. xv.

Carneades
Diogenes
Critolaus

Furtum

Abeo in libro de. xii. tabulis ſecūdo acria: & ſeuera iudicia de furtis habita eē apud ueteres ſcripſit. Idq; Brutū ſolitū dicere: furti dānatum eē qui iumentū aliorſum duxerat: q̄ quo utendum acceperat. Item qui longius ꝑduxerat: q̄ quem in locū petierat. Itaq; Q. Sceuola in libroꝝ quos de iure ciuili cō poſuit. xvi. uerba hæc poſuit. Quod cui ſeruādū datum eſt: ſi id uſus eſt. ſiue quod utendum acceperit: ad aliam rem: atq; acceperat: uſus eſt forti ſe obligauit.

¶ Locus exſcriptꝰ e ſatyta. M. Varronis: q̄ περιεδεσματων. i. de eduliis inſcripta eſt: de peregrinis ſcilicet ciborum generibus: & appoſiti uerſus Euripidis: quibus delicatorum hoīum luxuriantem gullam confutauit. Cap. xvj.

Diuerſi cibi

Arro in ſatyra: quā περιεδεσματων. i. de eduliis: cibis pegrinis & lauticiis īſcripſit: lepidæ admodū & ſcite factis uerſibus cœnaꝝ ciborūq; exq ſitas delicias cōprehēdi. Nā pleraq; id genus: q̄ helluōes iſti terra: & mari conquirūt expoſuit: incluſitq; in numeros ſenarios & ipſos qdē uerſus: cui ociū erit: in lib. quo dixi: poſitos legat. Genera aūt noīaq; edulium: & domicilia ciboꝝ oībus alijs p̄ſtantia: quæ profunda in gluuies ueſtigauit. q̄ Varro opprobrās executus eſt. hæc ſunt ferme q̄m nobis memoriæ. Pauus e ſamo. Phrygia attagena. Grues melli cæ. Hedus ex ambratia. Pelamis chalcedonia. Murena tarſeſia. Aſelli peſſimuntij. Oſtrea tarēti. Pectunculus chius. Helops rhodius. Sacri cilices. Nuces thaſiæ. Palma ægyptia. Glans iberica. hanc aūt pagrantis gulæ: & ſucos inſuctos inqrentis induſtriā. atq; has undiq; uorſum indagines cupediaꝝ: maiore deteſtatiōe dignas cenſebimus: ſi uerſus Euripidi recordemur. qbus utebat ſepiſſime Chryſippus philoſophus tanq̄ edendi irritatiōes quaſdā reptas eſſe. nō per uſum uitæ neceſſariū. ſed per luxum animi parata. atq; facilia faſtidientis per improbā ſacietatis laſciuiam. uerſus Euripidi ad ſcribendos putaui ἐπεὶ τιδεὶ βροτοισι πλὶνδυεὶν μονον δἰμητερος ακτης πωματος. υδροχοου ἀπαρεσι καὶ πεφυχημαο τρεφεὶν ωνουκατοδεὶ πλὶσμονη. τρυφηδετοὶ ἀμωνες δεσματων θηραματα. Nam quid mortalibus ſit uſu. præter duo illa modo. Cereris munꝰ: & aquæ poculum? quæ adſunt. ac nos queunt alere. quoꝝ facies nunq̄ eſt. luxus aūtē ſunt cæterarum epularū indagines.

¶ Sermo habitus cum grāmatico inſolertiarum: & imperitiarum pleno: de ſignificatione uocabuli: quod eſt obnoxius: deq; eius uocis origine. Cap. xvii.

Ercunctabar Romæ quempiam grāmaticum primæ in docendo celebritatis: non hercle experiendi: uel tētandi gratia: ſed diſcēdi magis ſtudio & cupidine: qd ſignificaret obnoxius: quæq; eius uocabuli origo: & rō eſſet. Atq; ille aſpicit me: illudēs leuitatē qōnis: prauitatēq;: obſcurā inquit ſane rem quæris: multaq; ꝓrſus uigilia indagandam. Quis adeo tam linguæ latinæ ignarus ē: q
Obnoxiꝰ neſciat eū didici obnoxium cui qd ab eo: cui eſſe obnoxius dicit: incōmodari & nocere poteſt: eius q habeat aliquē noxæ. i. culpæ ſuæ cōſciū? Quin potius inqt hæc mittis nugalia: & affers ea quæ digna quæri tractariq; ſint. Tum uero ego ꝓmotus agē dum iam oblique: ut cū hoīe ſtulto exiſtimaui: & cætera inq; uir doctiſſime: grauiora: remotioraq;: ſi diſcere & ſcire debuero qñ mihi uſus uenerit: tum queram ex te: at q; diſcam. Sed. n. quia dixi ſæpe obnoxiꝰ: & qd dicerē: neſciui didici ex te: & ſcire nūc cœpi: qd non ego oīum ſolus: ut tibi ſum uiſus ignoraui: ſed ut res eſt Plautus quo q; linguæ: atq; elegātiæ in uerbis latinæ princeps qd eſſet obnoxius: neſciuit: uerſus enī eſt in ſtico illius ſcriptus. Nunc ego hercle perii plane: nō obnoxie. Quod minime cōgruit cū iſta: quā me docuiſti ſignificatione: cōpoſuit enī Plautus tāq; duo iter ſe contraria: plane & obnoxie: qd a tua ſignificatione lōge abeſt. At ille grāmaticus ſatis ridicule: quaſi obnoxius: & obnoxie. non declinatione ſola: ſed re atq; ſnīa different: ego inqt dixit qd eſſet obnoxius: non qd obnoxie. At tunc ego admiratus inſolentis hoīs inſcitiā: mittamus inqt: ſicuti uis: q; Plautus obnoxie dixit: ſed ſi id nimis eſſe remotum putas: atq; illud quoq; prætermittamus: quod Saluſtius in Catilina. ſcribit. Minari etiam ferro: niſi ſibi obnoxia foret. Et quod uidetur uobis peruulgatius eſſe: id me doce. uerſus enim Virgilii ſunt notiſſimi.

Nam neq; tunc aſtris acies obtuſa uideri:
Nec fratris radiis: obnoxia ſurgere luna.

Quod tu ais: culpæ ſuæ cōſciū: alio quoq; loco Virgilius uerbo iſto utit: a tua ſentētia diuerſe in his uerſibus. Iuuat arua uidere: Nō raſtris hoīum: nō ulli obnoxia curæ. Cura enī ꝓdeſſe aruis ſolet. nō nocere qd tu de obnoxio dixiſti. Iam uero illud ēt Q. Ennii quo pacto congruere tecum pōt? qd ſcribit in phœnice in his uerſibus.

Sed uirum uera uirtute uiuere animatum adiecit fortiter.
Eumq; innoxium uocare. aduerſus aduerſarios?
Ea libertas eſt. qui pectus purum. & firmum geſtitat.
Aliæ res obnoxiæ nocte in obſcura latent.

At ille oſcitans. & hallucinanti ſimilis. nunc inquit mihi opere non ē. quū ociū erit. reuiſes ad me. atq; diſces. quid ī uerbo iſto Virgilius. & Saluſtius. & Plautus. & Ennius ſenſerint. Et nebulo quidem ille. ubi hoc dixit. digreſſus ē. Si quis autem uolet non originem ſolam uerbi iſtius. ſed ſignificationem quoq; eius. uarietatemq; recenſere. ut hoc etiam Plautinum ſpectet. adſcripſi uerſus ex aſinaria.

Maximas optimitas. & gaudio effertiſſimas.
Suis heris ille mecum una pariet. gnatoq; & patri.
Adeo ut ætate ambo. ambobus nobis ſint obnoxii.
Noſtro deuicti beneficio.

Qua uero ille grāmaticus finitione uſus eſt: ea uidetur in uerbo tā multiplici: unam

tantummodo usurpationem eius notasse: quæ quidem congruit cū significatu: quo Cecilius usus est in Chrysio in his uersibus.

Quanq̄ ego mercede hic conductus tua aduenio.
Ne tibi me esse ob eam rem obnoxium reare,
Audibis male: si male dicis mihi.

¶De obseruata: custodiaq; apud Romanos iusiurādi sanctimonia: atq; inibi de decem captiuis: quos Annibal Romam deiurio ab iis accepto legauit. Cap. xviii.

i Vsiurandū apud romanos inuiolate: sancteq; habitum: seruatūq; est: & mortibus: legibusq; multis ostēditur: & hoc quod dicemus ei rei nō tenue argumentū esse potest prœlio cānensi Annibal carthaginēsium impator: ex captiuis nostris electos decē romā: misit: mādauitq; eis: pactusq; est: ut si po. ro. uideret: permutatio fieret captiuorū: & pro iis quos alteri pluris acciperēt: darent argenti pōdo librā. s. & selibrā: hos priusq̄ proficiscerent: iureiurando adegit redituros eos esse in castra punica: si romani captiuos nō permutarēt: ueniūt romā decē captiui: mandatū pœni impatoris in senatu exponūt pmutatio senatui nō placita: parentes: cognati: affinesq; captiuorū amplexi eos: postliminio in priam rediisse dicebāt: statumq; eorū integrū: incolumēq; esse: ac ne ad hostes redire uellēt: orabant. Tūc octo ex iis postliminiū iustū non eē si respōderūt: qm̄ de iurio uicti forent: statimq; uti iurati erāt ad Annibalē ꝓfecti sunt: duo reliqui romæ mansērūt solutosq; eē sese: ac liberatos religione dicebant: qm̄ quū egressi castra hostiū fuissent cōmentitio consilio regressi eodē: tanq̄ si ob aliquā fortuitā cām isset itaq; iureiurādo satisfacto: rursum iniuriati abissent. Hæc eorū fraudulēta calliditas tā esse turpis æstimata est: ut contēpti uulgo discerptiq; sint: cēsoresq; eos postea oium notarū & damnis & ignominiis affecerūt: qm̄ quod se facturos dictauerant: nō feciissent: Cornelius aūt nepos in lib. exemplorū quinto: id quoq; litteris mādauit: multis in senatu placuisse ut ii: q redire nollent: datis custodibus ad Annibalē deducerent. Sed eam sniam numero pluriū: quibus id non uideret superatam. eos tñ qui ad Annibalē non rediissent. usq; adeo in testabiles inuisosq; fuisse: ut tedium uitæ cœperint: necemq; sibi consciuerint.

¶Historia ex annalibus de Tiberio Sempronio Graccho sumpta: patre Gracchorū tri. ple. atq; inibi tri. ple decreta cum ipsis uerbis relata. Cap. xix.

p Vlchrū atq; liberale: atq; magnanimū factū. Tibe. Sēpronij Gracchi. in exēplis repositū est: id exemplū huiuscemōi est. L. Scipioni Asiatico. Scipionis Africani supioris fratri. cui. C. Minutius Augurin9 tri. ple. mulctā irrogauit. eūq; ob eā cām pdes poscebat. Scipio African9. fratris noie ad collegium tribunorū ꝓuocabat. petebatq; ut uir consularē: triumphalēq; a collegę ui defenderent. Octo tribuni. cognita cā decreuerūt eius decreti uerba. quæ pōsui ex annalium monumētis exscripta sunt. Quod P. Scipio Africanus postulauit. pro. L. Scipione Asiatico fratre. quū contra leges contraq; morē maiorū tri. ple. hoibus accitis p uim in auspicato sniam de eo tulerit. mulctāq; nullo exēplo irrogauerit prędesq; eū ob eā rem dare cogat: aut si nō det: in uicula duci iubeat: ut eū a collegæ ui ꝓhibeamus: & q; cōtra collegam postulauit: ne sibi intercedamus: quominus suapte ptāte uti liceat: de ea re nostrum snia omniū data est. si. L. Cornelius Scipio Asiaticus collegæ arbitratu pedes dabit: collegæ ne eum in uincula ducat: intercedemus: si eius arbitratu prædes nō dabit quominus collega sua potestate utat: non intercedemus. Post hoc

Decretū

decretum quum Augurinus tri.ple.L.Scipionem prædes non dantem prehendi: & in carcerem duci iuſſiſſet: Tum tiberius Semproni9 Gracchus tri.ple.pater Tiberii: atq; C.Gracchorum: quum.P.Scipioni Africano inimicus grauis: ob pleraſq; in re pu.diſſenſiones eſſet: iurauit palam ī amicitiam inq; gratiam ſe cum.P.Africano nō rediſſe. atq; ita decretum ex tabula recitauit: eius decreti uerba hæc ſunt. Quum.L. Cornelius Scipio Aſiaticus triumphani: hoſtium duces in carcerem coniectauerit: alienum uidetur eſſe a dignitate reipu. in eum locum imperatorem Po.Ro. duci: in quem locum ab eo coniecti ſunt duces hoſtium. Itaq;.L.Cornelium Scipionē Aſiaticum a collegæ ui prohibeo. Valerius autem Antias contra hanc decretoꝝ memoriam: contraq; auctoritates uetuſtiſſimorum annalium. Poſt Africani mortem: interceſſionem iſtam ꝓ Scipione Aſiatico factam eſſe a Tiberio Graccho dixit: neq; mulctam irrogatam Scipioni: ſed dānatum eum peculat9 ob antiochenā pecuniam: quia prædes non daret: in carcerem duci ceptum: atq; ita intercedente Graccho exemptum.

¶Quod Virgilius a Molanis: ob aquam ſibi nō permiſſam ſuſtulit e uerſu ſuo: nola: & poſuit ora: atq; ibi de conſonantia litterarum iocunda. Cap.xx.

Criptum in quodam commentario repperi uerſus iſtos a Virgilio ita primum eſſe recitatos: atq; editos.

f Talem diues arat capua: & uicina ueſeuo.

Nola iugo

Nola iugo. Poſtea Virgiliū petiſſe a nolanis aquam: uti diceret in ꝓpinquū rus: nolanos beneficiū petitum nō feciſſe: poetam offenſum nomen urbis eoꝝ: quaſi ex hominum memoria: ſic ex carmine ſuo deraſiſſe oraq; ꝓ nola mutaſſe: atq; ita reliquiſſe. Et uicina ueſeuo ora iugo. ea res uera ne: an falſa ſit: non laboro: quī tamē melius ſuauiuſq; ad auris ſit: q̄ nola ora dubium id non eſt. nam uocalis i priore uerſu extrema eademq; ī ſequenti prima: canoro ſimul: atq; iocūdo hiatu tractim ſonat ē adeo inuenire apud nobiles poetas huiuſcemodi ſuauitate multa: quæ appareat nouata eſſe non fortuita ſed præter cæteros omnis apud Homeꝝ plurima: nō quippe i loco tales tanquam hiatus & ſonitus in aſſiduis uocibus pluribus facit.

ΗΔΕΤΕΡΙ ΘΕΡΕΙ ϖΡΟΡΕΕΙ ΕΙΚΙΑΧΑΛΑΖΗ

ΗΧΙΟΝΙ ψΥΧΡΗ ΕΞΥ ΔΑΤΟϹ ΚΡΥϚΑΛΛΩ. ideſt

Grandinis eſt ſimilis: ruit æſtate altera: uel iam

Prægelidis niuibus: aut glaciei humore coactæ. Atq; item alio loco]

ΛΑΑΝ ΑΝΩ ΘΕΝΕΟϹΚΕϖΟΤΙ ΛΟΦΟΝ

Surſū ille ad tumulū ꝓpellere ſaxū. Catul9 quoq; elegātiſſim9 poetaꝝ ī hiſce uerſib9

Miniſter uetuli puer falerni Ingere mi calices amariores

Vt lex poſthumiæ iubet magiſtræ

Ebrioſæ acinæ ebrioſiores

Quum ebrioſi dicere poſſet: & quod erat uſitatius: acinū in neutro genere appellare amans tñ hiatus illius homerici ſuauitatē ebrioſam dixit: pp conſequentis litteræ cōcentum: qui ebrios aūt catullū dixiſſe putāt: aut ebrioſos (nam id quoq; temere ſcriptum inuenitur) in libros ſcilicet ue corruptis exemplaribus factos inciderunt.

¶Quoad uiuet: & quoad morietur. cur idipſum temporis ſignificēt: quum ex duobus ſint facta contrariis. Cap.xxj.

q Voad uiuet. quū dr. item quoad morieť uidenť qdē duæ res dici cōtrariæ ſed idē. atq; unū tēpus utraq; uerba demōſtrant. Itē quū dicit quoad ſenatus habebitur

tus habebitur: & quoad ſenatus dimittetur: tametſi haberi: atq; dimitti contraria ſint: unum atq; idipſum tamen utroq; in uerbo oſtenditur: tempora enim duo quũ inter ſe oppoſita ſunt: atq; ita cohærentia: ut alterius finis: cum alterius initio miſcea tur: non refert utrum per extremitatem prioris: an per initium ſequentis: locus ipſe confinis demonſtretur.

¶Quod cẽſores equũ adimere ſoliti ſint equitibus corpulẽtis: & ꝑpinguibus: quæſi tũq; utrũ ea res cũ ignominia: an incolumi dignitate equitũ facta ſit. Cap. xxij.

n Imis pingui homini & corpulẽto cenſores equum adimere ſolitos: ſcilicet cenſores minus idoneum ratos eſſe: cum tanti corporis pondere ad faciendũ equi tis munus non. n. pœna id fuit: ut quidã exiſtimant: ſed munus ſine igno minia remittebatur: Tamen Cato in oratione: qua de ſacrificio cõmiſſo ſcripſit: obti cit hanc rem criminoſius: uti magis uideri poſſit cũ ignominia fuiſſe: quod ſi ita acci pias: id profecto exiſtimandum eſt: nõ omnino inculpatum: neq; indefidem uiſum eſſe: cuius corpus in tam immodicum modum luxuriaſſet: exuberaſſetq;.

¶Auli Gelij noctium atticarum Liber Octauus hac ætate nõ reperitur. Sed ex ue tuſtiſſimo exemplari hæc capita exterpta ſunt.

¶Heſterna noctu recte an cũ uitio dicatur: & quænam ſuper iſtis uerbis grãmati ca traditio ſit. Itẽq; q; decẽuiri in. xii. tabulis nox pro noctu dixerunt. Cap. i.

¶Quæ mihi. x. uerba dederit Fauorinus quæ uſurpentur quidem a græcis: ſed ſunt adulterina & barbara: quæ item ad me totidem accepit: quæ ex medio communiq; uſu latine loquentiũ minime latina ſunt: neq; in uetery libris reperiãtur. Cap. ii.

¶Quem in modum & quam ſeuere increpuerit audientibus nobis peregrinus phi loſophus adoleſcentem Romanum ex equeſtri familia ſtantem ſegnem apud ſe & aſſidue oſcitantem. Cap. iii.

¶Quod Herodotus ſcriptor hiſtoriæ memoratiſſimus parum uere dixerit unam ſolamq; pinnum arboꝝ oĩum cæſam: nunq; denuo ex hiſdẽ radicibus pullulare: & q; itẽ de aqua pluuiali & niue rem nõ ſatis exploratã pro cõperta poſuerit. Cap. iiii.

¶Quid illud ſit quod Virgilius cælum ſtare puluere: & q; Lucilius pectus ſentib9 ſtare dixit. Cap. v.

¶Quũ poſt offenſiunculas in gratiam redeat: expoſtulationes fieri mutuas mini me utile eſſe: ſuperq; ea re & ſermo Tauri expoſit9: & uerba Theophraſti libro ſum pta & q;. M. Cicero de amore amicitiæ ſenſerit, cũ ipſius uerbis aditũ. Cap. vi.

¶Ex Ariſtotelis libro: qui inſcriptus eſt: cognita acceptaq; de natura memoriæ & habitu: atq; inibi de alia quadam exuberãtia aut interitu eius lecta audita. Cap. vii.

¶Quid mihi uſu uenerit interprætari: & quaſi effingere uolenti iocos quoſdam pla tonicos latina oratione. Cap. viii.

¶Quod Theophraſtus philoſophus oĩum ſuæ ætatis doctiſſimus uerba pauca ad populum athenienſem facturus: deturbata uerecundia obticuerit: q; q; idem hoc De moſtheni apud Philippum regem uerba facienti euenerit. Cap. ix.

¶Qualis mihi fuerit in oppido eleuſino diſceptatio cum grammatico quodã præ ſtigioſo tempora uerborũ & puerilia meditamenta ignorante. Remotarum autem

59

quæſtionum nebulas: & formidines capiendas imperatorum animis oſtentare feſti ne tibi reſponderit Xantippe uxori Socrates petenti ut per Dionyſia largitione ſum ptum cœnitaret. Cap.x.

¶Quid ſignificet in ueterum libris ſcriptum pleriq; omnes: & q̄ ea uerba accepta a græcis uidentur. Cap.xj.

¶Quſones q̄ hoies afri dicunt nō eſſe uerbū pœnicum: ſed græcum. Cap.xij.

¶Lepidiſſima altercatio fauorini philoſophi aduerſus quendā intēpeſtiuū de ambi guitate uerboꝝ differentē: atq; inibi uerba quędā ex Neuio poeta: & Cneo. Gallo nō uſitate collocata: atq; ibidē a. P. Nigidio origines uocabuloꝝ exploratæ. Cap.xiij.

¶Quibus modis ignominatus: tractatuſq; ſit a. C. Cæſare Laberius poeta: atq; ini bi appoſiti uerſus ſuper eadem re eiuſdem Laberij. Cap.xiiij.

¶Auli Gelii noctium atticarum commentarii Liber nonus.

¶Quamobrē. Q. Claudius quadrigarius in duodeuiceſimo annali ſcripſerit rectio res certioreſq; ictus fieri: ſi ſurſum quid mittas q̄ ſi deorſum. Cap.i.

q Claudius in undeuiceſimo annali: quū oppidū a Metello ꝓconſule oppugnari: cōtra ab oppidani deſup e muris ꝓpugnari deſcri beret: ita ſcripſit. Sagittarī cū funditore utrinq; ſummo ſtudio: ſpgunt fortiſſime: ſed ſagittam atq; lapidē dehorſum an ſurſum mittas hoc intereſt: Nā neutrū pōt dehorſum uerſum recte mit ti: ſed ſurſum utrūq; optime q̄re milites Metelli ſauciabant' mul to minus: & qđ maxime opus erat: a pinnis hoſtes defendebāt facillime. Percōtabar ego Antoniū Iulianū rhetorem: cur hoc ita uſu ueniret: quod quadrigarius dixiſſet: ut cōtigui magis: directioreſq; ictus fiāt: ſi uel lapidem. uel ſagittā ſurſum uerſus ia cias q̄ deorſum: Quū ꝓcliuior: faciliorq; iactus ſit ex ſupernis in infima: q̄ ex infimis in ſupna: Tū Iulianus cōprobato genere q̄nis: quod de ſagitta inqt: & lapide dixit: hoc de omni fere miſſili telo dici poteſt. Facilior aūt iactus eſt (ſicut dixiſti) ſi deper iacias: ſi quid iacere tm̄ uelis: non ferire: ſed quū modus: & impetus iactus tēperandus dirigenduſq; eſt: tum ſi in ꝓna iacias: moderatio: atq; ratio mittentis: præcipitā tia ipſa: & pondere cadētis teli corrumpit' : at ſi in editiora mittas: & ad percutiendū ſupnæ aliquid: manū & oculos conniueas: quo modus a te datus fuerit: eo telū ibit: quod ieceris: Ad hanc ferme ſnīam Iulianus ſuper. Q. Claudii uerbis nobiſcū ſermo cinatus eſt: Quod aūt ait idem. Q. Claudius a pinnis hoſtes defendebāt facillime: aīaduertendū eſt uſum eſſe eū uerbo defendebāt: nō ex uulgari conſuetudine: ſed ad modum ꝓprie & latine: nam defendere & offendere iter ſe aduerſa ſunt: quoꝝ alter ſignificat ἐμπολᾶνεχεῖν. i. incurrere in aliqd: & incidere. Alterum ἐκπολᾶν ποιεῖ σθαι. i. auertere atq; depellere: quod hoc in loco. Q. Claudio dicitur.

¶Quibus uerbis notarit Herodes Atticus falſo quēpiam cultu amictuq; nomen habitumq; philoſophiam mentitum. Cap.ii.

a D Herodē Atticū conſularē uiꝝ: ingenioq; amœno: & græca facūdia cele brē adiit nobis p̄ſentibus palliatus qſpiā: & crinitus: barbaq; ꝓpe ad pubē uſq; porrecta: ac petit æs ſibi dari εἰς ἄρτους. i. ad panes emēdos ſcilicet: tū Herodes

Herodes iterrogat quisnā esset: atq; ille uultu: sonituq; uocis obiurgatorio phm se esse dicit: mirari quoq; addit: cur quærendū putasset quod uideret. Video inquit Herodes barbā: & palliū: philosophum inquit nō uideo. Quæso āt te cū bona uenia dicas mihi: qbus nos uti posse argumētis existimas: ut esse te philosophū noscitem? inter ibi aliquot ex iis: q cum Herode erāt: erraticum esse hoiem dicere: & nullius rei incolamq; esse sordentium ganeaꝝ: ac nisi accipiat quod petit: cōuitio turpi solitū in cessere Atq; ibi Herodes: demus inqt huic aliqd æris cuiusmōi ē tanq̄ hoies: nō tanq̄ hoi: & iussit dari præciū panis. xxx. dieꝝ. Tum nos aspiciēs: q eū sectabamur. Musonius inquit circūlātāti cuipiā id genus & philosophū se ostēstanti: dari iussit mille nū mū: & quū pleriq; dicerēt: nebulonē esse hoiem malū: & malicioſum: & nulla re bōa dignum: tum Musonium subridentē dixisse aiūt: αξιοσ ουνεζιν αργυριου. i. dignus igit̄ est argento. Sed hoc potius inqt dolori mihi & ægritudini est: q; istiusmodi aīa lia spurca atq; probra nomen usurpēt sanctissimū: & philosophi appellantur. Maiores aūt mei Athenienses noīa iuuenū fortissimoꝝ Harmodii & Aristogytonis: q libertatis recuperāde gra Hipiā tyrannū interficere adorsi erāt: ne unq̄ seruis indere liceret: decreto publico sanxerum: qm̄ nefas ducerēt noīa liberati patriæ deuota seruili contagio polluī: cur ergo nos patimur nomē philosophiæ illustrissimum in hoībus deterrimis exordescere. Simili aūt inqt exemplo: ex contraria: specie: antiquos Romanorū audio prænomina patriciorum quorundam male de repu. meritorū: & ob eam causam capite damnatorum censuisse: ne cui eius gentis patritio inderentur: ut uocabula quoq; eorum defamata: atq; demortua cum ipsis uiderentur.

¶Epistola Philippi regis: Ad Aristotelē phum: super Alexādro recēs nato. Cap. iii.

p Hilippus Amyntæ filius: terræ Macedoniæ rex: cuius uirtutæ īdustriaq; Macedones locupletissimo imperio aucti gentiū nationū ꝓ multarū potiri cœperāt: & cuius uim atq; arma toti græciæ cauēdā: metuēdāq; inclytæ ille Demosthenis orones cōcioneſq; notificāt. Is Philippus: quum oī ferme tpe negociisq; belli: uictoriis affectus: exercituſq; esset: a liberali tñ musa: & a studiis humanitatis nunq̄ abfuit: quin lepide comiterq; pleraq; & faceret & diceret: feruntur adeo libri epistolaꝝ eius: mundiciæ: & uenustatis: & prudētiæ plenaꝝ: uelut sunt ille litteræ: quibus Aristoteli philosopho natum esse sibi Alexandꝝ nunciauit. Epistola qm̄ curæ diligētiæq; in liberoꝝ disciplinas hortamētū ē: exscribēda uisa ē ad cōmonēdos parentū aios. Exponēda igit̄ est ad hanc ferme snīam. Philippus Aristoteli salutē dicit. Filium mihi genitū scito: quod equidē diis habeo gratiā: nō pinde qa natus ē: q̄ ꝓ eo: q; eū nasci cōtigit tēporib9 uitæ tuæ. Spero. n. fore: & eductus: eruditusq; abs te: dignus existat & nobis: & reꝝ istarū successione. Ipsius aūt philippi uerba hæc sunt ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. ΙΔΙΩΙ ΥΕΓΟΝΟΤΑ ΥΙΟΝ ΠΟΛΗΝ ΟΥΝΤΟΙΣ ΘΕΟΙΣ ΦΑΡΙΝΕΧΩ ΟΥΧΟΥΤΩΣ. ΕΠΙΤΗ ΓΕΝΝΗΣΕΙ ΤΟΥ: ΠΑΙΔΟΣ ΩΣ ΕΠΙΤΩ ΚΑΤΑΤΗΝ ΣΗΝ ΗΔΙΚΙΑΝ ΑΥΤΟΝ ΓΕΓΟΝΕΝΑΙ ΕΛΠΙΖΩ ΓΑΡ ΑΥΤΟΝ ΥΠΟΣΟΥ. ΤΡΑΦΕΝΤΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΥΘΕΝΤΑ ΑΞΙΟΝ ΕΣΕΣΘΑΙ ΚΑΙ ΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΔΙΑΔΟΧΗΣ. Philippi epistola

¶De barbaraꝝ gentium prodigiosis miraculis: deq; diris & exitiosis fascinationib9 atq; inibi de fœminis repente uersis in mares. Cap. iiii.

V m e græcia in Italiā rediremus: & Brundusiū iremus: egressiq; enaui in terrā: i portu illo iclito spaciaremur: quē. Q. Enni9 remotiore paulū: sed admotū scito uocabulo ꝑpetē appellauit. fasces librosꝝ uenaliū expositos

uidemus atq; ego ſtatim auide ꝓgo ad libros: erāt aūt iſti oēs libri grēci miraculoꝝ: fabularūq; pleni. res ĩauditæ incredulæ: ſcriptores ueteres non puæ auctoritatis. Ariſteas pruconneſius & Iſigonus Nicæenſis & Creſias & Oneſicritus & Polyſtephanus: & Hegeſias ipſa aūt uolumina ex diutino ſitu ſquallebant: & habitu aſpectuq; retro erant acceſſi tñ ꝑcōtatuſq; ꝑcīū ſum: & adductus mira atq; inſperata utilitate: libros plurimos ære pauco emo: eoſq; oīs duabus ꝓximis noctibus curſim trāſeo: atq; in legendo carpſi exinde quædā: & notaui mirabilia: & ſcriptoribus fere noſtris intentata: eaq; his cōmentariis aſperſi: ut q eos lectitabit: is ne rudis oīno & ἀνηκοος: ideſt q non audierit: in iſtiuſmodi reꝝ auditionibus repiat᷑: erant igit᷑ in illis libris ſcripta huiuſcemodi. Scythas illos penitiſſimos: q ſub ipſis ſeptētrionibus ætatē agūt corporibus hoīum ueſci: eiuſq; uictus alimēto uitā dicere: & ἀνθρωποφαγους. i. cyclopas hoc eſt unoculos poetæ ferūt. Alios itē eſſe hoīes apud eandē cæli plagam ſingularis uelocitatis: ueſtigia pedum habētes retro porrecta: nō ut cęteroꝝ hoīum ꝓſpectantia. Præterea traditū eſſe memoratūq;: in ultima quadā terra. quæ albania dicit᷑ gigni hoīes: q in pueritia caneſcūt: & plus cernant oculis ꝑ noctem q̄ iter diē. Itē eſſe compertum & creditum ſauromatas: q ultra boryſthenem fluuium lōge colūt cibum capere ſemper diebus tertiis medio abſtinere. Id ēt in iiſdem libris ſcriptū oñdimus qđ᷑ poſtea quoq; in lib. Plinii ſecūdi naturalis hiſtorię ſeptimo legi: eē quaſdā in terra africa familias hoīum uoce: atq; lingua effaſcinātium: q ſi impēſius forte laudauerint pulchras arbores: ſegetes lætiores: infantes amœniores: egregios equos: pecudes paſtu: atq; cultu opimas: emoriant᷑ repente hæc oīa: nulli alii cauſæ obnoxia: oculis quoq; exitialē faſcinationē fieri: in iis libris ſcriptū eſt traditūq; eſſe in Illiriis: q interimant uidēdo: quos diutius irati uiderint eoſq; ipſos mares fœminaſq;: qui uiſu tā nocēti ſunt: pupillas in ſingulis oculis binas hīe. Itē eſſe in mōtibus terræ idiæ hoīes caninis capitibus & latrātibus: eoſq; ueſci auiū & ferraꝝ uenatibus. Atq; item eſſe alia apud ultimas oriētis terras miracula. Hoīes qui Monomeri appellant᷑: ſingulis cruribus ſaltuatim currentes: uiuaciſſimę pernicitatis. Quoſdam ēt eſſe nullis ceruicibus: oculos in humeris habentes. Iam uero hoc egredit᷑ oēm modum admirationis: q; iidem illi ſcriptores gētem eſſe aiunt: apud extrema indiæ corporibus hircis & auium ritu plumātim⁹: nullo cibatu ueſcentē: ſed ſpiritu floꝝ naribus hauſto uictitantē. Pygmeos quoq; haud lōge ab iis naſci. quoꝝ qui longiſſimi ſunt non longiores eſſe q̄ pedes duos. & quadrantē. Hæc atq; alia iſtiuſmodi legimus. Sed quū ea ſcriberemus tenuit nos nō idoneæ ſcripturæ tediū. nihil ad ornandum iuuandūq; uſum uitæ pertinentis. Libitum tñ eſt in loco hoc miraculoꝝ notare id ēt quod Plinius ſecūdus uir in temporibus ætatis ſuæ ingenii dignitatiſq; gratia. auctoritate magna prædituſ non audiſſe neq; legiſſe. ſed ſcire ſeſe atq; uidiſſe in libro naturalis hiſtoriæ. vii. ſcripſit. uerba igitur hæc. quæ infra poſui ipſius ſunt ex eo libro ſumpta. quæ profecto faciunt. ut neq; reſpuenda. neq; ridenda ſit notiſſima illa de Cæneide & Ceneo cantilena. Ex fœminis inquit mutari in mares non eſt fabuloſum. Inuenimus in annalibus. Q. Licinio Craſſo. C. Caſſio Longino con. C. Aſinii puerum factum ex uirgine. ſub parentibus iuſſuq; auriſpicum deportatum in inſulam deſertam Licinius Mutianus ꝓdidit uiſum eſſe a ſe argis Areſcontē: cui nomen Areſcuſæ fuiſſet: nupſiſſe

Monomeri

Pigmei

Plinius ſecundus

nupſiſſe etiam mox barbam: & uirilitatem proueniſſe. uxoremq; duxiſſe. Eiuſdem ſortis: & ſmyrnæ puerꝝ a ſe uiſum: ipſe in africa uidi mutatum in marem die nuptiarum. L. Coſitium ciuē tyſdritanū: uiuebatq; quū ꝓderē hæc. Idem Plinius ī eodem libro ſcripſit: hæc. Gignuntur homines utriuſq; ſexus: quos hermaphroditos uocamus: olim androgynos uocatos: & in prodigiis habitos: nunc uero in delitiis.

¶ Diuerſæ nobiliū philoſophorum ſententiæ de genere ac natura uoluptatis: uerba que Hieroclis philoſophi: quibus decreta epicuri inſectatus eſt. Cap. v.

d E uoluptate ueteres philoſophi diuerſas ſnias tenuerūt atq; dixerunt. Epicurus uoluptatē ſūmū bonū eē ponit: eā tñ ita definit. σαρκοσευζοθεσ κάταζημα: ideſt corporis conſtantē habitū: Antiſthenes ſocraticus ſummū malū dicit: eius nāq; hoc uerbū eſt. μανείην μαλλονη ηδεῖην. i. inſanirē potius q̄ oblectarer: Speuſippus uetuſq; oīs academia: uoluptatē & dolorem duo milia eſſe dicunt oppoſita inter ſeſe: bonū āt eſſe: quod utriuſq; mediū foret. Zeno cēſuit uoluptatem eſſe indifferens. i. neutrū: neq; bonū neq; malū: qđ ipſe græco uocabulo & διαφόρον. appellauit. Critolaus pipateticus & malum eſſe uoluptatem ait: & multa alia mala parere ex ſeſe iniurias: deſidias obliuiones: ignauias. Plato ante hos oīs ita uarie. multiformiterque de uoluptate diſſeruit. ut cunctæ iſtæ ſniæ: quas ſupra poſui uideantur ex ſermonum eius fontibus ꝓfluxiſſe: nam ꝓinde una quaq; utitur. ut & ipſius uoluptatis natura fert. q̄ & multiplex & cauſaꝝ: quas tractat: rerūq; quas efficere uult rō deſiderat. Taurus āt noſter. quotiens facta mētio Epicuri eſſet in ore: atq; in lingua uerba hæc Hieroclis ſtoici uiri ſancti & grauis ηδονισ τελοσ πρνησ δοῦλα απεσω πορνεία ουδεν πόρνησ δοῦλα. i. uoluptatis finis meretricis decretum eſt. Tolle fornicationem nullum meretricis erit decretum. uoluptas

¶ Verbum ab eo quod eſt ago: frequentatiuum in prima ſyllaba: quonam ſit modo pronunciandum. Cap. vj.

a B eo quod eſt ago & egi uerba ſunt q̄ appellāt grāmatici frequētatiua acti to & actitaui: hæc quaſdā non ſane indoctos uiros audio ita ꝓnunciare: ut primā in his litteram corripiāt: rōnemq; dicant: qm̄ in uerbo principali quod eſt ago: prima littera breuiter pronunciaťt: cur igiť ab eo: quod edo: & ungo: in qbus uerbis prima lra breuiter diciť eſito: quæ ſunt eoꝝ frequentatiua prima littera longa promimus: & contra dictito: ab eo uerbo: quod eſt dico correpte dicimus: nō ergo potius actito: & actitaui ꝓducenda ſunt: qm̄ frequentatiua ferme oía eodē mō in prima ſyllaba dicunť: quo participia præteriti tpis ex iis uerbis: unde ea profecta ſunt: in eadē ſyllaba ꝓnunciant: ſicut lego lectus: lectito facit: ungo unctus unctito: ſcribo ſcriptus ſcriptito: moneo monitus monito: pendeo penſus penſito: edo eſus eſito. dico aūt dictus dictito facit: gero geſtus geſtito: ueho uectus uectito: rapio raptus raptito: capio captus captito: facio factus factito: ſic igitur actito producte in prima ſyllaba pronunciandum: quoniam ex eo fit: quod eſt ago & actus. Frequentatiua Actito,

¶ De conuerſione filioꝝ in arbore olea brumali: & ſolſticiali die: deq; fidibus id temporis ictu alieno ſonantibus. Cap. vij.

u Vlgo & ſcriptum: & creditum eſt folia olearum arborum brumali & ſolſticiali die conuerti: & quæ pars eorum fuerat inferior atq; occultior eam ſupra fieri: atq; exponi ad oculos: & ad ſolem quod nobis quoq; ſemel & iterum experiri uolentibus ita eſſe propemodum uiſum eſt. Sed de fidibus rarius di Folia: olearum

ctu: & mirabilius eſt quam rem & alii docti uiri: & Suetonius etiam Tranquillus in libro ludicrę hiſtoræ primo: ſatis compertum eſſe. ſatiſq; ſuper ea recōſtare affirmat neruias neruias inſidibus brumali dię alias digitis pelli alias ſonare.

¶Neceſſarium eſt qui multa habeat: multis indigere: deq; ea re Phauorini philoſophi cum breuitate eleganti ſententia. Cap. viii.

u Erum eſt ꝓfecto q̄ obſeruato reꝝ uſu ſapiētes uiri dixere: multis egere: q̄ multa abeat: magnāq; indigentiā naſci nō ex inopia magna: ſed ex magna copia multa. n. deſiderari ad multa quę habeas tuēda. Quiſquis igit̄ multa habēs cauere: atq; ꝓſpicere uelit: neq̄d egeat: neue q̄d̄ deſit: iactura opus eſſe: nō quæſtu & nimis habendū eſſe: ut minus deſit: hāc ſniam memini a Phauorino inter ingentis oīum clamores exornatā icluſamq; uerbis his pauciſſimis ΤΟΝ ΚΩΡ ΜΥΡΙΩΝ ΚΑΙ ΠΕΝΤΑΙΣ ΧΙΛΙΩΝ ΧΛΑΜΥΔΩΝ ΔΕΟΜΕΝΟΝ ΟΥΚΕΣΙ ΜΙ ΠΛΕΙΟΝΩΝ ΔΕΙΘΑΙΟΙΣ ΓΑΡ ΕΧΩΠΡΟΣ ΔΕΟΜΕΝΟΣ ΑΦΕΛΩΝ ΩΝΕΧΩ ΑΡΚΟΥ ΜΑΙ ΟΙΣΕΧΩ. i. Enim uero q decē mlibus & qndecim milibus ueſtimentoꝝ egeat. Is quominus plurimū indigeat fieri nō pōt: quū. n. plus q̄ habeā egeo: detrahens ex iis: quæ habeo ī his q̄ habeo: ac quieſco.

¶Quis modus ſit uerba uertēdi in greꝯas ſnias: deq; iis Homeri uerſib9: quos Vergilius uertiſſe: aut bene apteq; aut improſpere exiſti matus eſt. Cap. ix.

q Vando ex poematibus græcis uertende mutandeq; ſunt inſignes ſniæ: nō ſemp aiunt enitendū: ut oia oino uerba in cum: in quem dicta ſunt modum uertamus. perdunt enim gratiam pleraq; ſi quaſi inuita & recuſantia uiolentius tranſferant. Scite igit̄ & conſiderate Virgilius: quū aut homeri: aut Heſiodi: aut Apollonii: aut Parthenii: aut callimachi: aut theocriti: aut quorūdam aliorum locos effingere: partem reliquit: a'ia expreſſit ſicut nuperrime apud mensā: quū legerent̄ utraq; ſimul bucolica theocriti & Virgilii aīaduertimus reliqſſe uirgilium: quod græcum quidem mire q̄ ſuaue eſt: uerti autem neq; debuit neq; potuit: ſed. n. quod ſubſtituit pro eo quod omiſerat non abeſt: quū iocundius lepidiuſq; ſit.

ΒΑΛΛΕΙ ΚΑΙ ΜΑΛΛΟΙΣΙ ΤΟΝ ΑΙΠΟΛΟΝ ΑΚΛΕΑΡΙΣΑ.
ΤΑΣ ΑΙΓΑΣ ΠΑΡΕΛΩΝΤΑΙ ΚΑΙ ΛΥΤΙΠΟΤΠΥΛΙΑΣ ΔΕΙ. ideſt.

Appetitur malis caprarius aclariſtæ
Propellens capras: & ſuaue quid occinit illa
Malo me galathea petit laſciua puella
Et fugit ad ſalices: & ſe cupit ante uideri.

Illud quoq; alio in loco aīaduertimus caute omiſſū: q̄d̄ ē ī græco uerſo dulciſſimū.

ΤΙΤΥΡΕ ΜΙΝ ΤΟ ΚΑΛΟΝ ΠΕΦΙΛΑΜΕΝΕ ΒΟΣΚΕ ΤΑΣΔΑΓΑΣ
ΚΑΙ ΠΟΤΙ ΤΑΝ ΚΡΑΝΑΝ ΑΓΕ ΤΙΤΥΡΕ ΚΑΙ ΤΟΥΕΝΟΡΧΑΝ.
ΤΟΝ ΛΙΒΥΚΟΝ ΥΝΑΚΩΝΑ ΦΥΛΑΣΣΕΟ ΜΗΤΙΚΟΡΥΦΗ.

Paſce adamate mihi pulchre heus tityre capras
Et potum ad fontis age tityre: ſed colcatum
Hunc afrum: ruffumq; caue: ne cornua uibret.

Quo enim pacto diceret: ΤΟΚΑΛΟΝ ΠΕΦΙΛΑΜΕΝ. i. pulchre adamate uerba hercle nō trāſlatitia: ſed cuiuſdā naturæ dulcedinis: hoc igitur reliquit: & cætera uertit: nō inſeſtiuiter: niſi q̄ caprum dixit: quē Thocritus ΕΝΟΡΧΑΝ: ideſt coleatum appellauit: auctore enim. M. Varrone is demum latine caper dicitur: qui excaſtratus eſt.

Tityre dum redeo: breuis eſt uia: paſce capellas

Et potū

Et potum paſtas age tityre: & interagendum.
Occurſare capro: cornu ferit ille: caueto.
Et quoniam de tranſferendis ſententijs loquor: memini audiſſe me ex Valerij Probi diſciplinis: docti hominis: & ĩ intelligendis: penſitandiſq; ueteribus ſcriptis bene cali di ſolitum eum dicere nihil quicq̃ tam improſpere Virgilium ex Homero uertiſſe: quam uerſus hos amœniſſimos: quos de naufica Homerus fecit.

οἱ Δ' ἀρτεμίσ εἰσί κατ' οὔρεοσ ἰοχαίερα.
ἣ κατα τὴν Υετον περίωκε τὸν ἠ ἐρύμανθον
τερπομένη καπροίσι καὶ ὠκυὴσ ἐλάφοισι
τὴν δὲ Δάμα κοῦραι νυμφαὶ Διόσ αἰ γιοχοίο
ἀγρονόμοι παίζωυσι γεγηθόσ δέτε φρένα λητὼ
πάσσαων δ' ὑτερη γεκάρη ἐχέι ἠδὲ μετώπῳ
ῥεῖα δ' ἀρίγνωτοι πέλεται καλαὶ δέτε πᾶσαι
ὡσ ἠγαμφι πολοισί μετε πρεπε παρθενοσ ἁδνήσ.

Montibus it: qualis ſtudioſa Diana pharetræ.
Aut per taygeti ſpacioſa iuga: aut erymanthi.
Et nunc geſtit apro: nunc ceruo diua uoluchri.
Stant circum nymphæ agreſtes ioue celite natæ.
Inq; agris ludunt: latonæ pectora gaudent.
Fronte dea ante omnis: ceruiceq; prominet alta.
Et pulchras omnis inter clariſſima fulget.
Talibus in famulis uirgo intemerata decebat.
Qualis in eurotæ ripis: aut per iuga cynthi
Exercet diana cohors: quam mille ſecutæ
Hinc: atq; hinc glomerantur orcades: illa pharetram.
Fert humero: gradienſq; deas ſupereminet omnis
Latonæ tacitum pertentant gaudia pectus.
Talis erat Dido: talem ſe læta ferebat
Per medios inſtans operi: regniſq; futuris.

Primum omnium diuerſum eſſe aiebant dicebat Probus: quod apud Homerũ qui dem uirgo naufica a laudibunda inter familiares puellas in locis ſolis recte: atq; cõmode confertur cum Diana uenante in iugis montium inter agreſtis deas. Nequaq̃ autem conueniens Virgilium feciſſe: quoniam Dido in urbe media ingrediens inter tyrios principes cultu: atq; inceſſu ſerio inſtans operi: ſicut ipſe ait: regniſq; futuris nihil eius ſimilitudinis capere poſſit: quæ luſibus atq; uenatibus Dianæ cõgruit: tum poſtea quod Homerus ſtudia atq; oblectamenta in uenãdo Dianę honeſtæ aptæq; dicit. Virgilius autem: quum de uenatu deæ nihil dixiſſet: pharetram tñ facit eã ferre in humero: tanq̃ ſi onus & ſarcinam: atq; illud impenſe probum eſſe demiratũ in Virgilio dicebant: quod Homerica quidem λητω. i. Latona gaudium gaudeat genuinum & intimum: atq; in ipſo penetrali cordis & animæ uigens ſi quidem non aliud eſt: γεγηθὸσ δέτε φρένα λητω. i. Latonæ pectora gaudent. Ipſe autẽ imitari hoc uolens: gaudia fecerit pigra: & leuia: & contantia: & quaſi in ſummo pectore ſupernantia: neſcire enim ſeſe: quid ſignificaret aliud pertentant: præter iſta oĩa: florem ipſius totius loci Virgiliũ uideri omiſiſſe: q; hunc Homeri uerſum exigue ſecutus ſit:

ρεἰα Ἀᾶρί ΥΝωτΗ πελετᾶί καλᾶι λέτε ποσᾶί. i. Et pulchras omnis inter clariſſima fulget. Quando nulla maior: cumulatiorq; pulchritudinis laus dici potuerit: q̄ ꝙ una inter omnis pulchras: excelleret una facile inter omnis noſceretur.

¶ Quod Anneus Cornutus uerſus Virgilii: quibus Veneris ad Vulcani concubitū pudice operteq; dixit: reprehenſione inſulſa: & odioſa inquinauit. Cap. x.

a Nianus poeta: & pleriq; cum eo eiuſdē muſæ uiri ſummi aſſiduiſq; laudibus hos Virgilii uerſus ferebāt: quibus Vulcanū & uenerē iunctos mixtoſq; iure coniugij. rē lege naturæ operiendā uerecunda quadā tranſlatiōe uerboꝝ: quum oſtenderet demonſtraretq; protexit: ſic. n. ſcripſit. Ea uerba locutus.

Optatos dedit amplexus: placidumq; petiuit
Coniugis infuſus gremio per membra ſoporem.

Minus aūt difficile eē arbitrabant: ad iſtiuſmodi reticenda uerbis uti uno: atq; altero breui tenuiq; ea ſigno demonſtrātibus ſicuti homerus dixerit. παρθενί καν ἰωνίν καί λεκτροιο Δες μον καί ἔρ Υαφι λοτισιατῶ μεν αρεντρητοισί κατευναξεν λεχεσθιν. i. Virgineum ſoluit cæſtum: & legemq; cubilis. Et munus amoris.

Inq; toris illi ſculptis cœpere ſoporem.

Tot uero & tam euidentibus: ac tam prætextatis: ſed puris honeſtiſq; uerbis uenerā dum illud connubij pudici ſecretum neminem quenquā alium dixiſſe. Sed Anneus Cornutus homo ſane pleraque alia non indoctus: neq; imprudens in ſecundo tamē librorum: quos de figuris ſententiarum compoſuit: egregiam totius iſtius uerecundiæ laudem inſulſa nimis & odioſa ſcrutatione uiolauit: nam quum genus hoc figuræ probaſſet: & ſatis circumſpecte factos eſſe uerſus dixiſſet: membra tamen inquit paulo incautius nominauit.

¶ De Valerio Coruino: unde Coruini ſit cognomentum. Cap. xi.

Coruinus

d E Maximo Valerio: qui Coruinus appellatus eſt: ob auxilium ꝓpugnationemq; Corui aliis: haud quiſq̄ eſt nobiliū ſcriptoꝝ qui ſecus dixerit: ea res prorſus admirāda ſic ꝓfecto eſt in libris annalibus memorata. Adoleſcens tali genere editus. L. Furio. CL. Appio conſulibus fit tri. militaris atq; in eo tpe copiæ gallorꝝ ingentes aurꝝ pomptinū inſederāt: inſtruebāturq; acies a cōſulibus de ui: atq; multitudine hoſtiū ſatis agētibus. Dux interea gallorꝝ uaſta: & ardua ꝓceritate: armiſq; auro ꝓfulgentibus: grandia ingrediēs: & manu telū reciprocans incedebat: perq; contēptū: & ſuperbiā circūſpiciens: deſpiciēſq; oia uenire iubet: & cōgredi: ſi quis pugnare ſecū ex omni Romano exercitu auderet: tū Valerius tribunus cæteris inter metū: pudoremq; ambiguis impetrato prius a cōſulibus: ut in gallū tā immaniter arrogantē: pugnare ſeſe pmitterent: progredit in trepide: modeſteq; obuiā & congrediunt & conſiſtunt & conſerebātur iam manus: atq; ibi uis quædā diuina fit. Coruus repēte īprouiſus aduolat: & ſup galea tribuni inſiſtit: atq; i aduerſarii oculos pugnare incipit: inſibilat obturbat unguibus manū laniabat: & ꝓſpectū ales arcebat: atq; ibi ſatis ſæuierat: reuolabat in galeā tribuni: ſic tribunus ſpectante utroq; exercitu: & ſua uirtute nixus: & opa alitis ꝓpugnatus: ducē hoſtium ferociſſimū uicit: īterfecitq;: atq; ob eam cām cognomē habuit Coruinus id factū eſt anno. cccc. & v. poſt Romā cōditā. Statuā coruino iſti diuus Auguſtus ī foro ſuo ſtatuēdā curauit i eius ſtatuæ capite Corui ſimulachrū ē: rei pugnæq; quā diximus monumentū.

¶ De uerbis q̄ in utrāq; partē ſignificatiōe reciproca: & aduerſa dicunt. Cap. xii.

Et formidoloſus

T formidoloſus dici poteſt: & qui formidat: & qui formidat̃: ut inuidioſus: & qui inuidet: & cui inuidetur: ut ſuſpitioſus qui ſuſpicatur: & qui ſuſpectus eſt: ut ambitioſus: & qui ambit: & qui ambit̃: ut item gratioſus: & qui adhibet gratias: & qui admittit: ut laborioſus: & qui laborat: & qui labori eſt: ut pleraq; alia huiuſcemodi in utranq; partem dicuntur: ita infeſtus ancipiti quoq; ſignificatione eſt: nam & is infeſtus appellatur: qui malũ infert cuipiam: & contra cui aliunde impendet malũ: is quoq; infeſtus dicitur. Sed quod prius poſui, pfecto exẽplis nõ indiget ſic adeo multi loquũtur: ut infeſtum dicant inimicũ: atq; aduerſum. Alterũ autem illud ignobilius: obſcuriuſq; eſt. Quis.n. in medio facile dixerit infeſtũ eſſe: cui alter infeſtus eſt? Sed & ueteres pleriq; ita dixerunt. &. M. Tullius in oſone quam pro Cn. Planco dixit: uocabulo hoc ſic uſus eſt. Dolebam inqt iudices: & acerbe ferebam ſi huius ſalus ob eam ipſam cãm eſſet infeſtior: q; is meam ſalutem: atq; uitam: ſua beniuolentia pręſidio cuſtodiaq; texiſſet. Nos igitur de origine & ratione uerbi quærebamus: atq; ita in nigidianis nuenimus cõmentariis ſcriptum: infeſtum a feſtinando dictum. Nam qui inſtat inquit alicui: eumq; properãs urget: opprimere q; eum ſtudet: feſtinatq;: aut contra de alicuius periculo: & exiri feſtinat̃: is uterq; infeſtus dicitur: ab inſtantia atq; imminentia fraudis: quam uel facturus cuipiam: uel paſſurus eſt. Nequis autem de ſuſpitioſo: quod ſupra poſuimus: & de formidoloſo in eam partem: quę minus uſitata eſt: exemplũ requirat: inueniet de ſuſpitioſo apud M. Catonem de re floria ita ſcriptum Sed niſi qui palam corpore pecuniam quæreret: aut ſe lenoni locauiſſet: & ſi famuloſus & ſuſpitioſus fuiſſet: uim in corpus liberũ non æquum cenſuere afferri. Suſpitioſum.n. hoc in loco ſuſpectum ſignificat: nõ ſuſpicantem formidoloſum autem qui formidatur. Saluſtius in Catilina. ita dicit. Igitur talibus uiris non labor inſolitus: non locus ullus aſper: aut arduus erat: non armatus hoſtis formidoloſus. Item C. Caluus in poematis laborioſus dicit: nõ ut uulgo dicitur qui laborat: ſed in quo laboratur. Durum inquit rus fugis: ſed laborioſum Eandem rõne Laberius quoq; in ſororibus. Ecaſtor inquit multum ſomniculoſum: & Cinna in poematis. Somniculoſam ut pœnus aſpidẽ pſillus. Metus quoq;: & iniuria: atq; alia quædam id genus ſic utroq; uerſum dici poſſunt nam metũ hoſtium rectę dicitur: & quum timent. hoſtes & quum timent̃. Itaq; Saluſtius i hiſtoria prima: Metum. Pompei dixit: non q; Pompeius metueret: quod & uſitatius: ſed q; meturetur: uerba hæc Saluſtii ſunt. Id bellũ excitabat metus Põpeii uictoris Hiempſalem in regnum reſtituentis. Itẽ alio in loco poſtq; remoto metu punico: ſimultates exercere uacuũ fuit. Iniurias itidem dicimus: tam illoꝝ qui patiũtur: q; qui faciunt: quaꝝ dictionũ exempla ſunt facilia inuentu. Illud ẽt dictum a Virgilio eandẽ habet formam cõicatæ ultro & citro ſignificationis & uulnere inquit tardus Vlyxi: Quũ dicere uulnus nõ quod accepiſſet ulyxes: ſed quod dediſſet: Neſcius quoq; dr̃ tam is qui neſcitur: q; qui neſcit: ſed ſuper eo: qui neſcit frequens huius uocabuli uſus eſt: in frequens aũt de eo eſt quod neſcitur: ignarus atq; utroq; uerſum dicitur: non tm̃ qui ignorat: ſed & qui ignoratur. Plautus in rudente. Quæ incolis neſcius neſcias peſſimus Saluſti. More humanæ cupidinis ignara uiſcendi. Virgilius.

Ignarum laurens habet ora numanta.

¶ Verba ex hiſtoria Clau. Quadrigarij: quibus Manlij Torquati nobilis adoleſcẽtis: & hoſtis gallis prouocatoris pugnam depinxit. Cap. xiij.

Noia in oſus

Infeſtus

Metus

Neſcius

ignarus

Torq̄tus

Anlius ſummo loco natus adprimeq; nobilis fuit: ei Manlio cognomē-
m tum factū Torquato: cām cognomēti fuiſſe accepimus: torquis ex auro
induuias quā ex hoſte: quē occiderat detractā induit: ſed quis hoſtis: &
qđ genus: & q̄ formidādæ uaſtitatis: & quātū inſolens ꝓuocator: & cuiuſmodi fue
rit pugna decertatū. Q. Clau. primo annaliū puriſſime: atq; illuſtriſſime: ſimpliciq;
ātq; in cōpta oronis antiq̄ ſuauitate deſcripſit quē locū ex eo libro Phauorinus phi-
loſophus quū legeret: nō minoribus quati afficiq; aium ſuū motibus: pulſibuſq; di-
cebat q̄ ſi ipſe cora depugnātis eos ſpectaret. Verba. Q. Claudii: qb9 pugna iſta de
picta ē adſcripſi. Quū interim gallus qdā nudus p̄ter ſcutū: & gladios duos: torq̄:
atq; armillis decoratus ꝓceſſit q & uiribus: & magnitudine: & adoleſcentia: ſimulq;
uirtute cæteris anteſtabat: ís maxime p̄lio cōmoto: atq; utriuſq; ſūmo ſtudío pugnā
tibus: manu ſignificare cœpit: ut utriq; qeſcerēt pugnare: pugnæ facta pauſa ē: extē
plo ſilētio facto cū uoce maxima iclamat ſiqs ſecū depugnare uellet: uti ꝓdiret: Ne
mo audebat pp magnitudinē: & īmanitatē facies deide hallus irídere cœpit: atq; lin
guā exertare: id ſubito ꝓdolitū ē cuidā. T. Mālio ſūmo genere nato tm̄ flagitiū ciui
tati accidere: e tāto exercitu neminē ꝓdire. Is ut dico ꝓceſſit: neq; paſſus ē uirtutē ro
manā a Gallo turpiter ſpoliari: ſcuto pedeſtri: & gladio hiſpāico cīctus cōtra gallū
cōſtitit: metu magno ea cōgreſſio ī ipſo p̄te. utroq; exercitu īſpectāte facta ē: ita ut
añ dixi: cōſtiterūt gall9 ſua diſciplina ſcuto ꝓiecto cautabūdus. Mālius aío magis
q̄ arte cōfiſus: ſcutū ſcuto p̄cuſſit atq; ſtatū galli cōturbauit dū ſe gall9 iteꝝ eodē pa
cto cōſtituere ſtudet. Mālius iteꝝ ſcutū ſcuto p̄cutit atq; de loco certo hoiem iteꝝ
deiicit eo pacto ei: ſub gallicū gladiū ſucceſſit ac hiſpanico pectus hauſit: deide cōti
nuo humeꝝ dextrū eodē cōcuſſu icidit: neq; receſſit uſq̄ donec ſubuertit: gall9 ī petū
icti hēret: ubi eū euertit: caput p̄cidit: torq̄n detraxit: eāq; ſāguinolētā ſibi īcolū īpo
nit: quo ex facto ipſe. poſteriq; eius Torquati ſunt cognominati ab hoc. T. ne Man
lio: cuius hāc pugnā Quadrigari9 deſcripſit impia & aſpa & īmitia Māliana dicta
ſunt qm̄ poſtea bello aduerſū latinos: quū eēt conſul: filiū ſuū ſecuri p̄cuſſit. q ſpecu
latum ab eo miſſus ne pugnaret īterdicto: hoſtem a quo ꝓuocatus fuerat occidit.
¶Quod idem Quadrigarius: huius facies: patrio caſu ꝓbe: & latine dixit & quæ-
dam alia appoſita de ſimilium uocabulorum declinationibus. Cap. xiiii.

Facies facies

Vod aūt ſupra ſcriptū in. Q. Claudii uerbis pp magnitudinē. & īmanita
q tē facies: in nos aliquod ueterib9 libris īſpectis explorauim9 atq; ita eē: ut
ſcriptū ē cōpimus. Sic. n. pleraq; ætas uetex declinauit. hæc facies. huius
facies. qđ nūc pp rōnē grāmaticā faciei dicīt. Corruptos aūt quoſdam libros reppe
ri: ī qbus faciei ſcriptū eſt: illo qđ ante ſcriptū erat oblitterato meminimus ēt in Ti
burti bibliotheca īuenire nos in eodē Claudii libro ſcriptum utrunq; facies & facii:
ſed facies in ordine ſcriptū fuit. & cōtra perii geminū facii neq; id abeſſe a quadā cō-
ſuetudine priſca exiſtimauimus. Nā ab eo quod eſt hic dies tā huius dii. & ab eo qđ
eſt hæc fames tam huius famii dixerunt. Q. Ennius in ſextodecimo annali dies ſcri
pſit ꝓ diei in hoc uerſu. Poſtreme longinqua dies quum fecerit ætas. Ciceronē quo
que affirmat Ceſellius in oronе: quā ꝓ. P. Seſtio fecit dies ſcripſiſſe ꝓ diei quod ego
impenſa opa conquiſitis ueteribus libris pluſculis. ita ut Ceſellius ait. ſcriptū īueni:
uerba ſunt hæc. M. Tulli: equites uero daturos illius dies pœnas. Quocirca factū
hercle eſt: ut facile iis credam: qui ſcripſerunt: ideographum librum Virgilii ſeſe

Dies dii
Fames famii

nſpexiſſe: in quo ita ſcriptum eſt. Libra dies ſomniq; pares ubi fecerit horas. Ideſt libra dici ſomniq;. Sed licut hoc i loco dies a Virgilio ſcriptū uidet; ita i illo uerſu nil dubiū eſt: quin dii ſcripſerit: p dies: Munera lætitiāq; dii. Quod imperitiores dei legunt ab inſolentia ſcilicet uocis iſtius abhorrētes. Sic aūt dies dii a ueteribus declinatum eſt: ut fames famis: pernicies pernicii: progenies progenii: luxuries luxurii: acies acii. M. enim Cato in oratione: quā de bello carthaginenſi compoſuit: ita ſcripſit. Pueri atq; mulieres extrudebantur famii cauſa. Lucilius in. xii. Rugoſum atq; famii plenū Siſenna in hiſtoriarum lib. vi. Romanos inferendæ pernicii cauſa ueniſſe. Pacuuius in paulo Pater ſupreme noſtræ progenii patris.

Cn. Matius i iliadis. xxi. Altera pars acii uitaſſet flumis undas. Idē Matius i tertiodecimo. An maneat ſpecii ſimulachrū: i morte ſilētū. C. Gracchus de legibus p mulgatis: Ea luxurii cā aiunt inſtitui. Et ibidem infra ita ſcriptū eſt. Non eſt ea luxuries quæ neceſſario parentur uitæ cā. Propter qnod apparet: eum ab eo: qđ eſt luxuries luxurii patrio caſu dixiſſe. M. quoq; Tullius in oratione qua Sex. Roſciū defendit: pernicii ſcriptū reliquit. Verba hæc ſunt. Quoꝝ nihil pernicii cā diuino cōſilio: ſed uiip ſa & magnitudine rerum factum putamus. Aut facies ergo in caſu patrio: aut facii. Quadrigariū ſcripſiſſe: exiſtimandū eſt: facii aūt in nullo ueteri libro ſcriptum reperi. In caſu aut dandi qui puriſſime locuti ſunt: nō facii: uti dicit nunc: ſed facie dixerunt Lucilius in ſatyris. Et primū inqt facie honeſtas accidit: idē Lucilius i lib. vii.

Qui te diligit: ætati facieq; tuæ ſe
Fautorem oſtenda: fore amicum polliceatur.

Sunt aūt nō pauci: q utrobiq; facii legāt. Sed. C Cæſar in lib. de analogia. ii. huiꝰ die: & huius ſpecie dicēdū putat. Ego quoq; in iugurtha Salu. ſummæ fidei: & i eucrēdæ uetuſtatis libro: die caſu patrio iueni ſcriptū. Verba hæc ita erant. Vix decima parte die reliqua. Nō. n. puto argutiolā iſtā recipiēdā: ut die dictū q̄ſi ex die exiſtimemꝰ.

¶ De genere cōtrouerſię: qđ grēce ἀπορον. i. dubiū & inexplicabile appellat. Ca. xv.

c Vm Antonio Iuliano rhetore p feriaꝝ tempus æſtiuaꝝ: decedere ex urbe æſtu uolētes: neapolin cōceſſeramus: atq; ibi erat adoleſcēs tūc qſpiā ex dilectionibus: cum utriuſq; linguæ magiſtris meditās & exercēs: ad cās romæ orādas eloquētiæ latinæ facultatē: atq; is rogat Iulianū uti ſeſe audiat declamātem: It auditum Iulianus: imus quoq; nos cū eo ſimul: introit adoleſcēs & prafatur arrogantius & elatius: q̄ ætati eius decebat: ac deide iubet exponi cōtrouerſias: aderat nobiſcum ibi Iuliani ſectator iuuenis promptus: & p ficiens: & oſtendēs iam in eo qđ ille apud Iuliani auris in præcipiti ſtare: & ſubitaria dictione periculū ſui facere audebat. Exponit igit tentamenti gra controuerſiā paꝝ conſiſtentē: qđ genus græci ἀπορον. i. dubium uocāt: latine aūt id: nō minus cōmode inexplicabile dici pōt. Ea cōtrouerſia fuit huiuſcemodi. De reo ſeptē iudices cognoſcant: eaq; ſnia ſit rata quam plures ex eo numero dixerunt. Quū ſeptē iudices cognouiſſent: duo cenſuerūt reū exilio mulctandū: duo alii pecunia: tres reliq capite puniēdum: petitur ad ſupplicium ex ſnia trium iudicū: & contradicit. Hac ille audita: nec conſiderata neq; aliis: ut ponerentur: expectatis incipit ſtatim mira celeritate: in eādem hāc controuerſiam principia neſcio quæ dicere: & in uoluchra ſenſuū uerborūq; uolumina: uocūq; turbas fundere: cæteris oībus ex cohorte eius: qui audire eum ſoliti erant clamore magno exultantibus: iuliano aūt male ac miſere rubēte & ſudāte. Sed ubi deblatteratis

uersuum multis milibus: finē aliqñ fecit egessitq; inde sumus amici: familiaresq; eius Iulianū ꝑsecuti: quidnā existimaret: pcōtati sunt: atq; ibi Iulianus festiuissime. Nolite quærere inquit: quid sentiam: adolescens hic sine cōtrouersia disertus est.

¶Quod Plinium ſm hoīem nō indoctum fugerit latueritq; uitiū argumenti quod ΑΝΤΗΣΡΕΦΟΝ. i. reciprocum græci dicunt. Cap. xvj.

Plinius

Linius secūdus existimatus est eē ætatis suæ doctissimus: is libros reliqt: quos studiosoꝝ inscripsit: haud mediustidius usq; quaq; aspernādos: in iis libris multa uarie ad oblectandas eruditoꝝ hoīum auris ponit: refert ēt pleraſq; sentētias: quas in declinandis cōtrouersijs lepide: arguteq; dictas putat: sicuti hanc quoq; snīam ponit ex huiuscemōi cōtrouersia. Vir fortis premio: qđ optauerit donet. Qui fortiter fecerat petiit alterius uxorē i matrimoniū: & accepit is deīde cui ea uxor fuerat: fortiter fecit: repetit eandē cōtradicit. Elegāter inqt: & ꝑbabiliter ex pte posteriores uiri fortis uxorē sibi reddi postulātis hoc dictū ē si placet lex: redde. si nō placet redde. Fugit aūt Plīniū: sententiolā istā: quā putauit eē argutissimā: uitio nō carere: qđ græce ΑΝΤΗΣΡΕΦΟΝ. i. reciprocū dr: & ē uitiū īsidiosum & sub falsa laudis specie latēs nihil. n. minus cōuerti ex cōtrario idipsum aduersus eundē pōt. Atq; ita a priore illo uiro forti dici si placet lex: non reddo: si non placet non reddo.

Cecropias noctes doctorum exempla uirorum,
Donat habere mihi nobilis eustochius.
Viuat: & æternum lætus bona tempora ducat,
Qui sic dilecto tanta docenda dedit.

¶Auli Gelij noctium atticarum commentarii Liber Decimus.

¶Tertiū ne consul: an tertio dici oporteat. Et quonā modo. Cn. Pōpeius cū in theatro quod erat dedicaturus: honores suos īscriberet qōnem ancipitē istius uerbi de cōsilio Ciceronis uitauerit. Caput. i.

Amiliari meo cuipiā litteras athenis Romā misi: i iis scriptū fuit me illi iam tertiū scripsisse. is ad me rescripsit: petiuitq; ut rōnem dicerē cur tertiū: ac non tertio scripsissem: id ēt adscripsit: ut eadē qđ sup illo quoq; mihi uideret: facerē se certiorē: tertiū ne cōsul: & quartū: an tertio: & quarto dicendū eēt: qm̄ Romæ dictū uiꝝ dicentē audisset tertio: & quarto consul: nō tertiū quartūq;. Idq; i principio libri Celiū scripsisse. &. Q. Claud. in lib. undeuicesimo. C. Mariū creatum septimo cōsulem dixisse. Ad hæc ego scripsi nihil amplius: q̄ uerba. M. Varronis hominis opinor: q̄ fuit Claudius eū Celio: doctioris quibus uerbū utrunq;: de quo ad me scripserat decideret: nam & Varro satis aperte qđ dici oporteret edocuit: & ego aduersus eū. qui doctus esse dicebat litem meā facere absens nolui. uerba. M. Varronis ex lib. disciplinaꝝ quinto hæc sunt: aliud est: quarto prętorem fieri. & quartū. ꝙ quarto locū adsignificat. ac tres ante factos quartum tēpus adsignificat. & ter ante factum igitur. Ennius recte cōscripsit. Quintus pater quartum fit cōsul. Et Pompeius timide. ꝙ in theatro ne abscriberet consul tertium. aut tertio extremas litteras non conscripsit. Quod de Pompeio Varro breuiter & subobscure dixit. Tyro tullius Ciceronis libertus in epistola quadā enarratius scripsit ad hunc ferme modum:

f

Tertium consul
Tertio consul
Quartū consul
Quarto consul

Quũ Pompeius inquit ædem uictoriæ dedicaturus foret cuius gradus uice theatri eſſent: nomēq; eius & honores inſcriberet: quæri cœptũ eſt: utrũ cõſul tertio inſcribẽ dũ eẽt: an tertiũ: eã rẽ Põpeius exq̃ſitiſſime rettulit ad doctiſſimos ciuitatis. Quũq; diſſentirẽt: & pars tertio: alij tertiũ ſcribendũ cõtenderẽt: rogauit inquit Ciceronẽ Põ peius: ut quod ei rectius uideretur ſcribi iuberet tum Ciceronẽ iudicare de uiris doctis ueritũ eſſe: ne quoꝝ opinionẽ improbaſſe: ipſos uideret̃ ĩprobaſſe. Perſuaſit igit̃ Põpeio: ut neq; tertiũ neq; tertio ſcriberet̃: ſed ad ſecundũ uſq;. T. Fierẽt litteræ. ter. ut uerbo nõ præſcriptores qdẽ demonſtrarẽt̃: ſed dictio tñ ambigua uerbi lateret. Id aũt quod & Varro & Tyro dixerũt in eodẽ nũc theatro non eſt ita ſcriptũ. nam quũ multis annis poſtea ſcæna: quæ ꝓciderat: refecta eſſet: numerus tertij cõſulatus non uti initio prioribus litteris tertiis: ſed trib9 tñi lineolis. iii. inciſis ſignificat9 eſt. In. M. aũt Catonis quarto origine ita ſcriptum eſt. Carthaginenſes ſextum defœdere deceſſere. Id uerbum ſignificat: quinquies ante eos feciſſe cõtra fœdus: & tum ſextũ. Græci quoq; ſignificandis huiuſmodi reꝝ numeris ΤΡΙΤΟΝ ΚΑΙ ΤΕΤΑΡΤΟΝ .i. tertiũ & quartum dicunt: quod congruit cum eo: quod latine dicitur tertium quartumq;.

¶ Quid Ariſtoteles de numero puerperij memoriæ mandauerit. Cap. ij.

a Riſtoteles philoſophus memoriæ tradidit: mulierẽ in ægypto uno partu qnq; pueros enixam: eũq; eſſe finẽ dixit multi iuge hoium partionis: neq; pluris unq̃ ſimul genitos cõpertum hunc aũt eſſe numeꝝ ait rariſſimũ: Sed & diuo Auguſto impante: q tempoꝝ eius hiſtoriã ſcripſerũt. ancillam Cæſaris Auguſti in agro laurente peperiſſe quinq; pueros dicũt: eoſq; pauculos dies uixiſſe: matrẽ quoq; eoꝝ nõ multo poſtq̃ peperit: mortuã monumẽtumq; ei factũ iuſſu auguſti in uia laurentia: inq; eo ſcriptum eſſe numeꝝ puerperii eius: de quo diximus. Partus quinq; pueroꝝ

¶ Locorum quorundam illuſtrium collatio: contentioq; facta: ex orationibus. C. Gracchi: &. M. Catonis. Cap. iii.

f Ortis & uehemẽs orator exiſtimat̃ eſſe. C. Gracchus: nemo id negat: ſed qd nõnullis ur̃ ſeuerior: acrior: ampliorq; eẽ. M. Tullio ferri id q põt. Legebamus adeo nup oronem Gracchi de legibus promulgatis: i qua. M. Mariũ: & quoſdã ex municipiis italicis honeſtos uiros uirgis per iniuriã cæſos a magiſtratibus po. ro. quãta maxime inuidia põt: cõquerit̃. Verba hæc ſunt quæ ſup ea re fecit. Nuper teanũ ſidicinũ cõſul uenit: uxorẽ dixit: in balneis uirilibus lauari uelle Quæſtori ſidicino a. M. Mario datũ eſt negociũ: uti balneis exigerent̃: qui lauabantur: uxor renũciat uiro paꝝ cito ſibi balneas traditas eſſe: & paꝝ lautas fuiſſe: iccirco palus deſtitutus eſt in foro eoq; aduectus ſuæ ciuitatis nobiliſſimus homo. M. Marius ueſtimẽta detracta ſunt: uirgis cæſus eſt. Caleni: ubi id audierũt: edixerũt neqs in balneis lauiſſe uellet: quũ magiſtratus romanus ibi eſſet. Ferẽtini ob eandem cãm p̃tor noſter quæſtores arripi iuſſit. Alter ſed de muro deiecit. Alter p̃henſus & uirgis cæſus eſt. In tã atroci re: ac tã miſera atq; mœſta: iniuriæ publicæ conteſtatiõe: & qd eſt: quod aut ampliter iſigniterq;: aut lachrymoſe: atq; miſeranter: aut multa copioſaq; inuidia: graui & penetrabili querimonia dixerit: breuitas ſane uenuſtas: & mũdicies: oronis eſt: qualis habere ferme in comœdiaꝝ feſtiuitatibus ſolet. Itẽ gracchus alio in loco ita dixit. Quãta libido quãtaq; intẽperãtia ſit hoium adoleſcentiũ: unũ exemplũ uobis oſtendã: his annis paucis ex Aſia miſſus eſt: qui p id tp̃s magiſtratũ non ceperat homo adoleſcẽs pro legato: is in lectica ferebat̃: ei obuiam bubulcus de

plebe uenusina aduenit: & per iocum quũ ignoraret: qui ferretur. rogauit num mortuum ferret: ubi id audiuit: lectică iussit depoi. stuppis qbus lectica ligata erat: usq; adeo uerberari iussit dum aiam efflauit. Hæc quidẽ oro super tã uiolento atq; crude li facinore nihil ꝓfecto abest a quotidianis sermonibus. at quũ in simili că apud. M. Tul. ciues romani innocẽtes uiri cõtra ius contraq; leges uirgis cædunt: aut supplicio extremo necant: quæ ibi tunc miseratio: quæ cõploratio: quæ totius rei sub oculos subiectio: quod & quale inuidiæ: atq; acerbitatis fretum efferuescit. Aium hercle meũ: quum illa. M. Ciceronis lego: imago quædã & sonus uerboꝝ: & uocũ: & eiulationũ circũplectit. uelut sunt ista: quæ de. C. Verre dicit: quæ nos: ut in præsens potuimus: quantũ memoria suppeditabat: adscripsimus. Ipse inflãmatus scelere: & furore in foꝝ uenit: ardebant oculi: toto ex ore crudelitas emanabat. expectabantioẽs: quo tandẽ ꝓgressurus aut quidnã acturus esset quũ repente hoiem ꝓripi: atq; in foro medio nudari: ac diligari: & uirgas expediri iubet. Iã hæc mediusfidius sola uerba nudari: ac diligari: & uirgas expediri iubet: tanti metus horroriscq; sunt: ut nõ narrari quæ gesta sunt: sed rem geri ꝓrsus uideas. Gracchus aũt noster: nõ quærẽtis: neq; imꝓlorantis: sed nunciãtis uice palus inquit in foro destitutus est: uestimenta detracta sunt: uirgis cæsus est. Sed enim. M. Cicero præclare: cũ diutina repræsentatione non cæsus est: sed cædebat inquit uirgis in medio foro messanæ ciuis romanus. Quũ interea nullus gemitus: nulla uox illius miseri inter dolorem: crepitũq; plagaꝝ audiebatur: nisi hæc ciuis romanus sum: hac cõmemoratione ciuitatis oia uerbera depulsuꝝ: cruciatumq; a corpore deiectuꝝ arbitrabatur: cõploratione deinde tam acerbæ rei: & odium in Verrẽ detestationeq; apud ciues romanos incense: atq; acriter: atque inflãmanter facit quũ hæc dicit. O nomen dulcæ libertatis. O ius eximiũ nostræ ciuitatis. O lex portia legesq; semproniæ. O grauiter desiderata: & aliqñ reddita plebi romanę tribunitia potestas. huccine tandẽ hæc oia reciderunt: ut ciuis romanus in ꝓuincia po. ro. in oppido fœderatoꝝ: ab eo qui beneficio po. ro. fasces ac securis haberet diligatus in foro uirgis cæderet: quid quũ ignes ardentesq; laminæ cæteriq; cruciatus admouebant? Si te acerba illius imploratio: & uox miserabilis non leniebat: ne ciuium romanoꝝ: qui tum aderant: fletu gemituq; maximo cõmouebare? Hæc M. Tul. atrociter grauiter copiose apteq; miseratus est. Sed si quis est tã agresti aure ac tam hispida: quẽ lux ista: & amœnitas oronis: uerborũq; modificatio paꝝ delectat: amat aũt priora iccirco: q incõpta & breuia: & nõ operosa: sed natiua quadam suauitate sunt: quodq; iis umbra: & color quasi opace uetustatis est: is liquid iudicij habet: cõsideret in cã pari. M. Catonis hois antiquioris oronem. Ad cuius uim & copiam Gracchus nec aspirauit. intelligit (opinor) Catonẽ cõtentũ eloquẽtia ætatis suę nõ fuisse: & id iam tũ facere uoluisse: quod Cice. postea perfecit. In eo nãq; libro qui de falsis pugnis scriptus est: ita de. Q. Thermo cõquestus est. Dixit a decẽuiris paꝝ sibi bene cibaria curata esse. iussit uestimenta detrahi: atq; flagro cædi. decẽuiros bruti ani uerberauere. uidere multi mortales. Quis hãc contumeliã? quis hoc imperiũ? quis hanc seruitutẽ ferre põt: nemo hoc rex ausus est facere eã ne fieri bonis bono genere natis boni cõsulitis? Vbi societas? ubi fides maioꝝ: insignitas: iniurias: plagas: uerbera: uibices: eos dolores: atq; carnificinas per dedecus: atq; maximã ignominiã inspectãtibus popularibus suis: atq; multis mortalibus te facere ausum eẽ? sed quãtũ luctũ quãtũq; gemitũ: qd lachrymaꝝ: quantũq; fletũ factũ audiui: serui iniurias

nimis ægre ferũt: q̃d illos bono genere natos: magna uirtute p̃ditos opinamini animi habuisse atq; habituros: dũ uiuent? Quod Cato dixit: brutiani uerberauere neq; fortasse de brutianis requirat id significat. Quũ Annibal pœnus cũ exercitu in Italia esset: & aliquot pugnas po.ro. aduersas pugnauisset. primi totiꝰ Italiæ brutii ad Annibalẽ desciuerunt. id romani ægre passi postq̃ Annibal Italia decessit: superatiq; pœni sunt: brutios ignominiæ cã nõ milites scribebãt: nec pro sociis habebãt sed magistratibus in ꝓuincias eũtibus parere: & præministrare seruoꝝ uicẽ iussi erãt. Itaq; ii sequebant̃ magistratus: tanq̃ in scænicis fabulis: qui dicebant̃ Lorarii: & quos erãt iussi uinciebant: aut uerberabãt. Quot aũt ex brutis erant: appellati sunt brutiani. Lorarii Brutiani

¶Quod. P. Nigidiꝰ argutissime docuit noia nõ positiua eẽ: sed naturalia. Cap. iiii.

n Omina uerbaq; nõ positu fortuito: sed quadã ui & rõne naturę facta eẽ. P. Nigidius ĩ grãmatici cõmẽtariis docet rem sane in phĩæ dissertationibus celebrem q̃ri. n. solitũ apud philosophos ΦΥΣΕΙ ΤΑ ΟΝΟΜΑΤΑ Η ΘΕΣΕΙ. i. natura ne noia sint an positu: in eã rẽ multa argumẽta dicit: cur uideri possint uerba eẽ naturalia magis q̃ arbitraria: ex quibus hoc uisum est lepidum & festiuũ. Vos inqt quũ dicimus motu quodã oris cõueniente cũ ipsius uerbi demõstratione utimur: & labias sensim primo res emouemꝰ: ac spiritũ: atq; aiam porro uersum: & ad eos quibus quũ sermocinamur intẽdimus: at contra quũ dicimus nos neq; ꝓfuso intentoq; flatu uocis: neq; ꝓiectis labris pronũciamus: sed & spiritũ: & labias: quasi intra nosmetipsos coercemus: hoc idẽ fit in eo quod dicimus: tu & ego: & tibi mihi. Nã sicuti quũ annuimus: & abnuimus: motus quidã ille uel capitis: uel oculoꝝ a natura rei: quam significat nõ abhorret: ita in his uocibus quasi gestus quidã oris & spiritus naturalis est. eadẽ ratio ẽ in græcis quoq; uocibus: qua esse in nostris animaduertimus.

¶Auarꝰ simplex ne uocabulũ sit: an cõpositũ & duplex: sicut. P. Nigidio. Cap. v.

a Varus nõ simplex uocabulũ: sed iunctũ copulatũq; esse Nigidius dicit in cõmẽtariorꝝ undetricesimo. Auarus inqt appellat̃ q auidus æris est: sed in ea copula e inqt littera detrita est. Itẽ locupletẽ ait dictũ ex cõpositis uocibus: q pleraq; loca: hoc ẽ q multas possessiões tenet. Sed ꝓbabilius id firmiusq; ẽ: qd de locuplete dicit. nã de auaro ambigit̃. cur. n. nõ uideri possit ab uno solũ uerbo icli natũ: qd ẽ aueo? eadẽq; eẽ factura: q̃ ẽ amarꝰ: de quo nihil dici põt: qn duplex nõ sit. Auarus

¶Mulctam dictam esse ab ædilibus. P. Appi ceci filiæ mulieri nobili: q; locuta esset petulantius. Cap. vi.

n On infecta mõ: sed in uoces etiam petulantiores publice uindicatum est: ita. n. debere esse uisa est romanæ disciplinæ dignitas inuiolabilis. Appii nãque illius ceci filia: a ludis quos spectauerat: exiens turba undiq; confluentis fluctuantisq; populi iactata est: atq; inde egressa: quum se male habitam diceret: Quid in me nunc factum eẽt inqt: quantoq; arctius: pressiusq; conflictata essem: si Publius Claudius frater meꝰ nauali prœlio classem nauium cum ingẽti ciuium numero non ꝓdidisset? Certe quidem maiore nunc copia populi oppꝛssa incidissem: sed utinam inqt reuiuiscat frater aliãq; classem in sicilĩã ducat: atq; istam multitudinem pditũ eat: q̃ me male nũc miserã cõuexauit ob hæc mulieris uerba tam improba: ac tam in ciuilia. C. Fundanius & Tib. Sempronius ædiles plæbei mulctam dixerũt ei æris grauis. xxv. milia. Id factum esse dicit Capito. Atteius in commentario de iudiciis publicis bello punico primo, Fabio Licinio: &. T. Acilio Crasso consulibus. Appii filia

¶Fluminũ quæ ultra imperiũ romanũ fluunt prima magnitudine esse nilum: secũ dum istrũ: ꝓxima rhodanũ. sicut. M. Varronẽ memini scribere. Cap. vii.

Nilus rhodanus Istrus

Mniũ fluminũ quæ in maria qua imperiũ ro. est: fluunt: quã greci ΤΗΝ ΕΙ Ο ΣΩΘΑΛΑΣΣΑΝ. i. iternũ mare appellãt maximũ esse nilũ cõsentiẽ. ꝓxima magnitudine esse istrũ scripsit Sal. Varro aũt quũ de parte orbis: q̃ Europa dicitur differeret: in tribus primis eius terræ fluminibus rhodanum eẽ ponit: per quod uidet eum facere istro æmulum. istrus enim quoq; in europa fluit.

¶Inter ignominias militares qbus milites coercebant fuisse sanguinis dimissionem & quænam esse uideat causa huiuscemodi castigationis. Cap. viii.

Sãguinis missio

Vit hęc quoq; antiqtus militaris aiaduersio: iubere ignominię cã militi ue nã solui: & sanguinẽ dimitti. cuius rei rõ in lris ueteribus: q̃s eqdẽ inuenire potui nõ extat: sed opinor factũ hoc primitus i militib9 stupẽtis aĩ atq; a naturali hitu declinãtis: ut nõ tã pœna: q̃ medicina uideret. postea tñ ob pleraq; alia delicta idẽ factitatũ eẽ credo ꝑ cõsuetudinẽ: q̃si min9 sani uidereẽ oẽs: q deliquerũt.

¶Quibus modis: quoq; habitu acies romana instrui solita sit: quæq; earum instructionum sunt uocabula. Cap. ix.

Militaria uocabula

Ocabula sũt militaria: q̃b9 istructa certo mõ acies appellari solet: frõs subsidia cune9: orbis: glob9: forfices: serra: alæ: turres: hęc & q̃dã itẽ alia iuenire ẽ i libris eoꝝ q de militari disciplia scripserũt. trãslãta ãt sũt ab ipsis reb9 q̃ ita ꝓprie noiant: earũq; reꝝ i acie istruẽda sui cuiusq; uocabuli imagines oñdunt.

¶Quæ eius rei causa sit: q; & greci ueteres: & romani annulum in eo digito gestauerunt: qui est in manu sinistra minimo proximus. Cap. x.

Annuli gestatio

Eteres græcos annulũ habuisse in digito accepimus siniſtræ manus q minimo est ꝓximus. romanos quoq; oẽs aiũt sic plerunq; annulis usitatos: cãm esse huius rei Appion in libris ægyptiacis hãc dicit: q; infectis aptisq; humanis corporibus: ut mos in ægypto fuit: quas græci ΑΝΑΤΟΜΑΣ. i. dissectiones appellant repertũ est neruũ quẽdã tenuissimũ ab eo uno digito: de quo diximus ad cor hoĩs pergere ac ꝓuenire. ꝓpterea nõ inscitũ usum eẽ eũ digitũ potissimũ tali honore decorandũ: qui continẽs & quasi cõnexus esse cum principatu cordis uideret.

¶Verbũ mature qd significat: quæq; eius uocis rõ sit: & q; eo uerbo uulgus hoium ꝑproprie utit: atq; inibi q; præcox declinatũ ꝑcocis facit nõ præcoqs. Cap. xj.

Mature

Ature nunc significat ꝓpere: & cito cõtra ipsius uerbi sniam. aliud. n. est mature: q̃ quod dicitur ꝓpere. P. Nigidius hõ in oĩum bonarũ artium disciplinis egregius: Mature inqt est: qd neq; citi9 est: neq; serius: sed mediũ quiddã: & tpatũ est. Bene atq; ꝓprie Nigidius. nã & in frugibus. & in pomis matura dicunt: quæ neq; cruda & imitia sunt neq; caduca: & decocta: sed tpe suo adulta: maturataq;. Quoniã aũt quod non segniter fiebat mature fieri dicebat: ꝓgressa plurimum uerbi significatio est: & nõ iam: quod non segnius: sed quod festinatius fit: id fieri mature dr: qñ ea: quæ præter sui tpis modũ ꝓperata sunt: imatura uerius dicãtur. illud uero nigidianum rei: atq; uerbi tpamentũ: diuus augustus duobus græcis uerbis elegãtissime exprimebat. nam & dicere in sermonibus: & scribere in epistolis solitum essa aiunt. ΣΠΕΥΔΕ ΒΡΑΔΕΩΣ. i. matura. Per quod monebat ut ad rem agẽdam simul adhiberet: & industriæ celeritas: & diligentiæ tarditas: ex quibus duob9 maturitaſ contrarijs fit maturitas. Virgilius quoq; siquis animũ attẽdat duo ista uerba ꝓpera & matura re:

& maturare: tanq̃ plane resonantia cõtraria scitissime separauit in hisce uersibus.
Frigidus agricolam siquando continet hymber:
Multa forent quæ mox cælo properanda sereno.
Maturare dat ur. Elegãtissime ista duo uerba diuisit. nãq; in ꝓperatu rei rusticę: per tẽpestates pluuiasq; qñ ociũ est: maturari põt per serenas: qñ tps instat ꝓperari necessum est. quũ significandũ aũt est coactius quid factũ: & festinatius: tũ rectius ꝑmature factũ id dicit q̃ mature. sicut Afranius dixit in togata cui titulus nomẽ est. Appetis dominatũ demẽs præmature præcoce. In quo uersu aĩaduertendũ est: q; præcocem inquit: nõ præcoquẽ: est. n. casus eius rectus: non præcoquis: sed præcox. Maturat ꝑmature præcox

¶ De portẽtis fabularũ: quæ Plinius secundus indignissime in Democritũ cõfert philosophum: & ibidem de simulachro uoluchri colũbæ. Cap. xii.

I brum esse Democriti nobilissimi philosophorũ de ui & natura chamęleõtis eũq; se legisse Plinius secũdus in naturalis histo. xxviii. refert: multaq; uana atq; intolerãda auribus. deinde quasi a Democrito scripta tradit: ex quibus pauca hæc inuiti meminimus: quia pertesum est. Accipitrẽ auẽ rapidissimã a chamæleonte humi re ptãte si eũ forte supuolet: detrahi & cadere ui quadã in terram: cæteriscq; auibus laniandũ sese spõte sua obiicere & dedere. Itẽ aliud ultra humanam fidẽ: cuput & collũ chamæleõtis: si uratʼ ligno: qd appellatʼ robur: hymbres & tonitrua de repẽte fieri: idq; ipsum usu uenire: si iecur eiusdẽ aĩalis in summis tegulis uratʼ. Itẽ aliud qd hercle an ponerem dubitaui: ita est diridicule uanitatis: nisi iccirco plane posui q; oportuit nos dicere qd de istiusmodi admirationũ fallaci illecebra sentiremus: qua plerũq; capiunʼ: & ad perniciẽ elabunʼ ingenia maxime solertia: eaq; potissimũ: quæ discendi cupidiora sunt sed redeo ad Plinĩ. finistrũ pedẽ ait chamæleontis ferro ex igni calefacto torreri: cũ herba quæ appellatʼ eodẽ noie chamæleon: & utrũq; macerari unguẽto colligiq; imodũ pastilí atq; in uas mitti ligneũ & eũ qui id uas ferat: ẽt si is in medio palã uersetur a nullo uideri posse. His portẽtis atq; præstigiis a Plinio secũdo scriptis: nõ dignũ esse cognomine Democriti puto. Vel illud quale est: qd idẽ Plinius in. x. libris Democritũ scripsisse asseuerat aues quasdã eẽ certis uocabulis & eaꝝ auiũ cõfuso sanguine gigni serpentẽ eũ siqs ederit: linguas auiũ: & colloquia interꝓtaturꝝ: multa aũt uidentʼ ab hoibus istis male solertibus huiuscemodi cõmẽta in Democriti nomẽ data nobilitatis auctoritatisq; eius pfugio utentibus. Sed id qd Archytã pythagoricũ cõmẽtũ eẽ: atq; fecisse traditur neq; minus admirabile: neq; tñ uanum æque uideri debet. Nã & plerisq; nobiliũ græcorũ: & Phauorinus pʰus memoriaꝝ ueteꝝ exequẽtissimus affirmatissime scripserunt: simulachrũ colũbæ e ligno ab Archyta rõne quadã: disciplinaq; mechanica factũ uolasse: ita erat scilicet libramentis suspẽsum: & aura spiritus inclusa: atq; occulta cõcitum. libet hercle super re tam abhorrenti a fide ipsius Phauorini uerba ponere ἀρχύτασ ταράντινοσ φιλόσοφοσ ἄμακαι μηχανικοσ: ων ἐποίησε πέρισερᾶν. ξυλίνην πέτομένην: ἥτισ εἰποτὲκα τησειεν ὀνκετι ἀνίσᾶτό μεχρί γαρ τουτου. i. Archytas tarantinus philosophus pariter & mechanicus uir columbã ligneam fecit uolantem: quæ si nonnunq; subsediſſet: præterea non exurgebat. hactenus enim.

¶ Quum partim hoium: qua ratione homines dixerint. Cap. xiii.

P Artim hoium uenerũt plerunq; dr: qd significat ps hoium uenit. i. qdam hoies. nã partim hoc in loco aduerbiũ est: neq; in casus inclinatʼ: sicuti quũ Partim hominũ

67

partim hoium dici poteſt.i.cū quibuſdā hoibus: & quaſi cum quadam pte hoium. M.Cato in oīone de floria ita ſcripſit. Ibi pro ſcorto fuit in cubiculum ſurrectitauit ę cōuiuio:cū partim illoꝝ:iam ſæpe ad eūdem modum erat. Imperitiores aūt: quum partim legūt tanq̄ declinatū ſit quaſi uocabulum:non dictū:quaſi aduerbium. Sed Q.Claudius.xxi.annali inſolētius paulo hac figura eſt ita uſus.eum.n.cum partim copiis hominum adoleſcētium placentē ſibi. Item.Q.Claudii.xiii.annali uerba hæc ſunt. Sed iccirco me feciſſe:q̄ utrum negligentia partim magiſtratuum: num auaritia:an calamitate populi romani:euenīſſe dicam:neſcio.

Iniuria factum itur.

¶Iniuria mihi factum itur quali uerboꝝ ordine Cato dixit. Cap.xiiii.

a Vdio illi iniuriā factum iri:audio cōtumeliā dictū iri:uulgo quoq̄ ita dici:& iſtā eſſe uerboꝝ figurā iam in medio loquēdi uſu:iccirco exēplis ſupſedeo: Sed contumelia illi uel iniuria factū itur paulo ē remotius. Exēplū igit̄ ponemus. M.Cato pro ſe cōtra.C.Caſſiū. Atq̄ euenit ita quirites ut in hac cōtumelia:q̄ mihi per huiuſcemodi petulantiā factū itur rei quoq̄ pub. mediuſſ dius miſerear qrites. ſicut aūt cōtumeliā factū iri:ſignificat iri ad contumeliā faciendā.i. operam dari quo fiat cōtumelia:ita cōtumelia factū itur caſu tm̄ immutato idem dicit.

Flamen dialis

¶De flaminis dialis:deq̄ flaminicæ cerimoniis:uerbaq̄ ex dicto ptoris appoſita quibus dicit:nō coactuꝝ ſe ad iurādū:neq̄ uirgines. Veſtæ:neq̄ diales. Cap.xv.

c Erimoniæ īpoſita flamini diali multæ:itē cautus multiplices: quos in libris q de ſacerdotibus publicis cōpoſiti ſunt. Itē i Fabii pictoris libroꝝ primo ſcriptos legim9:unde hæc ferme ſunt:quę cōmeminimus.i. Equo diale flaminē uehi religio eſt.ii. Claſſem ꝓcinctā extra pomeriū.i.exercitū armatum uidere:iccirco rarenter flamen dialis creatus conſul eſt quū bella cōſulibus mādabātur.iii. Itē iurare dialē fas nunq̄ eſt.iiii. Item annulo uti:niſi puro caſſoq̄ fas non ē.v. Ignē e flaminia.i. flaminis dialis domo niſi ſacrū efferri ius nō eſt.vi. Vinctū ſi ædes eius ītroierit:ſolui neceſſum eſt:& uincula ꝓ impluuiū in tegulas ſubduci: atq̄ inde foras inuiam dimitti.vij. Nodū in apice:neq̄ in cinctu:neq̄ alia i parte ullum habet viij. Siqs ad uerberādum durat̄:ſi ad pedes eius ſupplex ꝓcubuerit:eo die uerberari piaculū eſt.ix. Capillū dialis niſi qui liber homo eſt:non deſonet.x. Caprā & carnē incoctā:& ederā:& fabā:neq̄ tāgere diali mos eſt:neq̄ noīare.xi. Propagines e uitibus altis ꝓtētis nō ſuccidet.xij. Pedes lecti in quo cubat:luto tenui circūlitos eē oportet:& de eo lecto trinoctiū continuū nō decubat neq̄ in eo lecto cubare aliū fas eſt: neq̄ apud eius lecti fulcrū capſam eē cū ſtrue:atq̄ ferro oportet.xiii. Vnguium dialis:& capilli ſegmina ſubter arborem ſilicā terra operiunt̄.xiiij. Dialis quotidie feſtinatus eſt.xv. Ac ſine apice ſub diuo eſſe licitum nō eſt:ſub tecto uti libet:& non pridem a pōtificibus cōſtitutum. Maſſurius Sabinus ſcripſit & alia quædam remiſſa: gratiāq̄ aliquot cærimoniaꝝ factū dicit.xvj. Farinam fermento imburā attingere ei fas non eſt.xvij. Tunicā intimam:niſi in locis tectis non exuit ne ſub cœlo tanq̄ ſub oculis Iouis nudus ſit.xviii. Super flaminē dialem in cōuiuio: niſi Rex ſacrificulus: haud quiſpiā alius accumbit.xix. Vxorē ſi amiſit flaminio decedit.xx. Mrimonium flaminis:niſi forte dirumpi non eſt ius.xxi. Locū in quo buſtum eſt:nunq̄ ingredit̄ xxii. Mortuū nunq̄ attingit:funus tm̄ exequi non eſt religio. Eædem ferme cærimoniæ ſunt:q̄s flaminicas ſacerdotiſſas dialis ſeorſum aiūt obſeruitare. ueſuti eſt.i. Qd bene nato operitur.ii. Et q̄ uirica ſurculum de arbore ſilica habet.iii. Et q̄ ſcalas:quæ

græce

græce κλιμάκες appellatur: eas ascēdere ei plus tribus gradibus religiosum est: atq; ēt. iiii. Quū it ad argeos: q̄ neq; comit caput neq; capillū depectit. Verba p̄toris ex edicto perpetuo de flamine diali & de sacerdote Vestę ascripsi. Sacerdotē uestalem: & flaminem dialem in omni mea iurisditione iurare non cogam. Verba. M. Varronis ex secūdo rerum diuinaꝝ super flamine diali hæc sunt. Is solus album habet galerum uel q̄ maximus est: uel q̄ ioui immolata hostia albato fieri oporteat.

¶ Quos errores Iulius Higinus in. vi. Virg. animaduerterit in historia romana erratos. Cap. xvj.

Eprehēdit Higinus Virgiliū: correcturumq; eum fuisse existimat: quod
r in libro. vi. scriptum est. Palinurus est apud inferos: petēs ab Aenea ut suum corpus requirendum: & sepeliendum curet. Is hæc dicit.

Eripe me his inuicte malis: aut tu mihi terram
Inice (nanq; potes) portusq; require uelinos

Quo inquit mō aut Palinurus nouisse: aut noīare potuit portus uelinos: & Aeneas ex eo noie locū iuenire: quū Velina oppidū: a quo portū: qui in eo loco est: uelinum dixit Seruio Tullio regnāte Romæ post annū amplius sexcēteſimū: q̄ Aeneas ī Italiam uenit: cōditū in agro lucano: & eo noie appellatū est. Nā q ab Harpalo inqt regis Cyri p̄fecto ex terra phocide fugati sunt: alii ueliam: partim massiliā cōdiderūt. Inscitissime igit̄ petit: ut Aeneas portū uelinum requirat: quū id nomen tpe fuerit nusq̄ gentium: neq; simile inquit illud uideri debet: quod est in primo carmine. uelinus portus.

Italiam fato profugus: lauinaq; uenit
Littora: Aut quod æque est in. sexto libro:
Chalcidicaq; leuis tandem superastitit arce

Qm̄ poetæ si q̄dā κατὰ προλήψιν. i. p anticipationē historiæ dicere ex sua p̄sona cōcedi solet. Quæ acta ipse postea scire potuit. sicut Virgilius sciuit de lauinio oppido & de colonia chalcidensi: sed palinurus qui potuit id inquit scire: ea quæ post annos dc. facta sunt: nisi qs eū diuinasse apud inferos putat: pinde ut aiæ defunctoꝝ solēt. Sed & si ita accipias: quamq̄ nō ita dī: Aeneas tñ qui nō diuinabat: quo pacto potuit requirere portū uelinum? cui nomen tunc: sicuti diximus: nullum usq̄ fuit. Itē hoc quoq; in eodē lib. reprehendit: & correcturꝝ fuisse Virgiliū putat: nisi mors occupasset. Nam quū Thesea inqt: inter eos nominasset: qui ad iferos adissent: ac redissent: dixissetq;. Quid thesea? magnū qd memorē Alciden? & mi genus ab Iouesūmo ē: postea tñ refert. Sedet æternūq; sedebit infœlix Theseus. Qui aūt inqt fieri potest ut æternū apud inferos sedebat: quē supra cū iis nominat: qui descēderint illuc: atq; inde rursum euaderint: præsertim cum ita sit fabula de Theseo: atq; sic Hercules eum euellerit e petra: & in lucē ad supos eduxerit. in his uersibus errasse Virgilium dicit.

Eruet ille agros: agamemnoniasq; micenas.
Ipsumq; æacidem genus armipotentis achilli
Vltus auos troiæ: templa & temerata mineruæ:

Confudit inquit & personas diuersas & tempora: nam neq; eodem tpe: neq; cosdem per hoīes cū achæis: & cū Pyrrho bellatum est. Pyrrhus. n. quidē dicit Aeacidem de epiro in Italiam trāsgressus cū romanis depugnauit: aduersus Manīū Curium in eo bello ducē. Argiuū aūt bellum. i. achaicum multis post annis a. L. Mumio impatore gestū est. pōt inqt igit̄ medius eximii uersus: qui de Pyrrho iportune imissus est

quem Virgilius proculdubio exempturus inquit fuit.

¶Quã ob cãm: & quali modo Democritus philoſoph⁹ luminibus oculoꝝ ſeſe pri uauerit: & ſuper ea re uerſus Laberii pure admodũ & uenuſte facti. Cap. xvii.

Democritus

Emocritũ philoſophũ in monumẽtis græcæ hiſtoriæ ſcriptũ eſt: uiꝝ præ d ter alios uenerandũ: auctoritateq; antiq̃ prædituꝫ luminibus oculorũ ſua ſpõte ſe priuaſſe: quia exiſtimaret cogitatiões: cõmentatiõeſq; ai ſui in con templandis naturæ rõnibus uegetiores & exactiores fore ſi eas uidendi illecebris: & oculoꝝ impedimentis liberaſſet id factũ eius: modũq; ipſum quo cęcitatem facile ſo

Laberius poeta

lertia ſubtiliſſima conſciuit Laberius poeta in mimo: quem inſcripſit rectiorem: uer ſibus quidẽ ſatis munde: atq; graphice factis deſcripſit: ſed cãm uolũtariæ cæcitatis finxit aliã uertitq; in eã rẽ: quã tũ agebat. nõ incõcinniter. eſt. n. pſona: quæ hoc apud Laberiũ dicit diuitis auari & parci ſumptum plurimũ σωτιαντε. i. laxumq; & po pinationem adoleſcentis filii deplorantis. Verſus Laberiani hi ſunt.

Democritus abderites phyſicus philoſophus clypeum
Conſtituit contra exortum hiperionis: oculos
Effoderc ut poſſet ſplendore æreo: ita radiis
Solis aciem effodit luminis: malis bene
Eſſe: ne uideret ciuibus: ſic ego
Fulgenti ſplendore in pecuniam uolo
Lucificare exitum ætati meæ.
Ne in re bona uideam eſſe nequam filium.

¶Hiſtoria de Artemiſia: deq; eo certamine: quod apud Mauſoli ſepulchrum a ſcri ptoribus inclytis decertatum eſt. Cap. xviii.

artemiſia mauſolus

Rtemiſia Mauſolũ uiꝝ amaſſe fertur ſupra omnis amoꝝ fabulas: ultra- a q; affectionis humanæ fidẽ. Mauſolus aũt fuit ut. M. Tullius ait: rex ter ræ cariæ ut quidam græcaꝝ hiſtoriaꝝ ſcriptores dicũt, puinciæ græcæ p̃fe ctus: quem σατραπηϛ. i. ducẽ ac præſidẽ græci uocant. Is Mauſolus ubi fato pfun ctus eſt: & inter lamenta & manus uxoris funere magnifico ſepultus eſt: Arte miſia luctu atq; deſiderio mariti flagrans oſſa: cineremq; eius mixta odoribus: cõtuſaq; in puluerꝭ faciẽ aquæ indidit: ebibitq;: multaq; alia uiolẽti amoris indicia feciſſe dicit. molita quoq; eſt ingẽti impetu operis conſeruãdæ mariti memoriæ cã: ſepulchrum illud memoratiſſimũ: dignatumq; numerari inter ſeptẽ oĩum terraꝝ ſpectacula. Id monumentũ Artemiſia cũ diis manibus ſacris Mauſoli dicaret: agona. i. certamen laudibus eius dicũdis facit. ponitq; præmia pecuniæ: aliarũq; bonaꝝ ampliſſima: ad eas laudes decertãdas ueniſſe dicũtur uiri nobiles ingenio atq; lingua p̃ſtabili Theo pompus: Theodectes: Naucrites: ſunt ẽt q Iſocratẽ ipm cũ iis certauiſſe memoriæ mandauerint: ſed eo certamine uiciſſe Theopõpum iudicatũ eſt. Is fuit Iſocratis diſcipulus. extat nunc quoq; Theodecti tragœdia: quæ inſcribitur Mauſolus: in qua eum magis q̃ in proſa placuiſſe Higinus in exemplis refert.

¶Non purgari neq; leuari peccatũ: quum p̃tendatur peccatoꝝ: q̃ alii quoq; peccaue runt: ſimilitudo: atq; inibi uerba ex oratione ſuper ea re Demoſthenis. Cap. xix.

Neceſſebat quẽpiã Taurus phius ſeuera atq; uehementi obiurgatione ado i leſcentẽ a rhetoribus & facũdiæ ſtudio: ad diſciplinas phiæ tranſgreſſum: q; factũ quiddã ab eo diceret inhoneſte & iprobe, at ille nõ ibat inficias feciſſe: ſed

tisse: sed id solitum esse fieri defendebat: turpitudinemq; delicti: exemploꝝ usu. & cō suetudinis uenia deprecabatur: atq; ibi taurus isto ipso defensionis genere irritatior homo inquit stulte & nihili: si te a malis exemplis auctoritates & rationes philosophiæ non abducunt: ne illius quidem Demosthenis uestri sententia tibi in mentem uenit: quæ quia lepidis & uenustis uocum modis uincta est: quasi quædam cantilena rhetorica facilius adhærere memoriæ tuæ potuit. nam si me inquit nō fallit: quod quidem in primori pueritia legerim: uerba hæc sūt Demosthenis aduersus eum: qui (ut tu nunc facis) peccatum suum peccatis alienis exemptum: purgatumq; ibat. συ δε μη λεγεσω γεγονεν ουτω πολλακισ. αλλωσ αυτο προσηκει γιγνεσθαι. ου γαρ εστι ποτε. μη κατα τουσ νομουσ επαχθη. συ δε του τοξιμησω. δια το υτο αποφυγοισ ανδικαιωσ αλλα πολλωμαλλον. αλισκοιο. ωσπερ γαρ εστισ εαλω. συ ταυτα ουκαν. εγραψασ ουτωσ ανσυνον αλωσ αλλοσ ου γραφει. i. uerum ne dicas sic esse actum sæpenumero: sed hoc fieri sic dicere. Non. n. si quid aliqñ cōtra leges actum iam est: tuq; id securus es propterea iure queas euadere: quinimo eo magis iccirco in te debeat statui ut. n. si prius in aliquem foret aiaduersum: tu minime hæc scriberes: ita si ipse in præsentia punieris: nequaq̃ deinceps alius scribet. Sic Taurus omnium suasionum: admonitionumq; genere utens sectatores suos ad rationes bonæ inculpatæq; indolis ducebat:

¶Quid sit rogatio: quid lex: quid plebiscitum: quid priuilegium: & quantum omnia ista differant. Cap. xx.

Væri audio quid lex sit: quid plæbiscitum: quid rogatio: quid priuilegiū.

q Atteius Capito publici priuatiq; iuris peritissimus: quid lex esset hisce uerbis definiuit. Lex inquit est generale iussum populi: aut plębis rogāte magistratu. Ea definitio si probe facta est neq; de imperio Cn. Pōpeii: neq; de reditu. M. Ciceronis: neq; de cæde. P. Clodii quæstio: neq; alia id genus populi plebisue iussa leges uocari possunt. Non sunt. n. generalia iussa: neq; de uniuersis ciuibus: sed de singulis concepta: quo circa priuilegia potius uocari debent: quia ueteres priua dixerūt quæ nos singula dicimus: quo uerbo Lucilius ī primo satyraꝝ libro usus est. Ab domina thynn a uenientibus priua dabo cephaleamq; carnē. Plæbem aūt Capito in eadem definitione seorsum a populo diuisit: qm̃ in populos ois pars ciuitatis: omnesq; eius ordines contineant. Plæbs uero ea dr̃ in qua gentes ciuium patritiæ non insunt. Plæbiscitum igitur est ſm eum capitonem lex. quam plæbes nō populus accipit: sed totius rei iurisq;: siue cum populus: siue quum plæbs rogat: siue quod ad uniuersos pertinet: caput ipsum & origo: & quasi fons rogatio est. Ista. n. omnia uocabula censentur continēturq; rogatiōis principali genere: & noīe: nam nisi populus: aut plæbs rogatur: nullum plæbis: aut populi iussum fieri potest. Sed quamq̃ hæc ita sunt: in ueteribus tñ scriptis non magnam uocabulorum istorum differentiam esse animaduertimus: nam & plæbiscita: & priuilegia translato nomine leges appellauerunt eademq; confuso & indistincto uocabulo rogationes dixerunt. Sal. quoq; proprietatum in uerbis retinentissimus consuetudini concessit: & priuilegium quod de Cnei. pompeii reditu ferebatur: legem appellauit. Verba ex secūda eius historia hæc sunt. Nam Syllam consulem de reditu eius legem ferentem ex composito tribu. pleb. C. Herennius prohibuerat.

Lex.

priua

plebs

Plæbiscitum.

Rogatio,

¶Quam ob causam, M. Cicero his omnino uerbis nouissime & nouissimus uti ob

ſeruantiſſime uitarit. Cap. xxj.

n On paucis uerbis: quoꝝ frequens uſus eſt nũc: & fuit. M. Ciceronem no luiſſe uti manifeſtum eſt: q̃ ea non probaret: uelut eſt nouiſſimus: & no uiſſime. Nam quum: &. M. Cato: & Saluſtius: & alii quo ꝓ ætatis eiuſdẽ uerbo iſto promiſcue uſitati ſint: multi ẽt non indocti uiri in libris id ſuis ſcripſerũt: abſtinuiſſe eo tñ tanq̃ non latino uidetur. Qm̃ qui doctiſſimus eoꝝ tempoꝝ fuerat. Lælius illo ut nouo: & improbo uerbo uti uitauerat: propterea id. M. quoq; Varro nis ex libro de lingua latina ad Ciceronem. vi. demonſtrandum putaui. Quod extre mum inquit d cebatur: eſt dici nouiſſimum cœptũ uulgo: quod mea moria: ut Lælius: ſic ſenes alii q̃ nimium nouum eſſet uerbum: uitabant: cuius or go: ut a uetere uetuſtius & ueterrimum: ſic a nouo declinatum nouius & nouiſſimum.

¶ Locus exemptus ex Platonis libro qui inſcribitur gorgias: de falſæ philoſophiæ ꝓ bris: quibus philoſophos temere inceſſit: qui emolumenta uera philoſophiæ igno rant. Cap. xxij.

p Lato ueritatis homo amiciſſimus: eiuſq; oibus exhibendæ prõptiſſimus: quæ omnino dici poſſint in deſides iſtos: ignauoſq; qui obtentu p̃hiæ no minis inutile ocium: & linguæ: uitæq; tenebras ſequuntur: ex perſona qui dem non graui: neq; idonea: uere tamen ingenueq; dixit. Nam & ſi Callices: quẽ di cere hæc fecit: uere philoſophiæ ignarus: inhoneſta: indignaq; in philoſophos confert perinde tñ accipienda ſunt quæ dicuntur: ut nos ſenſim moneri intelligamus: ne ipſi quoq; culpationes huiuſcemodi mereamur: neue inerti inaniq; deſidia cultum & ſtu dium philoſophi metiamur. Verba ipſa ſuper hac re Platonis ex libro: qui appellat gorgias: qm̃ uertere ea conſilium non fuit: quum ad proprietates eorum nequaquã poſſit latina oratio aſpirare: ac multo minus etiam mea. ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΥΑΡ ΤΟΙΕΣΙΝ Ω ΣΩΚΡΑΤΕΣ ΧΑΡΙΕΝ. ΕΑΝΤΙΣ ΑΥΤΟΥ ΜΕΤΡΙΩΣ ΑΨΗΚΑΙ. ΕΝΤΙ ΗΛΙΚΙΑ ΕΑΝ ΔΕ ΠΕΡΑΙΤΕ ΡΩ ΤΟΥ ΔΕΟΝΤΟΣ ΕΝΔΙΑΤΙΨΗ. ΔΙΑΦΟΡΑΤΩΝ ΑΚΟΡΩΠΩΝ. ΕΑΝ ΥΑΡ ΚΑΙ ΠΑΝΥ ΕΥΦ ΥΗΣΗ. ΚΑΙ ΠΟΡΡΩ ΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΗ. ΑΝΑΥΚΗ ΠΟΝ ΤΩΝ ΑΠΕΙΡΟΝ ΥΕΓΟΝΕΝΑΙ ΕΣΙΝ. ΩΝ ΧΡΗΣΙΜΠΕΙΡΟΝ ΕΙΝΑΙ ΘΟΝ ΜΕΛ ΠΟΝΘΑ ΚΑΛΟΝ ΚΑΓΑΘΟΝ ΚΑΙ ΕΥΔΟΚΙΜΟΝ ΕΣΘ ΑΙ ΑΝΔΡΑ ΚΑΙ ΥΑΡ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΑΠΕΙΡΟΙ ΓΙΓΝΟΝΤΑΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ. ΚΑΙ Θ ΩΝ ΛΟΓΟΝ. ΟΙΣ ΔΕΙ ΧΡΩΜΕΝΟΝ ΟΜΙΛΕΙΝΕΝ. ΘΟΙΣ ΣΥΜΒΟΛΑΙ ΟΙΣ ΤΟΙΣ ΑΝΘΡΩΠΟΙΣ ΚΑΙ ΗΔΙΑ: ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑ: ΚΑΙ ΤΩΝ ΗΔΟΝΩΝΤΕ ΚΑΙ ΕΠΙΘΥΜΙΩΝ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΕΙΩΝ. Κ ΑΙ ΣΥΛΛΗΒΔΗΝ ΤΩΝ ΗΔΟΝΩΝ ΠΑΝΤΑΠΟΣΙΝ ΑΠΕΙΡΟΙ ΓΙΓΝΟΝΤΑΙ. ΕΠΕΙΔΑΝ ΟΥΝΕΛΘΩ ΣΙΝ ΕΙΣ ΤΙΝΑΙΔΙΑΝ Η ΠΟΛΙΤΙΚΗΝ ΠΡΑΞΙΝ. ΚΑΤΑΓΕΛΑΣΟΙ ΓΙΓΝΟΝΤΑΙ. ΩΣΠΕΡ ΓΕΟΙ ΜΑΙ ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΕΠΕΙΔΑΝ ΑΥ ΕΙΣ ΤΑΣ ΥΜΕΤΕΡΑΣ ΔΙΑΤΡΙΒΑΣ ΕΛΤΩΣΙ. ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΚΑΤΑ ΓΕΛΑΣΟΙ ΕΙΣΙ. ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΥΑΡ ΤΟΤΟΥ ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΛΑΜΠΡΟΣ ΤΕ ΕΣΙΝ ΕΚΑΣΤΟΣ ΕΝΘΟΥΘΩ: ΚΑΙ ΕΠΙ ΤΟΥ ΤΕΤΕΙΓΕΤΑΙ ΝΕΜΟΝ ΤΟ ΠΛΕΙΣΤΟΝ Η ΜΕΡΑΣ ΤΟΥΤΩ ΙΝΑΥΤΟΣ ΑΥΤΟΥ ΤΥΓΧΑΝΗ ΒΕΛΤΙΣΤΟΣ ΩΝ. ΟΠΟΥΔΑΝ ΦΑΥΛΟΣΗ. ΕΝΤΕΥΤΕΝ ΦΕΥΓΕΙ. ΚΑΙ ΛΟΙΔΟΡΕΙ ΤΟΥΤΟ. ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΕΠΑΙΝΕΙ ΕΥΝΟΙΑ ΤΗ ΕΑΥΤΟΥ: Η ΟΥΜΕΝΟΣ ΟΥΤΩ Σ ΑΥΤΟΣ ΕΑΥΤΟΥ ΕΠΑΙΝΕΙΝ. ΑΛΛΟΙΜΑΙ ΤΟ ΟΡΤΟΤΑΤΟΝ ΕΣΙΝ. ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΜΕΤΑΣΧΕΙ Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΜΕΝΟΣΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΧΑΡΙΝ. ΚΑΛΟΝ ΠΕΤΕΧΕΙΝ ΚΑΙ ΟΥΚΑΙΣΧΡΟΝ ΜΕΙ ΡΑΚΙΩ ΟΝΤΙ ΦΙΛΟΣΟΦΕΙΝ. ΕΠΕΙΔΑΝ ΔΕ ΗΔΗ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ ΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΣ ΕΤΙ ΦΙΛΟ ΣΟΦΗ: ΚΑΤΑΛΕΓΑΣΟΝ Ω ΣΩΚΡΑΤΕΣ ΤΟ ΧΡΗΜΑ ΓΙΓΝΕΤΑΙ. Κ ΑΙ ΕΓΩΓΕ ΟΜΟΙΟΤΑΤΟΝ ΠΣΑΧΩ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥΝΤΑΣ ΩΣΠΕΡ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΨΕΛΛΕΙΟΜΕΝΟΥΣ. ΚΑΙ ΠΑΙΖΟΝΤΑΣ ΟΤΑΝ ΜΕΝ ΥΑΡ ΠΑΙΔΙΟΝ ΙΔΩ, ΩΕΤΙ ΠΡΟΣΗΚΕΙ ΔΙΑΛΕΓΕΣΘΑΙ ΟΥΤΩ ΨΕΛ

ΛΙΖΟΜΕΝΟΝ

λπομενον καὶ παῖδα. Χαίρωτε. καὶ Χάριεν μοὶ φαίνεται. καὶ ἐλευθέριον καὶ πρεπόντη τοῦ παιδίου ἡλικία ὅταν δεσαφῶσ διαλεγώμενου παιδαρίου ακόῦσω πικρόντι μοὶ δοκει χρήμα εἶναι καὶ ανιαμου τα ὦτα καὶ μοὶ δοκει δουλὸ πρεπεσ τιεῖναι ὅταν δε ανδροσ ακουσητίσ ψελλιζομένου ηπαιζοντα ορα κᾶ τα γελασον οη φαινεται. καὶ ανανδρον. καὶ πλημων αξιον. ταυτὸν οὐν ἐγὸγὲ τοντο πασχω. καὶ προσ τουσ φιλοσοφουντασ. περὶ νεωμεν γαρ μειρακιω ορ ῶν φιλοσοφιαν αγαμαι. καὶ πρεπειν μοι δοκει. καὶ ηγουμαι ἐλευτερόντινα εἶ ναι τουτον τον ανορωπον. τον δε μη φιλοσοφουντα. ανελεύτερον καὶ ουδεπ οτε ουδενοσ αξιω σαντα εαυτον. ουτε καλου ουτε γεννάιου πραγματοσ. ὅτ αν δε δη πρεσβυτερον ιδωετι φιλοσοφουντα καὶ μη απαλλατ τομενον πλ ημων μοι δοκει ιδη δειοδαι ω σοκρατεσ οὗτοσ ο ανηρ ο γαρ νυν ηδη ελεγο ὴ υπαρχει τουτω τω ανορωπω. καν πανυ εὐφυνησ η ανανδρω γενεσθαι. φευγ οντι τα μεσα τησ πολεωσ καὶ τασ αγορασ εν αἰσεφη ο ποιητησ. τούσ ανδρ. ὰσ αριπρεπεισ γινεσθαι. κατα δε δικοτί δε τον λοιπον βιον βιωναι μετα μει ρακιων εν γωνιατριων η τετταρον ψιθυριζοντα ελευθερον δε καὶ μεγα καὶ ικα νον. μη δεποθε φθεγξασθαι ἐκω δε ω σοκρατεσ προσ σε επιεικωσ ἐχω καὶ φι λικοσ. κἰν δυνευωουν τεπονθεναι νον ο περιζηθοσ προσ τον αμφιωνα ο ευρι πυδου ουπερ εμνησθην. καὶ γαρ εμοι τοιαυτ᾽τα επεχρεθαί προσ σε λεγειν οια περ ἐκεινοσ προσ τον αδελφον οθη αμελειῶ σοκρατεσ ων δεισε ἐπιμελεισ θαι καὶ φυσιν ψυχησ ωδε γεννάιαν μειρακίω δεῖ τινι διαπρεπεισ μορφωμα θι. καὶ ουθαν δικησ βουλαίσί προσθειζαν ορθωσ λογον ουθεικοζαν καὶ πιθανο ναν λαβοισ ουθυ περαλλόυνε ανικον βούλεται μαθου λευσαιό: καὶ θοίωφίλε σω κρατεσ καὶ μοὶ μη δεναχθεσθησ: ευνοία γαρ ερωτηση ουκαισχρον δοκεισοί εἶ ναι ουδωσ ἔχειν. ωσε γωσε οιμαι εχειν. καὶ θοῦσ αλλουσ τοὺσ πορρω αει φιλό σοφιασ ελαφνονθασ. νυν γαρ εἰτίσ σου λαβομενοσ: ηαλλο οτόῦ ουντων τοίοῦ των ἔιστο δεσ μοτηριου ἁπαγοι. φασκονα δικειν μη δεν αδικοῦντα οἰσθοθί ου κανεχοισ οτί χρησαίο σαυτω αλλί λιγγίωησαν. καὶ χασμω ὁυκεχων οτί ἔ τοισ. καὶ εισοο δικασηριον αναβασ κατί γορου θυχων πανυ φαυλου καὶ μό χθηρου. αποτανοισαν εἰβούλοι το θανατου σοίτιμασθαί. καὶ τοιπωσ σοφὸν τὸ υθο ἐζιν ω σωκρατεσ. εἰ τίσ ευτη λαβοῦσα τεχνηφῶτα. εθηκεχειρονα. μητε αὐ τον αὐτω δυναμενον βοηθειν μη δεκσωσαι εκτων μεγίστων κινδύνων. μη θε ἑαυτον λήθεαλλον μη δενα. υπο δε των εχθρων περίσυ δασθαί ωσαν την ουσιαν. αθεχνωσ δε αθίμον ζηνενθη πολειοτον οοιουοὸν: ἐοί καὶ αγροικοτερον ειρησθαι εξεσθιν επί κορρησ θυπθωνθα μη διδοναι δικην αλλω αγαθε εμοί πει θου. παύσαί δε ἑλλεγχων. πραγμαθων δευμουσιαν ασκεί. καὶ οποδεν δοξε ισ φρονειν. αλλοισ δακομψα. ταυθαφεισ. ειδε ληρηκαθα χρηφανάι εί δεφλυαρι ασ: εξων κενοισιν ενκα δοικησεισ δομοισ. ζηλων ουκ ἐλεγχοντασ. ανδρασ τα μικρα θαυδα. αλλοισ εστί καὶ βίοσ καὶ δοξα καὶ αλλα πολλα αγατα. i. philosophia sane o Socrates res est elegans: si modice quispiam per ætatem attigerit: at si supra modum tempus in ea contriuerit: hominum est corruptela. nam siquis uel amœno sit acriq; ingenio: ultraq; ætatem philosophetur: necessum est eum rerũ omnium esse imperitum: quarũ usu calleat oportet quisquis honestus probusq; est futurus. Legum. n. ciuilium peritia & orationis uacat quibus in actionibus accõmercuis: cum hoibus: tum priuatim: tum publicę uti conuenit uoluptatum item atq; cu

piditatum humanarum: & mox euadunt prorsus insolentes. Quum itaq; in ullam quampiam incidunt priuatam publicamue actionem habentur deridiculi perinde: ac uiri ciuiles ipsi: ubi uestra adeunt studia: & disputationes irridentur. Accidit iis. n. illud Euripidis Qua in re clarus quisq; est: ad eam properat: & diei partem illi pluri mam impartit in qua ipse se exuperet cōtra in qua stupidior ac nihil sit: inde effudit: eamq; contemnit. Alteram uero sui beniuolentia cōmendat: arbitrans ita sese lauda re. Sed præstat (sicuti opinor) utriusq; esse participem philosophiæ inq̄: quo ad illi⁹ honestas finit: disciplinæ gratia compotem fieri neq; turpe habetur adolescentē phi losophari: at cum grandis iam natu philosophatur: ridicula res o Socrates geritur: atq; equidem ita penes philosophantes afficior: ueluti erga balbutientes: ludenteſq;. Quum. n. puerulum uideam. cui decor adhuc est: sic lingua balbutientem: ac ludē tem demulceor: resq; mihi quidem festiua & liberalis uidetur: pueriliq; ætati congru ens: Quod si uolubiliter puerulum loquentem audiā: acerba quępiam res mihi ob oritur & aures meæ molestia afficiuntur: uideturq; nescio quid esse seruile. At siquis uirum audierit balbutientem: aut ludentē uideat: res uidetur & deridenda & pueri lis: & denicq; digna uerberibus. Ita equidem afficior sane eor qui philosophantur ra tione. Vbi. n. in adolescente philosophiam aspicio: oblector: osculorq;: & id mihi ui detur perdecere: ingenium quoq; ac liberalem hunc esse hominem iudico: ecōtrario si non philosophatur illiberalem & sese nūq̄ re ulla dignum uel honesta uel ingenua arbitrātem. Vex quū seniorem iam hoiem philosophantē adhuc nec dum faciētem finem psentio uerberibus egere cōmodum uir ille mihi uidet. Quod. n. modo dixi: id homini isti accidit: ut & si sit admodum ingeniosus: uilis atq; abiectus efficiatur: quū mediam ciuitatē forumq; defugiat. In quo poeta inquit uiros excellere. Abdat se uero & uitæ reliquū quum adolescentulis tribus: aut quattuor degat: in angulox aliquo cōmurmurās: ingenium aūt quicq̄ magnū dignum haud unq̄ loquat. Equi dem o Socrates p mea ega te beniuolentia: atq; humanitate uideri mihi uideor affi ci in psentia eodem mō quo Zetus respectu Amphionis apud Euripidem: cui⁹ mō mentionē feci. Etenim mihi quoq; eiusmodi quædā tecum ut fabuler in mentē uenit qualia cū fratre ille: neglectui habes o Socrates ea quæ debes curare animiq; naturā tui usq; adeo nobilē puerili quodam ornamēto condecoras: neq; foro senatuiue oro nis quicq̄ recte affers: neq; probabilē: aut consentientem ullam rōnem inueniſti: neq; uero pro aliis consilium integrum cœpisti: atqui amici Socrates. quod ægre non fe ras uelim. loquor. n. tua causa summa cū beniuolentia. An tibi non turpe uideat: ita te gerere: ut ego te habere existimo: & cæteras qui ultra iustum pergant philosopha ri? nam si quis te nunc: aut alium eiusmodi quēlibet ad carcerem rapiat: iniuriam te quidem intulisse argues qui culpa omnino uaces: nosti ne te minime habiturū quo nam te pacto tuearis. Sed uertigine uexeris: ac consilii inops oscites quid dicas: quid agas. In iudicio item suggestū conscendens si improbus admodum ac nequā aduer sarius tuus sit: mori de facili queas: si te ille capitali deferat crimine. Verum quo nā pacto Socrates hoc sapientis sit si qua ars aliquem præstātem ingenio uirum nacta: deteriorem illum effecerit? qui neq; sibiipsi auxilio esse possit periculisq; extremis li berare neque se: nec alium quenq̄. Sed ab inimicis bonorum omnium facultate spo liari necesse sit: & palam quidem infœlicem degere: liceat enim quamq̄ agrestius ue ra dicere: si quis in genā te percusserit: pœnas nō det. Sed heus uir bone mihi obtem

pera:

pera:atq; a redargutionibus iſtis te abſtine:rerũq; elegantiã cole:& eam ſane unde recte ſentire uideare:aliis miſſa faciẽs iſta arguta:ſiue deliramenta: ſiue nugalia deceat appellare:quibus efficiatur ut domos inanes habites:atq; ſequẽs nõ eos:q exigua iſta reprehendũt:ſed illos potius a quibus & facultates & gloria & bona alia p multa poſſidentur. Hæc Plato ſub perſona quidem:ſicuti dixi nõ proba.ſed cum ſenſu tamẽ:intelligentiæq; cõmunis fide:& cũ quadam indiſſimulabili ueritate diſſeruit. Nõ de illa.ſ.philoſophia:quæ uirtutum oĩum diſciplina eſt:quæq; in publicis ſimul & priuatis officiis:excellit:ciuitateſq; & rempu.ſi nihil prohibeat:cõſtanter & fortiter & perite adminiſtrat:ſed de iſta futili atq; puerili meditatiõe argutiarũ nihil ad uitã neq; tuendam:neq; ordinandam promouente:qua id genus hoies cõſeneſcunt male feriati: quos philoſophos eſſe & uulgus putat:& iis putabat:ex cuius perſona hæc dicta ſũt.

¶ Verba ex oratione. M. Catonis de mulierũ ueterũ uictu:& moribus atq; inibi quod fuerit ius marito in adulterio uxorem depræhẽſam necare. Cap. xxiii.

Mulieres abſtemiæ temetum

Vi de uictu atq; cultu po.ro.ſcripſerunt:mulieres rõæ atq; in latio ætatẽ abſtemiã egiſſe:hoc ẽ uino ſemp:qd temetũ priſca lingua appellabat abſtinuiſſe dicunt:inſtitutũq; ut cognatis oſculũ ferrent:reprehendendi cauſa: ut odor indiciũ faceret ſi bibiſſent. Bibere aũt ſolitas ferunt laureã paſſum:murinam:& q̃ id genus epotant:potu dulcia. Atq; hæc qdẽ iis qbus dixi libris peruulgata ſunt. Sed. M. Cato nõ ſolũ exiſtimatas:ſed mulctatas quoq; a iudice mulieres refert: non minus ſi uinũ in ſe:q̃ ſi ꝓbrum & adulterium admiſiſſent. Verba. M. Catonis adſcripſi ex oratione q̃ inſcribitur de dote:in qua id quoq; inſcriptum eſt. in adulterio uxores deprehenſas ius fuiſſe maritis necare. Vir inquit quum diuortium facit mulieri iudex ꝓ cenſore eſt. Impium qd uidetur habet:ſiqd peruerſe retreq; factum eſt a muliere: mulctatur ſi uinũ bibit:ſi cum alieno uiro probri quid fecit:condemnat. De iure aũt occidendi ita ſcriptum eſt: In adulterio uxorẽ tuam ſi prehendiſſes:ſine iudicio impune necares:illa te(ſi adulterares)digito non auderet contingere:neq; ius eſt.

¶ Die priſtini & die craſtini & die quarti & die quinti. qui elegantius locuti ſunt dixiſſe:non ut ea uulgo dicuntur nunc. Cap. xxiiii.

Die q̃rto. Dieqnto. Dieqnte. Dieqnti Diuus Auguſtꝰ

Ie quarto:& die qnto qd græci εἰς τέτρατην καὶ πέμπτην. i. quartã:& qntã dicunt:ab eruditis quoq; dici audio:& q alter dicit ꝓ rudi atq; indocto deſpicit. Sed. M. Tullii ætate ac ſupra eã:nõ opinor:ita dixerũt: die qnte .n. & die q̃nti ꝓ aduerbio copulate dictũ eſt:& ſecũda in ea ſyllaba correpta. Diuus ẽt Auguſtus memoriarũ ueterũ exequẽtiſſimus:linguæ latinæ nõ neſcius: mũdiciarũ pris ſui in ſermonibus ſectator:in epiſtolis pluriſariã ſignificatiõe iſta dieꝝ non aliter uſus eſt. Is aũt erit ppetuæ ueterũ cõſuetudinis demõſtrãdæ gratia:uerba ſolẽnia prætoris ponere:qbus more maiorũ ferias cõcipere ſolet:q̃ appellant cõpitalia: ea uerba hæc ſunt: Dienoni po.ro.qritibus cõpitalia erunt. q̃do concepta fuerint nefas. Dienoni prætor dicit:non die nono:neq; prætor ſolũ.ſed pleraq; oĩs uetuſtas ſic locuta eſt. Venit ecce illius uerſus põponiã in mentẽ:qui ex artellana quæ metui aſcribitur: dies hic ſextus.quũ nihil egi diequarte moriar famæ. Suppetit ẽt Celianum illud ex libro hiſtoriarum ſecundo. Si uis mihi æquitatum dare:& ipſe cum cætero exercitu me ſeq diequinti Romæ in capitoliũ curabo tibi cœna ſit cocta: Et hiſtoriam autẽ & uerbũ hoc ſumpſit Cecilius ex origine. M. Catonis. in quo ita ſcriptum eſt. Igitur dictatorẽ carthaginẽſium magiſter equitũ monuit. Mitte mecũ Romã equitatũ. diequinti in

capitolio tibi cœna coacta erit. Extremã huius uocis ſyllabã: cum per e: tum per i: ſcri ptam legi: Nã ſane q̃ cõſuetũ ueteribus fuerat litteris iis plerũq; uti indifferenter ſicu ti priſtini & priſtine: procliue & procliui: atq; alia item multa hoc genus uarie dixerũt Diepriſtini quoq; eodem modo dicebatur: quod ſignificabat die priſtino: ideſt priore quod uulgo pridie dicit̃: cõuerſo cõpoſitionis ordine: quaſi priſtino die. Atq; itẽ ſimi li figura die craſtini dicebatur: ideſt craſtino die. Sacerdotes quoq; po. ro. tunc quum dicunt in diem tertiũ: die perindini dicunt. Sed ut pleriq; die priſtini ita. M. Cato in oratione cõtra Purium: die proximi dixit: die quarto autem. Cn. Martius hõ impen ſe doctus: in mimiambis præ eo dixit: q̃d nudiuſquartus nos dicimus in his uerſibus Nuper die quarto ut recordor: & certe Aquarum urceum unicum domi fregit. Hoc igit̃ intererit. ut die q̃rto qdẽ de præterito dicamus: die q̃rte aũt q̃rti de futuro.

¶ Telorum & iaculorum gladiorumq; uocabula: atq; inibi nauium quoq; genera: q̃ ſcripta in ueterum libris reperiuntur. Cap. xxv.

Eloꝝ: iaculoꝝ: gladioꝝq; uocabula: q̃ in hiſtoriis ueterib9 ſcripta ſunt. Itẽ
t nauigioꝝ quoq; genera & noia libitũ forte nobis ẽ ſedẽtibus in theda conq rere neq; itidẽ aliaꝝ ineptiaꝝ uacantẽ ſtupentẽq; aium occupare. Quæ tũ igit̃ ſuppetierãt: hæc ſunt: haſta pilũ: phalarica: ſemiphalarica: ſolliferrageſa: lancea: ſpari: rumigeſtri: faces: tragulę: frameæ: meſanculæ: cateiæ: rhũpheę: ſcorpi9: ſcibõe: ſilices ueruta: enſes: ſiccæ: machæræ: ſpatæ: ligulæ: pugiões: climaculę. De lingua qm̃ eſt min9 frequẽs admonẽdũ exiſtimo lingulã ueteres dixiſſe gladiolũ oblõgũ: in ſpe ciẽ linguæ factũ: cuius meminit Neui9 in tragœdia heſiona. ueſum Neuii appoſui. Si ne mihi gerere morem uidear lingua: uerum lingula

Item rhũphea genus teli eſt thracæ natiõis: poſitũq; hoc uocabulũ i. Q. Ennii annali xiiii. Nauium aũt: quas reminiſci tunc potimus: appellationes hæ ſunt: gauli coruitę caudicæ lõge hippagines cercuri celoces: uel ut græci dicũt: celetis lemb9 oxiæ remic culi actuariæ: quas græci ιϖοοπουϖ uocant. uel επιταριλοϖ. proſumiæ. uel geſeor tæ uel orioles: cartæq; ſchaphæ pontones muctuciæ mediæ phaſelli parones miopa rones lintres capulica mareplacidæ cidarum ratariæ cataſcopium.

¶ Inſcitæ ab Aſinio Pollione rep̃henſum Saluſtium: q̃ tranſfretationẽ tranſgreſſum dixerit & tranſgreſſos qui tranſfretaſſent. Cap. xxvii.

Sinio Pollioni in quadã epiſtola: quã ad plancum ſcripſit: & qbuſdã aliis.
a C. Saluſtius iniq; dignus nota uiſus ẽ: q̃ in primo hiſtoriarũ: maris tranſi tum tranſmiſſumq; nauibus factũ tranſgreſſum appellauit: eoſq; q fretum tranſmiſerant: quos tranſtretaſſe dici ſolitum eſt trãſgreſſos dixit. uerba ipſa Saluſtii poſuit. Itaq; Sertorius leui p̃lidio relicto in mauritania: nactus obſcuram noctẽ æſtu ſecundo: furtim aut celeritate uitare prælium in tranſgreſſu conatus eſt: ac deinde in fra ita ſcripſit: Tranſgreſſos oĩs recipit mons preceptus a luſitanis: Hoc igitur & mi nus proprie. & a nullo graui auctore dictum aiunt: Nam tranſgreſſus inquit & igreſ ſus a tranſgrediendo dñr idq; ipſum ab ingreſſu & a pedum gradu appellatum eſt: ic circo uerbum tranſgredi conuenire non putauit: neq; uolantibus: neq; ſerpentibus: ne q̃ nauigantibus: ſed iis ſolis qui gradiuntur: & pedibus iter emetiuntur: propterea ne gant apud ſcriptorẽ idoneũ: ut nauiũ triãgreſſum repiri poſſe: ut pro tranſfretatione trangreſſum. Sed q̃ro ego cur nõ ſicuti curſus nauiũ recte dici ſolent: ita trãſgreſſus ẽt nauibus factus dici poſſit: p̃ſertim cum breuitas tã anguſti freti: q̃d terrã Africam

Hiſpaniã ꝙ interfluit: elegãtiſſimæ trãſgreſſionis uocabulo. q̃ſi paucoꝝ graduũ ſpatiũ definita ſit. Qui auctoritatẽ aũt requirunt & negant dictũ ingredi: tranſgrediue i nauigantibus: uolo uti reſpondeant q̃tũ exiſtiment intereſſe: ingredi atq; ambulare. atqui Cato i libro de re ruſtica. Fundus inqt eo in loco habẽdus ẽ: ut & oppidũ ꝑpe amplũ ſit: & mare aut amnis q̃ naues ambulãt. Appetitas porro huiuſcemodi trãſlationes: habitaſq; eſſe pro honeſtamentis oꝝonis. Lucretius quoq; teſtimoniũ in hac eadẽ uoce dicit. In quarto. n. libro clamorẽ per arterias: & per fauces gradientẽ dicit: qđ ẽ nimio confidentius: q̃ illud de nauibus Saluſtianum. Verſus lucretii hi ſunt.

Corpoream quoq; enim uocem conſtare fatendum eſt.
Et ſonitum: quoniam poſſunt impellere ſenſus.
Præter radit enim uos fauces ſæpe: facitq;.
Aſperiora foras gradiens arteria clamor.

Præterea Saluſtius in eodẽ libro: nõ eos ſolũ qui nauibus uehérentur: ſed & ſcaphas quoq; nantes ꝓgreſſas dicit: uerba ipſe de ſcaphis poſui. Eaq; aliæ paululũ progreſſæ nimio ſimul & incerto onere: quum pauor corpora agitauerat: deprimebant.

¶Hiſtoria de populo romano: deq; populo punico: q; pari propemodum uigore ſe cerint æmuli. Cap. xxvii.

i N libris ueteribus memoria extat: q; par fuit quondã uigor: & acritudo: amplitudoq; po. ro. atq; pœni: nec imerito exiſtimatũ. Nã cũ aliis quidem populis: de uniuſcuiuſq; reip. cũ pœnis aũt deo oĩum terraq; impio decertatũ ẽ. Eius rei ſpeciem eſt in illo utriuſq; populi uerbo factũ. Quum. Q. Fabius imperator romanus dedit ad Carthaginenſes epiſtolam: ibi ſcriptum fuit: populum romanum miſiſſe ad eos haſtam: & caduceum ſigna duo belli aut pacis: ex quis utrum uellent eligere: quod eligiſſent: id unum ut eſſe miſſum exiſtimarent. Carthaginẽſes reſponderunt neutrum ſeſe eligere: ſed poſſe q attuliſſent: utrum malent relinquere: quod reliquiſſent id ſibi ꝓ lecto futurum. M. Varro aũt non haſtam ipſam: neq; ipſum caduceum miſſa dicit: ſed duas teſſerulas: in quarum altera caduceum: in altera ſimulachra haſtæ fuerunt inciſa.

¶De ætatũ finib9: pueritiæ: iuuẽtæ: ſenectæ ex Tuberõis hiſtoria ſũptũ Cap. xxviii.

t Vbero in hiſtoriaq; prio ſcripſit Seruiũ Tullium regem po. ro. quũ illas quinq; claſſes iuniorum cenſus faciendi gratia inſtitueret: pueros eſſe exiſtimaſſem qui minores eſſent annis ſeptemdecim. Atq; inde ab anno ſeptimo decimo: quod idoneos iam eſſe reipu. arbitraretur: milites ſcripſiſſe. eoſq; ad annum quadrageſimũ ſextum iuniores: ſupraq; eum annũ ſeniores appellaſſe. Eam rem propterea notaui: ut diſcrimina: quæ fuerunt indicio: moribuſq; maiorum pueritiæ: iuuẽtæ: ſenectæ ex iſta cenſione Seruii Tullii prudentiſſimi regis noſceretur.

¶Quod particula atq; non complexiua tantum ſit: ſed uim habeat pluſculam uariamq;. Cap. xxix.

a Tq; particula a grãmaticis quidẽ cõiunctio eẽ dicit̃ connexiua. Et plerũq; ſane cõiungit uerba & cõnectit. Sed interdum alias qualdã poteſtates habet non ſatis notas: niſi in ueterum litteraq; tractatione: atq; cura exercitatis. Nam pro aduerbio ualet: quũ dicimus aliter ego feci. atq; tu: ſignificat enim aliter q̃ tu. Et gemina ſi fiat auget: intenditq; rem de qua agitur: ut animaduertimus in Q. Enni annalibus: niſi memoria in hoc uerſu labor.

Atq; atq; accedit muros romana iuuentus:
Cui significationi cōtrarium est: quod itidem a ueteribus dictum est. Deq; & p̄terea pro alio quoq; aduerbio dicitur idest statim. Quod in his Virgilii uersibus existimatur obscure: & insequenter particula ista posita. Est autem. Sic omnia fatis.
In peius ruere: ac retro sublapsa referri:
Non aliter: q̄ qui aduerso uix flumine lembum.
Remigiis subigit: si bracchia forte remisit:
Atq; illum in præceps prono rapit alueus amni.

¶ Auli Gelii noctium atticarum commentarii: Liber Vndecimus.

¶ De origine uocabuli terræ Italiæ: deq; ea multa quæ suprema appellantur deq; eius nominis ratione: ac de lege aretina. & quibus uerbis antiquitus mulcta minima dici solita sit. Cap. i.

t Imæus in historiis: quas orone græca de rebus po. ro. cōposuit: & M. Varro in antiqtatibus reꝝ humanarꝝ: terrā italiā de græco uocabulo scripserūt qm̄ boues græca ueteri lingua: ιτaλοι. i. uituli uocitati sunt: quoꝝ i italia magna copia fuerit bucetaq; i ea terra gigni: pasciq; solita sint cōplurima. Cōiectare āt ob eandē cām possumus: q; italia tūc eēt armētosissima. Mulctāq; quæ appellat̄ suprema: institua ī singulos dies: duaꝝ ouiū triginta boū: p copia. s. boum proq; ouiū penuria. Sed quū eiusmodi mulcta pecoris: armētiq; a magistratibus dicta erat adigebant̄ boues oueſq; alias p̄cii pui: alias maioris: eaq; res faciebat inæqualē mulctæ pœnitiorē. Iccirco postea lege aretina constituti sunt in oues singulas æris deni: in boues æris cēteni. Minima aūt mulcta ē ouis unius. Suprema mulcta ē eius muneri: cuius diximus: ultta quē mulctā dicere in dies singulos ius nō ē: & ꝓpterea suprema appellat̄. i. sūma & maxia. Q̄n igit̄ nūc quoq; a magistratibus po. ro. more maioꝝ mulcta dicit̄: uel minima uel suprema obseruari solet ut oues genere uirili appellent̄: atq; ita M. Varro uerba hæc legitima: qbus minima mulcta diceret̄: concepit. M. Terētio: q̄n citatus: neq; respondit: neq; excusatus ē: ego ei unum ouē mulctam dico: ac nisi eo genere diceret̄: negauerunt iustā uideri mulctā. Vocabulū aūt ipsum mulctæ idem M. Varro in undeuicesimo: reꝝ humanarꝝ: non latinū: sed sabinū eē dicit. Idq; ad suā memoriā mansisse ait in lingua Samnitiū: q; sunt a sabinis orti. Sed turba grammaticoꝝ nouitia ea: κατaντιφρασιν: idest p contrariam dictionē: ut quædam alia: ita hoc quoq; dici tradiderūt. Quū āt usus & mos sermonū is sit: ut ita & nūc loquamur: ut pleriq; ueteꝝ locuti sunt: mulctam dixit: & mulcta dicta est. Nō eē abre putaui notare q;. M. Cato aliter dixi: nā ī quarto originū uerba hæc sunt. Imperator nr̄: si quis extra ordinē depugnatū iuit ei mulctā facit. Pōt aūt uideri cōsulta elegātia uitasse uerbū quū in castris & i exercitu mulcta fieret: nō in comitio: nec ad populū diceretur.

¶ Quod elegantia apud antiqores: nō de amœniore ingenio: sed de nitidiore cultu at q; uictu dicebatur: quod in uitio ponebatur. Cap. ii.

e Legās hō dicebat̄ cū laude: sed id fere uerbū ad ætatē. M. Catōis uitii ñ laudis fuit: Est nāq; hoc aīaduertere: quū ī qbusdā aliis: tū i lib. Catōis: q; ī scriptꝰ ē carmē de moribꝰ: ex quo libro uerba hęc sūt. Auaritiā oia uitia hr̄e pu

tabant: ſumptuoſus: cupidus: elegans: uicioſus: irritus: qui habebaſ: laudabaſ: Ex q bus uerbis apparet elegantē dictū antiquitus: non ab ingenii elegantia: ſed q nimis læ to: amœnoq; cultu uictuq; eſſet. Poſtea elegās reprehendi quidem deſiit. ſed laude nul la dignabatur niſi cuius elegantia erat moderatiſſima. Sic. M. Tullius. L. Craſſo: & Q. Scæuolæ: non merā elegantiam ſed multa parſimonia mixtam laudi dedit. Craſ ſus inquit erat parciſſimus elegantium. Scæuola parcoꝝ elegantiſſimus. Præterea ex eodem libro Catonis: hæc ēt ſperſim & interciſe cōmeminimus. Veſtiri inquit in foro honeſte: mos erat: domi quod ſatis erat: equos carius q̄ coquos emebant. Poeticę ar tis honos non erat. Si quis in ea re ſtudebat: aut ſeſe ad conuiuia applicabat: graſſa tor uocabatur. Illa quoq; ex eodē libro p̄clare ueritatis ſnīa eſt. Nam uita inquit hu mana prope uti ferrū ē. Ferrū ſi exerceas conteritur: ſi nō exerceas: tñ rubigo īterficit. Item homines exercendo uidemus. Si nihil exerceas: inertia atq; torpedo plus detri menti facit q̄ exercitatio.

¶Qualis quātaq; ſit pro particulæ uarietas: deq; exemplis eius uarietatis. Cap. iii.

Vando ab arbitriis: negociiſq; ꝺciū eſt: & mutādi corporis gratia aut ſpa q tiamur: aut uectamur: quærere nōnunq̄ apud memetipſum ſoleo res eiuſ modi paruas quidē: minutaſq; & hominibus nō bene eruditis aſpernabiles ſed ad ueterū ſcripta penitus noſcēda: & ad ſcientiā linguæ latinæ: cū primis neceſſa rias: uelut ē: qd forte nuper in p̄neſtino receſſu ueſptina ambulatione: ſolus ambulās cōſiderabā. Qualis quātaq; eſſet particularū quorundā in oīone latina uarietas: qd genus ē p̄poſitio pro. Aliter. n. dici uidebā pōtifices p collegio decreuiſſe: Aliter quē piam teſtem introductum pro teſtimonio dixiſſe. Aliter. M. Catonē in originē. iiii. Prœliū factū depugnatūq; pro caſtris ſcripſiſſe: Et item in quinto. Vrbes īſulaſq; oīs ppago Illyrico eſſe. Aliter ēt diei pro æde Caſtoris: aliter pro roſtris: aliter p tribuna li: aliter pro concioē: atq; aliter tribunū plebis pro poteſtate interceſſiſſe. Sed has oīs dictionis qui aut omnino ſimiles: & pares: aut uſquequaq; diuerſas exiſtimaret erra re arbitrabar: Nam uarietatem iſtam eiuſdē quidē fontis: & capitis nō eiuſdem tñ eē finis putabam. Quod profecto facile intelliget: ſiquis adhibeat ad meditationē ſuam intentionem: & habeat ueteris orationis uſum atq; noticiam celebriorem.

¶Quem in modum. Q. Ennius uerſus Euripidis æmulatus ſit. Cap. iiii.

Vripidis uerſus ſunt ī Hecuba: uerbis: ſentētia: breuitate: ſignes: illuſtreſ e q; Hecuba eſt ad Vlyxem dicens.

ιοΔαξίω μακαν κακωσ λεγητοσόν

πεισει λογοσ γαρεκτα Δοξουν τωνιων.

κακτων Δόκουντων ἄυτοσ ουταῦτονϑενει. ideſt

Auctoritas uero: & ſi male dicat: tua

Perſuadebit: nam ab inexiſtimatis proficiens oratio.

Et ab exiſtimatis. eadem haud quaq̄ tantundem ualet.

Hos uerſus. Q. Ennius quum eam tragœdiam uerteret: nō ſane incōmode æmula tus eſt. Verſus totidem Enniani hi ſunt.

Hæc tu & ſi peruerſe dices: facile achiuos flexeris.

Nam cum opulenti loquuntur pariter atq; ignobiles.

Eadē dicta eadēq; oratio æqua nō æque ualet. Bene ſicuti dixi Ennius. Sed tñ ignobi les ανϯιαΔοξουντων, ideſt pro eo quod exiſtimatis; & opulenti: ανϯιΔοκουντων

.i. pro existimatis: satisfacere sñiæ nõ uident. Nam neq; omnes ignobiles ἀδόξους: ideſt ineſtimati ſunt: neq; oēs opulenti εὐδόξους: ideſt exiſtimati ſunt.

¶ De Pyrrhonibus philoſophis quædam: deq; academicis ſtrictim notata: deq; iter eos differentia. Cap. v.

pyrrhonii philoſophi

Vos pyrrhonios philoſophos uocamus: ii græco cognomẽto σκεπτικοὶ: ideſt cõmentantes appellant: Id ferme ſignificat: quaſi quæſtores & conſiderato res. Nihil. n. decernũt: nihil cõſtituũt: ſed in q̃rendo ſemp cõſiderandoq; ſunt: qd nã ſit oium rex: de quo decerni cõſtituiq; poſſit. Ac ne uidere quoq; plane qcq̃: neq; audire ſeſe putãt: ſed ita pati: afficiq; quaſi uideãt uel audiãt: eaq; ipſa: quę affectiones iſtas in ſeſe efficiãt: qualia & cuiuſmodi ſint: contant: atq; inſiſtũt. Oium q rex fidẽ: ueritatẽq; mixtis: cõfuſiſq; ſignis: ueri atq; falſi ita incõprenſibilem uideri aiunt: ut qſquis homo eſt: nõ præceps: uel iudicii ſui ꝑdigus his uti uerbis debeat: q- bus auctorẽ philoſophiæ iſtius Pyrrhonẽ uſum eſt tradunt: ἐνίαλλον οὐτῶσ ἔχει τὸ δεῆκεῖνοσ ἤου δετέρωσ: ideſt aut magis: ſi ſe hoc: q̃ illo habet modo: aut q̃ neutro. Iudicia enim rei cuiuſq; & ſinceras proprietates negãt poſſe noſci: & pcipi idq; ipſum docere atq; oſtendere multis modis conantur. Super qua re phauorinus quoque ſubtiliſſime argutiſſimeq; decẽ libros cõpoſuit quos πυῤῥωνίων τροπῶν: ideſt pyrronicorum modorum inſcribit. Vetus autem quæſtio: & a multis ſcriptoribus græcis tractata an quid & quãtum inter pyrrhonios: & academicos philoſophos iter ſit. Vtrique enim σκεπτικοὶ ἐφέκτικοὶ ἀπορρητικοὶ: ideſt commentãtes: obligãtes: ambigentes dicunt: qm̃ utriq; nihil affirmant: nihilq; cõprehendi putant. Sed ex omnib9 rebus perinde uiſa fieri dicunt: quas φαντασίασ: ideſt imaginationes uiſa appellant non ut rex ipſarum natura eſt: ſed affectio animi corporiſue eſt eorũ: ad quos ea uiſa peruenium. Itaq; omnis omnino res quæ ſenſus hominum mouent τῶν πρόσ τι: ideſt eorũ quæ ad aliquid eſſe dicunt. Id uerbũ ſignificat. Nihil eſſe qui cq̃: qd ex ſeſe cõſtet: nec quod habeat uim propriam: & naturam: ſed omnia prorſum ad aliquid referri: talia q; uideri eſſe: qualis ſit eorum ſpecies: dum uidentur: qualiaq; apud ſenſus noſtros quo peruenerunt: creantur; non apud ſeſe unde profecta ſunt. Quum hæc autem cõſimiliter: tã pyrrhonii dicant q̃ academici: differre tamen inter ſeſe: & pp alia q̃dam: & uel maxime propterea exiſtimati ſunt: q academici qdem ipſum illud nihil poſſe cõprehendi: quaſi cõprehendunt: & nihil poſſe decerni: quaſi decernunt. Pyrrhoni ne id quidem ullo pacto uideri uerum dicunt: q nihil eſſe uerum uidetur.

¶ Quod mulieres Romæ p herculẽ nõ iurauerint: neq; uiri per Caſtorẽ. Cap. vi.

i

Neueteribus ſcriptis neq; mulieres Romanæ p Herculẽ deieiãt: neq; uiri p Caſtorem. Sed cur ille non iurauerunt Herculem obſcurum non eſt: nam herculano ſacrificio abſtinent. Cur autem uiri Caſtorem iurantes non appellauerunt: non facile dictum eſt. Nuſq̃ igitur inuenire eſt apud idoneos quidẽ ſcriptores: aut me hercules fœminam dicere: aut me caſtor uirum.

Aedepol

Aedepol autẽ: quod iuſiurandum per Pollucem eſt: & uiro & fœminæ cõmune eſt. Sed. M. Varro aſſeuerare antiquiſſimos uiros: neq; per caſtorem: neq; per pollucem deierare ſolitos: ſed id iuſiurandum fuiſſe tñi fœminarum ex iniciis eleuſinis acceptum. Paulatim tamen inſcitia antiquitatis uiros dicere ædepol cœpiſſe: factumq; eſſe ita dicẽdi morem me caſtor a uiro dici nullo uetere ſcripto inueniri.

¶ Verbis antiquiſſimis: relictiſq;: & deſitis minime utendum. Cap. vii.

Erbis uti: aut nimie obſoletis exculcatiſq; aut inſolētibus nouitatiſq; duræ
& illepidæ par eſſe delictū uī. Sed moleſtius equidem: culpatiuſq; eē arbi
tror uerba noua īcognita: inaudita dicere q̄ inuulgata & ſordētia. Noua āt
uideri dico ēt ea quæ ſunt inuſitata: & deſita: tametſi ſint uetuſta. Eſt adeo id uicium
plerūq; ſeræ eruditiōis: quā græci οψιμαθίαν. i. tardidiſcētiā appellāt: ut q̄d nunq̄ di
diceris: diu ignoraueris: quū id ſcire aliquādo cœperis magnifacias. Quo in loco quū
q̄: & quacunq; in re dicere: ueluti Romæ nobis præſentibus: uetus celebratuſque ho-
mo in cauſis: ſed repētina & quaſi tumultuaria doctrina prædītus: quum apud prefe
ctum urbis uerba faceret: & dicere uellet inopi quendam: miſeroq; uictu uiuere & fur
fureum panē eſitare: uinumq; eructum: & fetidum potare. Hic īquit eques romanus
apludam edit: & floces bibit. Aſpexerunt omnes qui aderant alius alium: primo tri-
ſtiores turbato: & requirente uultu: quidnam illud utriuſq; uerbi foret. Poſt deinde q̄ apluda
ſi neſcio quid thuſce: aut gallice dixiſſet uniuerſi riſerunt. Legerat autem ille apludā
ueteres ruſticos frumenti furfurem dixiſſe. Idq; a Plauto in comœdia: ſi ea Plauti eſt:
quæ aſtraba inſcripta eſt: poſitum eſſe. Item floces audierat priſca uoce ſignificare ui- Floces
ni fecem e uinaceis expreſſam ſicut fraces ex oleis. Idq; apud Cecilium in polymenis uini.
legerat: eaq; ſibi duo uerba ad orationum ornamēta ſeruauerat. Alter quoq; a lectio Fraces
nibus: id genus paucis ἀπειροκάλοις: ideſt infinitus: & inſolens: & ineruditus: quum olei.
aduerſarius cauſam differri poſtularet inquit ſuccurre. Quonam uſq; nos bouinator
hic demoretur: atq; id uoce magna ter quaterue inclamauit Bouinator. Cōmurmura
tio fieri cœpta eſt a pleriſq; qui ad erant: quaſi monſtrum uerbi admirantibus. At ille Bouina
iactans & geſtiens. Non enim Lucilium inquit legiſtis: qui tergiuerſatorem bouina- tor.
torem dicit. Eſt autem in Lucilii. xi. uerſus hic.

Hic ſtrigoſus: bouinatorq; ore improbus duro.

¶Quid ſenſerit: dixerit. M. Cato De albino: qui homo romanus græca ore res ro
manas uenia ſibi ante eius linguæ imperitiæ petita compoſuit. Cap. viii.

Vſte uenuſteq; admodū reprehendiſſe dicit Au. Albinū. M. Cato albin9 Auſus
i qui cū. L. Lucullo conſul fuit res romanas oſone græca ſcriptitauit. In eius Albinus
hiſtoriæ principio ſcriptum eſt ad hanc ſententiam. Neminē ſucceſſere ſibi M. Cato
conuenire ſiquid in his libris parum compoſite: aut minus eleganter ſcriptum foret.
Nam ſum inquit homo romanus natus in latio græca oratio a nobis alieniſſima eſt.
Ideoq; ueniam: gratiamq; male exiſtimationis: ſiqd eſſet etratum poſtulauit: eā quū
legiſſet. M. Cato. Ne tu inquit Aule nimium nugatores: quum maluiſti culpam de
precari: q̄ culpa uacare Nam petere ueniam ſolemus: aut quum imprudentes errau
mus: aut quum compulſi peccauimus. Tibi inquit oro te quis perpulit ut id cōmitte
res: quod prius q̄ faceres: peteres ut ignoſceretur. Scriptum eſt hoc in libro Cornelii
Nepotis de illuſtribus libris.

¶Hiſtoria de legatis Mileti & Demoſthene rhetore in libris Critolai repta. Cap. ix.

Ritolaus ſcripſit legatos mileto publicæ rei cauſa ueniſſe athenas fortaſſe
e an dixerit auxilii petēdi gratia. Tum q̄ p ſeſe uerba facerent quos uiſum
erat aduocaſſe. Aduocatos uti erat mēdatū: uerba p mileſiis a populū fe- Demo-
ciſſe Demoſthenem mileſioq; poſtulatis aeriter rndiſſe: neq; mileſios auxilio dignos ſthenes
neq; ex republica id eſſe cōtendiſſe. Rē in poſterū diem prolatam. legatos ad Demo-
ſthenē ueniſſe: magnoq; opere oraſſe uti cōtra ne diceret. Eū pecuniā petiuiſſe: & quā

tum petiuerat: abstuliſſet. Poſtridie quũ res agi denuo cœpta eẽt. Demoſthenẽ lana multa collũ: ceruiceſq; circũuolutũ ad populũ prodiſſe: & dixiſſe ſe σΥΝΑΓΥΧΗΝ. i. anginã pati. Eo cõtra mileſios loqui nõ quire. Tũ e populo unũ exclamaſſe. Non σΥΝΑΓΥΧΗΝ. i. anginã: q; Demoſthenes pateret: ſed ἀργΥΡΑΓΥΧΗΝ. i. argentãginã eſſe. Ipſe ẽt Demoſthenes: ut itidẽ Critolaus refert: nõ id poſtea cõcelauit: quin gloriæ quoq; ſi bi aſſignauit. Nã quũ interrogaſſet Ariſtodemũ actorẽ fabulæ q̃tum mercedis uti ageret accepiſſet: & Ariſtodemus talẽtũ rñdiſſet. At ego plus iqt accepi ut tacerem.

Ariſtodemus

¶ Quod. C. Gracchus in oratione ſua: hiſtoriã infraſcriptã Demadi rhetori: non Demoſtheni attribuit: uerbaq; ipſius. C. Gracchi relata. Cap. x.

Vod ĩ capite ſupioꝝ a Critolao ſcriptũ eẽ dixim9: ſup Demoſthene: id. C. Gracchus ĩ oꝝone: qua legẽ auferiã diſſuaſit ĩ Demadẽ cõtulit uerbis hiſce.

q

Nã uos qrites: ſi uelitis ſapiẽtia: atq; uirtute uti: & ſi quæritis: neminẽ noſtrũ iuenietis ſine precio huc ꝓdire. Oẽs nos: qui uerba facimus: aliqd petimus. Neq; ullius rei cã quiſq; ad nos prodit: niſi ut aliqd auferat. Ego ipſe: qui apud uos uerba facio: uti uectigalia ueſtra augeatis: quo facilius ueſtra cõmoda: & rẽpublicam adminiſtrare poſſitis: nõ gratis ꝓdeo. Vex̃ peto a uobis: nõ pecuniã: ſed bonam exiſtimationẽ: atq; honorẽ. Qui ꝓdeũt diſſuaſuri: ne hanc legẽ accipiatis: petũt nõ honorẽ a uobis: uex̃ a Nicomede pecuniam. Qui ſuadent ut accipiatis: ii quoq; petũt nõ a uobis bonam exiſtimationẽ: uex̃ a mithridate rei familiaris ſuæ præcium: & premiũ. Qui aũt ex eodẽ loco atq; ordine tacent: ii uel acerrimi ſunt. Nã ab oĩbus precium accipiunt: & oĩs fallunt. Vos quũ putatis eos ab his rebus remotos eſſe: impartitis bonam exiſtimationem. Legationes aũt a regibus: quũ putãt eos ſua cauſa reticere: ſumptus atq; pecunias maximas præbent uti: ut in terra græcia. Quo ĩ tempore tragœdus gloriæ ſibi ducebat: talentum magnum: ob unam fabulam datum eſſe: homo eloquẽtiſſimus ciuitatis ſuæ Demades ei reſpondiſſe dicitur. Mirum tibi uidetur: ſi tu eloquẽdo talentum quæſiſti. Ego ut tacerem: decem talenta a rege accepi. Ibidem nunc iſti precia maxima ob tacendum accipiunt.

Mentiri Mẽdaciũ dicere

¶ Verba. P. Nigidii: qbus differre dicit: mentiri & mendacium dicere. Cap. xi.

Erba ſunt hæc ipſa. P. Nigidii hominis in ſtudiis bonarũ artiũ præcellẽtis.

u

Quẽ. M. Cicero ingenii doctrinæq; noie: ſũme reueritus ẽ. Inter mendaciũ dicere: & mentiri diſtat. Qui mẽtit ipſe nõ fallit: ſed alterũ fallere conatur. Qui mendaciũ dicit: ipſe fallitur. Itẽ hoc addidit: qui mentitur inqt fallit quantũ in ſe eſt. Itẽ hoc quoq; ſup eadẽ re dicit. Vir bonus inqt præſtare debet: ne mentiatur. Prudens: ne mendaciũ dicat. Alteꝝ incidat in hominẽ alteꝝ nõ. Varie mehercle: & lepide Nigidius tot ſententias in eandem rem: q̃ſi aliud: atq; aliud diceret: diſperauit.

Chryſippus. Diodor9 Cronus

¶ Quod Chryſippus philoſophus omne uerbum ambiguum: dubiumq; eſſe dicit Diodorus contra nullum uerbum ambiguum eſſe putat. Cap. xii.

Hryſipp9 ait: oẽ uerbũ ambiguũ natura eẽ qm̃ ex eodẽ duo uel plura accipi poſſunt. Diodor9 ãt cui Crono cognomẽtũ fuit. Nullũ iqt uerbũ ẽ ambiguũ: nec q̃ſq; ambiguum dicit: aut ſentit: nec tu aliud dici uideri debet: q̃ q̃d ſi dicere ſentit: is q dicit. At quũ ego inqt aliud ſenſi: tu aliud accepiſti obſcure magis dictũ: quã ambigue uideri põt. Ambigui. n. uerbi natura illa eſſe debuit: ut q diceret duo uel plura diceret. Nemo aũt duo uel plura dicit: qui ſe ſentit unum dicere.

c

¶ Quid. T. Caſtritius de uerbis deq; ſententia quadam. C. Gracchi exiſtimauerit.

Quodq;

Quodq; esse eam sine ullo sensus emolumento docuerit. Cap.xiii.

a Pud.T.Castritiū disciplinæ rhetoricę doctorē graui atq; firmo iudicio ui rum legebat oratio.C.Gracchi in.P.popiliū.In eius orōnis principio col locata uerba sunt accuratius:modulatiusq;:q̄ ueterū oratorū cōsuetudo fert.Ea uerba sicuti dixi cōposita hæc sunt.Quæ uos cupide per hosce annos appeti stis atq; uoluistis:ea si temere repudiaritis:abesse non pōt:quin aut olim cupide ap petisse:aut nunc temere repudiasse dicamini.Cursus igit̄ hic:& sonus rotundę uolu bilis sententiæ:eximię:nos & unice delectabat.Tanto id magis:q̄d̄ iā tunc.C.Grac cho uiro illustri:& seuero eiusmodi cōpositione fuisse cordi uidebamus.Sed.n.quū eadem ipsa uerba sæpius petentibus nobis lectitarent̄:admoniti a Castritio sumus: ut consideraremus:quæuis quodue emolumentum eius sententiæ foret.Neq; pate remur ut aures nostræ cadentis apte orōnis modis eblanditæ:aium quoq; nobis uo luptate inani perfunderent.Cūq; nos admiratione ista attētiores fecisset:Inspicite in quit penitus qd efficiant uerba hæc:dicatq; mihi quæso aliqs uestrū an sit ulla huisce sententiæ aut grauitas aut gratia.Quæ uos cupide per hosce annos appetistis atq; uoluistis:ea temere si repudiaritis:abesse non pōt:quin aut olī cupide appetisse: aut nunc temere repudiasse dicamini.Cui.n.oīum hoīum in mentem non uenit: id pro fecto usu uenire:ut quod cupide appetieritis:cupide appetisse:& quod temere repu diaueris:temere repudiasse dicaris At si opinor inqt:ita scriptum esset.Quæ uos p hosce annos appetistis:atq; uoluistis ea nūc si repudiaritis:abesse non pōt:quin aut olim cupide appetisse:aut nunc temere repudiasse dicamini.Si inqt:ita diceret̄:gra uior.s.solidiorq; fieret snīa:& acciperet aliqd iustæ in audiendo expectationis.Nunc aūt uerba hæc cupide & temere:in qbus uerbis oē momentum rei est:non in conclu denda snīa tantum dicunt̄:sed supra quoq; nondū desiderata ponunt̄.Et quæ nasci oririq; ex ipsa rei cōceptione debebat:ante oīno q̄ res:postulat dicunt̄.Nam qui ita dicit:si hoc feceris:cupide fecisse diceris:rem dicit sensus alicuius rōne collectam & confectam.Qui uero ita dicit:si cupide feceris,cupide fecisse diceris non longe sec9 dicit atq; si dicerent si cupide feceris.Hæc ego inquit admonui non ut.C.Graccho uitio darem.Dii enim mentem meliorem mihi nam si qcquam in tam fortis facun diæ uiro uitii uel erroris esse dici potest.id omne & auctoritas eius exhausit.& uenu stas consumpsit.Sed uti caueretis ne nos facile perstringeret modulatus aliquis cur rentis facundiæ sonitus.Atq; ut uim ipsam rer̄ uirtutemq; uerbor̄ prius pensitare tis & siqdem grauis atq; integra & sincera snīa diceret̄ tū si ita uideret̄ gressib9quoq; ipsis orōnis gestibus plauderetis.Si uero frigidi & leues & futiles sensus in uerba ap te numerosq; posita includerentur non esse id secus crederetis quam cum hoīes insi gni deformitate ad facienda ridicula imitantur histriones & gestiunt.

¶Sobria & pulcherrima Romuli regis responsio circa uini casum. Cap.xiiii.

f Implicissima suauitate & rei & orōnis.L.Piso frugi usus ē in primo anna li quū de Romuli regis uita ac uictu scriberet.Ea uerba quæ scripsit hæc sunt.Eundē Romulū dicunt ad cœnā uocatū ibi non multum bibisse qa postridie negociū haberet.Ei dicūt.Romule si istuc oēs hoīes faciāt uinū uilius sit. Is respōdit immo uero car̄ si quantū quisq; uolet bibat:nam ego bibi quātū uolui. Romuli sobrietas

¶De ludibūdo & errabūdo atq; id genus uerbor̄ p̄ductionibus & q̄ Lāberius sic amorabundam dixit ut dicitur ludibunda & errabūda.Atq; inibi q̄ Sisenna per hu

75

iuſcemodi uerbum noua figura uſus eſt. Cap.xv.

Amorabundus Noia in bundus

Aberius in lacu auerno mulierē amantē uerbo iuſitatius ficto amorabundā dixit. Id uerbū Ceſellius Vindex in cōmentario lectionū antiquaꝝ ex figura ſcriptū dixit: qua ludibūda: ridibunda: & errabunda dī: ludens & ridens: & errās. Terē. aūt. Scaurus diui Adriani tēporibus: grāmaticus uel nobiliſſimus īter illa q̄ de Ceſelli erroribus cōpoſuit: in hoc quoq; uerbo erraſſe eū ſcripſit: q̄ idē eſſe putauerit: ludēs & ludibūda errās & errabūda: ridēs & ridibūda. Nā ludibūda iquit & ridibūda & errabūda ea dī: quæ ludētem: uel ridentē: uel errātem ait. aut ſimulat. Sed qua rōne Scaurus adductus ſit: ut Ceſelliū in eo rep̄henderet: non hercle repiebamus. Nō eſt. n. dubium qn hæc genere ipſo dūtaxat idē ſignificent. q̄d ea demonſtrent a qbus ꝓducunt. Quid eſt aūt ludentē agere: uel imitari: nō itelligere uidere maluimus: qua ſimulare eum tanq̄ ipſum minus intelligentē. Quin magis Scauꝝ oportuit cōmentaria Ceſellii criminantē: hoc ab eo p̄teritū reqrere q̄d nō dixerit: an qd & q̄tulū differret a ludibūdo ludēs: & ridibūdo ridēs: & errabūdo errans: cæteraq; hoꝝ ſimilia? An a p̄ticipialibus uerbis paulū aliquid diſtarent. & quā oīo uim haberet. Particula hæc extrema eiuſmodi uocabulis addita. Hoc. n. fuit potius reqrendū i iſtiuſmodi figurę tractu. Sicuti reqri ſolet i tumulēto: & luculento: & turbulēto: uacua ne & inanis ſic iſtec ꝓductio? cuiuſmodi ſunt: q̄ παραγωγαϲ .i. deductiones & deriuatiōes græci dicūt. An extrema illa p̄ticula habeat aliqd ſuæ ꝓpriæ ſignificationis. Quum reprehenſionē aūt illā Scauri notaremus: i memoriā nobis rediit: q̄ Siſenna in quarto hiſtoriaꝝ eiuſdē figure uerbo ita uſus eſt. Populabundus inqt agros ad oppidū puenit. Quod. ſ. ſignificat: quū agros popularet: nō ut Scaurus i conſimilibus uerbis ait cū populātē ageret: uel cū imitaret. Sed inqrētibus nobis quæ nam ratio & origo eſſet huiuſcemodi figuræ: populabundus: & lætabundus: & laudabūdus: et errabundus: multorūq; alioꝝ id genus uerboꝝ ετηϐολως .i. ingenioſe et apte hercle Apollinaris noſter ſibi uideri ait: particulam iſtā poſtremam: in qua uerba talia exeunt uim: & copiam: & quaſi abundantiam rei: cuius id uerbum eſſet demonſtrare. Vt lætabundus is dicatur: q abunde lætus ſit: & errabundus: q longo atq; abundanti errore ſit. Cęteraq; oīa ex ea figura ita dici oſtendit: ut ꝓductio hæc & extremitas: largam & fluentem uim: & copiam declarat.

Lætabundus Errabundus

¶ Quod græcorum quorundam uerborum difficillima eſt i latinam linguam mutatio: uelut quod græcæ dicitur πολυπραγμοσυνη. Cap.xvi.

Diecimus ſæpe aīum ad uocabula reꝝ nō pauciſſima: q̄ neq; ſingulis uerbis: ut a græcis: neq; ſi maxime pluribus eas res uerbis dicamus tā diluci de tāq; apte demōſtrari latina oīone poſſunt: q̄ græci ea dicūt prius uocibus. Nup ēt quū allatus eſſet ad nos Plutarchi liber: & eius libri indicem legiſſem?: q erat περιπολυπραγμοσυνηϛ .i. de negociatiōe & curioſitate: p̄cōtāti cuipiā: q et ſtraꝝ & uocū græcaꝝ exps fuit. Cuiuſnā liber: & q̄ de re ſcriptus eēt. Nomē qdē ſcriptoris ſtati diximus. Rē de qua ſcriptū fuit dicturi: hæſimus. Ac tū primo: qa nō ſatis cōmode opinabar iterp̄tatuꝝ eē: ſi dicerē de negocioſitate? aliud iſtitui apud me exqrere: q̄d ut dī: uerbū de uerbo exp̄ſſum eſſet. Nihil erat ꝓrſus q̄d aut meminiſſem legere me: aut ſi ēt uellē fingere: q̄d nō inſigniter aſpeꝝ: abſurdū durūq; eēt ſi ex multitudine & negocio uerbū unū cōpingerem. Sicuti multiiuga dicimus: & multicoloria & multiformia. Sed nō minus illepide ita diceret q̄ ſi īterpretari uoce una

uelis πολυφιλίαν.i. multorum amicitia: aut πολύτροπίαν.i. multiplices ac uarios mores: aut πολυσαρκιαν.i. corpulētiā. Quamobrē cum diutile tacitus in cogitando fuiſſem reſpōdi tandē nō uideri mihi ſignificari eam rem poſſe uno noīe. Et iccirco iuncta oīone qd uellet græcū id uerbū paraueram dicere. Ad multas igit̄ res aggreſſio: earūq; oīum rex̄ actio πολυπραγμοσυνην inq̄ græce dr̄ de qua hunc librū compoſitū eſſe inſcriptio iſta indicat. Tum ille opicis uerbis meis incohatis: & incōditis abductus uirtutē quidē eſſe πολυπραγμοσυνην.i. curioſitatem. Hortat̄ inquit nos ꝓfecto neſcio quis hic. Plutarchus ad negocia capeſſenda: & ab res obeundas plurimas cū induſtria: & celeritate. Nomēq; ipſius uirtutis de qua locutur9 eēt libro ipſi: ſicuti dicis nō incōmode ꝓſcripſit. Minime inq̄ uero: neq;.n. iſta oīno uirt9 eſt cuius græco noīe argumētum hoc libri demonſtratur. Neq; id quod tu opinare: aut ego me dicere ſentio: aut Plutarchus facit. Deterret.n. nos hoc quidem in libro q̄ poteſt maxime ab auaritia: promiſcuaq; & nō neceſſaria rerum eiuſmodi plurimarum: & cogitatione: & petitione. Sed inq̄: tui erroris culpam eſſe intelligo in mea ſcilicet facundia: qui ne pluribus quidem uerbis potuerim non obſcuriſſime dicere: qđ a græcis perfectiſſime uno uerbo & planiſſime dicitur.

¶Quid ſignificat in ueteribus prætorum edictis: quod flumina retanda publice redempta habent. Cap. xvij.

e Dicta uetex̄ prætox̄ ſedētibus forte nobis in bibliotheca tēpli Traiani: & aliud quid requirētibus: quū in manus icidiſſent legere: atq; cognoſcere libitū eſt. Tū in quodā edicto antiquiore ita ſcriptū inuenim9. Qui flumina retāda publice redēpta habēt: ſi quis eox̄ ad me adductus fuerit: qui dicat̄: q; eū ex lege locationis facere oportuerit: nō feciſſe. Retāda igitur qd eſſet quærebat̄. Dixit ibi quiſpiam nobiſcū ſedens amicus meus in libro ſe Caii de origine uocabulorū ſeptimo legiſſe. Retas uocari arbores: quæ aut ex ripis fluminum corruerent: aut in alueis eox̄ extarent: appellataſq; eſſe a retibus: quod prætereuntes naues impedirēt & quaſi retinerent. Iccirco ſeſe arbitrari: retenda flumina locari ſolita eſſe: ideſt purganda: nequid aut more: aut periculi nauibus in ea uirgulta incidentibus fieret. Retas Retenda flumina

¶Qua pœna draco atheniēſis in legibus quas populo Athenienſi ſcripſit: fures afficeret. Et qua poſtea Solō: & qua item decēuiri noſtri: q. xii. tabulas ſcripſerūt. Atq; inibi adſcriptū: q; apud ægyptios furta licita: & permiſſa ſunt. Apud lacedæmonios aūt cū ſtudio quoq; affectata: & pro exercitio utili celebrata. Ac ꝑterea. M. Catonis de puniendis furtis digna memoria ſnīa. Cap. xviij.

d Draco athenienſis uir bonus: multaq; eſſe prudētia exiſtimatus iuriſq; diuini & humani peritus fuit. Is draco leges: qbus atheniēſes uterent̄ primus oīum tulit i illis legibus furē cuiuſcūq; modi furti ſupplicio capitis puniēdum eſſe: & alia pleraq; nimis ſeuere cēſuit: ſanxitq;. Eius igit̄ leges: qm̄ uidebant̄ impendio acerbiores: nō decreto: iuſſoq;: ſed tacito: illitteratoq; athenienſiū cōſenſu oblitteratæ ſunt. Poſtea legibus alijs mitioribus a Solone cōpoſitis uſi ſūt. Is Solon ex ſeptē aliis inclytis ſapiētibus fuit. Is ſua lege in fures: non ut draco antea mortis: ſed dupli pœna uindicandū exiſtimauit. Decēuiri aūt noſtri q poſt reges exactos leges quibus populus Ro. uteretur: in. xij. tabulis ſcripſerunt. Neq; pari ſeueritate in puniendis oīum genex̄ furibus: neq; remiſſa nimis lenitate uſi ſunt. Nā furem q manifeſto furto prehēſus eſſet: tū demū occidi ꝑmiſerūt: ſi aut quū faceret furtū: nox eēt: Draco legiſlator Solon

aut interdiu se telo: quū prǽhēderetur: defenderet. Ex cæteris aūt manifestis furibus liberos uerberari: addiciq; iussērūt ei: cui factū furtum esset: si modo id luci fecissent neq; se telo defendissent: seruos itē furti manifesti prehensos uerberibus affici: & ex saxo præcipitari: sed pueros impuberes prætoris arbitratu uerberari uoluerūt: noxāq; ab his factā sanciri. Ea quoq; furta: quæ p lancem: liciumq; cōcepta essent: pinde ac si manifesta forēt uindicauerūt. Sed nūc a lege illa decēuirali discessum est. Nā si qs sup manifesto furto iure: & ordine expiri uelit: actio in quadruplū dat. Manifestū autem furtum est. ut ait Masurius: qd deprehendit: dum fit faciēdi finis est quū platum est: quo ferri cœperat. Furtum cōcepti: itē oblati: tripli pœna est. Sed quod sit oblatū qd conceptū: & pleraq; alia ad eam rē: ex egregijs ueteꝝ moribus accepta: neq; inuti lia cognitu: neq; inucūda: qui legere uolent. inuenient Sabini libꝝ: cui titulus est de furtis. In quo id quoq; scriptū est: qd uulgo inopinatum. Nō hoium tm̄ neq; rerum mouentiū: quæ auferri occulte: & surripi possunt: sed fundi quoq; & ædium fieri furtum. Condēnatū quoq; furti colonū qui fundo quē cōduxerat uēdito possessiōe eius dominū interuertisset. Atq; id ēt. qd magis inopinabile est. Sabinus dicit. Furem eē hoīs iudicatum: qui quū fugitiuis præter oculos domini forte iret: obtētu togæ tāq; se amiciēs: ne uideret a domino obstitisset. Aliis deinde furis oībus: quæ nec manifesta appellant: pœnā imposuerunt dupli. Id ēt memini legere me in lib. Aristonis iure consulti: aut quāq; indocti uiri: apud ueteres ægyptios: qd genus hoīes cōstat i artibus repiendis solertes extitisse: & in cognitiōe reꝝ īdagāda sagaces: furta oīa fuisse licita & īpunita. Apud lacedæmonios quoq; sobrios illos: & acres uiros cuius rei nō adeo ut ægyptiis fides lōginqua est: nō pauci: neq; ignobiles scriptores. q moribus legibusq; eoꝝ memoriā cōdiderūt. ius atq; usus fuisse furādi dicūt. Idq; a iuuētute eorū nō ob turpia lucra: neq; adsumptū libidini p̄bendū cōparandūue opulētiā sed p exercitio: disciplinaq; rei bellicæ factitatū. Qd & furādi solertia. & assuetudo acueret. obfirmaretq; aīos adolescentiū: & ad īsidiaꝝ astus. & ad uigilādi tolerātiā & obrependi celeritatē. Etenim. M. Cato in oīone. quā de p̄da militibus diuidenda scripsit uehemētibus: & illustribus uerbis de īpunitate peculatus: atq; licētia conquirit. Ea uerba qm̄ nobis īpensæ placuerūt adscripsim9. Fures inqt priuatoꝝ furtoꝝ i neruo: atq; in cōpedibus ætatē agunt. Fures publici in auro atq; in purpura. Quā caste aūt: & q̄ religiose a prudētissimis uiris qd eēt furtū: definitū sit: p̄tereundū nō puto. Neqs eū solū esse furē putet: q occulte tollit: aut clam surripit. Verba sūt Sabini ex libro iuris ciuilis secūdo. Qui alienā rem attrectauit: quū id se inuito dño facere iudicare deberet: furti tenet. Itē alio capite. Qui alienū tacens: lucri faciendi causa sustulit: furti abstringit: siue cuius sit siue nescit. Hæc quidem sic in eo: quo nunc dixi libro Sabinus scripsit: de rebus furti faciendi causa attrectatis. Sed meminisse debemus fm ea quę supra scripsi: furtū sine ulla quoq; attrectatiōe fieri posse: sola mēte: atq; aīo: ut furtum fiat: annitente. Quo circa ne id quidem Sabinus dubitare se ait: quin dominus furti sit condemnandus: qui seruo suo uti furtum faceret imperauit.

¶ Auli Gelii noctium atticarum commentarii Liber Duodecimus.

¶ Dissertatio Phauorini philosophi: qua suasit nobili fœminæ ut liberos quos peperisset: non nutricū adhibitaꝝ: sed suo sibi lacte aleret. Caput. i.

Nunciatum

Vnciatū quondam eſt Phauorino philoſopho nobis præſentib9 uxorē auditoris: ſectatoriſq; ſui paululū ante enixā auctumq; eū
n eſſe nato filio Eamus inqt: & puerperā uiſum & patri gratulatū. Is.n.erat loci ſenatorii ex familia nobiliore: Imus una & q tū ade ramus: Proſecutiq; eū ſumus ad domū: quo pergebat: & cū eo ſi mul introgreſſi ſumus. Tū in primis ædibus cōplexus hoiem: cō gratulatuſq; aſſedit atq; ibi pcontatus eſt q̄ diutinū puerperiū: & quā laborioſi nix9 fuiſſent. Puellāq; defeſſam labore: ac uigilia ſomnū cape cognouit: fabulari inſtituit plixius. Et nihil inqt dubito: quin filiū lacte ſuo nutritura ſit. Sed quū mater puel læ parcēdum eſſe ei diceret: adhibendaſq; puero nutrices: ne ad dolores: quos in eni tendo tuliſſet: munus quoq; nutricatiōis graue ac difficile accederet. Oro te inqt mu lier ſine eam totā integrā eſſe matrē filii ſui. Quod eſt.n. hoc cōtra naturā impfectū atq; dimidiatū matris genus peperiſſe: ac ſtatim a ſeſe abieciſſe? Aluiſſe in utero ſan guine ſuo neſcio quid quod non uideret nō alere ſuo lacte: quod uideat iam uiuentē: iam hoiem: iam matris officia implorantē. An tu quoq; inquit putas naturā fœmi nis: māmaq; ubera: quaſi quoſdam uenulos uenuſtiores: non liberoq; alendorū: ſed ornandi pectoris cā dediſſe? Sic.n. quid a uobis. ſ. abeſt: pleræq; iſtæ pdigioſæ mulie res: fontē illum ſanctiſſimū corporis generis humani educatorem arefacere & extin guere cū piculo quoq; auerſi corruptiq; lactis laborant tanq̄ pulchritudinis ſibi inſi gna deuenuſtet. Quod quidē faciunt eadē uecordia quā quibuſdā cōmenticiis frau dibus nituntᵉ. ut fœtus quoq; ipſi in corpore ſuo cōcepti aboriantᵉ: ne æquor illud uē tris irrugetur: ac de grauitate oneris: & labore partus fatiſcat: quod quū ſit publica deteſtatione: cōmuniq; odio dignū in ipſis hoiem primordiis: dū fingitᵉ: dum aiatur inter ipſas artificis naturæ manus interfectū ire: quantulū hinc abeſt: iam pfectū: iā genitū: iam filiū ꝓprii: atq; conſueti: atq; cogniti ſanguinis alimonia priuareᵉ Sed ni hil intereſt (hoc.n. dicitur) dum alatᵉ: & uiuat cuius id lacte fiat. Cur igitur iſte qui hoc dicit: ſi in capeſſendis naturæ ſenſibus tam obſurduit: non id quoq; nihil itereſſe putat: cuius in corpe: cuiuſq; ex ſanguine concretus hō: & coalitus ſitᵉ An qui a ſpiri tu multo: & calore exalbuit: non idem ſanguis eſt nunc in uberibus cum utero fuitᵉ Nonne hac quoq; in re ſolertia naturæ uidens eſt: q; poſtea quā ſanguis ille opifex in penetralibus ſuis omne corpus hominis finxit: aduentante iam partus tpe in ſuper nas ſe partis profert: & ad fouenda uitæ: atq; lucis rudimenta præſto eſt & recens na tis. notum & familiarem uictum offertᵉ Quamobrē non fruſtra creditum eſt: ſicu ti ualeat ad fingendas animi: corporiſq; ſimilitudines uis: & natura ſeminis: nō ſexus ad eandem rem: lactis quoq; ingenia & ꝓprietates ualere. Neq; in hoibus id ſolum: ſed in pecudibus quoq; animaduerſum. Nam ſi ouium lacte hædi: aut capraq; agni alerentur: conſtat ferme in his: lanam duriorē: in illis capillum gigni teneriorem. In arboribus ēt: & frugibus maior plerunq; uis: & poteſtas eſt ad eaq; indolem: uel de trectandam: uel augendam: aquaq; atq; terratum: quæ alunt: quam ipſius quod ia citur ſeminis. Ac ſæpe uideas arborem lætam: & nitētem in locum alium tranſpoſi tam deterioris terræ ſucco deperiſſe. Quæ malum igitᵉ ratio eſt nobilitatē iſtam na ti modo hois: corpuſq; & animum: bene ingeniatis primordiis incohatum: inſitiuo degeneriq; alimento lactis alieni corrumperᵉ Præſertim ſi iſta: quā ad præbendum lac tunc adhibebitis; aut ſerua: aut ſerulis: & ut plerūq; ſolet: externæ: & barbaræ na

Quanta uis lactis

tionis: ſi improba: ſi informis: ſi impudica: ſi temulenta eſt. Nã plerunq; ſine diſcrimine: quæcunq; id temporis lactãs eſt: adhiberi ſolet. Patiemur ne igit᷑ infantẽ hunc noſtrum pernitioſo contagio infici: & ſpiritum ducere in animum: atq; ĩ corpus ſuũ ex corpore & animo deterrimo. Id hercle ipſum ẽ quod ſæpenumero miramur: quoſdam pudicarum mulierum liberos: parẽtum ſuoꝝ: neq; corporibus neq; aĩs ſimiles exiſtere. Scite igit᷑ & perite noſter Marro. q; quum uerſus illos homeri cõſectamur.

ΟΥΚΑΡΑΣΟΙΥΕ ΠΑΤΗΡ ΗΝ ΙΠΠΟΤΑ ΠΗΛΕΥΣ
ΟΥ ΔΕΘΕΤΙΣ ΜΗΤΙΡ ΥΛΑΥΚΙ ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΘΑΛΑΣΣΑ
ΠΕΤΡΑΙ ΤΙΛΙΒΑΤΟΙ ΟΤΙ ΤΟΙ ΝΟΟΣ ΕΣΙΝ ΑΠΗΝΗΣ: Ideſt

Non eques ipſe pater fuerat tibi mehercle peleus.
Non rhetis eſt genetrix: graucum te protulit equor
Aeriæq; rupes: mens q; tibi dura: feroxq; eſt.

Haud portionem ſolã tanq̃ illam quam ille ſequebat᷑: ſed alituram quoq; færam: & ſæuam criminatus ẽ. Addit n. hoc de ſuo. Hircaneq; admorũt ubera tigres. Q m̃ui delicet in moribus inoleſcẽdis magnã fere ptem ĩgeniũ altricis & natura lactis tene. Quæ iã a principio ĩbuta pat. ni ſeminis cõcretione: ex mr̃is ẽt corpore & aio reticẽtẽ mdolẽ configurat. Et p̃ter hæc aũt: qs illud ẽt negligere: aſpnatiq; poſſit: q; q̃ ptus ſuos deſerunt: ablegãtq; a ſeſe aliis nutriẽdos dedũt: uinculũ illud coagulũq; ai atq; amoris: quo parẽtes cũ filiis natura cõſociat: interſ. indunt: aut certe quidem diluũt deterũtq;. Nã ubi infantis alioꝛſũ dati: facta ex oculis amolitio ẽ: uigor ille maternæ flagrãtiæ ſenſim atq; paulatim reſtinguit᷑. Oiſq; impatiẽtiſſimæ ſolicitudinis ſtrepitus cõſileſcit. Neq; multo minor a mãdati ad nutricẽ aliã filiꝛquã morte amiſſi oblitio eſt. Ipſius quoq; infantis affectio animi: amoris cõſuetudinis in ea ſola unde aliter occupatur: & pinde ut ĩ expoſitis uſu uenit: matris quę genuit: neq; ſenſum ullũ: neq; deſideriũ capit: Ac ꝓpea oblitteratis & abolitis natiuæ pietatis elementis quicqd ita educati liberi amare patrem & matrem uidentur: magnam fere ptem: non naturalis ille amor ẽ: ſed ciuilis & opinabilis. Hæc phauorini d centẽ audiui græca oꝛone. cui9ſnias cõis utilitatis gr̃a: q̃tũ meminiſſe potui. rettuli. Amœnitates uero & copias ubertateſq; uerboꝝ: latina oꝛis facũdia uix qdem idipiſci potuerit: mea nequaq̃.

¶ Quod Anneus Seneca iudicans de Qu. Ennio: deq;. M. Tullio leui: futiliq; iudicio fuit. Cap. ii.

Seneca d

E Anneo Seneca partim exiſtimãt: ut de ſcriptore minime utili. Cuius libros attingere: nullum præmium operæ ſit. Quod oratio eius uulgaris uideatur: & pro trita. Res atq; ſententiæ: aut ut inepto: inaniq; impetu ſint: aut ut leui: & quaſi dicaci argutia. Eruditio autem uernacula & plebeia: nihilq; ex ueterum ſcriptis habens: neq; gratię: neq; dignitatis. Alii uero elegãtiæ quidẽ uerbis patum eſſe non inficias eunt. Sed & reꝝ quas dicat: ſniam doctrinamq; ei nõ deeſſe dicunt: & in uitiis moꝝ obiurgandis: ſeueritatem grauitatemq; nõ inuenuſtam. Mihi de omni eius ingenio: deq; omni ſcripto iudicium cenſorẽq; facere non neceſſum eſt. Sed quod de. M. Cicerone: &. Q. Ennio: &. P. Virgilio iudicauit: ea res cuiuſmodi ſit ad conſiderandũ ponemus. In libro. n. xxii. epiſtolaꝝ moralium: quas ad Luciliũ cõpoſuit: de ridiculos uerſus. Q. Ennium de Cethego antiquo uiro feciſſe hos dicit.

Dictus tollis populariꝫ o im
Qui quum uiuebant homines: atq; æuum agitabant.

Flos delibatis

Flos delibatis populis: & ſuada medulla.

Ac deinde ſcribit de iiſdem uerſibus uerba hæc. Admiror eloquẽtiſſimos uiros & doctos Ennio ꝑ optimis ridicula laudaſſe. Cicero certe inter bonos eius uerſus: & hos refert. Atq; id ẽt de Cicerone dicit. Non minor inquit fuiſſe qui hos uerſus ſcriberet: quum fuerit qui laudaret. Niſi forte Cicero ſummus orator agebat cãm ſuam: & uolebat hos uerſus uidere bonos. Poſtea hoc ẽt addidit inſulſiſſime. Apud ipſum quoque inquit Ciceronem inuenies ẽt in proſa oõne q̃dam: ex quibus intelligas illũ nõ perdidiſſe opam. q; Ennium legit. Ponit deinde quę apud Ciceronẽ reꝑhendit: quaſi enniana: q; ita ſcripſerit in libris de repu. ut Menelao laconi q̃dam fuit ſuauiloquens iocuuditas. Et quod alio in loco dixerit. Breuiloquentiam in dicendo colat. Atq; ibi nugator homo Ciceronis errores deprecatur & non fuit inqt Ciceronis hoc uitiũ ſed tpis. Neceſſe erat hæc dici: quũ illa legerent. Deinde aſcribit Ciceronẽ hæc ipſa inter poſuiſſe: ad effugiendã infamiã nimis laſciuæ oõnis & nitidæ. De uirgilio quoq; in eodem loco uerba hæc poſuit. Virgilius quoq; noſter nõ ex alia cauſa duros quoſdã uerſus & enormes: & aliqd ſupra menſuram trahẽtis interpoſuit: q̃ ut Ennianus populus agnoſceret in nouo carmine antiquitatis aliqd. Sed iã uerboꝝ Senecæ piget. Hæc tñ inepti: & inſipidi: & inſulſi hoīs ioca non præteribo. Quidnã ſunt inqt tam magni ſenſus. Q. Ennii: ut licet ſcripti ſint inter hiroſcos: poſſunt tñ inter unguentatos placere. breuiloquentia

Et quũ reꝑhendiſſet uerſus quos ſupra de Cethego poſuimus: qui hmõi inquit uerſus amant liceat ſibi & eoſdem admirari: & Sotherici lectos. Sane Seneca uideatur lectione: ac ſtudio adoleſcentiũ: qui honorem coloremq; ueteris orationis Sotheri lactis compararit: quaſi minimæ. ſ. grãæ & relictis iam contemptiſq;. Audies tñ cõmemorari: ac referri pauca quædã: quæ ipſe idem Seneca benedixerit. Quale eſt illud quod in hoīem auaꝝ & auidũ: & pecuniæ ſitientem dixit. Quid. n. refert q̃tum habeas? multitudo illud plus eſt: qđ non habes. Bene hoc ſane bene: Sed adoleſcentium indolem: non tam iuuãt quæ benedicta ſunt:: q̃ inficiũt: q̃ peſſimæ. Multoq; magis: ſi & plura ſint: quæ deteriora ſunt. Et quædã in his non ꝑ ΕΝΤΥΜΗΜΑΤΙ .i. cõmentatione aliqua rei paruæ ac ſimplicis: ſed in re ancipiti ꝑ conſilio dicuntur.

¶Lictoris uocabulum qua ratione cõceptum ortumq; ſit: & ſuper eo diuerſæ ſentẽtiæ Valgi Ruffi: & Tullii Ciceronis liberti acceptæ. Cap. iii.

Algius Ruffus in ſecundo liborꝝ: quos inſcripſit de rebus p epiſtolã q̃ſi uetis: lictorẽ dicit a ligãdo appellatũ eſſe q; quum magiſtratus populi Romani uirgis: quempiam uerberari iuſſiſſent: cura eius: & manus uinciriq; a uiatore ſolita ſint. Iſq; qui ex collegio uiatoꝝ officiũ ligãdi haberet: lictor ſit appellatus utiturq; ad eam rem teſtimonio. M. Tullii uerbaq; eius refert ex oratiõe: q̃ dicta eſt ꝑ. C. Rabirio: Lictor inquit colliga manus. Hęc ita Valgius: & nos ſane cũ illo ſentimus: Sed Tyro Tullius. M. Ciceronis libertus lictorem uel a lino uel a licio dictum ſcripſit Licio. n. tranſuerſo: quod liniũ appellat: qui magiſtratibus inqt præminiſtrabant. cincti erant. Si quis autem eſt: qui propterea putet probabilius eſſe quod Tyro dixit: qm̃ prima ſyllaba in lictore: ſicuti in licio producta eſt. & in eo uerbo: quod eſt litigo correpta eſt: nihil ad rem iſtam pertinet. Nam ſic a ligando lictor: ut a legendo lector: & a uincendo uictor: & a tuendo tutor: & a ſtruendo ſtrictor: productis quæ corripiebantur uocabulis dicta ſunt. Lictor.

¶Ex. Q. Ennii ſeptimi annalium uerſus quibus depingitur finiturq; ingeniũ: com-

taſq; hominis minoris erga amicum ſuperiorem. Cap. iiii.

Eſcriptum: definitumq; eſt a. Q. Ennio in annali ſeptimo graphicę admo
d dum: ſiteq; ſub hiſtoria gemini Seruilii uiri nobilis: quo ingenio: qua co-
mitate: qua modeſtia: qua fide: qua linguæ parſimonia: qua loquendi op
portunitate: quanta rex antiquax: morumq; uetex: ac nouox ſcientia: quantaq; ſer
uandi tuendiq; ſecreti religione. Qualibus deniq; ad minuendas uitæ moleſtias: fo-
mentis: leuamentis: ſolatiis amicum eſſe conueniat hoīs genere: & fortuna ſupioris.
Eos uero uerſus non minus frequenti: aſſiduoq; memoratu dignos puto: q̄ philoſo
phorum de officiis decreta. Ad hæc odor quidam uetuſtatis in his uerſibus tā reue-
rendus eſt: ſuauitas tam impromiſcua: tamq; ab omni fuco remota eſt: ut mea qui-
dem ſententia pro antiquis ſacratiſq; amicitiæ legibus obſeruandi: tenendi: colendiq;
ſint. Quapropter aſcribendos eos exiſtimaui. Siquis iam ſtatim deſideraret.

Hocce locutus: uocat: qui cum bene ſæpe libenter
Menſam ſermoneſq; ſuos: rerum ſuarum
Comiter impartit: magna cum lapſa diei
Pars foret: e ſummis rebus: paruiſq; regundis
Parte fuiſſet: de paruis: ſummiſq; gerendis
Conſilio: induforo: lato: ſanctoq; ſenatu
Cui res audacter magnas: paruaſq;: iocumq;:
Eloqueret: quæ tincta malis: & quæ bona dicto
Euomere: ſiquid uellet tutoq; locaret.
Quo quum multa uolup. ac gaudia: clamq; palamq;
Ingenium cui nulla malum ſententia ſuadet:
Vt faceret facinus leuis: haud malus: idem
Ductis: fidelis: ſuauis homo: facundus: ſuoq;
Contentus: atq; beatus: ſcitus: ſecunda loqueres: in
Tempore commodus: & uerborum uir paucorum
Multa tenens antiqua: ſepulta & ſæpe uetuſtas
Quæ facit: & mores uetereſq;: nouoſq; tenentem:
Multorum ueterum leges: diuumq; hominumq;
Prudentem: qui multa loquiue: tacereue poſſet.

Hunc inter pugnas compellat ſeruilius ſic. T. Helium Scillonem dicere ſolitū fue-
runt. Q. Ennium de ſemetipſo hæc ſcripſiſſe: picturamq; iſtam morū & ingenii ip-
ſius. Q. Ennii factam eſſe.

¶ Sermo Tauri philoſophi de modo atq; ratione tolerandi doloris: ſecundum ſtoi-
corum decreta. Cap. v.

lebadia
Vum delphos ad Pythia: conuentū totius ferme græcie uiſendū philoſo-
q phus Taurus iret: noſq; ei comites eſſemus: inq; eo itinere lebadiā ueniſſe
mus qd eſt oppidū atticū: in terra boetia. Afferē ibi ad Taux amicū eius
quempiā nobilem in ſtoica diſciplina philoſophū ægra ualitudine oppreſſum decū
bere: Tūc omiſſo itinere: quod alio maturandū erat: & relictis uehiculis: pgit eū p-
pere uidere. Noſq; de more: quē in locū cūq; iret: ſecuti ſumus. Et ubi ad ædes: i qui
bus ille ægrotus erat puenimus: uidemus hoīem doloribus: cruciatibuſq; allabi. qd
græci χωλον. i. laxum inteſtinū dicunt: & febri ſimul adrapida afflictari: gemituſq;

ex eo

ex eo compressos erumpere: spiritusq; & anhelitus e pectore eius euadere: non dolorem magis indicantes: q̄ pugnam aduersus dolorem. Post deinde quum Taurus & medicos accersisset: collutusq; de facienda medela esset: & eum ipsum ad retinendā patientiam testimonio tollerantiæ: quam uidebat: perhibito stabilisset: egressiq; deinde ad uehicula: & ad comites rediremus. Vidistis inquit Taurus: nō sane iucundū spectaculum: sed cognitu tamen utile congredientes: compugnantesq; philosophū & dolorem. Iacebat uis illa: & natura morbi. quod erat suum: distractionem: cruciatumq; membrorū. Faciebat contra ratio: & natura animi quo erat æq; suū. Præpetiebatur: & cohibebat: coercebatq; intra sese uiolētias effrenati doloris. Nullos eiulatus nullas complorationes: ne ullas quidem uoces indecoras edebat. Signa tamen quædam (sicut uidistis) existebant uirtutis & corporis de possessione hominis pugnantium. Tum e sectatoribus Tauri iuuenis in disciplinis philosophiæ non ignarus. Si tanta inquit doloris acerbitas est: ut contra uoluntatē: contraq; iudicium animi nitatur: in uitiūq; hominem cogat ad gemendum: confitendumq; de malo morbi sæuitis: cur dolor apud stoicos indifferens esse dicit̄: non malum? Cur deide aut stoicus homo cogi aliquid potest: aut dolor cogere: cū & dolorem stoici nihil cogere: & sapien em nihil cogi posse dicant? Ad ea Taurus uultu iam ꝓpemodum lætiore: delectatus. n. iam uidebat̄: illecebra quæstionis. Si iam amicus inqt hic noster meliꝰ ualeret: gemitus eiusmodi necessarios a calumnia defendisset: & hanc opinor tibi quæstionem dissoluisset. Me aūt scis cum stoicis nō bene cōuenire: uel cū stoica potius disciplina. Est. n. pleraq; & sibi & nobis incōgruens sicuti in libro quem sup ea re cōposuimus declaratur. Sed ut tibi a me mos gerat̄: dicā ego indoctus ut aiunt: & apertius q̄ fuisse dictuꝝ puto sinuosius: atq; solertius: si qs nunc adesset stoicorū. Nosti. n. credo uerbū illud uetus et peruulgatum ΑΜΑΘΕΣΤΕΡΟΝΤΩΣΕΙΠΕ̄. ΚΑΙ ΣΑΦΕΣΤΕΡΩΝ ΛΕ̄ΓΕ. i. indoctus rudiusq; quodāmodo loquere: et apertius ac clarius fare: atq; hinc exorsus de dolore: atq; gemitu stoici ægrotātis ita disseruit. Natura inqt oīum rerū: q̄ nos genuit induit nobis: inoleuitq; in ipsis statim principiis: qbus nati sumꝰ: amorē nostri: & charitatē ita prorsus ut nihil quicq̄ esset carius pēsiusq; nobis: q̄ nosmetipsi. Atq; hoc esse fundamentū rata est conseruādæ hoīum ppetuitatis: si unusq̄sq; nostrū: simulatq; editus in lucē foret: haꝝ prius rerū sensuum: affectionēq; caperet: q̄ a ueteribus philosophis ΤΑΠΡΩΤΑΚΑΤΑΦΥΣΙΝ. i. fm naturam prima appellata sunt: ut oībus scilicet corpis sui cōmodis gauderet: ab cōmodis in oibus abhorreret. Postea p incremēta ætatis exorta a seminibus suis rō est: & utēdi cōsilii reputatio: & honestatis utilitatisq; uere contēplatio: subtiliorq; & exploratior cōmodorū delectꝰ: atq; ita præ cæteris oibus enituit: & pfulsit decori & honesti dignitas. Ac si ei retinēdæ obtinēdęue incōmodū extrinsecus aliqd obstaret: cōtēptū est. Neq; aliud esse uere & simpliciter bonū: nisi honestū. Aliud quicq̄ malū: nisi qd turpe esset existimatū ē. Reliqua oīa quæ in medio forent: ac neq; honesta essent: neq; turpia: neq; bona esse: neq; mala decretū est. Productiones tñ: & relationes suis quæq; momentis distinctę diuisæque sunt. Quæ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ ΚΑΙ ΑΠΟΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ ipsi uocant. Propterea uoluptas quoq;: & dolor quod ad finem ipsum bene beateq; uiuendi pertinet: & in mediis relicta: & neq; in bonis: neq; in malis iudicata sunt. Sed enim qm̄ hic primis sensibus doloris uoluptatisq; ante consilii & rationis exortum recēs natus homo imbutus est: & uoluptati quidam natura conciliatus: a dolore autē quasi a graui quo-

dam inimico adiunctus: alienatusq; est: iccirco affectiones istas primitus penitusq; inditas: ratio post addita cōuellere: obstirpare: atq; extinguere uix potest. Pugnat ãt cum iis semper: & exultãtes eas opprimit: obteritq;: & parere sibi atq; obedire cogit. Itaq; uidistis philosophum ratione decreti sui nixum cum petulantia morbi: dolorisq; exultantia colluctantem: nihil cedentem: nihil confitentem: neq; ut plerique dolentes solent eiulantem: atq; lamentantem: ac miserę sese & infelicem appellantẽ: sed acres tm̃ anhelitus & robustos gemitus edentem: signa atq; indicia non uicti: neque oppressi a dolore: sed uincere eum: atq; opprimere enitẽtis. Sed haud scio inquit: an dicat aliquis: ipsum illud quod pugnat: quod gemit: si malũ dolor non est cur necesse est gemere & pugnare? Quod. n. omnia quę non sunt mala: molestia quoq; omni non carent: sed sunt pleraq; noxa quidam magna: & pernicie priuata: quia non sunt turpia. Contra naturæ tm̃ mansuetudinẽ: lenitatemq; oppositа sunt: & infesta: p obscuram quandam ipsius naturæ consequentiã. Hęc ergo uir sapiens tolerare: & cõtari potest non oĩno sensum sui amittere potest. αναλγησια. i. indolentia. n. atq; απαθεια. i. impassibilitas: non meo tm̃ inquit: sed quorundam ẽt ex eadem porticu prudẽtioꝝ hoĩum: sicuti iudicio. Panętij grauis atq; docti uiri ĩprobata: abiectaq; est. Sed cur contra uoluntatem suam gemitus facere cogitur philosophus stoicus: quẽ nihil cogi posse dicunt. Nihil sane potest cogi uir sapiens: quum est rationis obtinendę locus. Quũ uero natura cogit: rõ quoq; a natura data cogitur. Quærere ẽt si uidetur: cur alicuius manu ad oculos suos repente agitata inuitus cõueniat? Cur fulgẽte cælo a luminis iactu: non sua sponte: & caput: & oculos declinet? Cur tonitru uehemẽtius facto sensim paueſcat? Cur sternutamentis quatiatur? Cur aut in ardoribus solis æstuet: aut cur in pruinis ĩmanibus obrigescat? Hæc etenim: & pleraq; alia nõ uoluntas: non consiliũ nec ratio moderatur: Sed naturę necessitatisq; decreta sunt. Fortitudo aũt non ea est: quæ contra naturam mõstri uice nititur: ultraq; modum eius egredit̃: aut stupore animi: aut ĩmanitate: aut quadã misera & necessaria in ppetiendis doloribus exercitatione. Qualẽ fuisse accepimus færum quendã in ludo Cæsaris gladiatorẽ: qui quũ uulnera eius a medicis execrabant̃. ridere solitus fuit. Sed ea uera: & proba fortitudo est: quã maiores nostri scientiã esse dixerunt & reꝝ tolerãdaꝝ & non tolerandaꝝ. Per quod apparet esse quædam intolerabilia: quibus fortes uiri: aut obeundis abhorreant: aut sustinẽdis. Quum hęc Taurus dixisset: uidereturq; in eandem rem plura etiam dicturus peruentum est ad uehicula & conscendimus.

¶ Quod græci ænigma dicunt: latini antiqui scirpos appellauerunt. Cap. vi.

Aenigma Scirpus

Væ gręci dicunt ænigmata: hoc genus quidẽ ex nostris ueteribus scirpos q appellauerunt. Quale est quod nuper: inuenimus phercle antiquũ perq; lepidum tribus uerbis senarijs compositũ ænigma: quo relinquimus inenarratũ ut legentiũ coniecturas in requirẽdo accuremus.. Versus tres hi sunt.

Terminꝰ deus

Semel minus ne: an bis minus sit: non sat scio
An utrunq; eorum: ut quondam audiui: ipsi
Dicier Ioui regi uoluit concede

Hoc qui nolet diutius apud se quærere. inueniet quid sit in. M. Varronis de sermone latino ad Marcellum secundo libro.

¶ Quam ob causam Cn. Dolobella proconsul ream mulierem ueneficii: confitentemq; ad areopagitas reiecerit. Cap. vii.

Ad Cn.

D Cn. Dolobellam pro consulari imperio prouinciam Asiã obtinẽtem:
a deducta mulier smyrnæa est. Eadẽ mulier uirꝝ & filiũ eodem tpe uenenis
clãdatis uita interfecerat: atq; id fecisse cõfitebat. Dicebatq; habuisse se fa
ciendi cãm qm̃ ille idem maritus: & filius alterꝝ filiũ mulieris ex uiro priore genitum
adolescẽtem optimũ: & innocentissimũ exceptũ isidiis occidissent. Idq; ita esse factũ
controuersia nõ erat. Dolobella rettulit ad cõsiliũ. Nemo quisq̃ ex cõsilio sniam fer
re in cã tam ancipiti audebat: q; & cõfessum ueneficiũ: quo maritus & filius necati fo
rent: non admittendũ impunitum uidebat: & digna tñ pœna in hoies sceleratos uin
dicatum fuisset. Dolobella eam rẽ Athenas ad areopagitas: ut ad iudices grauiores
exercitatioresq; reiecit. Areopagitæ cognita causa: accusatorẽ mulieris: & ipsam quæ areopa-
accusabat centesimo anno adesse iusserũt. Sic neq; absolutũ mulieris ueneficiũ est: gitarum
quod per leges nõ licuit: neq; nocẽs damnata punitaq;: quę digna uenia fuit. Scripta iudicium
hæc historia est in libro Valerii Maximi factorꝝ: dictorumq; memorabilium. viij. Scipio
¶ Reditiones in gratiã nobilium uirorꝝ memoratu dignæ. Cap. viij. Gracchꝰ
Africanus superior & Ti. Gra. Tib. & C. Gracchorꝝ pater reꝝ gestarꝝ ma
.P. gnitudine & honorꝝ atq; uitæ dignitate illustres uiri dissenserũt sæpenu-
mero de repu. & ea siue qua alia re non amici fuerũt. Ea simultas quũ diu
mansisset: & solẽni die Iouí epulũ libaret: atq; ob id sacrificiũ senatus i capitolio epu
laretur: sors fuit ut apud eandẽ mẽsam duo illi iuncti locarent. Tũc quasi diis imor
talibus arbitris i cõuiuio: iouis optimi maximi dextras eorꝝ cõducẽtibus: repẽte ami
cissimi facti neq; solũ amicitia incepta: sed affinitas simul instituta. Nã. P. Scipio fi-
liam uirginẽ habẽs iã uiro maturã: ibi tũc eodẽ i loco despõdit eã Tib. Graccho: quẽ
ꝑbauerat: elegeratq; exploratissimo iudicii tpe dum inimicus est. Aemiliꝰ quoq; le
pidus: & Fuluius Flaccus nobili genere: amplissimisq; honoribus: & sũmo loco i ci-
uitate prædíti odio iter se graui: & simultate diutina cõflictati sunt. Postea populus
eos simul cẽsores facit. Atq; illi ubi uoce præconis, renũciati sunt: ibidem in cãpo sta
tim nõdum dimissa contiõe ultro uterq;: & pari uolũtate cõiuncti: complexiq; sunt.
Exq; eo die & in ipsa censura: & postea iugi cõcordia fidissime: amicissimeq; uixerũt.
¶ Quæ dicantur uocabula ancipitia. Et q; honoris quoque uocabulum ancipiti sen
tentia fuerit. Cap. ix.
Sꝰ plurifariã uidere: atq; aĩaduertere i ueteribus scriptis pleraq; uocabula Vocabu-
e quæ nũc in sermonibus uulgi unam: certãq; rem demonstrẽt: ita fuisse me la ancipi-
dia & in cõi: ut significare & capere possent duas iter se res cõtrarias. Ex tia
ꝗbus quædã satis nota sunt: ut tẽpestas: ualitudo facinꝰ dolus grã: idustria. Hęc. n.
fere iã uulgatũ est ancipitia eẽ: & utroq; uersus dici posse. Periculũ ẽt & uenenũ & cõ
tagiũ: nõ uti nũc dicũtur: ꝓ malis tm̃ dicta: esse multũ exemplorꝝ eiusmodi repias.
Sed honorẽ quoq; mediã uocẽ fuisse: & ita appellatũ: ut ẽt malus honos diceret & Honos
significaret iniuriã id ꝓfecto rarissimum est. Q. aũt Metellus Numidicus in oõne malus
quã de triũpho suo dixit: his uerbis usus est. Qua in re quãto uniuersi me unũ anti-
statis: tãto uobis: q̃ mihi maiorẽ iniuriã atq; cõtumeliã facit qrites. Et quãto ꝓbi in-
iuriam facilius accipiũt: q̃ alteri tradũt: tãto ille uobis: quam gratiã mihi: peiorẽ ho
norẽ habuit. Nã me iniuriam ferre: uos facere uult qrites: ut hic conquestio istic uitu
peratio reliquat. Honorẽ inqt peiorem uobis habuit: quã gratiam mihi: cuiꝰ uerbi
sniã ẽ: q̃ ipse quoq; supra dicit: maiore uos affecit iniuria & cõtumelia quã me. Præter

huius autem uerbi notionem ad ſcribendam eſſe hanc ſententiã ex oratione. Q. Metelli exiſtimaui: ut definiremus Socratis eſſe decretum, ΚΑΚΙΟΝΕΙΝΑΙ ΤΟ ΑΔΙΚΕΙΝ ΤΟΥ ΑΔΙΚΕΣΘΑΙ. ideſt peius eſſe iniuriam facere q̃ accipere.

¶ Quod æditimus uerbum latinum fuit. Cap. x.

Eeditim⁹ a

Editimus uerbum latinum eſt: & uetus: ea forma dictum: q̃ finitimus: & legitimus. Sed ꝑ eo a pleriſq; nũc æditimus dicit̃: noua & cõmenticia uſurpatione quaſi a tuendis ædibus appellatus. Satis hoc eſſe potuit admonẽdi gratia dixiſſe: ꝓpter agreſtes quoſdam & indomitos certatores: qui niſi auctoritatibus adhibitis non comprimuntur. M. Varro in libro ſecundo ad Marcellum de latino ſermone æditimum dici oportere cenſet magis: q̃ æditiuum: q; alterum ſit recenti nouitate fictũ alter& antiqua origine ĩcorruptũ. Leuinius quoq; (ut opinor) in

clauſtritimus

ꝓteſilaudomia clauſtritimũ dixit q clauſtri ianuæ ꝑeſſet: eadẽ. ſ. figura: qua ęditimũ dici uidebat: q ædibus ꝑeſt. In Verr̃. M. Tullii in exẽplaribus fideliſſimis ita inueni ſcriptum. A editimi cuſtodeſq; mature ſentiũt. In libris aũt uulgaris ęditui ſcriptum eſt. Põponii fabula atellana eſt: quæ ita inſcripta eſt æditimus: in qua hic uerſus eſt.

Qui poſtq̃ ubi appareo: atq; æditumor in templo tuo.

T. autẽ Lucretius in carmine ſuo pro ædituis ædituẽtes appellat. Onerataq; paſſim

Cuncta cadaueribus cæleſtum templa manebant,
Hoſpitibus loca: quæ complerant ædituentes.

¶ Errare iſtos q ſpe & fiducia latendi peccẽt: quũ latebra peccati ꝓpetua nulla ſit. Et ſuper ea re ꝓgrini philoſophi ſermo ex Sophoclis poetæ ſnĩa. Cap. xi.

Peregrin⁹ p

Hiloſophum noĩe peregrinum: cui poſtea cognomẽtum Protens factũ eſt uit& grauem: atq; conſtãtem uidimus: quum athenis eſſemus: diuerſantem in quodam tugurio extra urbem. Cumq; ad eũ frequenter uẽitaremus: multa hercle dicere eum utiliter: & honeſte audiuimus: in quibus id fuit: q⁹ præcipuum auditu meminimus. Virum quidẽ ſapientẽ: non peccatur& eſſe dicebat: etiam ſi peccaſſe eũ dix: atq; hoĩes ignoraturi forent. Non. n. pœnæ aut infamiæ metu non eſſe peccandũ: ſed iuſti: honeſtiq; ſtudio & officio. Si qui tñ nõ eſſent tali uel ingenio uel diſciplina ꝓditi: uti ſi ui ſua: ac ſponte facile a peccando tenerent: eos omnis tunc peccare procliuius exiſtimabat: quum latere poſſe id peccatum putarẽt: impunitatemq; ex ea latebra ſperarent. At ſi ſciant inquit homines nihil omnium rerũ diutius poſſe celari: ſuppreſſius: prudentiuſq; peccabitur. Propterea uerſus iſtos Sophoclis prudentiſſimi poetarum in ore eſſe habendos dicebat.

ΠΑΣΙΣ ΤΟΥΤΑ ΚΡΥΠΤΕ ΔΗΛΕΝΟΣ ΑΠΑΝΘΟΡΩΝ.
ΚΑΙ ΠΑΝΤΑΚΟΥΩΝ ΠΑΝΤΑΝΑΠΤΥΞΕΙ ΧΡΟΝΟΣ. ideſt

Hic nihil occulte: quando cuncta tuens.
Et cuncta audiens: omnia reuelabit dies.

Veritas tpis filia

Alius quidam ueterum poetarum: cuius nomen mihi nunc memoriæ non eſt. Veritatem temporis filiam eſſe dixit.

¶ Faceta reſpõſio. M. Ciceronis a moliẽtis a ſe crimẽ manifeſti mẽdacii. Cap. xii.

h

Aec quoq; diſciplina rhetorica ẽ: callide & cũ aſtu res criminoſas citra picu lũ cõfiteri: ut ſi obiectũ ſit turpe q⁹ negare nõ q̃at: rñſione ioculari eludas & rẽ facias riſu magis dignã: q̃ crimĩe. Sicut feciſſe Ciceronẽ ſcriptũ ẽ quũ id q⁹ inficiari non poterat: urbano facetoq; dicto diluit. Nã quũ emere uellet in pa-

latio domum: & pecuniã in præſens non haberet a. P. Sylla: q̃ tum reus erat: mutua ſextertium uicies tacite accepit. Ea res tñ priuſq̃ emeret: prodita: & in uulgus exiuit. Obiectũq; ei eſt: q̃ pecuniã domus emẽdæ cã a reo accepiſſet. Tum Cicero inopinata opprobratiõe permotus accepiſſe ſe negauit: ac domũ quoq; ſe empturum negauit. Atq; deo inqt uer̃ ſit accepiſſe me pecuniã: ſi domum emero. Sed quum poſtea emiſſet: & hoc mẽdaciũ in ſenatũ ei ab inimicis obiiceret: riſit ſatis: atq; interridendũ αχοινονητοι ideſt iciuiles: inconciliati inqt hoĩes eſtis: quũ ignorãtis prudẽtis & cauti patriſſamilias eſſe q̃d emere uelit: emptur̃ ſeſe negare pp cõpetitores emptionis.

¶ Intra calẽdas quum dicitur: quid ſignificet. Vtrum ante calendas: an calendis: an utrunq;. Atq; inibi quid ſit in oratione. M. Tullii: intra oceanum: & intra montem Taurum & in quadam epiſtola: intra modum. Cap. xiii.

Vum Rome a conſulibus iudex extra ordinem datus: pronunciare intra calendas iuſſus eſſem. Apollinarẽ Sulpitium doctum hoĩem perconctatus ſum an his uerbis intra calendas ipſæ quoq; calendæ tenerent. Dixiq; ei me uidelicet datum iudicẽ: calẽdaſq; mihi ꝓductas: ut intra eũ diem ꝓnunciarẽ. Cur inquit me potius rogas q̃ ex iſtis aliquẽ peritis: ſtudioſiſq; uiris: quos adhibere inconſiliũ iudicaturi ſoletis. Tum illi ita ego reſpondi. Si aut de uetere in q̃ iure: aut recepto: aut controuerſo: aut ambiguo: aut nouo: aut conſtituto diſcẽdũ eſſet: iſſem plane ſciſcitatum ad iſtos quos dicis. Sed cum uerboꝝ latinoꝝ ſententia: uſus rõ exploranda ſit: ſcæuus ꝓfecto: & cæcus ai forem: ſi quum haberẽ tui copiã: iſſem magis ad alium: q̃ ad te. Audiui igit̃ inquit de ratione uerbi qd exiſtimẽ. Sed eo tñ pacto: ut id facias: nõ quod ego de proprietate diſſeruero: ſed q̃ in ea re oĩum: pluriũue cõſenſu obſeruari cognoueris. Non enim uerboꝝ tñ cõem ueræ: atq; ꝓpriæ ſignificationes longiori uſu mutant̃: ſed legũ quoq; ipſaꝝ iuſſa: cõſenſu tacito oblitterãtur. Tum deinde diſſerui me: & pleriſq; aliis audiẽtibus: in hũc ferme modũ. Quũ dies inquit ita præfinita eſt: ut iudex in calendas ꝓnunciet. Occupauit iam ꝓhæc oẽs opinio non eſſe dubiũ: quin ante calendas iure ꝓnunciet̃. Et id tantũ ambigi uideo quod tu quæras: an calendis quoq; iure ꝓnunciet̃ Ipſum aũt uerbũ ſic proculdubio natũ eſt: atq; ita ſeſe habet: ut quum dicit̃ intra calendas: nõ alius accipi dies debeat: q̃ ſolæ calendæ. Nã tres iſtæ uoces: intra: citra: ultra quibus certi locoꝝ fines demonſtrãtur. ſingularibus apud ueteres ſyllabis appellant̃ in. cis. uls: Eæ deinde particulę qñ paruo: exiguoq; ſonitu obſcurius promebant̃: addita eſt tribus oĩbus eadem ſyllaba: & quod dicebant̃: cis tiberim: & uls tiberim dici cœptum ẽ intra tiberim: & ultra tiberim. Itẽ q̃ erat in accedẽte eadem ſyllaba intra factum eſt. Sunt ergo hæc oĩa quaſi contermina iunctis inter ſe finibus cohærentia intra oppidum: ultra oppidum citra oppidum ex qbus intra ſicuti dixi in ſignificat. Nam q dicit intra oppidum itra cubiculum intra ferias non dicit aliud quam in oppido. in cubiculo. in feriis. Intra calendas igit̃ non ante calendas ſed in calendis: ideſt eo ipſo die quo calẽdæ ſunt. Itaq; ſm uerbi ipſius rationem q iuſſus eſt intra calendas pronunciare niſi calendis ꝓnunciet contra iuſſum uocis facit. Nam ſi ante id fiat non intra id ꝓnunciat. ſed citra. Neſcio autem quo pacto recepta uulgo interprætatio eſt abſurdiſſima. ut intra calẽdas ſignificare uideat̃ ẽt citra calendas & uel ante calendas nihil enim ferme ĩtereſt. Atq; inſuper dubitatur an calendis pronunciari poſſit qñ neq; ultra neq; citra ſed quod inter hæc mediũ eſt, intra calendas. i. calendis ꝓnũciandũ ſit. Sed nimirũ cõſuetudo ui

Intra calendas

cit quæ quũ oĩum domina reꝝ: tum maxime uerboꝝ eſt. Ea oĩa quũ Apollinaris ſci te per quã atq; enucleate diſputauiſſet: tũ ego hęc dixi. Cordi inq̃ mihi fuit: priuſq̃ ad te irẽ quærere: explorareq;: quonã mõ ueteres noſtri pticula iſta: qua de agit̃ uſi ſint atq; ita inuenimus Tullĩũ in tertia i Verrẽ ſcripſiſſe. Eſt aũt mõ locus ĩtra oceanũ iã nullus neq; tã longinquus: neq; tã recõditus: quo non p hæc tpa noſtroꝝ hoĩum libi do: iniqtatiſq; puaſerit ĩtra oceanũ dicit cõtra rõnem tuã. Nã. n. uult (opinor) dicere in oceano. Terras. n. demõſtrat oĩs: quæ oceano ambiunt̃: ad quas a nr̃is hoĩbus au diri põt quæ ſunt citra oceanũ nõ in oceano. Neq;. n. uideri põt inſulas ſignificare ne ſcio quas quæ penitus eẽ intra æquora ipſa oceani dicunt̃. Tũc Sulpitius Apollina ris renidẽs: nõ nimis hercule inargute inqt: nec ĩcallide oppoſuiſti hoc Tullianũ: ſed Cice. intra oceanũ nõ ut tu ĩterprætare citra oceanũ dixi. Quid. n. põt dici citra ocea nũ eſſe: quũ undiq; oceanus circũſcribat oĩs terras: & ambiat? Nam citra qđ eſt: id extra eſt. Qui aũt põt intra eẽ dici qđ extra eſt? Sed ſi ex una tm̃ parte orbis ocean⁹ foret citra oceanũ eſſe dici põt uel ante oceanũ. Quũ uero oĩs terras omnifariã & un diq; uerſum circũfluat nihil citra eum eſt: ſed undaꝝ i lius ambitu terris oĩbus con uallatis: in medio eius ſunt: oĩa quæ intra oras eius incluſa ſunt. Sicuti hercle ſol non citra cælũ uertitur: ſed in cælo & ĩtra cælũ. Hæc tũc Appollinaris ſcite: acuteq; dice re uiſus eſt: Sed poſtea i lib. M. Tullii epiſtolaꝝ ad Ser. Sulpitiũ ſic dictũ eẽ iueni mus. ĩtra modũ ut intra calẽdas dicũt q dicere citra calẽdas uolunt. Verba hæc Ci ceronis ſunt quæ appoſui. Sed tn̄ qm̃ effugi eius occaſionẽ qui fortaſſe arbitraretur: me hãc rem imperite nõ putare: ſi ppetuo tacere: modice hoc faciã. Aut ẽt intra mo dum: ut & illius uolũtati: & meis ſtudiis ſeruiã. Modice dixerat hoc faciã. i. cũ mo
Intra mo dum mo dice do æquo: & pari. Deide quaſi hoc diſpliceret & corrigere id uellet addidit. Aut ẽt in tra modũ: p q; minus ſeſe oſtẽdit id factuꝝ eſſe: quã quod fieri modice uideret̃. i. nõ ad ipſum modũ: ſed retro paululũ: & citra modũ in oĩone ẽt quam p. P. Seſtio ſcri pſit intra montẽ tauꝝ ſic dicit: ut nõ ſignificet in mõte tauro: ſed uſq; ad mõtem tau rum cũ ipſo mõte. Verba ſunt ipſius. M. Tullij ex ea quã dixi oĩone antiochum ma gnum illũ maiores noſtri magna belli contẽtione: terra mariq; ſupatũ intra mõtem tauꝝ regnare iuſſerũt: aſiam qua illũ mulctarunt. A tralo ut is in ea regnaret condo narũt. Intra montẽ inqt tauꝝ regnare iuſſerũt: quod nõ pinde eſt: ut intra cubiculũ dicimus: niſi uideri põt id eſſe ĩtra montẽ: qđ eſt intra regiões: q̃ tauri mõtis obiectu ſeparant̃. Nam ſicuti q intra cubiculũ eſt: is nõ in cubiculi parietibus: ſed ĩtra pariẽ tes eſt qbus cubiculũ includit̃: qui tn̄ ipſi quoq; parietes in cubiculo ſunt. Ita qui re gnat ĩtra montẽ tauꝝ: nõ ſolum in mõte tauro regnat: ſed in iis ẽt regiõibus: q̃ tauro mõte claudunt̃. Nunc igit̃ ſm̃ iſtam uerboꝝ. M. Tullii ſimilitudinẽ: qui iubet ĩtra calẽdas ꝓnũciare: is & ante calendas & ipſis calendis iure ꝓnunciare põt. Neq; id fit quaſi priuilegio quodam inſcite conſuetudinis: ſed certa rationis obſeruatiõe quum omne tempus: quod calendarum die includitur: intra calendas eſſe recte dicitur.

¶ Saltem particula quam uim habeat: & quam originem. Cap. xiiij.

Altem particula: quã haberet pricipalẽ ſignificationẽ: quæq; uocis iſti⁹ ori
ſ go eſſet: quærebamus. Ita. n. primitus factam eſſe apparet: ut quæ uideat̃ ſicuti quædã ſupplemẽta oĩonis temere: & icõdite aſſũptæ. Atq; erat q di ceret legiſſe i grãmaticis cõmẽtariis P. Nigidii: ſaltẽ ex eo dictũ: quod eſſet ſi aliter: Idq; ipſum dici ſolitũ per defectionẽ. Nã plenã eſſe ſnĩam: ſi aliter nõ poteſt. Sed id

nos in iisdem cõmentariis Nigidii: quũ eos non (opinor) incurioſe legiſſemus nuſq̃ inuenimus. Videntur aũt uerba iſta. Si aliter non põt: a ſignificatione quidem uocu læ huius de qua quærimus: non abhorrere. Sed tot uerba tñ in pauciſſimas litteras includere ĩprobe cuiuſdã ſubtilitati eſt. Fuit ẽt qui diceret hõ in libris: atq; ĩ litteris aſ ſiduus. Saltem ſibi dictum uideri. u. media littera extrita. Salutem. n. ante dictum quod nos ſaltem diceremus. Nam quũ alia quædam petita: & non impetrata ſunt. Tum ſolemus inquit quaſi extremum aliquid petituri: quod negari minime: debeat dicere hoc ſaltem fieri aut dari: oportere tãq̃ ſalutẽ poſtremo petentes: q̃ & impetra ri certe & obtineri ſit æquiſſimum. Sed hoc itidem non illepide quidem fictum ni mis tamen eſſe uidetur commenticium: Cenſuimus igitur amplius quærendum. Saltem

¶Quod Siſenna in libris hiſtoriarum aduerbii huiuſcemodi ſæpenumero uſus eſt celatim: uelitatim ſaltuatim. Cap. xv.

Vum lectitaremus hiſtoriã Siſennæ aſſidue huiuſcemõi figuræ aduerbia ĩ q oõne eius aĩaduertimus: cuiuſcemodi ſunt hæc: curſim: ꝓperatim: celatim: uelitatim: ſaltuatim ex qbus duo prima: quæ ſunt notiora exẽplis nõ indigebãt. Reliq̃ in hiſtoriaꝝ ſexto ſic ſcripta ſunt. Quã maxĩe celatim poterat in iſi diis ſuos diſponit. Itẽ in alio loco. Nos una æſtate ĩ aſia: & græcia litteris geſta: iccir co cõtinẽtia mãdauimus: ne uelitatim aut ſaltuatĩ ſcribẽdo: lectoꝝ aĩos ĩpedirem9. Aduerbia in im

¶Auli Gelii noctium atticarum commentarii Liber tertiuſdecimus.

¶Inquiſitio uerboꝝ iſtoꝝ. M. Tulli curioſior quæ ſunt in primo antonianaꝝ libro multa aũt impẽdere uidentʼ præter naturã & ꝑterq; fatũ: tractatũq; an idẽ duo iſta ſignificent fatũ atq; natura. Caput. i.

Cicero in primo antonianaꝝ ita ſcriptũ reliqt. Hũc igitʼ ut ſeque rer ꝓperaui: q̃ ꝑſentes nõ ſunt ſecuti. Non ut ꝓficerẽ aliqd nec. n. .M. ſperabã id: nec ꝑſtare poterã (ſed ut ſiqd mihi humanitus accidiſ ſet) multa aũt impẽdere uidentʼ: ꝑter naturã ẽt: præterq; fatũ hu ius diei uocẽ: teſtẽ reip. reliquerẽ: meæ ꝓpetuæ erga ſe uolũtatis. Præter naturã inqt: præterq; fatũ. At utrũq; idẽ ualere uoluerit. Præter naturam

Fatũ atq; naturã & duas res: ΑΝΘΕΝΟΣ ΥΠΟΚΕΙ ΜΕΝΟΥ ΠΕΠΡΟΜΕΝΗΝ: ΚΑΙΦΥΣΙΝ. i. ꝓ uno ſubiecto fatũ: & naturã poſuerit: an uero diuiſerit: ſeparitq;: ut alios caſus natu ra ferre uideatʼ: alios fatũ cõſiderãdũ eqdẽ puto. Atq; id maxĩe reqrẽdũ: q̃ rõne dixe rit accidere multa hũanitus poſſe ꝑter fatũ: qñ ſic rõ & ordo: & iſupabilis q̃dã neceſ ſitas fati conſtituitʼ: ut oĩa ĩtra fatũ claudẽda ſint: niſi illud ſane Homeri ſecutus eſt. Præter fatum

ΜΗΚΑΙ ΥΠΕΡ ΜΟΙΡΑΝ ΔΟΜΟΝ ΑΙΛΟΣ ΕΙΣΑΦΙΚΗΑΙ: ideſt

Neue obſtante domum fato penetrabis auerni.

Nihil ãt dubiũ ẽ: qn uiolẽtã & iopinatã mortẽ ſignificauerit: q̃ qdẽ põt recte uideri accidere: ꝑter naturã. Sed cur id quoq; gen9 mortis extra fatũ poſuerit: neq; opis hu ius ẽ explorare: neq; tpis: illud tñ nõ ꝑtermittẽdũ ẽ: qd Virg. quoq; idipm qd Cicero de fato opinatus ẽ: quũ hoc in. iiii. lib. dixit de Elyſa: quã mortẽ per uim potita eſt. Nam quia nec fato: merita nec morte peribat.

Tanq̃ in faciẽdo fine uitæ: quæ uiolẽta ſunt nõ uideantʼ e fato uenire: Demoſthenis aũt uiri prudẽtia pari atq; facũdia prædiți. uerba idẽ fere ſignificantia de natura atq;

fato..M.C.ſecutus uidetur.Ita enim ſcriptum eſt in oratione illa egregia cui titulus eſt περὶ στεφάνου .i.pro corona.ὁ μὲν τοὶς γονεῦσι νομίζων μόνον γεγεννῆσθαι τὸν θάνατον εἱμαρμένον καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον περιμενεῖ.ὁ δὲ καὶ τὴν πατρίδα ὑπὲρ τοῦ μὴ ταύτην ἐπιδεῖν δοῦλον λεγούσαν.ἀποθνῆσκειν εὐλαβήσεται.i.Nam qui parentibus tantum ſenatum putat fatalem:atq; ſpontis ſuæ mortẽ manet.Qui uero etiam patriæ:ob id ne in ſeruitutem redactam illam uideat:occumbere præoptabit.Quod Cicero fatum:atq; naturam uidetur dixiſſe:id multo ante Demoſthenes τὴν πεπρωμένην καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον.i.fatalem:& ſpontis ſuæ mortẽ appellauit αὐτόματος.i.ſuę ſpontis enim.θάνατος.i.exceſſus quaſi naturalis & fatalis:nulla extrinſecus ui coactus uenit.

¶Super poetaꝝ Pacuuii:& Accii colloquio familiari in oppido tarẽtino. Cap.ii.

Pacuuius Accius

Vibus ociũ & ſtudiũ fuit uitas atq; ætates doctoꝝ hoium quærere: & memoriæ tradere:de.M.Pacuuio:&.L.Accio tragicis poetis hiſtoriã ſcripſerũt huiuſcemodi.Quũ Pacuuius inquiũt grãdi iã ætate: & diutino corpis morbo affectus:tarẽtũ ex urbe roma cõceſſiſſet.Accius tũc haud paruo iunior:ꝓficiſcens in aſiã:quũ ĩ oppidũ ueniſſet:diuertit ad Pacuuiũ:cõiterq; inuitatus:pluſculiſq; ab eo diebus retẽtus:tragœdiã ſuã cui Atteus nomẽ ẽ deſiderãti legit.Tũ Pacuuium dixiſſe aiũt:ſonora quidẽ eſſe q̃ ſcripſiſſet:& grãdia.Sed uideri ea tñ ſibi duriora paulũ & acerbiora.Ita eſt inqt Accius uti dicis.Meq; id ſane me pœnitet.Meliora.n.fore ſpero:quæ deinceps ſcribã.Nã quod in pomis eſt:itidẽ inquit eſſe aiunt in ingeniis:quæ dura & acerba naſcunt:poſt fiunt mitia & iucunda.Sed quæ gignunt ſtatim uieta:& mollia:atq; a principio ſunt uiuida:nõ matura uox fiunt:ſed patria.Relinquendum igitur uiſum eſt ingenio.quod dies atq; ætas mitificet.

¶An uocabula hæc neceſſitudo:& neceſſitas differẽti ſignificatiõe ſint. Cap.iii.

Neceſſitas Neceſſitudo

Iſu prorſus atq; ludo res digna eſt:quum pleriq; grãmaticoꝝ aſſeuerant:uis neceſſitudinẽ & neceſſitatem mutare longe differreq;.Ideo ꝙ neceſſitas ſit uis quæpiã premens:& cogẽs.Neceſſitudo aũt dicat ius quoddã:& uinculum religioſæ coniunctiõis.Idq; unũ ſolitarium ſignificet.Sicut aũt nihil quicq̃ intereſt:ſuauitudo dicas:an ſuauitas:ſanctitudo:an ſanctitas:acerbitudo:an acerbitas:acritudo:an ꝙ accius in neoptolemo ſcripſit acritas.Ita nihil rõnis dici põt:qui neceſſitudo:& neceſſitas ſeparent.Itaq; in libris ueteꝝ uulgo reperias neceſſitudinẽ dici pro eo quod neceſſum eſt.Sed neceſſitas ſane pro iure officioq; obſeruantiæ:affinitatiſue infrequẽs eſt.Quanq̃ qui ob hoc ipſum ius affinitatis:familiaritatiſue cõiuncti ſunt:neceſſarii dicuntur.Repperi tñ in oratione.C.Cæſaris:quæ plautiam rogationem ſuaſit:neceſſitatem dictam ꝓ neceſſitudine.i.iure affinitatis.Verba hæc ſunt.Equidem mihi uideor ꝓ noſtra neceſſitate non labore:non opera:nõ induſtria defuiſſet.Hoc ego ſcripſi de utriuſq; uocabuli indifferẽtia admonitus forte uerbi iſtius quum legerem Sempronij Aſelliõis ueteris ſcriptoris quartum ex hiſtoria librũ:in quo de.P.Africano Pauli filium ita ſcriptum eſt.Nam ſe patrem ſuũ audiſſe dicere.L.Aemiſium paulum:pro non nimis bonum imperatorem ſignis collatis decertare:niſi ſumma neceſſitudo:aut ſumma ei occaſio data eſſet.

¶Olympiadis Alexãdri matris:comis:ac prudẽs ad filiũ reſcriptio. Cap.iiii.

Olympias

Ĩ Npleriſq; monumẽtis reꝝ ab Alexãdro geſtarꝝ:& pauloãte ĩ lib.M.Varronis:q inſcriptus ẽ Oreſtes:uel de inſania:Olympiadẽ philippi uxorẽ feſtiuiſſime

ſtiuiſſime reſcripſiſſe legimus Alexãdro filio. Nam quũ ipſe ad matrẽ ita ſcripſiſſet. Rex Alexãder iouis Hãmonis filius Olympiadi matri ſalutem dicit. Olympias ei reſcripſit ad hãc ſniam: amabo inqt mi fili qeſcas: neq; deferas me: neq; criminere ad uerſum Iunonẽ. Malũ mihi prorſum illa magnũ dabit: quũ me lris tuis pellicẽ illi eẽ cõfitearis. Ea mulieris ſcite atq; prudẽtis erga ferocẽ filiũ comitas ſenſim: & comiter admonuiſſe eũ uiſa deponendã eſſe opinionẽ uanam: quã ille ingẽtibus uictoriis: & adulantiũ blandimẽtis: & rebus ſupra fidẽ ꝓſperis imbiberat: genitũ eẽ ſeſe de ioue. Olympias

¶De Ariſtotele: & Theophraſto: & Menedemo philoſophis: deq; elegãti uerecundia Ariſtotelis ſucceſſorẽ diatribiæ ſuæ eligentis. Cap. v.

Ariſtoteles

a Riſtoteles philoſophus annos iam fere natus duos: & ſexaginta: corpore ægro affectoq; ac ſpe: uitaq; tenui fuit. Tunc oĩs eius ſectatorq; cohors ad eum accedit: orantes: obſecranteſq; ut ipſe diligeret loci ſui: & magiſterii ſucceſſorẽ: quo poſt ſummũ eius diem perinde ut ipſo uterent ad ſtudia doctrinarq; complẽda: excollendaq; quibus ab eo imbuti fuiſſent. Erant tunc in eius ludo boni multi. Sed præcipue duo Theophraſtus & Menedemus: ĩgenio ii atq; doctrinis cæteros præſtabant. Alter ex inſula Leſbo fuit. Menedemus aũt rhodo. Ariſtoteles reſpondit factuq; eſſe quod uellent: quũ id ſibi foret tempeſtiuũ. Poſtea breui tpe quũ iidem illi: qui de magiſtro deſignando petierãt præſentes eſſent. Vinum ait quod tũ biberet: non eſſe id ex ualitudine ſua: ſed in ſalubre eſſe: atq; aſperq;: ac propterea quæri debere exoticum uel rhodium aliquod uel leſbium. Id ſibi utrunq; ut curarent petiuit: Vſurũq; eo dixit quod ſeſe magis iuiſſet. Eunt: curant: inueniunt: afferunt: Tũ Ariſtoteles rhodium petit: deguſtat firmum inquit hercle unum & iucũdum. Petit mox leſbium: quo item deguſtato: utrunq; inquit oppido bonum. Sed ἡδωνολέσβιον. i. ſuauius leſbium. Id ubi dixit: nemini fuit dubium quin lepide ſimul & uerecunde: ſucceſſorem illa uoce ſibi non uinum delegiſſe. Is erat e leſbo Theophraſtus: homo ſuauitate inſigni linguæ pariter: atq; uitæ. Itaq; nõ diu poſt Ariſtotele uita defuncto ad Theophraſtum omnes conceſſerunt.

Menedemus

Theophraſtus

¶Quid ueteres latini dixerunt quas græci προσῳδιὰς. i. uocum moderamẽta appellant. Et item quod uocabulum barbariſmi non uſurpauerint: neq; romani antiquiores neq; attici. Cap. vi.

Vas græci προσῳδιὰς. i. accentus dicunt eas ueteres docti tum notas

q uocum: tum moderamenta: tum accentiunculas: tum uoculationes appellabant: quod nunc autem barbare quem loqui dicimus: id uitium ſermonis: non barbarq; eſſe ſed ruſticum: & cum eo uitio loquentes: ruſtice loqui dicitabãt. P. Nigidius in cõmentariis grammaticis. Ruſticus fit ſermo inquit: ſi aſpires perperam. Itaq; id uocabulum qđ dicitur uulgo barbariſmus qui ante diui Auguſti ætatem pure atq; integre locuti ſunt: an dixerunt nondum equidem inueni.

Ruſtice loqui

Barbariſmus

¶Diuerſum de natura leonum dixiſſe Homerum in carminibus & Herodotnm in hiſtoriis. Cap. vii.

Leænæ partus Herodo:

Eænas iter oẽm uitam ſemel parere: eoq; uno partu nunq; edere plures quã

l unum. Hero. in. iii. hiſtoria. ſcriptũ reliquit. Verba ex eo lib. hæc ſunt. ἡδε λε αἰνὰ: ἐον ἰσχυροτάτον καὶ θρασυτάτον. ἅπαξεν τῷβίῳ τίκτει ἓν τικτοῦσα. ὑαρσυνεκβαλλει τῷ τεκνωτασ μητρασ τοδε αἰτιοντούτου. τοῦ τεσίνεμεσιν οσκυμνοσ ἐν τη μητρη ἐων αρχί ταίδιάκιν εὐμένοσοδε ἐχονονχασ

83

θηρίων πολλον πάντων ὀξυτατοῦσ. ἀμυδεῖτασ μητρασ. δύξαν δ᾽ ἐνόξε δη πολλω μαλλον ἐξικένετοί καταγραφων πελαξεδη ὀτοκοσ ἐσι κἀιτο παραπαν δειπεται αυτεων υἱεσ ουδεν. i. Quũ autem animaliũ acerrimũ ſit leæna: & audaciſſimũ: ſemel oĩno in uita: & unũ parit. Enitẽdo. n. cũ fœtu pariter matricẽ ꝓiicit. Rei uero huiuſce cauſa eſt: ꝙ quum in matrice manẽs moritari incipit Catullus: motus ille unguiculis præmunitus ferarũ longe oĩum acutiſſimis matricẽ diſcerpit: tũ in maius continuo augeſcens multo magis dilanians prodit inſtante uero iam nixu: prorſum relinquitur eoꝙ integrũ & ſanũ nihil. Homerus aũt leones ſic. n. fœminas quoꝙ uirili genere appellat: quod grãmatici epikoinon. i. promiſcuũ uocant pluris gignere: atꝙ educare catulos dicit. Verſus quibus hoc aperte demonſtrat hi ſunt.

εἰσ τηκει ωσ τισ ελεων πεπι οἰσί τεκεσιν
ωρᾶ τενηπίαγον τισυναν τησονται ενυλη
ἀνδρεσ επακτηρέσ. Ideſt.

Vtꝙ leo in ſilua ſtabat ſua pignora circum.
Cui manus occurſet catulos nemus inter agenti.
Venatrix accincta uirum. Item alio in loco idem ſignificat:

πυκνα μαλαξεν ἀχων ωξελίσ ηυγενεοσ.
ωραθυπο σκύμνουσ ελαφηβολοσ αρπασ ηανηρ
υλησ εκπύκινησ. οδε ταχνῦται υστεροσ ἐλεων
πολλα: δε τα γκε επηλθε μετηάεροσ ἰχνιερευνων
ἐιπο τεν εξευροί. μᾶλα γαρ ἀριπυσχολοσ αἰρεί. Ideſt.

Crebra gemens nimium: tanquam leo uiribus ingens:
Faucibus: abſenti uenator ſi catulum audax
Abripuit denſo in ſalto dolet acre: ſequenſq;
Deinde nemus uerſat: ſcrutant ueſtigia ſi quo
Verſa uiri inueniat: coquit illum bilis amara. Item alio.

πάκνα μαλαξεν αχων ωξῆλίσ ηυγενειοσ.
ωραθυπο σκύμνουσ ελᾶφηβολοσ αρπασ ηανηρ
υλησ ἔκπυκινησ. ideſt.

Crebra gemens nimium: tanq̃ leo uiribus ingens
Faucibus abſenti uenator ſi catulum audax
Abripuit denſo in ſaltu. Ea nos diſſenſio atꝙ diuerſitas quũ agitaret inclytiſſimi poetarum: & hiſtoricoꝙ nobiliſſimi: placuit libros Ariſtotelis philoſophi iſpici: quos de aĩalibus exquiſitiſſime cõpoſuit. in quibus quod ſuper iſta re ſcriptum inueniremus cũ ipſius Ariſtotelis uerbis in his cõmẽtariis ſcriberemus. Verba Ariſtotelis hæc ſũt ex libro de hiſtoria aĩaliũ ſexto. λεων λεοτιμενο χευει ὀπιοδεν και εσιν ὀπιοδό υρητικον. ειρι ται προτερον: οχευειδε και τικτει ουπασαν ωραν. καθεκασ τον μεν τοι ενιαυτον τικτει μενουν του εαροσ τικτει δωσεπί τοπολυδυό τα μεντοί πλεῖ ξαεξ. τικτει δενιοτε και ενοδε λεχθεισ μυτοσ περιτου εκβαλλειντασ υς τερασ τικτοντα ληρωδησ εξιν. συνετεθη δε εκί ουσ πανίουσ εἰναί τουσ λεοντασ απορουντοσ την αἰτιαν τουτον μυτόν συνθεν τοσ εωσπιον γαρ τογενοσ τοτων λεοντον και ούκεν πολλῶγινε ται τοπο αλλα τησ ευροπησ απασισ εκτω μεταξυ του αχελωου και του υνεσου ποταμων. τικτει δε και ολεων πανη μικρα ούτωσ, ωστε δίμηνα ὀντα μολισ βαδιζειν. οἰδεν συρία λεοντεσ. τικτουσί πεντακισ

σι πεντακισ. το πρωτον πεντε. ει τα αει ενι ελαττονα μεταδε ταυτα ουκετι ου-
δεν τικτουσιν. αλλα γονοι διατε λουσιν. ουκεχει δε η λεαινα χαιτιν αλλοαρ
ρην δεων. βαλλει δεο λεωντουσ κυνωδοντασ καλουμενουσ τεττρασ μο-
νουσ δυο μεν ανωθεν. δυο δεκατωθεν βαλλει δε δεκαμηοσ ωντηνη λικιαν. i.
leonem auersum coire: utinaq; retro reddere dictū ia est. Coit & parit: nō oi tpe: sin
gulis tn annis uere parit: & magna ex pte geminos. Sed quū plurimos: sex catulos:
nonunq; et unū. Quod de leena fert uuluā cū partu emittere delira fabula ē facta ex
ea cā: q; rar genus hoc aīalis est: nec rone cur ita eet cōperire auctor ille fabulæ pote
rat. Rar hoc. n. ē: nec multis nascit locis: sed europæ toti ea pte solū: quo iter ache
loū amnē & nesum ē. Parit leæna quoq; adeo paruos: ut uix post fm mēsem īcipiāt
īgredi leones terræ syriæ qnqes uita pariūt. primū qnq; post uero subinde pauciores
deide steriles degūt. Caret leena iuba. maris hæc ppria ē dentes cos tn imodo mutat
leo: q canini uocant q̄ttuor: duos supius: totidēq; inferius: idq; sexto mēse ætatis fit.
¶Quod Afranius poeta prudenter & lepide sapientiam filiam esse usus: & memo-
riæ dixit. Cap. viii.

Axime hoc atq; uerissime Afranius poeta de gignēda cōparādaq; sapiētia
m opinatus ē: q; eā filiā esse usus & memoriæ dixit. Eo nāq; argumēto demō sapientia
strat q sapiēs esse rer humanar uelit: nō libris solis neq; disciplinis rhetori
cis dialecticisq; opus ee: sed oportere eū uersari quoq;: exercerīq; in rebus comin no
scēdis: piclitādisq;. Et ea oia acta & euēta firmiter meminisse: & pinde sapere: ac cōsu
lere ex iis quæ picula ipsa rer docuerunt: nō quæ libri tn aut magistri per quasdam
manitates uerbor & imaginū: tanq minimo: aut in somnio delectauerūt. Versus.
Afranii sunt in togata: cui sellæ nomen est.
Vsus me genuit: mater peperit memoria.
Sophiā uocant mi grauiuos sapientiā. Itē uersus est in eādem ferme snīam Pacu-
uii: quē Macedo philosophus uir bonus: familiaris meus scribi debere cēsebat p fo-
ribus oium templor. Ego odi hoies: ignaua opa: & philosophia snīa: Nihil enī fieri
posse indignius: neq; intollerantius dicebat: q̄ q; hoies ignaui ac desides: operti bar-
ba & pallio: mores & emolumenta philosophiæ: in linguæ uerborūq; artes cōuerte-
rent & uitia facūdissime accusarent: intercutibus ipsi uitis madentes.
¶Quid Tullius Tyro in commentariis scripserit de suculis: & hyadibus: quæ sunt
stellarum uocabula. Cap. ix.

Vllius Tyro. M. Ciceronis alūnus & libertus: adiutorq; in litteris studio Tyro
t rum eius fuit. Is libros cōpluris de usu & rone linguæ latinæ: itē de uariis
atq; pmiscuis qonibus cōposuit. In iis esse præcipui uident: quos græco titulo πανδ-
κτασ. i. promiscua & oimoda continētes libros inscripsit: tanq omne rer: atq; do
ctrinar genus continentis. Ibi de iis stellis: quæ appellant suculæ: hoc scriptum est.
Adeo inquit ueteres romani litteras græcas nesciuerunt: & rudes græce linguæ fue-
runt: ut stellas quæ in capite tauri sunt. propterea suculas appellarint: q; eas υᾶδασ suculæ
græci uocant: tanq id uerbum latinum græci uerbi interpretamentū sit: quia græce
υεσ sues latine dicant. Sed υαδασ inquit ουκαπο τωνδων. i. nō a suibus: ita ut no- hyades
stri rupici putauerunt: sed ab eo quod est ὑω. i. puo appellarūt. Nam & quū oriunt
& quū occidunt: tempestates pluuias: largosq; hymbres cient. Pluere aūt græca lin
gua υειν dicitur: Hæc quidem Tyro in pandectis. Sed. n. ueteres nostri: non eousq;

rupices & agreſtes fuerunt: ut ſtellas hyadas iccirco ſuculas nominarent: q̃ ὑεῖν lati
næ ſues dicant̃ ſed ut quod græci ὑπερ nos ſuper dicimus: quod illi ὑπτίος nos ſu-
pinus: quod ὑφορβός nos ſubulcus: quod itē illi ὕπνος nos primo ſymnus: deide
per.y.græce latineq; o litteræ cognationem: ſomnus. Sic quod ab illis ναλεῖν a no
bis primo ſyades: deinde ſuculæ appellatæ. Stellæ aũt iſtæ nō in capite tauri ſunt. ut
Tyro dicit. Nullũ.n. uidetur præter eas ſtellas tauri caput. ſed eæ ita circulo: qui zo
diacus dicitur ſitæ locatæq; ſunt: ut ex eaꝝ poſitu ſpēs quædā & ſimulachrũ eſſe ui-
deatur tauri capitis ſicuti cæteræ ptes: & reliqua imago tauri cōfirmata: & qnaſi de-
picta ē locis: regiōibuſq; eaꝝ ſtellaꝝ: q̃s græci πλεῖαδας nos uirgilias uocamus.

¶Quid ſororis ἐταυμον. ideſt rectam interpretationem dixerit Labeo Antiſtius: &
quid fratris Nigidius. Cap.x.

Abeo Antiſtius iuris quidē ciuilis diſciplinā prīcipali ſtudio exercuit: & cō
ſulētibus de iure publice reſpōſitauit: cæteraꝝ quoq; bonaꝝ artiũ nō exps
fuit. Et in grāmaticā ſeſe: atq; dialecticā: litteraſq; antiquiores: altioreſq; pe
netrauerat: Latinarũq; uocũ origines rōneſq; pcalluerat. Eaq; prēcipue ſcīa ad enodā
dos pleroſq; iuris laqueos utebat̃. Sũt adeo libri poſt mortē eius editi: q̃ poſteriores
inſcribunt̃. Quoꝝ libroꝝ tres cōtinui. xxxviii. xxxix. &. xl. pleni ſunt id genus rerum
ad enarrandā & illuſtrandam linguā latinā conducētium. Prēterea in libris quos ad
prætoris edictũ ſcripſit multa poſuit partim lepide atq; argute reperta: ſicuti hoc ē:
Soror quod in. iiii. ad edictũ libro ſcriptũ legimus. Soror inqt appellata eſt: q̃ quaſi ſeorſũ
Frater. naſcit̃: ſeparaturq; ab ea domo in qua nata ē: & in aliā familiā trāſgredit̃. Fratris aũt
uocabulũ P. Nigidius hō impēſe doctus nō minus arguto ſubtiliq; ἐτυμῳ. i. recto
interpretamento interpretat̃: frater inquit eſt dictus: quaſi fere alter.

¶Quem. M. Varro iuſtum aptumq; eſſe numerũ conuiuarum exiſtimarit. Ac de
menſis ſecundis: & de bellariis. Cap.xi.

Epidiſſimus liber eſt. M. Varronis ex ſatyris menippæis: qui inſcribitur.
Neſcis quid ueſper ſerus uehat: in quo diſſerit de apto conuiuaꝝ numero
deq; ipſius cōuiui habitu cultuq;. Dicit aũt cōuiuaꝝ numeꝝ incipe opor
tere a gratiaꝝ numero: & progredi ad muſaꝝ. i. proficiſci a tribus: & cōſiſtere in no-
uem: ut quũ pauciſſimi cōuiuæ ſunt non pauciores ſint: q̃ tres: quũ plurimi non plu
res q̃ nouē. Nam multos inqt eſſe nō conuenit q̃ turba plerũq; eſt turbulēta. Et ro-
mæ quidē conſtat: ſed athenis: nuſquā aut plures cubāt. Ipſum deinde conuiuiũ cō-
ſtat inqt ex rebus quattuor. Et tũ deniq; oibus ſuis numeris abſolutũ eſt. ſi belli ho-
mũculi collecti ſunt: ſi lectus locus: ſi tp̃s lectũ: ſi apparatus nō neglectus. Nec lo-
quaces aũt inqt cōuiuias: nec mutos legere oportet. Quia eloquētia in foro & apud
ſubſellia. Silentiũ uero nō in cōuiuio: ſed in cubiculo eſſe debet. Sermones igit̃ id tē
poris habēdos cēſet: nō ſup rebus anxiis: aut tortuoſis: ſed iucūdos: atq; inuitabiles:
& cũ quadā illecebra: & uoluptate utiles: ex qbus ingeniũ noſtrũ uenuſtius fiat: &
amœnius. Quod pfecto inqt eueniet: ſi de id genus rebus ad cēem uitæ uſum pti-
nentibus cōfabulemur: de qbus in foro atq; in negociis agēdis loq nō eſt ociũ. Dñm
aũt inquit cōuiuii eſſe oportet nō tam lautũ: q̃ ſine ſordibus. Et in conuiuio legi non
oīa debent ſed ea potiſſimũ quem ſimul ſint βιωφελη. i. uitæ utilitatibus conducen
tia: & delectent. Neq; nō de ſecundis quoq; mēſis cuiuſmodi cē eas oporteat p̃cipit.
Bellaria His. n. uerbis utitur. Bellaria inqt ea maxime ſunt mellita: quæ millita nō ſunt πεμ-

μασιν

ἀδοσιν.i.placētis & bellariis.n.cū πεψει.i.cū panibus ſecūdæ menſæ ſocietas inſida. Quod Varro ī hoc loco dixit bellaria.nequis forte in iſta uoce hæreat. Significat id uocabulum omne menſæ ſecundę genus. Nam q̄ πραγηματα greci: aut πεμματα dixeris:ea ueteres noſtri bellaria appellauerunt. Vina quoq; dulcia eſt inuenire in co mœdiis antiquioribus hoc nomine appellata:dicta eſſe ea liberi bellaria.

¶Tribunos plebis prehenſionē habere:uocationem non habere. Cap.xii.

i N quadam epiſtola Attei Capitonis ſcriptū legimus Labeonē Antiſtiū legū atq; moꝝ po.ro.iuriſq; ciuilis doctū apprime fuiſſe. Sed agitabat in quit hoiem libertas q̄dā nimia & uecors uſq; eo:ut Diuo Auguſto iā principe:& rēp.obtinente ratū tā penſumq; nihil hꝛet:niſi q; iuſtū ſanctūq; eſſe in romanis antiqtatibus legiſſet:ac deinde narrat quid idē Labeo p uiatorē tri.ple. uocatum reſpōdit:quū a muliere inqt quædā tri.ple.aduerſum eū aditi Gellianū ad eū miſiſſent:ut ueniret:& mulieri reſpōderet. Iuſſit eū qui miſſus erat redire: & tribunis dicere ius eos nō hꝛe neq; ſe:neq; aliū quē in cā uocādi:cū moribus maioꝝ tri. ple. prehēſionem hñt:uocationē non hꝛent. Poſſe igit eos uenire & prehēdi ſe iubere: ſed uocādi abſentē ius non hꝛe. Quū hoc in ea Capitonis epiſtola legimus ad ipſum poſtea M. Varronis reꝝ humanaꝝ uno & uiceſimo libro enarratius ſcriptum inuenimus. Verbaq; ipſa ſup ea re Varronis adſcripſimus. In magiſtratu inqt habent alii uocationē:alii prehenſionē:alii neutrū. Vocationē ut cōſules & cæteri qui hñt impiū. Prehenſionē eſt ut tri.ple.& alii q hñt uiatorē. Neq; uocationē neq; p̄henſionē: ut q̄ſtores:& cæteri qui neq; lictorē hñt:neq; uictorem. Qui uocationē hñt iidē prehēdere: tenere:adducere poſſunt:& hæc oīa:ſiue adſunt quos uocāt ſiue acciri iuſſerunt tri. ple. uocationē hñt nullā. Neq; minus multi impiti pinde:atq; haberent:ea ſunt uſi. Nam quidā non mō priuatū:ſed ēt conſulem in roſtra uocari iuſſerunt. Ego triūuir uocatus a portio tri.ple.nō iui:auctoribus principibus:& uetus ius tenui. Item tribunus quū eſſem:uocari neminē iuſſi:nec uocatum a collega parere inuitū. Huius ergo iuris:quod.M. Varro tradit. Labeonē arbitror uana tunc fiducia:quū priuatꝰ eſſet uocatū a tribunis nō iſſe. Quę malū aūt ratio fuit uocātibus nolle obſeq quos cōfiteare ius hꝛe p̄hendēdi. Nā q iure prehēdi:is ēt in uicula duci pōt: ſed q̄rentibus nobis quā ob cām tribuni qui haberēt ſummā cohercendi ptātem: ius uocādi nō habuerint:illud occurrit:q; tri.ple.antiquitus creari uidenť:nō iuri dicēdo:nec cauſis: querelisq; de abſentibus noſcendis:ſed interceſſiōibus faciendis: quibus p̄ſentes fuiſſent ut iniuria:q̄ coram fieret:arceret. Ac propterea ius ad ſe uocandi ademptū:qm̄ ut uim fieri uetarent aſſiduitate eoꝝ:& præſentium oculis opus erat.

¶Quod in libris humanaꝝ.M. Varronis ſcriptū eſt:ædiles & quæſtores po.ro.ius:a priuato ad prætorē uocari poſſe. Cap.xiii.

c Vm ex angulis:ſecretiſq; libroꝝ:ac magiſtroꝝ in mediū iā hoīum:& ī lucē fori ꝓdiſſem q̄ſitum eē memini in plæriſq; romæ ſtatiōibus ius publice docentiū:aut reſpondentiū:an q̄ſtor po.ro.ad p̄torē:in ius uocari poſſet. Id aūt nō ex ocioſa qōne agitabať:ſed uſus forte natæ rei ita erat:ut uocādus eſſet in ius q̄ſtor. Nō pauci igit exiſtimabāt:ius uocatiōis in eū:prætori non eſſe:qm̄ magiſtratus po.ro.,pculdubio eſſet. Et neq; uocari:neq; ſi uenire nollet capi:atq; prebendi:ſalua ipſius magꝛatus maieſtate poſſet. Sed ego qui tū aſſiduꝰ in libris. M. Varronis fui:cum hoc quæri dubitariq; animaduertiſſem:ꝓtuli unum & uiceſimū reꝝ

humanarꝝ:in quo ita ſcriptum fuit. Qui poteſtatem neq; uocationis populi uiritim habent:neq; p̄henſionis:eos magiſtratus a priuato in ius quoq; uocari eſt poteſtas. M. Leuinius ædilis curulis a priuato a p̄torem in ius eſt eductus. Nunc ſtipati ſeruis publicis nō mō prehendi nō poſſunt: ſed ēt ultro ſummouēt populū. Hoc Varro in ea libri parte de ædibus. Supra aūt in eodē libro. Quæſtores neq; uocationē habere:neq; prehenſionem dicit. Vtraq; igit᷑ libri parte recitata in Varronis oēs ſententiam conceſſerunt:quæſtorq; in ius ad prætorem uocatus eſt.

¶ Verba ex libro Meſſallæ auguris. qbus docet qui ſint minores magiſtratꝰ: & cō ſulem prætorēq; collegas eſſe: & quædam alia de auſpiciis. Cap. xiiii.

Pomeriū

Omeriū quid eſſet augures po.ro. qui libros de auſpiciis ſcripſerūt iſtiuſmodi ſnīa definierunt. Pomeriū eſt locus intra agrū effatū: p totius urbis circuitū pene muros regionibus certe is determinatus q facit finē urbani auſpicii. Antiquiſſimū aūt pomeriū: qd̄ a Romulo inſtitutū eſt palatini mōtis radicibus terminabat᷑. Sed id pomeriū ꝑ incrementis reip. aliquotiēs ꝑlatū eſt & multos: editoſq; colles circūplexum eſt. Habebat aūt ius ꝑferēdi pomerii: q̄ po.ro. agro de hoſtibus capto auxerat. Propterea quæſitū eſt: ac nūc ēt in qōne eſt: q̄ ob cām ex ſeptē urbis mōtibus: quū cæteri ſex intra pomeriū ſint auentinus ſolū: q̄ ps nō lōgin qua: nec infrequēs eſt: extra pomeriū ſit. Neq; id Ser. Tullius rex: neq; Sylla: q proferendi pomerii titulū quæſiuit: neq; poſtea diuus Iulius: quū pomeriū ꝑferet: intra effatos urbis fines incluſerint. Huius Meſſalla aliquot cās uideri ſcripſit. Sed p̄ter eas oīs ipſe unā ꝑbat: q̄ in eo mōte Remus urbis condēdæ gr̄a auſpicauerit: aueſq; irritas habuerit: ſupatuſq; in auſpicio a Romulo ſit. Iccirco inqt oēs q pomeriū ꝑtulerunt: montē iſtū excluſerūt: q̄ ſi auibus obſcenis o minoſum. Sed de auētino mōte p̄termittendū nō putaui: q̄ iampridē ego in Elidis grāmatici ueteris cōmentario of-

auentinus mons.

fendi in quo ſcriptū erat auentinū antea ſicuti diximus extra pomeriū excluſū. Poſt auctore diuo Claudio receptū: & intra pomerii fines obſeruatū: in edicto cōſulum: quo edicunt. Qui dies comitiis cēturiatis futurus ſit ſcribit᷑. Ex uetere forma perpetua neq; magiſtratus minor de cælo ſeruaſſe uelit. Quæri igit᷑ ſolet: q ſint magr̄atus minores ſup hac re meis uerbis nil opus fuit: qm̄ liber. M. Meſſallæ auguris de auſpiciis primo: quū hæc ſcriberemus: forte affuit: ꝓpea ex libro uerba ipſius Meſſallę ſubſcripſimus. Patricioꝝ auſpicia i duas ſunt ptātes diuiſa. Maxima ſunt cōſulū: p̄toꝝ: cēſoꝝ. Neq; tñ eoꝝ oīum inter ſe eadē aut ejuſdē ptātis: ideo & collegæ nō ſunt cēſores cōſulū: aut p̄toꝝ: prætores conſulū ſunt. Ideo neq; cōſules aut p̄tores cenſoribus: neq; cenſores cōſulibus: aut p̄toribus turbant: aut retinēt auſpicia. At cenſores inter ſe: rurſus prætores cōſuleſq; inter ſe: & uitiant: & obtinēt: p̄tor & ſi collegā cōſulis eſt: neq; prætorē neq; conſulem iure rogare pōt: ut qdem nos a ſupioribus accepimus: aut ante hæc tpa ſeruatū ē. Et ut in cōmētario. xiii. C. Tuditani patet qa impiū minus p̄tor. maius hēt cōſul: & a minore impio maius: aut a maiore collega rogare iure nō pōt. Nos his tpibus p̄tores prætore creāte ueteꝝ auctoritatē ſumꝰ ſecuti neq; his comitiis in auſpicio fuimꝰ. Cēſores æque nō eodē roganť auſpicio: atq; cōſules & p̄tores. Reliquoꝝ magiſtratuū minora ſūt auſpicia. Ideo illi minores. hi maiores magiſtratus appellanť. Minoribus creādis magiſtratibus: Tributis: comitiis: magiſtratus: ſed iuſtus curiata datur lege maiores cēturiatis comitiis fiunt. Ex his oībus uerbis Meſſallæ manifeſtū ſit: & q ſint magiſtratꝰ minores: & quāobrē minores appellentur.

pellentur. Sed & collegam esse ꝑtorē cōsuli docet: q; eodē auspicio creantur Maiora autem dicuntur auspicia hēre quia eorum auspicia magis rata sunt: q̄ aliorum.

¶Itē uerba eiusdē Messalæ differentis: aliud eē ad populum loqui: aliud cū populo agere & qui magistratus a quibus auocent comitiatū eiusdem capituli. xiiij. portio.

i Idem Messalla in eodē libro de minorib9 magistratibus ita scribit. Cōsul ab oibus magistratibus: & comitiatū & concionem auocare pōt. Prætor & comitiatum: & concioem usq; quaq; auocare pōt nisi a consule. Minores magistratus nusq̄: nec comitiatum: nec concionem auocare possunt. Ea re q eo⁹ primus uocat ad comiciatum: is recte agit. Quia bifariam cum populo agi non potest. Nec auocare alius alii posset si cōcionem habere uellet: uti nec cū populo agant q̄is multi magistratus simul concionē habere possunt. Ex his uerbis Messallæ manifestū est: aliud esse cum populo agere: aliud conciouem habere. Nam cum populo agere est rogare quid populum: ad quod suffragiis suis aut iubeat: aut uetet. Cōcionē autem habere: est uerba facere ad populum sine ulla rogatione. Cū populo agere Concionē habere

¶Humanitatem non id significare: quod uulgus putat. Sed eo uocabulo qui sinceriter locuti sunt magis proprie esse usos. Cap. xv.

q Vi uerba latina fecerūt: quiq; iis ꝓbe usi sunt humanitatem nō id esse uoluerunt quod uulgus existimat. Quodq; a græcis φιλανθρωπία. i. erga hoies amor dr̄: & significat dexteritatem quādā beniuolētiamq; erga oīs hoies pmixtā. Sed humanitatē appellarunt id ꝓpemodū: qđ græci παιδειαν uocant nos eruditionē institutionēq; in bonas artes dicimus: quas q sinceriter cupiunt: appetūtq;: ii sunt uel maxime humanissimi huius. n. scīæ cura: & disciplina ex uniuersis aīantibus uni hoī data ē. Iccircoq; humanitas appellata ē: sic igit̄ eo uerbo ueteres eē usos: & cū primis. M. Varronē. M. q; Tullium oēs ferme libri declarāt. Quā obrē satis habui unū iterī exēplū ꝓmere. Itaq; uerba posui Varronis e libro rer⁹ hūanar⁹ primo. cuius pricipiū hoc ē Praxiteles: q ꝑp artificiū egregiū: nemini ē paulum mō humaniori ignotus. Humaniori inqt nō ita ut uulgo dr̄ facili & tractabili: & beniuolo: tametsi rudis litterar⁹ sit (hoc. n. cū snīa nequaq̄ conuenit) sed eruditiori doctoriq;: qui Praxitelem quid fuerit: ex libris & historia cognouerit.

¶Quid apud. M. Catonem significent uerba hæc: inter os & offam. Cap. xvi.

o Ratio ē. M. Catonis Cēsorii de ædilibus uitio creatis. Ex ea oratōe uerba hęc sunt. Nūc ita aiūt in segetibus: & i herbis bona frumēta eē: Nolite ibi nimiā spē habere. Sæpe audiui inter os atq; offam multa interuenire posse. Ver⁹ inter offam atq; herbā ibi uero longū interuallū est. Euritius Clarus: qui p̄fectus urbi: & bis cōsul fuit: uir mor⁹: litterarūq; uete⁹ studiosissimus ad Sulpitiū Apollinarē scripsit: hoiem memoriæ nostræ doctissimū quærere sese: & petere: ut sibi rescriberet: quæ nam essent eor⁹ uerbor⁹ snīa. Tum Apollinaris nobis præsentib9 (nam id temporis ego adolescēs Romæ sectabar eum discēdi gratia) rescripsit Claro: ut uiro erudito: breuissime. Vetus esse prouerbium inter os & offam: idem significans: quod græcus ille παραιμιοδης. ideſt prouerbio tritus uersus.

πολλα μεταξυ πελει κυλικος και χειλεος ακρου. ideſt

Multa cadunt inter calicem supremaq; labra.

inter os & offam

¶Platonē tribuere Euripidi sophoclis uersum. Et iueniri uersus uerbis iisdē: aut paucis syllabis imutatis apud diuersos poetas: temporibus uariis natos. Cap. xvij.

Ersus est notæ uetustatis senarius.

n σόφοι τυραννοί τωγσοφων συνοόσια. Ideſt
Sapientes tyranni sunt congressu sapientum.

Eum uersum Plato in rheeteto Euripidis esse dicit. Quod quidem nos admodū miramur. Nam scriptū eū legimus in tragœdia Sophoclis: quæ inscripta est αἰας ὁλο κρος: ideſt Aiax locrensis. Prior aūt natus fuit. Sophocles: q̄ Euripides. Sed etiam ille uersus non minus notus γερων γεροντα παιδαγωγησ ωσεγω. ideſt Senem senex ego teipsum erudiero: Et in tragœdia Sophoclis scriptus est: cui titulus est φιλοκτητησ. i. Philotecta: & in bacchis Euripidis id quoq; animaduertim⁹ apud Eschyllum ενταῦθ πυρφορω προμηθεῖ. i. ignigero Prometheo: & apud Euripidē ī tragœdia quæ inscripta est ινω. i. Ino: eundem esse uersum: absq; paucis syllabis. Eschyllus sic.

σιγων τε σοῦδει. καὶ λεγων τἀκαιρία. ideſt
Tacensq; ubi opus est: & oportuna loquens. Euripides ita.
σιγαν τε σοῦδει. καὶ λεγειν αφαλες. ideſt
Silereq; ubi opus est: & tuto loqui.

Fuit autem Eschyllus non breui antiquior.

¶ De genere atq; nominibus familiæ Portiæ. Cap. xviii.

Vum in dom⁹ biberianę bibliotheca sederemus: ego & Apollinari Sulpitius: & alii quidam mihi aut illi familiares: prolatus forte liber ē ita inscriptus. Mar. Catonis Nepotis. Tum quæri cœptum est: quisnam is fuisse .M. Cato. Nepos. At ibi adolescens quispiam (quod ex eius sermone coniectare potui) non abhorrens a litteris. Hic inquit est. M. Cato: non cognomento Nepos: sed .M. Catonis censorii ex filio Nepos: qui pater fuit: M. Catonis prætorii uiri: qui bello ciuili uticę necem sibi gladio manu sua cōsciuit de cuius uita liber ē. M. Ciceronis: qui inscribit laus. M. Catonis: quem in eodem libro idem Cicero pronepotem fuisse dicit. M. Catonis Censorii. Eius igitur quem Cicero laudauit: pater hic fuit. M. Cato: cuius orationes ferunt inscriptę. M. Catonis nepotis. Tum Apollinaris (ut mos eius in repræhendendo fuit) placide admodū: leniterq;. Laudo inquit te mi fili: q; in tantula ætate: et si hunc. M. Catonem: de quo nunc quæritur: quis fuerit ignores aut dittiuncula tamen quadam de Catonis familia aspersus es. Non unus aūt: sed cōplures. M. illius Catonis Censorii nepotes fuerūt geniti: nō eodē patre. Duos enim. M. ille Cato: qui & orator: & censor fuit: filios habuit: & matribus diuersos: & ætatibus longe dispares. Nam iā adolescente altero: matre eius amissa: ipse quoq; iā multū senex. Salonii clientis sui filiam uirginē duxit in matrimonium. Ex qua natus ē ei. M. Cato Salonianus. hoc. n. illi cognomentum fuit a Salonio patre matris datum Ex maiore āt Catonis filio: qui prætor designatus uiuo mortuus ē: & egregios de iuris disciplina libros reliquit nascit hic: de quo quęrit. M. Cato. M. filius. M. Nepos. Is satis uehęmens orator fuit: multaq; orationes ad exemplum aui scriptas reliquit: & consul cum. Q. Martio rege fuit. Inq; eo consulatu in africam profectum in ea prouincia mortem obiit. Sed is nō ita ut dixi. M. Catonis prætorii: uiri qui se uticæ occidit: & quem Cicero laudauit pater fuit. Nec qa hic Nepos Catonis Censorii: ille autem pronepos fuit propterea necessum est patrem hunc ei fuisse. Hic enim nepos cuius hæc modo prolata oratio est: filium quidem maiorem Catonem habuit: sed nō eum: qui uticæ periit: sed q̄ quum ædilis curulis. & prætor fuisset in galliam narbonensem

catonum familia

nenſem profectus: ibi nita functus eſt. Ex altero autem uiro cenſorii filio longe natu minore. quem Salonianum eſſe appellatū dixi duo nati ſunt. L. Cato &. M. Cato. Is. M. Cato tri. ple. fuit: & prætură petens mortē obiicit exq; eo natus eſt. M. Cato prætorius: qui ſe bello ciuili utice interemit de cuius uita laudibuſq; quū. M. Tullius ſcriberet: pro nepotem eum Catonis cenſorii dixit fuiſſe. Videtis igitur hanc ꝑtem familiæ quæ ex minore Catonis filio ꝓgenita eſt: non ſolum generis ipſius tramitibus ſed temporum quoq; ſpacio differre. Nam quia ille Salonianus: in extrema partis ætate ſicuti dixi natus fuit: ꝓgnati quoq; ab eo aliquanto poſteriores fuerūt. q̄ qui a maiore fratre eius geniti erāt. Hanc quoq; temporum differentiam facile animaduertetis ex hac ipſa oratione: quū eam legetis. Hæc Sulpitius Apollinaris: nobis audientibus dixit: quæ poſtea ita eſſe uti dixerat cognouimus quum & laudationes funebres & librum commentarium de familia portia legeremus.

¶ Quod a ſcriptoribus elegantiſſimis maior ratio habita ſit ſonitꝰ uocum: atq; uerborum iucundioris: quæ a græcis εὐφωνία: ideſt uocalitas: cōſonantiaq; dicitur: q̄ regulæ diſciplinæ a grammaticis reperta eſt. Cap. xix.

INterrogatus eſt probus Valerius: q; ex familiari eiꝰ quodā cōperi: haſne urbis: an has urbes: & hanc turrē: an hāc turrim dici oporteret. Si aut uerſum inquit pāgis: aut orationē ſolutā ſtruis: atq; ea uerba uti dicēda ſunt nō finitiones illas ꝓrancidas: neq; fetundinas grāmaticas ſpectaueris: ſed aurē tuā interroga quo quid loco cōueniat dicere: qd̄ illa ſuaſerit: id ꝓfecto erit rectiſſimū. Tū is q quærierat quonāmodo inquit uis aurē meā interrogem? Et Probū ait reſpondiſſe quo ſuā Virgilius ꝓcontatus eſt: qui diuerſis in locis: urbes: & urbis dixit: arbitrio conſilioq; uſus auris. Nam in primo georgicoꝝ: quem ego inquit librum manu ipſius collectum legi urbis per i litteram ſcripſit. Verba e uerſibus eius hæc ſunt. Vrbis
Tuq; adeo: quem mox: quæ ſint habitura deorum.
Concilia incertum eſt: urbis ne inuiſere cæſar.
Terrarūq; uelis curā. Verte. n. & muta ut urbes dicas. iſipidius neſcio quid facies: & pinguius. Contra in tertio æneidis. Vrbes dixit per e litteram. Centum urbes habitant magnas. Hic item muta: ut urbis dicas: nimis exilis uox erit & exanguis. Tanta quippe iuncturæ differentia eſt in cōſonātia uocum ꝓximarū. Præterea idem Virgilius turrim dixit non turrē: & ſecurim non ſecurem. Turrim in præcipiti ſtantem.
Et incertā excuſſit ceruice ſecurim: quæ ſunt (opinor) iucūditas gracilitatis: q̄ ſi ſuo Turrim
utrūq; loco ꝑ e lrām dicas. At ille q interrogauerat rudis ꝓfecto: & aure agreſti homo. Cur inquit aliud alio in loco doctius rectiuſq; eē dicas: nō ſane itelligo? Tū Probus iam cōmotior. Noli inquit igitᵉ laborare: utrum iſtoꝝ debeas dicere: urbis an urbes. Nam quum id genus ſis quod uideo: ut ſine iactura tui pecces: nihil ꝑdes utrū dixeris. His tum uerbis Probus: & hac fini hominem dimiſit: ut mos eius fuit erga i dociles ꝓpe inclæmēter. Nos aūt aliud quoq; poſtea conſimiliter a Virgilio duplici modo ſcriptū inuenimus: Nā tres & tris poſuit eodē i loco: ea iudicii ſubtilitate: ut ſi aliter dixeris mutaueriſq; & aliquid tamē auris habeas ſentas ſuauitatē ſonitus diuidere. Verſus ex decimo hi ſunt. Tres quoque threicios boreæ de gente ſuprema. Tres
Et tris quos idas pater & patria hiſmara mittit tres hic tris illic. utrumq; penſiculate modulateq; repies: ſuo qcq; in loco ſonare aptiſſime. Sed in illo quoq; itidem Virgilii uerſu. Hæc finis Priami fatoꝝ ſimul ut & hic finis dicas: durum atque abſonum

erit. Reſpuentq; aures: quod mutaueris: ſicut illud contra eiuſdē Virgilii inſuauius facias: ſi mutes. Quē das finē rex magne laboꝝ? Nam ſi ita dicas quā das finem? in iucundum neſcio quo pacto: & laxiorē uocis ſonum feceris. Enni⁹ itē rectos cupreſſos dixit contra receptum uocabuli genus: hoc uerſu. Capitibus mutantis pinos rectoſq; cupreſſos. Firmior ei credo: & uiridior ſonus eſſe uocis uiſus eſt rectos dicere cupreſſos: q̄ rectas. Contra uero idem Ennius in annali. xxii. aere fulua dicit: non fuluo. Non ob id ſolum: quod Homerus αερά βαθεῖαν. i. aerem hoc eſt caliginē: & nebulam profundā dicit. Sed q; hic ſonus (opinor) uocabulior eſt uiſus: & amœnior. Sicuti etiam. M. Ciceroni mollius teretiuſq; uiſum eſt in quīta in Verrem fretu ſcribere q̄ freto. Peranguſto inquit fretu diuiſa. Erat. n. craſſius: uaſtiuſq; p anguſto freto dicere. Itidem in ſecunda ſimili uſus modulamine: manifeſto peccatu inquit: non peccato: hoc. n. ſcriptum in uno: atq; in altero antiquiſſime fidei lib. tyroniano reperi. Verba ſunt Ciceronis hæc. Nemo ita uiuebat: ut nullas eius uitæ pars ſummæ turpitudinis eſſet expers: nemo ita in manifeſto peccatu tenebat̄: ut cum impudens fuiſſet in facto: tum impudentior uideret̄ ſi negaret. Huius autem uocis cum elegantior hoc in loco ſonus: tum ratio certa: & p̄bata eſt: hic. n. peccatus: quaſi peccatio: recte latineq; dicit̄. Sicut hic inceſtus: non qui admiſit ſed quod admiſſum eſt: & hic tributus: quod tributum nos dicimus: a pleriſq; ueteꝝ dicta ſunt: hic quoq; allegatus: & hic arbitratus: p allegatione: proq; arbitratione dicunt̄. Qua ratione ſeruata: arbitratu & allegatu meo dicimus. Sic igit̄ in manifeſto peccatu dixit: ut ī manifeſto inceſtu ueteres dixerunt. Non quin latinum eſſet: peccato dicer̄ ſed quia in loco iſto poſitum ſubtilius ad aurem: molliuſq; eſt. Lucretios æque auribus inſeruiēs: funem fœminino genere appellauit: in hiſce uerſibus.

Aere fulua
Fretu
peccatu
Allegat⁹

Nunc ut opinor enim mortalia ſæcla: ſuperne
Aurea de cælo demiſit funis in arua

Quū dicere uſitatius: manente numero poſſet. Aureus e cęlo demiſit funis ī arua: Sacerdotes ēt fœminas. M. Cice. antiſtias dicit: non ſm grāmaticam legem antiſtites. Nam quum inſolentias uerboꝝ a ueteribus dictoꝝ plerunq; reſpueret: huius tñ uerbi in ea pte ſonitu delectatus. Sacerdotes inquit Cereris atq; illius fani antiſtitæ uſq; adeo in quibuſdam: neq; rationem uerbi: neq; conſuetudinē ſed ſolam autem ſecuti ſunt: ſuis uerba modulis penſitantem. Quod qui non ſentiunt: inquit idem ipſe M. Cice. quum de numeroſa & apta oꝛone diſſereret: quas auris habeāt: aut quid in iis hoīs ſimile ſit neſcio. Illud uero cum primis apud Homeꝝ ueteres grāmatici adnotauerunt: q; quum dixiſſet quodam in loco: κολοιοῦσ τε ψιρασε. i. graculos ſturnoſq;. Alio in loco non ψηρωντε̄. i. ſturnoꝝ: ſed ψαρων dixit. τωνδοστε ψαρων νεφοσ ερψε̄ται νε κολίων. i. Hoꝝ ut de ſturnis nubes graculiſue Secutus nō communem ſed p̄priam in quocunq; uocis ſitu iucunditatem. Nam ſi alteꝝ in alterius loco ponas: utrunq; feceris ſonitu in ſuaue.

Antiſtitaſ

¶ Verba. T. Caſtritii rhetoris ad diſcipulos adoleſcentes de ueſtitu: atq; calciatu nō decoro. Cap. xx.

Caſtriti⁹

T. Caſtritius rhetoricæ diſciplinæ doctor: q habuit Romæ locum p̄cipue declamādi: & docendi ſūma uir auctoritate: grauitateq; & a diuo Hadriano mores atq; ſras ſpectatus: quū me p̄ſente (uſus ſum. n. eo magiſtro) diſcipulos quoſdā ſuos ſenatores uidiſſet die feriato tunicis: & lacernis īdutos: & gallicis

calciatos. Equidē inquit maluiſſem uos togatos eſſe. Pigitum eſt cinctos ſaltem eſſe penulatos. Sed ſi hic ueſter huiuſcemodi ueſtitus de multo iā uſu ignoſcibilis eſt ſo ſoleatos tñ uos populi ro. ſenatores: per urbis uias ingredi nequaq̄ decorū eſt. Non hercle uobis minus: q̄ illi tū fuit: cui hoc. M. Tullii ꝓ turpi crimine obiectauit. Hec me audiente Caſtitius: & quædā alia ad eā rem cōducentia romane: & ſeuere dixit. Pleriq; aūt ex iis qui audierāt: requirebāt: cur ſoleatos dixiſſet: qui gallicas: nō ſoleas haberēt? Sed Caſtitius ꝓfecto ſcite: atq; ĩcorrupte locutus eſt. Oĩa. n. ferme id genus: qbus plantaꝝ calces tñi in fine teguntur: cætera ꝓpe nuda: & teretibus habenis iuncta ſunt: ſoleas dixerunt. Nōnunq̄ uoce græca crepidulas. Gallicas aūt uerbum eſſe opinor nouum: non diu ante ætatem. M. Ciceronis uſurpari cœptū. Itaq; ab eo ipſo poſitum eſt in ſecunda antonianaꝝ. Cum gallicis inquit: & lacerna cucurriſti: Neq; in ea ſignificatione id apud quenq̄ alium ſcriptum lego: grauioris dūtaxat auctoritatis ſcriptorem: ſed (ut dixi) crepidas: & crepidulas: prima ſyllaba correpta id genus calciamentū appellauerunt: quod græci κρηπιδασ. i. crepidulas. Eiuſq; Calciamenti ſutores crepidarios dixerunt. Sempronius Aſellio in libro rerum geſtarū quartodecimo. Crepidarium inquit cultellum rogauit a crepidario ſutore.

¶ Cōprecationes: quæ ritu romano fiūt diis: expoſitæ ſunt ĩ libris ſacerdotū inter q̄s Marti nerienē tribuūt: & quid neriene: ſeu nerio nomē importet. Cap. xxi.

c Omprecationes deoꝝ immortaliū: quæ ritu Romano diis fiunt: expoſitæ ſunt in libris ſacerdotū populi Ro. & in pleriſq; antiquis oratiōibus. In iis ſcriptū eſt Laciā Saturni. Salaciā Neptuni. Horā quirini. Iurites Quiritum. Maiam Vulcani. Nerien Iunonis. Molas martis. Nerienem quoq; Martis. Ex quibus id quod poſtremum poſui: ſic pleroſq; dicere audio: ut primā in eo ſyllabam producant quo græci modo dicunt νηρηιδασ. i. nereiadas maris deas. Sed qui probe locuti ſunt: primam correpta dixerunt: tertiam ꝓduxerunt. Eſt. n. rectus caſus uocabuli: ſicut in libris uetꝝ ſcriptum eſt. Nerio q̄q̄. M. Varro in ſatyra menippea: quæ inſcribitur σκιαμαχια. i. umbratilis pugna uel κριομαχια. i. arietū pugna: non nerio: ſed neriones uocatiue dicit: in his uerſibus.

Theanna: & peranna: pranda: celato: pales.

Nerienes: minerua: fortuna: ac ceres.

Ex quo noīandi quoq; caſum eundē fieri neceſſum eſt. Sed nerio a ueteriꝫ ſic declinatur quaſi anio. Nā pinde ut anienē: ſic nerienē dixerūt tertia ſyllaba ꝓducta. Id āt ſiue nerio: ſiue nerienes eſt: ſabinū uerbū eſt. Eoq; ſignificat uirtus: & fortitudo. itaq; ex Claudiis: quos a ſabinis oriūdos accepimꝫ: qui erat egregia: atq; pſtanti fortitudine. Nero appellatus eſt. Sed id ſabini a græcis accepiſſe uident: q uincula: & firmamēta mēbroꝝ νευρα. i. neruos dicūt. Vnde nos quoq; latine neruos appellamꝫ. Nerio igit Martis uis: & potentia & maieſtas quædā eſſe martis demonſtrat. Plautus aūt in truculēto: cōiugē eſſe Nerienē martis dicit. Atq; id ſub pſona militis i hoc ueſu. Mars peregre aduenies ſalutat nerienē uxorem ſuā. Sup ea re audiui non incelebrem hoīem dicere nimis comice Plautū impito: & īcōdito militi falſam nouāq; opinionē tribuiſſe: ut Nerienē coniugē eſſe martis putaret. Sed id perite magis q̄ comice dictū intelliget: q leget Cn. Gelii annalē tertiū: in quo ſcriptū eſt. Herſiliam quū apud. T. Tatiū uerba faceret: pacemq; oraret ita precatā eē. Neria martis te obſecro pacem dare: ut liceat nuptiis ꝓpriis: & ꝓſperis uti: qd de tui cōiugis cōſilio cōtigit:

Nerionis

uti uos itidē integras raperent: unde liberos ſibi & ſuis poſteris patriæ pararent. De tui inqt coniugis conſilio Martem ſcilicet ſignificans: per quod apparet non eſſe id poeticæ a Plauto dictū: ſed eā quoq; traditionē fuiſſe: ut Nerio a quibuſdā uxor eē. Marius diceret. Ibi autem animaduertendum eſt: quod Gelius neria dicit per a lit-
Lucilius teram: non nerio: neq; nerienes. Præter Plautum etiam. Præterq; Geliū. Licinius im-
Imbrex brex uetus comœdiarum ſcriptor in fabula quæ Neræa inſcripta eſt: ita ſcripſit.
Nolo ego neæram reuocent. ſed nerienem.
Quū qdem Marti es in cōnubiū data. Ita aūt ſenarii numerus huiuſce uerſus eſt: ut tertia in eo noīe ſyllaba cōtra quā ſupra dictū eſt corripienda ſit. Cuius ſonus quāta apud ueteres in differentia ſit notius eſt: q̄ ut plura in id uerba ſumenda ſint. Ennius aūt in primo annali in hoc uerſu. Nerienē mauortis. Et hercle: niſi quod minime ſolet numerꝰ ſeruare primā ſyllaba tetēdit tertiā corripuit. Ac ne id qdē prætermitten-
Nerio dū puto: cuiuſmōi eſt q̄ in cōmētario quodā Seruii Claudii ſcriptū inueni. Nerio dictū q̄ſi neirio hoc ē ſine ira & cū placiditatē: ut eo noīe mitē tranquillūq; fieri martē pręcemur. Ne. n. pticula ut apd gręcos: ita plerūq; i latina quoq; lingua priuatiua ē.
¶M. Catonis conſularis & cenſorii pulcherrima exprobratio contra philoſophantes nomine & non re. Cap. xxii.

Cato cōſularis & cenſorius publicis iā priuatiſq; opulētus rebus uillas ſu-
m. as inexcultas: & rudes: ne tectorio qdē prælitas fuiſſe dicit: ad annū uſq; ætatis ſuæ ſeptuageſimū: atq; ibi poſtea his uerbis utit. Neq; mihi inquit ædificatio neq; uaſum: neq; ueſtimētū ullū in manu præcioſum. Neq; præcioſus ſeruus: neq; ancilla. Si qd eſt inqt quo utar: utor. Si nō ē: ego ſum. Cuiq; p me uti: atq; frui licet. Tū deīde addit: uitio uertūt: qa multa egeo. At ego illis. qa nequeūt egere. Hęc mera ueritas Tuſculani hoīs: egere ſe multis rebus: & nihil tñ cupe dicētis: plus hercle ꝓmouet ad exhortādā parſimoniā: ſuſtinēdāq; inopiā: quā græcæ iſtoꝝ præſtigiæ philoſophari ſeſe dicētiū: umbraſq; uerboꝝ inanes fingētiū. Qui ſe nihil hē & nihil tñ egere: ac nihil cupere dicūt: quum & habēdo & egendo & cupiendo ardeant.
¶Quæſitum tractatumq; quid ſint manubiæ: atq; inibi dicta quædam de rōne utē di uerbis pluribus idem ſignificantibus. Cap. xxiii.

N faſtigiis fori traiani ſimulachra ſunt ſita circū undiq; inaurata equoꝝ:
i atq; ſignoꝝ militariū: ſubſcriptumq; eſt manubiis: quærebat Phauorinus quum in area fori ambularet: & amicū ſuum conſulem opperiretur: cauſas pro tribunali cognoſcentem: noſq; tunc eū ſectaremur. quærebat inquam. Quid nobis uideret ſignificari ꝓprie manubiaꝝ illa inſcriptio. Tum quiſpiā qui cū eo erat: hō in ſtndiis doctrinæ multi: atq; celebrati noīs. Ex manubiis inquit ſignificat ex prę-
Manubię da: manubiæ enim dicunt prædа: quæ manu capta ē. Etiā ſi inquit Phauorinus: opera mihi princeps: & ꝓpe oīs in litteris: diſciplinisq; græcis ſumpta eſt: non uſq; eo tñ infrequens ſum uocum latinarū. quas ſucciſiuo atq; tumultuario ſtudio colo ut hanc interpretationem ignorem uulgariā q; eſſe dicant manubiæ prædа. Sed quæro an. M. Tullius uerboꝝ homo diligētiſſimus in oratione quam dixit de lege agraria calendis ianuarii contra Rullum inani & illepida geminatiōe iunxerit manubias & prædam ſi duo hæc uerba idem ſignificant neq; ulla re aliqua diſſident. Atq; ut erat Phauorinus egregia quadam uel diuina memoria uerba ipſa. M. Tullii ſtatim dixit ea nos adſcribimus hic prædam manubias: ſectionem: caſtra denique Cn. Pom-

peii ſedẽte impatore decẽuiri uendent. Et infra itidẽ duo hæc ſimul iuncti poſita dixit: ex p̃da: ex manubiis: ex auro coronario. Ac deide ad eũ cõuertit: q manubias eſſe p̃dam dixerat. Et uidet ne tibi inquit utroq; in loco. M. Cicero duobus uerbis idẽ: ſi cuti tu putas: ſignificãtibus inepte & frigide eẽ uſus? Ac tali ioco dignus: quali apud Ariſtophanẽ facetiſſimũ comicoꝝ Euripides Aeſchylum inſectatus eſt quum ait.

Δίσ ταύτὸν ηξίνει πενο σοφοσ αίσχύλοσ
ηκω γαρεισ: γὶν φησί: και κατερψομαι
το κατερχομαι ηκω δε ταύτον εστί.
νητοῦ δωσπερ ἔιτισ ἔιπόι γειτοῦι
χρησόν συμε τρανεῖ δε βουλει καρδοπον. i.

Bis idem nobis dixit ſapiens æſchylus
Venio enim ad terram inquit: & accedo poſtliminio.
Aſt uenio idem eſt: quod accedo poſtliminio.
Ita per Iouem: atq; ſiquis uicino autumet.
Accõmoda tu mactrã: uel ſi libet arcã panariam. Nequaq̃ uero inquit ille talia uidẽtur: quale ẽ μακτρα κãι γαρδοποσ. i. mactra & arca panaria: quæ a poetis uel oratoribus græcis: noſtriſq; celebrãdæ & ornandæ rei gratia: duobus eadem pluribuſue noĩbus frequẽtantur. Quid igitur inquit Phauorinus: ualet hæc repetitio inſtauratioq; eiuſdem rei: ſub alio noĩe in manubiis & in præda? Num ornat: ut aliquis ſolet oꝝonem. Num eã modulationem aptioreq; reddit? Num onerandi uel exprobrãdi criminis cauſa: exaggerationem aliquã ſpecioſam facit? Sicut in libro eiuſdem. M. Tullii: qui de cõſtituendo accuſatore eſt: una eadẽq; res pluribus uerbis uehemẽter: atq; atroc ter dr̃ Sicilia tota: ſi una uoce loqueret: hoc diceret. Quod auri: quod argenti: quod ornamentoꝝ in meis urbiꝫ ſedibus: delubris fuit. Nã quũ urbes totas ſemel dixiſſet: ſedes: delubraq; addidit: quæ ſunt ipſa quoq; in urbibus. Itẽ in eodem libro ſimili mõ. Siciliam inquit ꝓuinciam. C. Verres per triẽnium depopulatus eẽ: ſiculoꝝ ciuitates uaſtaſſe domos exinaniſſe: fana ſpoliaſſe dr̃. Et quid uidetur: quũ Siciliam ꝓuinciam dixerit: atq; ẽt inſuper ciuitates addiderit domos etiam & fana: quæ infra poſuit: comprehẽdiſſet uerba hæc item multa: atq; uaria depopulatus eẽ: uaſtaſſe: exinaniſſe: ſpoliaſſe. Nonne unam & eandem uim in ſeſe habent? Sane ſed quia cum dignitate oratiõis: & cum graui uerboꝝ copia dicuntur: q̃q̃ fere ſint: & ex una ſnĩa cooriantur: plura tñ eſſe exiſtimantur: qm̃ & aures & animũ ſæpius feriũt: hoc ornatus genus in crimine uno uocibus multis atq; ſæuis extruẽdo: ille iam tunc .M. Cato antiquiſſimũ in oꝝonibus ſuis celebrauit. Sicuti in illa quæ inſcripta eſt de decẽ hoĩbus: quũ Thermum accuſauit: q; decem liberos hoies eodem tpe interfeciſſet: hiſce uerbis eandẽ rem oĩbus ſignificantibus uſus eſt. Quæ qm̃ ſunt eloquentiæ latinæ tunc primũ exorientis lumina uerba qdem ſub luſtria: libitum eſt eam mihi απομνημόνευειν. i. cõmemorare. Tuum nefariũ facinus peiore facinore opire poſtulas: ſuccidas humanas facis: decẽ funera facis: decẽ capita libera interficis: decem hoĩbus uitã eripis indicta cã: iniudicatis: indẽnatis. Item. M. Cato in oꝝonis principio: quã dixit in ſenatu pro rhodiẽſibus: quum uellet res nimis proſperas dicere: tribus uocabulis idem ſentientibus dixit. Verba eius hæc ſunt. Scio ſolere pleriſq; hoĩbus in rebus ſecũdis: atq; prolixis: atq; proſperis aĩum excellere: atq; ſuppiam atq; ferociam augeſcere. Itidẽ Cato ex originũ ſeptimo in oꝝone quam cõtra Ser. Galbam

dixit:cõpluribus uocabulis ſup eadẽ re uſus ẽ. Multa me dehortata ſunt hanc ꝓdire: anni:ætas:uox:uires:ſenectus: uerũ eniuero quũ tãtã rẽpublicam agier arbitrarer. Sed ante omnis apud Homerꝝ eiuſdem rei atq; ſententiæ luculenta exaggeratio eſt.

εκτορα δεκβẽλεω νυπταγε ϳευσ εκτεκονίησ
εκταν δροκτασίησ. εκθαίματοσ εκτε κυδοιμου

Hectora de iaculis de puluere Iuppiter:& de
Cæde uirum abduxit:de ſanguine:deq; tumultu. Item alio in uerſu.

ισμινηιτẽ μακαίτε φονί ταν δρακτασιαιτε. ideſt

Prœlia:cõflictus:cædes:hoiumq; necat. Nam quũ oia iſta utrobiq; multa: & continua noĩa nihil plus demõſtrẽt:q; prœliũ. Huius tñ rei uaria facies delectabiliter ac decore multis uariiſq; rebus depicta eſt. Neq; non illa quoq; apud eundẽ poetã una in duobus uerbis ſententia cum egregia ratione repetita eſt. Idæus enim quum inter Aiacem & Hectorem decertantes armis intercederet:his ad eos uerbis uſus eſt.

μηκὲτί παιδεφίλω πολεμίζετε μηδέ μακεσθον. ideſt

Neu dulces pueri pugnate aut cernite ferro.

In quo uerſu non oportet alterꝝ uideri uerbũ. Idẽ qd ſuperius ſignificãs:ſupplẽdi numeri cã:extrinſecus aditũ:& cõſarcitũ. eſt.n. hoc inane admodũ & futile: Sed quum in iuuenibus gloriæ ſtudio flagrãtibus:puicaciã ferociãq; & cupidinẽ pugnæ leniter tñ & placide obiurgaret:atrocitatẽ rei & culpã perſeuerandi bis idem dicendo alio: atq; alio uerbo auxit:inculcauitq; duplex eadẽ cõpellatio admonitionẽ facit inſtãtiorem. Ne illa quidem eiuſdem ſignificationis repetitio ignaua & frigida uideri debet.

μνηοθηρεσ δαράτη λεμαχω θανατονΤε μορροΤε ηρτυον. ideſt.

Telemachoq; porci letum:fatumq; profecto.

Condidant:q; bis idẽ dixerit: θανατον και πορον. ideſt letũ & fatũ. Indignitas enĩ moliendæ cã acerbæ cãq; iniuſtæ necis:miranda mortis iteratione defleta eſt. Cæterꝝ quis tam obtuſo ingenio ẽ quin intelligat πολεμίζετε και μαχεσθον: ideſt bellate & pugnate:uerba idem duo ſignificantia non fruſtra poſita eſſe:ut illa quoq;.

βᾶσκιοι οὐλεονείρẽ και βᾶσκιοι ἰρί τεχείκ.

Vade.I.ſomnium agens:ualde & perge iri citata:neq; εκπαραλλαλλου .i. ex geminatione:ut quidam putãt:ſed hortamentum eſſe acre iuſſæ:imperatæq; celeritatis. Verba quoq; illa. M. Ciceróis in. L. Piſonem trigemina:ẽt ſi duræ auris hominibus non placent:non uenuſtatem mõ nomine quæſiuere: ſed figurã ſimulatiõemq; oris pluribus ſimul uocibus uerberauerunt:uultus deniq; iquit totus:q ſermo quidã tacitu mentis eſt hic ĩ fraudem homines impulit. hic eos quibus erat ignotus decepit: fefellit:induxit. Quid igiẽ ſimile eſt inquit apud eundẽ in præda & manubiis? Nihil ꝓfecto iſtiuſmodi. Nã neq; ornatus fit additis manubiis:neq; exaggeratius modulatiuſq;. Sed aliud oĩno præda eſt:ut in libris rerꝝ uerborũq; ueterꝝ ſcriptũ eſt:aliud manubiæ. Nam præda dicitur corpora ipſa rerꝝ quæ capta ſunt. Manubiæ uero appellatæ ſunt pecunia a quæſtore ex uẽditione prædæ redacta. utrunq; ergo dixit M. Tullius cumulandæ inuidiæ gratia decemuiros ablaturos:pſecuturoſq; & prædã:quæ nõdũ eſſet uenũdata:& pecuniam quæ ex uenditione præde præcepta eſſet. Itaq; hæc ſcriptio quã uidetis. Ex manubiis: nõ res corporaq; ipſa põde demõſtrat. Nihil n. captum eſt horum a Traiano ex hoſtibus: ſed facta eſſe hæc: comparataq; ex manubiis,i,ex pecunia prædatitia declarat. Manubiæ. n. ſunt ſicuti iam dixi:non

præda: ſed pecunia per quæſtorē populi R.o. ex præda uēdita contracta. Quod per quæſtorē aūt dixi: intelligi nunc oportet præfectū ærario ſignificari. Nā cura ærarij a quæſtoribus ad prefectos tranſlata eſt. Eſt tñ nōnuſq; inuenire ita ſcripſiſſe quoſdā non ignobiles ſcriptores: ut aut temere: aut curioſæ prædam ꝑ manubiis: & manubias ꝑ præda poſuerint: ut tropica quadam figura mutationem uocabuli facerent. Quod facere conceſſum eſt ſcite id peritęq; facientibus. Sed. n. qui ꝑprie atq; ſigna te locuti ſunt: ſicut in hoc loco. M. Tullius manubias pecuniam dixerunt.

¶ Verba. P. Nigidij qbus dicit in noīe Valeri i caſu uocādi: primā ſyllabā acuendā eſſe. Et item alia ex eiuſdē uerbis ad rectā ſcripturam pertinētia. Cap. xxiiii.

.P. Nigidii uerba ſunt ex cōmentariorꝫ grammaticorꝫ. xxiiii. hois in diſciplinis doctrinarꝫ oīum præcellentis. Deinde inquit uoculatio qui poterit ſeruari ſi non ſciemus in noibus ut Valeri: utrum interrogandi aut uocandi ſint. Nam interrogandi ſecunda ſyllaba ſupiore tono ē q̄ prima. Deinde nouiſſima deiicitur. At in caſu uocandi ſummo tono eſt prima: deinde gradatim deſcendunt. Sic quidē. P. Nigidius dici præcipit. Sed ſiquis nunc Valerium appellās in caſu uocendi: ſecūdum id præceptum. Nigidii acuerit primā: non aberit quin rideatur. Sūmum aūt tonum προσοδιαν. i. uoculationē acutam dicit: & quē accentum nos dicimus: uoculationē appellat: & caſum interrogandi eum dicit: & quē nunc nos genitiuum dicimus. Id quoq; in eodē libro nigidiano aīaducrtimus. Si huius inqt amici uel huius magni ſcribas unū i facito extremū. Sin uero i magnei hi amicei caſu multitudinis recto: tum ante i ſcribendū erit e. Atq; idipſum facies in ſimilibus. Itē ſi huius terrei ſcribas i lr̄a ſit extrema. Si huic terræ per e ſcribendū ē. Itē mi q̄ ſcribit i caſu iterrogādi: uelut cū dicimus mi ſtudioſus: p i unū ſcribat nō p e: at quū mei tū p e & i ſcribendū eſt: qa dandi caſus eſt. Hæc nos auctoritate doctiſſimi hois adducti ꝑpter eos qui haꝫ quoq; reꝫ ſciam quærunt: non prætermittenda exiſtimauimus.

Valeri

Vocula/tio

Caſus interro/gandi

¶ De uerſibus quos Virgilius ſectatus uidet̄ Homeri ac Parthemii. Cap. xxv.

¶ Parthemii poetæ uerſus eſt.

ΥΛΑΥΚΩ ΚΑΙ ΝΗΡΕΙ ΚΑΙ ΕΝΑΛΙΩ ΜΕΛΙΚΕΡΤΙ

Glauco: nereiq;: atq; maris genio melicerte

Eum uerſum Virgilius æmulatus eſt. Itaq; fecit duobus uocabulis uenuſte īmutatis parē: glauco & panopeæ: & inoo melicerte. Sed illi Homerico nō ſane rē parē: neq; ſimilem fecit. Eſſe. n. uidet̄ Homeri ſimplicior & ſincerior. Virgilii aūt ΝΕΩΤΕΡΙΚΟΤΕΡΟΣ. i. audacior & iuuenilior: & quodā quaſi ferumīe imiſſo fucatior.

ΤΑΥΡΟΝ ΑΛΦΕΙΩ ΤΑΥΡΟΝ ΔΕ ΠΟΣΕΙΔΑΩΝΙ. ideſt

Taurum autem alpheo: neptunno tum quoq; taurum.

Taurum neptunno: taurum tibi pulcher apollo.

¶ De ſnīa Panætii philoſophi quā ſcripſit in lib. de officiis. ii. qua hortatur: ut hoies ad cauēdas iniurias in omni loco intenti: paratiq; ſint. Cap. xxvi.

I Egebat̄ Panętii philoſophi liber de officiis. ii. ex trib9 illis iclytis libris quos M. Tullius magno cū ſtudio maxīoq; ope æmulatus ē. Ibi ſcriptū eſt dū multa alia ad bonā frugē ducentia: tū uel maxie qd̄ eſſe hærereq; in aio debet. Id āt eſt ad hanc ferme ſniam. Vita iquit hoium qui ætatem in medio reꝫ agūt ac ſibi ſuiſq; eſſe uſui uolūt: negocia piculaq; ex iprouiſo aſſidua & ꝑpe quottidiana fert: ad ea cauēda atq; declinanda pinde eſſe oportet aio ſemp prōpto: atq; intēto: ut

sunt athlætarum: qui pancratiæ uocant. Nam sicuti illi ad certandū uocati: ꝓiectis alte brachiis consistūt: caputq; & os suū manibus oppositis quasi uallo præmuniūt membraq; eoꝝ oia priusq̄ pugna mota est: aut ad utēdos ictus cauta sunt: aut ad faciendos parata: ita aius atq; mens uiri prudētis aduersus uim & petulātias iniuriaꝝ oī in loco: atq; in tpe ꝓspiciens: debet esse erecta: ardua: septa: solide expedita: nunq̄ conueniens nusq̄ aciem suā flectens. Consilia cogitationesq; contra fortunæ uerbera contraq; insidias iniquoꝝ: quasi brachia & manus prætendens. Ne qua in re: aduersa & repentina incursio imparatis: improtectisq; nobis oboriatur.

¶Quod quadrigarius cū multis mortalibus dixit: an quid & quantum differt: si dixisset cum multis hominibus. Cap. xxvii.

u Erba sunt Claudii Quadrigarii ex annaliū eius. xiii. contione dimissa Metellus in capitolium uenit cū multis mortalibus. Inde quū domum proficisceretur: tota ciuitas eū reduxit. Cum is liber: eaq; uerba. M. Frōtonis nobis ei: ac plerisq; aliis assidentibus legerentur: & cuidam haud sane uiro indocto uideret multis mortalibus ꝓ hominibus multis iepte frigideq; i historia: nimisq; id poetice dixisse. Tū Fronto illi cui hoc uidebat: An tu inquit alia homo rex iudicii elegantissimi: mortalibus multis ineptū tibi uideri & frigidū dicis? Nil autem arbitrare causæ fuisse. q; uir modestus & puri atq; ꝓpe quotidiani sermonis mortalibus maluit: q̄ hoibus: dicere? Eādēq; credit futurā fuisse multitudinis demōstrationē: si cū multis hoibus ac nō cum multis mortalibus diceret? Ego inqt quidem sic existimo: nisi me scriptoris istius oīsq; antiquæ orationis amor atq; ueneratio cæco esse iu
Mortales dicio facit: longe lateq; esse amplius ꝓlixius: fusius in significanda totius ꝓpe ciuitatis multitudine mortales q̄ hoies dixisse. Nāq; multoꝝ hoium appellatio intra modicū quoq; numeꝝ cohiberi: atq; includi potest. Multi autē mortales nescio quo pacto & quodā sensu inenarrabili: omne fere genus: quod in ciuitate est: & ordinum & ætatum & sexus cōphendunt. Quod scilicet Quadrigarius ita (ut erat res) ingentem atq; ꝓmiscuam multitudinem uolens ostendere: cum multis mortalibus Metellum in capitoliū uenisse dixit ΕΚΦΑΝΤΙΚΩΤΕΡΟΝ. i. expressius q̄ si cū multis hoibus dixisset. Ea nos oīa quæ Fronto dixit: cum ita ut par erat nō approbantes tm̄ sed admirantes quoq; audiremus. Videte tamen inqt ne existimetis semper atq; in oī loco mortales multos ꝓ multis hoibus dicēdum. Ne plane ne fiat græcum illud de Varronis satyra prouerbium: ΤΟΝΕΠΙ ΤΗΦΟΚΗ ΔΥΘΟΝ: idest in lente fabulam. Hoc iudicium Frontonis etiam iin paruis minutisq; uocabulis non prætermittendum putaui: ne nos forte fugeret latereteq; subtilior huiusce modi uerborum consideratio.

¶Non hactenus esse faciem: qua uulgo dicitur. Cap. xxviij.

a Nimaduertere est pleraq; uerborum latinorum q; ex ea significatione in qua nata sunt decessisse: uel in aliam longe: uel in proximam. Eamq; decessionem factam esse cōsuetudine: & inscitia temere dicentium: quæ cuiusmodi sint non didicerint. Sicuti quidam faciem esse hois putant: os tātum & genas & oculos: quod græci ΠΡΟΣΩΠΟΝ. idest personā dicunt. Quando facies sit forma omnis & modus: & factura quædam corporis totius: & a faciendo dicta: ut ab aspectu species: & a fingendo figura. Itaq; Pacuuius in tragœdia quæ Niptra inscribitur faciem dixit hominis pro corporis longitudine.

Aetate inquit integra: feroci ingenio: facie procera uirum.

Nam mont

Non ſolum aũt in horum corporibus: ſed ẽt in reꝭ cuiuſq; modi aliaꝝ facies dicit̃. Nam montis & cæli & maris facies ſi tempeſtiue dicatur ꝓbe dicit̃. Saluſtii uerba ſunt ex hiſtoria ſecunda. Sardinia in africo mari: facie ueſtigii humani in orientem: q̃ in occidẽtem latior ꝓminet. Ecce aũt id quoq; in mentẽ uenit: q; etiam Plautus in penulo: faciem pro totius corporis coloriſq; habitu dixit. Verba Plauti hæc ſunt.

Sed earum nutrix: qua ſic facie mihi expedi:
Statura non magna corpore aquilo eſt.
Specie uenuſta ore atq; oculis pernigris: formam quidem.

Hercle uerbis depinxit probe. Preterea memini Quadrigarium in undeuiceſimo faciem pro fatura: totiuſq; corporis figura dixiſſe.

¶Quid ſit in ſatyra. M. Varronis caninum prandium. Cap. xxix.

I Audabat uẽdicabatq; ſe nuper quiſpiã in libraria ſedẽs: homo inepte glorioſus tãq; unus eẽt ſub omni cœlo ſatyraꝝ. M. Varrõis enarrator: quas partim cynicas: alii manipeas appellãt: & iaciebat inde quædam non admodum difficilia: ad quæ conicieda aſpirare poſſe neminem dicebat. Tũ forte eum ego libꝝ ex iiſdẽ ſatyris ferebam: qui ὑΔοκρυον. i. aqua rigẽs inſcriptus eſt. Propius igitur acceſſi: & noſti inq̃ magiſter uerbũ illud ſcilicet uetus. Egregiã muſicã: quę ſit abſcondita: eam eſſe nulli rei. Oro ergo te legas hos uerſus pauculos: & ꝓuerbii iſtius: q; in his uerſibus eſt ſententiam dicas mihi. Lege inquit tu mihi potius: quæ non intelligis ut ea tibi ego enarrem. Quonã inq̃ pacto legere ego poſſum quæ non aſſequor? Indiſtincta namq; fiẽt: & confuſa quæ legero: & tuã quoq; impediẽt intentionem. Tunc alijs ẽt qui ibi aderant cõpluribus idem comprobãtibus: deſiderãtibuſq; accipit a me librũ ueterem fidei ſpectatæ luculente ſcriptũ. Accipit aũt inconſtantiſſimo uultu & mœſtiſſimo. Sed quid deinde dicã? Nõ audeo hercle poſtulare ut id credat̃ mihi. Pueri in ludo rudes: ſi eum librũ accepiſſent: nõ ii magis in legendo deridiculi fuiſſent. Ita & ſniam intercidebat: & uerba corrupte ꝓnunciabat. Reddit igitur mihi librũ multis iam ridentibus. Et uides inquit oculos meos ægros: aſſiduiſq; lucubrationibus ꝓpe iam perditos? Vix ipſos litteraꝝ apices potui cõprehendere. Quũ ualebo ab oculis reuiſe ad me: & librũ iſtum tibi totũ legã. Recte inq̃ ſit oculis magiſter tuis. Sed in quo illis nihil opus eſt: id rogo te dicas mihi. Caninũ prandium in hoc loco quẽ legiſti: qd ſignificat. At ille egregius nebulo: quaſi difficili queſtione perterritus exurgit ſtatim. Et ambiens nõ inquit paruã rem quęris. Talia ego gratis nõ doceo. Eius aut loci in quo id ꝓuerbium ẽ: uerba hæc ſunt: nõ uides apud Mneſcheũ ſcribi: tria genera eſſe uini: nigrũ: albũ: mediũ. Quod uocãt κιρρὸν giluũ nouũ: uetus: medium: & efficere nigrũ uirus: albũ urinã: mediũ πεψιν. i. cõcoctionem. Nouũ refrigerare: uetus calefacere: mediũ uero eſſe prandiũ caninũ. Quid ſignificet prandiũ caninũ: rem leuiculã diu & anxie quæſiuimus. Prãdium autẽ abſtemium: in quo nihil uini potatur caninum dicit̃: qm̃ canis uino caret. Quum igitur medium uinũ appellaſſet: quod neq; nouũ: neq; uetus eſſet: & plerunq; hoies ita loquantur: ut omne uinum aut nouum eſſe dicant: aut uetus: nullã uim habere ſignificauit: neq; noui neq; ueteris: quod medium eſſet. Iccirco ꝓ uino non habẽdum: qa neq; refrigeraret neq; calefaceret refrigerare id dicit: quod græce dicitur αναψυχειν. Prandiũ caninum

¶Auli Gelij noctium Atticarum commentarij Liber Quartuſdecimus.

¶ Dissertatio Phauorini philosophi aduersus eos: qui chaldæi appellunt: & ex cœtu motibusq; syderum: & stellarꝫ fata se hoium dicturos pollicentur. Cap. i.

a Duersum istos q̄ sese chaldæos: seu genethliacos appellāt: ac de motu decq; positu stellarꝫ dicere posse quæ futura sunt ꝓfitentur: audiui mus quōdā Phauorinū philosophū Romæ græce disserētē egregia: atq; illustri oratione: exercēdi ne: aut ostēdēdi grā ingenij: an q̄ ita serio iudicato ꝓ existimaret: nō hēo dicere. Capita aūt locorꝫ argumētorū q̄: quibus usus est: quoad eius meminisse potui: egressus ibi ex auditione ꝓpere annotaui. Eaq; fuerūt ad hanc ferme sniam. Disciplinā istam chaldæorꝫ tantæ uenustatis nō esse quātæ uideri uolūt. Neq; eos principes eius: actoresq; esse: quos ipsi ferāt: sed id ꝑstigiarꝫ: offuciarūq; genus cōmētos eē hoies eruscatores: & cibū: quæstūq; ex mēdaciis captantes: atq; eos qm̄ uiderent terrena quædā inter hois sita: cælestiū rerꝫ sensu: atq; dictu moueri: quale ē q̄ ocean⁹ quasi lunę comes cū ea simul senescit adolescitq; hinc uidelicet sibi argumentū ad persuadēdum parauisse: ut crederem⁹ oia rerꝫ humanarꝫ: & parua & maxima: tanq̄ stellis atq; syderibus euincta duci atq; regi. Esse autē nimis q̄ ineptū: absurdūq; ut qm̄ æstus oceani cum lunæ curriculo congruit: negociū quoq; alicuius q̄d ei forte de aquæ ductu cum riualib⁹ aut de cōi pariete cū uicino apud iudicem ē: ut existimemus id negocium quasi habena quadā de cœlo uictum gubernari. Quod & si ui & rōne quapiā diuina fieri pōt: nequaq̄ tñ id censebat in tam breui: exiguoq; uitæ spacio: quātouis hois ingenio cōprehēdi posse: & ꝓcipi Sed cōiectari pauca quędā ut uerbo ipsi⁹ utar: ϖαχυ μερσοτερον. i. crassi⁹ & pingui minerua nullo scientiarꝫ fundo cōcepta: sed fusa & uaga & arbitraria: quasi is lōginqua oculorꝫ acies est: p interualla media caligātium. Tolli n. q̄d maximum iter deos atq; hoies differt: si hoies quoq; res ois post futuras ꝓnoscerēt. Ipsam deinde syderꝫ stellarumq; obseruationē: quā esse originē scīæ suæ ꝑdicarēt: haud quaq̄ putabat liqde cōsistere Nā si principes chaldæi q̄ in patētibus cāpis colebāt stellarꝫ motus & uias & discessiōes: & cœtus intuētes q̄d ex iis efficeret obseruauerunt: ꝓcedat inqt hæc sane disciplina: sed sub ea modo inclinatione cœli sub qua tunc chaldæi fuerunt. Non. n. pōt inquit ratio chaldæorꝫ obseruationis manere: si quis ea uti uelit sub diuersis cœli regionibus Nā quanta inqt partiū: circulorūq; cœli: ex deuergētia & conuexiōibus mundi uarietas sit: qs nō uidet? Eædē igit stellæ: per quas oia diuina humanaq; fieri cōtendunt: sicuti ne usq; quaq; pruinas: aut calores cient: sed mutant: & uariāt tēpestatesq; eodē in tpe alibi placidas: alibi uiolētas mouēt: cur nō euēta quoq; rerꝫ ac negociorꝫ: alia efficiunt in chaldæis: alia in gætulis: alia apud danubium: alia apd Nilū. Per. autē inqt incōsequēs ipm quidē corpus & habitū tā ꝓfūdi aeris sub alio: atq; alio cœli curuamine nō eundē manere. In hoium āt negociis stellas istas opinari idē semp oñdere si eas ex quacunq; terra cōspexeris. Præterea mirabat id cuiq; ꝓ pcepto liqre. Stellas istas quas q̄si a chaldæis & babyloniis siue ægyptiis obseruatas ferunt q̄s multi erraticas. Nigidius errone: uocat nō eē pluris q̄ uulgo dicerent. Posse. n. fieri existimabat: ut & alii qdam planetæ pari ptāte essent sine qbus recta atq; ꝓpetua obseruatio ꝑfici non quiret: neq; eos tñ cernere hoies possent ꝓpter exuperantiā uel splendoris uel altitudinis. Nam & quædā inquit syderа e quibusdam terris conspiciunt. Earumq; terrarꝫ hoibus nota sunt: sed eadē ipsa ex omni

terra

terra alia non uidentur & ſunt aliis omnino ignotiſſima. Atq; ut uidemus inquit: & has tm̃ modo ſtellas: & ex una parte terræ obſeruari debuiſſe: quæ tandē finis obſeruationis iſtius fuit: & quæ tempora ſatis eſſe uiſa ſunt ad percipiēdum: quid præmō ſtaret: aut cœtus ſtellarū: aut circuitus: aut trāſitus. Nam ſi iſto mō cœpta fieri obſeruatio eſt: ut animadurterent: quo habitu: quaq; forma: quaq; poſitura ſtellarū aliquis naſceretur tum deinceps ab ineūte uita fortuna eius: & mores: & ingenium: & circunſtantia rerum negociorūq;: & ad poſtremum finis ēt uitæ ſpectaretur. Eaq; oīa: ut uſu uenerant litteris mandarent. Ac poſtea longis temporibus: quū ipſe ille eodem in loco eodem habitu forent eadē cæteris quoq; euentura exiſtimarētur: qui eodem illo tpe nati fuiſſent. Si iſto quidem mō obſeruari incœptū: exq; ea obſeruatione cōpoſita quædā diſciplina eſt: nullo id pacto poteſt ꝓcedere. Dicant. n. quot tandē annis: uel potius quot ſæculis orbis hic obſeruationis perfici quiuerit. Cōſtare quippe inter aſtrologos dicebat ſtellas iſtas quas erraticas dicerent: quæ eſſe oīum rerū fatales dicerent: infinito ꝓpe & innumerabili numero annorū ad eūdem locum quū eodē habitu ſimul oēs profectę ſunt: regredi: ut neq; ullus obſeruationis tenor: neq; memoria ulla effigies litterarū tanto æuo potuerint edurare. Atq; illud etiā cuiuſmodi eſſet conſiderādum putabat: q; aliud ſtellarū agmen foret: quo primū tempore cōciperetur homo in utero matris aliud poſtea: quum in decem menſibus ꝓximis in lucem ederet. Quærebatq; qui conueniret diuerſam ſuper eodem fieri demōſtrationē: ſi ut ipſi putarent: alius atq; alius earundē ſtellarū ſitus: atq; ductus: alias & alias fortunas daret? Sed & nuptiarū tpe ex qbus liberi quærerent: atq; ipſo etiam illo maris: & fœminę coitu iam declarari oportere dicebat certo quodā & neceſſario ſtellarū ordine: quales qualiq; forma hoīes gignerent: ac multo etiā anteq̃ pater ipſe atq; mater naſcerent: ex eorū geniture debuiſſe iam tum proſpici: quinā olim futuri eſſent: quos ii creaturi forent: & ſupra longe: atq; longe per infinitum: ut ſi diſciplina iſta fundamento aliquo ueritatis nixa eſt: cēteſimo uſq; ab hinc ſæculo: uel magis primo cœli atq; mundi exordio: atq; inde iā deinceps continua ſignificatiōe: quotiēs generis auctores eiuſdē hoīs naſcerent: ſtellæ iuſtæ ꝑmōſtrare debuerint: qualis q̃liq; fato futurus ſit quiſquis hodie natus eſt. Quo autem inqt pacto credi pōt uniuſ cuiuſq; ſtellarū formæ & poſitionis ſortē: atq; fortunā uni oīno homini certam: deſtinatamq; eē? Eamq; formā poſt lōgiſſima ſæculorū ſpacia reſtitui: ſi uitę fortunarūq; eiuſdē hoīs indicia: in tam breuibus interuallis ꝑ ſingulos maiorū eius gradus perq; infinitum ſucceſſionum ordinē: tam ſæpe: ac tā multipliciter eadē ipſa nō eadē ſtellarum facie denotārē. Quod ſi id fieri pōt: eaq; diuerſitas atq; uarietas admittit: ꝑ oīs antiqtatis gradus ad ſignificanda eorū hoīum: quæ poſt naſcēt exordia: imparilitas hæc turbat obſeruationem. Oiſq; ratio diſciplinæ cōfundit. iam uero id minime ferē dum cenſebat: quod nō mō caſus & euenta quę euenirent extrinſecus: ſed cōſilia quoq; hoīum ipſa & arbitria: & uarias uoluntates: appetitiōeſq; & declinatiōes & fortuitos repētinoſq; in leuiſſimis rebus aīorū impetus: receſſuſq; moueri: agitariq; deſupe cœlo putarēt. Tanq̃ ſi forte ire in balneas uolueris: ac deinde nolueris: atq; id rurſum uolueris: nō ex aliqua diſpari: uariaq; animi agitatiōe: ſed neceſſaria quadā errātium ſyderū reciprocatiōe cōtigerit: ut plane hoīes: non quod dicit λογικὰ ζῶα. i. rationalia animalia: ſed ludicra & ridēda quædam. νευροβαφῆ. i. neruis mouentia eſſe uideantur: ſi nihil ſua ſponte: nihil arbitratu ſuo faciunt; ſed ducentibus ſtellis & au-

trigantibus. Ac ſi inquit potuiſſet prædici affirmant. Pyrrhus ne res: an Mānius Curius prœlio uicturus eſſet: cur tandem non de alea quoq; ac de calculis: & alueolo audeant dicere: quiſnā ibi ludentium uincat. An uidelicet magna ſciunt: parua neſciunt? & minora maioribus imperceptiora ſunt. Sed ſi magnitudines rerum ſibi uindicant magiſq; eſſe perſpicuas: & facilius comprehendi poſſe dicunt: uolo inquit mihi reſpondeant: quid in hac totius mundi contemplatione: præſtantis naturæ operibus in tam paruis atq; breuibus negocijs fortuniſq; hominū magnum putent. Atq; id uelim inquit reſpondeant: ſi tam paruum: atq; rapidum eſt momentum temporis: in quo homo naſcens fatum accipit: ut in eodem illo puncto ſub eodem circulo cœli: plures ſimul ad eandem competentiā naſci non queant: & ſi iccirco gemin quoq; non eadem uitæ ſorte ſunt: quoniam eodem temporis puncto editi ſunt: peto inquit reſpondeant: curſum illum temporis tranſuolantis: qui uix cogitatione animi comprehēdi poteſt: quonam pacto aut conſulto aſſequi queāt: aut ipſi perſpicere & deprehēdere: quum in tam præcipiti dierum noctiumq; uertigine: minima momenta ingentes facere dicant mutationes. Ad poſtremum autem: & quid eſſet q; aduerſum hoc dici poſſet requirebat: quod homines utriuſq; ſexus omniū ætatum: diuerſis ſtellarū motibus in uitam editi: regionibus ſub quibus geniti ſunt longe diſtantibus: omnes tñ iſti aut hiantibus terris: aut labentibus tectis: aut oppidorū expugnationibus aut eadem in naui fluctu obruti: eodē genere mortis: eodemq; ictu corpis interirent? Quod ſcilicet inqt nunq̄ eueniret: ſi momēta naſcendi ſingulis attributa: ſuas unumquodq; leges haberēt: q; ſi quædā inquit in hoium morte: atq; uita ēt diuerſis tpibus editorū: per ſtellarū pares quoſdam poſtea conuētus paria nonnulla & conſimilia poſſe dicūt obtingere: cur non aliqñ poſſint omnia quoq; paria uſu uenire: ut exiſtant per huiuſcemodi ſtellarū concurſiones & ſimilitudines. Socrates ſimul & Antiſthenes & Platones multi: genere: forma: ingenio: moribꝰ: uita omni: & morte pari: quod nequaquā inquit prorſus fieri pōt. Non igitur hac cā probe uti queunt aduerſus hoium impares ortus: interitus pares. Illud aūt cōdonare ſe iis dicebat: qd non id quoq; requirerent: ſi uitæ mortiſq; hoium: rerumq; humanarū omnium: tps & ratio & cā in cœlo: & apud ſtellas foret: quid de muſcis, aut uermiculis, aut echinis, multiſq; alijs minutiſſimis: terra mariq; animantibus dicerent? An iſta quoq; iiſdem quibus hoies legibus naſcerentur: iiſdem itidem extinguerētur: ut aut ranunculis quoq; & culicibus naſcēdi fata ſint de cœleſtium ſyderum motibus attributa aut ſi id non putarent: nulla ratio uideretur: cur ea ſyderū uis in hoibus ualeret. deficeret in cæteris. Hæc nos ficta & incondita: & propemodū ieiuna oratione attigimus. At Phauorinus: ut hois ingenium fuit: utq; græce facūdiæ copia ſimul & uenuſtas. latius ea & amœnius & ſplendidius & profluentius exequebatur. Atq; identidē cōmonebat ut caueremus ne qua nobis iſti ſycophantæ ad faciendam fidem irreperent quā uident quædam interdum uera effutire aut ſpargere. Non.n. comprehenſa inquit neq; definita: neq; præcepta dicunt ſed lubrica atq; ambagioſa coniectatione nitentes inter falſa atq; uera pedetētim quaſi per tenebras ingredieres eunt. Et aut multa tentādo incidunt repente imprudentes in ueritatem: aut ipſoꝝ qui eos cōſulunt: multa credulitate dicente: perueniunt calide ad ea quæ uera ſint. & iccirco uidentur in præteritis rebus: quā futuris ueritatem facilius imitari. Iſta tamē omnia. quæ aut temere: aut aſtute uera dicunt. præ cæteris inquit quæ mentiūtur. pars ea nō fit mil-

leſima.

leſima. Hæc autem quæ dicentem Phauorinū audiuimus multa etiam memini poetarum ueterꝫ teſtimonia confirmare: quibus huiuſcemodi ambages fallacioſe confutantur. Ex quibus eſt Pacuuianum illud. Nam ſi qui quæ euentuta ſunt prꝫuideant æquiparent ioui. Item Accianum illud. Nihil inquit credo auguribus: qui aures uerbis diuitant alienas ſuas ut auro locupletent domus. Item Phauorinus deterrere uolens & depelle e adoleſcentes a genethliacis iſtis: & quibuſdam alijs id genus q pro digioſis artibus futura omnia dicturos pollicentur nullo pacto adeundos eſſe: conſulendoſꝫ huiuſmodi argumentis concludebat. Aut aduerſa inquit euentura dicūt: aut proſpera. Si dicunt proſpera & fallunt miſer fies fruſtra expectando. Si aduerſa dicunt & mentiūtur: miſer fies fruſtra timendo. Sin uera reſpondent: eaꝫ ſunt non proſpera: iam inde ex animo miſer fies: anteq̄ e fato fias. Si fœlicia promittunt: eaꝫ euentura ſunt: tum plane duo erunt incommoda: & expectatio te ſpei ſuſpenſum fatigabit: & futurum gaudii fructum ſpes tibi iam defloruerit. Nullo igit̄ pacto utē dum eſt iſtiuſmodi hominibus res futuras præſagientibus.

¶ Quē in modū diſſeruit Phauorinus conſultus a me ſup officio iudicis. Cap. ii.

Vo primum tpe a prætoribus lectus in iudices ſum: ut iudicia: quæ appellantur priuata: ſuſciperem libros utriuſꝫ linguæ de officio iudicis ſcriptos conquiſiui: ut homo adoleſcens a poetarꝫ fabulis: & rhetorū epilogis: ad iudicandas lites uocatus rem iudiciariam: qm̄ uocis (ut dicitur) uiuæ penuria erat ex multis q aiunt magiſtris cognoſcerem. Atꝫ in reꝫ quidem diffiſionibus comperēdinationibuſꝫ & alijs quibuſdā legitimis rebus: ex ipſa lege iulia: & ex Sabini Maſſurij: & ex quorūdam alioꝝ iuriſperitoꝝ cōmentarij cōmoniti: & adminiculati ſumus. In his aūt quæ exiſtere ſolent: negotioꝝ ambagibus: & in ancipiti rationum diuerſarꝫ circūſtantia: nihil quicquā nos huiuſcemodi libri iuuerūt. Nam & ſi conſilia iudicibus ex præſentiū cauſarꝫ ſtatu capienda ſunt: generalia tm̄ quædā præmonita & p̄cepta ſunt: quibus ante cām: p̄muniti iudex: præparariq; ad incertos caſus futurarꝫ difficultatum debeat: ſicut illa mihi tunc accidit inexplicabilis reperiendæ ſentēciæ ambiguitas. Petebatur apud me pecunia: quæ dicebat̄ data numerataq; ſed qui petebat: neq; tabulis neq; teſtibus id factum docebat: & argumentis admodum exilibus nitebatur. Sed eum conſtabat uiꝝ eſſe ferme bonū: notæ & expertæ fidei: & uitæ inculpatiſſimæ. Multaq; & illuſtria exempla ꝓbitatis ſinceritatiſq; eius expromebantur: illum aūt unde petebatur hoiem eſſe non bonæ rei: uitaq; turpi & ſordida cōuictumq; uulgo in mendacijs: plenumq; eſſe perfidiarꝫ & fraudum oſtendebatur. Is tm̄ cum ſuis multis patronis clamitabat. Probari apud me debere pecuniam datam cōſuetis modis: expenſi latiōe menſæ rōnibus chirographi exhibitione: tabularꝫ obſignatione: teſtium interceſſione. Ex quibus oībus ſi nulla re ꝓbaret̄: dimitti iam ſane oportere & aduerſariū de calūnia dānari. Quod de utriuſq; aūt uita: atq; factis diceret̄: fruſtra id fieri atq; dici. Rem. n. de petenda pecunia apud iudicē priuatū agi: nō apud cenſores de moribus. Tunc ibi amici mei quos rogauerā in cōſilium uiri exercitati: atq; in patrocinijs & in opis fori celebres: ſemperq; ſe circū undiq; diſtrahentibus cauſis feſtinātes: nō ſedendū diutius: ac nihil eſſe dubiū dicebāt quin abſoluēdus foret quē accepiſſe pecuniam: nulla ꝓbatione ſolēni docebat̄. Sed enim ego hoīes quum cōſiderabam alterꝫ fidei: alterū probri plenum ſpurciſſimæq; uitæ: ac defamatiſſimæ: nequaq̄ adduci potui ad abſoluendū: iuſſi igit̄ diem diffin-

di: atq; inde a ſubſelliis pergo ire ad Phauorinum philoſophum: quum meo tpe Romæ plurimum ſectabar. Ac de hoibus: quæ apud me dicta fuerant: uti res erat: narro omnia Ac peto: ut & ipſum illud in quo hærebam: & cætera etiã quæ obſeruanda mihi forent in officio iudicis: faceret me ut eaꝝ reꝝ eſſem prudentior. Tum Phauorinus religione illa contationis & ſollicitudinis noſtræ comprobata: id quidẽ inquit ſuper quo nunc deliberas uideri poteſt ſpecie tenui paruaq; eſſe. Sed ſi de omni quo q; officio iudicis præire tibi me uis: nequaq̃ eſt uel loci huius: uel temporis. Eſt. n. diſceptatio iſta multiiugæ & ſinuoſæ quęſtionis multaq; & anxia cura: & circũſpicientia indigens. Nam ut pauca tibi nunc quæſtionum capita attingam: iam omniũ primum hoc de iudicis officio quæritur. Si iudex forte uel ſciat ſuper qua re apud eum litigatur. Eaq; res uni ei priuſq̃ agi cœpta: & in iudicium deducta ſit: ex alio quodã negocio caſuq; aliquo cognita liquido & comperta ſit. Neq; id tñ in agenda cauſa ꝓbatur. Oporteat ne eum ſecũdum ea quæ ſciens uenit iudicare an ſecundum ea quæ aguntur: id ẽt inquit quæri ſolet: an deceat: an conueniet iudicij: cã iam cognita: ſi facultas eſſe uideatur componendi negocij: officio pauliſper iudicis dilato cõis amicitiæ & quaſi pacificatoris partes recipere. Atq; illud amplius ambigi: ac dubitari ſcio debeat ne iudex intercognoſcendum ea quæ dicto: quæſitoq; opus eſt dicere & quærere: ẽt ſi cuius ea dici quæriq; intereſt neq; dicat: neq; poſtulet. Patrocinari. n. ꝓrſus hoc eſſe aiunt non iudicare. Præter hæc ſuper ea quoq; re diſſentitur. An ex uſu exq; officio ſit iudicis rem cauſamq; de qua cognoſcit: interlocutionibus ſuis ita exprimere: conſignareq; ut anteq; ſententiæ tempus ex iis: quæ apud eum in præſens confuſe uarieq; dicuntur: perinde ut quoq; in loco ac tpe mouetur: ſigna & indicia faciat motus atq; ſenſus ſui. Nam qui iudices inquit acres: atq; celebres uidẽtur: non aliter exiſtimant rem: qua de agitur indagari comprehendiq; poſſe: niſi is qui iudicat crebris interrogationibus: neceſſarijſq; interlocutionibus: & ſuos ſenſus aperiat & litigantiũ deprehendat. Contra autem qui ſedatiores & grauiores putantur: negãt iudicem debere ante ſniam: dum cauſa utrinq; agitatur: quotiẽs aliqua re ꝓpoſita motus eſt: totiens ſignificare quid ſentiat. Euentuꝝ. n. aiunt: ut quia pro uarietate ꝓpoſitionum: argumentorũq; alius: atq; alius: motus animi patiendus eſt aliter. atq; aliter cadẽ in cauſa: eodemq; in tpe ſentire: & interloqui uideatur. Sed de his inquit & cæteris huiuſcemodi iudicialis officij tractatibus: & nos poſt hac: quum erit ociũ dicere q̃d ſentiamus: conabimur & præcepta Elij Tuberonis ſuper officio iudicis quæ nuperrime legi recẽſebimus. Quod aũt ad pecuniam ptinet: quã apud iudicem peti dixiſti ſuadeo hercle tibi utare. M. Catonis prudentiſſimi uiri cõſilio: qui in oꝛone quam ꝓ L. Turio cõtra Cn. Celiũ dixit: ita eſſe moribus maioꝝ traditũ ait: obſeruatũq; ut ſi q̃d inter duos actũ eſt: neq; tabulis: neq; teſtibus planũ fieri poſſit. Tũ apud iudicẽ qui de ea re cognoſceret: uter ex iis uir melior eſſet quæreretur. Et ſi pares eſſent: ſiue boni pariter ſiue mali: tum illi unde petitur crederetur: ac ſecundũ eum iudicaretur. In hac aũt cauſa de qua tu ambigis optimus eſt qui petit. Vnde petitur deterrimus: & res eſt inter duos acta ſine teſtibus. Eas igitur & credas ei qui petit. Cõdemneſq; eũ: de quo petitur: qm̃ ſicuti dicis duo pares non ſunt: & qui petit melior eſt. Hoc q̃dẽ mihi tum Phauorinus ut uiꝝ philoſophum decuit: ſuaſit. Sed maius ego alt̃iuſq; id eſſe exiſtimaui: q̃ quod meæ ætati & mediocritati conueniret: ut cognouiſſe & condemnaſſe de moribus: nõ de ꝓbationibus rei geſtæ uideret: ut abſoluerẽ tñ inducere

in animum

in animū non quiui: & ꝓpterea iuraui mihi non liquere: atq; ita iudicatu illo solutus sum uerba ex oratiõe. M. Catonis cuius cõmeminit phauorinus: hæc sunt. Atq; ego a maioribus memoria sic accipi. Si quis quid alter ab altero pateret si ambo pares essent: siue boni: siue mali essent: q; duo res gessissent uti testes nõ interessent: illi unde petitur ei potius credendũ esse. Nũc si sponsionẽ feciſſet Gelius cũ Turio: ni uir melior esset Gelius q̃ Turius: nemo opinor tam insanus esset qui iudicaret meliorẽ esse Gelium q̃ Turiũ. Si nõ melior est gelius Turio: potius oportet credi unde petitur.

¶ An æmuli: infensiq; inter sese fuerint Xenophon & Plato. Cap. iij.

q Vi de Xenophontis Platonisq; uita: & moribus pluraq; omnia exquisitissime scripsere: nõ abfuisse ab eis motus quosdã tacitos & occultos simulatis: & æmulatiõis mutuæ putauere: & eius rei argumẽta quædã coniectorie ex eoꝝ scriptis ꝓtulerũt. Ea sunt ꝓfecto eiuscemodi: quod neq; a Platone in tot numero libris mentio usq; facta sit Xenophõtis: neq; itẽ contra ab eo Platonis in suis libris quanq; uterq; ac maxime Plato cõpluriũ Socratis sectatoꝝ in sermonibus quo scripsit cõmeminit. Id ẽt esse nõ sinceræ: neq; amicæ uolũtatis iudiciũ credidere: q; Xenophõ inclyto illi operi Platonis: quod de optimo statu reipublicæ ciuitatisq; administrandæ scriptum est lectis ex eo duobus fere libris: qui primi in uulgus exierant: oppositit cõtra: conscripsitq; diuersum regiæ administrationis genus: qd̃ ϖαι-Δειας κυρου. i. institutionis Cyri inscriptũ est. eo facto scriptoq; eius usq; adeo permotũ esse Platonem ferũt ut quodã in libro mentiõe Cyri regis habita retractandi: leuãdiq; ei9 opis gratia: uiꝝ quidẽ Cyrum uanũ & strenuũ fuisse dixerit ϖαιΔειας Δουκορθωσ ηϕται το παραπαν. i. institutionẽ aũt minime recte attigisse. Hæc. n. uerba sunt de Cyro Platonis. Præterea putant id quoq; ad ista q̃ dixi: accedere q; Xenophon in libris: quos dictoꝝ ac factoꝝ socratis cõmentarios cõposuit: negat socratem de cœli atq; naturæ causis rõnibusq; unq̃ disputasse. Ac ne disciplinas qdẽ cæteras: q̃ μαθηματα. i. disciplinas græci appellãt: q̃ ad bene beateq; uiuendũ nõ ꝑgerẽt: aut attigisse: aut cõprobasse. Iccirco turpiter eos mẽtiri dicit: q̃ dissertatiões istiusmodi Socrati attribuerẽt. hæc aũt inquiũt Xenophon quũ scripsit: Platonẽ uidelicet notat: in cuius libris socrates de phylica & musica & geometria disserit. Sed. n de ueris optimis & grauissimis: si credendũ hoc: aut auspicandũ fuit: cãm eqdẽ esse arbitror nõ obtrectatiõis: neq; inuidiæ: neq; de gloria maiore pariẽda certationis. hoc. n. procul a maioribus philosophiæ absunt: in qbus illi duo oĩum iudicio excelluere: q̃ igit̃ est istius opinionis ratio. Hæc ꝓfecto est: eqparatio ipsa plerũq; & parilitas uirtutũ iter sese consimiliũ: ẽt si cõtẽtiõis studiũ & uolũtas abest: spẽm tñ æmulatiõis creat. Nã quũ ingenia q̃dã magna duoꝝ pluriũue in eiusdẽ rei studio illustriũ aut pari sũt fama: aut ꝓxima: orit̃ apud diuersos fautores eoꝝ industriæ: laudisq; æstimãdæ cõtentio. Tũ postea ex alieno certamine ad eos quoq; ipsos cõtagiũ certationis aspirat. Cursusq; eoꝝ ad eãdẽ uirtutis calcẽ ꝑgentiũ: qñ est cõpar uel ambiguus in æmulandi suspitiões nõ suo sed fauẽtiũ studio delabit̃. Proinde igit̃ & Xenophõ: & platonis & Xenophontis æmulatio socraticæ amœnitatis duo lumina: certare: æmulariq; inter sese existimati sunt: quia de iis apud alios uter esset exuperãtior certabatur. Et quia duæ eminentiæ quum simul iunctæ in arduum nitantur simulachrum quoddam contentiõis æmulæ pariunt.

¶ Quod apte Chrysippus: & graphice imaginem iusticiæ mudolis coloribusq; uerborum depinxit. Cap. iiij.

Ondigne me hercle: & condecore Chryſippus in libroꝝ: qui inſcribūtur
c περι καλου, και ηδονησ. i. de honeſto & uoluptate primo. Os & oculos
iuſticiæ: uultūq; eius ſeueris atq; uenerādis uerboꝝ coloribus depinxit: fa
Iuſticiæ imago cit quippe imaginē iuſticiæ: fieriq; ſolita eſſe dicit a pictoribus: rhetoribuſq; antiquio
ribus ad hūc ferme modum. Forma atq; filo originali: aſpectu uehemēti & formida
bili luminibus oculoꝝ acribus neq; humilis: neq; atroci: ſed reuerēdæ cuiuſdā triſti
ciæ dignitate. Ex imaginis iſtius ſignificatione intelligi uoluit iudicē: qui iuſticiæ an
tiſtites eſt oportere eſſe grauē: ſanctū: ſeueꝝ: incorruptum: inadulabilē: cōtra impro
bos nocēteſq; imiſericordē atq; inexorabilem: erectū atq; arduū & potētem ui & ma
ieſtate æquitatis: ueritatiſq; terrificū Verba ipſa Chryſippi de iuſticia ſcripta hęc ſūt.
παρθενοσ δε ειναι δε γεται κατα συμβολον του αδιαφθορον ειναι και παλα
μων εν δαιδοναι τοισ κακουργοισ μη δε προσιεσθαι μητε τουσ επιεικεισ λογο
υσ μητε παρακαιτησιν και δεησιν μητε κολακειαν μητε αλλο μη δεντων τοιου
τον οισ ακολουθων και σκυθρωπη γραφεται και συνεσηκοσ εχουσατο προσω
πον και εν τονον και δε δορκοσ βλεπονσα ωσ τετοισ μεν αδικοισ φοβον εμπο
ιειν τοισ. δε δικαιοισ θαρσοσ τοισ. μενοσ προσ φιλουσ. οντοσ τουτοι ουτου
προσωπον τοισ. δε ετεροισ: προσ: σαντουσ. i. dicitur uirgo eſſe indicio eam eſſe
incorruptam. improbis nunq; cōcedere: nō ſermones blādos: nō purgationem: non
deprecationē: nō adulationem: non deniq; quicq; aliud pati: Quas ob res merito tri
ſtis ēt pingitur: uultu graui: aſpectu cōtento & toruo: ut iniuſtis terrorem incutiat:
iuſtis fiduciam prębeat qñ huiuſcemodi facies iuſtis grata: iniuſtis moleſta ſit. Hæc
uerba Chryſippi: eo ēt magis ponēda exiſtimaui: ut prompta atq; expoſita ad conſi
derādum iudicandūq; ſint. qm̄ legentibus nobis ea delicatiores quidam diſciplinaꝝ
philoſophi: ſeuitiæ imaginem iſtam eſſe non iuſticiæ dixerunt.

¶ Lis atq; contentio grammaticorum Romæ illuſtrium enarrata ſuper caſu uocati
uo uocabuli: quod eſt egregius. Cap. v.

Efeſſus ego quondam ex diutina commentatiōe laxandi leuandiq; animi
d gratia in Agrippæ cāpo deambulabā. Atq; ibi duos forte grāmaticos cō
ſpicatus: nō parui in urbe Roma nominis: certationi eoꝝ acerrime affui:
quū alter in caſu uocatiuo uir egregi dicēdum cōtenderet: alter uir egregie. Ratio au
tem eius qui egregi oportere dici cenſebat huiuſcemodi fuit: quęcūq; inquit noīa: ſeu
Egregius uocabula recto caſu numero ſingulari: us ſyllaba finiūtur: in quibus ante ultimā ſyl
labam poſita eſt i littera ea oīa: caſu uocatiuo i littera terminātur: ut celius celi: mo
dius modi: tertius terti: accius acci: titius titi: & ſimilia omnia: ſic igit egregius: qm̄
us ſyllaba in caſu nominandi finit eamq; ſyllabam præcedit i littera: habere debebit
in caſu uocādi i litteram extremā: & iccirco egregi nō egregie rectius dicetur. Nam
diuus: & riuus: & cliuus: non us ſyllaba terminant: ſed ea quę per duo u ſcribēda eſt
Propter cuius ſyllabæ ſonum declarandum: reperta erat noua lra. f. quæ digāma ap
pellabat. Hoc ubi ille alter audiuit. O inquit egregie grāmaticę: uel ſi id mauis egre
giiſſime: dic oro te: inſcius: & impius: & ſobrius: & ebrius: & ꝑprius: & ꝑpiti9: & an
xius: & cōtrarius: quæ us ſyllaba finiunt: ī qbus ante ultimā ſyllabā i littera eſt: quē
caſum uocandi habent. Me omni pudor & uerecundia tenet pronūciare ea ſecūdum
tuā diffinitionē. Sed quū ille pauliſper oppoſitu hoꝝ uocabuloꝝ cōmot9 reticuiſſet
& mox tñ ſe collegiſſet eandemq; illam: quā definierat: regulam retineret: & propu-
gnaret:

gnaret: diceretq; & propriū: & ꝓpitiū: & anxium & contrarium itidem in caſu uocatiuo dicendū: quia & aduerſarius: & extrarius ita diceretur: iciſum quoq; & impium & ebriū: & ſobriū: inſolētius quidē paulo: ſed rectius: p i litterā nō per e in caſu eodē pronunciandū eaq; inter eos cōtentio longius duceretur: nō arbitratus ego operæpretium eſſe: eadem hæc iſta diuitus audire: clamantes compugnanteſq; illos reliqui.

¶Cuiuſmodi ſint quæ ſpeciē doctrinaꝝ habeant: ſed neq; delectēt: neq; utilia ſint: atq; inibi de uocabulis ſingularium urbium regionūq; immutatis. Cap. vi.

h Omo nobis familiaris in litteraꝝ cultu nō ignobilis: magnāq; ætatis ptē in libris uerſatus adiutū inqt ornatūq; uolo ire noctes tuas: & ſimul dat mihi libꝝ grādi uolumine doctrinis origenis (ut ipſe dicebat) pfcatentē: quē elaboratū ſibi eſſe ait ex multis: & uariis: & remotis lectiōibus: ut ex eo ſumerē quaꝝ liberet: reꝝ memoria dignaꝝ. Accipio cupidus & libens tanq; ſi copiæ cornu nactus eſſem: & recondo me penitus: ut arbitris legā. At q̄ ſcripta erant: proph Iuppiter: mera miracula. Quo noīe fuerit q primus grāmaticus appellat9 ē. Et quot fuerint Pythagoræ nobiles: quot Hippocrates: & cuiuſmōi Hom. dicat ī Vlyxis domo σειρηνέσ. i. ſirenes. Quā ob cām Thelamacus cubans iunctū ſibi cubātē Piſiſtratum: nō manu attigerit: ſed pedis ictu excitarit ευρυκλειᾶ. i. Euryclia Thelemachū: quo genere clauſtri incluſerit: & quapp idē poeta roſam nō norit oleum: ex roſa norit. Atq; illud ēt ſcriptū fuit. q̄ noīa fuerint ſocioꝝ Vlyxis: q a Sylla rapti laceratiq; ſunt: utꝝ ενθεσοοαλασσῃ. i. ītēriore mari Vlyxes errauerit κατᾶ αρίζαρχον. i iuxta ariſtarchū: an ενθεξωκατακρατηα. i. in exteriore iuxta Craterē. Id ēt iſtic ſcriptū fuit: qui ſint apud Home. uerſus ισοψηφοι. i. pares & quoꝝ ibi noīum repiant̄ παράσιχισι. i. capita & priæ uerſuū lræ. Et quis adeo uerſus ſit: q p ſingula uocabula ſingulis ſyllabis ĩcreſcat. Ac deinde qua rōne dicit ſingulas pecudes in ſingulos annos terna parere. Et ex quinq; opimētis qbus Achillis clydeus munitus ē: q̄d factū ex auro ē ſummū ſit an mediū. Et p̄terea quib9 urbibus: regiōibuſq; uocabula iā mutata ſint. Q d̄ boetia añ appellata fuerit aonia. Q d̄ ægyptus aeria dicta ē. Q d̄ creta eodem quoq; noīe aeria dicta ē. Q d̄ attica ακτη. i. ore & acta apud poetā. Q d̄ corinthus ephyre. Q d̄ macedōis ora: ημαθια. i. ematia. Q d̄ theſſalia αιμονια. i. emonia. Q d̄ tyrus ſarra. Q d̄ thracia ante ſython dicta ſit. Quod ſeſtū ποσειδωνειον. ideſt Neptūnium & locus Neptūni. Hæc atq; itē alia multa iſtiuſmōi ſcripta in eo libro fuerant. Quæ quū ſtatim ꝓperās redderē οναιοσουι. pficiat tibi iniqua indoctiſſime uiroꝝ ταυτηζπολυμαθιασ. i. huius multiuagæ diſciplinæ gratia: & libꝝ hunc opulentiſſimū recipe: nīl prorſus ad noſtras pauperrimas litteras cōgruētē. Nam meæ noctes quas inſtructū: ornatūq; iſti: de uno maxime illo uerſus Homeri quærūt quē Socrates ꝓ oībus ſemper rebus ſibi eſſe cordi dicebat. οτιτοιενμεγαροισι κακον αγαθοντε τε τυκται. i. ædibus in noſtris: quæ recta aut parua gerantur.

¶Quod. M. Varro. Cn. Pompeio conſuli primum deſignato commentariū dedit quem appellauit ipſe iſagogicum de officio ſenatus habendi. Cap. vii.

c N. Pōpeio cōſulatus prim9 cū. M. Craſſo deſignat9 ē: eū magiſtratū Pōpeio ius quū initurus foret qm̄ p militiæ tpa ſenatus habēdi cōſulēdiq; rerū expers humanaꝝ fuit. M. Varronē familiarē ſuū rogauit: uti cōmētariū faceret ēiσαγωγικον. i. ītroductoriū. Sic. n. Varro ipſe appellat: ex quo diſceret q d̄ facere: dicereq; deberet quū ſenatū cōſuleret: eū libꝝ cōmētariū: quē ſup ea re Pō

peio fecerat. periſſe Varro ait in litteris: quas ad Oppianum dedit: quæ ſunt in libro epiſtolicarꝫ q̄ſtionum. iiii. in qbus litteris qm̄ q̄ ante ſcripſerat nō cōparebāt docēt rur ſum multa ad eā rem ducentia. Primum ibi ponit q fuerint: per quos more maiorū ſenatus haberi ſoleret: eoſq; nominat: dictatorē: conſules: prætores: trib. ple. interregē: præfectum urbi: neq; alii p̄ter hos ius fuiſſe dixit facere ſenatuſconſultū. Quotiēs uſu ueniſſet ut oēs iſti magiſtratus eodē tpe romæ eſſent: tum quo ſupra ordine ſcripti eſſent: qui eorꝫ prior alios eēt: e potiſſimū ſenatuſconſulendi ius fuiſſe. Addit deinde extra ordinario iure tribunos quoq; militares: q̄ p conſulibus fuiſſent. Itē decēuiros: qbus imperium cōſulare tum eēt: Itē triūuiros reipu. cōſtituēdæ cā creatos: ius conſulēdi ſenatū habuiſſe. Poſtea ſcripſit de interceſſionibus. dixitq; intercedēdi nē ſe natuſcōſultū fieret ius fuiſſe iis ſolis: qui eadē poteſtate qua ii: qui ſenatuſcōſultū facere uellent: maior eue eſſent. Tū aſcripſit de locis in quibus ſenatuſcōſultū fieri iure poſſet: docuitq;: confirmauitq; niſi in loco p augures cōſtituto: quod tēplum appellaret ſenatuſcōſultū factū eſſet: iuſtum id non fuiſſe: propterea & in curia hoſtilia: & in pōpeia: & poſt in iulia: quū profana ea loca fuiſſent: tēpla eſſe p augures conſtituta: ut in iis ſenatuſcōſulta more maiorꝫ iuſta fieri poſſent. Interq; id quoq; ſcriptū reliquit: nō oīs ædes ſacras tēpla eſſe: Ac ne eadē quidē Veſtæ tēplū eſſe. Poſt hæc de inceps dicit ſenatuſcōſultum ante exortū: aut poſt occaſum ſolē factū ratū nō fuiſſe. Opus ēt cenſorꝫ feciſſe exiſtimatos per quos eo tpe ſenatuſconſultū factū eēt. Docet deinde inibi multa: quibus haberi ſenatū ius nō ſit: imolareq; hoſtiam prius: auſpicariq; debere qui ſenatum habiturus eſſet. De rebus quoq; diuinis priuſq; humanis ad ſenatum referendū eſt. Tū porro referri oportere: aut infinite de republica aut de ſingulis rebus finite. Senatus quoq; conſultum fieri duobus modis: Aut per diſceſſionem: ſi conſentiret: aut ſi res dubia eſſet: per ſingulorꝫ ſententias exquiſitas: ſingulos autem debere conſuli gradatim. Incipitq; a conſulari gradu: ex quo gradu ſemp quidem antea primum rogari ſolitum: qui princeps in ſenatum lectus eſſet. Tum autē quum hæc ſcriberet: nouum morem inſtitutum refert per ambitionem gratiāq; ut iis primum rogaretur: quem rogare uellet: qui haberet ſenatū: dum is tamē ex gradu conſulari eſſet: præter hæc de pignore quoq; capiendo differit deq; mulcta dicēda ſenatori: qui quū in ſenatum uenire deberet: nō adeſſet. Hæc & alia quædā id genus i libro: quo ſupra dixi. m. Varro in epiſtola ad Oppianū ſcripta executus. Sed qđ ait ſenatuſcōſultum duobus modis fieri ſolere: aut cōquiſitis ſentētiis: aut p diſceſſionē paꝫ cōuenire uidet cū eo. quod Atteius Capito in cōiectaneis ſcriptū reliquit. Nā in libro. cclix. Tuberonē dicere ait nullum ſenatuſcōſultum fieri poſſe: non diſceſſione facta. Quia in omnibus ſenatuſcōſultis ēt in iis: quæ per relationem fierent diſceſſio eſſet neceſſaria. Idq; ipſe Capito uerum eſſe affirmat: ſed de hac oī re alio i loco plenius accuratiuſq; nos nemini ſcribere.

¶ Quæſitum eſſe diſſenſumq; an præfectus latinarum cauſa creatus ius ſenatus cō uocandi: conſulendiq; habeat. Cap. viii.

p Ræfectū urbi latinaꝫ cā relictū: ſenatū habere poſſe Mutius negat: qm̄ ne ſenator quidē ſit: neq; ius habeat ſentētiæ dicendæ: quū ex ea ætate p̄fectus fiat. q̄ nō ſit ſenatoria. M. āt Varro i. iiii. epiſtolicaꝫ queſtionū & Atteius Capito in cōiectaneaꝫ. cclix. ius eſſe præfecto ſenatus habēdi dicunt. Deq; ea re aſſenſum, Capitonem Tuberoni: contra ſententiam Mutii refert. Nāq; & tribu-

uis inquit plebis ſenatus habẽdi ius erat: q̃q̃ ſenatores nõ eẽnt añ atimum plebeſcitũ.

¶ Auli Gelii noctium atticarum commentarii Liber quintuſdecimus.

¶ Qd in. Q. Cla. annalibus ſcriptã ẽ lignũ a lumine oblatũ nõ ardere. Cap. i.

Eclamauerat antonius Iulianus rhetor præterq̃ ſemp alias: tũ ue
ro nimiũ quã delectabiliter & fœliciter ſunt. n. ferme ſcholaſticæ
d iſtæ declamatiões: eiuſdẽ hois eiuſdẽq̃ facũdiæ: nõ eiuſdẽ tñ quo-
tidie fœlicitatis. Nos ergo familiares ei⁹ circũfuſi undiq̃ eum ꝓſe ciſpius
quebamur domũ quũ deinde ſubeũtis montẽ ciſpiũ cõſpicimus mons
inſulã quãdã occupatã igni multis arduiſq̃ tabulatis editã & pro
pinqua iam oĩa flagrare uaſto incendio. Tum quiſpiã ibi ex comitibus Iuliani. Magni inqt redditus urbanoꝝ prædioꝝ: ſed pericula ſunt longe maxima. Siqd aũt poſ-
ſet remedii fore: ut ne tã aſſidue domus romæ arderẽt: uenũ hercle dediſſem res ruſticas: & urbicas emiſſem: atq̃ illi Iulianus læta: ut mos eius fuit: interfabulandum uenuſtate. Si annalẽ inqt undeuicesimũ. Q. Clau. legiſſes: optimi & ſinceriſſimi ſcriptoris: docuiſſet te ꝓfecto Archelaus Regis mithridatis pfectus: quã medela: quãq̃ ſolertia ignẽ defenderes: ut ne ulla tua ædificatio e ligno correpta: atq̃ inſinuata flãmis arderet: Percõtatus ego ſum qd eẽt illud miꝝ. Quadrigarii repetit. In eo igit̃ libro ſcriptũ inueni: quũ oppugnaret. L. Sylla in terra attica: Pireũ: & cõtra archelaus regis Mithridatis præfectus ex eo oppido ꝓpugnaret: turrim ligneã defendẽdi gratia ſtructã: quũ ex oĩ latere circũplexa igni foret: ardere nõ quiſſe: quod ab archelao a lumine oblita fuiſſet. uerba Quadrigarii: ex eo libro hæc ſunt. Tũ Sylla conatus eſt: & tpe magno eduxit copias ut Archelai turrim unã: quã ille inter poſuit: ligneã incendẽ. et uenit: acceſſit: ligna ſubdidit: ſummouit græcos: ignẽ admouit: ſatis ſunt diu conati: nunquã querũt icendere. Ita Archelaus omnẽ materiã obliuerat a lumine. Quod Sylla atq̃ milites emirabant̃. & poſt quã nõ ſuccendit: reduxit copias.

¶ Quod Plato in libris: quos de legibus cõpoſuit: largio. es lætioreſq̃ i cõuiuiis inuitatiunculis uini non inutiles eſſe exiſtimauerit. Cap. ii.

X inſula cretã quiſpiã ætatẽ athenis agẽs. Platonicũ eẽ ſe philoſophũ dice
e bat: & uiderer geſtiebat. Erat ãt nihil homo & nugator: atq̃ i græce facun
diæ gloria iactabũdus. Præterea uini libidine aduſq̃ ludibria ebrioſus. Is i cõuiuiis iuuenũ: quæ agita athenis hebdomadibus lunæ ſolẽne nobis fuit ſimul atq̃ modus epulis factus & utiles delectabileſq̃ ſermones cœperãt: tũ ſilentio ad audiendũ petito loq cœptabat. Atq̃ id genus: uili & icõdita uerboꝝ caterua: hortabat̃ oẽs ad bibendũ. Idq̃ ſe facere ex decreto Platonico ꝑdicabat: tanq̃ Plato i libris quos de legibus cõpoſuit: laudes ebrietatis copioſiſſime ſcripſiſſet: utilemq̃ eam eẽ bonis & fortibus uiris cenſuiſſet: Ac ſimul inter eiuſmodi oĩonẽ crebris: & ingentibus poculis omne ingenium ingurgitabat. Fomitẽ eſſe quendam dicens & incitabulũ ingenii: uirtutiſq̃: ſi mens & corpus hominis uino flagraret. Sed. n. Plato in primo: & i ſecundo de legibus: uno ut ille nebulo opinabat̃: ebrietatem iſtam turpiſſimã: quæ labefacere: & minuere hoĩum mentes ſolet laudauit. Sed hanc largiorẽ paulo iucundiorẽq̃ uini iuitationẽ: q̃ fieret ſub qbuſdã q̃ſi arbitris: & magiſtris cõuiuioꝝ ſobriis nõ iprobauit. Nã & modicis modeſtiſq̃ interbibendũ remiſſioĩbus refici: integrariq̃

aĩos:ad inſtauranda ſobrietatis officia exiſtimauit:redditq; eos ſenſim latiores: atq; ad intentiones rurſum capiendas fieri habiliores. Et ſimul ſiqui penitus in iis affectionum cupiditatumq; errores ineſſent:quos aliquis pudor reuerens concelaret ea oĩa ſine graui periculo libertate per uinũ data detegi:& ad corrigendũ:medendumq; fieri opportuniora. atq; ẽt hoc Plato ibidem dicit:non defugiendas eſſe:neq; reſpuendas huiuſcemodi exercitatiões:aduerſum ꝓpulſandã uini uiolentiam. Neq; ullum unq̃ continentẽ prorſus ac temperantẽ ſatis fideliter uiſum eſſe:cuius uita uictuſq;:non inter ipſa erroꝝ picula:& in mediis uoluptatũ illecebris explorata ſit. Nã cui libentiæ gratiæq; oẽs cõuiuioꝝ incognitæ ſint:quiq; illaꝝ omnino expers ſit. Si eum forte ad participãdas eiuſmodi uoluptates:aut uoluntas tulerit:aut caſus induxerit:aut neceſſitas cõpulerit:deliniri plerũq; & capi. Neq; mentem aĩumq; eius cõſiſtere: ſed ui quadã noua ictũ labeſcere. Congrediendũ igitur cenſuit:& tanq̃ in acie quædam cũ uoluptariis rebus:cũq; iſta uini licentia cominus decernẽdum aut aduerſum eas:nõ fuga ſimus tuti nec abſentia:ſed uigore aĩ:& conſtanti p̃ſentia:moderatoq; uſu tẽperantiam:continentiãq; tueamur:& calefacto ſimul:refotoq; animo:ſiquid in eo:uel frigidæ triſtitiæ: uel torpentis uerecundiæ fuerit:diluamus.

¶Quod. M. Cice. de pticula iſta ſenſerit:ſcripſeritq; q̃ p̃poſita ẽ uerbis aufugio & aufero. Et an in uerbo autumo:eadẽ iſta hæc p̃poſitio eſſe uideri debeat. Cap. iii.

Aufugio. Aufero

Egimus libꝝ Ciceronis:qui inſcriptus ẽ orator: In eo libro Cicero quũ diſſet uerba hæc:aufugio:& aufero:cõpoſita qdẽ eẽ ex p̃poſitione ab:& ex uerbis fugio:& fero:ſed eã p̃poſitionẽ:quo fieret uox ꝓnũciatu: audituq; lenior:uerſam mutatãq; eſſe in au ſyllabã:cœptũq; eſſe dici aufugio:& aufero ꝓ ab fugio:& abfero. Cũ hoc inq̃ ita dixiſſe:tum poſtea ibidem ſup eadẽ particula ita ſcripſit. Hæc inquit præpoſitio:præter hæc duo uerba:nullo alio i uerbo reperiet. Inuenimus aũt in cõmentario nigidiano uerbũ autumo compoſitũ ex ab p̃poſitiõe:& uerbo æſtimo:dictumq; interciſe:autumo:quaſi abæſtimo:quod ſignificaret totũ æſtimo tanq obnumero. Sed qd ſit cum honore multo dictum. P. Nigidii hominis eruditiſſimi audacius hoc:argutiuſq; eſſe uidet:q uerius: Autumo. n. non id ſolũ ſignificat:ſed & dico & opinor & cẽſeo:cum quibus uerbis præpoſitio iſta: neq; cohærẽtia uocis:neq; ſignificatione ſententiæ cõuenit. Præterea uir acerrimæ in ſtudio litterarũ licẽtiæ. M. Tullius:nõ ſola eſſe hæc duo uerba dixiſſet:ſi reperiri poſſe ullum tertiũ: Sed illud magis q̃ri inſpiciq; dignũ ẽ:uerſa ne ſit & mutata ab præpoſitio in au ſyllabã pp lenitatẽ uocis:an potius an particula ſua ſit ꝓpria origine:& pinde ut pleræq; aliæ p̃poſitiões a græcis:ita hæc quoq; inde accepta ſit:ſicuti ẽ in illo uerſu Homeri. αὐερῦταν μὲν πρότακι ἐσφάξαν καὶ ἐΔειρiᾶν ἀβροὶ ἀνιαχό.

Autumo

Prima ſupinarũt:nec uere:exuta dedere: Pellibus. abſq; ſono:& uocum turba.

¶Hiſtoria de Ventidio Baſſo ignobili homine:quem primum de partis triumphaſſe memoriæ traditum eſt. Cap. iiii.

i

N ſermonibus nup fuit ſenioꝝ hoĩum:& eruditoꝝ multos i uetere mẽoria altiſſimũ dignitatis gradũ aſcẽdiſſe ignobiliſſimos pr̃hoĩes:& deſpicatiſſimos. Nihil adeo tñ de quoq̃ tãte admiratiõi fuit:quãte fuerũt quæ de Ventidio Baſſo ſcripta ſunt. Eũ picẽté fuiſſe genere:& loco humili:& matrẽ ei9a Põpeio Strabõe Põpeii magni parte bello ſociali quo aſculanos ſubegit: captam cũ ipſo eſſe. Mox triũphãte Põpeio Strabõe eũ quoq; puerũ inter cæteros ante curtũ imperatoris

Vẽtidius baſſus.

ſinu matris uectū eſſe: Poſt quū adoleuiſſet: uictum ſibi ægre quæſiſſe: eumq; ſordi de inueniſſe: cōparandis & uehiculis magiſtratibus qui ſorriri prouincias ſorent præ benda publice cōduxiſſe. In iſto queſtu notum eſſe cœpiſſe. C. Cæſari: & cum eo ꝑfectum eſſe in gallias. Tum quia in ea ꝓuincia ſatis nauiter uerſatus eſſet: & deinceps ciuili bello mādata ſibi pleraq; impigere: & ſtrenue feciſſet: non mō in amicitiā Cæſaris: ſed ex ea in ampliſſimū quoq; ordinē pueniſſe. Mox tribuū quoq; plæbis: ac deinde ꝓtorē creatū. Atq; in eo tpe iudicatū eē a ſenatu hoſtē cū. M. Antonio: Poſt uero cōiunctis partibus: nō priſtinā tm̄ dignitatē recupaſſe: ſed pōtificatū: ac deinde cō ſulatū quoq; adeptū eē. Eāq; rē tā intolleraēter tuliſſe populū romanū: q Ventidium Baſſū memierat curādis mulis uectitaſſe: ut uulgo p uias urbis uerſiculi p̄ſcriberēē. Concurrite oēs augures: auruſpices. Portentum inuſitatū cōflatum ē recens. Nam mulos qui fricabat: conſul factus eſt.

Eundem Baſſum Suetonius Trāqllus p̄poſitum eſſe a. M. Antonio ꝓuinciis orientalibus: parthoſq; i ſyriā introrumpētis: tribus ab eo prœliis fuſos ſcribit. Eumq; primum oīum de parthis triumphaſſe: & morte obita publico funere ſepultum eſſe.

¶ Verbum profligo a pleriſq; dici improprie inſciteq;. Cap. v.

Sicut alia uerbo pleraq; ignoratiōe & inſcitia improbe dicētium: q̄ non intelligant deflexa & deprauata ſunt a rōne recta & cōſuetudine: ita huius quoq; ꝓfligo. uerbi qd̄ eſt ꝓfligo: ſignificatio uerſa & corrupta eſt. Nam quū ab affligendo: & ad perniciem interitumq; ducēdo inclinatum id tractumq; ſit: ſempq; eo uerbo qui diligenter locuti ſunt: ita uſi ſint: ut ꝓfligare dicerent ꝓdigere & deperdere: ꝓfligataſq; res: quaſi ꝓflictas & ꝓditas appellarint: nunc audio ædificia & tēpla & alia fere multa quæ prope abſoluta: effectaq; ſunt: in ꝓfligato eſſe dici: ipſaq; eſſe iam ꝓfligata. Quapp urbaniſſime reſpondiſſe prætorem non indoctum uirum Barbaſculo quidam: ex aduocatoꝝ turba Sulpitius Apollinaris in quadā epiſtola ſcriptū reliquit. Nā quum ille inquit tabula audaculus ita poſtulaſſet. uerbaq; ita feciſſet oīa uir clariſſime negocia de quibus te cogniturum eſſe hodie dixiſti: diligentia & uelocitate tua ꝓfligata ſunt: unum id ſolum relictū eſt: de quo rogo audias. Tum prætor ſatis ridicule: an illa negocia de quibus iam cognouiſſe me dicis profligata ſint eqdē neſcio. hoc aūt negocium quod in te incidit: proculdubio ſiue audiam ſiue nō audiā profligatum eſt. Quod ſignificare aūt uolunt qui ꝓfligarum dicunt: ii qui latine locuti ſunt nō profligatum ad effectum dixerunt ſicut. M. Cicero in oratione quā habuit de prouinciis conſularibus: eius uerba hæc ſunt. Bellum effectū uidemus: & uere ut dicā pene confectum. Itē infra. Nā ipſe Cæſar qd eſt q̄ in mea prouincia cōmorari uelit niſi ut ea quæ per eum effecta ſunt: pfecta reipu. tradat: idem Cicero i œconomico. Quum uero affecta iam prope æſtate: uuas a ſole miteſcere tempus eſt. Affecti

¶ In libro. M. Cice. de gloria ſecundo manifeſte ē erratum in ea parte in qua ſcriptū eſt ſuper Hectore & Aiace. Cap. vi.

In libro. M. Tullii: qui ē ſecundus de gloria: manifeſtus error ē nō magnæ rei. Quū errorē eē poſſit agnoſcere nō aliqs eruditoꝝ: ſed q tm̄ legerit ομηρου ροπ. i. Homeri. η. litterā. ι. libꝝ octauū: quāobrē nō tā id mirabamur er Ciceronis raſſe in eā rē. M. Tullīū. q̄ nō eſſe animaduerſum hoc poſtea correctūq; uel ab ipſo: error uel a Tyrone liberto eius diligētiſſimo hoīe: & libroꝝ patroni ſui ſtudioſiſſimo: ita .n. ſcriptum in eodē libro eſt. Aiax cū Hectore cōgrediens de pugnandi cauſa agit.

ut ſepeliatur: ſi ſit forte uictus. Declaratq; ſe uelle ut ſuũ tumulum: multis etiã poſt ſeculis prætereuntes ſic loquant̃. Hic ſitus eſt: uitæ iampridem lumina linquẽs.
Qui quondam hectoreo perculſus concidit enſe.
Fabitur hoc aliquis: mea ſemper gloria uiuet.
Huius autem ſententiæ uerſus: quos Cicero in linguam latinã uertit: nõ Aiax apud Homer̃ dicit: neq; Aiax ait ut ſepeliatur: ſed Hector dicit: & Hector de ſepultura agit: priuſq̃ ſciat: an ſecum depugnandi cauſa congreſſus ſit aiax.

ΑΝΔΡΟΣ ΜΕΝΤΟΔΕ ΣΗΜΑ ΠΑΛΑΙ ΚΑΤΑΤΕΘΝΕΙΩΤΟΣ
ΟΝ ΠΟΤΑ ΡΙΞΕΥΝΟΝΤΑ ΚΑΤΕΚΤΑΝΕ ΦΑΙΔΙΜΟΣ ΕΚΤΩΡ
ΩΣ ΠΟΡΕΤΙΣ ΕΡΕΕΙ ΤΟΔΕ ΜΟΝ ΚΛΕΟΣ ΟΥΠΩ ΤΟΛΕΙΤΑΙ.

Ecce uiri tumulum: qui pridem a lumine ceſſit.
Abſtulit hunc factis præclarum ſplendidus hector.
Quondam ita quis dicet: mea nunq̃ gloria olebit.

¶ Obſeruatum eſſe in ſenibus: q̃ annum fere ætatis tertium & ſexageſimum agant. aut laboribus aut interitu aut clade aliqua inſignitum. Atq; inibi ſuper eadẽ obſeruatione exemplum appoſitum epiſtolæ diui auguſti ad Caium filium. Cap. vii.

Annus ſexageſimus tertius. Climatericus.

o Bſeruatũ in multa hominũ memoria expertũq; ẽ ſenioribus pleriſq; oĩb9 ſexageſimũ tertiũ uitæ annũ cum piculo & clade aliqua uenire: aut corp9 morbiq; grauioris: aut uitæ interitus: aut aĩ ægritudinis. Propterea q̃ re9 uerbo9q; iſtiuſmodi ſtudio tenent̃ eum ætatis annũ appellat ΚΛΙΜΑΚΤΗΡΙΚΟΝ. i. ſcalarium. Nocte quoq; iſta proxima ſupiore quũ librum epiſtolar̃ diui auguſti quas ad Caium nepotem ſuum ſcripſit legeremus: duceremurq; elegantia orationis: neq; moroſa: neq; anxia: ſed facili hercle & ſimplici: idipſum in quadam epiſtola ſuper eo anno ſcriptũ offendimus: Eiuſq; epiſtolæ exemplũ hoc ẽ. viii. Kal. octobris. Aue mi Cai: meus Aſellius iucundiſſimus: quem ſemper mediuſtidius deſidero: quum a me abes Sed præcipue diebus talibus qualis ẽ hodiernus: oculi me requirere meũ Caiũ: quem ubicunq; hoc die fuiſti: ſpero lætum & beniuolẽtem celebraſſe: quartum & ſexageſimum natalem meum: nam ut uides ΚΛΙΜΑΚΤΗΡΑ. i. ſcalariũ cõmunem ſenior̃ oĩum tertium & ſexageſimum euaſimus annum Deos autem oro: ut mihi quantũcunq; ſupeſt temporis: id ſaluis uobis traducere liceat: in ſtatu reip. fœliciſſimo ΑΝΔΡΑΓΑΘΟΥΝΤΩΝ ΥΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΔΕΧΟΜΕΝΟΝ. i. fortiter ac uiriliter agentibus uobis: atq; ſuccedentibus ſuſcipientibuſq; ſtationem meam.

¶ Locus ex oratione Phauorini ueteris oratoris de cœnarum atq; luxuriæ exprobatione: qua uſus eſt: quum legem licinĩam de ſumptu minuendo ſuaſit. Cap. viii.

q Vum legeremus or̃onem ueterẽ Phauorini: nõ ĩ diſerti uiri: quã or̃onem totã: ut meminiſſe poſſem9: odio hercle iſtiuſmodi ſumpt9 atq; uictus p didicim9: Verba q̃ appoſuimus Phauorini hæc ſunt. Præfecti popinæ atq; luxuriæ negãt cœnã lautã eẽ niſi quũ libẽtiſſime edis: tũ auferat̃ & alia eſca melior atq; amplior ſuccẽturiet̃: Is nũc flos cenæ haberet̃ iter iſtos: qb9 ſumptus & faſtidium p facetiis ꝓcedit. Qui negãt ullã auẽ præter ficedulã: totã comeſſe oportere cæteraq; auiũ: atq; altilium: niſi tm̃ apponat̃ ut a cluniculis inferiore pte ſaturi fiãt: conuiuium putant inopia ſordere: Supiorem ptem auium atq; altiliũ: q̃ edũt: eos palatũ nõ hr̃e. Si ꝓportione creſcit luxuriã: & debere epulas creſcere. Videte qd relinquitur, niſi ut deliberari ſibi cœnas iubeãt ne edẽdo defatigent̃. qñ ſtratus auro, argen-

to:purpura:amplior aliquot hominibus:q̄ diis immortalibus adornantur.

¶Quod Cecilius poeta frontem genere uirili:nō poticæ:sed cum probatione & cū analogia appellauit. Cap.ix.

Ere ac;diserte Cecilius hoc in subditino scripsit.

Nam ii sunt inimici pessimi fronte hilaro.

Corde tristi:quos neq; ut apprehendas:neq; ut mittas:scias.

Hos ego uersus quū de quodā istiusmodi homine sermones essent ī circulo forte in uenū eruditoꝝ dixi. Tū de grāmaticoꝝ uulgo quispiā nobiscū ibi assistens non saue ignobilis. Quāta inquit licētia:audaciaq; Cecilius hic fuit:cū frōte hilaro:nō frōte hilara dixit:& tam īmanē solœcismū nihil ueritus est. Immo inq̄ poti⁹ nos:& quā audaces:& q̄ licētes sumus:qui frontē iprobe:īdocteq; nō uirili genere dicimus quū & rōne ꝓportionis:q̄ analogia appellat̄:& ueteꝝ auctoritas nō hāc:sed hūc frontē debere dici suadeāt. qppe. M. Cicero in quinta originū ita scripsit postridie signis collatis:æquo fronte:pediatu:eq̄ibus:atq; aliis cum hostiū legionibus pugnauit. Recto quoq; fronte idē Cato:eodē in libro dicit. At ille semidoctus grāmaticus. Missas in q̄t auctoritates facias quas quidē ut habeas posse fieri puto. Sed rōnē hic quā nō habes. Atq; ego iis eius uerbis:ut tū ferebat ætas irritatior audi īquā mi magister rōnē falsam quidem:sed quā redarguere falsam eē tu nō queas. Oīa inq̄ uocabula trib⁹ litteris finita quibus frons finit̄:generis masculini sunt si in genitiuo quoq; casu eadem syllaba finiātur:ut mōs:pons: frons. At ille cōtra renitēs. Audiui inq̄t discipule plura alia cōsimilia:quæ nō sunt generis masculini. Petebāt ibi oēs:ut uel unū statim diceret. Sed quū hō uultum intorqueret:& nō hiscēret:coloresq; mutaret. Tū ego iter cessi:& uade īquā nūc:& hēto ad reqrēdū. xxx. dies. Postq̄ iueneris repetes nos. Atq; ita hoiem nulli rei ad indagādū uocabulū quo rescīderet functionē fictā dimisimus. Fronte hilaro.

¶De uoluntario & admirando interitu uirginum milesiarum. Cap.x.

Lutarchus in libroꝝ quas ΠΕΡΙΨΥΧΗΣ. i. de aīa in scripsit prio quum de moribus differeret in aīos hominum incidentibus uirgines dixit: milesiinois:ferme quot tum in ea ciuitate erant:repente sine ulla euidenti cā uoluntatē cœpisse obeundæ mortis. Ac deinde plurimas uitā suspēdio amisisse. Id quū accidisset in dies crebrius:neq; aīs earum mori perseuerantium medicina adhiberi q̄ret:decreuisse milesios:ut uirgines q̄ corporibus suspensis de mortuæ forent: ut eæ oēs nudæ cum eodem laqueo:qui essent p̄uinctæ efferrentur. Post id decretum uirgines:uoluntariā mortem nō petisse:pudore solo deterritas tā inhonesti funeris. Milesi uirgines

¶Verba senatusc̄ōsulti de exigēdis urbe roma p̄his:itē uerba edicti cēsoꝝ: quoīprobati:& coerciti sunt:q̄ disciplinā rhetoricā istituere:& exercere Rōæ cœperāt. Ca.xi.

Fannio Strabone. M. Valerio Messalla cōsulibus senatusc̄ōsultū de philosophis & rethoribus latinis factū ē. M. Pōpo. prætor senatum cōsuluit:q̄d uerba fcā sunt de philosophis & rhetorib⁹:de ea re ita cēsuerūt ut. M. Pōponius p̄tor aīaduerteret:curaretq; uti ei e repu f deq; sua uideret̄:uti romæ ne eēnt. Aliquot deinde annis post id senatusc̄ōsultum Cn. Domitius ænobardus:& L. licinius Crassus censores:de coercēdis rhetoribus latinis:ita edixerunt. Renunciatū est nobis eē hoies q nouū gen⁹ disciplinæ instituerunt. Ad quos iuuētus ī ludum cōueniat eos sibi nomē ipositisse latinos rhetores. Ibi hoies adolescētulos dies totos desidere. Maiores nr̄i q̄ liberos suos discere:& quos i ludos itare uellēt istituerunt. Hæc Rhetores Philosophi eiecti

noua qua p̄ter consuetudinē: ac morē maiorū fiunt: neq; placent neq; recta uidētur: Quapropter & iis q eos ludos hñt: & iis qui eo uenire consueuerūt: uisum est faciun dum: ut oñderemus nostrā sniam: nobis nō placere. Neq; illis solū tpibus nimis ru dibus necdum græca doctrina expolitis philosophi ex urbe roma pulsi sunt uerum etiam Domitiāo imperante: senatusco̅sulto electi: atq; urbe & Italia interdicti sunt: qua tēpestate Epicte9 quoq; philosophus: pp id senatusco̅. nicopolim roma decessit.

gracchim ꝑsimonia

¶Loc9 ex oñone Gracchi de ꝑsimonia: ac de pudicitia sua memoratissim9. Cap. xii.

g

Racchus quum ex Sardinia rediit: oñonem ad populū in cōcione habuit: ea uerba sunt hæc. Versatus sum inquit in ꝓuincia: quō ex usu uestro exi stimabā esse: non quō ambitioni meæ conducere arbitrabar. Nulla apud me fuit popina: neq; pueri eximia facie stabāt: sed in conuiuio libri uestri modestius erant q̄ apud principē. Post deinde hæc dicit. Ita uersatus sum in prouincia: ut nemo posset uere dicere assem: aut eo plus in muneribus me accepisse: aut mea opa quēpi am sumptū feciſſe. Bienniū fui in ꝓuincia si ulla meretrix domū meā itroiuit: aut cu iusq̄ seruulus ꝓp me solicitatus est oīum nationum post remissimū nequissimū æsti matorem. Quum a seruis eoꝝ tam caste me habuerim: inde poteritis considerare. Quō me putetis cum liberis uestris uixisse atq; ibi ex iteruallo: Itaq; inquit quirites: quū romā profectus sum: zonas quas plenas argēti extuli: eas ex ꝓuincia inanes ret tuli. Alii uini amphoras: quas plenas tulerūt eas argēto plenas domo reportauerūt.

¶De rebus inopinatis quæ utroq; uersum dicuntur: & a grammaticis cōmunia uo cantur. Cap. xiii.

u

Tor & uereor & hortor & cōsolor cōmunia uerba sunt: ac dici utroq; uer su possunt: uereor te: & uereor abs te. i. tu me uereris: utor te: & utor abs te. i. tu me uteris: hortor te & hortor abs te. i. tu me hortaris: cōsolor te & consolor abs te: idest tu me cōsolaris testor quoq; & iterp̄tor significatione reciproca dicunt̄. Sunt aūt uerba hæc oia ex altera parte inusitata: Et an dicta sint in eam quo q; partē quæri solet. Afranius in cōsobrinis. Hem iste parentū ē uitabilis liberis: ubi malunt metui q̄ uereri se a suis. Hic ueteri ex ea parte dictū ē: quia non est usitatior. Nouius in ligararta: uerbū quod est utitur ex contraria ꝑte dicit. Quia supplex mul ta: quæ non utit̄: emitur tamen. i. quæ usui non ē. M. Cato in quinta origine: exercitū inqt suū prāsum paratū cohortatus eduxit foras: atq; instruxit: cōsolor quoq; in ptē alteram: præterq̄ dici solitum ē in epistola. Q. Metelli: quā quum i e ilio eēt ad Cn. & ad. L. Domitios dedit Ac quum animum inquit uestrū erga me uideo uehemēter consolor: & fides uirtusq; uestra mihi ante oculos uersat̄. Testata itidem & interp̄ta ta eadem rōne dixit. M. Tullius in primo libro de diuinatione: ut testor interpretor que cōmunia uideri debeant. Salustius quoq; eodem modo dilargitus ꝓscriptorum bonis dicit: tanquam uerbum largior sit ex uerbis communibus. Veritum autem si cut puditum & pigitum: non psonaliter p infinitum modum dictum esse: non a ue tustioribus tantum uidemus: sed a. M. quoq; Tullio in secundo de finibus. primum inquit Aristippi cirenaicoꝝq; omnium: quos nō ē ueritum in ea uoluptate: quæ ma xima dulcedine sensum moueret summum bonum ponere. Dignor quoq; & uene ror: & cōfiteor & testor: habita sunt in uerbis cōmunibus sicuti in Virgilio illa dicta sunt. Coniugio anchisa ueneris dignate supbo: & Cursusq; dabit uenerata sacerdos. Confusio autem æris de quo facta concessio est: in. xii. tabulis scriptum est his uer

Cōmunia uerba multa

bis, Aeris

bis. Aeris cõfessi: rebusq; iudicatis. xxx. dies iusti sunt. Itẽ ex iisdẽ tabulis id quoq; ẽ. Quæ si erit testatior: libripẽsue fuerit in testimoniũ feriat' ĩprobus ĩtestabilisq; esto.

¶Quod Metellus Numidicus figuram orationis noua: ex orationibus græcis mutatus est. Cap. xiiij.

Pud. Q. Metellũ Numidicũ in libro accusatiõis in Valeriũ Messalã ter-
a tio noue dictũ esse annotauimus. Verba ex oratione eius hæc sunt. Quũ sese sciret in trĩ crimẽ uenisse: atq; socios ad senatũ quæstũ flẽtes uenisse: se se maximas pecunias exactos esse: pecunias se maximas exactos id nobis uidebatur græca figura dictũ. Græci. n. dicũt εισ πραξατομαι αργυριον i. exigit a me argentũ. Id significat exegit me pecuniã: q; si id dici põt: etiã exactus esse aliquis pecuniã dici potest. Cecilius quoq; eadem figura in hypobolimæo æschino usus uidetur. Ego illud minus nihilo exigor portorium: idest nihilo minus exigitur de me portorium.

¶Passis uelis: & passis manibus dixisse ueteres: non a uerbo suo quod est patior: sed ab alieno quod est pando. Cap. xv.

B eo quod est pando passum ueteres dixerunt: nõ pansum & cum præpo- Pansum a pando
a sitione expassum: nõ expãsum Cecilius in synaristosis. Heri uero ꝓspexi- Expassũ
se eũ se ex regulis. Hæc nũciasse & flãmeũ expansum domi capillo quoq; Dispessis
esse mulier passo dicitur: quasi porrecto & expãso: & passis manibus: & uelis passis dicimus: qd significat diductis: atq; distentis. Itaq; plautus in milite glorioso a littera in e mutata per cõpositi uocabuli morem dispessis dicit: ꝓ eo quod est dispassis.

Credo ego istoc exemplo tibi esse eundem extra.
Portam dispessis manibus patibulum quum habebis.

¶De nouo genere interitus crotoniensis Milonis. Cap. xvj.

Ilo crotoniẽsis athlæta illustris: quẽ in chronicis scriptũ ẽ olympiade pri-
m ma coronatũ eẽ: exitũ habuit uitæ miserãdũ & mirãdũ. Quũ iã natu grã- Milonis
dis artẽ athleticã desisset: iterq; faceret forte solus i locis Italiæ siluestrib9 interitus
quercũ uidit ꝓxime uiã patulis i ꝓte media ramis hiantẽ. Tũ expiri credo ẽt tũc uolẽs an ullæ sibi reliq; uires adesset: ĩmissis i cauernas arboris digitis diducere & rescindere quercũ conatus ẽ. Ac mediã qdẽ partẽ discidit diuellitq; Querc9 ãt i duas ducta ꝓtes: quũ ille q̃si ꝓfecto: qd erat cõnixus: man9 laxasset: cessante ui redit i naturã manibusq; et9 retẽ is ĩclusisq; strictã denuo: & cohęsa dilacerãdũ hoiem feris põbuit.

¶Quam ob causam nobiles pueri athenienſium tibiis canere desierint: quum patrium istum morem canendi haberent. Cap. xvij.

Lcibiades athenienſis: quum apud auunculũ Periclẽ puer artib9 ac disci- Alcibia-
a plinis liberalibus erudiret': & arcessi Pericles Antigenidã tibicinẽ iussisset des
ut eũ canere tibijs qd honestissimũ tum uidebat' doceret: tradita sibi tibias quũ ad os adhibuisset: inflasset'q;: pudefactus orit deformitate abiecit infregitq;. Ea res quũ percrebuisset: omniũ. Tum athenienſium consensu disciplina tibiis canẽdi desita est. Scriptum hoc in commentario Pamphilæ nono & uicesimo.

¶Quod pugna belli ciuilis: victoriaq; C. Cæsaris: quã uicit in pharsalijs cãpis nunciata prædictaq; est per cuiusdam Cornelij sacerdotis uaticinium: eodem ipso die in Italia Patauij. Cap. xviij.

q Vo. C. Cæsar: & Cn. Põpeius die ciuili bellũ signis collatis i thessalia con- Cornelius
flixerũt: res accidit Patauii i trãspadana Italia memoria digna. Cornelius sacerdos

99

quidã ſacerdos & loco nobilis & ſacerdotiis religiõibus uenerandus: & caſtitate uitæ ſanctus repẽte mota mẽte cõſpicere ſe ꝓcul dixit pugnã acerrimã pugnari. Ac deide alios cedere: alios urgere cædẽ fugã: tela uolãtia: iſtaurationẽ pugnæ: ĩpreſſionẽ gemitus uulnera: pinde ut ſe ipſe in prœlio uerſaret: corã uidere ſeſe uociferatꝰ eſt. Ac poſtea ſubito exclamauit Cęſarẽ uicciſſe. At Cornelij ſacerdotis ario latio leuis tũ qdẽ uiſa ẽ & uecors. Magnæ mox admiratiõi fuit: qꝺ nõ mõ pugnæ q̃ i theſſalia pugnata ẽ neqꝫ p̃lij exitus: qui erat p̃dictus: idẽ fuit: ſed oẽs quoqꝫ pugnandi reciprocę uices & ipſa exercituum duoꝝ conflictatio uaticinantis motu atqꝫ uerbis repreſentata eſt.

¶ Verba. M. Varronis memoria digna ex ſatyra quę inſcribitur περι ἐδεσματων. ideſt de ædulijs. Cap. xix.

On pauciſſimi ſunt: in quo poteſt cõuenire id quod. M. Varro dicit in ſa
n tyra quæ inſcribitur περι ἐδεσματων. i. de edulis uerba hæc ſunt. Si quã tum opere ſumpſiſti: ut tuus piſtor bonum faceret panem: eius duodecimam philoſophiæ dediſſes: ipſe bonus iampridem eſſes factus. Nunc illum qui norunt uolunt emere milibus centum. Te qui nouit nemo centuſſis.

Euripides ¶ Notata q̃dã de Euripidis poetæ genere: uita moribꝰ: deqꝫ eiuſdẽ fine uitæ. Ca. xx.

V ipidi poetæ matrẽ Theopõpus agreſtia olera uẽdẽtẽ uictũ q̃ſiſſe dicit
e Patri ãt eius nato illo rñ um ẽ a chaldæis eũ pueꝝ quũ adoleuiſſet: uictorẽ in certaminibus fore. Id ei puero factũ eẽ pr̃ interꝑtatus athletã debere eſſe roborato exercitatoqꝫ filij ſui corpore olympiã certatuꝝ eũ ĩter athletas pueros deduxit. Ac primo qdẽ i certamine ꝑ ambiguã ætatẽ receptus nõ ẽ. Poſt eleuſino & theſeo certamine pugnauit & coronatꝰ ẽ. Mox a corporis cura ad excolẽdi ai ſtudiũ trã greſſus auditor fuit phyſici anaxagoræ: & rhetoris ꝑdicꝰ. In morali aũt phĩa Socratis tragœdiã ſcribere natus annos duodeuigiti adortus ẽ. Philocorus refert i iſula ſalamine ſpelũcã eẽ terrã & horridã: quã nos uidimus: i q̃ Euripides tragœdia ſcripti tauit. Mulieres fere oĩs ĩ maiorẽ modũ exoſus fuiſſe dicit: ſiue qꝫ natura abhorruit a mulieꝝ cœtu: ſiue qꝫ ſimul duas uxores habuerat: cũ id decreto ab athenienſibꝰ factum eſſet: quaꝝ matrimonij pertẽdebat. Eius odij in mulieres Ariſtophães quoqꝫ meminit: ενταισ πρατεροισ ὀεσμαφορια ιουσαισ. i. in prioribus theſmophoriis quũ mulieres ad ſacra cõueniũt eleuſina: theſmophoria. n. feſta ſũt Cereris in his uerſibꝰ.

Theſmophoria

ΝΥΝ ΟΥΝ ΑΠΑΣΑΙΣΙ ΠΑΡΑΙΝΩ ΚΑΙ ΛΕΓΩ
ΤΟΥΤΟΝ ΚΟΛΑΣΑΙ ΤΟΝ ΑΝΔΡΑΠΟΛΛΩΝ ΟΥΝΕΚΑ
ΑΥΡΙΑ ΥΑΡΤΙΝΑ Ο ΥΥΝΑΙΚΕΣ ΔΡΑΣΑΤΕ ΕΝ ΑΡΥΙΟΙΣ
ΤΟΙΣ ΛΑΧΑΝΟΙΣ ΑΥΤΟΣ ΤΡΑΦΕΙΣ. ideſt
Omnis igitur nunc admoneo: & dico
Virum hunccine ulciſci: multis de cauſis.
Agreſtia enim quædam matronæ agit: ut qui
In agreſtibus enutritus oleribus ſit.
Alexander aũt ætolus hos de euripide uerſus cõpoſuit.
ΟΔΕ ΑΝΑΞΑ ΥΟΡΟΥ ΤΡΟΦΙΜΟΣ ΑΡΧΑΙΟΥ.
ΣΤΡΙΦΝΟΣ ΜΕΝ ΕΜΟΙ ΥΕ ΕΟΙΚΕ ΠΡΟΣΕ ΠΕΙΝ
ΚΑΙ ΜΙΣΟΥΕΛΩΣ ΚΑΙ ΤΩΘΑΣΙΝ: ΟΥΔΕ ΠΑΡΟΙΝΟΝ.
ΜΕΜΑΤΗΚΩΣ: ΑΛΛΟΤΙ ΥΡΑΨΙ ΤΟΥΤΑΝ
ΜΕΛΙΤΟΣ ΚΑΙ ΣΕΙΡΙΝΩΝ ΕΤΕΤΕΥΧΕΙ. ideſt

At anaxagoræ

At anaxagoræ alumnus ueteris ille
Durus quidem ad ſalutandum uidetur.
Et ridendi exoſus: & iocari ne ad uinum quidem
Conſuetus: uerum quicquid ſcripſerit. id.

Amelle a ſineribus profluit. Is quũ in macedonia apud Archelaum regẽ eſſet: utereturq; eo res familiariter rediens nocte ab eius cœna: canibus a quodã æmulo imiſſis dilaceratus eſt: & ex iis uulneribus mors ſecuta eſt. Sepulchrũ aũt eius: & memoriã macedones eo dignati ſunt honore: ut in gloriæ quoq; loco prędicarent. ΟΥΠΟΤΕΟΟΗ ΜΝΗΜΑ ΕΥΡΙΠΙΔΗΟ ΟΛΕΤΟΠΟΥ. i. nulla ætate tua Euripides monumenta peribunt. Quod egregius poeta morte obita ſepultus in eoꝝ terra foret. Quamobrem quũ legati ad eos ab athenienſibus miſſi petiſſent ut oſſa in terram illius patriam permitterent tranſferri: maximo conſenſu macedones in ea re deneganda perſtiterunt.

¶ Quod a poetis Iouis filij prudentiſſimi: humaniſſimiq;. Neptũni autem inhumaniſſimi: & ferociſſimi tradunt. Cap. xxi.

Filii iouis filii neptũni

p Ræſtantiſſimos uirtute: prudentia uiribus Iouis filios poetæ appellauerunt ut æacum: minoma: & ſarpedona: ferociſſimos: & imanes: & alienos ab omni humanitate tanq; e mari genitos Neptunni filios dixerunt. Cyclopa & cercyõa & Leſtrygonas.

¶ Hiſtoria de Sertorio duce: deq; aſtu eius: cõmentitiiſq; ſimulamentis: quibus ad Barbaros milites continendos: conciliandoſq; ſibi utebatur. Cap. xxij.

Sertorii aſtutia

ſ Ertorius uir acer: egregiuſq; dux: & utendi regẽdiq; exercitus peritus fuit. Is in tpibus difficillimis mentiebatur ad milites ſi mẽdacium prodeſſet: & litteras cõpoſitas p ueris legebat: & ſomniũ ſimulabat: & falſas religiones conferebat ſi quid iſtæ res eum apud militũ aĩos adiuuabant. Illud adeo Sertorii nobile eſt: Cerua alba eximiæ pulchritudinis: & uiuaciſſimæ celeritatis a Luſitão ei quodã dono data eſt: hanc ſibi oblatã diuinitus & inſtinctã. Dianæ numinæ: colloqui ſecũ: monereq; & docere: quæ utilia factu eſſent: perſuadere oĩbus iſtituit. Ac ſiquid durius uidebatur qđ imperandũ militibus foret: acerua ſeſe monitũ prædicabat. Id quũ dixerat uniuerſi tanq; ſi deo libentes parabãt. Ea cerua quodã die quũ in curſio eſſet hoſtium nunciata: feſtinatione: ac tumultu cõſternata: in fugã ſe prupit: atq; in palude proxima delituit: & poſtea requiſita piſſe credita eſt. Neq; multis diebus poſt inuẽtam eſſe ceruã Sertorio nunciatur. Tũ qui nũciauerat iuſſit tacere. Ac ne cui palã diceret: ĩterminatus eſt. Præcepitq; ut eã poſtero die repente in eũ locum in quo ipſe cũ amicis eſſet: ĩmitteret. Admiſſis deinde amicis poſtridie: uiſum ſibi eẽ ait inquientẽ: ceruã quæ perierat ad ſe reuerti: Et ut prius conſueuerat: quod opus eſſet facto prædicare. Tum Sertorio quod imperauerat ſignificante cerua emiſſa i cubiculum Sertorij introrupit. Clamor factus: & orta admiratio eſt. Eaq; hominum barbaroꝝ credulitas Sertorio in magnis rebus magno uſui fuit: Memoriæ ꝓditum eſt ex iis nationibus: quę cum Sertorio faciebant quũ multis prœlijs ſuperatus eſſet neminem unq; ab eo deſciuiſſe quamq; id genus hominum eſſet mobiliſſimum.

Hellanicus herodo. Thucydi des

¶ De ætatibus hiſtoricoꝝ nobiliũ Hellanici Herodoti: & Thucydides. Ca. xxiij.

h Ellanicus: Herodotꝰ: Thucydides hiſtorię ſcriptores ĩ iiſdẽ tpibꝰ fere lau de ĩgẽti floruerũt. Et nõ nimis lõge diſtãtibꝰ fuerũt ætatibꝰ. Nã hellãicꝰ initio belli pelloponẽſiaci fuiſſe qnq; & ſexaginta annos natus uĩ. Hero

dotus tres & qnquaginta. Thucydides quadragita. Scriptū hoc in li. xj. Pamphilæ.

¶Quid Vulcatius Sedigitus in libro quem de poetis ſcripſit de comicis latinis iudicarit. Cap. xxiiij.

Edigitus in libro quē ſcripſit de poetis: quid de iis ſentiat: qui comœdias
f fecerunt: & quem præſtare ex oībus cæteris putet: ac deinceps quo quenq; in loco & honore ponat: his uerſibus ſuis demonſtrat.

Multos in certo certare hanc rem uidimus
comici Palmam poetæ comicio cui deferant.
Eum me iudice errorem diſſoluam tibi.
Contra ut ſiquis ſentiat: nihil ſentiat.
Cecilio palmam ſtatuo de comico.
Plautus ſecundus facile exuperat cæteros.
Dein Neuius qui feruet: precio in tertio eſt.
Siquid quarto detur: dabitur Licinio.
Poſt inſequi Licinium facio Attilium
In ſexto conſequitur hos Terentius.
Turpilius ſeptimum: Trabea octauum obtinet
Nono loco eſſe facile facio Luſcium.
Decimum addo antiquitatis cauſa Ennium.

¶De uerbis quibuſdā nouis: q̄ in Cn. Marii Mimiiābis offenderamus. Cap. xxv.

N. Matius uir eruditiſſimꝰ in Mimiiābis ſuis nō abſurde neq; abſone fin
Recentat' c xit recentatur: pro eo quod græci dicunt ανανεοῦται. i. renouatur: ideſt de nuo naſcitur: atq; iterum fit recens. Verſus in quibus hoc uerbū eſt: hi ſūt

Iamiam albicaſſit phœbus: & recentatur.
Commune lumen hominibus & uoluptas.

Edulcare Idē Matius in iiſdē mimiiābis: edulcare dicit: quod ē dulcius reddere i his uerſibus.

Quapropter edulcare conuenit uitam. Curaſq; acerbas ſenſibus gubernare

¶Quibus uerbis Ariſtoteles philoſophus definierit ſyllogiſmum: eiuſq; definitiōis interpretamentum uerbis latinis factum. Cap. xxvj.

Syllogiſ- Riſtoteles quid ſyllogiſmꝰ eſſet: his uerbis definit. λογος ἐν ὡτεθέντων
mus a τίνων ἑτέροντι τῶν κειμένον: ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει ἄλλων τι κείμενων. i. oratio: in qua poſitis quibuſdā: aliud qd a poſitis: neceſſario conſequitur p ea quæ poſita ſunt. Eius definitiōis non uidebat' habere incōmode interpretatio facta hoc modo. Syllogiſmus eſt oratio in qua conſenſus quibuſdam & cōceſſis: aliud quicq̄ quæ conceſſa ſunt: per ea quæ conceſſa ſunt: neceſſario conficitur.

Comitia ¶Quid ſint comitia calata: quid curiata: quid cēturiata: quid tributa: quid conſiliū
calata Atq; inibi quædam eiuſmodi. Cap. xxvij.

Comitia N libro Lælij fœlicis ad. Q. Mutiū primo ſcriptum eſt: Labeonē ſcribere
cēturiata i calata comitia eſſe: quæ pro collegio pontificū habentur: aut regis ſacrorꝫ aut fluminū: in augurandorꝫ cauſa. Eorꝫ autem alia eſſe curiata: alia cēturiata. Curiata per lictorem curiatim calari: ideſt conuocari: centuriata per cornicinē.

Teſtamē Iiſdem comitijs quæ calata appellari diximus: & ſacrorꝫ deteſtatio: & teſtamenta fie
torꝫ tria ri ſolebant. Tria enim genera teſtamētorum fuiſſe accepimus: Vnum quod calatis
genera comitiis in concione populi fieret. Alterꝫ in procinctu quum uiri ad prœlium faciendum in

dum in aciem uocabant. Tertium per familiæ emancipationem cui æs & libra adhi beretur. In eodem Lælii fœlicis libro hæc scripta sunt. Is qui nō uniuersum populū: sed partem aliquā adesse iubent: non comitia: sed consiliū edicere debet. Tribuni aūt neq; aduocant patricios: neq; ad eos referre de re ulla possunt. Ita ne leges quidnam proprie sed plebiscita appellant: q̄ tribunis plæbis ferentibus accepta sunt. Quibus rogationibus ante paticij nō tenebantur donec. Q. Hortēsius dictator eam legē tulit: ut eo iure quod plæbes statuisset: oēs quirites tenerent. Item in eodem libro hoc scriptū est. Quū ex generibus oīum suffragiū feratur: curiata comitia esse. Quū ex censu & ætate cēturiata. Quū ex regionibus & locis tributa. Cēturiata autē comitia intra pomeriū fieri nefas esse: quia exercitum extra urbē imperi oporteat: intra urbē imperari ius non sit. Propterea centuriata in cāpo martio haberi: exercitūq; imperari præsidij causa solitum: qm̄ populus esset in suffragijs ferendis occupatus. Plebiscita

¶ Quod errauit Cor. nepos quū scripsit Ciceronē tres & uiginti annos natum causam pro Sex. Roscio dixisse. Cap. xxviij.

Or. Nepos & reę memoriæ nō indiligens: &. M. Ciceronis ut q̄ maxime amicus familiarisq; fuit. Atq; is tñ in primo libroę quos de uita illius cōposuit errasse uidet quū eū scripsit tris & uiginti annos natū: primā cām iudicii publici eg sse Sex q̄ Roscių parricidii reū defendisse. Dinumeratis q̄ppe annis a. Q. Cepiōe: & a. Q. Serrāno. quibus cōsulibus ante diē. iii. nonas Ianuarii. M. Cicero natus est ad M. Tullių: & Cn. Dolobellā quibus consulibus cām priuatā p̄ Quintio apud Aquilių Gallū iudicē dixit sex & uiginti anni reperiunt. Neq; dubiū ē quin post annū: q̄ pro Quintio dixerat Sex. Roscių reū parricidii defenderit: annos iam septē & uiginti natus. L. Sylla Felice: &. Q. Metello Pio cōsulibus. In qua re ēt Feneſtellā errasse pedianus Asconiꝰ aīaduertit: q̄ eū scripserit: sexto & uicesimo ætatis anno pro Sex. Roscio dixisse. Lōgior aūt Nepotis: q̄ Feneſtellæ error est: nisi qs uult in aīum inducere: studio amoris: & amicitiæ adductum: amplificandæ admirationis gratia: quadriēnium Nepotē suppressisse: ut. M. Cicero oratione florentē dixisse pro Roscio admodum adolescens uideret. Illud adeo ab utriusq; oratoris studiosis animaduersum & scriptū est q̄ Demosthenes & Cicero parī ætate illustrissimas oīones in causis dixerint. Alter κατα ανδροτίωνος και κατὰ τιμοκράτους. idest in Androtionem & Thimocratem: & septē & uiginti annos natus: alter anno minor p̄ Pu. Quintio: septimo & uicesimo p̄ Sex. Roscio. Vixerunt quoq; non nimis numerum annoꝝ diuersum. Alter tris & sexaginta annos Demosthenes. lx. Cor. nepotis error.

¶ Quali figura oīonis & q̄ noua. L Piso annaliū scriptor usus sit. Cap. xxix.

Væ istæ in loquēdo figuræ notæ: satis usitatæ sunt. Mihi nomē ē Iulius: & mihi nomē est Iulij. Tertiā figurā nouā hercle repperi apud Pisonē i secūdo annaliū. Verba Pisonis hæc sunt. L. Tarquiniū collegā suū: qa Tarquinio nomē eēt metuere. Eumq; orat: uti sua uolūtate Roma cōcedat. Quia Tarquinio inquit nomē esset. Hoc perinde est: tanq̄ si ego dicam: mihi nomen Iulium.

¶ Vehiculum q̄ petorritum appellatur cuiatis linguæ uocabulum sit græce an gallicæ. Cap. xxx.

Vi ab alio genere uitæ detriti iā & retorridi ad lām disciplinis seriꝰ adeūt si forte idē garruli natura: & subargutuli sunt: q̄ oppido siūt in lāę ostentatiōe inepti & friuoli. Quod genus p̄fecto ille hō est: q̄ de petorritis nuper argutissi

mas nugas dixit. Nam quũ quæreretur petorritũ quali forma uehiculum: cuiatiſq; linguæ uocabulũ eſſet: & faciẽ uehiculi emẽtius eſt lõge alienã: falſamq;: & uocabulum græcũ eſſe dixit. Atq; id ſignificare uoluchres rotas interptatus eſt. Cõmutataq; una lra petorritũ eſſe dictũ uolebat: quaſi petorotũ. Scriptũ ẽt hoc eſſe a Valerio cõtendit Probo. Ego quum probi multos admodũ cõmẽtariosq; libros acquiuerim: neq; ſcriptũ in his inueni: nec uſq; alioquin Probũ ſcripſiſſe credo. Petorritũ. n. eſt nõ ex græca dimidiatũ ſed totum trãſalpibus factũ: nã eſt uox gallica. Id ſcriptũ eſt in libro. M. Varronis quartodecio rerũ diuinarũ. Quo in loco Varro quũ de petorrito dixiſſet: eſſe id uerbũ gallicũ: lanceã quoq; dixit nõ latinũ ſed hiſpanicũ uerbum eẽ. Petorritũ

Lancea

¶ Quæ uerba legauerint rhodii ad hoſtium ducẽ Demetrium: quum ab eo obſiderentur ſuper illa inclyna Hyaliſi imagine. Cap. xxxj.

Hodũ inſulã celebritatis antiquiſſimæ oppidũq; in ea pulcherrimũ: ornatiſſimũq; obſidebat oppugnabatq; demetrius dux ætatis ſuæ iclytus. Cui a pitia diſciplinaq; faciẽdi obſidii: machinarũq; ſolertia: ad capiẽda oppida reptarũ cognomentũ πολιόρκητης. i. urbiũ expugnator fuit. Tũ ibi in obſidiõe illa ædes quaſdã publice factas: quæ extra muros urbis cũ paruo præſidio erat aggredi: atq; uaſtare: & abſumere igni parabat. In iis ædibus erat memoratiſſima illa imago Hyaliſi Protogenis manu facta illuſtris pictoris. Cuius opis pulchritudinẽ præſtãtiãq; ira pctus rhodiis inuidebat. Mittunt rhodii legatos ad Demetriũ cũ his uerbis: Quæ malũ inquit ratio ẽ: ut tu imaginẽ iſtã uelis incẽdio ædiũ facto: diſpdere: Nã ſi nos oĩs ſupaueris ac oppidũ hoc totũ cœperis: imagine quoq; illa integra: & incolumi p uictoriã potieris: Sin uero nos uĩcere obſidẽdo nequeris: petimus cõſideres ne turpe tibi ſit: qa nõ potueris bello rhodios uincere: bellum cũ Protogene mortuo geſſiſſe. Hoc ubi ex legatis audiuit oppugnatiõe deſita & imagini & ciuitati pepcit. Hyaliſus pictor

¶ Auli Gelij noctium atticarum commentarij: Liber Decimuſſextus.

¶ Verba Muſonij philoſophi græca digna: atq; utilia audiri: obſeruariq; eiuſdẽ utilitatis ſnĩa a. M. Catõne multis ante ãnis numantiæ ad equites dicta. Cap. i.

Doleſcẽtuli cum ẽt tum in ſcholis eſſemus: ἐνθύμημάτιον. i. cõmentatiũculã hoc græcum: quod appoſui dictũ eſſe a Muſonio philoſopho audiebamus: & qm̃ uere atq; luculẽte dictũ uerbiſq; eſt breuibus & rotundis iunctũ: perq; libenter memineram. ἀντίπραξις κάλον μετὰ πόνου ὀλέθρου πόνος οἰχήται τὸ δὲ κάλον μένει ἀντὶ ποίησις αἰσχρὸν μετὰ ἡδονῆς τὸ μὲν ἡδὺ οἰχήται τὸ δὲ αἰσχρὸν μένει. i. ſi per laborem honeſti quippiam egeris: laborabit: honeſtum manet. Si per uoluptatẽ turpe feceris quippiam: quod ſuaue eſt abit quod turpe eſt manet. Poſtea iſtam ipſam ſnĩam in Catõis oõne: quã dixit numantiæ apud equites poſitam legimus. Quæ & ſi laxioribus paulo: longioribuſq; uerbis comprehenſa eſt: per quam illud græcũ quod diximus: qm̃ tamen prior tempore antiquior eſt: uenerabilior uideri debet. Verba ex oratione hæc ſunt. Cogitate cum aĩs ueſtris: ſiquid per laborem recte feceritis: labor ille a uobis cito recedet: benefactũ a uobis: dum uiuetis non abſcedet. Sed ſi qua per uoluptatem nequiter feceritis: uoluptas cito abibit: nequiter factum illud apud uos ſemper manebit. a

¶ Cuiuſmodi

¶Cuiuſmodi ſit lex apud dialecticos percontandi diſſerendiq; : & quæ ſit eius legis reprehenſio. Cap.ij.

l Egem eſſe aiunt diſciplinæ dialecticæ: ſi de quapiã re q̃ratur: diſputeturq; atq; ibi quod rogere ut reſpondeas: tum ne amplius quid dicas: q̃ id ſolũ: quos ẽ rogatus: aut aias: aut neges. Eamq; legẽ qui nõ ſeruãt & aut plus: aut aliter q̃ ſunt rogati reſpondeãt: exiſtimãtur rudes indoctiq; eſſe: diſputãdiq; morem: atq; rõnem nos tenere: hoc quidẽ quod dicunt in pleriſq; diſputatiõibus procul dubio fieri oportet. Indefinitus nãq; incxplicabiliſq; ſermo fiet: niſi interrogationib9 reſponſiõibuſq; ſimplicibuſq; fuerit determinatus. Sed.n eſſe quædam uidentur: in quibus ſi breuiter: & ad id: quod rogatus fueris reſpõdeas capiare. Nã ſiquis his uerbis interroget: poſtulo ut reſpõdeas. Diſieris ne facere adulteriũ an nõ? utcũq; dialectica lege reſponderis: ſiue aias: ſiue neges: hærebis in captiõe: tã ſi te dicas adulterꝫ q̃ ſi neges. Sed quod minus eſt in interrogatione: ideſt addendũ. Nam qui facere aliqd non definit: nõ id neceſſario ẽt fecit. Falſa igit̃ eſt ſpẽs iſtius captionis: & nequaq̃ ꝓcedere ad id poteſt: ut colligi: cõcludiq; poſſit cũ facere adulteriũ: q ſe negauerit facere deſiſſe. Quid ãt legis iſtius ꝓpugnatores in illa captiũcula faciẽt in qua hærere neceſſum eſt? ſi nihil aliud: quã quod iterrogati eũ reſponderũt. Nã ſi ita ego iſtorũ aliquẽ rogẽ. Quicqd nõ perdidiſti: habeas ne an nõ habeas? poſtulo aut aias: aut neges utcunq; breuiter reſpõderit capietur. Nam ſi non habere ſe negauerit: quod non perdidit: colligetur oculos eum non habere: quos nõ perdidit. Sin uero habere ſe dexerit: calligetur eum habere cornua: quæ nõ perdidit. Rectius igitur: cautiuſq; ita reſpondebitur: quicqd habuit: id habeo ſi id nõ perdidit. Sed huiuſcemodi reſpõſio nõ fit ex ea lege quã diximus: Plus.n. quã quod rogatus eſt reſpondet: Et propterea id quoq; ad eã legem addi ſolet: non eſſe captioſis interrogationibus reſpondendum. dialecticę captiones

¶Quãta rõne effici dixerit. Eraſiſtratus medicus: ſi cibus forte deerit: ut tolerari aliquãtiſp iedia poſſit: & tolerari fames: uerbaq; ipſa Eraſiſtrati ſup ea re ſcripta. Ca.iii.

c Vm Phauorino Romæ dies plerũq; totos eramus. Tenebatq; aios nr̃os homo ille fandi dulciſſimus. Atq; eũ quoquo iret: quaſi ex lingua ꝓfum eius capti ꝓſequebamur. Ita ſermonibus uſq; quaq; amœniſſimis demulcebat tũ ad quendã ægrũ quũ iſſet uiſere: noſq; cum eo una introiſſem9: multaq; ad medicos: q tũ forte iſtic erãt: ualitudinis eius gra: oꝛone græca diſſiſſet. Ac ne hoc q̃dẽ inqt mir̃ uideri debet: q; cũ ante hac ſp edundi fuerit appetẽt: nũc poſt imperatã inediã tridui: oĩs eius appetitio priſtina elegauerit. Nã q̃d Eraſiſtratus ſcriptũ reliqt: eſuritio inqt propemodũ ucr̃ eſt. Eſuritionẽ faciunt manes patẽteſq; inteſtino fibræ & caua intus uentris: & ſtomachi uacua hiantia: q̃ ubi aut cibo cõplent̃: aut inanitate diutina cõtrahunt̃: & cõniuẽt: tũc loco i quẽ cibus capit̃ uel ſtipato: uel adducto: uoluntas capiẽdi eius: deſiderãdiq; reſtinguit̃. Scytas quoq; ait eũdem Eraſiſtratũ dicere quũ ſit uſus. ut famẽ lõgius tollerẽt: faſcijs uẽtrẽ ſtrictiſſime circũligare Ea uẽtris cõpreſſiõe eſuritionẽ poſſe depelli creditũ ẽ. Hæc tũ Phauorinus multaq; hmõi alia affabiliſſime dicebat. Nos ãt poſtea quũ librũ forte Eraſiſtrati legeremus Αἰαι ρεσεων. i. diuiſionũ primũ: idipſum i eo libro: q̃d Phauorinũ audiebamus dicere ſcriptũ offendimus. Verba Eraſiſtrati ad eã rẽ pertinẽtia: hæc ſũt ελογιζομεθα δουναπαραθηνηχυραν συμπτοσιν της κοιλιας εἰναι την σφοδρα δσιτιαν και γαρ τοις επιπλεον δσιτουσι κατα προαιρεσιν εν τοις προτοις χρονις ητειτα παρακολε

θθει. ὕστερόν δὲ οὐκέτι. i. Cogitabamus itaq; pp nimiam uentris cōpressionē summā esse inediam. Nam & ii qui sponte obtinēt cibo primis temporibus fame afficiūtur: post ut est minus. Deinde paulū infra εἰδίσ λεπτοί δὲεῖσί καί οἱσκυθαι ὁταν διατί νᾶ καιρον ἀναγκαῖον ταῖ ασιτεῖν ἰονταῖσ πλατείαισ τηνκολίαν διασφίγκειν ὁ-στησ πεινησ αὕτουσ ηττον ενοχλοῦσησ σχεδον δε καί ὁταν πληρησή κοι-λία ηδιατοκενωμᾶ εν αὐτηι ηδεν εἶναί διᾶτὸυτο ουπεινῶσιν ὁταν δε σφοδ ρα συμπεπτωκυία η.κενόμα όυκεχει. i. Scitæ ēt cōsueuerūt: siquādo cuiuspiam rei cā inediam ferre coguntur. latioribus fasciis uentrem cohibere: qua ita fames minus eos infestet uētre ēt fere pleno quia nulla in eo sit inanitas: fit ne esuriāt. Quū autem uēter cōpressus admodum est: caret inanite: in eodem libro Erasistratus uim quādā famis non tolerabilē quā græci βουλιμον καί βουπεινᾶν. i. esuritionem: & anxiam edendi sitim appellāt in diebus frigidissimus multo facilius accidere ait: q̄ cum serenum atq; placidum est. Atq; eius rei causas: cur is moribus in eo plerunq; tempore oriatur nōdum sibi esse cōpertas dicit. Verba qbus id dicit hæc sunt: απόρον δε καί δεο μενον επίσκεψεσθαι καί επί τούτου καί επί τωνλοί πωνβου λιμιωντον διά-τί ἔκτοίσ ψύχεσιμαλλον το συμπτωμα τουτο γίνε ται η εν τοῖσ ἔυδιαισ. id-est dubiū ē indigensq; considerationis: tum in hoc: tum in cæteris famelicis: quare in frigoribus magis huiuscemodi causas accidat q̄ serenis temporibus.

¶Quo ritu quibusq; uerbis fecialis populi ro. bellū indicere solitus sit iis: quibus populus ro. bellū fieri iusserat. Et itē in quæ uerba cōceptū fuerit iusiurādum de furtis militaribus sanciēdis: & uti milites scripti intra prædictū diē: in loco certo frequētarent: causis quibusdā exceptis: pp quas iusiurādum remitti æquū esset. Cap. iiii.

c Incius in libro. iii. de re militari fecialē po. ro bellū indicentē hostibus: te-lūq; in agrū eoꝝ iacentē hisce uerbis uti scripsit. Quod populus hermun-dulus: hoiesq; populi hermūduli aduersus populū ro. bellū facere deliq̄re quodq; populus ro. cū populo hermūdulo hoibusq; hermūdulis bellū iussit. Ob eā rē ego populusq; roma. populo hermundulo hoibusq; hermundulis bellū indico fa cioq;. Itē in libro eiusdē Cincii de re militari quinto ita scriptū est. Quū delectus an-tiquitus fieret: & milites scriberent: in iusiurandū eos tribunus militaris adigebat in uerba hæc. In magistratu. C. Lelii. C. filii cōsulis. L. Cornelii. P. filii consulis: in exerci tu decēq; milia passuū ppe futuꝝ nō facies: dolo malo: solus neq; cū pluribus: plu-ris nūmi argēti: ī dies singulos. Extraq; hastā: hastile: lingua: pōbabulū: utrē: follē: faculā siquid ubi iueneris: sustuleris ue: qd tum nō erit: qd pluris nūmi argēti erit uti tu ac. C. Leliū. C. filiū consulē. L. ue Cornelii. P. filiū consulē: siue ad quē uter eorū iusserit: pferes: aut pfitebere ī triduo pximo: quicqd iueneris sustuleris ue ī dolo ma lo. Aut dño suo: ciuiū id cēsebis esse: reddes: uti qd recte factū esse uoles. Militibus aūt scriptis dies præfinicbat: quo die adessent: & ut citati cōsuli respōderēt. Deinde ita cōcipiebat iusiurandū: ut adessent: his additis exceptionibus: nisi harunce aliqua cā erit: funus familiare: feriæ uindemiales. Calēdæq; q̄ non eius rei cā in eū diē collatæ sint: quo is eo die minus ibi eēt. Morbus sonticus: auspiciūue qd fine piaculo pterire nō liceat. Sacrificiūue anniuersariū qd recte fieri nō posset: nisi ipsi9 eo die ibi sit: ius: hostesue: status: condictusue dies cum hoste si cui eoꝝ harūce quæ causa erit: eū se postridie q̄ per eas causas licebit: eo die uētuꝝ aditurumq; eum: q eum pagū uicū: oppidūue delegerit. Item in eodē libro uerba hæc sunt. Miles cū die q prædictus est

aberat

aberat neq; excusatus erat infrequēs dabat. Itē in libro sexto hoc scriptū ē. Alæ dictæ Alæ
exercitus: equitū ordines: q; circū legiones dextra siniſtraq; tanq̄ alæ in auium corpo Exercitus
ribus locabantur. In legione sunt cēturiæ. lx. manipuli. xxx. cohortes decem. Legio

¶ Vestibulum quid significet: deq; eius uocabuli rationibus. Cap. v.

Leraq; uocabula: quibus uulgo utimur: neq; tñ liquido scimus quid ea ꝑ
p prie: atq; uere significent: sed incomptam: & uulgariam traditionē rei non
explorate sicuti uidemur magis dicere q̄d uolumus q̄ dicimur. Sicuti ē ue
stibulū uerbū in sermonibus celebre: atq; obuiū: non oibus tñ q illo facile utuntur sa
tis perspectum Animaduerti. n quosdā: haud quaquā indoctos uiros opinari uestibu-
lum esse partē domus primiorē: quā uulgus atriū uocat. Cecilius Gallus in libro de Vestibu-
significatione uerboꝝ: quæ ad ius ciuile pertinent: secundo uestibulum esse dicit non lū atrium
in ipsis ædibus: neq; partē ædium: sed locū ante ianuā domus uacuū: ꝑ quem a uia
aditus: accessusq; ad ædis ē: cū dextra siniſtraq; inter ianuā tectaq; q̄ sunt uiæ iuncta:
spatiū relinquit. Atq; ipsa ianua ꝑcul a uia area uacanti interſita: quæ porro huic uo
cabulo ratio sit quæri multū solet Sed quæ scripta legi: ea ferme oia icōcinna atq; ab
surda uisa sunt. Q d Sulpitium aūt Apollinarem memini dicere uirum elegāti scien-
tia ornatū huiuscemodi est. Ve particula sicuti quædā alia tū intensionē significat tū Ve.
minutionē. Nā uetus & uehemēs alteꝝ ab ætatis magnitudine cōpositum: elisumq;
ē. Alteꝝ a mentis ui: atq; impetu dr. Vescū aūt quod ex ue particula: & esca copula- Vescum
tum ē utriusq; diuersæ significationis uim capit. Aliter. n. Lucretius uescū sālē dicit ex
edendi intentione. Aliter Lucilius uescum appellat cū edendi fastidio. Qui domos
igitur amplas antiquitus faciebant. locum ante ianuā relinquebant: q; inter fores do-
mus & uiā medius esset. In eo loco qui dominū eius domus salutatū uenerant: priuſ
quā admittent cōsistebant. & neq; in uia stabant: neq; intra ædes erant. Ab illa ergo
grandi loci cōstitutiōe: & quasi quadā stabulatiōe uestibula appellata sunt spacia (si
cut diximus: grādia ante fores ædiū relicta: in quibus starent q; uenissent: priusquam
intromitterent. Meminisse aūt debebimus id uocabulū nō semp a ueteribus proprie
sed ꝑ quasdā translationes esse dictum. Quæ tñ ita sunt factæ: ut ab ista de qua dixi
mus ꝓprietate non longe desciuerint: Sicut illud in. vi. Virgilii.

Vestibulum ante ipsum: primisq; in faucibus orci.
Luctus & ultrices posuere cubilia cura.

Non. n. uestibulū priorem partem domus infernæ esse dicit. Quod obrepere pōt tā
quā si ita dicat. Sed loca duo demōstrat extra orci fores uestibulū & fauces. Ex qbus
& uestibulum appellat ante ipsam domum: & ante ipsa orci penetralia. Fauces autē
iter augustum per quod ad uestibulum aditur.

¶ Hostiæ q̄ dicunt bidentes quid sint & quā ob causam ita appellatæ sunt: superq;
ea re. P. Nigidii. & Iulii Higini sententiæ. Cap. vi.

Edeūtes græcia Brunduſiū nauē aduertimus. Ibi quispiā linguæ latinæ lit
r terator Roma & Brūdusinis accersitus expiundū sese uulgo dabat. Imus
ad eū nos quoq; oblectamēti gratia: erat. n. fessus & langues aius de æstu
maris: legebat barbare: insciteq; Virgilii septimum: in quo libro hic uersus est.

Ceneum lanigeras mactabat rite bidentes.

Et iubebat rogare se siquis quid oium reꝝ uellet dicere. Tum ego indocti hois consi
dentiam demiratus: doceꝝ ne inquā nos magister: cur bidentes dicant, Bidētes inqt

oues appellatæ: iccircoq; lanigeras dixit: ut oues planius demonſtraret. Poſthac in quã uidebim9: an oues ſolæ (ut tu ais) bidẽtes dicant. Et an Pompo. attellanaꝫ poeta: in gallis tranſalpinis errauerit: quum hoc ſcripſit. Mars tibi uoueo facturũ: ſi unq̃ redierit: bidenti uerre. Sed nunc ego a te rogaui ecq̃ ſcias eſſe huiuſcemodi uocabuli rõnem. Atq; ille nihil cõtatus: ſed nimiũ quantum audacter. Oues inquit bidẽtes dictæ: q; duos tm̃ dentes habeant. Vbi terraꝫ q̃ſo te inq̃ duos ſolos p naturã dentes habere ouem uidiſti? Oſtentũ. n. eſt: & piaculis factis, pcurandũ. Tũ ille pmotus & mihi irritatus. Quære inquit ea potius: q̃ a grãmatico q̃renda ſunt? Nã de ouũ dẽtibus opiliones pcontant? Facetias nebulonis hoĩs riſi & reliq. P. aũt Nigidius in libro quẽ de extis cõpoſuit: bidentes appellari ait: non oues ſolas: ſed oĩs bimas hoſtias: neq; tm̃ dixit aptius cur bidentes. Sed qd ultro exiſtimabamus: id ſcriptum inuenimus in cõmentariis qbuſdam ad ius pontificũ pertinentibus. Bidentes primo dicta lra immiſſa. quaſi biẽnes. Tũ lõgo uſu loquendi corrupta eſſe uocẽ: & ex bidẽnibus bidẽtes: factum: qm̃ id uidebatur eſſe dictu facilius. Higinius tũ Iulius qui ius pontificum nõ uidetur ignoraſſe in quarto libroꝫ: quos de Virgilio fecit: bidentes appellari ſcripſit hoſtias quæ per ætatem duos dentes altiores haberent. Verba illius ipſa poſui. Quæ bidentes eſt inquit hoſtia: oportet habeat dentes octo: ſex ex iis duos cæteris altiores per quos appareat ex minore ætate: in maiorem tranſcẽdiſſe. Hæc Higini opinio: an uera ſit: non argumentis: ſed oculis iudicari poteſt.

Bidentes

¶ Quod Laberius uerba pleraq; licentius: petulantiuſq; finxit: & q; multis item uerbis utitur: de quibus an ſint latina quæri ſolet. Cap. vii.

Laberius in mimis quos ſcriptitauit oppido q̃ uerba finxit p̃licenter: Nã & mẽdicimoniũ dicit: & mœchimoniũ: & adulterionẽ: adulteritatẽq; p adulterio & depudicauit p ſtuprauit: & abluuiũ p diluuio: & qd in mimo ponit: quẽ Theophimũ inſcripſit: manuatus ẽ pro furatus. Et itẽ in fullone furẽ manuariũ appellat. Manuari inquit pudorẽ pdidiſti. Multaq; alia huiuſmodi nouat: neq; nõ obſoleta quoq; & maculãtia ex ſordidiore uulgi uſu ponit: quale ẽ in ſtaminarii. Tollet bona fide uos orcus nudas in Catoniũ & elutriare lintea: & labandria dicit: q̃ ad lauandum ſint data. & coltior inqt in fullonicã ecquid properas: ecquid præcurris caldonia. Itẽ in reſtione: callaburriunculos dicit: quos uulgus calaburriões. Itẽ in cõpitalibus malas malaxaui. Itẽ in cacomenone. Hic eſt inquit ille gurdus: quẽ ego abhinc duos mẽſes ex africa uenientẽ excepiſſe tibi narraui: Itẽ in mimo: q inſcribit: nata L. Cippũ dicit: & obbã: & camelliã: & pictaciũ & capitiũ tinduis inquit capitiũ tunicæ pictatiũ. Præterea manua pro ãnua: gubernũ pro gubernatore: & planũ p ſycophãta: & nanũ pro pumiliõe dicit: q̃q̃ planũ pro ſycophãta. M. quoq; Cicero ĩ oratore ſcriptũ reliquit: quã p Cluentio dixit. Atq; itẽ in mimo: q ſaturnalia inſcriptus eſt boruſ̃ p farcrimine appellat: & hoiem leucunã p leui. Item i necromãtia cotionẽ puulgate dicit: quẽ ueteres arulatorẽ dixerunt. Verba laberii hæc ſunt. Duas uxores: hoc hercle plus negocii eſt inquit cotio ſex ædiles uiderat. Sed. n. in mimo: quem ſcripſit Alexandreã: eodẽ modo quo uulgus: ſed pbe: latineq; uſus eſt græco uocabulo. Emplaſtrũ enim dixit ουθετερωσ neutre. ſ. nõ genere fœminĩo ut iſti nouicii ſemidocti: uerba ex eo mimo appoſui. Quid ẽ iuſiurandum? Emplaſtrum æris alieni.

Vocabula multa noua.

¶ Quid ſignificet: & quid a noſtris appellatũ ſit ἔξιωμα: qd dialectici dicũt: & quædam alia quæ prima in diſciplina dialectica traduntur. Cap. viii.

Vum in diſciplina dialecticas induci atq; ibui uellemus neceſſum fuit adi
q re: atq; cognoſcere: quas uocāt dialectici εισαγωγας. i. introductiōes tā-
q̄ in primo περι αξιωματων. i. ꝓnunciatoꝝ quæ. M. Varro alias ꝓfata:
alias ꝓloquia appellat. Cōmentariū de ꝓloquiis Lælii docti hois q̄ magiſter Varro
nis fuit ſtudioſe quæſiuimus. Eūq; in pacis bibliotheca reptum legimus. Sed in eo ni
hil edocent: neq; ad inſtituendū explanate ſcriptū ē. Feciſſeq; uidetur eū librū Lælius Lælius
ſui magis admonēdi q̄ alioꝝ docēdi gra. Rediuimus igit neceſſario ad libros græcos
ex qbus accepimus αξιωμα. i. ꝓnūciatū definitū eſſe his uerbis: λεκτον αυτοτελες
αποφαντον οσον εφεαυτω. i. diſcibile ꝓ ſe ꝓfectū enūciabile quantū ex ſemetipſo.
Hoc ego ſupſedi uertere: qa nouis & incōditis uocibus utēdū ſit. quas pati aures per
inſolentiā uix poſſent. Sed M. Varro in libro de lingua latina ad Ciceronē quarto &
uicesimo expeditiſſime ita finit. Proloquiū eſt ſnia in qua nihil deſiderat. Erit autem
planius: quid iſtud ſit exēplum eius dixerimus. αξιωμα igitur: ſiue id proloquium di
cere placet huiuſmodi eſt. Annibal pœnus fuit. Scipio numantiā deleuit. Milo cædis
dānatus eſt. Neq; bonū ē uoluptas neq; malū. Et oīno quicquid ita dicitur: plena &
perfecta uerbum ſnia: ut id neceſſe ſit: aut ueꝝ aut falſum eē: id a dialecticis αξιωμα
.i. ꝓpoſitio: ideſt oratio uerū: aut falſum plene ſignificans appellatū eſt. A. M. Var
rone ſicut dixi ꝓloquiū. A. M. aūt Cicerone pronūciatum. Quo ille tñ uocabulo tā ꝓloquiū
tiſper uti ſe atteſtatus eſt. quoad melius inquit iuenero. Sed qd græci συνημμενον ꝓnūciatū
αξιωμα. i. cōnexum pronunciatum dicunt: id alii noſtroꝝ adiunctū: alii cōnexum di
xere. Id cōnexū tale eſt: ſi Plato ambulat Plato mouetur. Si dies eſt: ſol ſup terrā eſt.
Itē quod illi συμπεπλεγμενον. i. copulatum: nos uel cōiunctū uel copulatum di-
cimus qd eſt eiuſdē modi. P. Scipio Pauli filius & bis cōſul fuit: & triūphauit: & cēſu
ra functus ē: & collega in cēſura. ideſt Mumii fuit. In omni aūt cōiuncto: ſi unum ē
mēdaciū: ēt ſi cætera uera ſunt: totū eſſe mendacium dicit. Nā ſi ad ea oīa q̄ de Sci-
pione illo uera dixi: addidero Et annibalem in africa ſuperauit: qd eſt falſum: uniuer
ſa quoq; illa quæ cōiūcte dicta ſunt: pp hoc unū qd falſum acceſſerit: qa ſimul dicēt
uera nō erūt. Eſt itē aliud qd græci διεζευγμενον αξιωμα. i. nos diſiunctū ꝓloquiū
dicimus. Id huiuſcemodi ē. Aut malū eſt uoluptas: aut bonum: aut neq; bonū: neq;
malum eſt Oīa aūt quæ diſiunguntur: pugnātia eſſe inter ſeſe oportet. Eoꝝq; oppo
ſita: αντικειμενον græci dicunt. Ea quoq; ipſa inter ſeſe aduerſa eſſe. Ex oīb9 q̄ diſiū
guntur unū eſſe uerū debet cætera falſa. Quod ſi aut nihil oīum uerū: aut oīa: plura
ue: q̄ unū uera erunt. Aut quæ diſiuncta ſunt: nō pugnabūt: aut quæ oppoſita eorū
ſunt: cōtraria iter ſe nō erūt. Tūc id diſiunctū mēdaciū ē & appellat παραδεδιεζευγ-
μενον. i. uicioſe diſiunctū: ſicuti hoc eſt in quo quæ oppoſita non ſunt contraria. Aut
curris: aut ambulas: aut ſtas. Nā ipſa quidem inter ſe aduerſa ſunt. Sed oppoſita eo
rum nō repugnāt. Nō ambulare enim & nō ſtare & nō currere contraria inter ſeſe nō
ſunt: qm̄ contraria ea dicuntur: quæ ſimul uera eſſe nō queunt. Poſſis. n. ſimul eodē-
q; tempore: neq; ambulare neq; ſtare: neq; currere. Sed hoc iam breue ex dialectica li
bamentū dediſſe nūc ſatis erit. Atq; id ſolū addendū: admonendū q̄ eſt q; huius di-
ſciplinæ ſtudiū atq; cognitio in principiis quidem tetra: & aſpernabilis inſuauiſque eē
& inciuilis uideri ſolet. Sed ubi aliquātulū ꝓceſſeris: tū deniq; & emolumētum eius
in aīo tuo dilucebit: & ſequetur quædam diſcēdi uoluptas inſaciabilis. Cui ſane ſi mo
dum non feceris: periculum non mediocre erit: ne ut pleriq; alii: tu quoq; in illis dia-

ctícæ gyris: atq; meandris: tanq̃ apud ſirenios ſcopulos conſeneſcas.

¶Quid ſignificet uerbũ in libris ueteꝝ creberrime poſitum ſuſq; deq;. Cap. ix.

Suſq; deq; Fero

Suſq; deq; habeo

Vſq; deq; fero: aut ſuſq; deq; habeo (his. n. oĩbus modis dicit᷑) uerbũ ẽ ex hominũ doctoꝝ ſermonibus: ĩ poematis quoq; & in epiſtolis ueteꝝ ſcriptum plurifariã. Sed facilius repies q id uerbũ oſtentent: q̃ qui intelligãt. Ita plericq; noſtrũ q̃ remotiora uerba inuenimus: dicere ea ꝓperamus non diſcere. Significat aũt ſuſq; deq; ferre: æquo aĩo eſſe: & quod accidit: non magnipendere. Atq; ĩterdum negligere & contẽnere: & ꝓpemodum id ualet: quod dicit᷑: διαφορειν. i. idifferens eſſe. Laberius in compitalibus. Nunc tu lentus es nunc tu ſuſq; deq; fers. Materfamilias tua in lecto aduerſo ſed & ſeruos ſextantis uerbis nefariis utitur. M. Varro in ſiſenna: uel de hiſtoria. Quod ſi non hoꝝ oĩum ſimilia eſſent principia ſuſq; deq; eſſet. Lucilius in tertio. Verum hæc ludis ibi ſuſq; omnia: deq; fuere.

Suſq; & deq; fuere inquam omnia ludus: iocuſq;.

Illud opus durum: ut ſetinum acceſſimus finem.

ΝΕΤΙΤΟΛΟΙΠΟΝ. ideſt in reliquo.

Vt aiunt: montes ætnæ omnes aſpri athones.

¶Quid ſit proletarii: quid capitecenſi: quid item ſit in duodecim tabulis aſſiduus: & quæ eius uocabuli ratio ſit. Cap. x.

Cium erat quodam die Romæ in foro a negociis: & læta quædam celebritas feriarũ legebaturq; in cõceſſu forte cõpluriũ Ennii liber ex annalib9. iii. In eodem libro uerſus hi fuere.

Proletarius publicitus excubiis: ferroq;
Ornatur: ferro muros: urbemq; forumq;

Excubus curauit. Tũ ibi quæri cœptũ eſt qd eẽt ꝓletarius. Atq; ego aſpiciẽs quẽpiã in eo circulo ius ciuile callentẽ familiarẽ meũ rogabã: ut id uerbũ enarraret & quũ illeſe iuris: nõ rei grãmaticæ peritũ eẽ rndiſſet: eo maxime iquã te dicere hoc oportet: qñ ut p̃dicas iuriſperitus es. Nãq; Ennius uerbũ hoc ex duodecĩ tabulis ueſtris accepit: in quibus ſi recte cõmemini: ita ſcriptũ eſt. Aſſiduo uindex aſſiduus eſto. Prole tario ciui quiuis uolet uindex eſto. Petimus igitur ne ãnalẽ hũc. Q. Ennii: ſed duodecim tabulas legi arbitrere. Et qd ſit in ea lege ꝓletarius ciuis interpretere. Ego uero in quit dicere atq; ĩterpretari hoc deberẽ: ſi ius faunoꝝ & aboriginũ didiciſſem. Sed. n. quum ꝓletarii & aſſidui: & ſanates & uades & ſubuades & uigintiquinq; aſſes: & taliones: furtorũq; quæſtiões cũ lance: & litio euanuerint: oiſq; illa duodecim tabulaꝝ antiqtas: niſi in legis actionibus cẽtum uiralium cãꝝ lege ebutia lata cõpoſita ſit: ſtu diũ ſcientiamq; ego præſtare debeo iuris: & legũ: uocũq; eaꝝ qbus utimur. Tũ forte quadã Iuliũ Paulũ poetã memoriæ noſtræ doctiſſimũ p̃tereũtẽ cõſpeximus. Is a nobis ſalutatus: rogatuſq; uti de ſnia deq; rõne iſtius uocabuli uos doceret. Qui ĩ plæbe inqt romana tenuiſſimi: pauprimiq; erãt: neq; amplius quã mille qngẽtũ æris icẽſum deferebãt: ꝓletarii appellati ſunt. Qui uero nullo: aut pquã paruo ære cẽſebant᷑ capitecẽſi uocabant᷑. Extremus aũt cenſus capitecenſoꝝ æris fuit. ccclxxv. Sed quoniã res pecuniaq; familiaris obſidis uice: pignoriſq; eſſe apud rempublicã uidebatur: amoriſq; in patriam fides quædã in ea: firmamentũq; erat: neq; ꝓletarii: neq; capitecẽſi milites niſi in tumultu maximo ſcribebãt᷑: quia familia quæuis: aut tenuis: aut nulla iis erat. Proletarioꝝ tñ ordo honeſtior aliquanto & re & nomine: quam capitecen-

Ꝓletarius

Capitecẽſus

ſorũ fuit. Nam & aſperis reipu. rpibus: quũ iuuẽtutis inopia eẽt in militiã tumultuariã legebanť. Armaq; iis ſumptu publico præbebantur. Et nõ capitis cenſione: ſed ꝓſperiore uocabulo: a munere: officioq; prolis edẽdæ appellati ſunt: q; cum re familiari parua minus poſſent remp. iuuare: ſobolis tñ gignẽdæ copia ciuitatẽ frequentarẽt capitecẽſos aũt primus. C. Marius: ut q̃dã ferũt: bello cimbrico difficillimis reipu. tẽporibus uel potius: ut Saluſtiꝰ ait: bello iugurthino: milites ſcripſiſſe tradiť: quũ id factũ ante: in ulla memoria extaret. Aſſiduus in duodecim tabulis: & pro locuplete: & facile munus faciẽte: dictus ab aſſibus. i. ære dando: quũ id tẽpora reip. poſtularẽt. Aut a muneris pro familiari copia faciẽdi aſſiduitate. Verba aũt Saluſtii in hiſtoria iugurthina de. C. Mario cõſule: & de capitecẽſis hæc ſunt. Ipſe interea milites ſcribere: nõ more maiorũ: nec ex daſſibus: ſed ut libido cuiuſq; erat capitecẽſos pleroſq;. Id factũ alii inopia bonorũ: alii per ambitionẽ conſulis memorabãt: q; ab eo genere celebratus: auctuſq; erat: & hoi potẽtiã quærẽti: egẽtiſſimus q̃ſq; oportuniſſimus.

Aſſiduus

¶ Hiſtoria de Hero. libris ſumpta de pſyllorũ interitu: qui in ſyrtibus africanis colebant. Cap. xi.

g Ens in Italia marſorũ orta fertur eẽ a circes filio Marſo. Propterea Marſis hoibus: quorũ dũtaxat familiæ cũ externis cognatiõibus nõdũ ẽt ꝑmixtæ corruptæq; ſunt ui quadã genitali datum: ut ſerpẽtiũ uirulentorũ domitores ſint & in cãtationibus herbarũq; ſuccis faciãt medelarũ miracula. Hæc eadẽ ui ꝑdi tos eẽ quoſdã uidemus: q pſylli uocanť. Sup noie quorũ & genere: quũ in ueteribus lris q̃ſſem: in quarto deniq; Herodoti libro: fabulã hãc de pſyllis inuenimus. Pſylli quõdã fuiſſe i terra africa: cõterminos naſamonibus. Auſtrũq; in finibus eorũ quodã in tpe per q̃ ualidum: ac diutinũ flauiſſe. Eo flatu aquã oẽm i locis i q̃bus colebãt exaruiſſe. Pſyllos reaquaria defectos eã iniuriã grauiter auſtro ſuccẽſuiſſe. Decretũq; feciſſe ut armis ſumptus ad auſtrũ: perinde quaſi ad hoſtẽ iure belli res repetitũ ꝓficiſcerentur. Atq; ita ꝓfectis uentũ auſtrũ magno ſpiritus agmine ueniſſe obuiã. Eoq; uniuerſos cũ oĩb9 copiis: armiſq; cumulis mõtibuſq; arenarũ ſupiectis opperuiſſe. Eo facto pſyllos ad unũ omnis interiſſe. Itaq; eorũ fines a naſamonibus occupatos.

Marſi.

Pſylli

¶ De hiis uocabulis. quæ Cloatius Verus aut ſatis cõmode: aut nimis abſurde: & illepide: ad origines linguæ græcæ redegit. Cap. xii.

c Loatius Verus in libris: quos iſcripſit uerborũ a græcis tractorũ. mõ pauca hercle dicit curioſe: & ſagaciter cõquiſita: neq; non tñ q̃dam futilia & friuola. Errare inqt dictũ ẽ ἀποτοῦ ἔρρειν. i. a pereundo. Verſũq; infert Homeri: in quo id uerbũ ẽ: ἔρρε κάκη ὑλήνη. ideſt pereas mala pupilla oculi & illud. ἔρρε ἑκηβόλ᾽ Ἀπόλλων. ideſt Ocius o pereas uiuorum ex inſula abuſus.

Errare

Itẽ alucinari factũ ſcripſit ex eo qđ diciť græcæ ἀλύειν. i. lãguere: unde lucũ quoq; eẽ dictũ putat g lra i c cõuerſa tarditatẽ quãdã animi: & ſtuporẽ: qui alucinãtib9 plerũq; uſu uenit: Itẽ faſcinum appellat quaſi βάσκανον. i. iuidũ: & faſcinare eſſe: quaſi βασκαίνειν. i. inuidere. Cõmode hæc ſane omnia: & cõducẽter. Sed in libro quarto. Fœnerator inquit appellatus eſt quaſi φαίνερᾶον ἀποτοῦ φαίνεσθαι ἑτοίμως. i. facile apparẽs ab apparẽdo: ad id qđ melius ac benignius eſt: qm̃ id genus hominum ſpeciẽ oſtẽtent humanitatis: & cõmodi eſſe uideantur inopibus numos deſiderãtibus. Idq; dixiſſe ait Hypſicratẽ quempiã grãmaticum: cuius libri ſane nobiles

Alucinari

Lucus.

faſcinare

Fœnerator.

ſunt ſup iis q̄ a græcis accepta ſunt: Siue hoc aūt ipſe Cloatius: ſiue neſcio q̄ alius nebulo effutiuit: nihil pōt dicit iſulſius: Fœnerator. n. ſicut. M. Varro i lib. iii. de ſermone latino ſcripſit a fœnore eſt nominatus. Fœnus ār dict̄ū a fœtu: & quaſi a fœtura q̄ dā pecuniæ pariētis atq; icreſcētis: & iccirco: &. M. Catonē: & cæteros ætatis eius fœneratorē ſine a littera ꝓnūciaſſe tradit: ſicuti fœtus ipſe: & fœcunditas appellata.

Fœnus

¶Quid ſit municipiū: & qd a colonia differat: & quid ſint municipes: quæq; ſit eius uocabuli ratio: ac ꝓprietas: atq; inibi q̄ diuus Hadrianus in ſenatu de iure atq; uocabulo municipium uerba fecit. Cap. xiii.

Vnicipes & municipia uerba ſūt dictu facilia & uſu obuia. Et neutiq̄ repe
m rias q hæc dicat: quin ſcire ſe plane putet quid dicat. Sed ꝓfecto aliud eſt: aliud dicit̄. Quotus. n. fere noſtrum eſt qui quū ex colonia po. ro. ſit: non & ſe municipē eē: & populares ſuos municipes eē dicat: qd̄ ē a rōne: & a ueritate lōge auerſum. Sic adeo & municipia quid: & quo iure ſint: q̄tūq; a colonia differāt ignoramus. Exiſtimamuſq; meliore cōditione eē colonias: q̄ municipia de cuius opiniōis tā ꝓmixtæ erroribus diuus Hadrianus in oīoe quā de italicēſib9: unde ipſe ort9 fuit in ſenatu habuit pitiſſime diſſeruit: mireriq; ſe oſtendit q̄ & ipſi italicenſes & q̄dā item alia municipia antiqua i qbus uticenſes noīat: cū ſuis moribus legibuſq; uti poſſent i ius coloniaꝝ mutari geſtiuerint peneſtinos aūt refert maximo opere a Tiberio impatore petiſſe: oraſſeq; uti ex colonia in municipii ſtatū redigerent̄. Idq; illis Tiberiū ꝓ referenda gr̄a tribuiſſe: q̄ in eoꝝ finibus ſub ipſo oppido ex capitali morbo reualuiſſet. Municipes ergo ſunt ciues. Romani ex municipiis ſuo iure: & legib9 ſuis utētes muneris tm̄ cum po. ro. honorarii ꝓticeps: a quo munere capeſſendo appellati uidentur: nullis aliis neceſſitatibus: neq; ulla po. ro. lege aſtricti: nūq̄ populus eoꝝ fūdus factus eēt: Primos aūt municipes ſine ſuffragii iure: cerites eſſe factos accepim9. Cō ceſſumq; illis: ut ciuitatis romanæ honorē qdē caperēt. Sed negociis tm̄ atq; onerib9 uacarent: per ſacris bello gallico receptis: cuſtoditiſq;. Hinc tabulæ cerites appellatæ uerſa uice: in quas cēſores referri iubebant quos notæ cā ſuffragiis priuabant. Sed co
Municipes.

loniaꝝ alia neceſſitudo eſt. Nō. n. ueniunt extrinſecus in ciuitatē. Nec ſuis radicibus nitunt̄: ſed ex ciuitate quaſi ꝓpagatæ ſunt. Et iura inſtitutaq; oīa po. ro. non ſui arbitrii habent. Quæ tm̄ cōditio: quū ſit magis obnoxia & ruinus libera: potior tm̄ & præſtabilior exiſtimatur ꝓp amplitudinem maieſtatemq; po. ro. cuius iſtæ coloniæ: quaſi effigies parua: ſimulachraq; eē q̄dam uidentur & ſimul quia obſcura oblitteritaq; ſunt: municipioꝝ iura quibus uti iam per innoticiam non queunt.

colonia

¶Quod. M. Cato differre dixit ꝓperare: & feſtinare. Et q̄ cōmode Verrius Flaccus uerbum: quod eſt feſtinat interpretatus ſit. Cap. xiiii.

Eſtinare & ꝓperare idē ſignificare: atq; i eādē rē dici uident̄. Sed. M. Cato
f id differre exiſtimat. Eaq; hoc mō diuiſa uerba ſūt ipſius ex oīone quā de ſuis uirtutibus habuit: aliud ē ꝓperare: aliud feſtinare. Qui unū qd mature trāſigit: is ꝓperat: qui multa ſimul incipit neq; pficit: is feſtinat. Verri9 Flaccus rōnē uolens dicere differentiæ huius feſtinat inqt a fando dicitur: qm̄ iſti ignauiores: qui nihil pficere poſſunt plus uerboꝝ q̄ opis hēnt. Sed id nimis coactū atq; abſurdū uidetur. Ne ꝓ tāti momēti eſſe poteſt prima in utroq; uerbo littera: ut propter eam unā tam diuerſa uerba feſtinare & fari: eadem uideri debeant. Commodius autē pro priuſque uiſum feſtinare: quaſi feſſum eſſe. Nam qui multis ſimul rebus properan-

propero feſtino

dis defessus est: is iam non properat: sed festinat.

¶Quid Theophrastus mirum de perdicibus scriptū reliquerit: & quid Theopompus de leporibus. Cap.xv. pdices lepores

Heophrastus philosophoꝝ peritissimus omnes in paphlagonia perdices
t bina corba habere dicit. Theopompus in bisaltia lepores bina secora.

¶Agrippas a partus ægri: & iprosperi uitio appellatos. Deqꝫ his deabus quæ uocantur Prosa: & postuerta. Cap.xvi.

Voꝝ i nascēdo nō caput: sed pedes primi extiterāt qui partus difficillimꝰ Agrippæ
q ægerrimusqꝫ habet: agrippæ appellati uocabulo ab ægritudine & pedibꝰ
Cōfixos esse aūt pueros in utero Varro dicit a capite infirmo nixos sursum pedibus elatis nō ut hoīs natura ē: sed ut arboris. Nā pedes cruraqꝫ arboris appellat ramos. Caput stirpē atqꝫ caudicē. Qñ igit inquit cōtra naturā forte cōuersi in pedes brachiis plerūqꝫ diducti retineri solēt: ægriusqꝫ tūc mulieres enitūtur. Huius periculi deprecādi gratia aræ statutæ sunt romæ duabus carmentibus: quaꝝ altera Postuerta nominata est. Prosa altera: a recti peruersiqꝫ partus: & potestate & nomine. postuerta

¶Quæ ratio uocabuli sit agri uaticani. Cap.xvii. Prosa.

T agrū uaticanū: & eiusdē agri deū præsidē appellatū acceperamus: a uaticiniis: q̄ ui atqꝫ in stinctu eius dei in eo agro fieri solita essent. Sed præter uaricanus
e hanc cām. M. Varro i libris diuinaꝝ: aliā esse tradit istius nominis rōnem ager
nā sicut Arius inquit deus appellatus: araqꝫ ei statuta est: quæ est infima noua uia qꝫ eo i loco diuinitus uox edita erat: ita uaticanus deus nominatus penes quē essent uocis humanæ inita: qm̄ pueri simulatqꝫ parti sunt eā primā uocē edunt: quæ prima in uaticano syllaba est. Iccirco uagire dicit: exprimente uerbo sonum uocis recentis.

¶Læpida quædā memoratu: & cognitu de parte geometriæ: quæ ΟΠΤΙΚΗ: idest per uagire
spectiua appellatur. Et item alia quæ ΠΕΤΡΙΚΗ: idest dimensiua. Et tertia itidem q̄ dicitur ΚΑΝΟΝΙΚΗ: idest regularis. Cap.xviii.

Ars quædā geometriæ ΟΠΤΙΚΗ. i. pspectiua appellat: q̄ ad oculos ptinet.
p Pars altera quæ ad auris ΚΑΝΟΝΙΚΙ. i. regularis uocat: q̄ musici ut fūdamēto artis suæ utunt. Vtraqꝫ haꝝ spatiis & intuallis lineaꝝ: & rōne numerorū cōstat ΟΠΤΙΚΗ. i. pspectiua facit multa demirāda: id genus: ut i speculo uno imagines unius rei plures appareāt. Itē ut speculum in loco certo positum: nihil maginet: aliorsum trāslatum faciat imagines. Item si rectius speculum spectes: imago fiat tua eiusmodi: ut caput deorsum uideatur: pedes sursum. Reddit ēt causas ea disciplina: cur istæ quoqꝫ uisiones fallant: quæ in aqua conspiciuntur: maiora ad oculos fiant. Quæ procul ab oculis sunt minora. ΚΑΝΟΝΙΚΗ. i. regularis aūt longitudines: & altitudines uocis emerit. Longior mensura uocis ΡΥΘΜΟΣ. i. modulus numerus ordo pedum dicitur. Altior ΜΕΛΟΣ: idest modulatio cātus. Est & alia species ΚΑΝΟΝΙΚΗΣ. i. regularis: quæ appellatur ΜΕΤΡΙΚΗ. i. mensuraria per quam syllabaꝝ longarum: & breuium: & mediocrium iunctura & modus congruens cū principiis geometriæ aurīū mensura examinatur. Sed hæc inquit. M. Varro: aut omnino nō discimus: aut prius desistimus q̄ intelligamus cur discenda sint. Voluptas autem inquit: uel utilitas talium disciplinaꝝ in post principiis existit: quum perfectæ absolutæqꝫ sunt in principiis uero ipsis ineptæ & insuaues uidentur.

¶Sumpta ex historia Herodoti libro primo super fidicine arione. Cap.xix.

Arionis historia

Eleri admodũ: & cohibili oroe: uocũq; filo tereti: & cãdido fabulã scripsit
c Herodotus sup fidicine illo Arioe. Vet⁹ inquit & nobilis Ario cãtator fi
dibus fuit. Is loco: & oppido methymnæus terra atq; isula lesib⁹ fuit. Eũ
Arionẽ rex corinthi periãder amicum amatũq; habuit artis gra. Is inde a rege ꝓfici-
scit terras inclytas Siciliã: atq; Italiã uiseret. Vbi eo uenit: aures oium mẽteſq; i utri-
usq; terræ urbibus demulsit. In quæstibus istic: & uoluptatib⁹ amoribus hoium fuit.
Is tũ postea grandi pecunia & re bona multa copiosus corinthũ instituit redire. Na-
uẽ igit & nautas ut natiores amitioresq; sibi corithios delegit. Sed eo corinthios hoie
accepto nauiq; in altũ prouecta: prædæ pecuniæq; cupidos cœpisse cõsiliũ de necãdo
Arione Tũ illũ ibi pnicie intellecta: pecuniã cæteraq; sua ut hrent: dedisse uitã modo
sibi ut parcerẽt: orauisse. Nautas precũ eius haꝫ cõmiseritũ esse illatenus: ut ei necẽ
afferre per uim suis manibus tẽperarẽt. Sed impauisse: ut iã statim coram dililiret præ
ceps i mare. Homo inqt ibi terric⁹ spe omni uitæ pdita: id unũ postea orauit ut priuſ
quã mortẽ appeteret induere pmitterẽt sua sibi indumẽta. Et fides cape: & canere car
mẽ casus illius sibi cõsolabile. Feros & imanes nautas ꝓplubiũ tũ audiẽdi subit. Qd
orauerat ipetrat. Atq; ibi mox de more cinct⁹: amictus ornat⁹ stãsq; i sũmæ puppis
foro carmen: quod orthriũ dicit: uoce sublatissima cãtauit. Ad postrema cantus cũ
fidibus ornatuq; oi sicut stabat canebatq; eiecit sese procul i profundũ: Nautæ haud
quaq̃ dubitãtes quin periret: cursum quẽ facere cæpant: tenuerũt. Sed nouũ & miꝫ
& piũ facinus contigit: Delphinum repente inter undas adnauisse: & dorso super flu
ctus edito uectauisse. Incolumiq; eũ corpore: & ornatu: tænarum in terrã laconicam
deuexisse. Tũ Arionẽ prorsus ex eo loco corithũ petiuisse. Taleq; Periãdro regi: qua
lis delphino uect⁹ fuerat: sese obtulisse. Eiq; rẽ sicuti acciderat: narrauisse. Regẽ istæc
parũ credidisse: arionẽ quasi falleret custodiri iussisse. Nautas requisitos ablegato ari
one: dissimulãter interrogasse: qcqd audissent i iis locis: unde uenissent super arionẽ:
Eos dixisse: hominẽ quũ unde irẽt i terra italia fuisse: cumq; illic bene agitare: & stud
is delectationibusq; urbiũ florere: atq; in gratia pecuniaq; magna fortunatũ eẽ. Tum
iter hæc eoꝝ uerba arionẽ cũ fidibus & ĩdumẽtis: cũ quib⁹ se i salũ eiaculauerat exti-
tisse. Nautas stupefactos: conuictosq; ire inficias non quisse. Eam fabulam dicere les
bios & corinthios atq; esse fabulæ argumentum: qꝫ simulacra duo ænea ad tænarum
uiserentur. Delphinus uehens: & homo insidens.

¶ Aulí Gelii noctium atticarum commentariĩ Liber Decimusseptimus.

¶ Quod Gallus Asinius: & Largius Licinius. M. Ciceronis reprehenderunt ex ora-
tione quã dixit pro. M. Cælio: & quid aduersus homines studiosissimos pro eadẽ sentẽ
tia uere digneq; dici possit. Cap. i.

Tqdã fuerũt mõstra hominũ: qui de hiis imortalib⁹ ipias: falsaſ
q; opiniones ꝓdiderũt: ira nõnulli tã ꝓdigiosi: tãq; uecordes exti-
c terũt: i qbus sunt Gallus Asinius: & Largius Licinius: cui⁹ liber ẽt
ferẽ ifando titulo Cicerũ astix: ut scribere ausi sint. M. Ciceronem
parũ itegre atq; iproprie: atq; iconsiderate locutũ. Atq; alia qdẽ q̃
reprehẽderũt. neq; dictu neq; auditu digna sunt. sed etenim i hoc
quo sibimetipsis ꝑter cætera eẽ uisi sunt uerboꝝ pẽsatores subtilissimi cedo quale id
sit consideremus.

ſit conſideremus. M. Cicero pro. M. Cælio ita ſcripſit. Nã quod obiectũ eſt de pudicitia: quod oĩum accuſatorũ: nõ criminibus: ſed uocibus maledictiſq; celebratũ ẽ: id nunq̃ tã acerbe feret. M. Cęlius ut eũ pœniteat nõ deformẽ eſſe natũ. Nõ exiſtimant uerbo ꝓprio eſſe uſum qđ ait pœniteat. Arq; id ꝓpe ineptũ ẽt eſſe dicũt. Nã pœnitere inquiunt tũ dicere ſolemus: cũ q̃ ipſi fecimus aut q̃ de noſtra uolũtate. nr̃oq; conſilio facta ſunt ea nobis poſt incipiũt diſplicere. Snĩamq; in iis nr̃am demutamus. Nemĩnẽ aũt recte ita loq pœnitere ſeſe: q; nat⁹ ſit: aut pœnitere q; mortalis ſit: aut q; ex offenſo uulneratoq; corpe dolorẽ ſentiat: qñ iſtiuſmodi rex: nec conſiliũ ſit noſtrũ: nec arbitriũ. Sed ea ingratis in corporib⁹ nr̃is ui: ac neceſſitate naturæ nobis accidãt. Sicut hercle inquiunt: nõ uolũtarium fuit. M. Cęlio quali forma naſceret. Cuius. n. dixit nõ pœnitere: tanq̃ in ea cã res eſſet ut rationẽ capere pœnitẽdi. Eſt hæc quidem quã dicunt uerbi huiuſce ſnĩa: & pœnitere niſi in uoluntarijs rebus nõ probe dr̃. Tãetſi antiqores uerbo ipſo: alio quoq; modo uſitati ſunt: Et pœnitet ab eo: quod ẽ pene: & a penuria dixerunt. Sed ſi aliorſum pœnitet: atq; alio in loco diceretur: Nunc aũt ſub hac eadem ſignificatiõe: q̃ uulgo nota eſt: nõ modo ineptũ hoc nõ eſt: quod M. Cicero dixit: ſed feſtiuiſſimũ adeo & facetiſſimũ eſt. Nã quũ aduerſarii & obtrectatores. M. Cælii qm̃ erat pulchro corpore: formã eius & faciẽ in ſuſpitiones impudicitiæ accerſerent illudẽs Cicero tã abſurdã criminationẽ: q; formã quã natura fecerat: uitio darent: eodẽ ipſo errore: quẽ illudebat: ſciens uſus eſt: & nõ pœnitet inquit M. Cælium nõ deformẽ eſſe natũ. Vt uel hac ipſa re: quod ita dicebat: obbrobraret aduerſariis: ac per facetias oſtentaret: facere eos diridiculum: q; perinde Cælio formam crimini darent quaſi arbitrium eius fuiſſet: quali forma naſceretur.

¶ Verba quædã ex. Q. Claudij annaliũ primo: curſim in legendo notata. Cap. ij.

Vum librũ ueteris ſcriptoris legebamus: conabamur poſtea memorię uegetãdæ gr̃a indipiſci aio: ac recẽſere: q̃ in eo libro ſcripta eẽnt: ĩ utraſq; æſtimatiões laudis aut culpæ annotamẽtis digna. Eratq; hoc ſane q̃ utile exercitũ ad conciliandas nobis ubi ueniſſet uſus: uerborũ ſnĩarũq; elegantiũ recordatões. Velut hæc uerba ex. Q. Claudii primo annali: q̃ meminiſſe potui notaui: quẽ librũ legimus biduo ꝓximo ſup ore. Arma inqt pleriq; abiiciũt: atq; iermi illatebrãt ſeſe. Ibi illatebrãt uerbũ poeticũ uiſum ẽ: ſed nõ abſurdũ neq; aſperẽ. Ea inqt dũ fiũt latini ſubnixo aio: q̃ſi ſublimi: & ſupra nixo uerbũ pene ſignificãs & nõ fortuitũ: demõſtratq; ai fortitudinẽ: fiduciãq; qm̃ qbus initimur iis: q̃ſi erigimur attollimurq;. Domus inqt ſuas quẽq; ire iubet: & ſua oĩa fruiſci. Rarius qdẽ ĩ ætate. M. Tullii: ac deiceps in fa rariſſimũ. Dubitatũq; ẽ ab ipitis antiqtatis an latinũ foret. Nõ mõ aũt latinũ: ſed iocundius amœniuſq; ẽt uerbũ fruiſcor factũ ẽ quã fruor: & ut fatiſcor a fateor ita fruiſcor factũ eſt a fruor. Q. Metellus Numidic⁹: q caſte pureq; ligua uſus latina ur̃: in epſa quã exul ad dom tios miſit ita ſcripſit. Illi uero oi iure atq; honeſta te interdicti. Ego neq; aq̃ neq; igni careo: & ſũma gloria fruiſcor. Neuius in attelana q̃ partus iſcripta ẽ: hoc uerbo ita utiť. Quod magnope queſiuerũt id fruiſci nõ queunt: q; nõ pſit. apud ſe fruitus ẽ. Et romani inqt multis armis & magno cõmeatu: p̃dacq; ingẽti capiant: Verbũ caſtrẽſe ẽ: nec facile id repias apud ciuiliũ cauſarũ oratores: exq; eadẽ figura ẽ: qua lignant & pabulant & aquant. Sole inqt occaſo: ſole occaſo: nõ inſuaui uenuſtate ẽ: ſiqs ãt habeat nõ ſordidã: nec pculcrã. In duodeci aũt ſo tabulis uerbũ: hoc ita ſcriptũ ẽ, Ante meridiẽ cãm conicito: quũ perorãt ambo præ

Illatebrãt

Fruiſci

Sole occa

ſentes. Poſt meridiē præſenti litem addicito. Si ambo pręſentes: ſol occaſus ſuprema tēpeſtas eſto. Nos inqt in medium relinquemus. Vulgus in medio dicit: nā uitium iſtuc putāt: & ſi dicas in mediū ponere: id quoq; eſſe σολοικον. i. ſolœciſmi uitiū putant. Et tū ꝓbabilius ſignificātiuſq; ſic dici uidebit̄: ſiquis ea uerba nō incurioſe intro ſpiciat. Græce quoq; θεινσι εισ μεσον. i. ponere in mediū uitiū id non eſt. Poſtq̄ nūciatum eſt inqt ut pugnatū eſſet in gallos. id ciuitas grauiter tulit. In gallos mūdius ſubtiliuſq; eſt: q̄ cū gallis aut cōtra gallos. Nā pinguiora hæc obſoletioraq; ſunt. Simul inqt forma: factis eloquētia: dignitate: acrimonia: confidentia pariter p̄cellebat: ut facile intelligeret̄ magnū uiaticū. Magnū uiaticū ꝓ magna facultate: & paratu magno noue poſitū eſt. Videturq; græcos ſecutus: q εφοδιον. i. uiaticū ſumptū uiæ ad aliaꝫ quoq; reꝫ apparatus traducūt. Ac ſæpe εφοδιον ꝓ eo dicūt. qd̄ eſt inſtitue & inſtrue. Nā. M. inqt Mālius: quē capitoliū ſeruaſſe a gallis ſupra oſtendi: cuiuſq; opam cū. M. Furio dictatore apud gallos cūprime fortē atq; exupabilē reſpublica ſenſit: is & genere & uirtute bellica nemini cōcedebat. Adprie crebrius ē: Cūprime rarius traductūq; ex eo eſt: qd̄ cū primis dicebāt: ꝓ quo ē in primis. Nihil ſibi inqt diuitias opus eſſe. Nos diuitiis dicimus: & uitiū hoc oīonis nullū ē. Ac ne id quidam eſt: qd̄ figura dici ſolet. Recta. n. iſtęc oīo eſt. Et ueteres compluſculi ita dixere. Nec rō dici pōt: cur rectius ſit diuitiis opus eſſe: q̄ diuitias niſi q grāmaticoꝫ noua inſtituta ut τεμενων ἱερα. i. ad tēploꝫ ſacra obſeruāt. Nā hæc inqt maxime uerſat̄ deorū iniquitas: q; deteriores ſūt icolumiores. Neq; optimū quenquā inter nos ſinūt diurnare. Inuſitate dixit diurnare ꝓ diu uincere. Sed ex ea figura ē: qua dicimus perennare. Cū iis inquit conſermonabat̄: ſermonari ruſticus uidetur: ſed rectius: ſermocinari crebrius eſt ſed corruptius. Seſe inquit: ne id quoq;: quod tū ſuaderet: factuꝫ eſſe. Ne id quoq; dixit: pro ne id quidē. Infrequēs tunc in loquēdo: ſed in libris ueteꝫ creberrimū. Tāta inquit ſanctitudo fani eſt ut nunq̄ quiſquā uiolare ſit auſus. Sāctitas quoq; & ſanctimonia nō minus latine dicuntur. Sed neſcio quid maioris dignitatis eſt uerbū ſanctitudo. Sicuti. M. Cato in. L. Veuriū: duritudinē: quā duriciē dicere grauius putauit. Qui illius inqt impudentiā norat & duritudinē. Quū tātus inquit arrabo penes ſamnites po. ro. eſſet. Arabonē dixit. dc. obſides: & id maluit quam pignus dicere: qm̄ uis huius uocabuli in ea ſnia grauior acriorq; eſt. Sed nūc arrabo in ſordidis uerbis haberi cœptus. Ac multo rectius uidet̄ arra. Quamq̄ arrā quoq; ueteres ſæpe dixerint. Et compluriēs inqt in laboribus miſerrimas uitas exegerunt. Et hic motus in ociis inqt conſumptus. Elegātia utrobiq; ex multitudinis numero quæſita eſt Cominius inqt qua aſcēderat: deſcēdit: atq; uerba gallis dedit. Verbo Cominiū dediſſe gallis dicit: qui nihil quicquā: cuiquā dixerat. Neq;. n. cū gallis q capitolium obſidebāt aſcēdentē aut deſcēdentē uiderāt. Sed uerba dedit: haud ſecus poſuit: quā ſi tu dicas latuit. atq; obeſit. Cōualles inqt & arboreta magna erant. Arboreta ignobilius uerbū eſt arbuſta celebratius. Putabant inqt eos qui foris atq; qui in arce erāt: inter ſe cōmutationes & cōſilia facere. Cōmutationes. i. collatiōes: cōmunicationeſq; inuſitate dixit: Sed nō hercle inſcite: nec inelegāter. Hæc ego pauca interim ſup eo libro quoꝫ memoria poſt lectionem ſuppetierat mihi notaui in ſermonibus forte: quos de temporibus rerum ad uſus hominum repertarum agitabamus.

¶ Verba. M. Varronis ex libro quinto & uiceſimo humanarum: quibus contra opinionem uulgariam interpretatus eſt Homeri uerſum. Cap. iij.

Adoleſcens

Pugnatū in gallos

Magnū uiaticum

Cūprime

Diurnare
Sermōari
Ne id quoq;

duritudo
Arrabo
Arra
Verba dedit

Arboretū
Cōmutationes

Doleſcens quiſpiã nõ indoctus: ſparti quoq; uſum in terra græcia diu in-
a cognitũ fuiſſe dixit multiſq; poſtiliũ captum tẽpeſtatibus ex terra hiſpa-
nia aduectũ: referunt hoc ad illudendũ: ex is qui ibi aderant unus: atq; al-
ter male hoies litterati: quod genus græci αγοραιους. i uulgares & uiles appellant.
Atq; eũ: q id dixerat librũ legiſſe Homeri aiebãt: cui uerſus hic forte deeſſet: και δη
δουρα σαθη τε νεωρ και σπαρτα λελυνται. i. En ligna eputrẽt ratiũ & ſparta in ca
riem ſunt. Tũ ille prorſum irritatus nõ inqt in eo libro uerſus: ſed uobis plane magi-
ſter defuit: ſi creditis in eo uerſu ſparta id ſignificare quod nos ſpartum dicimus. Ma
iorem. n. uero illi riſum ſubiiciunt neq; id deſtiterunt: niſi liber ab eo, platus eſſet. M.
Varronis. xxy. humanarũ: in quo de iſto Homeri uerſu a Varrone ita ſcriptum eſt.
Ego ſparta apud Homerũ nõ plus ſpartum ſignificare puto: q̃ σπαρτους. i. ſpartos
qui dicuntur in agro thebano nati. In græcia ſparti copia mõ cœpit eſſe ex hiſpania.
Neq; ea ipſa facultate uſi liburni. Sed ii pleraſq; naues loris ſuebant. Græci magis ca
nabo & ſtuppa cæteriſq; ſatiuis rebus: a quibus σπαρτα appellãt. Quod quum ita
Varro dicat: dubito hercle: an poſterior ſyllaba in eo uerbo quod apud Homerum
eſt: acuenda ſit: niſi quia uoces huiuſcemodi: quum ex cõmuni ſignificatiõe in rei cer
te proprietatem concedunt diuerſitate accentuum ſuperantur.

¶ Quid Menander poeta Philemoni poetæ dixerit: a quo ſæpe indigne in certamini
bus comœdiarum ſuperatus eſt: Et q; ſæpiſſime Euripides in tragœdia ab ignobili-
bus poetis uictus eſt. Cap. iiij.

Enander a Philemone nequaq̃ pari ſcriptore in certaminibus comœdiarũ Philemõ
m ambitu: gratiaq; & factionibus ſæpenumero uincebat: eũ quũ forte habuiſ-
ſet obuiã. Quæſo inquit Philemõ: bona uenia dic mihi: quũ me uincis nõ
erubeſcis: Euripidẽ quoq;. M. Varro ait: quũ quinq; & ſeptuagita tragœdias ſcripſe Euripides
rit: in quib; ſolis uiciſſe. Quũ eum uincerẽt aliquot poetæ ignauiſſimi. Menãdrũ aũt
alij centũ & octo partim cẽtũ & nouẽ comœdias reliquſſe ferũt. Sed appollodori ſcri
ptoris celebratiſſimi hos de Menãdro uerſus legim9 in lib. q chronica inſcriptus eſt.

ΚΗΦΙΣΙΟΣ ΥΕΥΣΙΩΣ ΕΝ Διοπειθους πατρος.
ΠΡΟΣ ΤΟΙΣ ΕΚΑΤΟΝ ΠΕΝΤΕ ΓΡΑΨΑΣ ΔΡΑΜΑΤΕΙΣ:
ΕΛΙΠΕ ΠΕΝΤΗΚΟΝΤΑ ΚΑΙ ΔΥΟΙΝΕΤΩΝ. ideſt.

Cephiſieus genere ex diopethe patre. Quinq; & centũ: quum ſcripſit fabulas.
Fato eſt defunctus: annos duos natus: & quinquagita. Ex iſtis iñ centum & qn
q; oibus ſolis eum octo uiciſſe. Idem Apollodorus eodem in libro ſcripſit.

¶ Nequaq̃ eẽ ut qd minutis qbuſdã rhetoricę artificib9 uideat. M. Ci. in lib. quẽ de
amicitia ſcripſit uicioſo argumẽto uſũ: ΑΜΦΙΣΒΗΤΟΥ ΜΕΝΟΝ ΑΝΤΙ ΟΜΟΛΟΓΟΥΜΕΝΟΥ. i. dubiũ, p cõfeſſo poſuiſſe. Totũq; id cõſideratiõ tractatũ exploratũq;. Cap. v.

Icero in dialogo: cui titulus ẽ. Lęli9: uel de amicitia: docere uolẽs amicitiã
c nõ ſpe expectatiõeq; utilitatis: neq; precii mercediſq; eã colẽdã: ſed quo ip
ſa p ſeſe plena uirtutis honeſtatiſq; ſit: expetendã: diligendãq; eſſe: ẽt ſi ni-
hil opis: nihilq; emolumẽti: ex ea participari queat: hac ſnia atq; his uerbis uſus ẽ: eaq;
dicere facit. C. Lælium ſapientẽ uirũ: qui. P. Africani fuerat amiciſſimus. Quid. n.
Africanus indigẽs mei? Ne ego quidẽ illius. Sed ego admiratiõe quadã uirtutis ei9:
ille uiciſſim opiniõe fortaſſe nõnulla: quã de meis moribꝰ habebat: me dilexit: auxit
beniuolẽtia cõſuetudo. Sed quanq̃ utilitates multæ & magnæ cõſecutæ ſunt: nõ ſunt

tñ ab ea⁊ ſpe cāæ diligendi ꝓfectum. Vt.n. benefici liberaleſq; ſumus non ut exigamus gratiam: neq;.n. beneficiū fœneramur: ſed natura ꝓpenſi ad liberalitatē ſumus ſic amicitiā non ſpe mercedis adducti: ſed q⁹ oīs fructus in ipſo amore ineſt expetendam putamus. Hoc quū legeret in cœtu forte hoīum doctoꝝ: rhetoricus quidā ſophiſta utriuſq; linguæ callēs haud ſane ignobilis: ex iſtis argutulis: & minutis doctoribus: q τεχνικοί. i. artificiales appellant atq; in diſſerēdo tñ non impiger uſum eſſe exiſtimabat argumēto. M. Tullīū non ꝓbo neq; απoδειϰτιϰω. i. demōſtratiuo: ſed eiuſdē qōnis cuius eſſet ea ipſa res: de qua quæreret. Verbiſq; id uitiū græcis appellabat: q⁹ accepiſſe: αμφίσβητον τoῦ μενον αντι ὁμoλoγoυμενoυ. i. dubiū pro confeſſo & certo. Nā beneficos inqt & liberales ſumpſit ad confirmandū. id q⁹ de amicitia dicebat: quū ipſum illud: & ſoleat q̄ri: & debeat quiſquis liberaliter: & benigne facit: q̄ mente: quoue conſilio: benignus liberaliſq; ſit. Vtrū qa mutuā grām ſperet: & eū in quē benignus ſit: ad parē curā ſui ꝓuocet: quod facere pleriq; oēs uideat: an qa a natura ſit beniuolus: benignitaſq; eū per ſeſe ipſa: & liberalitas delectet: ſine ulla recipiē dæ gratiæ ꝓcuratione: q⁹ eſt oīum ferme rariſſimū. argumēta aūt cenſebat: aut probabilia eſſe debere: aut ſpicua: & minime cōtrouerſa. Idq; απoδειξιν. i. expreſſionē & demonſtrationē uocari dicebat: quū ea q̄ dubia: aut obſcura ſunt per ea quæ ambigua nō ſunt illuſtrāt: atq; ut oſtēderet beneficos: liberaleſq; ad id q⁹ de amicitia quæreretur: quaſi argumentū exēplūue: ſumi non oportere. Eodē inqt ſimulachro & eadem rōnis imagine: amicitia inuicē ꝓ argumēto ſumi pōt: ſiqs affirmat hoīes benefi cos: liberaleſq; eē debere: nō ſpe aliqua cōpēdi: ſed amore & ſtudio honeſtatis. Poterit.n. cōſimiliter dicere ita. Nāq; ut amicitiā nō ſpe utilitatis amplectimur: ſic benefi ci liberaleſq; nō grāe recupandæ ſtudio eſſe debem⁹. Poterit ſane inqt ita dicere. Sed neq; amicitia liberalitati: neq; liberalitas amicitiæ p̄bere argumentū pōt: quū de utro q; pariter quærat. Hæc ille rhetoricus artifex dicere quibuſdā uidebat perite & ſciēter. Sed uidelicet eū uocabula rerū uera ignorauiſſe nō beneficiū & liberalē Cicero appellat ita ut philoſophi appellandū eē cenſent: non eū q ut ipſe ait: beneficia fœdūdā re. Nō ergo obſcuro neq; ambiguo argumēto uſus eſt: ſed certo atq; ꝓſpicuo. Siquidem q uere beneficus: liberaliſq; eſt q̄ mēte bene: aut liberaliter faciat non q̄ritur aliis .n. lōge noībus appellādus ē: ſi quū & talia facit: ſui potius: q̄ alteri⁹ iuuādi cā facit. Proceſſiſſet aūt argutatori iſti fortaſſe an reprehēſio: ſi Cicero ita dixiſſet. Etenī bñficē liberaliterq; facimus nō ut exigamus grām: uideret.n. benefice facere: ēt in nō beneficū cadere poſſe: ſi id ꝓ aliquā circūſtantiā fieret: nō ꝓ ipſam ꝓpetuæ benignitatis cōſtantiā. Sed quū bñficos liberaleſq; dixerit: neq; aliuſmōi iſti ſūt: q̄ cuius eē eos ſupradiximus: illotis: q⁹ aiūt pedibus & uerbis reprehēdit doctiſſimi hoīs orationem.

¶ Falſum eſſe quod Verrius Flaccus in libroꝝ ſecundo: quos de obſcuris. M. Catonis compoſuit: de ſeruo receptitio ſcriptum reliquit. Cap. vj.

Cato uoconiā legē ſuadēs uerbis hiſce uſus ē. principio nobis mulier magnā dotē attulit. Tū magnā pecuniā recipit quā in uiri ptāte nō cōmittit eā pecuniā mutuā dat uiro: poſtea ubi irata facta ē: ſeruū receptitiū ſectari: atq; flagitare uiꝝ iubet. Quærebat ſeruus receptiti⁹ qd eſſet. Libri ſtatim q̄ſiti allatiq; ſunt Verri Flacci de obſcuris Catōis in libro. ij. ſcriptū inuentū ē: receptitiū ſeruū dici neq̄: & nulli precij: qui cū uentū eēt datus redibitus ob aliq⁹ uitiū receptuſq; ſit. Propterea inquit ſeruus huiuſmodi ſectari maritū: & flagitare pecuniā iubebatur

ut eo ipſo

ut eo ipso dolor maior: & contumelia grauior uiro fieret: q; eũ seruus nihil petendæ pecuniæ cã cõpellaret. Cum pace aũt: cũq; uenia istoꝝ: siqui sunt qui Verri flacci auctoritate capiunt: dictum hoc sit. Receptitius. n. seruꝰ in ea re: quã dicit Cato: aliud receptius
oĩno est: q̃ Verrius scripsit. Atq; id cuius facile intellectu est. Res. n. proculdubio ẽ. seruus
Qñ mulier dotẽ marito dabat: tum q̃ ex suis bonis retinebat: neq; ad uiꝝ tramittebat: ea recipere dicebat. Sicuti nũc quoq; in uenditiõibus: q̃ excipiunt neq; ueniunt. Quo uerbo Plautus quoq; in trinũmo usus ẽ in hoc uersu. Posticulum hoc recipit: quũ ædis uendidit: particulã quãdã q̃ post eas ædis erat: nõ uẽdidit sed retinuit. Ipse ẽt Cato mulierẽ demõstrare locupletẽ uolẽs. Mulier inquit & magnam dotẽ dat: & magnã pecuniã recipit. Hoc est & magnã dotem dat: & magnã pecuniã retinet. Ex ea igit re familiari: quã sibi dote data retinuit: pecuniã uiro mutuam dat Eam pecuniam quũ uiro forte irata repetere instituit: apponit flagitatorẽ seruũ receptitiũ: hoc est ꝓprium seruũ suum: quem cũ pecunia reliqua recepat: neq; dederat doti: sed retinuerat. Nõ. n. seruo mariti impare hoc mulierẽ fas erat: sed proprio suo plura dicere quibus hoc nostrũ tuear: supersedeo. Ipsa. n. sunt per sese euidẽtia: & quod a Verrio dicitur & quod a nobis. Vtrum ergo uidebitur cuiq; uerius eo utatur.

¶ Verba hæc ex atinia lege. Quod subreptũ erit eius rei æterna auctoritas ẽ. P. Nigidio: &. Q. Sceuolæ uisa esse nõ minus de p̃terito q̃ de futuro cauisse. Cap. vij.

I Egis ueteris atiniæ uerba sunt. Quod subreptũ erit: eius rei æterna auctoritas esto. Quis aliud putet i hisce uerbis: q̃ de tpe tm̃ futuro lõge loquit? Sed. Q. Sceuola patrẽ suũ: & Brutũ & manilĩũ uiros apprime doctos q̃ fisse ait: dubitasseq; utrũ ne in postfacta mõ furta lex ualeret: an ẽt in antefacta: qm̃ quod subreptũ erit: utrunq; tps uideretur ostẽdere: tã p̃teritũ q̃ futuꝝ. Itaq;. P. Nigidius ciuitatis romanæ doctissimus super dubitatiõe hac eoꝝ scripsit in .xxiiij. commentarioꝝ cõmaticoꝝ. Atq; ipse quoq; idẽ putat incertã esse tpis demonstratione. Sed anguste perq̃ & obscure disserit: ut signa reꝝ ponere uideas: ad subsidiũ magis memoriæ suæ q̃ ad legẽtium disciplinã: uidebat tñ hoc dicere: uerbũ esse & erit qñ p esse & erit
sese ponunt hñt: atq; retinent tps suũ: quũ uero præterito iungunt uim tpis sui amittunt: & in p̃teritũ cõtendũt. Quũ. n. dico in cãpo est: in cõmitio est: tps instãs significo: Itẽ quũ dico in cãpo erit tps futuꝝ demõstro. At quũ dico factũ est: scriptum ẽ: subreptũ est: q̃q̃ est uerbũ: tpis sit præsentis: cõfundit tñ cum præterito: & præsens esse desinit. Sic igit inquit ẽt istud: qd in lege est: si diuidas: separesq; duo uerba hæc subreptũ & erit ut sic audias subreptũ: tanq̃ certamen erit: aut sacrificiũ erit. Tũc uidebitur lex in post futuꝝ loqui. Si uero copulate permixteq; dictũ intelligas: ut subreptum erit: nõ duo sed unum uerbũ sit. Idq; tunica patiẽdi declinatiõe fit: cum hoc uerbo non minus præteritum tempus ostenditur quam futurum.

¶ In sermonibus apud mẽsam Tauri philosophi: q̃ri agitariq; eiusmodi solita. Cur oleũ sæpe & facile: uina rarius cõgelescãt: acetum aut fere unq̃: & cur aquæ fluuioꝝ fontiumq; durent: mare gelu non duretur. Cap. viij.

P Hilosophus Taurus accipiebat nos athẽis cœna plerũq;: ad id diei ubi iã uesperauerat id. n. ẽ tps istic cœnãdi freq̃ns: eius cœnæ fũdus & fũdamẽtũ oẽ erat i olla una lẽtis ægyptiæ: & cucurbitæ inibi minuti cæsæ: ea quo dã die ubi paratis: & expectãtibus nobis allata: atq; ĩposita mẽse ẽ: pueꝝ iubet. Taurus oleũ i ollã idere: erat is puer genere atticus ad annos maxie natus. viij. festiuissi-

mus:ætatis & gentis argutiis ſcatens. Guttū ſamiū oretenus imprudēs inanē: tanq̄ ſi ineſſet oleū: affert: conuertitq; eū: & ut ſolitū eſt circūegit per oēm partē ollæ manum nullū inde ibat oleū. Aſpicit puer guttū atrocibus oculis ſtomachabundus: & cōcuſſum uehemēti⁹ iterꝝ in ollā uertit. Id quū oēs ſenſim: atq; ſū miſſim rideremꝰ. Tū puer græce & id qdē perq̄ attice. μη γελατε ἰquit ενι τούλαιον αλλοῦκίςα οἱα φρικη περι τον ορφορον γεγονεθ μερον και κερυςαλλω τωι. i. ne ridete: ineſt oleū. Verꝝ uos neſcitis q̄lis matutino diluculo hodie rigor fuerit. Itaq; gelu cōcretū ē. Vere bero inqt ridēs Taurus: nōne is curriculo atq; oleū petis. Sed quū puer foras emptū iſſet: nihil ipſe iſta mora offenſior. Olla inqt oleo indiget: & ut uideo itolerādū ferut it cohibeamus manus: atq; interea qm̄ puer nūc admonuit ſolere oleū congelaſcere: cōſideremus: cur oleū ſæpe & facile ſtet: uina tarēter cōgeleſcāt. Atq; aſpicit me & iubet qd ſentiā dicere. Tū ego rīdi: cōiectare me uinū iccirco minus cito coaleſcere: q̄ ſemina q̄dā caloris in ſeſe hꝫet: eētq; natura ignitus ob eāq; rē dictū eē ab Homero. αιθοπα οἰνον. i. calidā uinū nō ut alii putarēt pp colorē. Eſt qdē Taurus ita ut dicis nā ferme cōuenit: uinū ubi potū ē: caleſacere corpora. Sed nō ſecus oleū quoq; calorificū ē: neq; minorē uim ī corpibus caleſaciēdis hēt. Adhoc ſi iſtæc q̄ calidiora ſūt diffi cilius gelu coguntꝰ: cōgruens ē ut q̄ frigidiora ſunt facile coganꝰ. Acetum aūt oīum maxīe frigorificū ē: atq; id nunq̄ tn̄ cōcreſcit. Num igitꝰ magis cā oleo coaguli celeriꝰ ris in leuitate eſt: faciliora. n. ad coeundū ideo uidentꝰ: q̄ leuatiora leuioraq; ſūt. Præterea id quoq; aīt quæri dignum: cur fluuioꝝ & fontium aquæ gelu durentur: mare omne incongelabile ſit? Tametſi Herodotus inqt hiſtoriæ ſcriptor cōtra omniū fere me: q hæc quæſiuerūt: ſcribit mare boſphoricū: qd cimerium appellatꝰ earūq; partiū mare omne: quod ſcythicū dicitꝰ: gelu ſtringi & conſiſtere: Dū hæc Taurus: interea puer uenerat: & olla deferbuerat: tempuſq; eſſe cœperat edendi & tacendi.

¶ De notis lr̄aꝝ: q̄ ī C. Cęſaris epiſtolis repiuntꝰ deq; aliis clādeſtinis lr̄is ex ueteri hiſtoria petitis: & qd σκυταλη. i. baculus quo epta inuoluebatꝰ ſit laconia. Cap. ix.

Ibri ſunt epiſtolaꝝ. C. Cæſaris ad. C. Oppiū: & balbū Corneliū: q res eiꝰ abſentis curabāt. In his epiſtolis qbuſdā in locis iueniuntꝰ lr̄æ ſingulariæ: ſine coagmētis ſyllabaꝝ: quas tu putes eē poſitas icōdite. Nā uerba ex iis lr̄is cōſici nulla poſſunt. Erat āt cōuentū inter eos clādeſtinū: de cōmutādo ſitu lr̄aꝝ ut ſcripto qdē alia alię locū: & nomē teneret. Sed in legēdo locus cui ſuus & ptās reſtitueret. Quæna uero lr̄a p quo ſcriberet: ante iis: ſicut dixi: cōplacebat qui hāc ſcribendi latebrā parabāt. Eſt adeo pbi grāmatici cōmētarius ſatis curioſe factus: de occulta lr̄aꝝ ſignificatiōe epiſtolaꝝ. C. Cæſaris ſcriptaꝝ. Lacedæmonii āt ueteres quū diſſimulare & occultare lr̄as publice ad impatores ſuos miſſas uolebant: ne ſi ab hoſtibus exceptæ forēt: conſilia ſua noſcerentur epiſtola id genus factas mittebāt. Surculi duo erāt teretes oblōguli pari craſſamēto ciuſdē longitudinis derāſi: atq; ornati cōſimiliter. Vnus impatori in bellū pficiſcēti dabatꝰ: alterꝝ domi magiſtratus cū iure atq; cū ſigno habebāt. Qñ uſus uenerat lr̄aꝝ ſecretioꝝ: circū eū ſurculū loꝝ modicæ tenuitatis: longū āt: quantū rei ſatis erat: cōplicabāt uolumīe rotūdo ac ſimplici. Ita uti ore adiūctæ undiq; & cohærētes lori: qd plicabatꝰ coirēt. Lr̄as deide ī eo loro p tranſuerſas iuncturaꝝ oras: uerſib⁹ a ſūmo ad īmū pficiſcētibus inſcribebant. Id loꝝ lr̄is ita pſcriptis reuolutū ex ſurculo impatori cōmenti illius cōſcio mittebāt: reſolutio āt lori lr̄as trūcas atq; mutilas reddebat: mēbraq; eaꝝ: & apices in ptes diuerſiſſimas

uersissimas spargebat. Propterea si id lorũ in manibus hostiũ inciderat nihil qcq̃ con iectari ex eo loro quibat. Sed ubi ille ad'quẽ erat missum: accepat surculo cõpari: quẽ habebat: capto: ad finẽ pinde ut debere fieri scibat: circũplicabat: atq; lras per ambitũ eundẽ surculi coalescẽtes rursum coibãt. Integramq; & incorruptã epistolã & facilẽ legi præstabãt. Hoc genus epl'æ lacedæmonii⁹ σκυταλην. i. loricatũ surculũ appellant. Legebamus id quoq; in uera historia reꝝ punicarꝝ reꝝ indidẽ quẽpiã illustrẽ si ue ille Hasdrubal: siue qs alius est nõ retineo: epistolã scriptã sup rebus arcanis: hoc modo abscõdisse. Pugillaria noua: nondum ẽt cęra illita accepisse lras in lignũ incidis se. Postea tabulas uti solitũ est: cæra colluisse. Easq; tabulas tanq̃ nõ scriptas: cui futurũ id prædixerat: misisse. Eũ deide cærã derasisse: lrasq; icolumes ligno icisas legisse. Est & alia in monumẽtis reꝝ græcarꝝ ꝓfunda quædã & inopinabilis latebra barbarico astu excogitata. Histieus noie fuit: loco natus in terra asia nõ ignobili: asiã tũc tenebat impio rex Darius: is Histieus quũ in ꝑsis apud Darium esset. Aristagoræ cuipiã res quasdã occultas nũciare furtiuo scripto uolebat. Cõminiscit' opertũ hoc lrarꝝ admirãdũ. Seruo suo diu oculos ægros habẽti capillũ ex capite omni: tanq̃ medẽdi gratia: deradit. Caputq; eius leue in litterarꝝ formas compingit. His litteris quæ uoluerat scripsit. Hoiem postea quoad capillus adolesceret domo continuit. Vbi id factũ ẽ ire ad aristagorã iubet. Et quũ ad eũ ueneris: mandasse me dicito ut caput tuũ (sicut nup egomet feci) deradat: seruus ut ipatũ erat: ad aristagorã uẽit. Mãdatũq; dñi affert: atq; ille id nõ eẽ frustra ratus: qd' erat mandatũ fecit: ita litterę platæ sunt.

¶ Quid de uersibus Virgilii Phauorinus existimarit: quibus in describenda flagrantia mõtis ætnæ Pindarꝝ poetam secutus est. Collataq; ab eo super eadem re utriusq; carmina & diiudicata. Cap. x.

Hauorinũ ꝑlim: quũ in hospitis sui antiatẽ uillã æstu anni cõcessisse. nosq; ad eũ uidendũ roma uenissemus: memini sup pindaro poeta & Virgilio in hũc fere modũ differere amici inqt familiaresq;. P. Virgilii: in iis q̃ de ingenio: moribusq; eius memoriæ tradiderũt: dicere eũ solitũ ferũt: parere se uersus more atq; ritu ursino. Nãq; ut illa bestia fœtũ edere ineffigiatũ informẽq; lãbẽdoq; id postea qd edidisset: cõformaret: & fingeret: pinde ingenii quoq; sui partus recẽtes rudi eẽ facie: & imꝑfecta. Sed deiceps tractãdo colẽdoq; reddere iis se oris & uultus liniamẽta. Hoc uiꝝ iudicii subtilissimi ingenue atq; uere dixisse. Res inqt ipsa uerũ indiciũ facit. Nã quæ reliqt ꝑfecta: expolitaq;: quibusq; ipposuit sensus: atq; delectus sui supremã manũ omni poeticæ uenustatis laude florẽt. Sed quæ ꝓcrastinata sunt ab eo: ut post recẽserent': & absolui: qm̃ mos præuerterat: nequerunt nequaq̃ poetæ elegãtissimi noie atq; iudicio digna sunt. Itaq; quũ morbo oppressus: aduẽtare mortẽ uideret: petiuit: orauitq; a suis amicissimis impẽse: ut æneida q̃ nõdũ satis elimauisset: aboleret: in iis aũt inqt quæ uident' retractari aut corrigi debuisse: is maxie locus est: qui de mõte ætna factus est. Nã quũ pindari ueteris poetæ carmen qd' de natura: atq; flagrãtia mõtis eius cõpositũ est: æmulari uellet: eiusmodi snias & uerba molitus est: ut pindaro quoq; ipso qui nimis opima: pinguiq; esse facundia existimatus est: insolẽtior: hoc quidẽ in loco: tumidiorq; sit. Atq; uti uosmetipsos inqt eius q̃ dico arbitros faciã carmẽ pindari: qd ẽ sup mõte ætna quãtulũlmihi memorię est dicã.

ΤΑΣ ΕΡΕΥΓΟΝ ΤΑΙ ΜΕΝ ΑΠΛΑΤΟΥ ΠΥΡΟΣ. ΑΫΝΟΤΑΤΑΙ ΕΚΜΥΧΩΝ ΠΑΛΑΙ ΠΟΤΑΜΟΙΔΕ
ΦΛΕΓΡΑΙΣΙ ΔΕΝ ΠΡΟΧΕΟΝΤΙ ΡΟΩΝ ΚΑΠΝΟΥ ΑΙΘΩΝ ΑΛΛΕΝ ΟΡΦΝΑΙΣΙ ΦΟΙΝΙΟΕΣΣΑ ΚΥΛΙΝ-

Ἀὸ ἀενάῳ φλὸχές βάσιδι φερίπωντόῳ. πλάκασιν τατάγω καίνδῳ Ἀηφᾶισθαι
ιο κρουνὸς ερπόντας Δεινὸ τατούς ἀναπεμπει. τερας δεντᾳ μᾶσιον πρόσι-
Δεσθαι θαύμα Δε κει παρέον των ακούσαι. i. Aqua ſane eructantur inacceſſi ignis
puriſſimi: ex imis fontes. Flumina uero interdiu quidē inundāt fluctū feruētē fumi.
At p noctes punicea ꝑ glomerata flāma: ad ꝑfundū pōt ferūt ſolū cū ſtrepitu illa
Vulcani fluētia ſerpētia emittit ſæuiſſima. Mōſtrū ꝑfecto: tū uiſo: tū auditu mirabi
le: Audite nunc inqt Virgilii uerſus: quos incohaſſe eum uerius dixerim: q̄ feciſſe.
Portus ab acceſſu uētoꝝ imotus: & īgēs Ipe: ſed horrificis iuxte tonat ætna ruinis.
Interdumq; atram prorumpit ad æthera nubem
Turbine fumantem piceo & candente fauilla.
Attolitq; globo flāmarum: & ſydera lambit.
Interdum ſcopulos: auulſaq; uiſcera montis.
Erigit eructans: liquefactaq; ſaxa ſub auras.
Cum gemitu glomerat: fundoq; exeſtuat imo.
Iam principio inqt Pindar⁹ ueritati magnis obſecut⁹. id dixit q; res erat: quodq; iſtic
uſu ueniebat q̄dq; oculis uidebat iterdiu fumare ætnā noctu flāmigare. Virgili⁹ āc
dū in ſtrepitu ſonituq; uerboꝝ cōquirēdo laborat utrūq; tps nulla diſcretiōe ſcā con
fundit. Atq; ille græcus qdē fōtes imitat⁹ ignis eructari: & fluere oēs fumi: & flāma
rū ꝑ fulua & tortuoſa uolumina ī plagas maris ferre: q̄ſi quoſdā igneos angues lucu
lēte dixit. Et hic nī atrā nubē turbie piceo: & fauilla fumāte: ροον κατνωυ αἰθωνα. i.
fluxū fumi calidū iterptari uolēs craſſe & imodice cōgreſſit: globos quoq; flāmaꝝ:
q̄ ille κρουνόυς. i. fluēta dixerat: duriter & ακυρως. i ꝑproprie tranſtulit. Itē q̄ ait
ſydera lābit. Vacāter hoc ēt īqt accumulauit: & inaniter. Neq; nō id quoq; ferrabile
eē ait: & ꝑpemodū iſenſibile: q̄ nubē atrā fumare dixit turbie piceo: & fauilla cādē
candens te. Nō. n. fumare īqt ſolēt: neq; atra eē: q̄ ſūt cādētia niſi ſi cādēti dixit puulgate: & ī-
proprie ꝑ feruēti fauilli: nō ꝑ ignea & relucēti. Nā cādēs ſcilicet ē a cādore dictū: nō
a calore. Quod ſaxa aūt ſcopulos eructari: & erigi eoſdemq; ipſos ſtatim liquefieri:
& gemere atq; glomerari ſub auras dixit. hoc inquit nec a pindaro ſcriptum nec unq̄
fando auditū & omnium quæ monſtra dicuntur: monſtruoſiſſimum eſſe.

¶ Quod Plutarchus in libris ſympoſiacis opinionē platonis: de habitu atq; natura
ſtomachi: fiſtulæq; eius quæ τραχεια. i. dura dicitur aduerſum Eraſiſtratum medi-
cum tutatus eſt: auctoritate adhibita antiqui medici Hippocratis. Cap. xi.

Tplutarchus & alii quidam docti uiri reprehēſum eſſe ab Eraſiſtrato no
e bili medico platonem ſcripſere: ꝑ potum dixit defluere ad pulmonē. Eo-
q; ſatis humectato: dimanare per eū: quia ſit rimoſior: & cōfluere inde in
ueſicā. Erroriſq; iſtius fuiſſe Alceum ducē: qui in poematibus ſuis ſcriberet τοντεπ
νευμων. αοίνο τοῦαρ περιξελλεται. i. pulmonem uino. Ipſum autē Eraſiſtratum
dicere duas eſſe quaſi caniculas quaſdam uel fiſtulas. Eaſq; ab oris faucibus profici-
ſci deorſum per earūq; alteram deduci delabiq; in ſtomachum eſculenta oīa & pocu
lenta. Ex eoq; ferri in uentriculum: qui ἡ κατωκοίλια ideſt inferior uenter. i. aluus ap
pellatur atq; ibi ſubigi: digeriq;: ac deinde aridiora ex iis recrementa in aluum conue
ni e: quod græce κολον dicitur humidiora peruchens in ueſicam. per alteram aūt fi
ſtulam q̄ græce noiatur τραχεια αρτηρία. i. aſpera arteria: ſpūm a ſummo ore ī pul-
monem: atq; inde rurſum in os & in naris cōmeare. Perq; eam uiam uocis quoq; fieri

meatum

meatum Ac ne potus cibusq; aridior: quē oporteret in stomachū: ire ꝓcederet ex ore laberet q; in eādē fistulā: per quā spiritus reciprocatur. Eaq; offensione intercluderet aiæ uia: ipositā esse arte quadā: & ope naturæ. Inde apud duo ista foramina: q̄ dicitur ἐπιγλωτις. i. apposita lingua: quasi claustra quædā mobilia: conniuentia uicissim & resurgentia. Eāq; ἐπιγλοττηδα interedēdū: bibendūq; opire: atq; ꝓtegre: τηντ ραχειαν αρτηριαν. i. asperā arteriā: ne qd ex esca potuue icideret in illud quasi æstuātis aiæ iter. Ac ꝓpterea nihil humoris ifluere ī pulmonē ore ipso arteriæ cōmunito. Hæc ait Erasistratus medicus aduersus Platonē. Sed Plutarchus ī libro syposiacoꝝ auctorē Platonis sententiæ Hippocratē dici fuisse. Idēq; esse opinatos & Philistiona locrū & Dioxippum hippocraticū ueteres medicos & nobiles. Atq; illā de qua Erasistrat⁹ dixerit: ἐπιγλωττιδα non iccirco in eo libro constitutam: ne quid ex ꝓtu influeret in arteriam. Nam pulmoni quoq; fouēdo rigādoq; necessarios humores uideri. Sed appositam quasi moderatricem quandā: arbitrāq; ꝓhibēdi admiscēdiue: q^d ex salutis usu foret: uti edilia quidem oīa defenderet ab arteria depelleret: quæ in stomachū Potū aūt partiretur iter stomachū & pulmonē. Et q^d ex eo admitti in pulmonē p arteriam deberet: nō rapidū id neq; uniuersū: sed quadā obice sustētatum: ac repressum sensim paulatiq; trāsmitteret: atq; oēm reliquū in alterā stomachi fistulā deriuaret.

¶ De materiis infamibus: quas græci ἀδοξους appellāt: a Phauorino exercēdi gratia disputatis. Cap. xii.

ī Nfames materias: siue qs mauult dicere inopinabiles: quas græci ἀδοξους καὶ ατοπους ὑποτεσεις appellant: & ueteres adorti sunt nō sophistæ solū: sed philosophi quoq; & nī phauorinus oppido q̄ libēs ī eas materias dicebat uel ingenio expgificādo ratus idoneas: uel exercēdis argutiis: uel edomandis difficultatibus: sicuti quū Thersitæ laudes quæsiuit: & q ıū febrim quartis diebus recurrēte laudauit. Lepida sane multa & nō facilia iuentu ī utramq; cām dixit: eaq; scripta in libris reliquit. Sed ī febris laudibus testē ēt Platonem ꝓduxit: quē scripsisse ait. Qui quartanā Passus cōualuerit: uiresq; itegras recuperauerit: fidelius cōstantiusq; postea ualiturꝝ: atq; inibi in eisdē laudibus nō hercle hac sentētiola iuenuste lusit. Versus iquit est longo hominū æuo ꝓbatus ἀλλοτε μητρυι ἡ τελει ἡμηρη. ἀλλοτε μητηρ. idest ipsa dies quādoq; parēs: quādoq; nouerca ē. Eo uersu significatur nō omni die bene esse posse: sed isto bene: atq; alio male. Quod quū ita sit inquit: ut in reb⁹ humanis bene aut male uice alterna sit: hæc biduo medio interuallata febri: quāto ē fortunatior: in qua est μιαμητρια δυομητερες. idest una nouerca duæ matres. Febris quartanæ laus.

¶ Quin particula: quot qualesq; uarietates significationis habeat: & q̄ sæpe ī ueterū scriptis obscura sit. Cap. xiii. Quin

q Vin particula quā grāmatici cōiunctionē appellāt: uariis modis sententiisq; cōnectere oronē uidetur. Aliter. n. dici putat: quū quasi increpātes: uel interrogantes: uel exhortantes dicimus qn uenis? qn legis? qn fugis. Aliter quū ita confirmamus. Nō dubiū an quin. M. Tullius oīum sit eloquentissimus. Aliter aūt quū sic cōponimus: q; quasi priori uidet contrariū. Non iccirco causas Isocrates nō defendit quin id utile esse & honestū existimarit. A quo illa significatio non abhorret: q̄ est ī tertia origine. M. Catonis. Haud eos inquit eo postremū scribo qn populi: & boni & strenui si ēt. In secūda quoq; origine. M. Cato nō lōge secus hac pticula usus est. Neq; satis inquit habuit: q^d eum ī occulto uitiauerat: quin eius famā pro-

ſtitueret. Præterea aĩaduertimus. Quadrigariũ in. viii. annaliũ particula iſta uſum eẽ obſcuriſſime. Ipſius uerba poſuimus. Romam uenit: uix ſuperat: quin triũphus decernatur. Itẽ in. vi. annali eiuſdem uerba hæc ſunt. Pene factum eſt: quin caſtra relinquerent atq; cederent hoſti. Non me aũt præterit dicere aliquem poſſe de ſummo pectore nihil eſſe in his uerbis negocii. Nam quin utroq; poſitum prout: planiſſimumq; eſſe: ſi ita dicas. Romam uenit: uix ſuperat ut triumphus decernatur. Item alio ĩ loco: pene factum eſt ut caſtra relinquerent: atq; cederent hoſti. Sed utãtur ſane qui tã expediti ſunt perfugiis cõmutationum in uerbis: quæ non intelliguntur: utant' tñ ubi id facere poterunt uerecundius. Hanc uero particulam de qua dicimus: niſi quis dixerit compoſitam copulatamq; eſſe neq; uim tm̃ cõiungendi habere: ſed certa quadam ſignificatione factam: nunq̃ ꝓfecto rationes ac uarietates iſtius compræhenſurus eſt. Quod quia longiores diſſertationis eſt: poterit cui ocium eſt: reperire hoc in P. Nigidii commentariis: quos grammaticos inſcripſit.

¶ Sententiæ ex Publii mimis ſelectæ lepidiores. Cap. xiiii.

Vblius mimos ſcriptitauit: dignuſq; habitus ẽ: qui ſup Laberio iudicaret': C. aũt Cæſarẽ ita Laberii maledicẽtia: & arrogãtia offendebat ut acceptiores & ꝓbatiores ſibi eſſe Publii: q̃ Laberii mimos prædicaret. Huiꝰ publii ſnĩæ ferunt' pleræq; lepidæ: & ad cõmunem ſermonum uſum cõmodatiſſime. Ex quibus ſunt iſtæ ſingulis uerſibus circũſcriptæ: quas libitum hercle eſt adſcribere.

Publij ſententiæ

Malũ cõſiliũ eſt quod mutari non põt. Beneficiũ dando accepit: qui digno dedit.
Feras: non culpes: quod uitari non poteſt.
Cui plus licet q̃ par eſt: plus uult: q̃ licet.
Comes facundus in uia pro uehiculo eſt.
Frugalitas inſerta eſt rumoris boni.
Hæredis fletus ſub perſona riſus eſt.
Furor fit læſa ſæpius pacientia.
Improbe neplũnũ accuſat: qui iterũ naufragium facit.
Ita amicum habeas: poſſe ut fieri hunc inimicum putes
Veterum ferendo iniuriam inuitas nouam.
Nunq̃ periculum ſine periculo uincitur.
Nimium altercando ueritas altercatur.
Pars beneficii eſt: quod petitur: ſi belle negas.

¶ Qd Carneades academicus elleboro ſtomachum purgauit: ſcripturus aduerſus Zenonis ſtoici decreta. Deq; natura medellaq; ellebori candidi & nigri. Cap. xv.

Carneades

Arneades acadimicus ſcriptus aduerſũ ſtoici Zenonis libros ſupiora corporis elleboro candido purgauit ne qd ex corruptis in ſtomacho humoribus ad domicilia uſq; animi redundaret: & inſtantiã uigorẽq; mẽtis labefaceret. Tãta cura tãtoq; appatu uir ĩgenio pſtãti ad refellẽda q̃ ſcripſerat Zeno agreſſus Id quũ in hiſtoria græca legiſſem qd elleboro cãdido ſcriptũ erat: qd eẽt quæſiui.

Ellebori duas ſpẽs

Tũ cõperi duas ſpẽs ellebori eẽ diſcerniculo coloris iſignes: candidi & nigri. Eos aũt colores nõ in ſemine ellebori: neq; in uirgultis: ſed in radice dignoſci. Cãdido ſtomachũ & uẽtrem ſupiorem: uomitionibus purgari. Nigro albũ: quæ inferior uocatur diui. V triuſq; eſſe hãc uim: ut humores noxius i quibus cauſæ morboꝝ ſũt extrahant eſſe aũt periculũ ne inter cãs morboꝝ omni corporis uia patefacta: ea quoq; ipſa in q̃

bus cā uiuendi ē: examinanť. A miſſoq; oī naturalis alimoniæ fundamēto: hō exhauſtus intereat. Sed elleboꝛ ſumi poſſe tutiſſime in inſula anticyra. Plinius ſecundus i libris natu. hiſt. ſcripſit. Propterea Liuiū Druſum: q tribunꝰ plæbis fuit: quū morbū q comitialis dicit: pateret: anticyrā nauigaſſe: & in ea inſula elleboꝛ bibiſſe ait atq; ita morbo liberatum. Præterea id ſcriptū legimus Gallos in uenatibus tingere elleboro ſagittas q; iis icte examinatæ ferę teneriores ad epulas fiāt. Sed ꝓpter elllebori cōtagium: uulnera ex ſagittis facta circūcidere latius dicuntur.

¶ Anates ponticas uim habere uenenis detegendis potentem. Atq; inibi de Mithridatis regis in id genus medicamenti ſolertia. Cap. xvi.

a Nates pōticas dī edēdis uulgo uenenis uictare. Scriptū ēt a Leneo Cn. pōpeii liberto Mithridatē illū ponti regē medicinæ rei: & remedioꝛ id genꝰ ſolertē fuiſſe. Solitū q; eaꝛ ſanguinē miſcere medicamētis: q̄ digerēdis uenenis ualēt. Eūq; ſanguinē uel potētiſſimū eē in ea cōfectiōe. Ipſū āt regē aſſiduo taliū medelarū uſu a clādeſtinis epulaꝛ inſidiis cauiſſe. Quin & ſciētē quoq; ultro: & oſtentandi gr̄a uenenū rapidū & uelox ſæpenumero hauſiſſe: atq; id tñ ſine noxa fuiſſe. Quāobrem poſtea cū prœlio populi romani uictus metu ſui i ultima regni refugiſſet: & mori decreuiſſet: & uenena uiolentiſſima feſtinādæ necis gr̄a fruſtra exptus eēt ſuo ſe ipſe gladio trāſegit. Huius regis antidotus celebratiſſima eſt: quæ mithridatios uocatur. Anates

¶ Mithridatē ponti regē duaꝛ & uiginti gētiū linguis locutū. Q. q; Ennium tria corda habere ſeſe dixiſſe: q; tris linguas percalluiſſet: græcā oſcā latinā. Cap. xvii.

Nnius tria corda hr̄e ſeſe dicebat: q; loqui græce & oſce & latinę ſciret. Mi
e thridates āt pōti atq; bithyniæ rex inclytus: qui a Cn. Pōpeio bello ſupatꝰ ē. duaꝛ & uiginti gētiū: quas ſubditiōe habuit: linguas pcalluit. Earūq; oīum gentiū uiris haud unq̄ p interptē locutus eſt. Sed tu quemq; ab eo appellari uſus fuit. pinde lingua oſone ipſius: nō minus ſcite quā ſi gentilis eius eſſet: locutus eſt. Ennius Mithridates

¶ Qd. M. Varro. C. Saluſtiū hiſtoriæ ſcriptorē deꝓhenſum ab Anio Milone i adulterio ſcribit: & loris cælum: pecuniaq; data dimiſſum. Cap. xviii.

Arro in litteris atq; uita: fide homo multa & grauis: in libro quē i ſcripſit
u pius: aut de pace. C. Saluſtiū ſcriptorē ſeriæ illius: & ſeueræ oſonis. In cuius hiſtoria notiones cēſorias fieri: atq; exerceri uidemus: i adulterio deprehenſum ab Anio Milone loris bene cæſum dicit: & quum dediſſet pecuniā dimiſſū. Saluſtius Virgis Cæſus

¶ Quid Epictetus philoſophus dicere ſolitus ſit hominibus nequam: & impuris diſciplinas philoſophiæ ſtudioſe tractantibus. Et quæ duo uerba obſeruanda præcepe-rit: omnium rerum longe ſalubria. Cap. xix.

Hauorinū ego audiui dicere Epictetū philoſophū dixiſſe: pleroſq; iſtos q
p philoſophari uidenť: pſios eſſe huiuſcemōi ΑΝΕΥΤΟΥΠΡΑΤΤΕΙΝ ΔΕΧΡΙΤΟΥ ΛΕΓΕΙΝ. Id ſignificat: factis pcul: uerbis tenꝰ. Iā illud ē uehemētiꝰ qd Arianus ſolitū eū dictare i libris quos de diſſertatiōibꝰ eius cōpoſuit: ſcriptū reliqt. Nam quū inqt aīaduerterat hoiem pudore amiſſo iportūa iduſtria: corruptis moribꝰ audacē: cōfidētē: līguā: cæteraq; oīa: pterquā aīum pcurātē iſtiuſmōi inqt hoiem quum uiderat ſtudia quoq; & diſciplinas phīæ cōtractare: & phyſica adire: & meditari dialectica multaq; id gēus theoremata ſuſpicari ſciſcitariq; iclamabat deū atq; hoīum fidē. ac plerūq; iter clamādū his eū uerbis icrepabat. ΑΝΤΡΟΠΕ ΠΟΥ ΒΑΛΛΕΙΣ. ΣΚΕΨΑΙ ΕΙ ΚΕΚΑΤΑΡΤΑΙ ΤΟ ΑΥΓΕΙΟΝ ΑΝΥΑΡΕΙΣ ΤΗΝΟΙΗΣΙΝ ΑΥΤΩΒΑΛΛΗΣ ΕΣΘΛΕΤΟ ΗΔΗ Α-

ΩΗΟΥΡΟΝΗ ΟΞΟΣ ΥΕΝΟΙΤΑΝΗ ΙΤΤΟΥΤΩΝ ΧΕΙΡΟΝ. ideſt Hō ubi nam mittis cōſidera nū quid purgatū uas ſit. Nā ſi ad inanē opinionē ea inuergas: prſū iterierūt. Sin cōputreſcāt: i urinā aut acetū uertent: aut ſiqd iis ipſis eſt deteritus. Nil pfecto his uerbis grauius: nil uerius quibus declarabat maximus philoſophoꝝ litteras atq; doctrinas philoſophiæ: quū i hoiem falſū atq; degenerē: tanq̄ in uas ſpurcū: atq; pollutū ifluxiſſent: murari: corrūpi: & qd ipſe ΚΥΝΙΚΩΤΕΡΟΝ. i. magis cynicū dixit: urinā fieri: aut ſi qd ē urina ſpurcius Præterea idē ille Epictetus: qd ex eodē Pbauorino audiuimus: ſo litus dicere ē duo eſſe uitia multo oium grauiſſima ac teterrima: ītollerātiā & icōtinētiā quū aut iniurias: q̄ ſunt ferēdæ nō tolleram9: neq; ferimus aut a qb9 rebus uoluptatibuſq; nos temere debemus: nō tenemus. Itaq; inqt ſiqs hæc duo uerba cordi habeat eaq; ſibi iperando atq; obſeruādo curet. is erit pleraq; impeccabilis: uitāq; uiuet tranqlliſſimam. Verba duo hæc dicebat: ΑΝΕΧΟΥ ΚΑΙ ΑΠΕΧΟΥ patere: & abſtine.

¶ Ex ſympoſio Platonis ſumpta uerba: numeris coagmētiſq; uerboꝝ ſcite modulateq;: & apte exercendi gratia: in latinam orationem uerſa. Cap. xx:

YMpoſiū Platonis apud philoſophū Tauꝝ legebat: Verba illa pauſaniæ iter cōuiuas amorē uice ſua laudātis: uerba ita rurſū amauim9: aut meminiſſe ēt ſtuduerimus. Sunt adeo q̄ meminimus uerba hæc. ΠΑΣΑ ΓΑΡ ΠΡΑΞΙΣ ΩΔΕΒΕΧΕΙ: ΑΥΤΗΕΦΕΑΥΤΗΣ ΠΡΑΤΤΟΜΕΝΗ ΟΥΤΕΚΑΛΗ: ΟΥΤΕΑΙΣΥΡΑ ΟΙΟΝ ΝΥΝ ΗΜΕΙΣ ΠΟΙΟΥΜΕΝ: ΗΠΙΝΕΙΝ ΗΛΑΛΕΙΝ ΗΔΙΑΛΕΓΕΣΘΑΙ ΟΥΚΕΣΙΤΟΥ ΤΩΝ. ΑΥΤΟΚΑΛΟΝ ΟΥΔΕΝ ΑΛΛΕΝΤΗ ΠΡΑΞΕΙ. ΩΣΑΝ ΠΡΑΧΘΗ. ΤΟΙ ΟΥΤΟΝ ΑΠΕΒΗ. ΚΑΛΩΣ ΜΕΝ ΓΑΡ ΠΡΑΤΤΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΟΡΤΩΣ ΚΑΛΩΝ ΥΙΓΝΕΤΑΙ. ΜΗ ΟΡΤΩΣ ΔΕ ΑΙΣΧΡΟΝ: ΟΥΤΩ ΚΑΙΤΟ ΕΡΑΝ: ΚΑΙ ΟΡΕΩΣ: ΟΥΤΑ ΣΕΣΙ ΚΑΛΥΣ: ΟΥΔΕ ΑΞΙΟΣ ΕΓΚΩΜΙΑΣΕΣΘΑΙ. ΑΛΛΟ ΚΑΛΩΣ ΠΡΟΕΡΕΤΟΝ ΕΡΑΝ. i. Oīs. n. actio ſic ſeſe habet Nā ipſa quantū in ſemetipſam agit neq; honeſta neq; turpis eſt: quēadmodū ſunt q̄ nunc nos ipſi facimus: aut bibere: aut loq: aut diſputare. Nō. n. eſt hoꝝ honeſtū p ſeipſū quicquā: ſed in actione: ut quidē ē actū eiuſmodi cuenit. Nā honeſte geſtū & recte honeſtū fit: cōtra uero turpe. Eodē pacto & amare ipſum & amor: non oīs quidē honeſtus ē: neq; cōmendatione oi dignus ueꝝ is q amare honeſte nos adhortat. Hæc uerba ubi lecta ſunt atq; ibi Taurus mihi: Heus inqt tu rhetoriſte. Sic. n. me in principio recens in diatribā acceptū appellitabat: exiſtimans eloquentiæ unius exercendæ gra athenas ueniſſe. Vides ne inquit ΕΝΘΥΜΗΜΑ. i. commentum crebrū & coruſcum: & cōnexū breuibuſq; & rotundis numeris: cū quadam æquabili circūactione deuinctū? Habes ne nobis dicere in libris rhetoꝝ ueſtrorum ra apte: tanq; modulate cōpoſitā oronē? Sed hos inquit tñ numeros cēſeo uideas ΑΛΟΥ ΠΑΡΕΡΓΟΝ. i. ſupuacanee extra itineris ꝓpoſitū: quaſi ex diuerticulo. Ad ipſa. n. Platonis penetralia: ipſaꝝq; reꝝ pōdera & dignitates pgendū eſt: non ad uocularū eius amœnitatem: nec ad uerboꝝ uenuſtates diuerſitandū. Hæc admonitio Tauri de oratoris platonicæ modulus: non modo nō repreſſit: ſed inſtruxit etiam nos ad elegantiam græcæ oronis uerbis latinis affectandam. Atq; uti quædam aialium parua & uilia ad imitādum ſunt: quas res cūq; audierint: uiderintue: petulantia: perinde nos ea quæ in Platonis oratione demirabamur. non æmulari quidē: ſed lineas umbraſq; facere auſi fuimus: uelut ipſum q̄ ex iſdē uerbis illis eius effinximus. Omne inquit omnino factum ſic ſeſe habet: nec turpe eſt quantum in eo eſt: neq; honeſtum uelut eſt quas nunc facimus ipſi res: bibere: cantare: diſſerere. Nihil nāq; hoꝝ ipſum ex ſeſe honeſtum eſt: quale quū fieret modo: factum eſt tale extitit. Si recte honeſteq; factum

eſt tum honeſtum ſit: ſin parum recte turpe ſit: ſic amare: ſic amor nō honeſtus omnis neq; oīs laude dignus: ſed qui facit nos ut honeſte amemus.

¶ Quibus temporibus poſt Romam conditam græci romaniq; illuſtres uiri floruerunt: ante ſecundum bellum carthaginenſium. Cap. xxi.

T cōſpectū quendā ætatū antiqſſimaꝝ: itē uroꝝ illuſtriū: q in iis ætatib9 nati fuiſſent: hēremus ne ī ſermonibus forte ī cōſpectū aliqd ſup ætate atq; uitia claroꝝ hoīum temere diceremus: ſicut ſophiſta illa απαίΔευτοσ .i. ineruditus: q publice nup diſſerens. Carneadē plurima rege Alexandro Philippi filio pecunia donatū: & Panætiū ſtoicum cū ſupiore Africano uixiſſe dixit: ut ab iſtiuſmodi inq̄ tēpoꝝ & ætatū q; erroribus caueremus: excerpebamus ex libris: qui chronici appellant: qbus tpibus floruiſſent græci: ſimul atq; Romani uiri: q uel īgenio: uel impio nobiles: inſigneſq; poſt cōditā Romā fuiſſent an ꝑm bellū carthaginēſiū: easq; nunc exceptiones noſtras uariis diuerſiſq; in locis factas: curſim digeſſimus. Neq; .n. id nobis negociū fuit: ut acri atq; ſubtili cura excellentiū in utraq; gente hominum σοΥΧρονίσμουσ. i. cōtēporatiōes cōponeremus: ſed ut noctes iſtæ q̄dam tenus his quoq; hiſtoriæ floſculis leuiter iniectis: aſpergent. Satis aūt uiſum ē in hoc cōmentario de tpibus paucoꝝ hoīum dicere: ex quoꝝ ætatibus de pluribus quoq; quos noſſolonis tēpora Homer9 Heſiod9. remus: haud difficilis cōiectura fieri poſſet. Incipiemus .n. a Solone claro qm̄ de Homero & Heſiodo: īter oēs fere ſcriptores cōſtiti ætatē eos egiſſe: uel iiſdē fere tpibus. uel Homeꝝ aliquāto antiqorē: utrūq; tn̄ ante Romā cōditā uixiſſe. Siluiis albæ regnantibus: annis poſt bellū troianū: ut Saſſius in primo annalium de Homero atq; Heſiodo ſcriptū reliquit: plus. c. atq; .lx. annis. Ante Romā aūt cōditā: ut Cornelius nepos in primo chronicorū de Homero dixit annis. c. & .lx. Solonē ergo accepimus unū ex illo nobili numero ſapientiū: leges ſcripſiſſe athenienſiū Tarquino priſco Romæ regnāte: anno regni eius triceſimotertio. Seruio aūt Tullio regnante: Pyſiſtrat9 athenis tyrānus fuit. Solone āt in exiliū uoluntariū ꝓfecto: qm̄ id ei predicenti non Pyſiſtratus creditū ē. Poſtea pythagoras ſamius in Italiā uenit. Tarquinii filio regnū obtinente: cui cognomentū ſuperbus fuit: Iiſdēq; tpibus occiſus ē Athenis ab Harmodio: & Ariſtogitōe Hipparc9 Pyſiſtrati filius Hippæ tyrāni frater Archilochū aūt Nepos Cornelius tradit Tullio Hoſtilio Romæ regnāte: iam tunc fuiſſe poematis claꝝ & nobilem. Ducēteſimo deinde & .lx. anno poſt romā cōditā: aut non longe amplectius: uicſtos eſſe ab athenīēſibus pſas: memoriæ traditū ē. Pugnā illā inclytā marothoniam Miltiade duce: qui poſt eā uictoriā dānatus a populo atheniēſi in uinculis publicis mortē obiit. Tū Aeſchilus athenis tragœdiaꝝ poeta celebris fuit. Romæ aūt ferme iſtis tpib9 tribunos & ædiles tū primū ꝑ ſeditionē ſibi plebes creauit: Ac nō diu poſt. æſchilus Cn. Martius Cornelius exagitatus: uexatuſq; a trib. ple. ad uolſcos: qui tum hoſtes ædiles erant: a rep. deſciuit. bellūq; po. ro. fecit. Poſt deinde paucis annis: Xerſes res ab athenienſibus & pleraq; græcia Themiſtocle duce: nauali prœlio: quod ad ſalamina factum ē: uictus fugatuſq; eſt. Atq; inde anno fere quarto. Menenio Agrippa. Marco Themi-
Horatio Puluillo cōſulibus bello uenīente apud fluuiū cremerā: ab iis ſex: & trecenti ſtocles patricii fabii: cū familiis ſuis: uniuerſi ab hoſtib9 circūuenti perire. Iuxta ea tempora Empedocles agrigētinus in philoſophiæ naturalis ſtudio floruit. Romæ autē ꝑ eas Fabii tēpeſtates decē uiros legibus ſcribēdis creatos cōſtitit. Tabulaſq; ab iis primo decem Decēuiri cōſcriptas: mox alias duas additas. Bellū deinde in terra græcia maximum peloppō

neſiacū: qđ Thucydides memoriæ mādauit cœptū eſt: circa annū fere poſt cōditam Romā. cccxxix. Qua tēpeſtate. A. poſthumius Torquatus dictator romę fuit. Qui filium ſuum q̄ contra ſuum dictum in hoſtē pugnauerat: ſecuri necauit. Hoſtes tū po. ro. fuerant fidenates. Itaq̄ q inter hæc tēpora nobiles celebreſq̄ erant Sophocles ac deinde Euripides tragici poetæ: & Hippochrates medicus: & Democritus philoſophus quibus Socrates athenienſis natu quidē poſterior fuit: ſed quibuſdā tpibus iiſdē uixerunt. Iam deinde tribunis militaribus cōſulari impio rēpublicā Romā regēti bus ad annū fere conditæ urbis. cccxlvii. Triginta illa tyrāni præpoſiti ſunt a lacedæmoniis athenięſibus: & in Sicilia Dionyſius ſup or tyrānidē tēuit. Pauciſq̄ ānis poſt Socrates athenis capitis dānatus ē: & in carcere ueneno necatus. Ea fere tēpeſtate romæ. M. Furius Camillus dictator fuit: & uetos cepit. Ac poſt non longo tpe bellum ſenonicū fuit. Tum galli romā præter capitoliū cœperunt: Neq̄ multo poſtea Eudoxus aſtrologus in terra græcia nobilitatus eſt. Lacedæmoniiq̄ ab athenienſibus apud corinthum ſuperati duce Phormione: Et. M. Manlius romæ: qui gallos in obſidione capitolii obrepētis per ardua depulerat: conuictus eſt: conſiliū de regno occupando iniſſe: dānatuſq̄ capitis e ſaxo tarpeio: ut. M. Varro ait: præceps datus eſt: ut Cor. aūt nepos ſcriptū reliquit: uerberādo necatus ē. eoq̄ ipſo anno: q erat poſt recuperat an urbē ſeptimus Ariſtotelem philoſophū natū eſſe memoriæ mandatum ē. Aliquot deinde annis poſt bellū ſenonicum thebani lacedæmonio duce epaminōda apud leuctra ſupauerunt. Ac breui poſt tēpore in urbē roma licinii Stolonis conſules creati: & iam ex plebe cœpti quum antea ius nō eſſet niſi ex patriciis gentibus fieri conſulem. Circa annū deinde urbis conditæ quadringenteſimum Philippus amyntæ filius alexandri pater: regnum macedoniæ adeptus eſt. Inq̄ eo tpe alexander natus ē. Pauciſq̄ inde annis poſt Plato philoſophus ad Dionyſiū ſiciliæ tyrannū poſteriorē ꝓfectus ē. Poſt deinde aliquāto tpe: philippus apud cheroneā prœlio magno atheniēnſis uicit: Tū Demoſthenes orator ex eo plio ſalutē fuga quæſiuit. Cūq̄ id ei qđ fugerat ꝓbroſe obiiceret: uerſu illo notiſſimo illuſit ανηρ inquit οφευγωνκαι παλιν μαχεσεται. i. uir fugiens & denuo pugnabit: Poſtea philippus ex inſidiis occidit: & alexāder regnū adeptus: ad ſubigendos Perſas in aſiam atq̄ in orientē tranſgreſſus ē. Alter aūt alexander: cui cognomentū moloſſo fuit in Italiam uenit bellum po. ro. ſacturus: Iam. n. fama utriuſq̄ fœlicitatis romanæ: apud exteras gentes enitęſcere incœptabat. Sed priuſq̄ bellum faceret: uita deceſſit Eum Moloſſum quū in Italiam trā ſiret: dixiſſe accepimus: Se quidē romanos ire: quaſi in andronitē macedoniēſe ad pſas: quaſi in gynæconiten. Poſtea macedo. Alexander pl raq̄ parte orientali ſubacta: quū annos regnauiſſet. xi. obiit mortis diē. Neq̄ ita longe poſt Ariſtoteles philoſophus: & poſt aliq̄to Demoſthenes: uita functi ſunt: Iiſdēq̄ ferme tempeſtatibus po. po. graui & diutino ſamnitum bello conflictatus ē. Conſuleſq̄. T. Veturius & Spurius Poſthumius: in locis inquis apud caudium a ſamnitibus circumuallati: ac ſub iugum miſſi: turpi fœdere facto diſceſſerunt. Ob eam cauſam populi iuſſu ſamnitibus perfeciales dediti: recepti non ſunt. Poſt annum deinde urbis conditæ. cccc. fere & lxx. bellum cū rege pyrrho ſumptū ē. Ea tēpeſtate Epicurus athenienſis: & Zeno citienſis philoſophi celebres erant. codēq̄ tpe. C. Fabritius Lucinus & Q. Aemilius papus cenſores romæ fuerunt & P. Cornelium Ruffinum qui bis conſul & dictator fuerat ſanatu mouerunt, Cauſamq̄ iſti notæ ſubſcripſerūt q̄ eū cōperiſſent argē

Torq̄tus
Sophocles.
Euripides
Hippochrates
Democritus
Socrates
Dion ſi9.
Camillus
Eudoxus
M. Manlius.
Ariſtoteles
conſules
Philippus
Alexāder
Plato
Demoſthenes
Alexāder
moloſſus
Alexādri mors
Epicurus
Zeno

ti facti cœne gratia decē pōdo hr̃e. Anno deinde post romam conditā. cccc. ferme: & .xc. cōsulibus Appio Claudio: cui cognomētum Caudex fuit. Appii illius cæci fratre & Marco Fuluio Flacco: bellū aduersus pœnos primū cœptū. Neq; diu post Callimachus poeta cyrinēsis alexādriæ: apud Ptolemū regē celebratꝰ. Annis deinde postea paulo pluribus: q̄. xx. cū pœnis pace facta: cōsulibus Claudio Cētone Appii cæci filio: & M. Sēpronio Tuditano: primus oium L. Liuius poeta fabulas docere romę cœpit: post Sophoclis & Euripidis mortē annis plus fere. c. & lx. post Menādri: annis circiter quinquagintaduobus. Claudiū & Tutidanū cōsules sequūt̄. Q. Valeriꝰ & C. Manilius: quibus natū eē. Q. Enniū poetā. M. Varro in primo de poetis libro scripsit: eūq; quū septimū & sexagesimū annū ageret: duodecimū annasē scripsisse. Id q; ipsum. Enniū in eodē lib. dicere. Anno deīde post Romā conditā q̄ngētesimo uñ uicesimo Spurius Caruilius Ruga: primus Romæ de amicoꝝ sñia: diuortiū cū uxore fecit q; sterilis esset. Iurassetq; apud cēsores uxorē se liberꝝ q̄rendorꝝ cā hr̃e. Eodem q; anno. C. Neuiꝰ poeta fabulas apud populū dedit. Quē. M. Varro in libro de poetis primo stipēdia feciſſet ait bello punico primo. Idq; ipsum Neuiū dicere i eo carmine qd̄ de eodē bello scripsit. Portiū āt Liciniū Seruius poeticā Romæ cœpisse dicit: i his uersibus. Punico bello secūdo musa penato gradu. Intulit i sese bellicosā i Romuli gentē ferā. Ac deinde annis fere post. xv. bellū aduersū pœnos sumptū ē. Atq; nō nimiū lōge. M. Cato orator in ciuitate: & Plautus poeta in scæna floruerūt. Iisdē tpibꝰ Diogenes stoicus: & Carneades academicus: & critolaus peripateticus ab atheniēsibus ad senatum po. ro. negocij publici gr̃a legati sunt. Neq; magno interuallo postea Q. Ennius: & iuxta cecilius & Terentius: ac subinde pacuuius: & pacuuio iā sene Accius: clariorq; tunc in poematis eoꝝ obtrectādis: Lucilius fuit. Sed progressi lōgius sumus. quum finē ꝓposuerimus annotaciunculis istis bellum pœnoꝝ secundum.

callimachus
L. Liuius
Ennius
Neuius
M. cato
Plautus
Diogenes
Carneades.
Critolaus
Q. Enniꝰ
Cecilius
Terētius
Pacuuius
Accius
Lucilius

¶ Auli Gelij noctium atticarum commentarij: Liber Decimusoctauus.

¶ Disputationes a philosopho stoico: & contra a peripatetico arbitro phauorino factæ quæsitumq; inter eos quantum in perficiēda uita beata uirtus ualeret: quantūq; esset in his quæ dicuntur extranea.

Cap. j. Vita beata

Familiares Phauorini duo erāt qdā nō incelebres i urbe roma phi. Eoꝝ fuit unus pipateticæ disciplinæ sectator: alter stoicæ. Is quondam ego f acriter atq; cōtēte: p suis utriq; decretis ꝓpugnātibus: quū essemꝰ una ostiæ oēs cū Phauorino: interfui. Ambulabamus āt i littore quū iā ad uesperascēret æstate āni. Atq; ibi stoicꝰ cēsebat: & uitā beatā in hoīum uirtute aī sola: & miseriā sūmā malicia sola posse effici: ēt si cætera bona oia q̄ corpora'ia & externa appellarent̄: uirtuti deessent: maliciæ adessent: Ille cōtra pipatetic9: miserā qdē uitā uitiis aī: & malicia fieri cōcedebat: Sed ad cōplēdos oīs uitę beatæ numeros uirtutē solā nequaq̄ satis eē existimabat qm̄ & corpis itegritas: sanitasq; & honestus modus formæ: & pecunia familiaris: & bona æstimatio: cæteraq; oia corpis & fortunæ bona necessaria uiderent̄ pficiēdæ beatæ uitæ. Reclamabat hoc i loco stoicꝰ & tāq̄ Ille duas res diuersas pōeret mirabat̄. Qd̄ quū eēnt malicia & uirtꝰ duo cōtraria uita misera & beata quoq; æq̄ cōtraria nō seruaret i utrisq; uim & naturā contrarij. Et ad miseriā quidē uitæ conficiēdā. satis ualere maliciā solā putaret: ad pstādā uero

uitā beatam non satis solā esse uirtutē diceret: Atq; id maxime dissedere: neq; cōuenire dicebat: q; qui ꝓfiteret uitā nullo pacto beatam effici posse: si uirtus sola abesset: idē contra negaret beatam fieri uitā: quū sola uirtus adesset & quē daret hēretq; absenti uirtuti honorē eundē petēti atq; ꝓsenti adimeret. Tū pipateticus p̄q hercle festiue: rogo te inquit bona uenia rndeas: an existimens eē uini amphorā: quū abest ab ea unus cōgius. Hæc ubi accepit stoic9 minime inqt una amphora dici pōt ex qua abest cōgius. Hoc ubi accepit pipatetic9: unus igit cōgius amphorā facere dici debebit qm̄ quū deest illi unus non fit uini amphora: & quū accessit: fit amphora. Quod si id dicere absurdū ē: uno cōgio solo fieri amphorā. Itidē absurdū est una sola uirtute uitā fieri beatam dicere qm̄ quū uirtus abest: beata esse uita nunq̄ pōt. Tū Phauorinus aspiciens pipateticum. Est qdē inquit argutiola hæc qua de cōgio uini usus ē expolita ī libris. Sed (ut scis) captio magis lepida quā ꝓbum aut simile argumentū uideri debet. Cōgius. n. quū deest efficit ne sit iustæ mensuræ amphorā. Sed quū accedit & additur: nō ille unus facit amphoram: sed supplet: Virtus aūt (ut isti dicunt) non accessio: neq; supplementum: sed sola ipsa uitæ beatæ instar: ē & propterea uitam beatam ipsa sola una quum adest facit. Hæc at alia quædam minuta magis: & nodosa: tanquam apud arbitrum Phauorinum: in suam uterq; sententiam conferebat. Sed quū iam prima fax noctis: & densiores esse tenebræ cœpissent: prosecuti Phauorinum in domum in quam diuertebat: discessimus.

¶ Cuiusmodi q̄stionum certatōibus saturnalia ludicra athenis agitari soliti sumus atq; in ibi insperſa quædam sophismata: & ænigmata oblectoria. Cap. ii.

Remittere animū.

Saturnalia athenis agitabam9 hylare, prsum ac modeste: nō ut dī: remittētes aium: Nā remittere inqt Musonius: aium quasi amittere ē: sed demulcentes eū paulū atq; laxantes iucūdis: atq; honestis sermonū illectationibus. Cōueniebamus aūt ad eandē cœnā cōpulsculi: q romani in græciā ueneramus: quiq; easdē auditiones eosq; doctores colebamus. Tū qui & cœnā ordine suo curabat: prœmiū soluendæ quæstionis ponebat: librū ueteris scriptoris: uel græcū uel latinū: & coronā e lauro plexam Totidēq; res q̄rebat: quot homines istic erramus. Cūq; eas oīs exposuerat rem locūq; dicendi sors dabat. Quæstione igitur soluta corona & prœmio donabat nō soluta aūt transmittebat: ad eū q sortio successerat. Idq; in orbē uici pari seruabat. Si nemo dissoluebat q̄stionis eius nodū: p̄miū ipm: & corona deo cuius id festū erat. dicebat. Querebant āt res huiuscemodi: aut snīa poetæ ueteris lepide obscura: nō anxiæ aut historiæ antiquioris requisitio: aut decreti cuiuspiā ex philosophia pperā inuulgati purgatio: aut captiōis sophisticæ solutio: aut inopinati rarioris q uerbi ī dagatio: aut tps item in uerbo pspicuo obscurissimū. Itaq; nup cōsita eē memini numero septē: quoꝝ prima fuit enarratio horꝝ uersuum qui sunt in satyris. Q. Ennii: uno multifariā uerbo cōcinniter implicati: quorum exemplum hoc ē.

Fruſtrari

Nā qui lepide postulat alterꝝ frustrari. Quē frustrat: frustra eū dicit: frustra esse. Nam qui sese frustrari: qui frustra sentit.

Vxores cōes

Qui frustrat: is frustra ē: si nō ille ē frustra. Secūda q̄stio fuit: qm̄ mō audiri: atq; accipi deberet: qd Plato in ciuitate: quā in libris suis cōdidit: τιϛπολιϛειαϲ. i. reipublicæ fingebat: κοινᾶϲταϲγυναικαϲ. i. cōmunes uxores esse cēsuit: & prœmia uiris fortibus summisq; bellatoribus posuit sauiationes puerorꝝ & puellarꝝ. Tertio ī loco hoc q̄situm est. In quibus uerbis captionū istarꝝ fraus esset: & quo pacto distingui resoluiq; possent

uiq; poſſent. Q d non pdidiſti habes: cornua non pdidiſti: hēs igit̄ cornua. Itē altera captio. Q d ego ſū. id tu nō es: hō igit̄ tu nō es. Quæſitū id quoq; ibi eſt: q̄ eēt huius quoq; ſophiſmatis reſolutio: quū mētior & mētiri medico mētior: an uer̄ dico. Poſtca q̄ſtio iſtæc fuit. Quā ob cām patricii megalēſib9 motitare ſoliti ſint: plebs cerea lib9. Secūdū ea q̄ſitū hoc ē. Verbū uerat q d ſignificat: uera dicūt qs nā uetes̄ poetarū dixerit. Sexta q̄ō fuit: aſphodelū cuiuſmōi herba ſit: q d Heſiodus ī iſto uerſu poηηπιοίο νΔίσασιν όσωπλέον ημίσυ παντος. (ſuerit.

αυΔόσον ēν μαλαχήτε καί ασφοΔελω μεγονειάρ. ideſt

Ignorant ſtolidi q̄ toto ſi medium plus

Ac quāta utilitas in malua: atq; aſphodelo ſit. Et quidē itē Heſio. dicere ſentiat: quū dimidiū plus eē toto dicit. Poſtrema q̄onum oīum hæc fuit. Scripſerim: uenerim: legerim: cuius tpis uerba ſint præteriti an futuri: an utriuſq;. Hæc ubi ordine quo dixi ꝓpoſita: atq; ſingulis ſorte ductis diſputata: explanataq; ſūt: libris coroniſq; oēs donati ſumus: niſi ob unam q̄onem q̄ fuit de uerbo uerāt. Nemo. n. tū cōmeminerat dictum eſſe a. Q. Ennio id uerbū a. xiij. annaliū in iſto uerſu. Satin uates uerant ætate in agunda. Corona igit̄ huius quæſtionis deo feriaq; iſtaq; Saturno data eſt.

¶Quid æſchines rhetor ī oīone: q̄ Timarchū de ipudicitia accuſauit: lacedęmonios ſtatuiſſe dixerit: ſup ſnia ꝓbatiſſima: quā iprobatiſſimus hō dixiſſet. Cap. iij.

a Eſchines uel acerrimus prudētiſſimuſq; oratoꝝ: qui apud cōciones athenienſium floruerūt: in oīone illa ſera criminoſaq; & uirulēta: qua Timarchum de ipudicitia grauiter īſigniterq; accuſauit: nobile & illuſtre cōſiliū lacedæmoniis dediſſe dicit: uiꝝ indidē: ciuitatis eiuſdē principē uirtuteq; atq; ætate magna p̄ditum. Populus inquit lacedęmonius de ſūma repu. ſua quidnā eſſet utile & honeſtū deliberabat. Tum exurgit ſniæ dicēdæ gra: hō quiſpiā turpitudine priſtinæ uitæ defamatiſſimus. Sed lingua tunc atq; facūdia nimiū quāto p̄ſtabilis: conſilium q d dabat: quodq; oportere fieri ſuadebat: acceptū ab uniuerſis: & complacitū ē. Futuꝝ erat ex eius ſnia populi decretū. Ibi unus ex illo prīcipiū ordine: quos lacedæmonii ætatis dignitatiſq; maieſtate tanq̄ arbitros & magiſtros diſciplinæ publicæ uerebā tur: cōmoto: iratoq; aīo exilit. Et quæ nā inquit lacedæmonii ratio: aut quæ tandem ſpes erit urbē hanc rēpublicā ſaluā īexpugnabilēq; eſſe diutius poſſe: ſi huiuſcemodi anteactæ uitæ hoibus cōſiliariis utemur q; ſi ꝓba iſtæc & honeſta ſnia ē: quæſo uos: nō ſinamus eandem honeſtari turpiſſimi auctoris contagione. At ubi hoc dixit: elegit uiꝝ fortitudine atq; iuſticia p̄ter alios p̄ſtantem: ſed inopi lingua & infacundū. Iuſſitq; eū cōſenſu petituq; oīum eandē illā ſniam diſerti uiri: cuiuſmodi poſſet uerbis dicere: ut nulla prioris mentione habita: ſcitum atq; decretum populi ex eius unius nomine fieret: q d ipſum denuo dixerat. Atq; ita ut ſuaſerat prudentiſſimus ſenex factū eſt. Sic bona ſnia manſit. Turpis auctor mutatus eſt.

¶Quod Sulpitius Apollinaris prædicantē quendā a ſeſe uno Saluſtii hiſtoria intelligi illuſit quæſtione propoſita: quid uerba iſta apud Saluſtiū ſignificarent. Per incertum ſtolidior an uanior. Cap. iiij.

q Vum iā adoleſcentuli Romæ p̄textā: & puerilē togā mutaſſemus: magiſtroſq; tūc uobiſmetipſos exploratores q̄reremus: ī ſandaliario forte apud liberarios fuimus: quū ibi in multoꝝ hoium cœtu Apollinaris Sulpitius uir in memoria nra præter alios doctus iactatorē quēpiā & uēditatorem ſaluſtianæ

lectionis irrisit: illusitq; genere illo facetissimæ dissimulatiões qua Socrates ad sophistas utebat. Nã quũ ille se unũ & unicũ lectorẽ eẽ: enarratorẽq; Saluſtii diceret: neq; primã tm̃ cutẽ: ac sinnaꝝ speciẽ: sed sanguinẽ quoq; ipm: ac medullã uerboꝝ eiuſ eruere: atq; itrospicere penitus p̃dicaret. Tum Apollinaris amplecti ueneratiq; se doctrinas illius dicẽs. Perinqt magiſter optime exoptatus mihi nũc uenis: cũ sanguine & medulla: Saluſtii uerboꝝ. Heſterno.n. die q̃rebat ex me: qdnã uerba eius hæc in quarto hiſtoriaꝝ lib. de Cn. Lẽtulo ſcripta ſignificẽt: de quo p incertũ fuiſſe ait: ſtolidior ne eẽt an uanior. Eaq; ipſa uerba uti ſunt a Saluſtio ſcripta dixit. At Cn. Lentulus patriciæ gẽtis collega eius: cui cognomẽtũ. Clodiano fuit p incertũ ſtolidior: an uanior legẽ de pecunia: quã ſylla emptoribus bonoꝝ remiſerat: exigenda ꝓmulgauit. Quæſitũ ergo ex ſe Apollinaris: neq; id ſe diſſoluere potuiſſe aſſeuerabat: qd eẽt uanior: qd ſtolidior: qm̃ Saluſtius ſic ea ſcpaſſe atq; oppoſuiſſe inter ſe uideret tanq̃ diuerſa ac diſſimilia: nec eiuſdẽ utraq; uitii forẽt. Ac ꝓpterea petebat: uti ſe doceret: ſignificatiões utriuſq; uocis & origines. Tũ ille rictu oris labiorũq; ductu cõtẽti a ſe oſtendẽs & rẽ de qua q̃reret: & hoiem ipm qui q̃reret. Priſcoꝝ inqt & remotoꝝ ego uerboꝝ medullas & ſanguinẽ (ſicuti dixi) ꝓſpicere & elicere ſoleo nõ iſtoꝝ q̃ ꝓculcata uulgo & ꝓtrita ſunt. Ipſo illo qppe Cn. Lẽtulo ſtolidior ẽ & uanior q ignorat eiuſ dẽ ſtulticiæ eẽ uanitatẽ & ſtoliditatẽ. Sed ubi hoc dixit: media ipſa ſermonũ reliquit & abire cœpit. Nos deinde eũ tenebamus: urgebamuſq; & comprimis Apollinaris ut de uocabuloꝝ iſtoꝝ uel differẽtia: uel ſi ea ita uideret: ſimilitudine plenius aperiret: & ut ne ſibi inuideret diſcere uolẽtibus orabat. Atq; ille ſe iã plene illud ratus: negociũ ſibi eẽ auſat: & digredit. Nos ãt poſtea ex apollinari didicimus: uanos ꝓprie dici: nõ ut uulgus diceret: deſipiẽtis: aut hebetes: aut ineptos ſed ut ueteꝝ doctiſſimi dixiſſent: mẽdaces & infidos: & leuia maniaq; ꝓ grauibus & ueris aſtutiſ ſimec õponẽtes. Stolidos aũt uocari nõ tã ſtultos & excordes: q̃ tetros & moleſtos & illepidos: quos græci μοχθηρους και φορτικους. i. improbos atq; iportunos dicerẽt. Et unãquãq; haꝝ uocum origines ſcriptas eẽ dicebat in libris nigidianis: quos ego requiſitos & reptos cũ primaꝝ ſignificationũ exẽplis: ut cõmẽtariis haꝝ noctiũ inferrẽ notaui. Et intuliſſe iam me aliquo in loco cõmentationibus iſtis exiſtimo.

Vanus

Stolidus

¶ Quod. Q. Ennius in ſeptimo annali quadrupes eques: & non quadrupes equus: ut legunt multi: ſcriptum reliquit. Cap. v.

Vm Antonio Iuliano rhetore uiro hercle bono: & facũdiæ florentis complures adoleſcentuli familiares eius: puteolis æſtiuaꝝ ludũ & iocũ in lris amœnioribus & in uoluptatibus publicis honeſtiſq; agitabam9. Atq; ibi tũc Iuliano nũciat: ανανωσην. i. ꝑlectorẽ quẽdã nõ indoctũ hoiem uoce admodũ ſcita & canora Ennij annales legere ad populũ in theatro. Eamus inqt auditũ neſcio quem iſtũ ennianiſtã. Hoc.n. ſe ille noĩe appellari uolebat: quẽ quũ iã inter ingentes clamores legentẽ inueniſſemus: legebat autem librum ex annalibus Ennij. vij.

Hos eum primum uerſus perperam pronunciantem audiuimus.

Deniq; ui magna quadrupes equus atq; elephanti

Proiiciunt ſeſe: Neq; poſtea mutis uerſibus additis: celebrãtibus eum laudantibuſq; oĩbus diſceſſit. Tum Iulianus egrediens e theatro: quid uobis inquit de hoc ανανωσην: ideſt lectore & quadrupede equo uidetur? Sic.n. profecto legit.

Deniq; ui magna quadrupes equus atq; elephãti Proiiciũt ſeſe. Ecqd putatis ſi magiſtrum

ſtrum ꝑlectorēq; habuiſſet alicuius æris: quadrupes equus dictuꝫ fuiſſe: ac nō qua
drupes eques: quod ab Ennio ita ſcriptū relictumq; eſſe nemo unus lraꝫ ueteꝫ deli
gēs dubitauit. Cūq; aliquot eoꝫ qui aderāt: qua drupes equus apud ſuū qſq; grāma
ticū legiſſe ſe diceret: & mirarētur qdnā eſſet quadrupes equus. Vellem uos inqt op
timi iuuenes tā accurate. Q. Enniū legiſſe q̄. P. Virgilium legerat: qui hunc eius uer
ſum ſecutus in georgicis ſuis: equitem pro equo poſuit in his uerſibus.

Frena peletronii: laphite gyroſq; dedere Impoſiti dorſo: atq; eqtē docuēr ſub armis
Inſulta re ſolo: & greſſus glomerare ſupbos. In quo loco eqtē ſiqs mō nō inſcite inep
teq; argutior ſit: nil pōt accipi aliud niſi equū. Pleraq;. n. ueteꝫ ætas: & hoiem equo
inſidentē: & equū q̄ inſideretur: equitē dixerūt. Propterea equitare ēt ꝙ uerbum euo
cabulo equitis inclinatū eſt: & homo equo utēs: & equus ſub hoīe gradiens diceba
tur. Lucilius adeo uir apprime linguæ latinæ ſciens equū equitare dicit his uerſibus. Eques

Quem hinc currere equum nos atq; equitare uidemus. et ꝑ equo
His equitat curritq; oculis equitare uidemus et illud
Ergo oculis equitat. Sed enim contentus inquit ego his non fui.

Et ut nō turbidæ fidei: nec ambiguæ: ſed ut pure liquētiſq; eēt: equus ne an eques en
nius ſcriptū reliqſſet: libꝫ ſūmę atq; reuerēdæ uetuſtatis: quē fere cōſtabat Lāpadio
nis manu emēdatū ſtudio ꝑcioq; multo unius uerſus ĩpiciēdi gra cōduxi & eqs non
equus ſcriptū ĩ eo uerſu iueni. Hæc tū nobis Iulianus: & multa alia erudite ſimul &
affabiliter dixit. Sed eadē ipſa poſt etiā in puulgatis cōmētariis ſcripta offendimus.

¶Q^d Helius meliſſus ĩ libro cui titulū fecit de loquendi ꝓprietate: quē quū ederet
cornū eē copiæ dicebat: rem ſcripſit neq; dictu neq; auditu dignā: quum differre ma
tronā: & matrēfamilias exiſtimauit differentia lōge uaniſſima. Cap. vj.

Elius meliſſus in noſtra memoria fuit Romæ ſūmi quidē loci iter grāma
h ticos & rpis: ſed maiore in lris erat iactantia: & σοφιʒεια. i. elatōe: q̄ opa.
Is præter alia quæ ſcripſit cōpluria: librū cōpoſuit ut tum uidebaꝫ: cū eſt
editus doctrinæ inclytæ. Et libro titulus eſt ingētis cuiuſdā illecebre ad legēdū. Scri
ptus quippe eſt de loquēdi ꝓprietate. Quis adeo exiſtimet loqui ſe recte atq; ꝓprie
poſſe: niſi illas meliſſi ꝓprietatis ꝑdidicerit? ex eo libro hæc uerba ſunt. Matrona eſt
quæ ſemel peperit: quæ ſæpius materfamilias ſicuti ſus: quæ ſemel peperit porcetra Porcetra
quæ ſæpius ſcrofa. Vtrū aūt hoc de mrona ac de matrefamilias. meliſſus excogitaue Scropha
rit ipſe & cōiectauerit an ſcriptum ab aliquo legerit: ariolis ꝓfecto eſt opus. Nā de
porcetra habet ſane auctorē Pomponiū in attellana quę hoc eodem uocabulo inſcri
pta eſt. Sed matronā non eſſe appellatam: niſi quæ ſemel peperit: neq; matremfami
lias: niſi quæ ſæpius: nullius ueteꝫ ſcriptoꝫ auctoribus confirmare poteſt. Enim ue Matrona
ro illud cōpendio ꝓbabilius eſt: quod idonei uocū antiquaꝫ enarratores tradiderūt
matronā dictam eē ꝓprie quæ in matrimoniū cum uiro cōueniſſet: ꝙ in eo mrimo
nio maneret ēt ſibi liberi nōdum nati forent: dictamq; eſſe ita a matris noīe non ade
pto: iam ſed cum ſpe & omne mox adipiſcendo unde ipſum quoq; mrimonium dr. Materfa
matrem aūt familias appellatam eē eam ſolam: quæ in mariti manu mancipioq; autmilias
in eius in cuius maritus manu mancipioq; eſſet: qm̄ non in matrimonium tantum:
ſed in familiam quoq; mariti: & in ſui hæredis locum ueniſſet.

¶Quē in modū Phauorinus tractauerit intempeſtiuum quædā de uerborum ambi
guitatibus quærentem: atq; ibi quot ſignificationes capiat concio. Cap. vij.

Domitiꝰ insanus

Omitio homini docto celebriq; in urbe Roma grāmatico: cui cognomē tū insano factū est: qm̄ erat natura intractabilior & morosior. Ei Domitio Phauorinus nr̄ quū forte apud phanū Carmētis obuiam uenisset: atq; ego cū Phauorino essem. Quæso inqt te magister dicas: mihi nū errauī: q; quū uelle ΔΗΛΗΥΟΡΙΑΣ latine dicere: cōciones dixī? dubito qppe & reqro: an uetere eoꝝ q electius locuti sunt ꝓ uerbis & orōnē: dixerit qs cōcionē? Tū Domitius uoce atq; uultu atrociore. Nulla inqt ꝓrsus bonæ salutis spes reliq̄ est quū uos quoq; philosophorū illustrissimi nihil iā aliud q̄ uerba: auctoritatesq; uerboꝝ cordi habeatis. Mittā āt libꝝ tibi: in quo id repias qd quæris. Ego.n grāmaticus uitæ iā atq; moꝝ disciplinas quæro. Vos philosophi mera estis: ut. M. Cato ait mortuaria glosiaria. Nā qui collegisti & lectitasti res terras: & inanes & friuolas: tanq̄ mulieꝝ uoces præficaꝝ. Atq; utinā inqt muti oēs hoīes essemus: minus īprobitas īstrumēti haberet. Cūq; digressi essemus: nō tēpestiue inqt Phauorinus hunc hoīem accessimus. uidet.n. mih: ΕΠΙΜΑΙΝΕΣΘΑΙ. i. furere & insanire. Scitote tñ intēperiem istā: quæ ΜΕΛΑΧΟΛΙΑ. i. atrabilis dicitur: nō paruis nec abiectis ingeniis accidere: ΑΛΛΑΕΙΝΑΙ ΣΧΕΔΟΝΤΙΤΟ ΠΑΘΟΣ ΤΟΥΤΟ ΗΡΟΙΚΟΝ. i. ad effectionē fere hanc heroicā esse: & ueritates plerūq; fortiter dicere: sed respectū nō habere ΜΕΤΕΚΑΙΡΟΥ ΜΗΤΕ ΜΕΤΡΟΥ. i. neq; tpis neq; modi. Vel ipsum hoc quale hoc existimatis: quod nūc de philosophis dixit. Nonne & si antisthenes: aut diogenes dixisset: dignum memoria uisum esset. Misit aūt paulopost phauorino librum quē ꝓmiserat Verii opinor Flacci erat: ī quo scripta ad hoc genus q̄stionis pertinētia hæc fuerunt Senatū dici & pro loco: & pro hoībus. Ciuitatem & ꝓ loco: & pro oppido: & ꝓ iure quoq; oīum: & pro hoīum multitudine. Tribus quoq; & decurias dici & pro loco: & ꝓ iure: & pro hoībus. Contionē aūt ria significare locum suggestūq; unde uerba fierent item significare cœtū populi astantis: itē orōnē ipsam q̄ ad populū diceretur. Sicut. M. Tullius in orone quæ inscripta est. cōtra cōcionem. Q. Metelli. Essendi inqt in cōcionē cōcursus est populi factus. Sicuti idem M. Tullius ī oratore ait. Cōciones sæpe exclamare uidi quū apte uerba cecidissent. Eteni expectāt aures: ut ex uerbis colligeā sīa. Exēpla in eo libro scripta nō erāt: sed nos postea Phauorino desiderāti haꝝ oīum significationū monumēta: & apud Ciceronē sicut supra scripsi: & apud elegātissimos ueteꝝ repta exhibuimus. Id aūt potissimū expectabat: concionē esse dictā pro uerbis & orone docuit titulus tulliani libri qui a. M. Ciceroe inscriptus est. Cōtra cōcionem. Q. Metelli quo nihil profecto significatur aliud quam ipsa quæ a metello dicta est oratio.

Senatus Ciuitas Tribus Concio

ΟΜΟΙΟΤΕΛΕΥΤΑ ΚΑΙ ΟΜΟΙΟΠΤΩΤΑ. i. similiter finientia & similiter cadentia. Atq; alia id genus: quæ ornamenta orationis putantur inepta esse & puerili Lucilii quoq; uersibus declarari. Cap. viij.

ΟΜΟΙΟΤΕΛΕΥΤΑ ΚΑΙ ΙΣΟΚΑΤΑΛΗΚΤΑ: ΚΑΙ ΠΑΡΙΣΑ ΚΑΙ ΟΜΟΙΟΠΤΩΤΑ. i. simpliciter finiētia: & æq̄liter desinētia: & cōparia & similiter cadentia. Cæteraq; hmōi scitamēta: q̄ isti ΑΠΕΙΡΟΚΑΛΟΙ. i. inhonesti & sordidi: qui se in socraticos uideri uolunt: in collocandis uerbis immodice faciunt & rancide quā sint insipida & inertia & puerilia facetissima hercle significat in qnto satyraꝝ Lucilī. Nā ubi est cū amico cōquestus: quod ad se ægrotū non uiseret: hæc ibidem addit festiuiter.

Quo me habeam pacto tametsi non quæris: docebo.
Quando in eo numero mansi quo in maxima non est

Par hoīum

Par hominum ut periiſſet uelis: quem nolueris: cum
Debueris: hoc nolueris: & debueris: te
Si minus delectat: ꝙ ατεχνον iſocraticum hoc eſt:
ὅχλῳ ἄεσ quę ſimul totū και συμπρακτικωσ. Nō operā perdo. Si tu huc.

¶ Quid ſignificet apud. M. Catonem uerbum inſecenda: ꝙꝓ inſecenda potius legē
dum ſit: q̄ ꝙ plerīq; exiſtimant inſequenda. Cap. ix.

T ſequor & itē ſecta: ꝙ ſecutio cōſuetudine loquēdi differūt: ſed q penit⁹ inſecēda
e inſpexerit: origo & ratio utriuſq; una eſt. Doctores quoq; & interp̄tes uo
cum græcaꝝ αναπαυοι εννεπε μουσα. i. Dic mihi muſa uiꝝ. και Et εσ-
πετε νυν μοισαι. i. Panditæ nunc muſæ mihi dictū putant quod latine inſeq dr̄.
Namq; in altero. n. geminū: in altero ſcilicet eſſe tranſlatū dicūt. Sed ēt ipſum illud
επη. i. carmina: quod ſignificat uerba aut uerſus non aliunde eſſe dictum tradūt quā
απο του επεσθαι και ειπειν. i. ab eo quod eſt ſequi & dicere eadem ergo ratione anti-
qui noſtri narrationes ſermoneſq; inſectiones appellitauerunt.

¶ Errare iſtos q ī explorāda febri pulſus uenaꝝ ptētari putāt: nō arteriaꝝ. Cap. x. inſectiōes
N herodis Cl. V. uillā: quæ eſt in agro attico loco qui appellat cephyſiæ
i aquis & lucis & nemoribus frequentē: æſtu anni medio cōceſſerā. Ibi aluo
mihi cita & accedente febri rapida decubuerā: eo caluiſius Taurus philo-
ſophus: & alii quidā ſectatores eius: quū athenis uiſendi mei gra ueniſſent: medicus
qui tū in iis locis repertus aſſedebat mihi: narrare Tauro cœpat: qd incōmodi pate-
rer: & qbus modulis: quibuſq; interuallis accederet febris decederetq;. Tum in eo ſer
mone quū iam me ſinceriore corpuſculo factū diceret. Potes inquit Taure tu quoq;
idipſum cōprehēderet εαναψηα του τησ φλεβοσ. i. ſi attrectaris uenā eius. Quod
noſtris uerbis ꝓfecto ita dicit. Si attigeris uenā illius. Hāc loquēdi impit ā: ꝙ uenā
ꝑ arteria dixiſſet quū in eo docti hoies qui cū Tauro erāt: tāq; minime utili medico
offendiſſent: atq; id murmure & uultu oſtēderent. Tū ibi Taurus ut mos eius fuit:
ſatis leuiter: certi inqt ſumus uir bone: nō ignorare te qd uena appellet: & qd arteria Vena
qd uenæ quidē ſuapte ui īmobiles ſint & ſanguinis tm̄ demittēdi gra explorent. Ar-
teriæ aūt motu atq; pulſu ſuo habitū & modū febriū demonſtrēt. Sed ut uideo per- arteria.
uulgate magis quā inſcite locutus es. Nō. n. te ſolū: ſed alios quoq; itidē errantis au
diui: uenam ꝑ arteria dicere. Fac igitur ut experiamur elegantiorē eſſe te in medēdo
quā in dicēdo: & cū iis beneuolētibus opera tua ſiſtas hūc nobis ſanū: atq; ualidum
quā ciſſime. Hoc ego poſtea quū in medico reprehēſum eſſe meminiſſem: exiſtima-
ui nō medico ſoli: ſed oībus quoq; hoībus liberis liberaliterq; inſtitutis: turpe eſſe ne
ea quidē cognouiſſe ad noticiā corporis noſtri pertinētia: quæ non altius occultiuſq;
remota ſunt: & quæ natura nobis tuēdæ ualitudinis cā: & in prōptu eſſe: & in ꝓpatu
lo uoluerit. Ac ꝓpterea quātū habui tpis ſubſiciui: medicinæ quoq; diſciplinę libros
attigi: quos arbitrabar eſſe idoneos ad docēdum. Et ex iis cū alia pleraq; ab iſto hu-
manitatis uſu nō aliena: tū de uenis quoq; & arteriis didiciſſe uideor ad hunc ferme
modū. Vena eſt cōceptaculū ſanguinis: qd αγγειον. i. uas & cōceptaculū medici uo Vena
cant: mixti cōfuſiq; cū ſpiritu naturali: in quo ſanguinis ē: minus ſpiritus. Arteria eſt arteria.
cōceptaculū ſpiritus naturalis: mixti cōfuſiq; cū ſanguine: in quo plus ſpiritus ē mi-
nus ſanguinis: σφυγμοσ. i. pulſus āt ē intētio motus. & remiſſio ī corde & ī arteria
naturalis: nō arbitrarii: a medicis āt ueteribus oīone græca ita diffinitus eſt: σφυγ-

ἄδσ ἐςί διασδλη καί σύςλη αδιαρετοσ αρτηριασ καί κδρδιάσ. i. pulſus ē diſpa
tio & cōtractio in iuiſibilis arteriæ & cordis. Vel σφυλμοσ ἐξιπαλμοσ. η ἴσσισ.
φλεβοσ. η αρτηριᾶσ. i. pulſus ē ſubſultio & palpitatio: uel ebulitio uenæ & arteriæ.
¶ Verba ex carminibus Furi antiatis inſcite a Ceſellio uindice reprehēſa ueriſq; ip-
ſi in quibus ea uerba ſunt ſubſcripti. Cap. xi.

On hercle idē ſentio cū Ceſellio Vidice grāmatico: ut mea opinio ē: haud
n quaq; ierudito: Ver hoc tñ petulāter inſciteq; q Furiū ueterē poetā dedo-
coraſſe liguā latinā ſcripſit huiu'cemōi uocū fictiōib9: q̄ mihi qdē neq; ab-
horrere a poetica facultate uiſæ ſūt: neq; dictu, pfatuq; ipſo terræ aut ſuaues eē. Sicu
ti ſūt q̄dā alia ab illuſtrib9 poetis ficta dure & rācide: q̄ reprehēdit āt Ceſelli9 furiana
Lutesceſ. hęc ſūt q̄d terrā i lutū uerſā lutesc̄ere dixerit & tenebras in noctis modū factas nocte
Noctesce ſcere: Et priſtinas recipe uires uiresc̄ere: Et q uētus mare cæruleū criſpicās: nitesc̄ere
re. facit purpurat dixerit. Et opulētū fieri opulesc̄ere. Verſus āt ex poematis furianis: in
purpurat qbus hæc uerba ſunt ſubdidi. Sanguine diluitur tellus: caua terra lutesc̄it.
Opule- Omnia notesc̄unt tenebris caliginis attæ.
ſcere. Increſcunt animi uiresc̄it uulnere uirtus.
Sicut fulica leuis uolitat ſuper æquora claſſis.
Spiritus eurorum uirides cum purpurat undas.
Quo magis in patriis poſſunt opulesc̄ere campis.
¶ Moram iſtum ueteribus noſtris fuiſſe uerba paciendi mutare ac uertere in agendi
modum. Cap. xii.

D quoq; habitū eſt in oīone facienda elegātiæ genus ut pro uerbis hētib9
i patiendi figurā agentia ponerēt: ac deinde hæc iter ſeſe mutua inuerterēt.
Terēti9 i comœdia. Palliū inqt Flacci: ut ſplēdeat Nōne hoc ipēdio uenu
ſtius gratiuſq; eſt q̄ſi diceret: nec maculet. Plautus ēt nō diſſimiliter Quid ē hoc: ro
gat palliū. Amictus non ſum cōmode. Itidē plautus pulueret dicit nō q puluere i-
Pulueret. pleat: ſed q ipſum pulueris plenū ſit. Exii tu daue: age ſparge: mundū eſſe hoc ueſti
Cotēpies. bulū uolo. Venus uentura eſt noſtra: nolo hoc pulueret. In Aſinaria quoq; contem
ples dicit pro contēpleris Meū caput contēples: ſiqdē e re cōſulres tua Cn. Vellius
in annalib9: poſtq̄ tēpeſtas ſedauit. Atherbal tauꝝ imolauit. M. Cato in o'iginib9.
Eoſdē noīe complures ex agro acceſſitauere: eo res eoꝝ auxit: uarro i libris quos ad
mar cellum de lingua latina fecit. In priore uerbo graues proſodiæ: quæ fuerunt ma-
nent: reliquæ mutant inquit elegantiſſime promutantur: poteſt eriā id quoq; ab eo-
dem uarrone in. viii. diuinaꝝ ſimiliter dictum uideri. Inter duas filias regū quid mu
Mūeror. ret inter antigonam & Tulliam eſt enim aduertere. Verba autem paciendi pro agen
Signifi- tibus in oībus ferme ueteꝝ ſcriptis reperiuntur. Ex quibus ſunt pauca iſta quæ nunc
cor. meminimus. muneror te pro munero: & ſignificor pro ſignifico: & ſacrificor pro ſa-
Sacrifi- crifico: & aſſentior pro aſſentio: & fœneror pro fœnero: & pigneror pro pignero: &
cor. alia iſtiuſmodi pleraq; perinde ut in legendo fuerint obuia notabuntur.
aſſentior. ¶ Quali talione Diogenes philoſophus uſus ſit: pertentatus a dialectico quodam
ſophiſmatico impudenti. Cap. xiii.

Aturnalib9 athenis alea quadā feſtiua: & hōeſta luxitabam9 huiuſcemōi
f ubi cōueneramus cōpluſculi eiuſdē ſtudii hoīes: ad leuādū tps captiones
quæ ſophiſmata appellant: mēte agitabamus, Eaſq; q̄ſi talos: aut teſſeru

las in

las in mediū uice ſua quiſquis iaciebamus. Captionis ſolutæ: aut paꝛ intellectæ præ
mium pœna ue erat: nūmus unus ſeſterti⁹. Hoc ære collecto quaſi manuario cænu
la pabaꝫ oībus q eū luſum luſeramus: erāt aūt captōes ad hoc fere exēplū: tāetſi lati
na oꝛone nō ſatis ſcite: ac pene ēt illepide exponunt. Quod nix ē: hoc grādo nō ē: nix
aūt alba ē grādo igit alba nō ē. Itē aliud nō diſſimile. Q d hō ē hoc nō ē equus hō aūt
aīal ē equus ergo aīal nō ē. Dicere ergo debebat q ad ſophiſmata diluēdū: ac refellen
dū ritu aleatorio uocat⁹ erat: ī qua pte quoꝙ ī uerbo captio foret. Quid dari cōcedi-
ꝙ nō oporteret niſi dixerat nūmo ſingulo mulctabaꝫ: ea mulcta cœnā iuuabat. Li-
bet aūt dicere q facere Diogenes ſophiſma id genus: q d ſupra dixi: a quodā dialecti-
co ex Platonis diatriba p contumeliā ꝓpoſitū remuneratus ſit. Nā quū ita rogaſſet
dialecticus. Quod ego ſum tu nō es: & Diogenes annuiſſet: atq; ille addidiſſet. Ho-
mo aūt ego ſum quū id quoꝙ aſſenſus eſſet: & contra dialecticus ita concluſiſſet. hō
igitur tu nō es. Hoc qdē inqt Diogenes falſum eſt: & ſi uerū id fieri uis: a me incipe. Diogenes

¶Quid ſit numerus hemiolios: quid epitritos: & ꝙ uocabula iſta non facile noſtri
auſi ſunt uertere in linguam latinam. Cap. xiiii.

Figuræ quædā numeroꝝ: quas græci certis noibus appellāt uocabula ī lin
f gua latina nō habēt. Sed q de numeris latinę ſcripſerūt greca ipſa dixerūt
fingere aūt nra (qm̄ id abſurde futuꝝ erat) uoluerūt. Quale. n. fieri nomē
poſſet hemiolio numero: aut epitrito: eſt aūt hemiolios qui numeꝝ aliquē totū in ſe hemiolios
habet dimidiumq; habet eius ut tres ad duo quindecim ad decē: triginta ad uiginti. Epitritos
Epitritos aūt eſt qui habet totū aliquē numeꝝ & eiuſdem partē tertiam. ut quatuor
ad tres: duodecim ad nouē: quadraginta ad triginta. Hæc autem notare: atq; memi
niſſe non ab re uiſum eſt: qm̄ uocabula iſta numeroꝝ niſi intelliguntut: ratiōes quæ
dam ſubtiliſſimæ in libris philoſophorum ſcriptæ percipi non queunt.

¶Quod. M. Varro in herrois uerſibus obſeruauerit rem nimis anxiæ & curioſæ ob
ſeruationis. Cap. xv.

In longis uerſibus qui hexametri uocant: itē in ſenariis aīaduerterūt me
i trici duos primos pedes: itē extremos duos habere ſingulas poſſe ītegras
partes orationis: medios haud unq; poſſe. Sed cōſtare eos ſemper uerbis
aut diuiſis aut mixtis: atq; confuſis. M. etiā Varro in libris diſciplinaꝝ ſcripſit obſer
uaſſet ſe in uerſu hexametro: ꝙ omni modo quintus ſemipes uerbū finiret: & ꝙ prio
res quinq; ſemipedes æque magnam uim haberent in efficiendo uerſum: atq; alii po
ſteriores ſeptem. Idq; ipſum ratione quadam geometrica fieri diſſerit.

¶Auli Gelij noctium atticarum commentarij: Liber Decimuſnonus

¶Reſpōſio cuiuſdā phi iterrogati quā ob cām maris tēpeſtate pulluerat. Cap. i.

Auigabamus a caſſiopia ad brūduſiū mare ioniū uiolētū: & ua-
ſtū: & iactabundū. Nox deinde q diē primū ſecuta ē: in ea fere to
n ta uētus a latere ſæuiēs nauē undis cōpleuerat. Tū poſtea quum
plorātibus oībus nrīs atq; in ſentia ſatis agētibus: dies quidē tan-
dem illuxit. Sed nihil de periculo de ſæuitiaue remiſſum. Quin
turbines ēt crebriores: & cælū atrū: & fumigātes globi: & figuræ
quædā nubiū metuendæ: quas typhonas uocabāt; impēdere īminereq; ac depreſſu-

ræ nauem uidebant. In eadē fuit philoſophus in diſciplina ſtoica celebratus: quē ego athenis cognoueram: nō parua uiꝛ auctoritate: ſatiſq; attēte diſcipulos iuuenes continentē. Eū tunc in tātis piculis: inq; illo tumulto cæli mariſq; reqrebā oculis ſcire cupiens quonā ſtatu aī: & an ītrepidus interrituſq; eēt. Atq; ibi hoiem cōſpicim9 ipaui dū & extrilidū: ploratus qdē nullos ſicut cæteri oēs: nec illa: eiuſmōi uocis ſciētē: ſed coloris & uultus turbatione: nō multū a cæteris differentē. At ubi cælū enituit: & deferbuit mare & ardor ille periculi deflagrauit: accedit ad ſtoicū grēcus quiſpiā diues ex aſia: magno (ut uidebam9) cultu paratuq; reꝛ & familiæ atq; ipſe erat multis corporis aīq; delitiis diffluens. Is q̄ſi illudens. Quid hoc eſt inqt o philoſophe: q; quū ī piculis eſſemus: timuiſti tu & palluiſti. Ego neq; timui nec pallui. Et philoſoph9 ali quantulū cōtatus: an reſpondere ei cōueniret. Siqd ego inqt in tāta uiolētia tēpeſtatum uideor paulū pauefactus: nō tu iſtius rei rōne audiēda dignus es. Sed tibi ſane ariſtippus ille diſcipulus ꝓ me reſpōderit qui quū in ſimili tpe a ſimillimo cui hoīe īterrogat9: quare philoſophus temere: quū ille cōtra nihil metueret. Nō eādē eē cām ſibi atq; illi reſpondit. qm̄ is quidē eſſet nō magnope ſollicitus ꝓ aīa neqſſimi nebulonis. Ipſum aūt ꝓ Ariſtippi aīa timere. His tūc uerbis ſtoicus diuitē illū aſiaticū a ſe ſe amolitus eſt. Sed poſtea quū brūduſiū aduētaremus mollitiq; eēnt uēti maris: ꝓ cōtatus eū ſum: quænā illa rō eēt pauoris ſui: quā dicer ei ſupſediſſet: a quo fuerat nō ſatis digna cōpellatus. Atq; ille mihi placide & cōiter: qm̄ inqt audiēdi cupidus es: audi quid ſup iſto breui quidē ſed neceſſario & naturali pauore: maiores noſtri cōditores ſectæ ſtoicæ ſenſerint: uel potius inqt lege. Nā & facilius crediderīs ſi legas & me mineris magis. Atq; ibi corā es ſarcinula ſua librū ꝓtulit Epicteti philoſophi quintū Διαλεξεων i. diſputationū quas ab Arīão digeſtas cōgruere ſcriptis ΞΗΝΩΝΟΣ. i. Zenonis & Chryſippi nō dubiū eſt. In eo libro. ſ. græca oīone ſcriptū ad hāc ſniam legimus. Vires aī: quas φαντασιας. i. imagines phi appellāt qbus mēs hoīs prima ſtatim ſpē accidētis ad oīum rei pellit: nō uolūtaris ſūt neq; arbitrii: ſed ui quadā iferūt ſeſe hoībus. Noſcitādæ ꝓbatiōes āt: quas συγκαταθεσεις. i. aſſenſiōes uocāt quib9 eadē uiſa naſcunt ac diiudicant: uolūtariæ ſūt fiūt hoīum arbitratu. Propterea quū ſonus aliq; formidabilis aut e cælo: aut ex ruina: aut repētinus neſcius piculi nūcius uel quid aliud eiuſmodi factū eſt: ſapiētis quoq; aīum pauliſper moueri: & cōtrahi: & palleſcere: neceſſum eſt nō opiniōe alicuius mali p̄cepta: ſed quibuſdā motibus rapidis & incōſultis officiū mētis atq; rōnis puertentibus. Mox tū ille ſapiēs ibidē τας τοι τας φαντασιας. i. eiuſmodi imagines uiſa iſtæc aī ſui terrifica nō approbat: hoc ē: οὐ συγκατατιθεται τᾶι ἀο Δεπρός ὁτι Δοξαζει. i. nō aſſentit: neq; coopinat: ſed abiicit reſpuitq; nec ei metuendū eē in iis q̄q̄ uidet atq; hoc iter ſapiētis: ſapiētiſq; aīum differre dicūt. Q d inſipiens qualia ſibi eſſe primo aī ſui pulſu uiſa ſunt: ſæua & aſpa: talia uere eē putat: & eadē incepta tanq̄ ſi iure metuēda ſint ſua quoq; aſſenſione approbat κᾶι προσεπι Δοξαζει. i. coopinat. Hoc. n. uerbo ſtoici quū ſuper iſta re diſſerunt utunt. Sapiēs aūt quū breuiter ac ſtrictim colore atq; uultu motus ē: οὐσυγκατατιθεται. i. nō approbat: ſed ſtatū: uigorēq; ſniæ ſuæ retinet: quā de huiuſcemōi uiſis ſemp hūit: ut de minime metuēdis ſed frōte falſa & formidīe inani territātibus. Hæc Epictetū phim ē: decretis ſtoicoꝝ ſenſiſſe atq; dixiſſe in eo quo dixi libro egim9 annotādaq; eē iccirco exiſtimauimus: ut reb9 forte id genus qbus dixi abortis: pauescere ſenſim & quaſi albeſcere: nō ſapiētis eē hoīs neq; ignari putem9. Et in eo tū bre

ui motu

ui motu naturali magis infirmitati cedamus: q̄ ꝙ eē ea qualia uisa sunt censeamus.
¶Ex quinq; corporis sensibus duos eē cū beluis maxime cōmunes: ꝙq; turpis & improba ē uoluptas: quæ ex auditu: uisu: odoratuq; ꝓcedit: q̄ uero ex gustu tactuq; ē: re tū oium fœdissima est: quū hæ duæ bestiaꝝ ēt sint: reliquæ hoium tantū. Cap. ii.

Vinq; sunt hoium sensus quos græci αἰσθησεῖς. i. sensus appellant ꝑ quos uoluptas aio: aut corpori quæri uidet: gustus: tactus: odoratus: uisus: auditus: Ex his oibus quæ immodice uoluptas capitur: ea turpis atq; ꝓba existimat. Sed n. quæ nimia ex gustu atq; tactu ē. Ea uoluptas sicuti sapientes uiri cē serūt oium rerū fœdissima ē. Eosq; maxīe q duabus istis beluinis uoluptatibus sese dediderunt: grauissimi uitii uocabulis græci appellāt: ακολασους. i libidinosos & intempantes: uel ακρατεις. i. incōtinētes. Nos eos uel incōtinētes dicimus: uel intēperātes: ἀκολασους enim in castigatos si interpretari coactus uelis: nimis id uerbū insolens erit. Istæ āt uoluptates duæ gustus atq; tactus. i. libidines ī cibos: atq; ī uenerē ꝑ digæ: solæ sunt hoibus cōmunes cū bestiis: & iccirco in pecudū fororūq; animaliū numero: habet quisquis est. his ferinis uoluptatib⁹ prævinctus: Cæteræ ex tribus aliis sensibus proficiscentes: hoium esse tm̄ ꝓprie uidentur. Verba super hac re Aristotelis philosophi scripsi: ut uel auctoritas clari atq; inclyti uiri tam infamibus nos uoluptatibus deterreret. Διατί οἰκατα τηντις ἀφησ. ἡ ὑευσεῶσ ἡδονην. ἡ ὑίὑνομένην. οὐ ἀνυπερβαλλωσιν: ἀκρατεισ λεὑονται. οἱτε ὑαρ περί τά ἀφρὸδισια ακολάσοι οἱτε περιτασ τησ τρόφησ απόλαυσεισ. τον δεκατᾶτην τροφιν. απενιῶν μεν: ἐντη ἀλωττη τοι δυ: απενιῶν δε ἐντω λαρυὑι. Διοκαί φίλοξενόσ ὑερανου λαρυὑά ευχετο εχειν οἱ δεκάτα τηνοχειν: καί τηη ἀκόην. ουρετίη διατοτασ ἀποτουτων ὑίνομενασ ἡδονασ. κοινασ εἶναι ἡμιν. καί τοισ ἄλλοισ ζωοισ ἅτε δὺνουσαί κοιναί ατίμοτατάι εισί καί μαλίσ ἀημοναί ἐπονεῖ λίχόίωσ τετον υπότου τον ηττωμεὺον ψεμομεν. καί ακρατη καί ακολαζον λεὑομεν. Διατουποτον χειρισωη λονων ηττασθαι. ουσων δέ των αἰσθησεων πεντε. τα αλλαζῶα απο δυομονων των προειρημενων ἡδεται: κατα δεταν αλλασ: ηολωσ ὀυχηδεται. ηκατασυμ εβεὑηκοσ τουτο πασχει ορων μεν ὑαρ το ορᾶν. ηοσφαίνόμενον χαίρει. οτιαπολαυει καί οταν ἀληρωθεν. ουδετά τοιαυτα ηλεα αυτω ωσπερ ουδείμην ηου παρίχουσ οἰμηοταν ἀηνεψω μεντου φοὑειν: οταν δε ενδεισωμεν ἡδεια. ἡδετου ροδου αειη δεια. idest Cur incontinentes eos appellare solemus: qui uoluptate contractandi: aut gustandi exuperantur. Nā q̄ imodice re utunt uenerea: & qui luxu delectant cibosq; incontinentes uocamus: cibosq; tm̄ non eadē ratio ē: sed partim gulam: sua mouēt suauitate. Vnde philoxenus gruis collū a diis immortalibus sibi dari optabat. At uero q̄ in uidendo audiendoue modum excedūt nō eo dē uocabulo significamus: An qm̄ uoluptates sensibus hisce accōmodatas: cōmunes cū cæteris aiantibus habemus. Ergo ut cōes spnimus & notamus: solasq; omniū aut maxīe probo damus. Itaq; hoiem iis deditū rephendimus: & incontinētē intēperantēq; appellamus: ꝙ victus a teterrimo uoluptatū genere ducit. Sed quū sentiēdi genera qnq; sint: cætera aialia duobus tm̄ q̄ mō dixi uoluptatē sibi acquirunt: cæteris uel nihil oino delectant: uel ꝑ accēdēs ita afficiunt: qd. n. uidet: aut olfacit: tantisper gaudet: quoad gustus tactusue fruiscat: Cūq; genus idipm̄ cōcupiscēdi expleuit: illorū quoq; suauitas desiit: ut nobis salsamēti odor: quū indigemus: suauis ē: ubi saciati repletiq; sumus amplius suauis nō ē. Rosæ āt odor sp suauis ē. Quis igit hm̄s aliquid

guſtus & tactus

humani pudoris uoluptatibus iſtis duabus coeundi atq; comedendi: q̄ ſunt homini cū ſue atq; aſino cōmunes gaudeat. Socrates quidē dicebat: multos hoies pp ea uel le uiuere: ut ederent & biberēt: ſeſe bibere atq; eſſe: ut uiueret. Hippocrates aūt diui na uir ſciētia de coitu uenera ita exiſtimabat: partē eſſe quādam morbi teterrimi: quē noſtri comitialem dixere. Nāq; ipſius uerba hæc tradunt. ΤΗΝ ΣΥΝΟΥΣΙΑ ΘΕΙΝΑΙ ΜΙΚΡΑ ΝΕΠΙΛΗΨΙΑΝ. i. Coitum: morbum eſſe comitialem leuiorem.

¶ Quod turpius eſt frigide laudari: qua acerbius uituperari. Cap. iii.

t Vrpius eſſe dicebat phauorinus philoſophus exigue atq; frigide laudari: q̄ inſectanter & grauiter uituperari. Qm̄ inqt qui male dicit: uituperat quā to id acerbius facit: tam maxima mole p iniquo & inimico ducitur. & ple rūq; propterea fidem non capit. Sed infœcunde atq; ieiune laudat deſtitui a cauſa ui detur. & amicus quidem creditur eius: quem laudare uult: ſed nihil poſſe reperire: quod iure laudet.

¶ Quāobrē uēter repētino timore effluat: quare ēt ignis urinā laceſſat. Cap. iiii.

a Riſtotelis libri ſunt: qui ꝓblemata phyſica inſcribunt: lepidiſſimi & ele gātiarū oē genus referti: in his q̄rit. Quā ob cām eueniat: ut quibus iuaſit repentinus rei magnæ timor: plerūq; aluo ſtatim cita fiant: item quærit: Cur accidat ut eum qui pp ignem diutius ſtetit: libido urinæ laceſſat: ac de aluo quidem inter timendū prona atq; præcipiti cauſam eſſe dicit: quod timor omnibus ſit al gificus: quem ille appellat ΨΥΚΡΟ ΠΟΙΗΤΙΚΗΝ. i. frigore laborantē: quæ uis frigoris ſan guinē caldorēq; oēm: de ſūma corporis cute cogat penitus & depellat: faciatq; ſimul uti ii qui timent ſanguine ex ore decedente palleſcant. Is aūt inquit ſanguis & caldor ī intimea coactus: mouet plerūq; aluū & incitat. De urina crebra ex igni proximo fa cta: uerba hæc poſuit. ΤΟ ΔΕΩΡ ΔΙΑΧΑΛΑΤΟ ΠΕΠΗΓΟΣ: ΩΣ ΠΕΡΙΛΙΟΣ ΤΙΝΧΙΟΝΑ. i. Ignis autem concretum reſoluit & gelu conſtrictum: ut niuem ſol.

¶ Ex Ariſtotelis libris ſumptū: q̄ niuis aqua potui peſſima ſit: & q̄ ex niue chryſtal lus concreatur. Cap. v.

i N tyburte rus cōceſſaremus. hominis amici diuitis: æſtate anni flagrātiſſi ma ego & quidā alii æquales & familiares mei: eloquentiæ & philoſophiæ ſectatores erat nobiſcū uir bonus ex pipatetica diſciplina bene doctus: & Ariſt. unice ſtudioſiſſimus. Is nos aquā multam ex diluta niue bibentis coercebat ſe ueriuſq; increpabat. adhibeat nobis auctoritates nobilium medicorum: & cū primis Ariſtotelis philoſophi rei omnis humanæ pitiſſimi. qui aquam niualem frugibus ſa ne & arboribus fœcundam diceret: ſed hominibus potu nimio ſalubrem eſſe: tabēq; & morbos ſenſim: atq; diem longam uiſceribus inſeminare. Hæc quidem ille ad nos prudenter & beniuole. & aſſidue dictabat. Sed quum bibendæ niuis pauſa fieret. nul la. promit e bibliotheca Tyburti: quæ tunc in Herculis templo ſatis cōmode inſtru cta libris erat: Ariſtotelis librum: eūq; ad nos affert. Et huius ſaltem uiri ſapientiſſi mi īquit uerbis credite: ac definite ualitudinem ueſtam profligare. In eo libro ſcriptū fuit: Deterrimam eſſe potui aquam niue. Itemq; ſolidius latiuſq; concretam eē eam quā ΧΡΥΣΑΛΛΟΝ græci appellant. Cauſaq; ibi aſcripta eſt huiuſcemodi. quoniā quū aqua frigore aeris duratur & coit: neceſſum eſt fieri uaporationem & quandā quaſi auram tenuiſſima exprimi ex ea: & emanare. Id autem inqt in ea leuiſſimum ē quod euaporat: Manet autem quod eſt grauius: & ſordidius: & inſalubrius: atq; id pulſu

aeris uerberatū: in modum colorēq; ſpumæ cādidæ orit'. Sed aliquantulum quod ē ſalubris difflari: atq; euaporari: ex niue: indicium illud eſt: q; minor fit illa q̄ ante fuerat: q̄ cōcreſceret. Verba ipſa Ariſtotelis ex eo libro pauca ſumpſi: & ad ſcripſi: Διοτι τα αποχιονοσ καιχρυσαλλωνυδατα: φουλαεσινοτι πανταοσαδοττοσ πηγνυμενον. τολειπτοτα τονδιατηει ται. και κουφοτατον εξατμιζει: σημειον δεωτι. ελαττον γινεται. η προτερον οτανταχη παγεν: απελιλυθοτοσ ουντου υγιεινοτερουσ: αναγκητο καταλειπομενον χειρον ειναι. i. Cur aquæ ex niue glaticue liquatæ ſint uicioſæ. An quia cū aqua quęuis gelo concreſci tempus tenuiſſima difflatur: & leuiſſima euaporat'. Indicium illud eſt: q; deliquata fit minor. q̄ ante fuerit: q̄ concreſceret. Cum itaq; quod ſalubrius eſt: deguerit: deterius ſit quod relinquitur neceſſe ē. Hoc ibi legimus: placuit honorē doctiſſimo uiro haberi ariſtoteli: atq; ita poſtea ego bellum & odium niui indixi. Alii inducias cum ea uarie factitabant.

¶ Quod pudor ſanguinē ab extra diffundit timor uera contrahit. Cap. vi.

i Nproblematis Ariſtotelis philoſophi ita ſcriptū eſt. Διατιοιμεν αισχυνομενοι ερυθριωσιν. οι δεφοβουμενοι: ωχριωσιν παραπλησων των παθων οντωνοτι τωνμεναισχυνομενων διαχει ται το αιμα εκτησ κραδιασ εισ α οντατα μεριτου σωματοσ. ωσ τε επιπολαζειν τοις δεφοβημενοισ συντριχει εισ την κραδιον ωστε κλει εκτων αλλων μερων. i. quā ob cauſam erubeſcūt quos puduit: pallent qui metuunt: quum iſtæ affectiones ſimiles inter ſe ſint. An qm̄ pudefactis ſanguis de corde in omnes corporis partes diffundit': ita ut ſupficiem occupet: Metu uero pculſis contrahit' ad cor. ita ut cæteris ptibus defiat. Hoc ego athenis cū Tauro noſtro legiſſem: pcuntatuſq; eſſem: q̄d de rōne iſta reddita ſentiret. Dixit qdem inquit probe & uere quid accideret: diffuſo ſanguine: aut cōtracto. Sed cur ita fieret non dixit. Adhuc.n. q̄ri poteſt quam ob cām pudor ſanguinem diffundat timor contrahat quum ſit pudor ſpecies timoris: atq; ita definiatur. Pudor ē timor iuſtæ reprehenſionis. Ita enim philoſophi definiunt. αισχυνηισι φοβοσ δικαιου ψογον. i. pudor iuſtæ uituperationis eſt timor.

¶ Quid ſit obeſum: nōnullaq; alia priſca uocabula. Cap. vii.

i Nagro uaticano Iulius Paulus poeta uir bonus: & rerum litterarumq; uterum impenſe doctus prædiolum tenue poſſidebat. Eo ſæpe nos ad ſeſe uocabat & pluſculis pomiſq; ſatis comiter copioſeq; iuitabat. Atq; ita mollí quodam tempeſtatis autumnæ die: ego & iulius Celſinus: quum ad eum cœnaſſemus: & apud menſam eius audiſſemus legi Neuii Alceſtin: rediremuſq; in urbē ſole iam fere occiduo figuras habituſq; uerborū noue: aut inſigniter dictorū in Neuiano illo carmine ruminabamur: & ut quæq; uox indidem an maduerti digna ſubuenerat: quas nos quoq; poſſemus uti memoriæ mandabamus. Erant aūt uerba: quæ tūc ſuperebant huiuſcemodi. Corpore inquit pectoreq; undiq; obeſo: ac mente extenſa: tardi gemulo ſenio oppreſſum. Obeſum hic notauimus ꝓprie magiſq̄ uſitate dictum: pro exili atq; gracilento ακυρος ηκατα αντιφρασιν: ideſt impropriē: uel per oblocutionem obeſum propinqui atq; uberi dicit'. Itē notauimus quod ob litterā gentē pro ob itterata dixit: Itē q; hoſtis q fœdera frāgerent: fœdi fragos: nō fœderi fragos dicit: itē q; rubētē auroā: pudori colorē appellauit & mēnonē nocticolorē: itē q̄d forte dubitāter: & ab eo q̄d ē ſileo: ſilenta loca dixit: & puluerulenta: & peſtilenta: & carendū tui ē ꝓ te quoq; magno īpete ꝓ īpetu: itē q̄d forteſcere poſuit ꝓ fortē fieri: quodq; do

obeſus ob litteram Fragus Forteſcere

Dolentia Mãciola

lentiã pro dolore & auens pro libens itẽ curis intollerantibus pro intollerandis q̃q̃ manciolis inqt tene illis ꝑ manibus: & qeſcam ſi liceo: & fiere inquit impẽdio in fit. i. impenſe fieri incipit: q̃q̃ accipitret poſuit. pro iaceret. His nos inter uiam uerbo⁹ neuiano⁹ annotatiunculis oblectabamus. Cætera enim quæ uidebantur nimium poetica exploſæ orationis uſu alieniora prætermiſſimus: ueluti q̃ ſic de Neſtore ait: triſæcli ſenex & dulciori locus. Itẽq̃ tumidis magniſq̃ fluctibus inqt multigrumis: & flumina gelu concreta tegmine eſſe onychino dixit: & quæ multiplici ludẽs compoſuit: Quale illud eſt: q̃ uituperones ſuos ſubducti ſuper cilii cartores appellauit.

Vituperones.

¶ Quæſtio an arena: cælũ triticũ pluralia inueniant̃: atq̃ inibi de quadrigis inimiciti is: nõnullis præterea uocabulis: an ſingulari numero comperiant̃. Cap. viii.

Doleſcẽtulus romæ priuſquã athenas cõcederẽ: qñ erat a magiſtris auditionibuſq̃ obeundis ociũ: ad Frontonẽ Corneliũ uiſendi gratia pgebã. Sermonibuſq̃ eius puriſſimis bonar⁹q̃ doctrinar⁹ plenis fruebar. Nec unquã factũ eſt: quotiens eũ uidimus loquentẽq̃ audiuimus: quin rediremus fere cultiores doctioreſq̃: Veluti fuit illa quodã die ſermocinatio illius leui quidem de re: ſed a latinæ tñ linguæ ſtudio non abhorrens. Nam quũ quiſpiã familiaris eius: bene eruditus hõ: & tum poeta illuſtris: liberatũ ſe eſſe aquæ intercutis morbo diceret: q̃ arenis calẽtibus eſſet uſus. Tũ alludens Fronte: morbo quidem inquit cares: ſi uerbis uitio non cares. Cn. Cæſar ille perpetuus dictator. Cn. Pompeii ſocer: a quo familia & appellatio Cæſarum deinceps propagata eſt: uir ingenii præcellentis: ſermonis præter alios ſuæ ætatis caſtiſſimi in libris quos ad M. Ciceronem de analogia conſcripſit: arenas uicioſe dici exiſtimabat: q̃ arena nunquã multitudinis numero appellanda ſit: ſicuti neq̃ cælum neq̃ triticum. Contra autem quadrigas ẽt ſi currus unus equor⁹ quattuor iuuctorum agmen unum ſit: pluratiuo ſemper numero dicẽdas putat: ſicut arma & mœnia: & comitia: & inimicitias: ni quid contra ea dicis poetarũ pulcherrime: quo & te purges: & non eſſe id uitium demonſtres. De cælo inquit ille & tritico non inficias eo: quin ſingulo ſemper numero dicenda ſint: neq̃ de armis: & de mœniis & comitiis quin figura multitudinis perpetua cenſeantur. Videbimus aũt poſt de inimicitiis & quadrigis: ac fortaſſe an de quadrigis ueteres auctoritati conceſſero: inimicitiam tamen ſicut inſcitiam: & impotentiam & iniuriam quæ ratio eſt. quamobrem. C. Cæſar uel dictam eſſe a ueteribus: uel dicendam a nobis non putat. Quando Plaut⁹ linguæ latinę decus: deliciam quoq̃ ἐνίκως. i. ſingulariter dixit pro delitiis Mea inquit uoluptas: mea delicia: inimicitiã aũt. Q. Ennius i illo memoratiſſimo libro dixit. Eo inquit ingenio natus ſum amicitiam atq̃ inimicitiam in fronte promptam gero. Sed .n. arenas parum latine dici quis (oro te) aut alius ſcripſit: aut dixit. Ac ꝓpterea peto: ut ſi C. Cæſaris liber pro manibus eſt: promi iubeas: ut quam confidenter hoc dicat: eſtimari a te poſſit. Tum prolato libro de analogia primo uerba hæc ex eo pauca memoriæ mandaui. Nam quum ſupra dixiſſet neq̃ cælum triticũue: neq̃ arcuã multitudinis ſignificationem pati. Num tu inquit haꝝ rerum natura accidere arbitraris: q̃ unam terram: & pluris terras: & urbem & urbes: & imperiũ & imperia dicamus. Neq̃ quadrigas in unam nominis figuram redigere: neq̃ arenam in multitudinis appellationem conuertere poſſimus. His deinde uerbis lectis Fronto ad illum poetã. Videtur ne tibi inquit C. Cæſarem de ſtatu uerbi contra te ſatis aperte ſatiſq̃ conſtanter pronunciaſſe. Tunc permotus auctoritate libri poeta, Si a Cæſare inquit ius

Arena

Delicia
Inimicitia

prouocandi foret: ego nunc ab hoc cæsaris libro prouocassem. Sed qm̃ ipse rationem
sententiæ suæ reddere supersedit nos te nunc rogamus: ut dicas quam esse causam ui
tii putes: & in quadriga dicenda. & in arena: Tum fronto ita respondit. Quadrigæ sp quadrigæ
& si multiiugæ non sunt: multitudinis tñ tenentur numero: qm̃ quattuor simul equi
iuncti: quadrigæ quasi quadriagæ uocãtur. Neq; debet prorsus appellatio equorum
plurium includi in singularis numeri unitatem. Eandem quoq; de arena rationẽ ha-
bendam: sed in specie dispari. Nam quũ arena singulari numero dicta multitudinem
tñ & copiam significet minimaq;: ex quibus constat ptium: idocte & inscite arenæ di
ci uident: tanq̃ id uocabulum indigeat numeri amplitudine: quũ ei singulariter dici
ingenita sit naturalis sui multitudo. Sed hæc ego inquit dixi: non ut huius sniæ legis-
q; fundus subscriptorq; fierẽ: Sed ut ne Cæsaris uiri docti opinionẽ: απαραμυθητον
.i. absq; cõsolatione destituerem. Nam quũ cælum semper ενικοσ. ideſt singulariter
dicatur: mare & terra non semper: & puluis: & uentus: & fumus non semper cur idu
cias & cerimonias scriptores ueteres nõnunq̃ singulari numero appellauerunt ferias
& nundinas & inferias & exequias nũq̃. Cur mel & uinum atq; id genus cætera: mul
titudinis numerum capiunt: lac non capiat. Quæri inq̃ ista omnia & enucleari & ex-
cudi ab hominibus negociosis: in ciuitate tam occupata non queunt: quin iis quoq; ip
sis quæ iam dixit: demoratos uos esse uideo: alicui (opinor) negocio destinatos. Item
ergo nunc: & quando forte erit ocium: quærite an quadrigam & arenas dixerit e chor
te illa dũtaxat antiquiore: uel oratorum aliquis uel poetaq;: ideſt classicus assiduusq;
aliquis scriptor non proletarius. Hæc quidem Fronto requirere nos iussit uocabula
non ea re (opinor) q; scripta esse in ullis ueterum libris existimaret: sed ut nobis stu-
dium lectitandi in quærendis rarioribus uerbis exerceret. Quod unũ ergo rarissimũ
uidebat inuenimus quadrigam numero singulari dictam: in libro satyraq;. M. Var- quadriga
ronis: qui inscriptus est: exdemetricus. Arenas aũt πληθυντικοσ. i. pluratiue dictas
m nore studio quærimus: quia præter. C. Cæsarem: quod equidem meminerim: ne-
mo hoc doctorum hominum dedit.

¶ Antonii Iuliani in cõuiuio ad quosdam græcos lepidissima responsio. Cap. ix.

a Dolescens e terra afia de equestri loco: lætæ indolis: moribusq; & fortuna
bene ornatus: & ad musicam facili ingenio ac libenti cœnã dabat amicis ac
magistris in rusculo celebrandæ lucis annuę: quam sibi principem uitæ ha
buerit. Venerat tum nobiscum ad eam cœnam Antonius Iulianus rhetor docendis
publice iuuenibus magister hispano ore: florentisq; homo facundiæ: & rerum litterа-
rumq; ueterum peritus. Is ubi eduliis finis & poculis mox sermonibusq; tempus fuit
desiderauit exhiberi: quos habere eum adolescentem sciebat scitissimos utriusq; sexus
qui canerent: uoce & qui psallerent: Ac postea quam introducti pueri puellæq; sunt:
iucundũq; īmodum ανακρεοντεια: ideſt anacreontea hoc est anacreontis uersus ple
raq; & saphica: & poetarum quoq; recentium αλεγεια: ideſt elegos. hoc est lugubria
carmina: quædam ερωτικα: ideſt amatoria dulcia & uenusta cecinerunt. Oblectati
autem sumus præter multa alia uersiculis lepidissimis anacreontis senis: quos equidẽ
scripsi: ut interea labor hic uigiliarum: & in quies suauitate paulisper uocum atq; mo
dulorum acquiescceret.

τον ανδρον πορευσασ ηφαιστε δοι ποιησον.
παρνοπιασ μενουχιτι γαρ μαχαισι καμοι.

ΠΟΤΗΡΙΟΝ ΔΕΚΟΙΛΟΝ ΟΣΟΝ ΧΥΝΗ ΒΑΘΥΝΟΝ.
ΚΑΙ ΜΙ ΠΟΙΕΙ ΚΑΤΑΥΤΟ ΜΗΤΕΑΖΡΑ: ΜΙ ΤΑΜΑΞΑΣ.
ΤΙΠΛΕΙΑΔΟΝ ΜΕΛΛΕΙ ΜΟΙ: ΤΙ ΔΑΣΤΕΡΟΣ ΒΟΩΤΕΩ;
ΠΟΙΣΟΝ ΑΜΠΕΛΟΥΣ ΜΟΙ: ΚΑΙ ΒΟΤΡΥΑΣ ΚΑΤΑΥΤΩ.
ΚΑΙ ΧΡΥΣΕΟΥΣ ΠΟΤΟΥΝΤΑΣ ΟΜΟΥ ΚΑΚΩΣ ΛΥΑΙΩ.
ΕΡΩΤΑΚΑΙ ΒΑΘΙΝΟΝ. Ideſt.
Argentum tornan fabrica uulcane mihi.
Non hominem armatum: quid enim cum bellis mihi.
Sed cauum poculum cude: quantum uales maxime.
Inq; eo neq; aſtra: nec plauſtra facias.
Nam quid cum pleiadibus: quid cum boote mihi.
Tites fabrica quæſo intus: & racemos pariter
Aureoſq; pulchre calcantis comites lyæi.
Amorēq; pofundū ſimul. Tū græci pluſculi quiſ in eo conuiuio erāt: hoies amœni: & nr̄as quoq; litteras haud incurioſe docti. Iulianū rhetorē laceſſere: inſectariq; adorti ſunt tanq; prorſus harbar & agreſtem qui ortus terra hiſpania foret. Clamatorq; tm̄ & facundia rabida: iurgioſaq; eſſet. Etuſq; linguæ exercitationes doceret: q̄ nullas uoluptates: nullāq; mulcedinē ueneris atq; muſæ haberet. Sæpeq; eū pcuntabat: qd de Anacreonte cæteriſq; id genus poetis ſentiret. Et ecquis noſtrū poetar tam fluentes carminum delicias feciſſet? Niſi Catullus inquiunt forte pauca: & Caluus itidē pauca. Nam Neuius implicata: & Hortenſius inuenuſta: & Cinna illepida: & Mēmius dura ac deinceps oēs rud a fecerunt atq; abſona. Tū ille pro lingua patria: tanquam p aeris: & focis aio irritato indignabundus. Cedere equidem inquit uobis debui: ut i tali ασατια. i. luxu prodigalitate: atq; neqtia artiū nos uinceretis. Et ſicut in uoluptat bus cultus atq; uictus: ita i cantilenar quoq; multis anteiretis. Sed ne nos. i. nomē latinū: tanquā pfecto uaſtos quoſdā & in ſubdidos αναφροδισιας. i. in uetuſtatis condēneris: permitte mihi quæſo opire pallio caput: quod quadā parum pudica oīone Socratē feciſſe aiunt. Et audite ac diſcite noſtros quoq; antiquiores ante eos quos amaſios: ac uenerios fuiſſe. Tum reſupinus capite conuelato uoce admodum quam ſuaui uerſus cecinit Valerii Aeditui ueteris poetæ: item porcii Licinii: & Q. Catulli: quibus mundius: uenuſtius: limatius: preſſius græcum latinum ue nihil quicquā reperiri puto.

Iulianus hiſpanus rhetor.

Verſus Aeditui.
Dicere cum conor curam tibi pamphila cordis.
Quid mihi abs te quæram: membra labris abeunt.
Per pectus miſer manat mihi ſubito ſudor. Si tacitus ſubidus: dupleo ideo pereo:
Atq; item alios uerſus eiuſdem addidi: non hercle minus dulcis quam priores.
Quid faculam præfers phileros: qua nihil opus nobis?
Ibimus: hic lucet pectore flamina ſatis:
Iſtam non potis eſt uis ſæua extinguere uenti.
Aut hymber cælo condidus præcipitans.
At contra hunc ignem ueneris: niſi uenus ipſa:
Nulla eſt quæ poſſit uis alia opprimere.
Item dixit uerſus porcii Licinii hoſce.
Cuſtodes ouium uidere propaginis agnum.

Quæritis ignē? ite huc quæritis: ignis homo est.
Si digito attigero: icēdam siluam simul omnem.
Omne pecus flamma est: omnia quæ uideo.
Q. Catulli uersus illi fuerunt.
Au fugit animus: credo (ut solet) ad theotimum.
Deuenit sic est: perfugium illud habet.
Quid si non interdixissem ne illud fugitiuum.
Mitteret ad se intro: sed magis eiiceret.
Ibimus quæsitum uerbum: ne ipsui teneamur.
Formido. quid agro. da uenus consilium.

¶ Verba hæc præter propter: in usu uulgi prodita etiam Ennii fuisse. Cap. x.

Emini me quondā & Celsinū Iulianū Numidā ad Frōtonē Corneliū: pe-
m des tūc grauiter ægrū ire uisere: atq; ibi qui introducti sumus: offendimus eū cubātē i symphodio græciēsi: circū undiq; sedentibus multis: doctrina aut genere aut fortuna nobilibus uiris: assistebat fabri ædiū complures balneis nouis moliendis adhibiti: ostēdebantq; depictas in mēbranulis uarias spēs balneaȝ. Ex quibus quū elegisset unā formā: speciēq; ueris: iterrogauit: quātus esset pecuniæ conspectus ad id totū op9 absoluēdū. Cūq; architectus dixisset necessaria uideri eē sestertia ferme. ccc. un9 ex amicis Frōtonis & p̄ter pp inqt alia qnquaginta. Tū fronte dilatis Præter
sermonib9 quos hīe de balneaȝ sumptu īstituerat: aspiciēs ad eū amicū q̄ dixerat qn propter.
quaginta eē alia p̄ter pp: at ille amicus nō meū inqt hoc uerbū ē: sed multoȝ hominū quos loquētis id audias. Quid āt id uerbū significet: nō ex me sed ex grāmatico q̄ endū ē. ac simul digito demōstrat grāmaticū haud in celebri noīe romę docētē sedentē. Tū grāmaticus usitati peruulgatiq; uerbis obscuritate motus. Quærimus inqt: qd honore qōnis minime dignū ē. Nā nescio quid hoc p̄nimis plæbeiū est & inopificum sermonibus q̄ notius: at. n. Frōto iā uoce atq; uultu intētiore: ita ne inqt magister de honestū tibi: deculpatū hoc uerbū uidetur quo: &. M. Cato. &. M. Varro & pleraq; ætas superior ut necessario & latino usi sunt At ibi iulius Celsinus admonuit ī tragœdia quoq;. Q. Ennii: quæ Iphigenia inscripta est: idipsū de quo quærebat: scriptū esse & a grāmaticis cōtaminari magis solitū quā enarrari. Quo circa statim ꝑferri Iphigeniam. Q. Ennii iubet in eius tragœdiæ choro inscriptos esse hos uersus legimus.

Ocio qui nescit uti: plus negocii habet.
Quam quum est negocium in negocio.
Nam cui quid agat: institutum est: nullo negocio
Id agit studet ibi: mentem atq; animum delectat suum
Ocioso initio animus nescit: quid uelit.
Hoc idem est enim neq; domi nunc nos: nec militiæ sumus.
Imus huc: hīc illuc: quum illuc uentum est: ire illinc iubet.
Incerte erat animus: præter propter uitam uiuitur.

Hoc ubi lectū est: tum deinde Frōto ad grāmaticū iā labentē: audisti inqt magister optime Ennium tuū dixit præter propter: & cū snīa qdem tali quali seueriſſimæ philosophorum eē obiurgationes solēt. Petimus igit dicas (quoniam de Enniano iā uerbo quærit) quid sit notus eiusce uersus sensus: incerte erat aīus: præter ꝑpter uitam uiuitur. Et grāmaticus sudans multū ac rubens multum: quū id pleriq; prolixius ri

derent exurgit. Et abiens. Tibi inquit fronto poſtea uni dicam: ne inſcitiores audiant ac diſcant: atq; ita omnes relicta ibi quæſtione uerbi conſurreximus.

¶Ponit uerſus Platonis amatorios: quos admodum iuuenis luſit: dum tragœdiis contendit. Cap. xi.

Elebrantur duo iſti græci uerſiculi: multorumq; doctoq; hominum me-
c moria dignãtur: q; ſint lepidiſſimi & uenuſtiſſimæ breuitatis. Neq; adeo pauci ſunt ueteres ſcriptores: qui eos Platonis eſſe philoſophi affirmant: quibus ille adoleſcẽs luſerit: cum tragœdiis quoq; eodem tpe faciendis præluderet.

ΤΗΝ ψῡΧΗΝ ΑΓΑΘΩΝΑ ΦΙΛΩΝ ἘΠΙΧΕΙ ΛΕΣΙΝ ΘΟΧΟΝ.
ΗΛΘΕ ΓΑΡ Η ΤΛΗΜΩΝ. ΩΣ ΔΙΑΒΗΣ ΟΙΔΕΜΙ. ideſt

Sauia dans agathoni animam ipſe in labra tenebam.
Aegra etenim properans tanq̃ habitura fuit. Amicus meus ΟΥΚΑΜΒΥΣΟΣ. ideſt non inelegans adoleſcens: in plures uerſiculos licentius liberiuſq; uertit: qui quoniam mihi quidem uiſi ſunt non eſſe memoratu indigni: ſubdidi.

Dum ſemhiulco ſauio meum puellum ſauior.
Dulcemq; florem ſpiritus duco ex aperto tramite:
Anima ægra & ſaucia cucurrit ad labias mihi.
Rictumq; oris peruium & labra pueri mollia.
Rimata itineri tranſitus: ut tranſiliret nititur.
Tum ſi moræ quid pluſculæ fuiſſet in cœtu oculi
Amoris igni percita tranſiſſet: & me linqueret.
Et mira prorſum res maneret: ut ad me fierem
Mortuus: ad puerum intus uiuerem.

¶Diſertatio Herodis attici ſuper ui & natura doloris: Suæq; opinionis affirmatio p exẽplum indocti ruſtici. qui cum rubis fructiferas arbores præcidit. Cap. xii.

Erodẽ atticũ conſularem uiq; athenis differentem audiui græca oõne i qua
h fere omnis memoriæ noſtræ uniuerſos grauitate atq; copia: & elegãtia uo cum longe præſtitit. Diſſeruit aũt cõtra ΑΠΑΦΙΑΝ. i. tranqllitatem ſtoicorũ laceſſitus a quodam ſtoico: tanq̃ minus ſapienter: & parum uiriliter dolorem ferret: ex more pueri: quẽ amauerat. In ea diſertione q̃tulum memini: huiuſcemodi ſenſus eſt: q; nullus uſq̃ homo q ſecundum naturã ſentiret: & ſaperet: affectionibus iſtis animi: quas ΠΑΘΗ. i. paſſiones appellabant ægritudinis: cupiditatis: timoris: iræ uoluptatis carere: & uacare totis poſſet: & oino non dolere. Atq; ſi poſſet etiam obniti ut totis careret: non ex re id eſſe melius quoniam langueret aius: & torperet affectionũ quarundam adminiculis ut neceſſario plurimum imperio priuatus. Dicebat. n. ſenſus iſtos motuſq; animi: qui quum imoderatiores ſunt: uitia fiunt: innexos implicatoſq; eſſe uigoribus quibuſdam mentium & alacritatibus. Ac propterea ſi oino omnis eos impitius cõuellamus periculum eẽ: ne eis adhærentes bonas quoq; & utiles ai indoles amitamus. Moderandos eſſe igitur & ſcire conſiderateq; purgãdos cẽſebat: ut ea tm̃ quæ aliena ſunt: cõtraq; naturã uiderent: & cũ pernicie agnata ſunt detrahãtur. Ne profecto id accidat: quod cuipiã Thracio inſipienti & rudi in agro: quẽ emerat: procurando uenisſe uſu fabula eſt. Homo Thracius iquit ex ultima barbaria ruris colendi inſolens: quum in terras cultiores humanioris uitæ cupidine commigraſſet: fundum mercatus eſt olea atq; uitæ conſitum qui quia nihil admodum ſup uitæ

aut arbore

aut arbore colẽda ſciret: uidet forte uicinũ rubos late atq; alte abhortos excidẽtẽ. Fraxinos ad ſummũ ꝓpe uerticẽ deputantẽ. Suboles uitiũ e radicibus caudicum ſup terram fuſas reuelẽtẽ. Stolones in pomis: aut i oleis, ꝓceros: atq; decerptos amputantẽ Acciditq; ꝓpe: & cur tantã ligni atq; frondiũ cædẽ faceret: ꝓcõtatus eſt. Et uicin⁹ ita reſpõdit: ut ager inqt mũdus puruſq; fiat: eiuſq; arbor atq; uitis fœcũdior. Diſcedit ille a uicino grãs agẽs: & lætus tanq̃ adeptus rei ruſticæ diſciplinã. Tũ falcẽ ibi ac ſecurim capit. atq; ibi hõ miſer iperitus: uites ſuas ſibi oĩs & oleas detrũcat. Comaſq; arbor⁊ lætiſſimas: uberrimoſq; uitum palmites decidit: & fructeta atq; uirgulta ſimul oĩa pomis frugibuſq; gignendis fœlicia: cũ ſentibus & rubis: purificandi agri gra cõuellit: mala mercede doctus: audaciã: fiduciãq; peccandi imitatione falſa eruditus: Sic inqt iſti apathię ſectatores: qui uideri ſe eſſe tranqllos: & intrepidos: & imobiles uolũt: dũ nihil capiũt: nihil dolẽt: nihil iraſcunt: nihil gaudẽt: oĩbus uehementioribus animi officiis amputatis: in corpore ignauæ & quaſi eneruatæ uitæ conſeneſcũt.

¶ Quos pumiliones dicimus: græce ναηοῦσ appellari. Cap. xiii.

Tabant forte una in ueſtibulo palatii fabulãtes Fronto Cornelius: & Feſtus Poſthu. & Apolli. Sulpitius. Atq; ibi ego aſſiſtens cũ quibuſdã aliis ſermones eo⁊ quos de litter⁊ diſciplinis habebant: curioſius captabam. Tũ Fronto Apollinari. Fac me inquit magiſter ut ſim certus: an recte ſuperſederim nanos dicere: parua nimis ſtatura hoies: maluerimq; eos pumiliones appellare: qm̃ hoc ſcriptũ eſſe in libris ueter⁊ meminerã. Nanos aũt ſordidũ eſſe uerbũ & barbarũ credebã. Eſt inquit hoc Apollinaris in cõſuetudine imperiti uulgi frequẽs: ſed barbarũ nõ eſt: cenſeturq; linguæ græcæ origine. Ναηοῦσ. n. græci uocauerunt breui atq; humili corpore hoies: paulum ſupra terrã extantes. Idq; ita dixerũt adhibita quadã ratione etymologiæ cũ ſnia uocabuli competẽte. Et ſi memoria inquit mihi non labat ſcriptũ hoc eſt in comœdia Ariſtophanis: cui nomẽ eſt ἀκλαηηο. i. minime plorans. Fuiſſet aũt uerbũ hoc a te ciuitate donatũ: aut in latinã coloniã deductũ: ſi tu eo uti dignatus fores. Eſſetq; in impendio ꝓbabilius: quã quæ a Laberio ignobilia nimis & ſordentia in uſũ linguæ latinæ ĩtromiſſa ſunt. Tũ Feſtus Poſthumius grãmatico cuipiã latino Frõtonis familiari. Docuit inqt nos Apollinaris nanos uerbũ græcũ eſſe. Tu nos doce in quo de mulis aut equuleis humilioribus uulgo dicit⁊: an ne latinum ſit: & apud quẽ ſcriptũ reperiat⁊. Atq; ille grãmaticus: hõ ſane perq̃ in noſcendis ueteribus ſcriptis exercitus. Si piaculũ inquit nõ cõmittit⁊ ꝑſente Apollinare: qd de uoce illa græca latinaue ſentiam dicere audeo tibi Feſte quærenti reſpondere eſſe hoc uerbũ latinum. Scriptũq; inueniri in poematis Heluii cinnæ non ignobilis neq; indocti poetæ. Verſus eius ipſos dixit: quos qm̃ memoriæ mihi aderant: adſcripſi.

Nanus

At nunc me genii nana per ſalicta
Bigis rheda rapit citata nauis.

¶ Contemporaneos fuiſſe Cæſari & Ciceroni. M. Varronẽ: &. P. Nigidium ætatis ſuæ doctiſſimos romanos. Et q; Nigidii commentationes propter ea⁊ obſcuritates ſubtilitatemq; in uulgus non exeunt. Cap. xiiii.

M. cicero
C. Cæſar
M. Varr.
P. Nigidius

Etas. M. Ciceronis: &. C. Cæſaris ꝑſtãti facũdia uiros paucos habuit. Doctrina⁊ aũt multiformiũ uariarũq; artiũ qbus humanitas erudita eſt: cultum habuit. M. Varronẽ: &. P. Nigidiũ. Sed Varronis quidẽ monumẽta re⁊ ac diſciplina⁊: quæ per litteras cõdidit in ꝓpatulo frequẽtiq; uſu ferunt⁊. Nigi

123

dianæ aũt cõmentationes nõ perinde in uulgus exeunt: & obſcuritas ſubtilitaſq; eaꝝ tanq̃ paꝝ utilis derelicta eſt. Sicuti ſunt quę pauloante legimus in cõmentariis eius: quos grãmaticos inſcripſit. Equibus q̃dã ad demõſtrãdũ ſcripturæ genus exẽpli gr̃a ſumpſi. Nã quũ de nã atq; ordine lr̃aꝝ differeret: quas grãmatici uocales appellãt: uerba hæc ſcripſit. Quæ relinqmus inenarrata ad exercẽdã legẽtiũ intẽt onẽ a & o ſp̃ principes ſunt i & u ſemp ſubditæ e & ſubdit & p̃it. In eurippo præit & ſubdit in æmilio. Siqs putat p̃ire u in his uerbis Valerii: Vẽnoni: uoluſi. Aut i in his iampridẽ: iecur: iocũ: iucũdũ: errabit q; hæc lr̃æ quũ præũt: ne uocales quidẽ ſunt. Itẽ ex eodẽ libro uerba hæc ſunt. Inter lr̃am n & g eſt alia uis: ut in noĩe anguis & angaria: & ancoræ: & increpat: & incurrit: & ingenuus. In oĩbus. n. his nõ ueꝝ n ſed adulterinũ poni tur. Nam n nõ eſſe: lingua indicio eſt. Nam ſi ea littera eſſet lingua palatũ tangeret. Alio deinde in loco eſt ſcriptum. Græcos nõ tãtæ inſcitiæ arceſſo qui ou ex o & u ſcripſerunt: quantæ qui ei ex e & i illud enim inopia fecerunt: hoc nulla re ſubacti.

¶ Auli Gelii noctium atticarum commentarii: Liber Vigeſimus.

¶ Diſceptatio Sexti Cecilii iureconſulti: & Phauorini philoſophi de legibus duodecim tabularum. Cap. i.

Ex. Cecilius in diſciplina iuris atq; legibus po. romani noſcendis: interpretãdiſq; ſcientia uſu auctoritateq; illuſtri fuit. Ad eũ forte
3 in atea palatina quũ ſalutationẽ Cæſaris operiremur: ph̃us Phauorinus acceſſit. Collocutuſq; eſt nobis multiſq; aliis præſentib9. In illis tunc ſermonibus orta mẽtio eſt decẽuiraliũ: quas decẽuiri eius rei gr̃a a populo creati cõpoſuerunt. Inq; duodecim tabulas eõſcripſerũt: eas leges quũ Sex. Cecilius inquiſitis exploratiſq; multaꝝ urbiũ legib9 elegãti atq; abſoluta breuitate uerboꝝ ſcriptas diceret. Sic inquit hoc Phauorinus in pleraq; eaꝝ legũ parte ita uti dicis. Nõ n. minus cupide tabulas iſtas. xii. legi q̃ illos decẽ libros Platonis de legibus. Sed quædã iſtic aĩaduertũtur: aut obſcuriſſima: aut leuia: contra dura nimis & remiſſa: aut nequaq̃ ita ut ſcriptum eſt conſiſtentia. Obſcuritates inquit Sex. Cecilius: non aſſignemus culpæ ſcribẽtium: ſed inſcitiæ nõ aſſequentiũ: quanq̃ ii quoq; ipſi qui quæ ſcripta ſunt minus percipiunt: culpa uacãt. Nã longa ætas uerba atq; mores ueteres oblitterauit quibus uerbis moribuſq; ſnĩa legũ comprehẽſa eſt. Trecẽteſimo nãq; anno poſt Romam cõditam tabulę cõpoſitæ ſcriptæq; ſunt. A quo tpe ad hunc diem anni eſſe nõ longe minus. dcc uident. Dure aũt ſcriptum eſſe in iſtis legibus: qui exiſtimari poteſt? Niſi durã eſſe legem putas: quæ iudicem arbitrũue iure datũ: qui ob rem dicendam pecuniã accepiſſe conuictus eſt: capite ponit. Aut quæ furem manifeſtum: ei cui furtum factũ eſt in ſeruitutẽ tradit. Nocturnũ aũt furem ius occidendi tribuit. Dic. n. quæſo: dic uir ſapientiæ ſtudioſiſſime: an tu aut iudicis illius perfidiã contra oĩa iura diuina atq; humana iuſiurandũ ſuũ pecunia uẽdentis: aut furis manifeſti intolerandã audaciã: aut nocturni graſſatoris inſidioſam uiolẽtiã: non dignã eſſe capitis pœnæ exiſtimas. Noli inqt phauorinus ex me quærere quid ego exiſtimẽ. Scis. n. ſolitũ eẽ me p̃ diſciplina ſectæ quã colo inqrere potius: quã decernere. Sed nõ leuis æſtimator: neq; aſpernabilis eſt popu. Romanus: cui delicta quidem iſtæc uindicanda pœnæ tñ huiuſcemodi nimis duræ

eſſe uiſæ

esse uisæ sunt. Passus est. n. leges istas de tam imodico iudicio: situ atq; senio emori. Sicut illud quoq; nō humaniter scriptū iprobauit: q; si homo in ius uocatus morbo aut ætate æger ad ingrediendū inualidus ē: arcera non sternit: sed ipse aufertur: & in mēto imponit: atq; ex domo sua ad ptorem in comitiū noua funeris facie affertur. Quā. n. ob cām morbo affectus: & ad respōdendū p sese idoneus iumēto adherens i ius aduersario deportat. Q d uero dixi uideri quædā eē impēdio molliora nōne tibi quoq; uidet esse dilutū: q d ita de iniuria puniēda scriptū ē. Si iniuria alteri faxit. xxv. æris pœnæ sonto. Quis. n. erit tā inops: quā ab iniuriæ faciēdæ. xxv. asses deterreant. Itaq; quū eā legē. Q. quoq; Labeo uester in libris: quos ad. xii. tabulas cōscripsit: nō pbaret: inqt. L. Neratius fuit egregie hō improbus: atq; imani uecordia. Is pro dele ctamēto habebat os hois liberi: manus suæ palma uerberare. Eū seruus sequebatur crumenē plenā assium portitās: & quēcūq; depalmauerat numerari statim secundū xii. tabulas. v. &. xx. asses iubebat. Propterea in ptores postea hāc abolescere & relinq censuerūt: iniuriisq; æstimādis recuperatores se daturos edixerūt. Nōnulla āt in istis legibus: nec cōsistere quidē: sicuti dixi uisa sunt. Velut illa lex talionis: cuius uerba: ni si memoria me fallit: hæc sunt. Si mēbrū rupit meū e pacto talio esto. Præter. n. ulciscendi acerbitatē: ne pcedere quoq; executio iusta talionis pōt. Nā cui mēbr̄ ab alio ruptū est: si ipsi itidē rūpere p talionē uelit quæro an efficere possit rūpēdi pariter mēbri æquilibriū? In q̄ re primū ea difficultas est iexplicabilis. Quin si mēbr̄ inqt alter imprudēs ruperit. Quod. n. per imprudentiā factū est: retaliari per imprudentiā debet. Ictus quippe fortuitus: & cōsultus: non cadunt sub eiusdē talionis similitudinē. Quoniam igitur mō imprudentem poterit imitari qui in exequēda talione nō licentiæ ius habet sed imprudētiæ. Sed & si prudēs ruperit: nequaq̄ patietur: aut alius se ledi: aut latius q d cuiusmodi libra atq; mensura caueri possit non reperio. quin etiā si qd plus erit aliterue cōmissum: res fiet ridiculæ atrocitatis: ut cōtraria actio mutuæ talionis oriat: & adolescat infinita quædam reciprocatio talionū. Nā de īmanitate illa secādi parciendiq; humāi corporis: si unus ob pecuniā debitam addiiudicatus: ad dictusq; sit pluribus non libet meminisse: & piget dicere. Quid. n. uideri potest effrenatius: quid ab hois ingenio diuersius: q̄ q; membra & artus inopis debitoris: breuissimo laniatur distrahant: sicut nunc bona uenum distrahunt. Tū Sex. Cecilius amplexus utraq; manu Phauorinū. Tu es inquit unus pfecto in nostra memoria: non graiæ modo: sed & romanæ rei peritissimus. Quis. n. philosophor̄ disciplinæ suæ leges: iam scite atq; docte callet: q̄ leges tu nostras decemuirales percalluisti. Sed quæso te: quum tū digrediare paulisper curriculis istis disputationū uestrar̄ academicis omissoq; studio quicquid libitum est arguēdi tuendiq; consideres grauius cuiusmodi sint ea quæ reprehēdisti. Nec ideo contēnas legum istarum antiqtates: q; pleriscq; ipsis iam po. ro. desiuerit. Non. n. profecto ignoras legum oportunitates: & medelas p tēpor̄ moribus: & pro rer̄ publicar̄ generibus: & pro utilitatū præsentiū rōnibus: proq; uitior̄ quibus medendū est feruorib9 mutari: atq; flecti. Neq; uno statu cōsistere: qn ut facies cæli & maris: ita rer̄ atq; fortunæ tēpestatib9 uariet. Quid salubrius uisum est rogatione illa Stolonis iuger̄ de numero præfinito? Quid utilius plebiscito uoconio de coercēdis mulier̄ hæreditatibus. Quid tā necessariū æstimatū est ppulsandæ ciuiū luxuriæ quā lex licinia & fannia: aliæq; itē leges sumptuariæ. Oīa tū hæc oblitterata & opta sunt ciuitatis opulētia quasi quibusdā fluctibus

L. Neratius

exæſtuantis. Sed cur tibi uiſa eſt inhumana oium mea quidē ſnīa humaniſſima quæ iumentū dari iubet ægro aut ſeni in ius uocato? Verba ſunt hæc de lege. Si in ius uocat: ſi morbus uitaſue uitiū extitit: q̄ in ius uocabit: iumentū dato ſi nolet arcerā ne ſternito. At tu forte morbū appellari hic putas: ęgrotationē graue cū febri rapida & quercera? Iumētūq; dici pecus aliq̄d unicū tergo uehēs. Ac ꝓpterea minus fuiſſe humanū exiſtimas ægrotū domi ſuæ cubātē: iumēto ipoſitū i ius rapi. Hoc mi Phauorine nequaq̄ ita ē. Nā morb⁹ in lege iſta nō febriculoſus neq; nimiū grauis: ſed uitiū aliq̄d imbecillitatis atq; inualētiæ demonſtrat: nō periculū uitæ oſtendit. Cætero q̄

morbus

morbū uehementiorē uim grauiter nocēdi hītem: legū iſtaꝝ ſcriptores alio in loco

ſonticus

nō p ſe morbū: ſed morbū ſonticū appellāt. Iumētū quoq; non id ſolū ſignificat: q̄d

iumētum

nūc dī: ſed uectabulū ēt: q̄d a iunctis pecorib⁹ trahebat. Veteres. n. noſtri iumentū

arcera

a iungēdo dixerūt. Arcera āt uocabat ploſtrū tectū undiq; & munitū: quaſi arca q̄dam magna ueſtimētis iſtrata: qua nimis ægri aut ſenes portari cubantes ſolebant. Quæna ibi igit acerbitas eſſe uiſa eſt: q̄d in ius uocato pauperrimo hoī uel inopi: q̄ aut pedibus forte ægris eſſet: aut quo alio caſu igredi nō quiret: ploſtrū eſſe dādum cenſuerūt: neq; inſtruit tñ delicate arceram iuſſerūt: qm̄ ſatis eſſet inualido cui modi uectaculum. Atq; id fecerunt ne accuſatio iſta ægri corporis perpetuam uacatiōem daret fide tractantibus: iuriſq; actiones declinantibus. Sed enim ipſum uide q̄ in iniurias factas. v. &. xx. aſſibus ſanxerunt non omnino omnis mi Phauorine iniurias ære iſto pauco diluerunt. Tametſi hæc ipſa paucitas aſſium graue pondus æris fuit. Nam librariis aſſibus in ea tēpeſtate populus uſus eſt: ſed iniurias atrocioris: ut de oſſe facto non liberis modo uerumetiam ſeruis factas impēſiore damno uindicauerunt. Quibuſdā autem iniuriis talionē quoq; appoſuerūt. Quā quidē tu talionē uir optime iniquus paulo inſectatus es. Ac ne cōſiſtere qdem dixiſti: lepida quadā ſolertia uerboꝝ: qm̄ talioni par: nō ſit talio: neq; rūpi mēbrū facile poſſit: ad alterius ruptureꝯ ut ais tu) æquabiliū. Veſtꝝ ē mi Phauorine talionē rariſſimū fieri difficillime. Sed d cēuiri minuere atq; extinguere uolētes huiuſcemodi uiolētiam pulſandi atq; lædendi talione: eo quoq; metu coercēdos eē hoies putauerūt. Neq; eius q mēbrū alteri rupiſſet: & paciſci tñ de talione redimēda nollet: tantā eſſe habendi rationem arbitrati ſunt: ut an prudēs imprudēſue rupiſſet: ſpectandū putarēt. Aut talionē in eo uel adamaſim æquipararēt: uel in libili perpenderēt. Sed potius eundē animū eundemq; impetū: in eadē parte corpis rumpēdi: nō eundē quoq; caſum exigi uoluerūt. qm̄ modus uoluntatis præſtare poſſet: caſus ictus non poſſet. Quod ſi ita eſt ut dico: & ut ipſe æquitatis habitus demōſtrat: taliones illæ tuæ reciprocæ argutiores ꝓ

Talio

fecto q̄ ueriores fuerunt. Sed qm̄ acerbum quoq; eſſe hoc genus pœnæ putas. Quæ obſecro te: iſta acerbitas eſt: ſi idem fiat in te: q̄d tute in alio feceris? Præſertim quum habeas facultatem paciſcendi: & non neceſſe ſit pati talionem: niſi eam tu elegeris? Quod edictum aūt prætorium de æſtimādis iniuriis probabilius eſſe his pōt? Nolo hoc ignores hanc quoq; ipſam talionem ad æſtimationem iudiciis redigi neceſſario ſolitam. Nam ſi reus qui de paciſci noluerat: iudici talionem imperanti nō parebat: æſtimata lite iudex hominem pecunię damnabat: atq; ita ſi reo & pactio grauis & acerba talio uiſa fuerat: ſeueritas legis ad pecuniæ mulctam redibat: Reſtat ut ei quod de ſectione pactioneq; corporis immaniſſimum eſſe tibi uiſum eſt: reſpondeā. Omnibus quidem uirtutum generibus: exercendis: colendiſq; populus Ro. e parua

origin e

origine ad tantæ amplitudinis instar emicuit. Sed oium maxime atq; præcipue fidē coluit: sanctāq; habuit: tā priuati: quā publicę. Sic cōsules clarissimos uiros hostibꝰ confirmandæ fidei publicæ cā dedit. Sic clientē in fidē acceptum cariorē haberi: q̄ ꝑ pinquos: tuendūq; esse cōtra cognatos censuit. Neq; prius ullū facinus æstimatū ē: q̄ sicut ꝑbaretur clientē diuisi habuisse. Hanc aūt fidē maiores nostri non mō in offi cioꝝ uicibus sed in negocioꝝ quoq; cōtractibus sanxerunt: maximeq; in pecunię mui tuaticæ usu atq; cōmercio. Adimi. n. putauerunt subsidiū hoc inopiæ tēporariæ: quo cōmunis hoīum uita indiget: si perfidia debitoꝝ sine graui pœna eluderet. Confess igitur æris ac debiti iudicatis. xxx. dies sunt dati conquirēdæ pecuniæ cā quā dissolue rent. Eosq; dies decēuiri iustos appellauerunt: uelut quoddā iusticiū. i. iuris inter eos quasi interstitionē quandā & cessationē: qbus diebus nihil cū iis agi iure posset. Post deinde nisi dissoluerā ad prætorē uocabant̄: & ab eo quibus erāt iudicati adicebant̄. Neruo quoq; aut cōpedibus uinciebātur. Sic. n. sunt opinor uerba legis. Aeris cōfes si: rebusq; iure iudicatis. xxx. dies iusti sunto: Post deinde manus iniectio esto. in ius Dies iusti
ducito. ni iudicatum facit: aut qui pseudo eo in iure: uim dicit: secum ducito: uincito aut neruo: aut cōpedibus. xv. pondo: ne minore: aut si uollet: maiore uincito. Si no let suo uiuito. Ni suo uiuit: qui eum uinctū habebit libras farri in dies dato. Si uolet plus: dato. Erat aūt ius interea paciscendi. Ac nisi pacti forent: habebātur in uinculis dies. Ix. Inter eos dies trinis nūdinis cōtinuis ad prætorē in comitiū ꝑducebātur: quā tæq; pecuniæ iudicati essent: prædicabat̄. Tertiis aūt nūdinis capite pœnas dabant. Aut trās tyberim pergere uenū ibant. Sed eā capitis pœnā sanciēdæ sicuti dixi: fidei gratia: horrificā atrocitatis ostentu: nouisq; terroribus metuendā reddiderūt. Nā si plures forēt: quibus reus esset iudicatus: secare si uellent atq; partiri corpus addicti sibi hois pmiserūt. Et quidē uerba ipsa legis dicā: ne existimes inuidiam me istā forte formidare. Tertiis inqt nūdinis: ptis secāto: si plus minusue secuerūt se fraude esto: Nihil ꝑfecto īmitius: nihil īmanius: nisi ut re ipsa apparet: eo cōsilio tanta īmanitas pœnæ denunciata est: ne ad eam unq̄ peruenireturꝰ. Addici nāq; nūc & uiciri multos uidemus qa uinculoꝝ pœnā deterrimi hoies contēnunt. Dissectū esse antiquitus ne minem equidē neq; legi: neq; audiui: qm̄ sæuicia ista pœnæ contēni nō quita est. An putas Phauorine si nō illa ēt ex. xii. tabulis de testimoniis falsis pœna aboleuisset: & si nūc quoq; ut antea qui falsum testimoniū dixisse cōuictus esset: e saxo tarpeio deii ceretur: mētituros fuisse ꝑ testimonio tam multos: q̄ uidemus? Acerbitas plerunq; ulciscendi maleficii: bene atq; caute uuēdi disciplina est. Historia de Metio Suretio albano nobis quoq; nō admodū numero istiusmodi libros lectitantibus ignota nō est. Qui qm̄ pactū atq; condictū cū rege po. ro. perfide rupat: binis quadrigis euin ctus: in diuersa nitētibus laceratus ē. Nouū atq; aspeꝝ suppliciū quis negat. Sed qd elegātissimus poeta dicat: uide. At tu dictis albane maneres. Hæc atq; alia ubi Sex. Cecilius oībus qui aderant ipso quoq; Phauorino approbāte: atq; laudāte disseruit: nunciatum est cæsarem iam salutari: & separati sumus.

¶ Vocabulū siticinū in. M. Catonis oratione quid significet. Quā ob cām. L. Accius poeta in grāmaticis siciniſtas nebuloso nomine esse dixerit. Cap. ii.

Siticines scriptū est in oīone. M. Catonis: q̄ inscribitur. Ne imperiū sit uete
ſ ri ubi nouus uenerit. Siticines inqt & liticines & tubicīes. Sed Cesellio Vi Siticines.
dex in cōmētariis lectionū antiquaꝝ: scite qdē se ait: liticines lituo cātare:

& tubicines tuba. Quid iſtuc aũt ſit: q̃ ſiticines cantant homo ingenuæ ueritatis ſci re ſe negat. Nos aũt in Capitonis Atteii cõiectaneis inuenimus ſiticines appellatos q̃ apud ſitos canere ſoliti eſſent: hoc ẽ uita functos: & finitos: & ſepultos. Eoſq; habuiſ ſe ꝓprium genus tubæ: qua canerẽt: a cæteroꝝ tubicinũ ꝓprietate differens: quos ſi cinniſtas uulgus dicit. Qui rectius locuti ſunt: ſicinniſtas littera n gemina dixerũt. Si cinniũ. n. genus ueteris ſaltatiõis fuit. Saltabũdi aũt canebant q̃ nunc ſtantes canunt Poſuit hoc uerbum: L. Accius poeta in pragmaticis. Appellariq; ſicinitas ait nebu loſo nomine: credo ꝓpterea nebuloſo: q̃ ſicinnium cur diceretur obſcurum eſſet.

¶ Artificium ſcænicoꝝ ſtudiũ: amoremq; inhoneſtũ: ꝓbroſumq; eſſe. Et ſuper ea re uerba Ariſtotelis philoſophi adſcripta. Cap. iii.

c Omædos q̃ſpiã & tragœdos: & tibicines diues adoleſcẽs Tauri phi diſci pulus liberos hoïes: ĩ delicijs atq; ĩ delectamẽtis hẽbat. Id genꝰ ãt artifices græce appellãt᷑ οι περι τον Διονυσον θεχνιται. i. Liberi pris Artifices: eũ adoleſcẽtẽ Taurus ſodalitatibꝰ cõuictuq; hoïum ſcænicoꝝ abducere uolẽs: miſit ei uerba ex Ariſto. lib. exſcripta: q̃ προβληματαꝫ εγκυκλια. i. qõnes circulares ĩſcriptꝰ eſt. Iuſſitq; uti ea quotidie lectitaret. Διατι οι Διονυσιακοι τεχνιται ωσεπι τοπο λουτον ηροι εισιν οτι ακισαλογου και φιλοσοφιας κοινωνουσι. Διατυ περι τας αναγκαιας τεχναστο παλυμερους του νιουεινναι καὶ οτε ἐνακρασιαις τον πολυ ν χρονον εισιν: ουεδε εν απορίαις ἀμφοτεραδε φαυλοτηθοσ παρασκευ αζικα .i. Cur genus id hoïum qd dionyſiacos technitas. i. artifices bacchanales appellam ꝰ ĩprobis eẽ moribus magna ex ꝑte cõſueuerũt? An qa mĩme ſeſe ſtudio ſapĩæ dedũt? eo. ſ. q̃ in artibus neceſſarijs magnã partẽ ætatis ſuæ cõſumunt: uitã plurimũ tradu cunt incõtinenter: ꝑtim ẽt cum inopia: quod quidẽ utrunq; uitia & gignit & auget.

¶ Exempla epiſtolarum alexandri regis: & Ariſtotelis philoſophi: ita uti ſunt edita: eaq; in linguam latinam uerſa. Cap. iiii.

c Ommentationũ ſuaꝝ artiũq; quas diſcipulis tradebat Ariſtoteles ꝓhus regis alexãdri magiſter duas ſpẽs habuiſſe dr. Alia erãt q̃ noïabat εξοτερικα. i. extraria uel extriſeca. Alia q̃ appellabat ακροαματικα. i. auſcultato ria εξοτερικα dicebant᷑: q̃ ad rhetoricas meditatiões: facultatẽ argutiaꝝ: ciuiliũq; reꝝ noticiã cõducebãt. ακροαματικα ãt uocabant᷑ in qbus philoſophia remotior ſubtili orq; agitabat᷑: quæq; ad naturæ contẽplatiões: diſceptatiõeſue dialecticas ꝑtinebãt. Huic diſciplinę quã dixi ακροαματικην. i. auſcultatoriã: tps exercẽdæ dabat in lycio matutinũ. Nec ad eã quenq̃ temere admittebat: niſi quoꝝ ante ingeniũ & eruditiõis elemẽta: atq; ĩ diſcẽdo ſtudiũ laborẽq; exploraſſet. Illas uero εξοτερικας. i. extrarias auditiões exercitiũq; dicẽdi eodẽ in loco ueſpi faciebat. Eaſq; uulgo iuuenibꝰ ſine de lectu dabat. Atq; eũ Δειλινον περιπατον. i. poſt mediariã ambulationẽ appellabat Illũ alteꝝ ſupra εωτινον. i. dilucularia: utroq;. n. tpe ambulans diſſerebat περιπατον. i. deambulationẽ. Libroſq; ſuos eaꝝ oïum cõmẽtarios ſeorſũ diuiſit: ut alii εξω τερικοι. i. extrarii dicerent᷑: partim ακροαματικοι. i. auſcultatorii. Quos quũ in uul gus ab eo editos rex alexãder cognouiſſet: atq; ea tẽpeſtate armis exercituq; oẽm ꝑ pe aſiã teneret: regemq; ipm Dariũ prœliis & uictorijs urgeret: in illis tñ tantis nego cijs litteras ad Ariſtotelẽ miſit. Non eũ recte feciſſe: q̃ diſciplinas ακροαματικας. i. auſcultatorias: qbus ab eo ipſe eruditus foret libris foras editis inuulgaſſet. Nã qua inqt alia re præſtare cæteris poterimus: ſi ea quæ ex te accepimus: oïum ꝑ ſus fient

cõmunia?

cõmunia? Quippe ego doctrina anteire malim: q̃ copiis: atq; opulentiis. Reſcripſit ei ariſtoteles ad hanc ſniam ακροαματικούσ. i. auſcultatorios libros: quos editos quæ ris: & nõ pinde ut archana abſcõditos: neq; editos ſcito eſſe neq; nõ ediros: qm̃ iis ſolis q nos audiũt: cognobiles erũt. Exẽpla utrarũq; litteraꝝ ſumpta ex andronici philoſo phi libro ſubdidi. Amaui aũt prorſus i utriuſq; epiſtola breuitatis elegãtiſſimæ filiũ tenuiſſ mũ. αλεξανδροσ αριζοτẽλει ευπραττẽιν: ουκορθωσ ε ποιηζασ εκδουσ τουσ ακροαματικουσ των λογων τινι γαρ ετι διοισ ομενημειζῶν ἄλλων. ει κα θοῦσ εται δευθημεν λογού: ουτοι παντων εζονται κοινοι εγω δεβουλοιμην πανταισ περι τα αριζαεμ περιαισ δυνᾶμεζι διαφερειν ἔρρωσο αριζοτελησ βαζι λει αλεξανδρωευ πραττẽιν ερ γαψασ μοι περι τον ακροαματικον λογο οι ομε νοσ δειναυτουσ φυλλαττẽιν εναπορρηθοισ. ἰδιουν αυτουσ και δεδομενουσ και μηεκδεδομενουσ. ξυνετοι γερẽιζι. μονοισ τοισ ημων ακουσ ασιν ερρωσο: ideſt Alexãder Ariſtoteli ſalutẽ. Haud recte feciſti: q̃ auſcultatorios libros edideris. In qua. n. re a cæteris nos itẽ pſtabimus: ſi diſciplinæ in quibus eruditi ſumus: omniũ o'no ſint cõmunes Equidem malim in rerum uſu optimaꝝ: q̃ in facu'tatibus antei re. Valde Ariſtoteles regi Alexandro ſalutem: Scripſiſti ad me de libris auſcultato riis ĩter arcana illos cõdi putans oportere: Sed tu eos & eſſe editos: & minime editos ſcito: cognobiles. n. iis tm̃ erunt: qui nos audierint. Vale. Hoc ego uerbum ξυνετοι γαρεισι quærens uno itidẽ uerbo dicere: aliud non repperi q̃ quod ſcriptũ ẽ a. M. Ca tone in. vi origine. Itaq; ego inquit cognobiliorem cognitionẽ eſſe arbitror. Alexãdri epiſtola. Ariſto. epiſtola

¶ Quæſitũ atq; tractũ utꝝ ſit rectius dicere: habeo curã ueſtri: an ueſtꝝ. Cap. v.

Ercõtabar Appollinarẽ Sulpitiũ: quũ eũ romæ adoleſcẽtulus ſectarer: q̃ p rõne diceret: Habeo curã ueſtri: aut miſereor ueſtri. Et iſte caſus ueſtri i eo loco quẽ uideret hre caſum rectũ. Iſtic mihi ita rñdit. Queris inqt ex me qd̃ mihi quoq; ẽ iamdiu ĩ perpetua qõne. Videt enim nõ ueſtri oportere dici: Sed ue ſtrũ ſicuti græci loquunt εωι μολου μαιυμων. και κηδομαι υμων. i habeo curam ueſtrũ: & cõ ulo rebus ueſtris: quo in loco υμων aptius ueſtrũ dicitur q̃ ueſtri: & ha bet caſum noſandi quẽ tu rectũ appellaſti. Inuenio tm̃ inqt nõ paucis ĩ locis nr̃i atq; ue ſtri dictũ nõ noſtrũ aut ueſtꝝ. L. Sylla reꝝ geſtaꝝ lib. ii quo ſi fieri põt: ut ẽt nũc nr̃i uobis in mente ueniat. Nos magis dignos creditis: quibus ciuibus quã hoſtibus uta mini: quiq; p uobis potius: quã cõtra uos pugnemus: neq; nr̃a neq; maioꝝ noſtrorũ merito nobis id cõringet. Terentius in Phormione. Ita pleriq; ingenio ſumus oẽs: nr̃i noſmet pœnitet. Afranius in togata: neſcio q nr̃i miſeritus tandẽ deus. & Laberius in necromãtia. Dũ diutius detinet noſtri oblitus ẽ: Dubiũ porro inqt nõ ẽ: qn eodẽ hæc oĩa caſu dicant noſtri oblitus eſt: noſtri miſeritus ẽ: quo dicit mei ob'itus ẽ: mei miſe ritus ẽ. Mi ãt caſus interrogãdi ẽ: quẽ genitiuũ grãmatici uocãt: & ab eo declinat qd̃ ẽ ego: huius deinde pluratiuũ ẽ nos. Tui æque declinatur ab eo quod ẽ tu. huius itidẽ pluratiuũ eſt uos. Sic nãq; Plautus declinauit in pſeudulo in hiſce uerſibus. Noſtri. Veſtri.

Si ex te tacente fieri poſſem certior here:
Quæ miſeriæ te tam miſere macerent.
Duorum labori ego hominum parciſſem lubens:
Mei te rogãdi: & tui rñdendi mihi. Mei enim Plautus hoc in loco nõ ab eo dixit qd̃ ẽ meus: ſed ab eo quod eſt ego. Itaq; ſi dicere uelis patrẽ mei pro patrem meũ qd̃ græ ci modo τον πατερα μου dicũt inuſitate quidẽ: ſed recte pfecto: eaq; rõne dices: qua

Plautus dixit labori mei: pro labori meo. Hæc ãt ipſa rõ ẽ in numero pluratiuo: qua Gracchus miſerere ueſtrũ dixit. & qua. M. Cicero cõtentio ueſtrũ: & cõtentio noſtrũ dixit Quaq; rõne. Quadrigarius in annali. xix. uerba hæc poſuit. C. Mari: ecquando te noſtr̃: & reipu: & miſerebitur? Cur igitur Terentius pœnitet noſtri: & nõ noſtrum & Afranius noſtri miſeritus: nõ noſtrũ? Nihil hercle inqt mihi de iſta re in mentẽ uenit: niſi auctoritas quædam uetuſtatis nõ nimis anxiæ: neq; ſupſticioſe loquẽtis. Nã ſicuti multifariã ſcriptũ eſt ueſtror̃ ꝓ ueſtrum: ut in Plauti muſtellaria in hoc uerſu. Ver̃ illic eſſe maxima par ueſtror̃ intelligit: quũ uellet maxima pars dicere ueſtrũ. Ita nõnũquã ueſtri quoq; dictũ eſt ueſtrũ. Sed ꝓculdubio qui rectiſſime loqui uollet: ueſtrum potius dixerit quã ueſtri. Et iccirco importuniſſime inqt fecerunt: qui in pleriſq; Saluſtii exemplaribus ſcripturã iſtam ſinceriſſimã corruperunt. Nã quũ ita in Catilina ſcriptum eſſet. Sæpe maiores ueſtrũ miſerti plebis romanæ: ueſtrũ abole uerunt: & ueſtri ſubſcripſerunt: ex quo in pluris libros mẽdæ iſtius indoles inoleuit. Hæc memini mihi Apollinarem dicere: eaq; tunc ipſa ita ut dicta fuerant notaui.

Niobæ filii.

¶ Quã diuerſæ græcor̃ ſententiæ ſuper numero Niobæ filiorum. Cap. vi.

m Ira & ꝓpe adeo ridicula diuerſitas fabulæ apud græcos poetas deprehenditr̃ ſup numero Niobæ filior̃. Nam Homerus pueros puellaſq; eius ſenos dicit fuiſſe. Euripides bis ſeptenos. Sapho bis nouenos. Bacchilides & Pindarus bis denos. quidam alii ſcriptores tres fuiſſe ſolos dixerunt.

¶ De iis q̃ here συναπαθειαν. i. cõſẽſũ uidẽt̃: cũ luna augeſcẽte ac ſeneſcẽte. Cap. vii.

a Nnianus poeta fundo ſuo quẽ in agro Faliſco poſſidebat: agitare erat ſolitus uindemiã hilare atq; amœniter. Ad eos dies me & quoſdã itẽ alios familiares uocauit. Ibi tũ cœnantibus nobis magnus oſtrear̃ numerus Roma' miſſus ẽ: quæ quũ appoſitæ fuiſſent: & multæ quidẽ: ſed inuberes marceq; eſſent. Luna inquit Annianus nũc uidelicet ſeneſcit: ea re oſtrea quoq; ſicuti alia quædã tenuis exuctaq; eſt. Quũ quæreremus quæ alia ſeneſcẽte luna tabeſcerent. Nõne Luciliũ inqt noſtrũ meminiſtis dicere. Luna alit oſtrea: iplet & echinos: muribus fibras & pecu addit: eadẽ aũt ipſa q̃ creſcẽte luna gliſcũt deficiẽte cõtra luna defiunt. Aelurorum quoq; oculi ad eaſdẽ uices lunæ: aut ampliores fiunt: aut minores. Id ẽt inquit multo mirandum ẽ magis: quod Plutarchũ in. iiii. in Heſiodũ cõmentario legi. Cepe enim reuireſcit: & cõgerminat decedente luna: cõtra aũt inareſcit adoleſcẽte: eam cãm eẽ dicunt ſacerdotes ægyptii cur peluſiotæ cepe nõ edant: quia ſolum oler̃ omnium cõtra lunæ aucta: atq; damna uices minuendi & augendi habeat contrarias.

Aeluri.

¶ Qualibus uerbis delectari ſolitus ſit Antonius Iulianus: poſitis in mimiãbis: ſcripſit de innocẽtia ſua: quum ita dictitat: nunquã ueſtimẽta a populo poſci. Cap. viii.

d Electari mulceriq; aures ſuas dicebat antonius Iulianus figmẽtis uerborũ nouis Cn. Martii hois eruditi: qualia hæc quoq; eſſent: quæ ſcripta ab eo ĩ mimiãbis memorabat. Sinuq; amicã recipere frigidã caldo: Colũbatim labra conſerens labris. Itẽ id quoq; iocunde lepideq; fictum dictabat.

Iam tonſiles tapetes ebrii fuco:
Quos concha purpura imbuens uenenauit.

¶ Quid uocabulum iure manu conſertum ſignificet. Cap. ix.

e Xiure manu cõſertũ: uerba ſunt ex antiqs actiõibus. quæ cũ lege agitur & uindictæ cõtẽt̃: dici nũc quoq; apud ꝓtorẽ ſolẽt. Rogaui ego Romæ grã

maticū celebri hoiem fama & multo noie: quid hæc uerba essent. Tū ille me despicies aut terras inqt adolescēs: aut ludis. Rē. n. doceo grāmaticā nō ius respondeo. Siquid igit ex Virgilio Plauto Ennio quærere habes: quæras licet ex Ennio ego inq̄ est magister quod quæro. Ennius. n. uerbis hisce usus est. Cumq; ille demiratus aliena hæc eē a poetis: & haud usquā inueniri in carminibus Ennii diceret tum ego hos uersus ex octauo annali absentis dixi. Nam forte eos tanquā insigniter præter alios factos meminerā.

Pellitur e medio sapientia ui geritur res.
Spernitur orator bonus: horridis miles amatur.
Haud doctis dictis certantes: nec maledictis.
Miscent inter sese inimicitias agitantes.
Non ex iure manu consertum: sed magis errore
Res repetunt: regnumq; petunt: uadunt solida ui.

Quum hos uersus ennianos dixissem. Credo inquit grāmaticus iā tibi. Sed tu uelim credas mihi. Q. Ennium didicisse hoc nō ex poetici litteris: sed ex iuris aliquo perito: Eas igitur tu quoq; inquit & discas unde Ennius didicit. Usus cōsilio sum magistri: q̄d docere me debuerat: a quo discerē pter mōstrātis. Itaq; id quod ex iure cōsultis: ex libris quoq; eoꝝ didici inferendū his cōmentariis existimaui. qm̄ in medio rerū & hominū uitā qui colunt: ignorare non oportet uerba actionū ciuilium celebriora manū cōserere. Nā de qua re disceptabatur in iure præsenti: siue ager: siue quid aliud ē cū ad uersario simul manu prehendere. In ea re oibus uerbis indicare: ideſt uindicia correptio manus in re atq; in loco præsenti apud prætorem: ex. xii. tabulis fiebat. In qbus ita scriptū est. Sicui in iure manū cōserunt. Sed postquā prores ꝓpagatis italiæ finibus datis iurisditionibus negocijs occupati: pacisci uindiciaꝝ dicendaꝝ cā lōginquas res grauabant: īstitutū est cōtra. xii. tabulas tacito sensu: ut litigātes nō ex iure apud prætorem manū cōsererent: sed ex iure manu cōsertū uocarēt. Ideſt alter alterum ex iure ad consercendā manū in rē de qua ageretur uocaret. Atq; ꝓfecto simul in agrum de quo litigabat: tertiæ aliquid ex eo uti unam glebā in ius in urbē ad prætorē deferrent: & in ea gleba tanquā in toto agro uindicarent. Iccirco Ennius significare uolens bellū: non ꝓtorem solitum est legitimus actionibus neq; ex iure manu cōsertum: sed bello ferroq; & uera ui atq; solida: quod uidetur dixisse conferens uim illam ciuilē & festucariā: quæ uerbo dicetur non quæ manu fieret cum ui bellica & cruenta.

ex iure manu cōsertum

¶ Quid sit sculnæ uerbum positum apud. M. Varronem. Cap. x.

Lauinii liber est non incurioſe factus. Is inscriptus est de uerbis sordidis. In eo scripsit sculnā uulgo dici quasi sequulnā: quē qui elegantius inquit loquunt sequ strē appellant. Utrūq; uocabulū a sequendo factū est: q̄ eius qui electus sit: utraq; pars fidē sequat. Sculnā aūt scriptū esse in historico. M. Varronis qui inscribitur Catus. Idem Lauinius in eodē libro admonet. Sed quod apud seq̄ strem depositum erat: sequestro positum per aduerbium dicebatur. Cato in Ptolemæo cont a Turmū Per deum imotalem nolite uos sequestro ponere.

Sculnæ Seq̄ster

¶ Auctoritas tanq̄ pfationis admonitio i opis toti9 sūma: de noctiū ordie. Cap. xi.

T qui iocūdiora alia requi q̄unt. Ipse āt ad hoc scripsi ut liberis quoq; meis paratæ istiusmodi remissiōes eēnt: qñ aius eoꝝ iterstitione aliqua negociorū data laxari idulgeriq; potuisset. Usi aūt sumus ordine rerꝝ fortuito quē antea i excerpēdo feceram9. Nā pinde ut librū quēq; i manus ceperā: seu græcū: seu

latinū: uel qd memoratu dignū audierā: itaq; libitū erat: cuius generis cūq; erat: indi stincte atq; ꝓmiscue annotabā: eaq; mihi ad subsidiū memoriæ quasi quoddā littera tū pœnus recondebā. Vt qñ usus uenisset: aut rei: aut uerbi: cuius me forte repens ob liuio tenuisset: & liberi ex qbus ea sumpserā: non adessent: facile inde nobis inuētu atq; depromptu foret. Facta igit' ē in his quoq; cōmentariis eadē rerū disparilitas: quæ fuit in illis annotationibus pristinis: quas breuiter & indigeste & incondite annotatio nibus tractationibus lectionibusq; uariis feceramus. Sed qm̄ longinquis per hyemē noctes atticæ noctibus in agro (sicuti dixi) terræ atticæ cōmētationes hasce ludere: ac facere exorsi sumus: iccirco ea inscripsimus noctiū esse atticarū: nihil imitati festiuitates inscriptio- num: quas pleriq; alii utriusq; linguę scriptores: in id genus libris fecerunt. Nam quia uiam & miscellā: & quasi confusaneam doctrinā conquisiuerant: eo titulos quoq; ad eam sniam exquisitissimos indiderunt. Nāq; alii musarū inscripserunt: alii siluarū. Ille κηριον. i. fauum. Alius κερας ἀμαλθειας. i. copiæ cornu. Quidā lectionis suæ. Ali us antiquarū lectionū. Atq; alius πινακιδιον. i. catinulum: & item alius ἐγχειριδι- ον. i. pugionē aut tabellā. Sunt ēt q pandectas. i. oium receptacula inscripserunt. Sūt aūt qui διατριβας. i. exercitationes & studia sunt: adeo qui de disciplina & de regia philosophia: & de natura humana: & epistolicarū quæstionum. Est qui memoriales titulos fecerit. Est qui studiosorum: & de rediculis: &

Est qui historiæ naturalis. Est Est præterea qui pratū. Est idē qui

Est q scripsit. Sūt itē multi q cōiectanea. Neq; itē desūt: q idices libris suis fecerūt aut epistolarū moraliū: aut epistolicarū q̄stionū aut cōfusarū. Et q̄dā alia i scripta nimis lepida: multasq; ꝓrsus cocinnitates redolētia: nos uero ut cœptus nr̄ est icurioſe: & imediate: ac ꝓpe ēt subrustice: ex ipso loco ac tpe hybernarū uigiliarū: atti cas noctes inscripsimus: tm̄ cæteris oibus: i ipsius quoq; scriptionis laude cedētes quā tū cessimus i cura & elegātia scriptiōis. Sed ne cōsiliū qdē i excerpēdis: notādisq; rebꝰ idē mihi qᵈ plerisq; illis fuit. Nāq; illi oēs & eorū maxime græci multa & uaria lecti- tātes: i q̄ res cūq; iciderāt: alba ut dicit' linea sine cura discrimis: solā copiā sectati con uertebāt: qbus i legendis ante aius senio aut tedio lāguebit: q̄ unū alterūue reppert qᵈ sit aut uolūtati legere aut cultui legisse: aut usui mēinisse. Ego uero quū illud he- racliti ephesii uiri sūme nobilis uerbū cordi haberē: qd' ꝓfecto ita ē. Ipse qdē uoluēdis trāseūdisq; multis admodū uoluminibus ꝑ oia sp negocioꝝ iterualla. i qbus furari ociū potui exercitus defessusq; sum. Sed modica ex iis eaq; sola accepi: q̄ aut ingenia prompta expeditaq; ad honestæ eruditionis cupidinem: utiliumq; artiū cōtēplationē celeri faciliq; cōpēdio ducarent: aut homines aliis iam uitæ negociis oc- cupatos: a turpi certe agrestiq; rerū atq; uerborū impitia uindicarēt. Quæ erunt aūt i his cōmētariis pauca quædā scrupulosa: & anxia: uel ex grāmatica: uel ex dialectica: uel etiā ex geometria: quęq; erūt itē pacula remotiora sup augurio: & iure pontifi io: nō oportet ea defugere: quasi aut cognitu nō utilia: aut ꝓceptu difficilia. Nō enim fe- cimus altos nimis: & obscuros in his rebus q̄stionū sinus: sed primitias quasdā: & q̄ si libamētia ingenuarū artiū dedimus: q̄ uirū ciuiliter eruditū neq; audisse unquā: neq; attigisse: si nō utile haud quidē certe idecoꝝ ab his igit' sicui forte nōnūquā tēpus uo luptasq; erit lucubrātiunculas istas cognoscere petitū ipetratūq; uolumus: ut i legē- do quæ pridē scierint: nō aspnent' quasi nota iuulgataq;. Nā & qd tā remotū i lris ē: quin id tm̄ cōplusculi sciāt, Et satis hoc blādū ē: nō eē hęc neq; i scholis decātata: neq; i

cõmentariis protrita. Quæ porro noua sibi ignotaq; offenderint: æquum esse puto: ut sine uano obtectu considerent: ac minutæ istæ admonitiões pauxillulæ nequaq̃ tñ sint: uel ad a lendũ studiũ honestæ uel ad oblectandũ frigidæ fouendũq; animũ. Sed eius seminis generisq; sint: ex quo facile adolescant aut ingenia hominũ uegetiora: aut memoria adminiculatior: aut oratio solertior: aut sermo incorruptior: aut delectatior motio: aut in ludo liberalior. Quæ autem parum plana uidebuntur aut minꝰ plena instructaq;: patimus inquam ut ea non docendi magis quam admonendi gra scripta existiment: & quasi demonstratione uestigiorũ contenti persequantur ea post: si libebit: uel libris repertis: uel magistris. Quæ uero putauerint reprehendẽda iis si audebunt: succenseant: unde ea nos accepimus. Sed.n. quæ aliter apud alium scripta legerint: ne iam statim tpe obstrepant: sed tractiões rerum: & auctoritates hominum pensitent: quos illi: quosq; nos secuti sumus. Erit autem id longe optimum: ut qui in lectitando: scribendo cõmentando: nunquam uoluptates: nunq̃ labores cœperunt: nullas hoc genus uigilias uigiliarunt: neq; ullis inter eiusdem musæ æmulos certationibus: disceptationibusq; elimati sunt: sed intemperiarum negociorumq; plebi sunt: habeane percontando: scribendo a noctibus his procul: atq; alia sibi oblectamenta querant. uetus adagium est. Nihil cum fidibus graculo. nihil cum amaricino sui. Atqui ẽt quo sit quorundam maledoctorum hominum seuitas: & inuidentia irritatior: mutuabor ex Aristophãis coronopesta pauca. Et quam ille hõ festiuissimus, fabulæ suæ spectandæ legem dedit eandem ego cõmentariis his legendis dabo ut ea ne attingat: ne ue adeat profestum & ꝓfanum uulgus a ludo musico diuersum. Versus legis datæ hi sunt. Volumina cõmentariorum ad hunc diem. xx. iam facta sunt. Quãtum aũt uitæ mihi deinceps deum uoluntate erit: quantum a cura publica: & a re familiari: procurandoq; cultu liberoꝝ meorum dabitur ea oĩa succesſiua & subsecũda ria tempora ad colligendas huiuscemodi memoriaꝝ disceptiunculas conferam. Progredietur igitur numerus libroꝝ diis bene iuuantibus cum ipsius uitæ q̃tuli quiq; fuerint progressibus. Neq; longiora mihi dari spatia uiuendi uolo. q̃ dum ero ad hanc quoq; facultatem scribendi cõmentandiq; idoneus. Capita rerum q̃ cuiq; commentario insunt exposuimus hic uniuersa: ut iam statim declaretur quid quod in libro quæri inueniriq; possit.

Regístrum

A B C D E F G H I K L M N O P Q

Omnes sunt quaterni præter A qui est quinternus & Q qui est ternus.

¶Impressum Venetijs a Philippo Pício Mãtuano. Anno domini. M. cccc. die. xv. mensis Iulij. Augustino Barbadico Serenissimo Venetiarum Duce.

728

VINDOBONENSIS
BIBLIOTHECA
UNIVERSITATIS

Hoffelner 1862. XX.